UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1460. usque ad annum 1478

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1768

VD18 90118332

urn:nbn:de:hbz:466:1-66459

Visual Library

Th. 5778.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CLAUDII FLEURII
ABBATIS
HISTORIA ECCLESIASTICA
A QUODAM ANONYMO CONTINUATA,
ATQUE A
R. P. ALEXANDRO
A S. JOANNE DE CRUCE CARMELITA EXCALCEATO
PROVINCIÆ BAVARICÆ, OLIM S. THEOLOGIÆ
AC SS. CANONUM LECTORE
LATINE REDDITA, NOTISQUE CASTIGATA.

CONTINUATORIS
TOMUS QUINTUS,
SEU IN ORDINE
TOMUS XXIX.

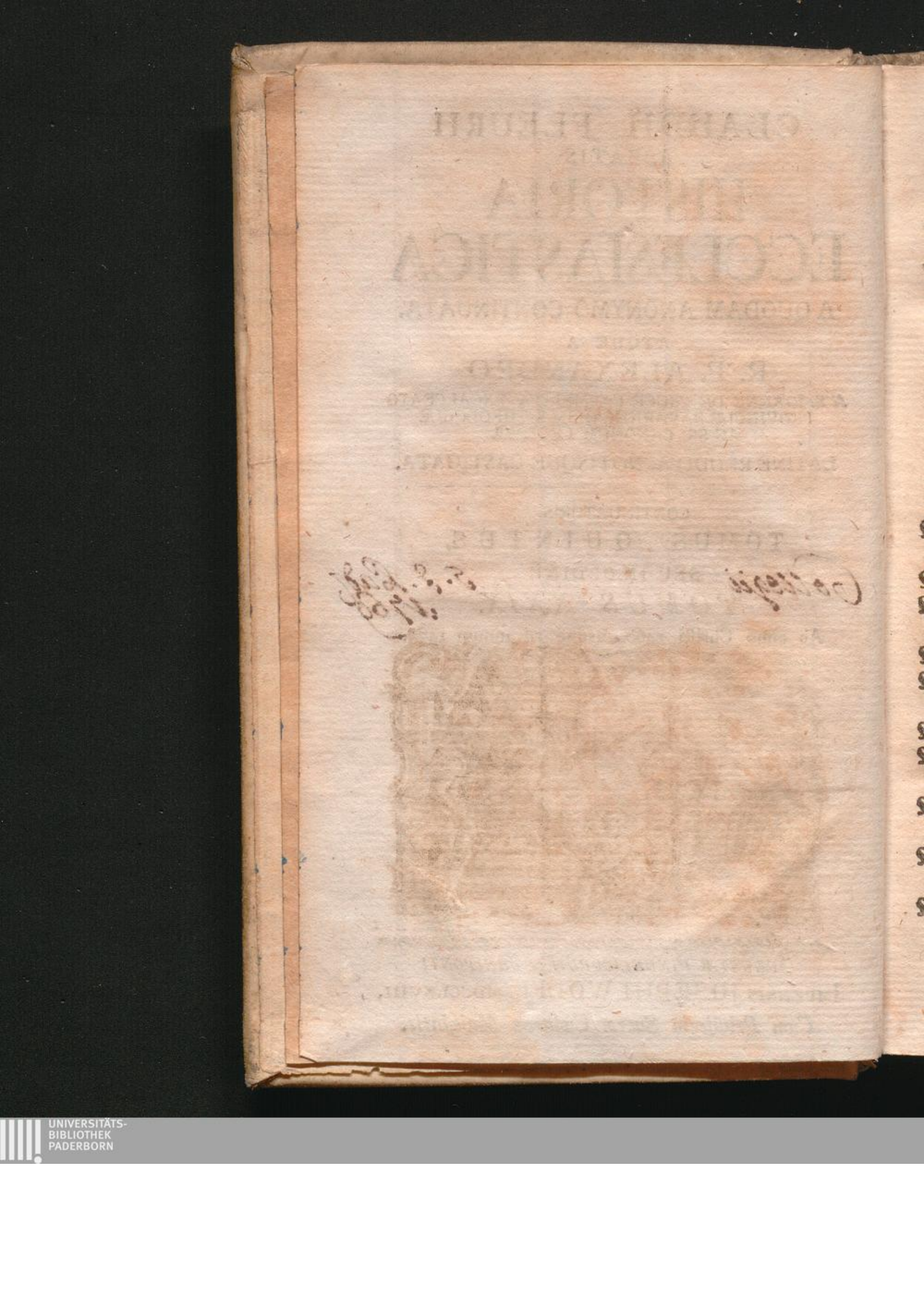
Collegii S. J. Pad. 1769

Ab anno Christi 1460. usque ad annum 1473.

AUGUSTÆ VINDELICORUM & OENIPONTI
IMPENSIS JOSEPHI WOLFF. MDCCLXVIII.
Cum Privilegio Sacræ Cæsareæ Majestatis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CONSPECTUS LIBRORUM.

LIBER CXII.

§. 1. Beſſarionis Cardinalis Legatio in Germaniam ſucceſſu ſuo fruſtrata Pag. 1
§. 2. Genuenſium ſeditio adverſus Gallos 3
§. 3. Factiones prius inter ſe diviſæ jam adverſus Gallos unitæ 4
§. 4. Galli a Genuenſibus cæſi, fugatique 5
§. 5. Ducis Burgundiæ timor de bello ſibi inferendo 7
§. 6. Reſponſum Regis ad Burgundi querelas 8
§. 7. Exercitus a Regina Angliæ contra Eboraci Ducem conſcriptus 10
§. 8. Eboracenſis a Regina prœlio victus, atque occiſus 11
§. 9. Varvicenſis Comes ſecundo prœlio a Regina devictus 12
§. 10. Bellum Regis Navarræ adverſus Caſtellæ Regem 13

§. 11. Carolus primo comprehenſus, iterum libertati donatus, tandem juſſu Patris ſui veneno interfectus 14
§. 12. Henrici de Luſitania obitus 15
§. 13. Res in Neapolis Regno 16
§. 14. Angliæ Regina victoriæ fructibus fruſtrata 17
§. 15. Pembrochii Comes a Marchiæ Comite prœlio victus, & Reginæ exercitus profligatus 18
§. 16. Dux Londini in Regem coronatus ſub nomine Eduardi IV. 19
§. 17. Rex atque Regina in Scotiam profugi opem ſollicitant 20
§. 18. Thomas Palæologus Romam venit 21
§. 19. B. Andreæ Apoſtoli caput Romam translatum 21
§. 20. S. Catharinæ Senenſis Canoniſatio 23
§. 21. Auſtriæ Dux, & Malateſta a Papa excommunicati 24
§. 22. Alia excommunicationis ſententia in Archiepiſcopum Moguntinum 25
§. 23. Conventus Principum Germaniæ hac ſuper re celebratus 26
§. 24. Querelæ Archiepiſcopi a Nuntiis confutatæ 27
§. 25. Provocatio ab Archiepiſcopo revocata, ejusque perfidia 28
§. 26. Alius in Moguntiæ Archiepiſcopum electus 29

§. 27.

§. 27. Legatorum Orientalium acceſſus ad Regem Galliæ 30
§. 28. Rex Galliæ propinandi veneni ſuſpicione agitatus 32
§. 29. Rex fame mortuus 33
§. 30. Caroli VII. Regis liberi 34
§. 31. Exequiæ Regis in Eccleſiis ad B. V. & S. Dionyſium Pariſiis celebratæ 35
§. 32. Ludovicus Delphinus Patris ſui obitum in Flandria edoctus 37
§ 33. Ludovicus XI. defuncti Regis Succeſſor 38
§. 34. Rhemis unctus ac inauguratus ibid.
§. 35. Mutata Regiminis norma 40
§. 36. Regis benevolentia erga Burgundiæ Ducem 41
§. 37. Legati ad Ludovicum a Papa miſſi 42
§. 38. Pius apud Regem agit de abroganda Pragmatica ibid.
§. 39. Conſilium Regis de Pragmaticæ Sanctionis abrogatione 43
§. 40. Joannes Jofridius Atrebatenſis Epiſcopus 45
§. 41. Jofridius cum aliis quinque Cardinalis creatus 46
§. 42. Romanorum lætitia ob abrogationem Pragmaticæ 47
§. 43. Pragmatica Sanctio in Galliis quodammodo obſervata 49
§. 44. Integrum Cypri Regnum a Jacobo Notho occupatum 51
§. 45. Imperii Trapezuntini exitium 53

§. 46. Patriarchatus Conſtantinopolitanus venumdatus 55
§. 47 Epiſtola Pontificis ad Galliarum Regem 56
§. 48. Suppetiæ a Scanderbego hortatu Pontificis Ferdinando transmiſſæ 58
§. 49. Bellum Caſtellanorum cum Mauris 59
§. 50. Ruſcinonenſis, & Cerdanenſis Comitatus Ludovico XI. a Navarræ Rege in pignus dati 60
§. 51. Ludovici XI. Oratores ad Papam ablegati 61
§. 52. Rex Franciæ datis ad Papam literis conqueſtus 63
§. 53. Acerbius Papæ reſponſum ad Legatos 65
§. 54. Papa denuo a Rege Galliæ & Burgundiæ Duce auxilia ſollicitat 66
§. 55. Dux Calabriæ a Ferdinandi copiis cæſus 67
§. 56. Legati a Rege Bohemiæ ad Papam miſſi 68
§. 57. Papa Legatorum precibus obluctatus 69
§. 58. Nuntius Pontificius, & Rabeſteinius irati Regis juſſu incluſi 70
§. 59. Suppetiæ a Rege Bohemiæ Imperatori adverſus Albertum ejus fratrem latæ 71
§ 60 Ambo Podiebracii filii a Cæſare Imperii Principes creati 72
§. 61. Submiſſa Bohemiæ Regis epiſtola ad Papam 73
§. 62. Tres Principes Eccleſiæ rebelles excommunicati 74
§. 63. Turcarum progreſſus contra Chriſtianos 75

§. 64.

§. 64. Insula Mitylenes a Mahomete capta 76
§. 65. Castellæ Regina filiam enixa 78
§. 66. Controversia de Sanguine Christi 79
§. 67. Quæstio coram Pontifice agitata 80
§. 68. Historia Byzantina Ducasii 82
§. 69. Bosnia a Turcis occupata 83
§. 70. Jaycza Bosniæ Metropolis ab Hungariæ Rege obsessa & capta 85
§. 71. De Corpore S. Lucæ Jaycza Venetias translato 86
§. 72. Venetorum molimina de Peloponeso Turcis eripiendo 88
§. 73. Epistola Scanderbegi ad Papam de pace cum Turcis inita 89
§. 74. Pii Papæ apparatus bellici contra Turcas 91
§. 75. Florentini Venetorum fidem Pontifici suspectam reddere tentant 92
§. 76. Consultatio secreta de mediis aggrediendi bellum 93
§. 77. Legati nomine suorum Principum auxilia polliciti 95
§. 78. Decretum Pontificis de bello suscipiendo contra Turcas 96
§ 79. Dissidia Papam inter & Franciæ Regem 98
§. 80. Galliarum Rex inter Castellæ, & Navarræ Reges litis arbiter 101
§. 81. Oppida Piccardiæ Duci Burgundiæ data a Rege recuperata 102
§. 82. Ludovicus XI. Flandriam lustrat, & Sabaudiæ Ducis filium carceri mancipat 104

§. 83. Origo fœderis boni publici 105
§. 84. Dux Britanniæ a Rege vexatus 106
§. 85. Bellum Regis Lusitaniæ in Africa 108
§. 86. Res Neapolitani Regni 109
§. 87 Finis Commentarii Pii II. 111
§. 88. Rex & Regina Angliæ in Scotia ibid.
§. 89. Regina Angliæ Franciam petit suppetias imploratura 112
§. 90. Eadem in Scotiam redux; cum exercitu suo cæsa 113
§. 91. Regina denuo in Franciam reversa 115
§. 92. Isidori Cardinalis Patriarchæ Constantinopolitani obitus ibid.
§. 93. Alexandri Olivæ Cardinalis extrema 117
§. 94. Prosperi Columnæ Cardinalis obitus 119
§. 95. Mors Blondi Flavii Historici ibid.
§. 96. S. Didaci Ordinis S. Francisci obitus 121
§. 97. S. Catharinæ Bononiensis extrema 122
§. 98. Pontificis apparatus ad bellum turcicum 124
§. 99. Promissa a Burgundiæ Duce revocata 125
§. 100. Papa datis literis Ducem ad promissi fidem adhortatus 126
§. 101. Cuncta pro Basileensi Concilio scripta a Pio II. revocata. 127
§. 102. Papa Anconam venit, navem conscensurus 129
§. 103. Cuncta Anconæ parata pro discessu Pontificis 131
§. 104. Adversa Papæ valetudo, ejusque obitus ibid.

§. 105. Congregatio Cardinalium defuncto Pontifice habita 135
§. 106. Cardinales Ancona Romam petunt Papam electuri 136
§. 107. Cardinales conclave ingressi 138
§. 108. Cardinalis S. Marci in Papam electus 140
§. 109. Neo-electus Papa vocatus Paulus II. ejus indoles 141
§. 110. Leges in conclavi præscriptæ, & a Papa juramento firmatæ 142
§. 111. Papa has leges observare renuit 144
§. 112. Prærogativæ Cardinalibus a Papa concessæ 146
§. 113. Octo Cardinalium electio 148
§. 114. Negotium belli turcici a Papa promotum 149
§. 115. Oblata a Principibus Italiæ ad hoc bellum subsidia 150
§. 116. Patrum Senatus de gratiis expectativis, & beneficiorum commendis 152
§. 117. Fleurii Abbatis sententia pro commendis 153
§. 118. De Canonicis Regularibus Ecclesiæ S. Joannis ad Lateranum Romæ 155
§. 119. Quorumdam Cardinalium consilia de Avenionis alienatione 157
§. 120. Paulus II. Papa Regem Bohemiæ sibi conciliare intentus 159
§. 121. Rex cum Sede Apostolica conciliari paratus 160

§. 122. Regi Hungariæ ſacra corona ab Imperatore reſtituta. 162
§. 123. Concordiæ leges Imperatorem inter & Hungariæ Regem 163
§. 124. Matthias delata in Hungariam corona Rex ſalutatus 164
§. 125. Nuntius Pontificius a Rege objurgatus 165
§. 126. Ludovicus XI. Caroleſii Comitem capere molitus 166
§. 127. Legati ad Burgundum a Rege miſſi 168
§. 128. Vehementior Regis ira in Britanniæ, ac Burgundiæ Duces, & Caroleſii Comitem 169
§. 129. Regni Proceres contra Britanniæ Ducem a Rege Turonium convocati 170
§. 130. Rex Galliæ Sfortiam velut Mediolanenſem Ducem agnoſcit, eidemque jura in Genuam cedit 171
§. 131. Seditio in Henricum Regem a Caſtellanis Proceribus mota 172
§. 132. Petri de Fuxo Cardinalis obitus 174
§. 133 Cardinalis Cuſani extrema 176
§. 134 Cardinalis Cuſani Scripta 179
§. 135. Guilielmi de Vorilongo, & Theodori Lælii obitus 180
§. 136. Legatio Ferdinandi Neapolitani Regis ad Papam 181
§. 137. Cardinales hac in re a Papa in conſilium adhibiti 182

§. 138.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 138. Cardinalibus Ferdinandi fœdus cum Turcis minime probatum 184
§. 139. Diffidia Pontificis cum Ferdinando Neapolis Rege ibid.
§. 140. Scanderbegus a Turcis cæsus 186
§. 141. Urbs a Scanderbego obsidione liberata 187
§. 142. Alphonsus a Castellanis exauctorato Regi subrogatus 188
§. 143. Bellum a conjuratis suscitatum 190
§. 144. Liga boni publici Principum in Francia 191
§ 145. Carolesii Comitis expeditio 192
§. 146. Carolesius ad oppidum S. Dionysii pervenit 194
§. 147 Pax Regem inter, & Borbonii Ducem 195
§. 148. Congressus utriusque exercitus 197
§. 149. Prælium Montis-Leterici ibid.
§. 150. Carolesius propemodum ab hoste captus 199
§. 151. Rex dirempto prœlio, motisque castris Corbolium profugus 201
§. 152. Bituricensis, & Britanniæ Ducum apud Stampas congressus 202
§. 153. Rex Lutetiam reversus 203
§. 154. Confœderati carduos pro lanceis habent 204
§. 155. Congressus Confluentinus Regem inter & Carolesium Comitem 205
§. 156. Rothomagum a Burgundo captum 207
§. 157. Alterum Regis cum Carolesio colloquium 208

§. 158.

§. 158. Pacis conditiones Regem inter & Carolesii Comitem 209
§. 159. Leodiensium petulantia a Carolesio castigata 211
§. 160 Normannia Bituricum Duci rursus a Rege ejus fratre erepta 212
§. 161. Henricus Rex alieno habitu in Angliam reversus, captusque 214
§. 162. Turbæ inter Eduardum Regem, & Varvicensem Comitem 216
§. 163. Censuræ Theologicæ Facultatis Parisiensis 218
§. 164. Beatus Andreas Chiensis a Turcis Martyrio affectus 219
§. 165. Thomæ Palæologi obitus 220
§. 166 Laurentii Vallæ extrema 221
§. 167 Henrici Kalteisen obitus 222
§. 168. Podiebracii Bohemiæ Regis pervicacia 223
§. 169. Nuntius Papæ in causſa Bohemorum ad Imperatorem 225
§. 170. Seditio Bohemiæ Procerum in Podiebracium postea a Papa anathemate perculsum 225
§. 171. Idem per Papæ sententiam Regno privatus 227
§. 172. Pax Polonos inter & Cruciferos Porussiæ 229
§. 173. Præcipuæ Pacis leges 230
§. 174 Franciſci Sfortiæ Mediolanensium Ducis obitus 231
§. 175. Galeatius Maria Filius ejus Successor 232

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 176. Mors Episcopi Santandreani Scotiæ Gubernatoris 232
§. 177. Papa Henrici Castellæ Regis fautor 234
§. 178. Alphonsus Regis Castellæ frater mortuus 235
§. 179. Catalani a Rege suo deficientes, & Renato Andegavensi addicti 237
§. 180. Ferdinandus Neapolis Rex Romanæ Ecclesiæ censum pendere renuit 238
§. 181. Regem Franciæ inter & Comitem Carolesium mutua diffidentia 239
§. 182. Conventus Parisiensis ad reformandos judiciorum abusus 240
§. 183. Varvicensis Comes Eduardo Regi infensus 241
§. 184. Erasmi ortus 242

LIBER CXIII.

§. 1. Georgii Castriotti alias Scanderbegi obitus 245
§. 2. Mors Philippi Burgundiæ Ducis 246
§. 3. Leodienses a novo Burgundiæ Duce bello invasi 247
§. 4. Leodiensibus cæsis oppidum S. Trunonis, Tungros, & Leodium urbes a Burgundo ereptæ 249
§. 5. Cardinalis Atrebatensis in Galliam Legatus pro abolenda Sanctione Pragmatica 251

§. 6.

§. 6. Procurator generalis conſtanter oblu-
ctatus 252
§. 7. Appellatio Pariſienſis Univerſitatis ad
futurum Concilium 254
§. 8. Cardinalis Atrebatenſis indoles ex Car-
dinale Papienſi ibid.
§. 9. Joannis Balvis genius 256
§. 10. Fabrica S. Marci a Pontifice abſoluta 259
§. 11. Primordia inſtituti Fratrum Minimo-
rum S. Franciſci de Paula 260
§. 12. Bohemiæ corona Poloniæ Regi oblata 261
§. 13. Bohemia a Polono recuſata, & Hunga-
riæ Regi a Pontifice oblata 263
§. 14. Conventus Norimbergenſis ab Impera-
tore indictus 265
§. 15. Bellum Florentinorum in Italia 267
§. 16. Turcæ in Regno Caſtellæ 268
§. 17. Bellum a Gaſtone Fuxi Comite pro Na-
varra in Regem Arragoniæ motum 269
§. 18. Antonii de Roſelis obitus 271
§. 19. Apologia Platonis a Beſſarione Cardi-
nale edita 272
§. 20. Bellum Matthiæ Hungariæ Regis ad-
verſus Bohemum 273
§. 21. Colloquium utriusque Regis, actum de
Pace 274
§. 22. Pax inter Principes Italiæ per Pontifi-
cem conciliata 276
§. 23. De officio Pontificum & Cardinalium
juxta Papienſem 277
§. 24. De itinere Imperatoris ad Papam. 278

§. 25.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 25. De ingreſſu Imperatoris Romam, ejusque receptione 279
§. 26. Conſultatio cum Cæſare de bello turcico 280
§. 27. Imperator Roma in Germaniam reverſus 282
§. 28 Cardinalis de Turrecremata obitus 284
§. 29. Hujus Cardinalis Opera 285
§. 30. Societas Romæ pro elocandis pauperibus puellis inſtituta 286
§. 31. Duo Cardinales creati 287
§. 32. Seditio Varvicenſis in Anglia 288
§. 33. Copiæ Eduardi cæſæ 289
§. 34. Caſtellanorum Rebellium Legatio ad Papam 290
§. 35. De morte Alphonſi fratris Caſtellæ Regis 292
§. 36. Res geſtæ Calabriæ Ducis in Catalonia 293
§. 37. Ludovici XI. bellum in Britannia 294
§. 38. Taneguius Caſtellius a Galliarum Rege ſollicitatus, ac relicta Britannia in Franciam profugus 295
§. 39. Pax Gallum inter & Britannum 296
§. 40. Burgundiæ Dux Peronnæ a Rege ſalutatus 297
§. 41. Advatica Tungrorum a Leodienſibus ſeditioſis denuo occupata 299
§. 42. Anguſtiæ Regis Peronnæ incluſi 300
§. 43. Regis libertas duris conditionibus redempta 301

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 44. Rex unacum Duce vix non a Leodienſibus captus 301
§. 45. Leodienſis urbis aggreſſio, & Regis reditus Lutetiam 303
§. 46. Leodium a Burgundo incendi juſſum 304
§. 47. Bellum a Papa in Robertum Malateſtam motum 305
§. 48. Origo Diſſenſionum inter Paulum II. & Ferdinandum Neapolis Regem 306
§. 49. Papæ exercitus ab obſidione Ariminenſi per Ferdinandum præpeditus 307
§. 50. Aquitannia a Ludovico XI. fratri ejus loco Campaniæ oblata 308
§. 51. Diſſidia inter utrumque Principem a Cardinale Balve ſuſcitata 309
§. 52. Balvis Epiſtolæ ad Bituricenſem & Burgundum Duces 311
§. 53. Colloquium Regis cum Bituricenſi Duce 313
§. 54. Balves Cardinalis, & Virodunenſis Epiſcopus capti 314
§. 55. Papa a Rege ad hujus cauſſæ Judices delegandos rogatus 316
§. 56. Reſponſum Papæ ad Regem 317
§. 57. Balves ſpretis Papæ petitis a Rege in vinculis detentus 318
§. 58. Aquitannia dimiſſis Campania & Bria a Bituricenſi acceptata 319
§. 59. Rex Britanniæ Ducem a Burgundo avellere intentus 320

§. 60. Ordo S. Michaelis a Ludovico Galliarum Rege inſtitutus 322
§. 61. Statuta & primorum Ordinis Equitum nomina 323
§. 62. Matthias a Bohemis Catholicis Bohemiæ Rex ſalutatus 325
§. 63. Ladislaus ſeu Wladislaus Caſimiri Filius ad Bohemiæ Regnum nominatus 326
§. 64. Mahometis II. votum de exterminandis omnibus Chriſtianis 328
§. 65. Eduardus a Varvicenſi Comite in Angliam reverſo captus 329
§. 66. Eduardi Regis fuga ex captivitate 330
§. 67. Militum delectus utrinque habitus, Varvicenſis Comes profligatus 332
§. 68. Varvicenſis in Franciam profugus; fœdus ab eo cum Ludovico Rege initum ibid.
§. 69. Varvicenſis Comes redux in Angliam 334
§. 70. Pax inter Eduardum, & Fratrem ejus Clarentiæ Ducem reſtituta 336
§. 71. Eduardus Hagæ in Hollandia 337
§. 72. Henricus ſolio ſuo a Varvicenſi reſtitutus 339
§. 73. Papa Poloniæ Regis Filium in Bohemiæ Regem confirmare obluctatus 340
§. 74. Jubilæi reductio ad annum XXV. 342
§. 75. Armeniaci Comitis ſupplicium in Francia 343
§. 76. Ludovicus XI. Burgundiæ Ducem bello premere molitus ibid.

§. 77. S. Quintini oppidum, & Ambianum a Rege captum 345
§. 78. Caroli VIII. Sueciæ Regis obitus, Stenon ejus Succeſſor 346
§. 79. Negroponti Metropolis a Mahomete obſeſſa, & expugnata 347
§. 80. Urbs direptioni relicta, ferro, flammaque devaſtata 349
§. 81. Impietas Adolphi in Patrem ſuum Geldriæ Ducem ibid.
§. 82. Calabriæ Dux Renati Andegavenſis filius mortuus 352
§. 83. Connubium Iſabellæ de Caſtella cum Ferdinando Arragoniæ filio 353
§. 84. Maurorum incurſus in Caſtellam 355
§. 85. Triremes a Papa & Neapolis Rege Venetis ſubmiſſæ ibid.
§. 86. Cenſura Propoſitionum de Jurisdictione Eccleſiaſtica 356
§. 87. Propoſitiones de futuris contingentibus 357
§. 88. Typographiæ uſus Pariſiis inductus 359
§. 89. Comitia Ratisbonenſia ob bellum Turcicum 360
§. 90. Epiſcopi Teramenſis ortus, atque progreſſus 361
§. 91 Contentio de prærogativa loci inter S. R. I. Electores, ac Burgundiæ Ducis Legatos 364
§. 92. Veneti Legati Oratio 365
§. 93. Decretum Ratisbonenſis Conventus 366
§. 94. Pauli II. ſummi Pontificis Obitus 367

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 95. Electio Franciſci Ruverri in Papam ſub nomine Sixti IV. 369
§. 96. Sixti IV. Pontificis Familia 370
§. 97. Inauguratus Borſius in poſſeſſionem Ferrarienſis Ducatus 372
§. 98. Borſiii Ferrarienſis Ducis obitus 373
§. 99. Mors Georgii Podiebracii Bohemiæ Regis ibid.
§. 100. Ladislaus Regis Poloniæ Filius Podiebracii Succeſſor 374
§. 101. Eduardus ope Burgundiæ Ducis in Angliam redux 377
§. 102. Varvicenſis ab Eduardo ad prœlium provocatus 378
§. 103. Varvicenſis prœlio devictus, ac unacum fratre ſuo occiſus 379
§. 104. Altera Eduardi victoria de exercitu Valliæ Principis 380
§. 105. Margarita Regina turri Londinenſi incluſa, & Henricus in carcere trucidatus 381
§. 106. Pembrochii, & junioris Richemundiæ Comitis fuga 383
§. 107. Uterque ventorum vi in Britanniam delatus, ibidemque a Duce captus 384
§. 108. Res Caſtellæ, atque Arragoniæ 386
§. 109. Luſitani Regis bellum in Africa ibid.
§. 110. Pontificis ſollicitudo de bello turcico 388
§. 111. Duo Pontificis Nepotes in Cardinales aſſumpti 391

§. 112. Canonici Regulares in Lateranum restituti 392
§. 113. Galliarum Rex a Burgundiæ Duce de pace reddenda sollicitatus 393
§. 114. Repetitæ ejusdem Ducis preces 395
§. 115. Rex nuptiis Aquitanniæ Ducis cum filia Burgundiæ hærede oblu&tatus 398
§. 116. Pax Regem inter & Burgundum firmata 399
§. 117. Dionysii Carthusiani Obitus 400
§. 118. Illius opera ad Ecclesiæ disciplinam spectantia 402
§. 119. Opera ejusdem moralia 403
§. 120 Thomæ a Kempis Obitus 404
§. 121. Abdicatio Patriarchatus Constantinopolitani per Dionysium facta 406
§. 122. Legatio Cardinalis Aquilejensis in Germaniam 408
§. 123. Ejusdem Legatio ad Regem Poloniæ 409
§. 124. Legatio Cardinalis Bessarionis in Franciam: Legatus male ibi habitus 410
§. 125. Bessarion Cardinalis Ravennæ mortuus 412
§. 126. Bessarionis Opera 416
§. 127. Legatio Borgiæ Cardinalis in Hispaniam 417
§. 128. Hujus Legati indoles ex Papiensi Cardinale 419
§. 129. Expeditio maritima Cardinalis Caraffæ Legati 420
§. 130. Pontificiæ ac Venetæ classis tentamina contra Turcas 421
§. 131. Legatus glorioſe Romam redux 422
§. 132. Usumcassani victoriæ contra Turcas 423

§. 133. Decimæ a Papa petitæ, & a Germanis denegatæ 425
§. 134. Scotorum Optimatum conatus adversus Legationem Archiepiscopi S. Andreæ 426
§. 135. Aquitanniæ Dux, Ludovici XI. Galliarum Regis frater mortuus 428
§. 136. Aquitannia a Galliarum Rege occupata 430
§. 137. Adversa Burgundi fortuna apud Bellovacum; soluta urbis obsidio 431
§. 138. Burgundi irruptio in Normanniam 433
§. 139. Lescunus ad Regis partes pertractus 434
§. 140. Defectio Britanniæ Ducis a Burgundo 435
§. 141. Comminæi defectio a Burgundo ad Regem 436
§. 142. Beneficia Regis in Comminæum 437
§. 143. Pia consuetudo ad meridiem pro salutatione Angelica pulsandi campanas a Ludovico XI. introducta 438
§. 144. Legatio Regis ad Papam 440
§. 145. Responsum Pontificis ad Regis postulata 441
§. 146. Amadæi IX. Sabaudiæ Ducis obitus 443
§. 147. Gastonis Fuxi Buchii Dynastæ extrema 445
§. 148. Nicolaus Calabriæ Ducis filius mortuus 446
§. 149. Ægidii Carlerii obitus ibid.

LIBER CXIV.

§. 1. Victoriæ classis Venetæ adversus Turcas 449
§. 2. Rex Persarum in primo victor, in altero prœlio cæsus 450

§. 3. Audax facinus Adolescentis Siculi adversus Mahometis classem 451
§. 4. Tractatus pacis Matthiæ Hungariæ Regis cum Mahomete 453
§. 5 Jacobus Regni Cypri usurpator mortuus 454
§. 6. Archiepiscopi Cyprii consilia de occupando Regno 456
§. 7. Cessio Cypri in favorem Sabaudiæ Ducis facta 457
§. 8. Toletanum, & Madritense Concilia in Hispania 458
§. 9. Confirmatio Bullæ Pauli II. de reductione Jubilæi 461
§. 10. Cardinalis Riarius totius Italiæ Legatus renuntiatus 462
§. 11. Regula FF. Minimorum a Pontifice confirmata 463
§. 12. Octo Cardinales a Papa creati 465
§. 13. Geldria a Burgundo acquisita 468
§. 14. Regis consilium de Connestabili plectendo 469
§. 15. Connestabilis a Regis & Burgundi Deputatis ad mortem damnatus 471
§. 16. Mandata Deputatis data a Rege revocata 472
§. 17. Reconciliatio Regis Castellæ cum Isabella sorore sua 474
§. 18. Seditio Perpinianensium adversus Gallos 476
§. 19. Mediolanensis Ducis iter ad Florentinam urbem 477
§. 20. Joannis Juvenalis Archiepiscopi Remensis obitus 479

§. 21.

§. 21. Fortiguerræ Cardinalis obitus 480
§. 22. Mors Petri Riarii Papæ Nepotis 482
§. 23. Regis Daniæ peregrinatio Romam 483
§. 24. Chriſtiernus Roma redux Burgundiæ Ducem inviſit 485
§. 25. Burgundi ambitio Ducatum ſuum in Regnum extollere meditantis ibid.
§. 26. Dux ob petiti audaciam omni ſpe fruſtratus 487
§. 27. Duo competitores Colonienſis Archiepiſcopatus 488
§. 28. Fanatica, atque ambitioſa Burgundi conſilia 489
§. 29. Induciarum prorogatio ad ſemeſtre Gallos inter & Burgundum 490
§. 30. Noveſium a Burgundo obſeſſum, ac tandem aditu præcluſum 491
§. 31. Noveſio urbi auxilia ab Imperatore miſſa 493
§. 32. Bellum per Lotharingiæ Ducem Burgundo indictum 494
§. 33. Sigismundi Auſtriaci irruptio in Ferretanum Comitatum 495
§. 34. Alterum Ludovici XI. fœdus cum Helvetiis 496
§. 35. Fridericus ſecundus Ferdinandi Filius in Burgundiam profectus 498
§. 36. Cardinalis Aquilejenſis a ſua ſeptentrionali Legatione redux 499
§. 37. Pax inter Hungaros atque Polonos 500
§. 38. Inania Uſumcaſſani promiſſa 502
§. 39. Venetorum claſſis adverſus Turcas 503

§. 40. Res Caſtellæ Regni 504
§. 41. Henrici IV. Caſtellæ Regis obitus 505
§. 42. Diſſidium in Caſtella de Succeſſione Iſabellæ 507
§. 43. Ordinum comitia; nec non Ferdinandum inter & Iſabellam conventa 508
§. 44. Simeon Græco Patriarchatu Conſtantinopolitano exutus 509
§. 45 Solemne Jubilæum Romæ celebratum 510
§. 46. Equus phaleratus in tributum pro Regno Neapolis Pontifici oblatus 511
§. 47. Vaivodæ Moldaviæ victoria de Turcis 513
§. 48. Caffa a Turcis capta ex Genuenſium culpa 514
§. 49. Avenionenſis Eccleſia in Metropolitanam erecta 516
§. 50. Alphonſus Luſitaniæ Rex jurium Joannæ Caſtellanæ vindex 517
§. 51. Alphonſus Joannæ deſponſus Rex Caſtellæ proclamatus 518
§. 52. Sentica iterum capta, irritusque Ferdinandi conatus adverſus Septam 519
§. 53. Galliarum Regis fœdus cum Helvetiis 520
§. 54. Ferretanus Comitatus ab Helvetiis occupatus 521
§. 55. Noveſii obſidio a Burgundo ſoluta 522
§. 56. Bellum Galliarum Regi ab Anglis indictum 524
§. 57. Fecialis Regis Angliæ ad Ludovici partes pertractus 525
§. 58. Regis Angliæ adventus Caletum 526

§. 59.

§. 59. Conneſtabilis oppidum S. Quintini Anglorum Regi cedere pollicitus 527
§. 60. Rex Angliæ aditu prohibitus 528
§. 61. Famulus veſtibus Fecialis indutus a Ludovico ad Eduardum miſſus, de pace acturus 529
§. 62. Pax Anglorum Regi a Feciali propoſita 530
§. 63. Pacis conſilia a Rege Angliæ acceptata 532
§. 64. Articuli pacis Gallias inter & Angliam 533
§. 65. Margarita Andegavenſis libertati aſſerta, & in Franciam reverſa 534
§. 66. Colloquium Piquinacenſe inter ambos Reges ibid.
§. 67. Burgundi indignatio ob pacem inter utrumque Regem 536
§. 68. Secretarius Conneſtabilis ad Galliarum Regem miſſus 537
§. 69. Burgundi conjuratio in Conneſtabilis perniciem 539
§. 70. Conneſtabilis ſecuritatis literis per Burgundiæ Ducem munitus ad Montes profugus 541
§. 71. Conneſtabilis juſſu Burgundiæ Ducis captus 542
§. 72. Burgundus a quodam nomine Campo-Baſſio proditus ibid.
§. 73. Conneſtabilis Regi traditus, ac carceri incluſus 543
§. 74. Conneſtabilis capitali ſententia damnatus, ejusque ſupplicium 546

§. 75. Fœdus inter Regem Franciæ, & Burgundiæ Ducem 547
§. 76. Inflata Burgundiæ Ducis consilia 548
§. 77. Burgundus filiam suam juniori Sabaudiæ Duci in uxorem dare pollicitus 549
§. 78. Mediolanensium Dux Burgundi amicitiam postulans 550
§. 79. Renatus Andegavensis de Galliarum Rege conquestus 552
§. 80. Bellum Helvetiis denuntiandi obtentus a Burgundo quæsitus 553
§. 81. Edictum Ludovici XI. de festivitate S. Caroli Magni 555
§. 82. Roma a Tibere inundata ibid.
§. 83. Bulla Pontificis de Festo Conceptionis B. V. M. 556
§. 84. Primum Ecclesiæ Romanæ decretum de hac festivitate 557
§. 85. Varia Edicta Ludovici XI. de Episcopis & Religiosis 558
§. 86. Cardinalis S. Petri ad vincula Legatus in Francia 559
§. 87. Bellum Burgundiæ Ducis adversus Helvetios: Granssonium captum 562
§. 88. Pertinax Burgundi consilium Helvetios in montium anguſtiis aggrediendi 563
§. 89. Burgundici exercitus clades ab Helvetiis illata 565
§. 90. Burgundus inter suos quintus fuga dilapsus 566

§. 91. Contajus a Burgundo ad Galliarum Regem missus 568
§. 92. Legatio Ducis Mediolanensis Ludovici XI. amicitiam exorantis 569
§. 93. Lis ob Provinciam inter Renatum Andegavensem, & Ludovicum XI. composita 570
§. 94. Colloquium Lugdunense inter Galliarum Regem, & Ducem Andegavensem 572
§. 95. Articuli fœderis inter Ludovicum XI. & Siciliæ Regem 574
§. 96. Reconciliatio Ducissæ Sabaudiæ cum Ludovico Rege 575
§. 97. Moratum a Burgundiæ Duce obsessum 576
§. 98. Ultima clades ab Helvetiis Burgundo illata 577
§. 99. Sabaudiæ Ducissa vi rapta, ac jussu Burgundi Roveram delata 579
§. 100. Ducissa e carcere clam elapsa, Turonibus Regem adit 581
§. 101. Ducissa non sine lætitia in Sabaudiam redux 582
§. 102 Adversa Burgundiæ Ducis valetudo 583
§. 103. Nancejum Campo-Bassii proditione a Lotharingiæ Duce captum 584
§. 104. Detegendæ proditionis occasio a Burgundo neglecta 586
§. 105. Auxilia a Ludovico Lotharingio clam submissa 588

§. 106.

§. 106. Prælium inter utrumque exercitum; Burgundionum clades 588
§. 107. Burgundiæ Dux prælio necatus 591
§. 108. Vaticinium Angeli Catti de morte Ducis 594
§. 109. Turcarum expeditio in Moldaviam 595
§. 110. Regis Hungariæ vana jactantia de Turcarum receſſu 596
§. 111. Matthiæ clades a Turcis illata 597
§. 112. Turcarum victoria de Venetis reportata 598
§. 113. Maximus in Patriarcham Conſtantinopolitanum electus 600
§. 114. Sacrilegum Galeatii Sfortiæ Mediolanenſium Ducis parricidium 603
§. 115. Joannes Galeatius Maria occiſi Succeſſor 604
§. 116. Bellum inter Ferdinandum Arragoniæ, & Alphonſum Luſitaniæ Reges 605
§. 117. Adventus Luſitani in Franciam. Colloquium cum Rege 607
§. 118. Romam ſub alieno habitu profectus, in itinere captus 608
§. 119. Ludovici XI. conſilia de occupanda utraque Burgundia 609
§. 120. Rationum momenta ad occupandas Burgundiæ hæredis Provincias a Rege allata 611
§. 121, Nonnullæ urbes in Picardia & Artheſia a Rege occupatæ 612

§. 122.

§. 122. Connubium Mariæ de Burgundia cum Delphino Regi propositum 613
§. 123. Atrebatum a Rege petitum atque obtentum 616
§. 124. Urbis portæ ab Atrebatensibus ultro Regi apertæ 618
§. 125. Britanniæ Cancellarius jussu Regis carceri datus 619
§. 126. Burgundiæ Ducissæ auctoritas a Gandavensibus usurpata 620
§. 127. Conjuratio Gandavensium in necem Hugonecti & Imbercurtii 623
§. 128. Hugonectus atque Imbercurtius comprehensi, & condemnati 624
§ 129. Ambo capite damnati 625
§. 130. Gandavensium consilia de nuptiis Ducissæ cum Adolpho Geldriæ Duce 626
§. 131. Oliverius Damus a Galliarum Rege ad Ducissam missus 627
§. 132. Utraque Burgundia a Ludovico Rege Ducissæ erepta 628
§. 133. Cameracum ultronea deditione Regi traditum 629
§. 134. Consilia de connubio Burgundiæ Ducissæ cum Riverio Comite 630
§. 135. Ludovicus XI. Anglos contra Flandros in Gallias accersere intentus 631
§. 136. Actum de Ducissæ Burgundiæ connubio 633
§. 137. Connubium Ducissæ cum Maximiliano Archi-Duce conciliatum 634

§. 138.

§. 138. Duciſſa ab Imperatore per ſuos Legatos in Sponſam filii ſui petita 636
§. 139. Burgundiæ Duciſſa Maximiliano Archiduci deſponſata 637
§. 140 Induciæ inter Galliarum Regem, & Maximilianum 638
§. 141. Croja, & Scodra a Turcis capta 639
§. 142. Bellum Regis Hungariæ adverſus Imperatorem. Vienna obſeſſa 640
§. 143. Cardinales primum quinque, poſtea ſeptem a Papa creati 642
§. 144. Poema in laudem Sixti IV. compoſitum 643
§. 145 Res Maurorum cum Ferdinando Arragonum Rege 644
§. 146 Diſſidia inter Mediceos & Pazzios Florentiæ exorta 645
§. 147. Conjuratio Pazziorum in Mediceos 646
§. 148. Sacrilegum Pazziorum conſilium durante Miſſa utrumque fratrem Mediceum trucidandi 647
§. 149 Julianus interfectus, & Laurentius fuga dilapſus 648
§. 150. Conjuratorum Principes & Archiepiſcopus Piſanus e feneſtris ſuſpenſi 649
§. 151. Florentini Sacris interdicti, & Laurentius a Papa excommunicatus 651
§. 152. Florentini a Venetis clam adjuti 653
§. 153. Ludovici Regis artes ad terrendum Papam adinventæ 654
§. 154. Conventus Aurelianenſis ad terrorem Pontificis celebratus 655

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 155. Cardinalis Papienſis judicium de Legatione Regis ad Papam 656
§. 156. Ejusdem conſilium ad Papam de reſponſo Franciæ Oratori dando 657
§. 157. Reſponſum Papæ ad Lautrecum Vice-Comitem ac Legatum 659
§. 158. Papæ reſponſum circa articulum de convocanda Synodo 661
§. 159. Ejusdem Reſponſio de Pragmatica Sanctione 662
§ 160. Franciæ Legatus de Papæ Reſponſo parum contentus 664
§. 161. Florentinorum pax cum ſummo Pontifice 665
§. 162. Ludovici Galliarum Regis ſollicitudo in procuranda vitæ ſuæ ſecuritate ibid.
§. 163. Maria de Burgundia filium enixa 666
§. 164. Primum fœdus Galliarum Regis cum Helvetiis 668
§. 165. Alterum fœdus inter Franciæ Regem, & Archiducem 669
§. 166. Tumultus in Colonienſi Archiepiſcopatu ſuſcitati 670
§. 167. Rigenſis Archiepiſcopus carceri mancipatus 671
§. 168. Contentio inter quosdam Epiſcopos, & FF. Mendicantes in Germania exorta 672
§. 169. Inquiſitionis Tribunal in Hiſpania inſtitutum 674
§. 170. Hiſtoria de origine inquiſitionis 675

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 171. De judicibus pro hoc tribunali constitutis 679
§. 172. De modo, quo Inquisitores suas sententias exequuntur 680
§. 173. Fœdus Ferdinandi & Isabellæ cum Anglia & Archiduce 684
§. 174. Fœderis pacta inter Franciam, & Castellam 685
§. 175. Cardinalis a Papa creatus 686
§. 176. Regina Bosniæ Romæ mortua Regnum suum Sedi Apostolicæ cedit 687
§. 177. Usumcassani Persarum Regis obitus 688
§. 178. Henrici Harphii & Laurentii Calcanei extrema 689
§. 179. Joannes Mercurius percelebris Philosophus 690
§. 180. Vana Regis Angliæ molimina de capiendo Richemundio Comite 692
§. 181. Clarentiæ Dux Regis Angliæ frater ejus jussu necatus 694
§. 182. Turbæ in Scotia ab ipso Jacobo II. Rege caussatæ 696
§. 183. Rex Scotiæ a Proceribus comprehensus, ac carceri mancipatus 697

HISTO-

Sanctio Pragmatica a Ludovico XI Gall: Rege abrogata.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

LIBER CXII.

PIUS II. PONTIFEX MAXIMUS;
FRIDERICUS III. OCCIDENT. IMPERATOR.

§. I.

Beſſarionis Cardinalis legatio in Germaniam ſucceſſu ſuo fruſtrata.

Jam olim Beſſarion Cardinalis a ſummo Pontifice Legatus in Germaniam decernebatur, ut Principes Chriſtianos ad bellum contra Turcas hortaretur. Sæcul. XV. A. C. 1460.

Sæcul. XV. A. C. 1460.

Aſt vix hoc anno ibidem advenerat, cum omnia turbis, ac diſſenſionibus ſusdeque verſa cerneret, indeque legationis ſuæ ſucceſſum præpediri intelligeret; Hungari enim Cæſarem bello premebant, eundem quoque Albertus ipſius frater & Auſtriæ Dux ob hæreditariam utriusque portionem infeſtis armis invadebat. Præterea ipſe Bohemiæ Rex clandeſtinis artibus imperii coronam Cæſari eripere moliebatur, jamque promiſſorum amplitudine ſibi Moguntinum, & Palatinum Electores conciliabat, qui tamen adverſus Imperatorem prævalere haud poterant, eoquod eorum conatibus Brandeburgenſis Elector pro viribus reſiſteret. Tam iniqua temporis ratione, rerumque viciſſitudine factum, ut Cardinalis, cum ea, quæ Principes tam generoſe Mantuæ promiſerant, effectui dari peteret, ſurdas ubique pulſaret aures. Quinimo non pauci in Papam querelas effundebant, quod decimas Clero indixiſſet, ejusque Legatus reſervationum literas paſſim concederet. Summus Pontifex ut impactum crimen dilueret, apologiam conſcribere compulſus eſt, prout ex quadam ipſius epiſtola ad Cardinalem Papienſem ſcripta intelligimus.

Papienſ. hiſt. 28. vide ſupra Lib. CXI. §. XLVI.

§. II

Sæcul. XV.
A. C. 1460.

§. II.

Genuenſium ſeditio adverſus Gallos.

Nec firmior erat Pontificis ſpes, qua ſibi auxilia a Gallis pollicebatur; inteſtini enim Genuenſium tumultus de exteris bellis cogitandi ſpacium Galliarum Regi denegabant; Calabrienſis Dux Neapolin profectus, interea Genuenſis Reipublicæ regimen Thomæ Valleæ, natione Gallo commiſit. Verum ille ea opum abundantia carebat, qua populum ſibi conciliare potuiſſet, unde Genuenſes Gallicæ nationis imperium abhorrere cæperant, jamque in publicas criminationes ac querelas erumpebant, ſpretisque Gallorum mandatis ubique divulgabant, quod Calabriæ Dux unice, ut pro Neapolitana expeditione pecunias corraderet, publicum ærarium exhauſerit, urbem ad extremam inopiam redegerit, ac denique ob auri penuriam commercium penitus interruperit. Hos populi rumores non minus Fliſci, quam Fregoſii, aliique Optimates a patria ſua exules opportune in rem ſuam vertebant, atque emiſſariorum opera uſi, in vulgus ſpargebant, quod neglectis civibus nonniſi Nobiles muneribus ac dignitatibus augerentur. Interea, cum hæc ſeditionis primordia jamjam ferverent, Galliarum *Hubert. Foliata hiſt. Genuen.*

Sæcul. XV. A.C 1460. Rex Genuenſibus præcepit, ut quasdam naves, quibus contra Anglos indigebat, inſtruerent; hi autem ſpreto Regis mandato obtendebant, nolle ſe Anglicæ Nationis invidiam ſibi accerſere, nec bona ſua, quorum plurima gentis ſuæ Mercatores in Anglia haberent, amittendi diſcrimen ſubire. Tandem vero ſeditio in apertas erupit flammas, quæ primum ſuburbia, demum ipſam urbem promiſcuo incendio involverunt; nam cuncti ad arma convolant, ipſumque urbis Præfectum ad arcem fugere compellunt.

§. III.

Factiones prius inter ſe diviſæ jam adverſus Gallos unitæ.

Foglieta in elog. & hiſt. Genuenſ.

Bizarro hiſt. Gen.

Paul. Guiciard. du Bellay.

Fregoſios & Adornios, quos hucusque capitalis inimicitia diviſerat, ſeditionis ſpes conjunxit. Igitur Fregoſius ſeu Fulgoſius urbis Genuenſis Archiepiſcopus, & proſper Adornius ſuorum quisque amicorum agmen ducunt, & cum ingenti armatorum turma Genuam ingrediuntur; Dux quoque Mediolanenſis, cum Gallos ſuæ ditioni adeo vicinos eſſe ægerrime ferret, atque Aurelianenſes de ipſius Ducatu contendere haud ignoraret, ſeditioſos omni ope & opera fovit, eo conſilio, ut & ipſe depulſis Genua Gallis, liberiori aura potiretur. Nec conſi-

consilium eventus fefellit; quippe suo- Sæcul. XV.
rum amicorum, quorum plurimos in ur- A.C.1460.
be numerabat, ope adjutus, tam felici successu rebus suis consuluit, ut boni publici obtentu Fregosios cum Adorniis, atque populo conciliaret. Hi novas imperii leges stabiliunt, ac ipsum populum antehac exclusum, in regiminis partem vocant, & ex quavis opificum classe octo seligunt Viros, quibus consulares quoque fasces deferrentur; denique omnium consensu novus Dux eligitur Prosper Adornius. Residuas porro Genuensium curas unice occupabat arcis, ad quam urbis Præfectus confugerat, obsidio, quæ etiam, Mediolanensium Duce copias suppeditante, toto armorum apparatu cæpta est.

§. IV.

Galli a Genuensibus cæsi, fugatique.

Cum interea Calabriæ Dux totus in eo esset, ut totum Neapolis regnum recuperaret, & jamjam parta tueretur, nec etiam pro reditu suo sese Genuensium classi committere auderet, hinc Gubernator propugnandæ Genuæ spem unice repositam habebat in militum supplementis, quæ mox comperta nova Genuensium seditione, in Galliis parabantur. Impe-

Sæcul. XV. A.C.1460. rabat Renatus Andegavenſis claſſi, cui mille veterani milites præter alia ſex millia in Delphinatu recens conſcripta, & Savonam tranſportata imponebantur. Hæ copiæ ad oppidum S. Petri de Arena exſcenſionem fecere, conſpicientibus quidem Genuenſibus, ſed nequaquam ſeſe opponentibus. Altera vero die prælium committitur; Galli infracta animi virtute dimicant, & penes eos prope ſtetiſſet victoriæ ſumma, niſi Fregoſius Archiepiſcopus, Genuenſis exercitus Dux opem in aſtu militari opportune quæſitam, ſecundo ſucceſſu inveniſſet. Sparſit enim per ſuorum caſtra rumorem, quod validas a Mediolanenſi Duce ſuppetias præſtolaretur; poſtea cum forte tres ejusdem Ducis Centuriones, fervente prælio, adventarent, illos montis cujusdam cacumen aſcendere, datoque ſigno transmiſſi auxilii adventum denuntiare juſſit; hoc militare commentum haud parum utrobique valuit; quippe Genuenſibus animum reddidit, auxitque, Gallos autem trepidatione replevit, qui cum a recenti milite ſe jugulari pertimeſcerent, ut præcipiti fuga vitæ ſuæ conſulerent, certatim ad ſuas naves convolarunt, deſideratis ſuorum compluribus. Hac clade accepta Renatus Andegavenſis Savonam appulit, Genuenſibus urbis imperium relinquere compulſus. Ita nempe Gallos jam

jam tertio ignominioſe Genua ejectos vi- Sæcul. XV.
dimus. A.C 1460.

§. V.

Ducis Burgundiæ timor de bello ſibi inferendo.

Nec tamen funeſto hoc caſu mutata eſt rerum facies in Galliarum regno. Burgundus continuis agitabatur curis, veritus, ne a Carolo VII. Rege bello opprimeretur, nec vanus quoque timor erat; potiſſima enim Regii Senatus pars id ipſum Regi ſuadebat, quorum tamen conſiliis ipſe, aliunde pacis ſtudioſiſſimus Princeps, acquieſcere noluit. Nihilominus Burgundiæ Dux miſſis ad Regem Joanne de Croy & Lannoyo Hollandiæ Præfecto metus ſui cauſſas expoſuit, declaravitque, ſe omni jure conqueri, quod adverſus eum nonnulli belli conſilia foverent, præterea iidem Legati, Ducis ſui nomine, Regi ſignificabant, eorum Dominum, ut ſe Gallorum partibus addictiſſimum monſtraret, ab Anglis defeciſſe, & per Atrebatenſem concordiæ tractatum a ſe firmatum, pacis ſtudio omnem juſtam licet indignationem ob inhumanam Patris ſui cædem repreſſiſſe, Regique ad ſubigendam Normanniam ſtrenue opem & operam tuliſſe; Nunc vero communi fama innoteſcere, Regem inito

Sæcul. XV. A. C. 1460.

cum Anglis fœdere, in Burgundiæ ſtatus invaſionem meditari, Gallos quoque Atrebatenſem tractatum ſæpius violaſſe, quin tamen hucusque Dux conqueſtus eſſet; atque ideo ſummo animi ſui mærore percepiſſe, Regem contra ſe indignationem fovere, eoquod Delphinum in ſuam Brabantiæ ditionem recepiſſet, ſe tamen ei, cum nulla Regis prohibitio obſtaret, tanquam futuro ſuo Domino ac proximo Regiæ coronæ hæredi aſylum denegare, haud potuiſſe. Tandem Legati gratiam Regis pro ſuo Domino implorarunt, polliciti, Ducem longe addictiſſimum, ac ad omnia obſequia promptiſſimum fore.

§. VI.

Reſponſum Regis ad Burgundi querelas.

Rex ad omnes haſce querelas arrogantius reſpondit, ſuamque cum Duce agendi rationem culpa liberavit, quæ vero illius Legati contra eum propoſuerant, rurſus in Ducem rejecit. Hujus reſponſi ſumma Oratoribus tradita eſt, præſente ipſo Rege. Aderant quoque Aurelianenſis, & Britannus Duces, Cenomanenſis Comes, ceteri Proceres, cunctique conſiliarii. Altera die Legati ſupplicem denuo libellum Regi porrigunt, ad duo reſtrictum capita. Primo exaggerabant

gerabant propensum erga Regem Ducis sui animum, quem omni tempore luculenter comprobatum dicebant. Secundo Regem exorarunt, ut suæ in Ducem indignationis causas articulatim exponeret. His responsum, satis superque Regem nuperrime mentem suam explicasse, eum quoque, si id necessitas suaderet, oportuno tempore animi sui consilia sigillatim manifestaturum. Cuncta hæc imminentis belli præludia videbantur, eo maxime, quod Delphinus jam tertium decimum annum a Regia abesset, ac toties a Patre suo frustra revocatus obedire detrectasset; præterea Rex sæpius Burgundiæ Ducem, ut Filium ipsius sibi reduceret, stimulaverat, eidem præsagiens, quod serpentem, cujus quondam lethales morsus experiretur, in sinu suo foveret. Nec hic substitit Regis ira, sed etiam studiose varias Duci molestias creabat, minasque adjiciebat, tandem etiam, ut filii sui primogeniti pertinaciam plecteret, Carolo natu minori ætatis prærogativam concedere statuit. Ast præmaturus Juvenis hujus Principis obitus cuncta Patris consilia elusit; quare Rex Delphinum ad se redire jussit, ut Regno, quod ei soli pleno jure debebatur, potiretur.

Sæcul. XV. A.C. 1460.

Sæcul. XV. A.C. 1460.

§. VII.

Exercitus a Regina Angliæ contra Eboraci Ducem conscriptus.

Polyd. Virgil. hist. Angl.

In Anglia Eboracensis Dux summæ rerum pro suo arbitrio præerat; quapropter Regina, cum Henrico Marito suo nil nisi nudum Regis nomen relictum ægerrime ferret, duodeviginti millium exercitum conscripsit, cui suas quoque copias opemque jungebant Sommersetus, & Isacensis Duces, unacum Wilchiræ ac Devoniæ Comitibus, Cliffordiæ Barone, plurimisque aliis Septentrionalis Angliæ Nobilibus. Paulopost Eboracensis bellicos hosce apparatus edoctus, suum quoque militem in aciem duxit, & cum Saresberiensi Comite Wakefeldam usque, quæ urbs est decimo quinto lapide ab Eboraco dissita, progressus est. Priusquam vero itineri se accingeret, Regem Varvicensi Comiti, ac Norfolciæ Duci custodiendum tradidit, dato interea negotio Marchiæ Comiti, ut recentem colligeret militiam, eamque quam celeriter suis copiis adjungeret. Verum Reginæ solertia Comitis sollicitudinem prævenit; Illa enim cum exercitu suo prima comparuit, illiusque imperium in se suscepit. Eboracensis, nequicquam obluctante Saresberiensi Comite, prælii discrimen

crimen experiri ſtatuit, ne eidem objici poſſet, quod pugnam adverſus fœminam declinaſſet. Verum brevi ſera nimis pœnitentia Ducem ſubiit. Sæcul. XV. A.C.1460.

§. VIII.

Eboracenſis a Regina prælio victus, atque occiſus.

Placuit Eboracenſi cum ſupremo imperio ſuis præeſſe copiis, eas vero, quæ ipſi viciniores erant, phalanges Rothlandiæ Comes ejusdem Filius natu minor ducebat, ceteris vero ex parte Herefordiæ Marchiæ Comes primogenitus ejusdem Filius imperabat. Haud procul Eboraco cominus conſeritur pugna, magis cruenta, quam diuturna; Necdum enim media horæ pars effluxerat, cum jamjam Regina ſolutis Eboracenſis ordinibus hoſtem in fugam ageret. Dux vero deſideratis ſuorum plusquam tribus millibus in prælio occubuit, & Cliffordiæ Baro vere inhumana & plusquam barbara ferocia Rothlandiæ Comitem Eboracenſis filium, Juvenem vix ætate duodennem, trucidavit, illiusque caput ſupra portam Eboracenſis civitatis exponi juſſit; Eodem in loco affigebatur caput Saresberienſis Comitis, qui prælio captus ac de perduellionis crimine convictus, capitali

Sæcul. XV. A.C.1460.

pitali ſententia publice in ferali pegmate damnatus eſt.

§. IX.

Varvicenſis Comes ſecundo prælio a Regina devictus.

Regina bene cæptum victoriæ curſum in rem ſuam vertere haud cunctabatur; unde tota in eo erat, ut Regem liberaret, necnon recens electum Senatum compelleret, ut irritum nullumque declararet iniquum illud pactum, quod nuperum Parlamentum Henricum inter & Eboracenſes ſanxerat. Quare Londinum petit, ſuumque exercitum urbi admovet; interea vero Marchiæ Comes a Casparo Teuderſio Pembrochii Comite capiebatur. Nondum iter ſuum confecerat Regina, cum ei nunciatur, quod Varvicenſis Comes ac Norfolciæ Dux cum copiis ſuis Londini collectis in eam irruerent, ſecumque Regem Maritum ejus abducerent. Igitur Regina, ut inimicorum ſuorum adventum præverteret, prima eos inſequitur, tandem prope oppidum S. Albani illos aggreditur, ac ſecundo prælio totum exercitum immani clade afficit. Varvicenſis Comes, cui Regis cuſtodia erat concredita, ſaluti ſuæ fuga conſuluit, ac victorum ferociam evaſit; Rex vero non modo ſeditioſorum manus

manus effugerat, sed raro felicitatis concursu unacum libertate, conjugem, unicum Filium suum, regnique coronam recuperavit. Regina, parta Victoria cum glorioso exercitu suo recta Londinum contendit, urbemque Victrix ingreditur, atque ab incolis debita submissione, summisque honoribus excepta, denuo Regiæ auctoritatis jura resuscitavit. Eboracenses tanto victoriarum successu conterriti, nil reliquum habebant, quam ut se ultroneo exilio ex Anglia subducerent. Ast improvido Regis consilio (*) brevi factum, ut iidem ad pristinas spes suas redirent. Sæcul. XV. A.C. 1460.

§. X.

Bellum Regis Navarræ adversus Castellæ Regem.

Eodem anno nil propius esse videbatur, quam ut novæ identidem belli flammæ inter Castellæ, & Navarræ Reges exardescerent. Navarrus enim sua armorum potentia, ac plurium Regnorum imperio elatus, gloriæ suæ labem inuri censebat, si urbes, quas Castellæ Rex usurpaverat, eidem relinqueret. Ergo bellum illi nunciare statuit, ut vero validum contraheret exercitum, Lusitaniæ Regem novo

(*) *Corrige ex §. XIV.*

Sæcul. XV. A.C 1460.

novo affinitatis vinculo ſibi devincire decrevit; cum enim ille ob plures Provincias, quas non ita pridem occupaverat, potentiſſimus eſſet, nuptias inter Catharinam Luſitani Regis Filiam, & Carolum Filium ſuum conciliare nitebatur. Verum Henricus Caſtellæ Rex tempeſtive rem edoctus, Navarræ Regis conatibus obſiſtere moliebatur, hunceque in finem clam Carolo Iſabellam Sororem ſuam in Sponſam obtulit. Placuit Principi Conſilium, eo vel maxime, quod Henrici potentia ſuffultus ſperaret, ſe Navarræ Regno potiturum, quod Pater ejus Joannes nomine, non ſine injuſtitiæ nota poſſederat; quippe regnum hoc Matris ſuæ hæreditaria erat portio, & aliunde Pater ejus pluribus aliis abundabat ditionibus. Igitur ſolii capeſſendi ſpe lactatus, antiquas Bellomontenſium factiones eo conſilio reſtaurabat, ut haſce turbas ſedandi obtentu Navarræ Regnum cum valido exercitu adoriri valeret.

§. XI.

Carolus primo comprehenſus, iterum libertati donatus, tandem juſſu Patris ſui veneno interfectus.

Joannes Rex, comperto filii conſilio, eum comprehendi jubet: cum vero Navarenſes æque ac Catalani illius libertatem

tatem ſumma importunitate poſcerent, Rex, ut inteſtinum præcaveret bellum, eundem liberum dimittere compellebatur. Tandem vero ſeditioſam Filii ſui indolem pertæſus, ut unico remedio omnibus futuris malis proſpiceret, illum propinato veneno morti tradidit, inſtigante ad tale facinus ipſa Joanna Regina conjuge ſua, quæ erat ſupremi apud Caſtellanos terra marique Præfecti Filia. Sæcul. XV. A.C. 1460.

§. XII.

Henrici de Luſitania Obitus.

Eodem tempore Henricus ſeu Henriquez de Luſitania magnus Ordinis Chriſti Magiſter, a Rege Nepote ſuo facultatem obtinuit, ut colonias conderet in Inſulis capitis viridis, ſeu Canariis, quæ *Fortunatæ* appellantur, ac non ita pridem ab Antonio de Nola, patria Genuenſi detectæ fuerant. Igitur Henricus obtenta Regis venia confeſtim in Aragonienſi Inſula arcem exſtrui curavit, ut aurei pulveris commercium expeditius ſecuriusque redderet: præterea a ſummo Pontifice diploma impetravit, vi cujus Inſulas recens inventas beneficiario jure poſſidere poſſet. Poſtquam vero plurimas colonias ad Accipitrum Inſulas *Azores.* deduxerat, ipſe paulo poſt rebus humanis ereptus eſt, ſummo omnium Luſitanorum

Sæcul. XV. A.C. 1460.

rum luctu. Ex altera parte Eduardus de Menezes cum intelligeret, quod quædam arx Alcasariam parvam inter & mare, Mauris ad invadendos Lusitanos viam sterneret, minusque tutum navium cursum redderet, illam solo æquari, ac nonnulla munimenta erigi jussit, quibus infideles accessu ad regnum arceret.

§. XIII.

Res in Neapolis Regno.

Postquam Antonius Centiglia e carceribus, ad quos a Ferdinando detrusus fuerat, evadendi copiam nactus erat, in Calabriam rediit, ac totam ferme hanc provinciam Joanni Renati Andegavensis Filio asseruit. Ferdinandus prospero æmuli sui successu nihil animo fractus, totam hyemem conscribendis exercitus supplementis gnaviter impendit; Neapolitani enim, quis alter alterum affectu erga Regem suum vinceret, certabant, cunctique pro virium suarum ratione eidem opem præstabant, quinimo ipsæ etiam fœminæ gemmas suas offerebant. Nec remissius studium exhibuere summus Pontifex, & Mediolanensium Dux, qui Ferdinando copiosas militum suppetias miserunt; ac denique Luccensis etiam Respublica ejusdem partes tuebatur. His igitur subsidiis auctus Ferdinandi exerci-

ercitus facili negotio ea, quæ Calabriæ Dux eripere nitebatur, recuperare poterat. Sæcul. XV. A.C 1460.

§. XIV.

Angliæ Regina victoriæ fructibus frustrata.

Haud longo tempore Angliæ Regnum victoriæ, quam Regina reportaverat, fructu potiebatur; ipsamet enim duplici errore optimas spes succidebat. Primus erat, quod nimis præpropere, ac iniquissimo rerum Anglicarum tempore magnam exercitus partem sacramento absolveret. Alter vero, quod pertinaci nimis imperio Londinenses adigeret, ut ei seditiosos traderent, omnes debitis pœnis plectendos. Præterea necdum urbem ingressa necessarium pro exercitu suo commeatum a Magistratu petiit, necnon ad deferendam annonam plaustra advehi jussit. Regii Prætorii Præfectus, cui hoc negotium demandatum erat, postulata negare non audebat; unde nil intentatum reliquit, ut regiis Ministris ea, quæ postulabant, suppeditaret; verum rem exequi, non jam sui erat arbitrii; populus enim Eboracensium factioni addictus, summa pervicacia obstitit, nec ullo pacto permisit, ut currus ad urbem adveherentur. Regina comperta temeritate, in rebellem hanc populi fœcem

Sæcul. XV. A.C. 1460. omni pœnarum ſeveritate ad ceterorum terrorem animadvertere ſtatuit; Nobiles tamen Matronæ ſummis Magiſtratuum precibus permotæ, Reginam adeunt, iratam placant, tandemque ab ea impetrant, ut antequam ipſa accederet, prius nonnulli Proceres urbem intrarent, quadringentis militibus ſtipati, ut qua rationum, qua auctoritatis pondere civibus timorem adimerent, quem illis regii exercitus potentia incuſſerat, demum vero ad ultroneam ſubmiſſionem illorum animos flecterent.

§. XV.

Pembrochii Comes a Marchiæ Comite prælio victus, & Reginæ exercitus profligatus.

Jamjam conſilium maturari videbatur, cum ecce! Londini & in S. Albani oppido fama percrebuit, quod Marchiæ Comes Eboracenſis Ducis Filius natu major prope Hereſordiam ingenti clade Pembrochii Comitem affeciſſet, ac unacum Varvicenſi Comite, totoque exercitus ſui robore Londinum Angliæ metropolim contenderet. Regina, cum ferme ante fores urbis ſibi infenſæ, & ad opem inimicis ſuis ferendam adeo propenſæ conſiſteret, decretoriæ pugnæ diſcrimen experiri, minus conſultum exiſtimabat; quo-

quocirca copias ſuas ad Eboracenſis di- Sæcul. XV.
tiones educit. Verum Marchiæ Comes, A.C. 1460.
qui defuncto Patre ſuo Eboracenſis Ducis nomen adoptavit, comitante eum Varvicenſi Comite Reginam preſſius inſequitur, ac tandem Fariburgi eidem occurrit. Igitur ad prœlii neceſſitatem ventum eſt, jamque ad decimam diei horam pugna protrahitur, tanta utrinque dimicantium rabie, ac cædis aviditate, ut triginta occiſorum millia numerarentur. Dudum ancipiti Marte pugnatum; tandem vero penes Eboracenſem Ducem ſine controverſia victoriæ ſumma ſtetit, qui & Regem una cum Regina in Scotiam fugere compulit, ac mille captivos abſtraxit. Dies erat Dominica Palmarum vigeſima nona Menſis Martii hac clade celebris.

§. XVI.

Dux Londini in Regem coronatus, ſub nomine Eduardi IV.

Eboracenſis, omni hoſtium ſuorum metu expeditus, recto tramite Londinum petiit, ubi aſſumpto Eduardi IV. nomine, Regni coronam ſibi imponi curavit. Inaugurationis tamen ſolemnia nonniſi die vigeſima Junii celebrabantur, eoquod Dux Eboracum prius profectus eſſet, ut hanc ditionem a pluribus annis Henrico addictam ſibi vendicaret. Ibi-

Sæcul. XV. A. C. 1460.

dem Eboracensis Ducis Patris sui, nec non Saresberiensis Comitis capita adhuc dum exposita reperit, quibus loco submotis Devoniæ Comitis, qui ab eo defecerat, necnon præcipuorum, eoquod ad regii exercitus cladem nihil contulissent, Nobilium Virorum capita substitui jussit. His expletis ambos suos fratres Georgium Clarentiæ, Richardum vero Gloceſtriæ Ducem creavit. Nec Varvicensis Comes præmio præclaris ejus meritis congruo caruit. Ut vero Eduardus hujus Viri fidem Eboracensi Familiæ perpetuo vinculo adstrictam servaret, inter Clarentiæ Ducem fratrem suum, ac Anglicæ coronæ hæredem proximum, & præfati Comitis Filiam natu majorem nuptias conciliabat.

Polyd Virg. hist. Angl. Monstrelet. Vol. 3.

§. XVII.

Rex atque Regina in Scotiam profugi opem sollicitant.

EDuardus, Philippo Cominæo teste, adolescens erat eximia corporis specie ac decore inter ceteros totius Europæ Principes longe præstantissimus, quapropter facile omnium Londinensium oculos & animos in se solum rapuit, cunctis nationibus percarus; Interea vero Henricus Rex, ejusque conjux a Scotis, ad quos confugerant, ad recuperandum so-

lium

lium neceſſaria petebant auxilia, eoque ſine ſuos quoque Legatos in Franciam ablegabant, ut ſuppetias impetrarent, quas tamen nonniſi evoluto biennio obtinere poterant. Ceterum Eduardo ſatis quiete aliquamdiu victoriæ ſuæ ſucceſſu potiri licuit, emenſo autem ſequentis anni curſu turbata eſt pacis ſerenitas; Galli enim atque Scoti pro Henrico Rege, qui, ut mox videbimus, alterno fortunæ ludibrio nunc in carcere, nunc in throno comparuit, ingentes militum copias parabant. Sæcul. XV. A.C. 1460.

§. XVIII.

Thomas Palæologus Romæ advenit.

Ineunte hoc anno Thomas Palæologus Princeps e Corcyra Romam pervenit. Hunc ſummus Pontifex non vulgari benevolentia excepit, auxitque ad ſingulos menſes trecentorum aureorum penſione, cui Cardinales ducentos alios addidere. Eidem Pius II. roſam auream pro more Dominica quarta in Quadrageſima ſacratam dono dedit. *Commeut. Pii II. lib. 3. & 8. Phranz. lib. 3. c. 26.*

§. XIX.

B. Andreæ Apoſtoli caput Romam translatum.

Cum vero idem Princeps ab urbe Patracenſi caput S. Andreæ Apoſtoli Anco- *Baron. not. Martyr. die 9. Maji.*

Sæcul. XV. A.C. 1460. Anconam, ubi exscensionem fecerat, attulisset, inde summus Pontifex anno proximo sacras hasce reliquias celeberrima pompa Romam asportari, ac in Ecclesia S. Petri collocari jussit. Hujus translationis fidem nonnisi (*) Gobelino ac Baronio Cardinali debemus, qui affirmat, *caput ejusdem Sanctissimi Apostoli ad ædes Sacras Romam in Vaticanum a Pio secundo delatum, ubi decentissime asservatur.* Bailletus hujus translationis Festum in nonnullis Martyrologiis, quale est Bollandinum, ad septimam Aprilis diem annuntiari observat, additque, locum, unde insignes hæ reliquiæ fuerint allatæ, non indicari, nec etiam certum ac authenticum hujus translationis monumentum proferri.

Baillet. Vit. Sanctor. 30. Nov. Bolland. tom 2. April. p. 66. col. 2.

§. XX.

(*) Nihilominus etiam Phranzes de Thomæ adventu in Italiam differens hæc scribit lib. 3. cap. 26. *Papæ Pio II. anno altero Pontificatus ipsius S. Andreæ Apostoli, qui primus a Christo vocatus est, caput dedit,* nec satis capere possumus, quo motivo ex Gobelino, cujus librum Continuator Pio II. adscribendum putat, orationem Cardinalis Bessarionis, & Pontificis responsionem ad eum in festo translationis habitam fuisse, referre neglexerit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. XX.

Sæcul. XV.
A.C.1460

S. Catharinæ Senenſis Canonizatio.

Jam ferme octogeſimus effluxerat annus, quo Sancta Catharina Senenſis ex Ordine S. Dominici Romæ die vigeſima nona Aprilis Anno Domini milleſimo trecenteſimo octogeſimo, ætatis ſuæ circiter trigeſimo tertio in fama Sanctitatis obiit. Corpus ejus in Eccleſia S. Mariæ ſupra Minervam ſolemni pompa terræ mandatum eſt; cum vero Deus novis indies miraculorum teſtimoniis Sanctitatis famam, qua in vita claruit, poſt obitum illius comprobatam redderet, de illius canonizatione agebatur. Jam ineunte hoc ſæculo Albertus Auſtriæ Dux, & Sigismundus Hungariæ Rex, quorum uterque ſucceſſivo tempore Imperatores erant, primum ab Innocentio VII. ac demum a Gregorio XII. Romæ hujus Virginis Apotheoſin efflagitabant; Aſt cum Gregorius Anno milleſimo quadringenteſimo decimo quinto Pontificatum abdicaret, acta inſtrui cœpta interrumpebantur; poſtquam vero Sedes Apoſtolica durantibus Piſana, Conſtantienſi & Baſileenſi Conciliis continuo graviſſimis agitabatur tumultibus, hoc negotium omnino usque ad Pontificatum Pii II. differebatur. Hic autem Pontifex rem ad exitum perduxit, atque hoc anno Ca-

Bullar. Pii II. Conſtit 6. tom. 1.

Sæcul. XV. A.C.1461. tharinam in album Sanctorum Cælitum solemni ritu retulit, hancque in rem die vigesima nona Junii Constitutionem edidit, qua festivam illius diem quotannis prima Mensis Maji Dominica celebrari præcepit. Postea Urbanus VIII. huic celebritati trigesimam Aprilis assignavit, qua die officium divinum in Breviario Romano sub ritu duplici persolvitur.

§. XXI.

Austriæ Dux, & Malatesta a Papa excommunicati.

Hoc eodem anno feria quinta Hebdomadæ majoris summus Pontifex Sigismundum Austriacum, & Sigismundum Malatestam usu Sacrorum interdixit, eoquod prior Cardinalem Cusanum diris vexationibus, atque injuriis oppressisset. Attamen hæc anathematis sententia nonnisi innovata videtur; jam enim priori anno, cum summus Pontifex adhuc Senis ageret, idem Dux sacro Ecclesiæ fulmine percellebatur. Sigismundus vero Malatesta eidem censuræ subjiciebatur, eoquod census Ecclesiæ Romanæ debitos solvere recusaret. Ceterum Malatesta Vir erat bello summus, ac inter ceteros ævi sui Belliduces facile Princeps, scelerum tamen atrocitate non modicam nomini suo labem inussit; erat enim

enim homo impius, nullique religioni addictus, præterea animæ immortalitatem inficiabatur, & quæcunque sacratiora violabat jura, ut suam satiaret ambitionem. His flagitiis sibi justam summorum Pontificum indignationem accersivit, præcipue vero illam execrationem, cujus mox meminimus. Idem cum Senensis & Florentini exercitus Præfectus esset, in ipsum quoque summum Pontificem, incassum licet, arma convertit; tandem vero sexto post anno millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo animam exhalavit. Sæcul. XV. A.C.1461.

§. XXII.

Alia excommunicationis sententia in Archiepiscopum Moguntinum.

Idem quoque Pontifex aliam excommunicationis sententiam pronuntiabat in Moguntinum Archiepiscopum, Dietherum nomine. Is postquam Anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono electus fuisset, Mantuam Oratores misit, qui confirmationem a Papa de more postularent. Annuit Pontifex, dummodo ipsus Apostolicam Sedem adiret, solveretque unius anni cursu summam pro illa Ecclesia in Curia Romana designatam. Cum autem Dietherus hisce conditionibus non satisfaceret, ab Auditore *Comment. Pii II. lib. 6.*

Secul. XV. A.C. 1461.

Cameræ Apoſtolicæ palam denuntiatur, demum vero publice diris devovetur. Hac de re graviter indignatus, perinde ac ſi injuria affectus eſſet, ad futurum Concilium provocavit, ipſosque Germaniæ Principes, ut appellationi ſuæ adhærerent, ſummis precibus ſollicitavit.

§. XXIII.

Conventus Principum Germaniæ hac ſuper re celebratus.

Principes Archiepiſcopi rationibus permoti, Moguntiæ conventum agunt; aderant quoque duo Apoſtolicæ Sedis Nuntii Rodulphus Decanus Wormatienſis, & Franciſcus Canonicus Toletanus. Convenientibus igitur omnibus, quere-

Naucler. Chron. Vol. 3 gener. 49.

betur Archiepiſcopus, quod eum Romanus Pontifex ſine ulla cauſſa perſequeretur, magnamque auri vim pro confirmatione electionis ſuæ peteret, ac denique præter decimarum exactiones ab eo inſolitum quoddam juramentum exigeret, totamque Nationem Germanam aliis oneribus premeret, eo duntaxat fine, ut ingentes pecuniarum ſummas colligeret, quas quidem ſub obtentu belli contra Turcas movendi peteret, re tamen ipſa in alios uſus converteret.

§. XXIV.

Sæcul. XV.
A.C.1461.

§. XXIV.

Querelæ Archiepiſcopi a Nunciis confutatæ.

Ad has Dietheri criminationes Rodulphus Papæ Nuntius reſpondit in hæc verba: juſſus eſt Archiepiſcopus ad Curiam accedere pro veteri conſuetudine; nihil ab eo pecuniæ quæſitum pro confirmatione ſuæ ſedis, præter id, quod in Camera Apoſtolica paſſim exigi ſolet, videlicet decem millia nummum pro diplomate, & quatuor millia pro *minutis*, ut vocant, *ſervitiis*, literarum expeditione & oratorum ſumptibus; ceterum ipſus ultro conceſſit, ut in ſuo Electoratu indulgentiæ promulgarentur, ac decimæ colligerentur; cum vero partem earum in ſui compendium reſervare vellet, merito Papa ſacrilegum hoc furtum exhorruit, & deſtinatam in opus fidei pecuniam eidem relinquere nefas exiſtimavit, necnon conſcientiæ ſibi duxit, ut ea, quæ Deo debentur, ad privatos uſus transferantur. Præterea Archiepiſcopus tali judice, qui non habet in terris ſuperiorem, & ad eum, qui nullibi exſtat, inique provocavit, tali uſus effugio, quod eo unice collimat, ut impunita permaneant ſcelera, quamvis ejusmodi frivolæ appellationes jamjam promulgato

edicto

Sæcul. XV A.C. 1461. edicto fuissent prohibitæ. Quod vero indulgentias attinet, respondit Rodulphus, eas de communi ejusdem Conventus assensu eo fine decretas esse, ut ex illis pecuniæ ad bellum Turcicum necessariæ expenderentur, de cetero ab invitis nullas elemosynas exigi, ac propterea liberum esse Germanis ajebat, Religioni opem ferre, si velint; consulerent tamen sibimet ipsis, cum meliori modo contra communem fidei hostem haud tueri se possent. Principes Rodulphi oratione, ac rationum momentis persuasi, conventum solvunt, nihil tamen eorum, quæ Dietherus postulabat, concedunt.

§. XXV.

Provocatio ab Archiepiscopo revocata, ejusque perfidia.

Archiepiscopus spe sua dejectus, Apostolicos Nuntios sibi reconciliare constituit, atque appellationem suam, coram testibus & Tabulario revocavit. Verum majorem eidem molestiam, ac pudorem creabat, suam provocationem retractando, quam semel appellando. Eandem quoque palinodiam canebat paucis ante diebus Fridericus Comes Palatinus Rheni, ambo tamen datam fidem fefellerunt, nihilque eorum, quæ promiserant, opere executi sunt; Archiepisco-

pus

pus enim, etsi ab excommunicationis vinculo minime solutus esset, nihilominus spretis Ecclesiæ censuris, libere dignitatis suæ officiis fungebatur. Sæcul. XV. A. C. 1461.

§. XXVI.

Alius in Moguntiæ Archiepiscopum electus.

Summus Pontifex cognita Dietheri pertinacia, quemdam ex suis Cubiculariis Moguntiam decrevit, qui Canonicos induceret, ut alium subrogarent Archiepiscopum, qui se Diethero auderet opponere; Hi congregato capitulo Adolphum eligunt ortum ex antiqua, & nobili Nassoviorum familia, ex qua olim nonnulli prodierunt Imperatores. Nihilominus facta electione secuta est inter partes contentio, brevi tamen, cum Adolphi fautores numero superiores essent, actum est de concordia, pactis hisce legibus, ut Archiepiscopalis dignitas Adolpho, quædam vero castella unacum congruis reditibus ad ejus sustentationem Diethero relinquerentur. Verum hæc pax haud diu viguit; cum enim Fridericus Comes Palatinus novos suscitaret tumultus, cruentum æque ac diuturnum bellum redintegratum est, donec Anno millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio Dietherus assiduis hisce dissensionibus attritus, *Serrar. l. 3. rer. Mogunt.*

Sæcul. XV. A.C. 1461.

tritus, probe cognoſceret, quod Fridericus nil aliud quæreret, quam Moguntinæ Eccleſiæ ruinam, quapropter jus ſuum penitus Adolpho ceſſit, & obtenta per Pontificis Nuntium abſolutione, privatam duxit vitam, demum vero Anno Domini milleſimo quadringenteſimo octogeſimo ſecundo obiit. Aliorum Scriptorum teſtimonio diſcimus, quod Dietherus, poſtquam Adolphus Anno Chriſti milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quinto deceſſerat, a Canonicis denuo in Archiepiſcopum fuerit electus, atque ſex omnino annos Moguntinam rexerit Eccleſiam, tandem vero in pace vitam finierit.

§. XXVII.

Legatorum Orientalium acceſſus ad Regem Galliæ.

Hoc anno in Menſe Majo illi Orientalium Legati, quos Papa ad ſollicitanda adverſus Turcas auxilia in Franciam decreverat, ad Carolum VII. perveniunt, una cum Prælato ex Ordine Minorum, qui ſe Patriarcham Antiochenum nominabat, & Joannis Presbyteri Orator credebatur. Hi obſequia ſua Regi deferunt, eundem Chriſtianiſſimum vocant, ſimulque exponunt, a Turcis totam eorum regionem propediem ſubactum iri, ſuppe-

Sæcul. XV. A.C.1461.

ſuppetias igitur adverſus hoſce infideles perdemiſſe efflagitant, atque aſſerunt, plus profuturos duos belli Præfectos ex Gallorum gente, quam numeroſiſſimum ceterarum Nationum exercitum. Aſt votis Legatorum nihil datum, præpediente id ſubitanea Regis infirmitate. Ceterum Papa, cum ex multorum relatione comperiret, quod hic Franciſcanus æque ac ejus ſocii inſignes eſſent fraudum Architecti, illos (*) e Francia reduces durius excepit. Cum vero idem Monachus Venetiis appuliſſet, a quibusdam Præſulibus doli ignaris obtinuit, ut in Sacerdotem, & Epiſcopum conſecraretur. Re comperta Pontifex absque mora datis ad Patriarcham Venetum literis, deceptorem in vincula conjici, atque ad ſe pertrahi juſſit; ipſe vero propere arrepta fuga criminum ſuorum pœnam una cum ſociis evaſit. Horum exemplo edoctus Pontifex, ex Oriente adventantibus, haud adeo faciles amplius aures præbuit, nec eos niſi caute explorata eorum integritate ad alloquium admiſit.

Monſtrelet. Vol. 3. Maier l. 16.

Æn. Syiv. ep. 376. & ſeq

§. XXVIII.

(*) *Ab hac calumnia Ludovicum vindicat P. Pagius in ſuo Breviario hiſtorico tom. V. ad annum* 1461. *num.* 47. *cujus fabulæ ſolus Gebelinus architectus exſtitit.*

Sæcul. XV. A.C. 1461.

§. XXVIII.

Rex Galliæ propinandi veneni ſuſpicione agitatus.

Joan. Chart hiſtor. Carol. VII. pag. 316. Maier l. 16. in fin.

Cum quondam Regi apud Magdunum Bituricum agenti nuntiatum eſſet, a ſuis familiaribus ſibi venenum parari, ea ſuſpicione adeo turbata eſt ipſius imaginandi facultas, ut nil niſi pugiones, & venena oculis ſuis objici crederet, eaque cogitatio eo firmius ipſius inſedit animo, quo certius de conſpiratione admonitus fuerat a tali Miniſtro, cujus in Regem affectus, fides, ac integritas cognita, ſatisque probata habebatur. Quare mortis periculum eluſurus, ad extrema prolapſus eſt, omneque alimenti genus ſibi ſuſpectum habens, ſolidos ſeptem aut octo dies absque omni cibo trahebat. Nec Medici ulla rationum vi inſaniam curare valebant, donec ab iisdem Regi ſignificatum, quod certo inedia mortem, quam adeo ſollicite effugeret, ſibi accerſiturus eſſet, quapropter, ut vitam ſuam prolongaret, commedere cœpit. Verum poſt tam diuturnam, obſtinatamque abſtinentiam intercluſis jamjam vitalibus, nihil cibi ſtomachus recipere valuit.

§. XXIX.

Sæcul. XV. A. C. 1461.

§. XXIX.

Rex fame mortuus.

Igitur febri corripitur, & morbi violentia adeo indies ingraveſcebat, ut receptis pie Eccleſiæ Sacramentis, ob ſua incontinentiæ peccata veniam a Deo precaretur, tandemque in feſto S. Magdalenæ vigeſima ſecunda Julii ex hac vita migraret.

Enimvero nulla usquam ætas talem tulit Regem, quem adverſæ fortunæ caſus, & potentiſſimorum hoſtium odia acrius agitabant; Verum vix alius Rex reperiri poterit, qui ampliore gloria cuncta eluctatus erat diſcrimina. Ejectis enim e regno coronæ ſuæ uſurpatoribus, in ſinu ſuo domique invenit hoſtes, qui etiam propriæ ejus vitæ inſidias ſtruebant; Præterea alium ſi nactus fuiſſet Patrem, aliam quoque Matrem, terque quaterque felix nominari potuiſſet. Princeps erat genio affabilis, benignus, liberalis, & juſtus. Tenero etiam affectu ſuos complectebatur populos, quos ab exactionibus maxima, qua potuit, ſollicitudine exemit, & ſuis obſequiis addictos liberaliter præmiis cumulavit, ac præterea non modo ob æquitatis ſtudium, & regiminis prudentiam ſummam laudem promeruit, ſed etiam reſtaurandæ Ec-

Sæcul. XV. A.C 1461

cleſiæ ſtrenue allaboravit, tantaque pietate eminuit, ut nullis decimis Eccleſias onerari pateretur. Regi huic cetera laudatiſſimo id vitio jure vertebatur, quod ob nimiam indolis ſuæ facilitatem ſuorum familiarium ac meretricum arbitrio deſerviret. Poſtremis vitæ ſuæ diebus animi erat timore pene exanimati, atque incredibili diffidentia, ac ſuſpicionum turbine agitabatur. Nec tamen ea obſtabant vitia, quin ſemper tanquam Princeps æterna memoria dignus ſuſpici queat: Polydorus Virgilius encomiorum ſummam paucis hiſce verbis complexus, eum vocat, *Gloriam Francorum, & Reſtauratorem Regni.* Ceterum mundo valedixit annos natus quinquaginta novem, menſes ſex, poſtquam Regni habenas annis triginta novem, novemque menſibus moderatus fuerat.

Hiſt. Angl. lib. 23.

§. XXX.

Caroli VII. Regis liberi.

Ex Maria Ludovici II. Andegavenſis Ducis Filia Conjuge ſua undecim legitimos ſuſcepit liberos, nimirum filios quatuor, & ſeptem filias. Non niſi duo ex Filiis provectam attingebant ætatem, Ludovicus Delphinus, Regis Succeſſor, & Carolus, quem, niſi eum præmatura mors vivis eripuiſſet, Pater ejus Regni hæredem

dem nominare meditabatur; Filiæ erant Radegundis, quæ Sigismundo Auſtriæ Duci & Friderici V. primogenito filio jamjam deſponſata fuit, ſed prius mortalitatem exuit. Altera erat Jolanda, quæ Amadæo Sabaudiæ Duci connubio jungebatur; tertia fuit Catharina Caroli Burgundiæ Ducis uxor; Joanna vero Joanni II. Borbonio Duci nupſerat; Magdalena denique Gaſtoni Vianæ Principi & Fuxenſi Comiti in matrimonium collocata fuit. Reliquæ autem duæ Filiæ gemellæ Joanna & Maria necdum infantiæ annos egreſſæ obierunt. Sæcul. XV. A.C.1461.

§. XXXI.

Exequiæ Regis in Eccleſiis ad B. V. & S. Dionyſium Pariſiis celebratæ.

Corpus Regis Magduni expoſitum manſit usque ad feriam quartam, ſeu quintum Auguſti diem, quo ad Eccleſiam Cathedralem Lutetiam delatum eſt. Suppeditabat funeris expenſas potiſſima ex parte Tanneguyus Caſtellio Nobilis Brito, qui nobilium Cubiculariorum Princeps, a Carolo olim ad proprias ditiones relegatus fuit. Hic comperta Regis morte, quantocius accurrebat, nullisque ſumptibus parcebat, ut Principis ſui corpus ſolemniori, qua potuit, pompa Lutetiam Pariſiorum deduceretur. Referunt

Joan. Chart hiſtor Carol. VII.

Secul. XV. A.C.1461.

runt nonnulli, eum pro funeris sumptibus erogasse argenti plusquam quinquaginta librarum millia. Ut vero in hac liberalitate, se a proprii commodi spe alieniſſimum monstraret, peractis exequiis mox in Britanniam se recepit; ceteroquin Carolus sine ulla funeris celebritate Parisios translatus fuisset, nisi fidelis iste vasallus Regi suo ultimis obsequiis, proprioque ære parentasset. Quippe omnes Ministri regii ad Ludovicum Delphinum defuncti Caroli Filium primogenitum certatim accurrebant, ejusdem gratiam aucupaturi; Regi autem suo postrema gratitudinis ac reverentiæ obsequia tot nominibus debita exsolvere penitus negligebant.

Ceterum quatuor supremæ Curiæ Ministri rubeis induti togis quatuor umbellæ angulos tenebant; idem munus plures alii ejusdem Curiæ Domini obibant. Deferebatur cadaver pretioso panno aureo coopertum, & lecticæ impositum, quod comitabantur Aurelianensis Dux, Engolismensis, Augensis, & Dunensis Comites, hi omnes equis vecti sequebantur. Trahebatur sex equis currus, a summo usque ad imum serico nigri coloris panno tectus, cui prius Regis cadaver impositum Magduno Lutetiam usque devehebatur. Demum agmen claudebant sex ephebi totidem equis vecti. Hanc funebrem pompam

pam præcedebat Ludovicus Harcurtius Archiepiſcopus Narbonnenſis, qui etiam tam in Eccleſia ad Beatam Virginem, quam in templo Sancti Dionyſii Pontificali veſte ornatus juſta perſolvit; proximi ſequebantur Pariſienſis Prætor, & Curiæ forenſis Judex, præter plurimos Ordinum Religioſos. Cum vero cadaver ad medium Chori Eccleſiæ Cathedralis deponeretur, defunctorum veſperæ decantabantur; altera vero die ſexta Auguſti, quæ erat feria ſexta, ſolemnes celebratæ ſunt exequiæ, ubi Narbonenſis Archiepiſcopus Sacris operatus eſt. Tertia poſt meridiem hora Regis corpus ad Eccleſiam S. Dionyſii deferebatur, ibidemque idem Archiepiſcopus ſolemni ritu rem divinam peregit, & Thomas de Courcellis Theologus funebrem orationem habuit: quibus omnibus abſolutis, cadaver de more ad capellam repoſitum eſt. Sæcul. XV. A.C. 1461.

§. XXXII.

Ludovicus Delphinus Patris ſui obitum in Flandria edoctus.

Carolus Andegavenſis Dux Cenomanenſis Comes tres Curſores ablegabat, qui Delphino mortem Patris ſui nuntiarent. Hi eadem, ut fertur, die, qua Carolus fatis functus eſt, Canebi in Bra- *Monſtrelet. Vol. 3. f. 88. Balleſ. hiſt. Franc. l. 1. num. 1.*

Sæcul. XV. A.C. 1461.

bantia, ubi tum Delphinus agebat, advenerant.

§. XXXIII.

Ludovicus XI. defuncti Regis Succeſſor.

Delphinus ſecuritate ſolii lætior, quam defuncti Patris ſui nuntio afflictus, nequidem exterius dolorem ſimulare ſollicitus erat. Jam tum exigua hujus Principis erga Patrem pietas, necnon vexationes, quibus hucuſque Delphinatum afficiebat, haud obſcure funeſtum ſnturi Regiminis ſucceſſum præſagiebant.

§. XXXIV.

Rhemis unctus ac inauguratus.

Cum adhucdum inter Regni Proceres numerarentur non pauci, qui Carolo II. defuncti Regis Filio adhærebant, haud immerito Ludovicus natu major Filius horum potentia a ſolio excludi verebatur; quapropter velociſſimo equorum curſu Rhemos contendit, ut ibidem ſacri olei ac inaugurationis ſolemnia reciperet. Habuit itineris ſocios Burgundiæ Ducem, ejusque Filium præter quatuor millia ſelectioris militiæ Viros. Die decima quinta Auguſti in feſtivitate Beatiſſimæ

simæ Virginis assumptæ Ludovicus inaugu-
ratus est a Joanne Juvenale Ursino Archiepiscopo Rhemensi; placuit tunc Regi, ut priusquam inungeretur, a Burgundiæ Duce Eques crearetur: postea vero recens coronatus eodem honore centum & septemdecim Nobiles insignivit. Absoluto convivio Burgundiæ Dux Ludovico XI. Galliarum Regi, pro Burgundiæ Ducatu necnon pro Flandriæ & Artheſiæ Comitatibus homagium præstitit, quod hucusque profiteri haud poterat, cum assiduis, quæ cum Carolo VII. usque ad Atrebatensem tractatum gerebat, bellis præpeditus esset, ceterum hunc in modum exsolvit clientalare obsequium: Ad Regis pedes provolutus supplex obtestabatur, quod injuriarum, quæ ipsi Rex intulisset, memoriam deleret, cunctisque veniam concedi peteret, qui discordiæ inter ipsum, ejusque Patrem auctores erant. Rex Burgundi votis annuit: ab hac tamen gratia septem excepit Nobiles, re autem ipsa hoc usus prætextu nulli veniam dedit. In hujus homagii formula nonnullæ reperiuntur clausulæ, antehac insolitæ, quas inserere abs dubio Duci placuit, ut luculentiori argumento suam fidem Regi comprobatam redderet.

Sæcul. XV. A.C. 1461.

Gaguin l. 10 in Ludov. XI in princip.

Sæcul. XV. A.C. 1461.

§. XXXV.

Mutata Regiminis Norma.

Exeunte hoc menſe Ludovicus XI. Pariſios delatus, ultima die Auguſti ſolemni pompa urbem ingreditur, mille ducentis equitibus ſtipatus; Burgundiæ Dux Regi, cujus hucuſque individuus erat comes, peractis ſolemniis valedixit, in Flandriam reverſurus. Interea vero Caroleſii Comes Burgundi Filius peregrinatum ibat ad templum S. Claudii in Burgundia, cui reduci Rex Normanniæ Præfecturam commiſit, addita penſione nummum mille ducentorum, quæ tamen eidem haud numerati fuerat, eoquod Rex ſuis promiſſis ſtare parum ſollicitus eſſet. Demum Rex Ambaſiam pergit, Reginam Caroli VII. viduam inviſurus, quæ poſt Mariti ſui obitum ſeſe eo recepit; ſed paulo poſt fatis functa eſt, non ſine ingenti omnium bene affectorum luctu, qui per filialem, quam Rex erga Matrem ſuam profitebatur, pietatem, violentos ejus impetus aliquamdiu reprimi peroptabant. Attamen vix Regni habenas moderari ceperat, non jam populi ſui Patrem, ſed tanquam gentis recens armis ſubactæ domitorem ſeſe gerebat; plures enim antiquos Patris ſui Miniſtros, Viros multa probitate alioquin cele-

celebres exauctoravit; ferme omnes Regiæ Domus ministros, caussarum Forensium judices, ac ærarii Præfectos ab officio amovit; cunctosque, qui apud defunctum Regem gratia valebant, male habuit, ac demum quæcunque Pater ejus sanxerat, nulla ac irrita declarare studuit. Fratri suo nonnisi Bituricensem Ducatum in paternæ hæreditatis portionem concessit, Ducem vero Alensonium e carcere liberum dimisit, mox autem Antonium Chabanium Dammartini Comitem in ejus locum ad Bastillam, ut vocant, deferri præcepit, eoquod ipse a defuncto Rege ante sex annos Delphinum comprehendere jussus esset. Præterea Armeniacum Comitem bonis suis restituit, sed populum tributis oneravit, Proceres exspoliavit, & totius Cleri invidiam ob innumeras molestias eidem illatas in se concitavit. Sæcul. XV. A.C.1461.

§. XXXVI.

Regis benevolentia erga Burgundiæ Ducem.

Rex, cum Burgundi ac Britanni Ducum amicitiam rebus suis plurimum prodesse cerneret, seque Burgundo non infimis titulis obstrictum esse, haud ignoraret, utrumque simulata benevolentia delinire satagebat. Quare Caroleſii Co-

Sæcul. XV. A.C. 1461. miti ejusdem Filio Normanniæ administrationem contulit, secreto tamen fœdus, quod Carolus VII. Pater ejus cum Leodiensibus, juratis Burgundicæ Familiæ hostibus, pepigerat, ratihabuit, proin fidem violavit, quam paucis ante mensibus Duci dedit, promisitque, quod in ejus gratiam Leodiensibus adversari vellet; Britanniæ vero Ducem compulit, ut pro suis ditionibus homagium præstaret, ipsus tamen Regem accederet, qui eo tempore Turonibus agebat, inde vero ad S. Salvatorem Rhedoniæ in Britannia peregrinatum ibat. Dux igitur ibidem in occursum Regis properabat, eumque summis honoribus excipiebat.

S. Saveur de Rhedon.

§. XXXVII.

Legati ad Ludovicum a Papa missi.

Paulopost Pius Pontifex Joannem Jofridium seu Geofredum Atrebatensem Episcopum tanquam Legatum ad Regem decrevit, dato negotio, ut eidem Christianæ Reipublicæ salutem impensius commendaret, illumque ad ferendam fidelibus opem adversus Turcas hortaretur.

§. XXXVIII.

Pius apud Regem agit de abroganda Pragmatica.

Attamen præcipuum erat Legationis caput,

caput, ut Joannes Regem ad Pragmaticam Sanctionem e regno suo eliminandam induceret. Erat Episcopus ille Vir rebus gerendis maxime idoneus ac insuper promissae sibi a Papa Cardinalitiae dignitatis praemio stimulabatur, unde quanta sollicitudine demandatam sibi provinciam ad optatum exitum deducere allaboraverit, facile colligi poterit. Quinimo Legatus haud aegre, quae petiit, a Rege impetravit, eoquod ipse Rex jam pridem non modo secum constituisset, sed etiam voti religione sese obstrinxisset, ut quam primum patris solium conscensurus esset, mox Sanctionem Pragmaticam abrogare vellet, unice, ut quidam Scriptores referunt, suo Patri, qui eam acceptavit, adversandi studio. (*) Igitur Ludovicus, vix comperta Pontificis voluntate, Atrebatensis Episcopi votis penitus concessit.

Saecul. XV. A.C. 1461.

Gobelin. Comment. Pii II. l. 7. Aen. Sylv. epist. 387.

§. XXXIX.

Consilium Regis de Pragmaticae Sanctionis Abrogatione.

Priusquam tamen hac de re certior fieret Pontifex, duo sibi ab Episcopo promitti Rex postulabat. Primum erat, ut

(*) Spondanus ad hunc annum num. XII. subjungit: *At satius est, aequius de illo sentire.*

Sæcul. XV. A.C.1461.

ut Pius II. a Ferdinando deficeret, & Renatum Andegavenſem tueretur. Alterum erat, ut Nuntius, natione Gallus, intra Regni fines reſideret, ac penes eundem Beneficiorum nominatio eſſet, ne impoſterum pecuniæ extra Regnum diſtraherentur. Epiſcopus ad utrumque facilem Pontificis animum pollicebatur; quare Ludovicus Rex promiſſis Legati confiſus, datis ad Papam literis ſignificat, quod Sanctionem Pragmaticam, quamvis in Regno ſuo obſervata, recepta, & prævio doctiorum Epiſcoporum examine ſtabilita eſſet, abolere conſtituiſſet. Hæc vero potiſſimum rationum momenta allegabat, eo quod *in ſeditione, & ſchiſmatis tempore, atque per ſeditionem adverſus Sedem Apoſtolicam omnium Eccleſiarum Matrem ab inferioribus Pontifice Prælatis lata eſſet, qui*, ut inquiebat Rex, *ſibi in Regno ſuo quoddam licentiæ templum per hanc Pragmaticam conſtruxerunt:* Hanc igitur legem, *licet plerique docti homines eam confutare niterentur atque diluere, per præſentes a Regno noſtro pellimus, ſtirpitusque abrogamus, & quam, qualemve ante pragmaticæ ipſius editionem rerum ſpiritualium diſpoſitionem Romani Pontifices exercebant, talem tibi reddimus cum ſummo imperio, cum judicio libero, cum poteſtate non coarctata. Quod ſi forte aliqui reclamabunt Epiſcopi, promittimus verbo regio, exequi facere tua mandata.*

Pithou de Pragmatic. Sanct. & Concord. Monſtrelet. 3. Vol. f. 99.

Placuit

Placuit Atrebatenſi Epiſcopo docile, ne dicam, imbecille Regis ingenium; quocirca is Cardinalitium galerum ſpe ſua jam devorans, lubenti animo haſce literas ad Papam detulit. (*) Sæcul. XV. A.C. 1461.

§. XL.

Joannes Jofridius Atrebatenſis Epiſcopus.

Ambitioſus ille Epiſcopus natione Burgundus erat, Luxovii ſeu Luxolii humili genere natus; ſunt tamen, qui eundem nobiliſſimis parentibus ortum teſtantur. Sancti Benedicti inſtitutum in Abbatia Sancti Dionyſiii in Galliis profeſſus, ampliſſimis ordinis ſui dignitatibus ornabatur, ac primo Prioratum Beatæ Mariæ de caſtro ad Salinas, dein Inſulam Abbatialem S. Petri Luxolienſis, ac demum Sancti Dionyſii in Francia Præpoſituram obtinuit. Philippus cognomento *Bonus*, Dux Burgundiæ eundem Oratorem *Daniel. Hiſt. Franc vit. Ludovic. XI*

(*) *Futilia hæc ſunt, nec animum a partium ſtudio alienum, qualis tamen vel maxime in hiſtorico deſideratur, oſtendunt. Rex Ludovicus peſſimus Regum audit, quia Legem Deo & Eccleſiæ adverſam abrogat, Legatus ambitionis poſtulatur, quod promiſſo præmio, quæ muneris ſui erant, executus eſt. Vah? Hiſtorici integritatem.*

Sæcul. XV. A.C. 1461. rem decrevit ad Nicolaum V. Pontificem. Hunc paulo post reducem idem Dux Atrebatensem Episcopum renuntiari curabat. Fuit Pio II. in paucis carus; tantam enim in Viro Prudentiam, dexteritatemque expertus erat, ut eundem suorum consiliorum arbitrum, atque adjutorem haberet; nec segnior erat Episcopi in Pontificem affectus; ex ejusdem enim gratia ac obsequio fortunæ suæ incrementa sperabat.

§. XLI.

Jofridius cum aliis quinque Cardinalis creatus.

Nec eum spes sua fefellit; quippe Pius Pontifex, cum felicem Legationis, qua apud Ludovicum XI. Galliarum Regem fungebatur, successum intelligeret, Mense Decembri ejusdem anni purpuram Jofridio contulit, ac Presbyterum Cardinalem SS Sylvestri, & S. Martini ad montes nominavit. Eodem quoque die in Senatum Purpuratorum adlegit Bartholomæum Roverellam, patria Ferrariensem, Ravennatem Archiepiscopum tit. S. Clementis; Jacobum de Cardona Natione Hispanum Episcopum Orgellensem, Ludovicum Albretium Gallum, primo Carducensem, postea Arduensem, demum Mirapicensem Antistitem, ac Cardinalem

dinalem tit. S. Marcellini & S. Petri ad vincula. Creabantur eodem tempore Jacobus Mensbona Picolomineæ adscriptus Familiæ, patria Luccensis, Episcopus Papiensis tit. S. Chrysogoni, & Episcopus Tusculanus; Franciscus de Gonzaga Episcopus Mantuanus tit. S. Petri ad vincula, & Bononiensis Antistes. Sæcul. XV. A.C. 1461. *Gobelin. Comment. Pii II. l. 7. Onuphr. Surita l. 16. Aubery.*

§. XLII.

Romanorum lætitia ob abrogationem Pragmaticæ.

Josridius Romam redux, collatæ sibi purpuræ nuntium accepit, ibidemque a summo Pontifice non vulgaribus benevolentiæ signis excipiebatur. Verum gaudii, quod ex adepta dignitate senserat, ubertas obliterasse videtur memoriam promissi, quo Neapolitani Regni negotia promovere, ac Legati natione Galli nominationem procurare, amplissimis verbis Regi spoponderat; potius enim rebus suis quam alienis intentus erat. Postquam vero abrogatæ Pragmaticæ diploma summo Pontifici tradidit, communis erat omnium Romanorum lætitia, & populus tam insolito tripudiabat jubilo, ut hujus Pragmaticæ exemplar per urbis plateas raptare præsumeret, perinde ac si opimum Victoriæ, quam sacra Sedes de Basileensi Synodo reportaverat, *Pissan. Hist. Pragm. & Concord.*

Sæcul. XV. A.C.1461.

verat, trophæum circumduceret. Præterea ſummus Pontifex transmiſit Regi enſem vaginæ gemmis & auro ornatæ incluſum, quem in Dominicæ Nativitatis nocte ſolemni ritu ſacraverat. (*) Hæc nec plura a Pio Pontifice obtinuit Regia ſua Majeſtas in præmium ſervilis obſequii, quo ſe eidem devoverat. Necdum novæ dignitatis amplitudo Atrebatenſis Cardinalis ambitionem explere poterat. Cum enim duæ Eccleſiæ in Galliis, altera Metropolitana Veſuntiorum in Burgundia, altera Epiſcopalis Albienſis in Alvernis vacaſſet, Jofridius utramque a Pontifice petiit, cui Papa, harum unam duntaxat ut ſeligeret, copiam fecit. Igitur Cardinalis, cum Eccleſia Albienſis opulentia proventuum celebrior eſſet, hanc alteri prætulit; nihilominus tamen necdum dignum meritis ſuis præmium accepiſſe exiſtimabat, quapropter primo occulte Pontifici indignabatur, demum dolori ſuo ultra modum indulgens, deinceps ſemper Papæ conſiliis obluctatus eſt.

§. XLIII.

(*) Laminæ inſcripti erant hi verſus:

Exerat in Turcas me Ludovice furentes
Dextera: Grajorum ſanguinis ultor ero.
Corruet imperium Mahumetis & inclyta rurſus
Gallorum virtus, te petet aſtra Duce.

Sæcul. XV.
A.C. 1461.

§. XLIII.

Pragmatica Sanctio in Galliis quodammodo obſervata.

Ceterum ſummus Pontifex non adeo copioſos, ut ſperaverat, fructus ex abrogata Pragmatica collegit. Rex enim in cauſſa Neapolitani Regni datam ſibi fidem violari vehementer indignabatur, atque ſe a Papa illuſum ratus, remiſſius diplomatis ſui executionem urgere cœpit, quinimo ipſe etiam Atrebatenſis Cardinalis infidelitatis ſuæ pœnas dedit, ac Regis gratia excidit. (*) Obluctabatur

Pithou to. 2. de libert. Eccleſ. Gallic. Pinſon. l. c.

(*) Hujus promiſſi nec Spondanus, Odoricus Raynaldus, Palatius, Pagius, Platina, Gobelinus, Thomaſſinus, Petrus de Marca, P. Zalwein nec alii mentionem faciunt, hinc commentum in cerebro nonnullorum Gallorum male excoctum eſſe conjicimus, quo prætenſa non interruptæ libertatis jura vindicare nituntur. Solam Univerſitatem huic abrogationi obluctatam fuiſſe novimus; præterea Regem Neapolis cauſſam ſuſcitaſſe, haud veriſimile eſt; poſtquam enim Pius II. Legatorum de rebus ſiculis agentium rationes plene confutaverat, vid §. CXVIII. *Franci nec amplius de Regno Siciliæ verba fecerunt*, ut inquit Palatius in Pium II. num. 10.

Secul. XV. A.C. 1461

batur quoque Parlamenti Curia, & Parisiensis Academiæ Doctores, eorumque rationes, quas Regi adversus Pragmaticæ abrogationem proposuerunt, haud parum conferebant, ut Rex errorem suum agnosceret; exponebant enim illi, Sanctionem Pragmaticam ejusmodi legem esse, præter quam nulla alia unquam in toto regno suam vim auctoritatemque solemnius ab Ecclesia universali recepisset; etiam Regni felicitatem non ab alia ætate, quam a legis hujus institutione suam epocham repetere; Ecclesias ab ipso Sanctionis exordio continuata serie Præsulibus omni laude digniſſimis abundasse. Inde vero Parisiense Parlamentum intulit; hanc legem a Rege omnino servandam esse. Insuper Senatus Tolosanus, postquam Regium Diploma anno posteriore in Mense Aprili acceptaverat, se id nonnisi urgente Regis mandato feciſſe declaravit. Horum oppositione factum, ut Pragmatica quantum ad potiſſimos articulos semper vim legis obtinuerit, ac ipsemet Rex successu temporis de *reservationibus*, & *expectativis* nova condiderit decreta, quamvis hæc ipsa duo capita ferme sola essent, quæ post abolitam pragmaticam in emolumentum Pontificis cesserant; proin Curia Romana usque ad concordatorum tempora nunquam voti sui plene compos facta est.

§. XLIV.

Sæcul. XV. A.C.1461.

§. XLIV.

Integrum Cypri Regnum a Jacobo Notho occupatum.

Jacobus Nothus in Regno Cypri, quod a Sultano Ægypti acceperat, cum valida classe appulit, eo consilio, ut illud vi & armorum potentia in suam potestatem redigeret. Equidem Carolina Rhodiorum Equitum auxilio suffulta, strenue hostium conatibus resistit, demum vero viribus ac numero impar Jacobo cedere compellitur. Nec tamen infestæ sibi fortunæ casibus territa, novas a Rhodiis suppetias petiit, collectisque nonnullis copiis, quibus opportune accesserant subsidia sibi a Sabaudiæ Duce Socero suo transmissa, Cerinen contendit, ut maritum suum, qui ibidem agebat, adhortaretur, quatenus & ipse cum exercitu suo Nicosiam procederet; semper enim firma recuperandi imperii spes eorum animis insederat. Verum Jacobus arcani consilii conscius, prior occurrit, Regisque copias fugat, cæditque, quo prœlio, cum potissimi immani clade trucidati essent, reliqui ad Castellum Cerinen fuga sibi consulere compulsi sunt unacum Ludovico Sabaudo, quem Jacobus ibidem obsessum tenuit. Carolina, cum universam ferme Insulam amisisset,

Vid. supra l. CXI. § 130 & seq Gobelin. Comment. Pii II. l. 6. & 7. Æn. Sylv. in Asia cap. 97.

Sæcul. XV. A.C.1461. nilque reliquum habebat, præter arcem Cerinen, & Famagoſtam, quæ a Genuenſibus detinebatur; unde ſummis cruciata Curis Romam petiit, atque Pontificis opem imploravit, a quo etiam perhonorifice excepta, adverſos caſus, & ſortis ſuæ iniquitatem eidem expoſuit. Promiſit Pontifex afflictæ Reginæ validam opem, eidemque cunctas itineris expenſas, tutumque commeatum liberali manu ſuppeditavit; in Sabaudiam enim ad Socerum ſuum proficiſci cogitaverat, ut ab illo etiam auxilium impetraret. Attamen Sabaudum minus ſibi benevolum quam olim non ſine magno animi ſui mœrore experiebatur; quocirca recta Rhodum reverſa eſt, nequidem amplius ſalutatis Galliarum finibus, quos tamen antea tranſire decreverat; Ludovicus autem illius Maritus, cum demum res ſuas omnino deſperatas cerneret, in patriam rediit, ac tandem ad Ripaliæ conventum, qui fuerat quondam Amadæi Avi ſui ſeceſſus, ſeſe recepit ibidemque poſtremos vitæ ſuæ dies quiete transegit, Carolina vero Marito ſuo magis animoſa Sultanum Ægypti & Mahometem II. placare tentabat, a quibus tamen non modo repulſam tulit, verum etiam Caſtellum Cerinem per ſummam ſuorum perfidiam amiſit. Tandem ergo Jacobus cum univerſo Regno, quod uſurpaverat, quiete

quiete potiretur, Papam quoque ad suas partes pertrahere moliebatur; quare solemnem ad eum decernebat legationem, eo fine, ut Regis *Christianissimi* nomine a Papa honoraretur. Verum Pontifex hosce Legatos durius exceptos indignabundus repulit, eosque objurgavit, quod ejusmodi legationem obire præsumerent, cum tamen eorum Dominus potiori jure *impii* nomen mereretur, eoquod cum infensissimo Religionis hoste nefandum fœdus pepigisset. Allusit nempe Pontifex ad illud jusjurandum, quod Jacobus Ægypti Sultano exsolvit, & Rhodii Equites nuper ad Papam transmiserant.

Sæcul. XV. A.C. 1461.

§. XLV.

Imperii Trapezuntini exitium.

Interea Pius II. Pontifex datis ad Regem Galliarum literis significabat, quod Mahometes præter Sinopem & Trapezuntem, celeberrimas Colchidis urbes, plurima alia loca, quinimo integras etiam subegerit Provincias, ac illarum loco quædam Græciæ oppida iisdem dederit Principibus, qui sese ejus imperio per summam ignaviam submiserant. Hic denique finis fuit Imperii Trapezuntini, quod a Comnenis prima sua habuit incunabula, postquam Galli ante annos ducentos quinquaginta septem Constanti-

Chalcondyl. hist. Turc. l. 9 Phranz. l. 3. c. 27. Turc. Græc. 3.

Sæcul. XV. A.C 1461

nopolin occupaverant. Erat autem eo tempore poſtremus Imperator David Comnenus, qui non ita pridem fratri ſuo Joanni ſucceſſerat, & cum Rege Perſarum fœdus inierat, eidemque Neptem ſuam in uxorem dederat. Verum paulo poſt in Græciam abductus, ob falſam ſeditionis ſuſpicionem Mahometis juſſu occiſus fuit. Eandem omnino ſortem experiebantur ejusdem filii, etiamſi eorum unus Mahometanæ ſuperſtitioni nomen dediſſet, & ambo Turcarum Imperatorem affinitate attingerent.

Sub idem tempus Joſephus Patriarcha Conſtantinopolitanus Mahometis furorem in ſe concitabat; cum enim Trapezuntini Imperatoris Proveſtiarius, legitimam conjugem ſuam repudiaſſet, & relictam Athenarum Principis conjugem ſibi matrimonio jungere vellet, Patriarcha, licet a Mahomete juſſus eſſet, hoc divortium ratum habere renuit; quocirca Tyrannus Joſephum Patriarchatu amovit, eique barbam radi præcepit, quo apud Epiſcopos, Græcosque Monachos ſummæ ignominiæ nota inuri credebatur. Inſuper eidem ſubrogabat Marcum patria Bizuntinum, quem tamen Clerici, cum illum odio plusquam vatiniano perſequerentur, paulo poſt ſede ſua expulerunt, ac juxta quorumdam Scriptorum fidem, omnino lapidibus obruerunt, eoquod ab inimicis

Vid. ſupra Lib. CXI. §. 83.

ſuis

ſuis per calumniam accuſatus eſſet, quod data Mahometi II. pecunia Patriarchalem Eccleſiam emiſſet. Sæcul. XV. A.C.1461.

§. XLVI.

Patriarchatus Conſtantinopolitanus venumdatus.

Interea in Marci locum Simon Trapezuntinus, hoſpitalitate conſpicuus electus eſt. Hic itidem pecunia hanc ſedem aucupatus videtur: memoriæ enim proditum habetur, quod Trapezuntini, cum plurimum apud Mahometem gratia valerent, Conſtantinopolin delati, Sultano mille aureos obtulerint. Sultanus hoc munus lubenter acceptavit, non ſine ingenti dedecore Græcorum, qui, cum usque ad illud fatale tempus libere ſuos Patriarchas elegiſſent, jam per turpes quæſtus ſuam Eccleſiam tributis obnoxiam, ejusdemque dignitates omnino venales reddebant. Hoc fuit initium Tributi, quod Græci *Peſceſium* vocant, ac quotannis pendere coguntur, auctis etiam pecuniarum ſummis pro Sultani arbitrio. Jam ipſæ etiam mulieres venale jus in ſacra ſibi arrogabant; Maria enim, Religione Chriſtiana, Mahometis Noverca hoc tributum bis mille aureis augeri, nec Patriarchatum niſi plus offerenti conferri præcepit, ipſumque Si- *Spondan. contin. hoc ann. 1461. num. 18.*

Sæcul. XV. A.C.1461. meonem sede dejecit, ut Dionysium, patria Peloponesiacum Marci Ephesii, qui quondam juratus Ecclesiæ latinæ hostis, ac accerrimus in Concilio Florentino declamator erat, discipulum intruderet. Ubi vero is ipse Patriarchatum dimiserat, rursus Simeon, iterumque Dionysius Sedi restitutus est. His denique vita functis Raphael, & Maximus, quo regnante Mahometes obiit, Patriarchæ Constantinopolitani eligebantur; cum interea Sedem hanc inter Latinos regeret Cardinalis Ruthenus, cui postea Bessarion successit.

§. XLVII.

Epistola Pontificis ad Galliarum Regem.

Redeamus ad Epistolam, quam ad Ludovicum XI. scripsisse summum Pontificem superius meminimus; Igitur Pius Papa, postquam miseram Christianorum, qui sub Turcarum ac Saracenorum tyrannide gemebant, conditionem exposuit, se imparem esse professus est, ut solus afflictis opem ferre posset, proin omnium Regum, ac cunctorum Principum Christianorum auxilium sollicite implorabat, subjungens, *volvimus oculos nostros modo huc, modo illuc, & lustratis omnibus Christianorum provinciis, nemo Regum,*

nemo

nemo Principum nobis occurrit, qui tantæ rei ſubvenire poſſet niſi tu ſolus, quem Deus ſui populi Salvatorem huc usque ſalvavit incolumem, nec permiſit in manus te perſequentium incidere, & Dei ope hæreditarium regnum in pace conſecutus es. Recognoſce igitur beneficia, quæ accepiſti a Domino Deo tuo, & pro tantis beneficiis vicem repende; tolle, ut facturum ſpopondiſti pragmaticam conſtitutionem, & hoc facto erige te totum in auxilium Chriſtianæ religionis contra Turcas: Hoc eſt negotium te dignum, tibi hæc gloria ſervata eſt: hæreditaria hæc tibi provincia eſt, nam pugnare contra Turcas & vincere, & terram ſanctam recuperare, & fidem ſalvare, & Romanam Eccleſiam honeſtare Francorum Regum proprium eſt, & hæc tu commodiſſime præſtare potes, ſapientia & rerum experientia præditus, in opulento, & pacifico & potentiſſimo regno ſublimatus. Omnium oculi in te reſpiciunt, omnes afflicti te invocant, & nos præter te non videmus, qui hæc poſſit præſtare, ideo ad te unum recurrimus Chriſtianæ fidei defenſorem. Verum Regem parum affecerunt graviſſima hæc Pontificis verba, quapropter nonniſi ampliſſimis promiſſis Papam lactavit, quæ tamen exequi, nunquam in animo habuit. Sæcul. XV. A.C. 1461.

Sæcul. XV. A.C.1461.

§. XLVIII.

Suppetiæ a Scanderbego hortatu Pontificis Ferdinando transmissæ.

Interim, Pontifex cum in regno Neapolitano Ferdinandum assidue tueretur, Scanderbegum Albaniæ Principem, qui Turcarum terror erat, admonuit, ut cum Mahomete inducias paciſceretur, ac Neapolis Regi adversus Calabriæ Ducem suppetias ferret. Igitur Scanderbegus cum septingentis equitibus, ac nonnullis peditum legionibus in Italiam navigat. Adventantem Ferdinandus in grati animi signum Apuliæ, quam olim pro more suo strenue propugnaverat, Præfectura auxit. Cum vero Scanderbegus intelligeret, quod Mahometes, violata etiam induciarum fide, crebris excursionibus Albaniam devastaret, rupta omni mora ad sua reversus est; verebatur enim, ne, dum aliena tueretur, perderet sua. Nihilominus Ferdinandus obstrictum se Scanderbego profitebatur; sine ejus enim auxilio vel ad turpem fugam vel ad dubii certaminis discrimen compulsus fuisset. Interim vero idem Rex suis partibus opportune adjunxit Nobilem Contigliam, cujus Filiam Masconi in conjugem dedit, ejus autem Maritum omnibus, quas olim ceperat urbibus auxit

Gobelin. comm. Pii II. l. 6.

xit, simulque Castrovillariæ Ducem creavit; Contigliæ vero, sub certis concordiæ legibus, Marchionatum Coteronensem restituit. Unde Calabriensis Ducis factio tam suorum numero, quam potentia plurimum decrevit. Sæcul. XV. A. C. 1461.

§. XLIX.

Bellum Castellanorum cum Mauris.

Sub idem tempus recruduit belli furor Castellanos inter & Mauros. Mulejus enim Hacem, qui Ismaelis Grannatensium Regis Filius erat, pacis otium pertæsus, inscio Patre suo, quindecim peditum, ac Equitum quatuor millia collegit, atque his copiis auctus, in vicinores Esteponæ ditiones populabundus irrupit, secumque innumeros ferme Christianos in duram servitutem abstraxit. Comperto vix tumultu, Prætores urbium, quæ ad fines regni sitæ erant, quantocius conscensis equis Mauros insequuntur, cuncta eis spolia diripiunt, atque captivos liberant. Ismael sive rerum ignarus esset, sive ignorantiam simularet, Filii sui temeritatem missis ad Castellæ Regem oratoribus, excusabat; Rex tamen illos ad alloquium nequaquam admisit, sed adversus Mauros bellum paravit.

§. L.

Sæcul. XV. A.C. 1461.

§. L.

Ruscinonensis, & Cerdanensis Comitatus Ludovico XI. a Navarræ Rege in pignus dati.

Mariana Hist. Hispan. l. 23. cap. 10.

Cum Navarræ Regina Caroli Viannæ Principis Noverca eundem veneno necari jussisset, adeo iniquam illius mortem Catalani toto studio ulcisci statuerunt; atque ideo in ipsum Regem, ejusque conjugem tam periculosam seditionem conflarunt, ut Rex adversus subditos suos Ludovici Francorum Regis opem implorare compelleretur. Verum ab eo nihil impetrare poterat, nisi pro trecentis aureorum millibus Ceretaniam sive Cerdanam in Pyrenæis, & Ruscinonem unacum Perpiniano, pignoris loco, in Franciæ Regis potestatem traderet. Hæc pacta Salvaterræ inita fuere, ubi utriusque Regis Oratores convenerant, ac mutua sibi auxilia contra quoscunque hostes pollicebantur; Ludovicus tamen Castellæ ac Scotiæ Reges, necnon Renatum Andegavensem Siciliæ Regem excipi voluit. Navarrus autem Lusitaniæ Regem, Ferdinandum Arragonium Regem Siciliæ, necnon Franciscum Sfortiam Mediolanensium Ducem excluſit. Hac pactione utrinque firmata, auxiliaris exercitus imperium Jacobo Armeniaco

niaco Nemosii Duci concreditum est. Catalani econtra sese Castellæ Regi adjunxerunt. Tandem ergo bellum paratur, quod duos ferme annos tenuit; cum vero neutra pars prælii discrimen experiri auderet, causſæ decisio Francorum Regis arbitrio relinquebatur. Hic igitur dissidentes componendi studio incitatus, Bajonnam contendit. De ejus vero sententia in progressu historiæ mentionem faciemus. Sæcul. XV. A.C. 1462. *Vide §. LXXX.*

§. LI.

Ludovici XI. Oratores ad Papam ablegati.

Interea Ludovicus Rex, ut epistolæ, quam ad eum Papa perscripserat, responderet, solemnem Legationem Romam decernere statuit. Id muneris committebatur Viris tam generis nobilitate, quam meritorum præstantia celeberrimis. Erat Legationis Princeps Petrus Calvimontis Comes, Vir ætate venerabilis, ac morum integritate summe commendandus. Sequebantur Cardinalis Atrebatensis, qui dexteritate sua in Regis gratiam rediit, necnon Andegavensis, & Santonensis Episcopi, præter quosdam Abbates, & Procerum nobilissimos. Hi tertia die Maji anno millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo Anno 1462. *Gobelin. Comm. Pii II l. 7.*

Sæcul. XV. A.C. 1462.

do Romam ingreſſi, perhonorifice excepti ſunt. Atrebatenſis orationem habuit, qua Regis nomine ſummo Pontifici obedientiam præſtitit, & Pragmaticæ Sanctionis abrogationem confirmavit, ſimulque poſtulavit, ut Siciliæ regnum Renato Andegavenſi redderetur, ac Genua in poteſtatem Regis revocaretur, poſtea palam querebatur, quod Pontifex Ferdinandum & Arragonenſes ſubmiſſis auxiliis tueretur adverſus Gallos, quorum tamen merita erga Sedem Apoſtolicam ceteris longe ampliora eſſent. Ad hæc Pontifex in hunc ferme modum reſpondit; noſtis, quod Neapolis regnum ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ, a qua dependet, obtinuerit Ferdinandus, cum vero Renatus Andegavenſis, ut illum inconſulto etiam Papa regno pelleret, nihil non ageret, hinc Ferdinandum protegere compulſi fuimus, huic tamen haud ultra auxilia ſubmittemus, dummodo Renatus cauſſam ſuam, quam æquitate fulciri exiſtimat, ſecundum legum præſcripta perſequi velit (*).

§. LII.

(*) Haud injucundum erit, ex ipſo Gobellino Papæ reſponſum deſcribere; ſcribit ille, Pontificem dixiſſe: *Ferdinandum poſſediſſe conceſſione Apoſtolica integrum regnum; a poſſeſſore Patre hæredem inſtitutum, petiiſſe Regni Proce-*

Sæcul. XV.
A.C. 1462.

§. LII.

Rex Franciæ datis ad Papam literis conqueſtus.

Præterea plures ex Curia Romana ad Ludovicum XI. deferebantur literæ, quibus nuntiatum, quod Pius ardentius bello Siciliæ inſtaret, ac ſe Regi offenſum apertius proderet, poſtquam Sanctionis abrogatæ diploma accepiſſet; Verum hiſce literis ſummus Pontifex falſo inſimulabatur, (*) nihilominus Rex primævo

Gobelin. Comm. Pii II l. 8.

Proceres, atque omnem Italiam poſſeſſori coronam tradi, fuiſſe etiam traditam ex decreto Senatus, cum Mantuæ conventus ageretur: Andegavenſem inconſulto Pontifice NB. naves, quas Cardinalis Avenionenſis ex pecunia Eccleſiæ comparaverat adverſus hoſtes fidei, invaſiſſe, atque ex his claſſem inſtruxiſſe, qua Regni partem perturbaverit, Ferdinandumque magna ex parte ejecerit. Decuiſſe ergo Pium, ſuppetias ei mittere contra violentiam, ne Rex a ſe conſtitutus incognita cauſſa deſtitueretur. Subtracturum haud rogatum auxilia de Regno, ſi ceſſantibus armis Res ad judicium redigatur.

(*) Nempe ab Andegavenſi, & Sanctonenſi Epiſcopis, qui, *cum ſe ad Sedis Apoſtolicæ reverentiam converſos verborum artificio. & frontis imprudentia ſimularent, ingentesque*

Deo

Sæcul. XV. A. C. 1462.

vo naturæ ſuæ genio credulus, absque ulteriore veritatis diſcuſſione, intempeſtivæ iræ plus juſto indulgebat, unde Pontifici hunc in modum reſcripſit: *Exiſtimavi pietatem tuam Maxime Pontifex beneficiis vincere: abrogavi Pragmaticam ſanctionem: obedientiam liberam ad te miſi, auxilia in Turcas obtuli, concilium & res novas adverſus Sedem Apoſtolicam petentibus ægre negavi. His officiis perſuaſum erat, ſi non fieres mitior, at certe duriorem minime fieri: Aſt contra evenit: Andegavenſem, qui ſanguis meus eſt, nunc potiſſimum regno conaris ejicere. Quid agam, ſi nequeo benefaciendo inquietum ſpiritum mitigare? experiarne viam contrariam? non faciam, non fert animus Chriſti Vicarium perſequi, tenebo cæptum iter, & ſi nemo meorum eſt, qui aliter conſulet: fortaſſe pœnitebit te aliquando ſuſcepti odii, & noſtro generi fies amicus, & aſſiduo tandem vinceris obſequio.* Duriora adhuc, quam ipſa Regis Epiſtola continebat, Legatus protulit, ſum-

Deo gratias agerent, quod ſe tandem a tenebris abſtraxiſſet Pragmaticæ Sanctionis, & ad lucem Apoſtolicæ veritatis pertraxiſſet, nunc domum reverſi, apud Regem atrocibus hiſce calumniis appetebant Pontificem, *a quo tamen quæcunque voluerunt, impetrarunt, atque onuſti gratioſis indultis in patriam redierunt.* Ita Gobelinus loc. cit.

ſummumque Pontificem violatæ fidei in- Sæcul. XV.
ſimulavit, additis quoque minis, Gallos A. C. 1462.
omnes ex Curia Romana a Rege avocandos fore.

§. LIII.

Acerbius Papæ reſponſum ad Legatos.

Verum Pontifex ejusmodi comminationibus nihil territus, Legatis reſpondit, ſe conſtanter, etiamſi Regis invidiam in ſe concitaret, propoſito ſuo inhæſurum, quamdiu Renatus Andegavenſis, vel ejus filius Calabriæ Dux a bello non deſiſteret; de Gallorum diſceſſu autem repoſuit: *Gallis libertas eſto, cum velint, ex curia recedere, nulli claudentur portæ.* Aſt Cardinales veriti, ne Galli Roma excederent, Papam adeunt, eorumque diſceſſum impediri rogant; ingens enim, inquiebant illi, tam Pontifici, quam Eccleſiæ damnum inde emergeret. Præterea ſummo Pontifici ob oculos ponunt, Curiam Romanam abeuntibus Gallis neglectam jacere, ac præcipuo ſuo decore ſpoliari. Nec deerant, qui ſuas quoque Cardinalium precibus jungerent, ſed cunctis repoſuit Pontifex: intentata Regis indignatio ſolis reſtringitur verbis; non exequentur Galli ea, quæ ore minantur, & quamvis abire ſimulent, lubenter tamen Romæ perſiſtent. *Comment. Pii II. loc. cit.*

Sæcul. XV.
A C. 1462.

§. LIV.

Papa denuo a Rege Galliæ & Burgundiæ Duce auxilia sollicitat.

Interim Pius II. Turcas armis compescere tanto studio anhellabat, ut, quo magis videret Principes a concepto proposito alienos, tanto ardentius hanc expeditionem ipsus suscipere decerneret. Quare datis ad Ludovicum XI. literis decies mille armorum usu exercitatos milites sibi mitti rogat; Ducem quoque Burgundiæ stimulat, ut votum, quod de itinere ad bellum sacrum ineundo nuncupaverat, exsolveret. Cum vero Pontifex haud temere judicaret, quod incassum Gallis æque ac Burgundis sacram hanc militiam persuaderet, nisi etiam Veneti, quibus maria parebant, fœderi accederent, hinc primo eorum voluntatem explorabat, postquam vero facturos eos accepit, quæcunque ipse juberet, legavit in Gallias Laurentium Episcopum Ferrarienſem. Hic cum Regem adhuc ira commotum cerneret, nihil aliud responsi accipere potuit, quam brevi a Rege ad Pontificem Legatos fore mittendos, qui hac super re, & de Siciliæ negotio cum eo agerent. Inde Episcopus Burgundiæ Ducem adiit, quem cum ex morbo convalescentem reperisset,

periſſet, longe gratius ab eo, quam a Galliarum Rege reſponſum tulit; Dux enim pollicitus eſt, ubi priſtinæ reſtitueretur ſanitati, ſe non ſolum voto ſuo ſatisfacturum, verum etiam prompto animo omnia executurum, quæ Papa mandaret. Omnes has adeo ſpecioſas pollicitationes effectus fefellit; Pontifex tamen gaudio plenus, tam generoſam Burgundi voluntatem gratam habuit. Sæcul. XV. A.C. 1462.

§. LV.

Dux Calabriæ a Ferdinandi copiis cæſus.

Poſt hæc miſit Ludovicus Rex, ſicut Ferrarienſi Epiſcopo promiſerat, Romam legatos, qui in Neapolis Regno ab armis deſiſti peterent. Interea nuntiatum erat Pontifici, quod Joannes Calabriæ Dux apud Trojam Apuliæ urbem magna clade affectus eſſet, & Princeps Tarentinus parta hac victoria ad Ferdinandum defeciſſet, quamvis Joannem ad hujus belli conſilia induxiſſet, quem tamen nullatenus in Regem proclamari voluit, ut ulterius ipſe ſolus pro ſuo arbitrio regnum moderari poſſet. Accepto hoc nuncio Pontifex haud amplius de induciis agi patiebatur, ſed Neapolitani Regis, cui ſemper impenſe favebat, voluntati cedebat. Quapropter adeo non

Gobelin in Comm. Pii II l. 10 & 11.

Pontan. l. 8.

Paul. Jov. in elog.

Sæcul. XV. A. C. 1462

extinquebantur belli flammæ, ut etiam Andegavenſis factio, Picinino ductore celeberrimo plura oppida Ferdinando eriperet; & Papam comperto proſpero hujus Belliducis ſucceſſu, inducias recuſaſſe pœniteret. Verum brevi dejectum Pontificis animum erexit idem Picininus, qui icto cum Ferdinando fœdere, illius partes tuendas ſuſcepit, & ſua defectione Calabriæ Ducem ad tantas redegit anguſtias, ut demum exceptis quibusdam exiguis caſtellis, omnes continentis urbes amitteret, & in Inſulam Ænariam ſecedere compulſus eſſet. Aliquo tamen poſt tempore idem Picininus a Ferdinando Neapoli comprehenſus, in carcerem detrudebatur, ubi paulopoſt miſere periit, ſparſo in vulgus rumore, quod in carcere ſuo fors fallente greſſu cadens crus fregerit, eoque vulnere obierit.

Iſchia

Platin. in Paul. II.

§. LVI.

Legati a Rege Bohemiæ ad Papam miſſi.

Cochl. hiſt. Huſſit. lib. 12.

Ineunte hoc anno Podiebracius Bohemiæ Rex Romam miſit celebrem nonnullorum Bohemiæ Baronum, Doctorum ac Clericorum legationem, cujus Princeps fuit Procopius Rabeſtein Cancellarius regni. Podiebracius, cum illius fides Catholicis maxime ſuſpecta eſſet,

esset, & præcipue Wratislaviensibus, qui hanc ob caussam eidem obsequi renuerant, hac legatione nominis sui famam sarcire intenderat. Hanc ob caussam Oratoribus negotium dedit, ut ejus nomine Sedi Apostolicæ omnimodam sponderent obedientiam, peterentque, ut Romanæ, ac ceteris Orbis Catholici Ecclesiis aggregatus haberetur, ea tamen lege, ut Bohemorum pacta in Basileensi Synodo proposita approbaret Pontifex. Hujus Legationis Principem Podiebracius Procopium designavit, spe fretus, quod Pontifex eidem ob veterem Viri amicitiam, cum jam ante Pontificatum compertam illius fidem haberet, faciliores aures daturus esset. Sæcul. XV. A.C.1462.

§. LVII.

Papa Legatorum precibus oblectatus.

Verum Regis consilium eventus fefellit. Pius enim conditionem sibi propositam acceptare renuit, atque Podiebracio succensens, in hæc verba prorupit: regnum hoc erroribus infectum, atque illius Rex Ecclesiæ rebellis, necnon a vera fide alienus est. Non ergo ultra Podiebracius ambiguis utatur verbis, sed sincere Romanæ Ecclesiæ sese uniat, sin vero, regnum ejus stare haud poterit.

Sæcul. XV. A C 1462.

Accepto responso Oratores re infecta domum revertuntur, & Pragam ingressi, in generalibus regni comitiis, quæ ad decimam Augusti diem S. Laurentio sacram indicta fuere, ad alloquium admittuntur. Podiebracius comperto Pontificis responso adeo exarsit, ut iræ suæ imperare nescius, in Papam & Apostolicam Sedem vehementius inveheretur, palamque ediceret: immerito Papa obedientiam sibi præstari postulat, cum superiori deroget auctoritati; Synodo enim inferior est. De cetero nunquam ab obsequio Romanæ Ecclesiæ debito discessi; quia vero in usu Communionis sub utraque specie educatus, atque enutritus sum, ita & in eadem fide & vivere & mori volo. Nimirum præcipuus hic erat articulus, qui tum vel maxime agitabatur.

§. LVIII.

Nuntius Pontificius, & Rabesteinius irati Regis jussu inclusi.

Comment. Pii II. lib. 10

Dubrav l. 30

Papiensis l. 6

Cum iracundiæ motus, nisi rectæ rationis legibus coerceatur, cuncta moderationis repagula disrumpat, Regem quoque ad tantos furoris impetus concitavit, ut Fantinum de Valle, a Pontifice, ut Baronibus Catholicis Romæ acta referret, unacum Oratoribus Bohemis ablegatum comprehendi

di juberet, dicens: Fantinum non ut Legatum Pontificis sed ut meum olim Procuratorem in arctissimum carcerem conjicere compellor. Pariter Procopium Rabesteinium custodiæ dedit, & officio Cancellarii exuit, caussatus, ambos demandato eis muneri defuisse, eoquod nimis segniter Regis, regnique caussam egissent. Verum sedata indignationis suæ violentia Nuntio libertatem, & Procopio pristinam restituit dignitatem; Fridericus enim Imperator, & Ludovicus Bavariæ Dux pro utroque deprecabantur. Postea Fantinus carcere solutus, Romam rediit; Procopius vero ad Imperatorem missus, Bohemorum res curavit. Sæcul. XV A.C.1462.

§. LIX.

Suppetiæ a Rege Bohemiæ Imperatori adversus Albertum ejus fratrem latæ.

Aliquo post tempore Fridericus Imperator Viennæ in Austria ad arcem fugere compulsus est, ubi ab Alberto fratre suo tam arcte cingebatur, ut missis Oratoribus Podiebracii opem implorare cogeretur. Rex comperto mox extremo Cæsaris discrimine, quantocius die octava Novembris Praga in Austriam contendit, ubi insigne prorsus prudentiæ ac

Sæcul. XV. A.C. 1462.

militaris experientiæ ſpecimen dedit; rem enim tam dextre geſſit, ut nullatenus Imperatorem hoſtium ſuorum manibus eripere, ſed potius inter eos pacem conciliare crederetur; quippe præprimis poſtulabat, ut Cæſari ex arce progrediendi libertas, ac cum fratre ſuo colloquendi copia daretur. Verum Podiebracius hoc ipſo ſtratagemate Friderici obſidentium potentiæ ſubtraxit. Imperator hujus beneficii memor, apud Pium Pontificem pro Podiebracio deprecatus eſt, ne, prout decreviſſet, pœnarum ſeveritate in eum ageret, ſed potius iram ſuam exerere differret, ſpatiumque Podiebracio concederet, ut juxta datam ab eo fidem ad Eccleſiæ, ac Sedis Apoſtolicæ obſequium redire poſſet. Annuit precibus Imperatoris Pontifex, eaque res Podiebracii animum mira voluptate affecit.

Comment. Pii II. l. 10.

§. LX.

Ambo Podiebracii Filii a Cæſare Imperii Principes creati.

Neque hic gratus Friderici animus erga Bohemiæ Regem ſtetit, ſed ambos quoque ejusdem Filios Victorinum, & Henricum honorare ſtatuit, quapropter utrumque auctoritate Cæſarea Imperii Principes creavit.

§. LXI.

Sæcul. XV.
A.C.1462.

§. LXI.

Submissa Bohemiæ Regis epistola ad Papam.

Podiebracius Pontificis mansuetudine expugnatus, alios ad eundem Legatos decernit, qui ea, quæ in Pragensibus comitiis perperam gesta fuissent, excusarent. His etiam literas tradidit submissione plenas, in quibus Papam rogabat, quatenus Wratislavienses eo adduceret, ut illum tanquam suum Regem agnoscerent, debitumque ei obsequium, prout fideles subditos decet, præstarent, vicissim vero pollicebatur Rex, quod deinceps sacræ Sedi in omnibus morem gerere velit. Datæ sunt hæ literæ die tertia Martii anno millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio. Ceterum Podiebracius ad reducendos Wratislavienses Pontificis operam ea ex caussa implorabat, quod isti Regi suo ob hæresin, qua eum infectum credebant, obtemperare constanter detrectassent; quin imo in hac sua constantia olim firmabantur ab ipsomet Pontifice Pio II. qui quadam Constitutione hanc in rem edita illos a præstito fidei Sacramento absolvit, & Podiebracio sub pœna anathematis inhibuit, ne eos ad suam obedientiam vi compelleret.

Cochl. hist. Hussit. lib. 12

Sæcul. XV.
A. C. 1462.

§. LXII.

Tres Principes Ecclesiæ rebelles excommunicati.

Hoc anno feria quinta Majoris hebdomadæ Pius Pontifex publice innovavit anathematis sententiam, quæ jam antea pronunciata fuerat in Sigismundum Austriacum, Gregorium de Heimburg, & alterum Sigismundum Malatestam Ariminensem Principem, necnon adversus ejusdem fratrem Cæsenæ Rectorem, qui ambo sæpius requisiti, debitum Ecclesiæ Romanæ censum persolvere contempserant. Cum vero Ariminensis omnem Religionis sensum abjecisse, & immortalitatem animæ negasse convinceretur, hæresis damnatus fuit, ejusque effigies publice ante gradus Basilicæ S. Petri combusta est. Ipse autem, cum a copiis Pontificiis apud Senogalliam cæsus, Arimini obsideretur, ac ex omnibus Ecclesiæ bonis, quæ usurpaverat, nonnisi plura admodum castella possideret, his angustiis pressus, summi Pontificis clementiam exoravit, obtinuitque veniam, ea tamen lege, ut per suos Procuratores in Basilica S. Petri in die festo, dum res divina ageretur, palam profiteretur, quod errores fidei, de quibus accusatus erat, asseruisset, demum vero

vero illos abjuraret, atque id ipsum per se Arimini ageret: hanc autem urbem ex benignitate Apostolica-Vicariatus nomine rursum acciperet, deinceps vero quotannis mille aureorum censum Romanæ Curiæ penderet, quamvis ceteroquin criminis læsæ Majestatis tam divinæ quam humanæ reus fuisset. His adimpletis, Malatesta sub Venetorum signis in bello Peloponnesiaco contra Turcas ingenti fortitudine militavit, ac demum Arimini vita excessit. Sæcul. XV. A.C. 1462.

§. LXIII.

Turcarum progressus contra Christianos.

Interim in Hungaria bellum cum Mahomete II. exarsit; Turcæ enim, quamvis non nisi levia cum hoste prælia committerent, & decretoriæ pugnæ discrimen sedulo declinarent, nihilominus haud exiguam Hungariæ ac Walachiæ partem occupabant, & Transilvanensem ingressi Provinciam, impositis ubique tributis, opimam inde prædam asportabant, Dalmatiam quoque crebris excursionibus depopulabantur. Ceterum inter præcipuas, quas hoc anno Mahometes reportavit victorias, merito recensenda est expugnatio Insulæ Mitylinensis, quæ alio nomine Lesbos dicebatur. *Comm. Pii II lib.* 10. *Bonfin.* 3. *decad.* 10. *Chalcondyl. l.* 9. & 10.

§. LXVI.

Sæcul. XV.
A.C. 1462.

§. LXIV.

Insula Mitylenes a Mahomete capta.

Mahometes hostilem hujus Insulæ invasionem, ut honestiore fuco coloraret, obtendebat, quod illius Princeps Dominicus Catiluſſus nomine, alias Gateluzius, origine Genuensis Piratis tutum præberet receptaculum, ac cum illis spolia ex latrociniis corrasa partiretur, aliunde vero fratrem suum, ut se in principatu hujus Insulæ firmaret, neci tradidisset. Hoc verosimili ultionis commento munitus Mahometes, urbem Mitylenem hujus Insulæ Metropolin cinxit, eamque post diuturnam juxta ac generosam obsessorum repugnantiam tandem in deditionem accepit pactis quibusdam conditionibus. Has inter præcipua erat, ut Catiluſſo, suisque vitæ venia concederetur. Nihilominus Mahometes violata fide hunc Principem paulo post trucidari, ac trecentos Piratas, quos in Insula reperit, summa prorsus atrocitate medios dissecari jussit, idque mortis genus tyranno eo magis placuit, quo illius hostes crudelius perirent. Post hæc Primores hujus urbis Constantinopolin abduxit, tum ut eos velut obsides haberet, tum ut urbem, quam Imperii sui

sui Metropolin constituit, novis rursum incolis frequentiorem redderet. Sæcul. XV. A.C. 1462.

§. LXV.

Castellæ Regina Filiam enixa.

Dum interea Mahometes tanta crudelitate in Christianorum viscera grassabatur, Henricus Castellæ Rex ditiones Navarræ Regis populabundus invadit, urbemque Vianam occupat, ut Caroli Vianæ Principis, qui præfati Navarræ Regis Filius erat, necem ulciscereturr. Verum paulo post ad suas ditiones reversus est, accepto nuncio, quod sui Proceres graviter contra eum quererentur, eoquod procreandis prolibus inhabilis, regnum successore destitueret. Hanc ob rem rupta omni mora Arrenaldum contendit, suamque Sororem Isabellam, necnon Alphonsum fratrem, qui ibidem tum agebant, secum Vallisoletum duxit, ut eosdem imperii sui hæredes proclamaret. Cum vero Henricus nimis propensum, quo omnes certatim Alphonsum colebant, obsequendi studium sibi suspectum haberet, mutavit consilium, & subditis suis conquerendi finem, simul & regno successorem procurandi medium excogitavit. Quippe Virum habebat sibi in paucis carum, præstantia formæ ac corporis habitu inter omnes aulæ proceres facile

Sæcul. XV. A.C. 1462.

cile principem, Bertrandum de Cueva nomine; Is a primis ferme unguiculis gratiam Regis aucupatus, primum honorariis accenſebatur ephebis, poſtea Regii Palatii Magiſter, ac demum ad primarias Regni dignitates evectus claruit. Huic quoque Rex conjugem dedit Filiam Marchionis de Santilana, ex illuſtriſſima Familia de Mendoza ortam, Alphonſum vero Cuevam fratrem ejus ad Epiſcopalem Valentiæ Sedem nominavit.

Mariana hiſt Hiſpan. l. 23 c. 4. & ſeq.

Regina, quæ Bertrandum deperibat, & ex Henrici thoro nunquam liberos ſuſceperat, præter ſpem uterum geſtans, filiam peperit, quam Joannam a Matris nomine vocavit, eamque Rex legitimam regni ſui hæredem proclamari juſſit. Jam publico rumore Rex carpebatur, eoquod furtivos Reginæ cum Cueva amores non modo non redarguiſſet, ſed etiam eundem Bletiſæ Comitem creaſſet, ac Magiſtri Palatii dignitatem, qua prius Cueva fungebatur, Andreæ de Cabrera contuliſſet. Poſthæc Regina rurſus gravida filium enixa eſt; ſed immaturo fœtu; cum enim illa tum Arandæ ageret, fulmen cubile ejus tanto fragore diſcuſſit, ut inde vehementius territa abortum pateretur. Ceterum ſumma, qua Bertrandus apud Regem valebat gratia, Aulicos non parum offendit, horum quo-

Ledesma

que

que æmulationem atque invidiam Isabella Regis Soror in rem suam opportune vertit, tantumque indignationi suæ indulsit, ut non modo Regis fratris sui impotentiam propalare non dubitaret, sed & Infantem Joannam, quæ Regis Filia credebatur, ex adulterinis Reginæ & Cuevæ amplexibus susceptam esse libere in vulgus spargeret, aliis vero suggereret, quod Rex suæ conjugis libidini eo duntaxat consilio indulsisset, ut Isabellam, ejusque fratrem Alphonsum Regno excluderet. Cum autem Alphonsus paulo post fatis fungeretur, Isabella unica Regni hæres remansit, ac post diuturnos, acresque belli tumultus, quibus a Joanna æmula sua exagitabatur, tandem Henrico fratre suo vivis erepto, regni coronam adepta est. Sæcul. XV. A. C. 1462.

§. LXVI.

Controversia de Sanguine Christi.

Exeunte hoc anno celebris exorta est quæstio inter fratres Minores & Prædicatores *de Sanguine Christi in triduo Passionis.* Disceptabant inter se; *utrum sanguini a corpore Christi separato adhæserit Verbum divinum.* Cum enim Jacobus de Marchia Ordinis FF. Minorum Alumnus, ac S. Bernardini Senensis quondam discipulus, die Paschatis sermonem

Sæcul. XV. A.C. 1462.

monem ad populum haberet, atque affirmaret, quod Christi sanguis, qui triduo illo jacuit in terra sparsus, cultu latriæ adorandus non esset, eoquod cum Verbo *Hypostatice* haud amplius uniretur, Inquisitor hæreticæ pravitatis rem edoctus, confestim hanc opinionem revocari, ac interim contrariam doctrinam per quemdam Dominicanum prædicari jussit. Paulo post crescente contendentium ardore, in ipso etiam populo schisma exortum est; prout enim quisque vel S. Dominici vel S. Francisci Discipulis affectus erat, huic vel alteri parti sua studia devovit: Ne vero ex hisce utriusque Familiæ dissidiis graviora nascerentur mala, res ad Apostolicam Sedem remissa est, ut maturiori examine discussa tandem definiretur.

§. LXVII.

Quæstio coram Pontifice agitata.

Gobelin. Com. Pii II. l. II.

Hac super re Pontifex doctissimos quosque utriusque S. Ordinis Theologos convocabat. Hi Romam conveniunt, ac præsente summo Pontifice, Cardinalibus, Episcopis, & innumeris ferme Doctoribus hujus controversiæ momenta & rationes utrinque proferunt, tanto disputationis æstu, ac vincendi ardore, ut quamvis mediæ hyemis frigus membra con-

Sæcul. XV. A.C. 1462.

conſtringeret, ipſi tamen ex vocis ac geſtus contentione copioſo ſudore maderent; Fratres Minores latriæ cultum exhibendum eſſe inficiabantur, id Prædicatores affirmabant, nec tamen, quod totus ſanguis in Paſſione Salvatoris noſtri effuſus a Chriſto reſumptus fuerit, aſſerere audebant, ne Pii Papæ literis adverſari viderentur, quibus declaraverat, doctrinam, quæ portionem aliquam veri Sanguinis Chriſti in terris remanſiſſe traderet, non eſſe Chriſtianæ Religioni contrariam. Diſputatione jam in tertium diem protracta, Papa cum Cardinalibus frequenter hac ſuper re conferebat, ubi plerique ſententiam Prædicatorum approbabant, nec tamen conſultum fore cenſebant, ut hæc quæſtio definitivo judicio dirimeretur, ne Fratrum Minorum, quorum opera ad prædicandam S. militiam erat neceſſaria, offenderetur pietas. Quapropter ſummus Pontifex nonniſi Anno milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo quarto, die ante obitum ſuum decimo quinto Conſtitutionem edidit, qua ad pacem inter utrumque S. Ordinem illibate ſervandam prohibuit, ut nulli Fratres ex Minorum aut Prædicatorum inſtitutis prædicarent, diſceptarent, aut publice vel privatim verba facerent de hac quæſtione, aut docerent, quod *hæreticum ſit, tenere vel credere Sanguinem ipſius*

Extat Bulla tom. 1. Pii II. Conſtit. II.

Sæcul. XV. A. C. 1462.

sacratissimum triduo Passionis ejusdem Domini nostri JEsu Christi ab ipsa divinitate fuisse, vel non fuisse divisum vel separatum: donec, quid ea de re tenendum esset, a Sede Apostolica fuisset definitum, idque sub pœna excommunicationis hujus Decreti violatoribus irroganda prohibitum fuit. Sanchesius & Vasquez hanc quæstionem pertractant, dictam tamen Constitutionem ignorasse videntur. Ceterum Dupinus observat, jam olim ejusmodi quæstionem in Santonensi Diœcesi motam fuisse, nimirum, *an credere oporteat, quamdam portionem Sanguinis Christi in cruce effusi remansisse in terris.* Additque, theologicam facultatem Academiæ Parisiensis hac super re Anno millesimo quadringentesimo octavo consultam, die vigesima octava Maji censuisse, quod hæc opinio fidelium pietati non sit contraria.

Suarez in 3. part. 1. disp. 15. q. 5. art. 4. Sect. 6.
Dupin. Bibl. Script. tom. 12. p. 4. p. 145.
Vasquez disp. 36. q. 5. art. 2. cap. 4.

§. LXVIII.

Historia Byzantina Ducasii.

Hoc anno Ducas Græcus Scriptor Byzantinam suam Historiam absolvit; in ea recenset omnia, quæ gesta fuere ab Anno millesimo trecentesimo quadragesimo primo sub Imperatoribus Constantinopolitanis, Joanne Manuele, Joanne, & Constantino Palæologo. Historiam suam protrahit usque ad Constantinopo-

lis

lis expugnationem, & totius imperii excidium. Chalcondylis hiſtoriam annorum amplitudine ſuperavit; geſtorum enim ſeriem a prioribus ſæculis repetens, digniora etiam, quæ ſeniore Andronico rerum potiente evenerant, carptim delibat; aliunde excellenti in diſcernendis rebus ſagacitate, atque prudentia præpollet. Præterea Michaelem Ducaſium Avum ſuum pluribus commendat, eumque omni ſcientiarum genere, præſertim vero Medicinæ ſtudio apprime excultum deprædicat, in ultimo autem Hiſtoriæ ſuæ capite refert, ſe a Catiluſſo, ſeu Gateluzio Inſulæ Lesbos Principe ad Mahometem II. ut ei annuum penderet tributum, miſſum fuiſſe. Typis edita Ducaſii Hiſtoria prodiit Luparæ Anno milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo nono, opera Iſmaelis Bullialdi, qui eandem verſione latina, atque notis locupletavit. *Bouillaud.*

Sæcul. XV. A.C. 1463.

§. LXIX.

Bosnia a Turcis occupata.

An. 1463.

Ceterum ſummus Pontifex aſſiduis angebatur curis, ut in Turas, qui indies latius graſſabantur, bellum moveret, eorumque proſperos ſucceſſus inhibendi conſilia maturare poſſet. Neque parvum propoſito calcar addebant Bosniæ Principis Oratores, qui hoc anno Romam *Gobelin. Comment. Pii II. l.* II. *Chalcondyl. hiſt. Turc. lib.* II. *Leunclav. pand.* 141. 162.

Sæcul. XV. A.C.1463.

mam delati auxilia adverſus infideles petebant: cum enim eorum Princeps non ita pridem Patri ſuo ſucceſſiſſet, ſimul datum eis erat negotium, ut pro eo Regiam coronam a Pontifice obtinerent. Rogabant etiam, ut illis Papa transmitteret Epiſcopos, qui regionis hujus ſubditos a Manichæorum hæreſi recens converſos fidei Catholicæ doctrinis imbuerent. Annuit Papa pollicitus, ſe pro virium ſuarum facultate auxilium, necnon Epiſcopos ad eorum ditiones transmiſſurum, ſimulque datis literis Hungariæ Regem, Venetosque inducturum, ut & ipſi oppreſſis opem ferrent. Coronam vero, inquiebat Pontifex, ſine indignatione Regis Hungariæ mittere non poſſum; veſter enim Princeps hujus Regis vaſallus eſt, ejus tamen voluntatem prius explorabo, ac demum eo conſentiente, mox per Legatum diadema regium transmittam. Ceterum ab antiquis retro temporibus Bosna ſeu Bosnia in Regnum erecta fuerat, ac propriis ſuis Regibus ab Anno milleſimo trecenteſimo quinquageſimo ſeptimo usque ad præſentem diem parebat. Situm eſt hoc regnum inter Fluvios Wannam ſeu Unnam, Savum & Drinum, & a Flumine Bosna, cujus ripis adjacet, nomen trahit. Dividitur in ſuperiorem Bosniam, quæ meridiem ſpectat, & alias Ducatus S. Sabæ ſeu Herzegovina

vina dicitur, & in inferiorem, quæ Septentrionem respicit. Hujus Regni Metropolis est Jaycza, quam Mahometes unacum toto regno hoc ipso Anno Christi millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio in suam potestatem redegit, & Stephano inter Bosniæ Reges postremo, ac hujus nominis quinto cutem vivo detrahi jussit; ejusdem vero uxor, Catharina nomine, Romam se recepit, ibidemque anno millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo obiit. Hic erat infelix Bosniæ status, in quo hujus Regis Legati Roma reduces patriam suam invenerunt. Sæcul. XV. A.C. 1463.

§. LXX.

Jaycza Bosniæ Metropolis ab Hungariæ Rege obsessa, & capta.

Cum interea Turcæ, subacta Bosnia, aliis expugnationibus intenti essent, Matthias Hungariæ Rex eorum absentiam in rem suam opportune vertebat. Igitur Jayczam urbem, quæ Bosniensis Regni caput est, accerrima obsidione pressit, atque omni ex parte mœnia tanto impetu aggressus est, ut præter viginti septem oppida circumvicina ipsam urbem vi caperet. Hujus loci jactura tantopere Mahometis animum afflixerat, ut ad desperationem redactus videretur; unde

Sæcul. XV. A.C. 1463

confestim exercitum eo duxit, totoque belli apparatu urbem aggredi statuit, nihilque intentatum reliquit, ut eam jam undique cinctam rursus suæ potestati subjiceret. Ast ubi Hungaros magno numero laboranti urbi suppetias ferre intelligeret, concubia nocte obsidionem solvit, ac fuga se proripuit, postquam in præterfluentem cunctas belli machinas, ac tormenta projecerat. Hæc Mahometis fuga non minoris lætitiæ, quam gloriæ argumentum erat Jayczensibus, qui omnes tam viri, quam fœminæ imo & ipsi infantes hostem depellere intenti erant, &promiscua sollicitudine militaria munia diu, noctuque obire non cessabant.

§. LXXI.

De Corpore S. Lucæ Jaycza Venetias translato.

Bonfin. dec. 10. Leunclav. lib. 16.

Nonnullorum Scriptorum testimonio discimus, quod in prima Jayczæ oppugnatione a Turcis facta, Franciscani corpus sacrum ibi a multo tempore asservatum, quod S. Lucæ Evangelistæ dicebant, asportaverint, ac Venetias delatum, in Ecclesia B. Jobi deposuerint. Ast cum idem S. Lucæ corpus jam antea Patavii in monasterio S. Justinæ fuisse depositum, assererent Monachi, mota inde est gravis controversia. Consilium

a Pon-

a Pontifice petitur, qui deciſionem ſuam ad Cardinalem Beſſarionem tunc Venetiis agentem transmiſit; cum autem ille verum corpus a Franciſcanis nuper allatum fuiſſe pronuntiaſſet, Monachi S. Juſtinæ a Beſſarionis ſententia ad Sedem Apoſtolicam provocarunt, ac velut præcipuum ſuæ cauſæ momentum allegabant, quod Gregorius Magnus, antequam in Papam electus eſſet, Conſtantinopolim a Pelagio ejus Prædeceſſore miſſus ibidem Legatum egiſſet, ac Romam redux, caput S. Lucæ unacum brachio ad eandem urbem detuliſſet, illudque in monaſterio S. Andreæ ab eo fundato collocaſſet, ex quo inferebant, quod, cum corpus Jaycza translatum, integrum eſſet tam aliis membris, quam capite, Patavii vero apud Monachos S. Juſtinæ non niſi caput aſſervaretur, longe vero ſimilius eſſet, quod illud cujusdam alterius S. Lucæ ab Evangeliſta diverſi corpus foret. Cum vero hæc rationum momenta haud plene convincerent, res forte ob maximam Beſſarionis auctoritatem tum indeciſa permanſit, donec Gregorius XIII. ſuæ integritati Martyrologium Romanum reſtituens, pro Patavino Corpore ſententiam tuliſſe crederetur ex eo, quod ad diem decimam octavam Octobris annuntiari præceperit *Feſtum S. Lucæ Evangeliſtæ, cujus oſſa Conſtantinopolim*

Sæcul. XV. A.C.1463.

Sæcul. XV. A C 463.

nopolim translata sunt, & inde Patavium delata. Bailletus de cultu hujus Sancti differens ait, haud firmo satis documento comprobari, quæ de S. Gregorio Magno recensentur, infirmiori tamen adhuc inniti fundamento eorum opinionem, qui S. Lucæ corpus aut Venetias, aut Patavium translatum fuisse asseverant.

Baillet de Vit Sanct. ad 18 Octobr tom. 3.

§. LXXII.

Venetorum molimina de Peloponeso Turcis eripiendo.

Cum Venetis nuntiatum esset, quod Mahometes cunctas copias ex Græcia evocasset, ac Bosniam occupare moliretur, opportunum omnino tempus adventasse existimabant, quo absentibus Turcis Peloponesum suæ potestati subjicere possent. Erat hæc regio inter omnes Græciæ insulas commercii opportunitate longe celeberrima; abundabat insuper tritico, vino, cunctisque aliis rebus ad vitæ humanæ usum necessariis. Igitur Veneti ad recuperandam hanc insulam ingentem classem instruunt, Præfecto Aloysio Lauredano, quem sub obtentu Cubææ Insulæ a Turcarum insultibus vindicandæ in Orientem navigare jusserunt; potestatem insuper eidem dederunt, ut bellum, si Reipublicæ utilitas exposceret, Mahometi inferret, & Pelo-

Peloponesum occuparet. Demum iidem Albanenses, & Insulanos auxilio adfuturos, Aloysio pollicentur. Hic jamjam jussa exequi parat, cum ecce! nuntium defertur, Mahometem prospero armorum successu totam ferme Bosniam occupasse; cum ergo Veneti classem suam inopinato impetu a Turcis obrui pertimescerent, summi Pontificis opem implorant, qui etiam Bessarione Cardinale Venetias misso, eisdem spem auxilii præbuit, metumque invasionis dissipare conatus est, tam felici eventu, ut Veneti resumptis animis bellum in Turcas publice decernerent, illudque Lauredanus tam prospero Marte gereret, ut Isthmum occuparet, ac munimentis firmaret, necnon Lemnos, & complures Insulas Ægæi maris, abjecto Turcarum jugo Venetorum imperio adjungeret.

Sæcul. XV. A.C. 1463.

Comment. Pii II. l. 12. Chalcondyl. lib. 10. Phranz. l. 3. cap. 27.

§. LXXIII.

Epistola Scanderbegi ad Papam de pace cum Turcis inita.

Rebus tam prospere succedentibus vehementer lætabatur Pontifex, brevi tamen paulisper imminutum est ejus gaudium, dum legationem accipit a Scanderbego, simulque comperit, quod Mahometes Scopiam urbem ad Bosniæ, & Albaniæ fines sitam, cum innumeris

Comm. l. 6.

Sæcul. XV. A C. 1462.

pene copiis invaſiſſet, Scanderbegus vero, cum tantæ potentiæ vires ſuas reſiſtendo impares cognoſceret, unicum conſervandæ Provinciæ remedium reliquum habuerit, ut pacem ab hoſte peteret. Si vero, addebant legati, ſummus Pontifex bellum a Scanderbego adverſus Turcas reſtaurari cuperet, tunc eidem in Patrimonio Eccleſiæ tutum quoddam receptaculum deſignaret, quo, ſi regno pelleretur a Turcis, ſe recipere, ibidemque quiete vivere valeret. Ad hæc Pontifex reſpondit, quod pacem a Scanderbego initam haud reprobaret, eoquod dura conſervandæ Provinciæ neceſſitate extorta fuiſſet, ſimulque Scanderbegum certum eſſe juſſit, quod eidem in agris Eccleſiæ tutus refugii locus nunquam defuturus eſſet, ſi pro tuenda religione decertans a fidei hoſtibus regno ſuo ejiceretur. Hæc Gobelinus, cui majorem fidem tribuimus, quam vitæ Scanderbegi Scriptoribus, qui referunt, quod poſt reditum ſuum ex Italia plurimas de Turcis victorias reportaverit, ipſumque etiam Mahometem eo adegerit, ut pacem effligtim ab eo peteret; addunt etiam iidem Hiſtorici, quod Sultanus pacem vix a Scanderbego obtentam mox Venetis, & Archiepiſcopo Dyrrachienſi ſuadentibus violaverit.

§. LXXIV.

Sæcul. XV. A.C.1463.

§. LXXIV.

Pii Papæ apparatus bellici contra Turcas.

Interea omnes assidue in id incumbebant, ut cunctis ad bellum sacrum dispositis Christianorum exercitus quam celeriter in aciem educi posset. Hanc in rem summus Pontifex denuo Oratores suos ad Burgundiæ Ducem ablegavit, quem cum in fidei tuendæ studio constantem cerneret, ceteros quoque Italiæ Principes hortabatur, ut & ipsi Legatos ad Mensem Septembrem Romam decernerent. Horum primi urbem ingrediebantur Ducis Burgundiæ Legati, qui nunciabant, suo Duci nil deliberatius esse, quam ut ipsus proximo vere classem in Turcas duceret, bellumque totis viribus pro fidei defensione susciperet: quapropter nec corpori suo, licet annorum numero ferme exhausto, parsiturum, ac non solum Ducis, sed militis quoque munia subiturum; nisi forte tunc tam adversa premeretur valetudine, ut ipsus bello interesse impediretur, eo tamen casu quemdam missurum, qui ejus vices non minori Religionis zelo, quam animi fortitudine impleret. His auditis Pontifex, deprædicata Ducis voluntate ceterorum quoque Legatorum mentem exploravit, sed respon-

Gobelin. Comment. Pii II. l. 12. & passim in ep. Æn. Sylv

Sæcul. XV A.C. 1463. ſponſum a pluribus accepit, veniſſe ſe duntaxat ad audienda ipſius Pontificis conſilia, ut ea dein ſuis Dominis referrent. Veneti vero jam ſe bellum Mahometi indixiſſe ſignificabant, & non ita pridem partem Peloponeſi Turcis eripuiſſe, ſeque in nulla re Pontifici defuturos ajebant.

§. LXXV.

Florentini Venetorum fidem Pontifici ſuſpectam reddere tentant.

Florentini, quibus ſuſpecta erant omnia, quæ Venetorum æſtimationem atque potentiam augere videbantur, clam Pontifici perſuadere nituntur, ut ſineret Venetos ſolos cum Turcis, uti cœperant, agere; hac enim via inquiebant, Italiam tam a Turcis, quam a Venetis, qui ibidem dominatum, ac ſupremum imperium pro ſuo arbitrio exercere tentant, quietam fore, eoquod ipſi, cum ejusmodi bellum ſat diuturnum foret, facile ſeſe mutuis cladibus conſumpturi eſſent. Aſt hoc conſilium ſumme deteſtabatur Pius Pontifex, ac prolixo ſermone demonſtrabat, illud non modo inane, ſed ipſis etiam Florentinis maxime perniciosum fore, ſolosque Venetos Turcis reprimendis haud pares eſſe, quin imo, addebat Pontifex, nullo ferme negotio a Turcis

Turcis opprimi poterunt, non ſine gravi Christianæ Reipublicæ diſpendio; non enim Venetorum potentia frangi poteſt, quin ſimul tota Italia communi cum eis ruina pereat. Unde longe ſatius eſt, quod Veneti, cum Eccleſiæ filii ſint, Victores evadant, quam ſi Turcæ jurati Chriſtiani nominis hoſtes vincant, præcipue cum Veneti, quamvis Mahometis exercitum penitus delerent, nihilominus necdum Italiam ſubigere poſſent, eoquod multis adhuc modis ejusmodi molimina impediri valerent. Florentini hiſce rationum momentis expugnati, pari cum ceteris ſtudio ſua quoque auxilia conferre, ac pro proximo in Turcas bello neceſſarias ſuppeditare expenſas polliciti ſunt. Sæcul. XV. A. C. 1462

§. LXXVI.

Conſultatio ſecreta de mediis aggrediendi bellum.

Poſt hæc convocatis ad ſecretum Senatum Cardinalibus, actum de mediis, quibus belli conſilia ad optatum exitum deduci poſſent. Ibidem ſummus Pontifex expoſuit, quod jam a primis Pontificatus ſui auſpiciis maximo flagraret deſiderio, ut Religionem contra Turcas defendere valeret. His præmiſſis inquiebat, ferme omnia, que hucuſque obſtabant,

Sæcul. XV. A.C.1463.

bant, remota videntur: Galli enim e Sicilia pulsi, & Malatesta feliciter profligatus est. Hanc ob rem certum mihi est & deliberatum, omnia Ecclesiæ bona impendere, ut classis validissima instruatur, quam & ipsus conscendere paratus sum, & quamvis morbis pressus, atque Senecta jamjam ætate sim, nihilominus in Græciam & Asiam navigabo: nullum enim efficacius medium mihi præsto est, quo Christianos Principes ad æquale fidei studium stimulare valeam; forte enim cum viderint, quod Vicarius Christi, eorum Pater, senio gravis, atque infirmitatibus fractus nihilominus ad bellum procedat, ipsi pudore suffusi, domi manere erubescent; demum subjunxit Pontifex: persuasum mihi est, quod non solus, ac unicus expeditionem in Turcas facturus sim; Venetorum enim classis me comitabitur; spes quoque me tenet, adfuturos alios quoque Italiæ Principes, & Burgundiæ Ducem exemplo suo attracturum Occidentis Monarchas; ipsus etiam ad Septentrionales Principes me convertam, atque Hungaros & Sarmatas ad iter aggrediendum stimulabo: in Græcia abs dubio Christiani Turcarum jugum excutient, atque ad summi Pontificis vexilla accurrent. Gaudebunt Albanenses, Epirotæ, & Servii, quod tandem illis optata libertatis dies illucescat,

ceſcat, nec partibus ſuis deerunt in Aſia Caramaniæ Princeps, ceterique Othomanicæ potentiæ hoſtes. Sæcul. XV. A.C.1463.

§. LXXVII.

Legati nomine ſuorum Principum auxilia polliciti.

Cum hæc & plura ſat prolixo ſermone peroraſſet Pontifex, ſententias Cardinalium percunctatus, neminem invenit, qui non illico expeditionem ſacram commendaret, hancque in rem cuncta bona ſimul & vitam offerret; ſolus obſtiterat Atrebatenſis Cardinalis, qui aliunde ſummo Pontifici parum propenſus erat. Ceterum Italorum Principum Legati, accepto a Dominis ſuis mandato ſpondent, ſe Decretum Mantuanum de decimis, vigeſimis, ac trigeſimis adimpleturos. Genuenſes vero non minus ac Sabaudiæ Dux, licet rogati eſſent, nullum Romam miſerunt, qui in hoc Patrum Senatu auxilium polliceretur. Florentini nil niſi ſpecioſa verba dederunt, ac Senenſes decem tantum millia aureorum obtulerunt. Mediolanenſium Dux excuſationibus longe quæſitis ſe expedire nitebatur. Cum igitur Pontifex Genuenſium Legatorum abſentiam intelligeret, ad eos Fabianum Jurisconſultum miſit, qui hortaretur, ut Majorum ſuorum exempla

Nebiens l. 8. Foliet l. 11. Papienſ. epiſt. 33. Æn. Sylv. epiſt. 392.

ſeque-

Sæcul. XV. A.C 1463.

sequerentur, ac sui erga Religionem studii ac fervoris specimina ederent. Hi vero responderunt, se a Majorum pietate haud unquam degeneraturos, ac propterea duodecim ex primariis urbis civibus jamjam elegisse, qui octo vel decem navium classem instruerent; velle tamen prius edoceri, sub quibus conditionibus expeditionem suscipere deberent, ac quæ denique commoda eorum Respublica ex hujus belli victoriis esset reportatura; quid vero ad hæc Pontifex reposuerit, ex literis Cardinalis Papiensis intelligimus. Ceterum Dux etiam Mediolanensis, quem Papa ferventius excitaverat, tot difficultates allegabat, ut hanc expeditionem ipsi minus probari sat luculenter appareret. Nihilominus, ne communi Christianæ Reipublicæ saluti, ac æquissimo Pontificis desiderio deesse videretur, missurum se dixit Ludovicum Filium suum cum equestribus copiis, quæ sanctitatis suæ latus stipaturæ essent.

§. LXXVIII.

Decretum Pontificis de bello suscipiendo contra Turcas.

Æn. Sylv. epist. 412.

Cuncta hæc obstacula nihil morabantur fervens summi Pontificis studium, sed in adjutorio confisus Altissimi, ad vigesimam tertiam Octobris diem currentis anni

anni publicum convocavit Patrum Senatum, atque ex communi suorum Cardinalium consensu decretum edidit, illudque ad universos Antistites, Principes, & populos Christianos transmisit, simulque belli contra Turcas suscipiendi necessitatem exposuit, ut tandem Ecclesiæ navicula ab imminente naufragio eriperetur. Postmodum declarat, se victoriæ spem in potenti Dei auxilio collocare, ac fiducia plenum die decima quinta Junii anni sequentis profecturum. Postremo autem omnibus, qui adeo salutarem expeditionem impedire attentarent, divinam iram, ac ultionem intentat. Præterea speciales dedit Epistolas ad Venetum necnon ad Burgundum Duces; hunc enim certo Venetias venturum sperabat; Venetum vero his verbis adhortabatur: *Res tuas ita disponito, ut nobis mare ingredientibus præsto adsis apud Anconam, te nobis conjunge, nec laborem recusa, neque te senem dixeris, tanquam propter ætatem debeas excusari. Philippus quoque Burgundiæ Dux senex est, & nos etiam senectus invasit, annos* septuaginta & amplius (*) *natos, cura, ut venias, tres erimus* Sæcul. XV. A.C. 1463.

(*) Epistola habet *duos de sexaginta*, ac ideo corrigendus est Continuator, qui ipsus

Sæcul. XV. A.C.1463. *mus in bello ſenes, in Trinitate Deus gaudet, trinitatem noſtram cœleſtis Trinitas adjuvabit, & ante oculos noſtros conteret hoſtes. Nos ſenes conſiliis bello præerimus; juvenes tamen brachia exercebunt, & pugnam conſerent, & hoſtem conſligent.* Verum ſub idem tempus aliud delatum eſt nuntium, quo non nihil ſummi Pontificis conſilia retardari credebantur; percrebuit enim rumor, quod Veneti a Turcis prope Corinthum & Mitylenen cæſi fuiſſent, nuntiatumque, quod Mahometis copiæ Iſthmum, quem Veneti haud ita pridem ceperant, denuo in ſuam redegiſſent poteſtatem. Verum nec his Pontifex a cæpto conſilio ſe abſterreri paſſus eſt.

§. LXXIX.

Diſſidia Papam inter & Franciæ Regem.

Ceterum nova Papam inter & Galliæ Regem ſupervenere diſſidia. Hic enim Pontifici exprobrabat, quod ex regio ſanguine natis infenſum ſe oſtenderet, & pacem non minus, ac inducias recuſaret. Quinimo eundem etiam arguit Rex, quod Eccleſiam Moguntinam diris calamita-

§. CIV. hunc Pontificem necdum emenſo ſeptuageſimo ætatis anno mortuum refert,

mitatibus preſſiſſet, Sigismundum Auſtriæ Ducem continuo edictis ſuis turbaret, Regemque Bohemiæ, quæſito hæreſis obtentu vexaret, denique, nemini quietam ac tranquillam vitam indulgeret. Poſtea nimis acerbe ſubjungit, melius facturum Pontificem, ſi paci Chriſtianorum Principum primo ſtuderet, demum vero arma in Turcas verteret. Præterea Rex tria publicavit edicta, Curiæ Romanæ haud parum pernicioſa; primo enim omnium beneficiorum vacantium diſpoſitionem ſibi arrogat, usque dum novi Epiſcopi fidelitatis ſacramento ſeſe Regi obſtrinxiſſent, ſimulque ſe judicem conſtituit omnium litium, ſi quas in recipiendis eorundem beneficiorum redditibus oriri contingeret: Alterum erat Edictum, quo ſanxit, Præſides Parlamenti, ac Conſiliarios in beneficiorum nominationibus iisdem gaudere privilegiis, quibus Apoſtolica Sedes Pariſienſem Academiam donaſſet; hæc hodiedum *Indulta* appellari ſolent. Tertio denique decreto rurſum ſibi judicium ſuper *poſſeſſorio* cujuscunque beneficii adjudicat. Hanc Regis agendi rationem Gobelinus acriter reprehendit. Sæcul. XV. A.C. 1463.

Gobelin. Comment. Pii II. lib. 12.

Pontifex haud quaquam Regi ad cunctas haſce criminationes reſpondit, ſed

Secul. XV A.C.1463.

duos Legatos, alterum suo, alterum sacri Collegii nomine in Gallias misit, ac utrumque plene instruxit, qua ratione ejus innocentiam vindicarent, Regisque animum placarent; sollicite enim Papa Regem sibi devinctum conservare conabatur; sperabat enim fore, ut & ipse belli Turcici consilia approbaret, datisque suppetiis tanquam Rex Christianissimus sacram militiam promoturus esset. Dedit præterea Legatis negotium, ut quinque vel sex annorum inducias in Regno Siciliæ Regi offerrent, dummodo is contra Mahometem arma sumere vellet; ignoratur tamen, quid tandem hi Legati a Rege impetrarint; id unice in Historicis deprehendimus, quod Rex nonnulla alia promulgarit edicta contra gratias, ut vocant expectativas, necnon contra eos, qui a beneficiorum possessoribus spolia exigunt; assiduis enim exactionibus suis Curia Romana itentidem querendi materiam subministrabat, prout acta publica tam in Galliis, Germania, Anglia, Hispania, quam in aliis Regnis (*) testantur.

§. LXXX.

(*) *Hæc Continuator ex Spondano ad hunc annum §. 4. de verbo ad verbum descripsit; ob quas causas vero Pius II. ejusmodi exactiones fecerit, notum erat omnibus: neminem dare quidquam cogebat, cur ergo conquesti sunt, qui nihil conferre statuerunt?*

Sæcul. XV. A.C.1463.

§. LXXX.

Galliarum Rex inter Caſtellæ & Navarræ Reges litis arbiter.

Cum rei controverſæ judicium inter Caſtellæ Regem, & Navarræ Principem pariter natione Arragonenſem, Ludovici XI. Galliarum Regis arbitrio relicta eſſet, ipſe Bayonnam petens ſententia pronuntiata decidit, quod Caſtellæ Rex omnes copias ex Catalonia, ceterisque urbibus, quas in Navarræ Regno occupaverat, abduceret, excepta tamen Eſtella civitate, quæ Caſtellano Regi cederetur. Neutri contendentium parti placuit hæc Regis ſententia, quamvis Navarræ Regi multum eſſet proficua, eoquod Catalani contra eum ſeditionem moviſſent, proin ne a Caſtellæ Rege opprimeretur, merito timere debuiſſet. Re nihilominus ſic deciſa, Galliarum Rex cum Henrico Caſtellæ Rege colloquium habuit, atque ad Urtubiam, quod caſtellum eſt citra fluvium Vidaſſum ſeu Vidaſſonam ſitum, convenit. Intererat quoque Joanna Arragonia, quæ de concordiæ legibus Bayonnæ ſanctis edoceri poſtulabat. Verum vix uno, alterove colloquio inter eos habito conventus ſolvebatur, tam Gallis, quam Hiſpanis cum ſtomacho inde recedentibus. Hi enim

Marian. hiſt. Hiſp. l. 23. cap. 5.

Sæcul. XV. A.C. 1463.

sibilis, atque cachinis explodebant externam Ludovici Regis formam, vestemque vilem, ne dicam, stolidam; ex rudi enim panno perbrevem, arctumque habitum indutus erat, ejusque caput pileus sat detritus tegebat, cui etiam quædam imago plumbea Beatæ Virginis assuta erat. Gallis econtra ingratus erat arrogantior Henrici indoles, atque genium, necnon immodicus Comitis de Bletisa ipsius Amici fastus, cujus tamen superbia non adeo immoderata fuerat, quo minus Regiæ Majestati debitos honores deferret, atque ad secundum lapidem intra Franciæ fines Ludovico adventanti in occursum procederet, indecorum esse ratus, si cum Rege quodam de honoris prærogativa controverteret.

§. LXXXI.

Oppida Picardiæ Duci Burgundiæ data a Rege recuperata.

Rex Galliarum ab hoc itinere redux, ad Picardiæ urbes, quæ per Atrebatensem pacem Burgundiæ Duci cedebantur, recuperandas animum adjecit. Sancitum erat vigesimo hujus tractatus articulo, quod Rex vel ejus Successores pretio quadringentorum millium aureorum redimere valeant oppida Picardiæ ad Somonam fluvium sita, quæ erant fa-

num

num S. Quintini, Corbeja, Ambianum, Abbavilla, Durlendium, oppidum S. Richarii, Crepicordium, Arenſium, Moritania, aliæque urbes unacum annexis earum fundis ac juribus. Nil amplius rem morari videbatur, quam Burgundiæ Ducis conſenſus. Ergo hujus animum ad Regis vota inclinaturi mittuntur Nobiles de Croy, Viri rerum agendarum dexteritate celebres, qui inſuper gratia atque auctoritate apud Burgundum plurimum valebant. Hi tanto rationum pondere utilitatem, hujusque tractatus æquitatem Duci exponebant, ut ipſe eorum poſtulatis annuere nullatenus hæſitaret. Igitur Rex ferrum, dum calet, cudendum ratus, negotium maturare feſtinat; verebatur enim, ne vel Dux conſenſum revocet, vel Caroleſii Comes Filius ejus promiſſo Patris adverſetur. Quapropter Rex utrique obviaturus periculo, ipſum Ducem, qui Hedini agebat, adiit, & dum interea Burgundi præſidia ex urbibus deducuntur, conventam pecuniarum ſummam Duci quantocius numerari juſſit. Nec intempeſtiva fuit hæc Regis ſolertia; quippe Caroleſius præcocem Patris ſui conſenſum tam indigno tulit animo, ut ille, niſi a Rege præventus fuiſſet, certius totum evertiſſet negotium.

Sæcul. XV. A C. 1463.

Sæcul. XV.
A.C. 1463.

§. LXXXII.

Ludovicus XI. Flandriam luſtrat, & Sabaudiæ Ducis Filium carceri mancipat.

Ludovicus XI. priusquam Lutetiam Pariſiorum præſentia ſua honoraret, Belgium perluſtrare aggreditur. Igitur primo Atrebatum & Tornacum percurrit, inde Inſulas venit, eumque Burgundiæ Dux officioſe ibidem inviſit. Verum Caroleſii Comes Filius ejus, qui tum in Hollandia morabatur, Patrem ſuum Inſulas usque comitari renuit, quamvis de Regis adventu certior factus eſſet; voluit enim neglecto hoc obſequii genere tam Ludovico, quam ſuo Patri palam facere, quam moleſte ferret ea, quæ nuper adverſus eum geſta fuiſſent. Poſtquam vero Rex inde ad oppidum S. Clodoaldi haud procul Lutetia diſſitum venerat, eum Sabaudiæ Dux excepit; Is Regis adventum anxie præſtolabatur, ut adverſus Philippum filium ſuum ſecundo genitum de ejus contumacia conqueri poſſet; Hic enim clandeſtinis conſiliis, & Nobilium conſpiratione Patris ſui ditiones uſurpare moliebatur, graviter violato Amadæi fratris ſui natu majoris jure. Igitur Ludovicus Philippum ad ſe venire jubet; comparet ille, ſecuritatis pro-

promissæ literis confisus; nihilominus tamen Regis jussu comprehenditur, & Lochiam abducitur, ubi solido biennio captivus eo fine detinebatur, ut interea Pater ejus amplum restaurandæ auctoritatis suæ spatium nanciscereturr, & Amadæum primogenitum Filium suum in Successionis jure firmare posset. Sæcul. XV. A C. 1463.

§. LXXXIII.

Origo fœderis boni publici.

Interim novis semper incrementis Regem inter & Carolesium fervebant dissidiorum studia. Hic non solum urbes redditas ægre ferebat, sed etiam de speciali querebatur favore, quo Regia sua Majestas Nobiles de Croy, utut capitales Carolesii inimicos cumulaverat. Præterea indignabatur, quod Rex violatis Atrebatensis concordiæ pactis ex sale vectigal in Burgundia exigeret, ac Stampæ Comitem nullo non officii genere dignaretur. Hanc Regis gratiam Carolesius in sui ipsius injuriam redundare existimabat, eoquod Stampensis accusaretur, quod tam illum, quam Burgundiæ Ducem Patrem ejus veneno necare molitus esset. His querelarum momentis concitatus Carolesius, haud invite nomen dedit conspirationi, quam Regni Proceres in Regem adornabant. Vulgo illa dicebatur

Sæcul. XV. A.C. 1463.

batur *Liga boni publici*, atque ad eam prima Rex ipse jecit semina: Ludovicus enim ante omnia potentiam Principum frangere, demum vero Burgundiæ ac Britanniæ Duces suo penitus dominio subjicere statuebat, hancque in rem præprimis Ursinum Cancellarium sua dignitate exuit, Chabannium Damartini Comitem carceri, quem *Bastillam* vocant, mancipari jussit, postea vero Normanniæ Senescallum, & Petrum Brezæum officiis spoliavit, Aquitanniæ Præfecturam Borbonio Duci ademit, & Joannem Calabriæ Ducem omni prorsus auxilio destituit. Hac agendi ratione Ludovicus non paucorum invidiam sibi accersivit.

§. LXXXIV.

Dux Britanniæ a Rege vexatus.

Præterea Galliarum Rex præprimis Britanniæ Duci varias molestias creare studebat, hancque in rem ad eum misit Morvillerium Cancellarium suum. Hic aliunde Vir ad quævis audenda proclivis necnon ferocia, atque arrogantia nemini secundus, Regis nomine Duci inhibuit, ne imposterum in publicis diplomatibus se *Dei gratia Ducem Britanniæ* nominaret, nec monetam cudere, aut in Ducatu suo tributa cogere præsumeret. Dux inopinato Regis mandato, ac improvisa

hac

hac oppreſſione conterritus, nil reliquum habebat, quam ut ad ſpeciem ſe omnibus juſſis obtemperaturum polliceretur, ea tamen lege, ut ſibi Procerum ſuorum comitia agendi commodum indulgeretur temporis ſpatium. Id etiam Ducis precibus datum eſt. Verum ille his inducliis opportune uſus, miſſis probatæ fidei Viris Caroleſium Comitem, Borbonii Ducem, Comitem Armeniacum, ceterosque *Ligæ* ſocios adhortabatur, ut rupta omni mora arma ſumerent. Ut vero ſeditionis hujus nuntium ad fœderatos tutius deferretur, emiſſarii alienis Religioſorum Mendicantium, præcipue Franciſcanorum, atque Dominicanorum veſtibus induti expediebantur. Dux quoque Borbonius, atque Caroleſius Nobiles Flandros, Burgundiones, ac Borbonios ſecreto admonebant, ut ipſi, cum interim neceſſaria pararentur, mox ac vocati eſſent, conſcenſis equis advolarent. Tam religioſo res agebatur ſilentio, ut ipſe Burgundiæ Dux Caroleſii Comitis Filii ſui conſilia nequidem ſuboleret; hic enim nonniſi ſubobſcuris verbis Patrem ſuum admonebat, ut cautus, providusque eſſet; res enim agitur, inquiebat ipſe, cum tali Rege, cui ſolemne eſt, ditionem aliquam ex improviſo invadere, dum aliam aggreſſurus timetur.

Sæcul. XV. A.C. 1463.

§. LXXXV.

Sæcul. XV. A. C. 1463.

§. LXXXV.

Bellum Regis Lusitaniæ in Africa.

Cum interea Galli Principes adversus Ludovicum XI. conspirationis consilia maturarent, Alphonsus Lusitaniæ Rex, imperii sui fines subactis Barbariæ urbibus extendere meditatur. Ergo plenis velis in Africam procurrit, atque ad Septam urbem classem suam appulit. Comitabatur illum Ferdinandus ejus frater fortis, ac intrepidi animi Princeps, ex cujus tamen præfestino vincendi ardore adversa hujus belli principia fuere. Ferdinandus enim victoriæ cursum a quodam glorioso facinore auspicari cupidus, Tingim urbem armis suis subjicere tentat, remque haud exigui laboris aggreditur, Mauris ferme innumeris ad auxilium urbis convolantibus, quorum tamen impetus Ferdinandus diu, totisque viribus retundere conabatur, tandem vero pedem referre coactus est, Mauris fugientem acriter insequentibus. Alphonsus comperto fratris sui discrimine, opem ferre festinat, sed ipsus periculi contemptu incautius, longiusque abreptus, propemodum ab hostibus captus esset, nisi Eduardus de Menezes, Vir ad quævis pericula intrepidus, ac nonnisi præclaris facinoribus assuetus, totam Maurorum fero-

ferociam immoto animo sustinuisset, ac Regis sui libertatem vitæ suæ dispendio redimere glorioſum esse reputasset: unde quamvis corpore saucius, nihilo tamen animo fractus strenue dimicabat; cum vero, equo suo ex vulneribus subtus se cadente, alium sibi a Marsanto Comite oblatum conscendere pararet, & exhaustæ membrorum vires corpus vulneribus affectum haud ultra sustinere valerent, in terram cecidit, quem Mauri uno impetu cingunt, ac undique ensibus perforatum trucidant; Alphonsus Viri obitum ingenti luctu deplorabat, ut autem præclara illius merita etiam post fata remuneraretur, Henricum de Menezes defuncti Filium Valentiæ Comitem creavit, ac in eum Septæ Urbis Præfecturam transtulit. Sæcul. XV. A. C. 1463.

§. LXXXVI.

Res Neapolitani Regni.

Tandem Calabriæ Dux recuperandi Neapolis Regni spe penitus excidit. Ferdinandus enim Sueſſæ Ducem ad suas quoque partes traxit, ac ut initum fœdus arctiore firmaret vinculo, propriam suam Filiam Beatricem Joanni Baptistæ Ducis hujus Filio in conjugem tradidit. Equidem Princeps Tarentinus post victoriam Trojanam in Ferdinandi gratiam *Gobelin. Comm. Pii II lib. 12.* *Pontan. l. 6.*

Sæcul. XV. A. C. 1463.

gratiam redibat, Rex tamen de obsequii hujus sinceritate dubius, semper circumspecte cum eo egit; nunciatum enim ei erat, quod Tarentinus Calabriæ Duci, qui in Insulam Ænariam profugus a Patre suo Renato Andegavensi opem præstolabatur, clam suppetias promisisset. Tandem vero die decima quinta Novembris Tarentinus vivis eripitur, ejusque obitu Ferdinandus potenti hoste liberatur. Referunt Scriptorum nonnulli, hunc Principem a quibusdam suis familiaribus ex insidiis fuisse trucidatum in arce Atilia, quam Rex Neapolis olim occupaverat, ibidemque plusquam duodecim aureorum millia invenerat, opportuno admodum tempore; ex his enim pecuniis stipendia militibus numerari poterant; postea idem Rex etiam Tarentum, & Barensem ac Hydruntinam Provincias, nemine obsistente, suo subjecit imperio. Tam amplis Tarentini Principis opibus, quæ decies centena aureorum millia superaverant, ad tantum felicitatis fastigium res Ferdinandi excreverant, ut jam ei totum Neapolis Regnum pareret, præter quædam oppida, solamque Ovi arcem, quam tandem expulso, quem Joannes Calabriæ Dux imposuerat, præsidiario milite, sibi quoque vendicaverat.

§. LXXXVII.

Sæcul. XV.
A. C. 1463.

§. LXXXVII.

Finis Commentarii Pii II.

Usque ad hunc annum procurrunt Pii II. commentarii. Hi ſub nomine Gobelini Perſonæ, qui eidem Pontifici a ſecretis erat, poſteris relicti fuere, & primum Romæ Anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo quarto cura & opera Franciſci Piccolominæi Senenſis Archiepiſcopi publicam lucem aſpexerunt, demum Anno milleſimo ſexcenteſimo decimo quarto literis Francofordienſibus recuſi prodierunt.

Poſſevin. in appar. Sacr.

Voſſ. l. 3. de hiſt. latin. c. 10. & ſeq.

§. LXXXVIII.

Rex & Regina Angliæ in Scotia.

Poſtquam Eduardus, Eboracenſis Familiæ caput, Henricum VI. Regem in prælio Fariburgenſi devicerat, & Angliæ corona potitus erat, Lancaſtrienſium factio tam præcipiti lapſu dejecta eſt, ut eam reſtaurare nemo auderet. Interea Rex unacum Regina in Scotia fugitivus hærebat; Jacobus vero II. illius regni Rex fervente poſteriorum annorum tumultu Teviotiam obſedit, adverſo tamen ſucceſſu; quippe globus æneus, excuſſus e tormento grandiore die tertia Auguſti Juvenem hunc Regem nonniſi viginti novem annos natum in fruſta diſcerpſerat.

Polyd. Virgil. hiſt. Angl. l. 24.

Roxburg.

Eo

Secul. XV. A.C. 1463

Eo defuncto Maria de Geldria ejusdem conjux obsidionem prosecuta, urbem occupavit. Hæc infelicem hanc Reginam, ejusque Maritum Henricum VI. maximo, quo potuit, honore excepit, quamvis Burgundiæ Dux, cujus illa Neptis erat, Renato Andegavensi Reginæ Anglicæ Patri, infensus esset. Nec his contenta, etiam affinitatis vinculo illis arctius conjungi non dubitavit; propriam enim suam Filiam Valliæ Principi connubio tradidit. Quare Henricus accepti beneficii memor Bircovicum præfatæ Scotorum Reginæ restituit. Interim Sommersetti Dux, qui post nuperam cladem in Franciam se receperat, Ludovici XI. Regis jussu comprehensus, nonnisi exilio a regni finibus libertatem suam recuperavit, postmodum tamen Ducis Burgundiæ beneficio Brugam se recepit.

§. LXXXIX.

Regina Angliæ Franciam petit, suppetias imploratura.

Monstrelet vol. 3. fol. 95.

Tandem Regina Angliæ, relicta Scotia, in Gallias proficiscitur, ut a Rege suppetias obtineret; Verum vix non omnem spem succiderant iniquissima Gallorum tempora; quippe Siciliæ Rex Reginæ Parens regno suo pulsus huc illuc que oberrabat, & Francia post recuperatam

ratam Aquitanniam adeo viribus exhausta erat, ut nequidem Caletum hostibus eripere, minus vero exteris opem ferre posset, quamvis domesticæ Anglorum turbæ opportunam Gallis belli occasionem suppeditare viderentur. Aliunde Ludovicus XI, cum Carolesium Comitem Patris sui Burgundiæ Ducis successorem penitus opprimere statuisset, ipsus rem adeo difficilem executurus, omnem armorum suorum vim impendere cogebatur. Quare Regina ægre admodum quingentorum circiter bellatorum subsidium obtinuit. Sæcul. XV. A. C. 1463.

§. XC.

Eadem in Scotiam redux; cum exercitu suo cæsa.

Regina his copiis stipata sub Duce Petro Brezæo magno Normanniæ Senescallo navem consendit, atque in Scotiam factis velis navigavit. Tandem Bercovicum, ubi Eduardum Filium suum reliquerat, appulsa, militum suorum delectum habuit, & exiguum instruxit exercitum, demum vero unacum Marito suo Northumbriæ Comitatum ingressa primo impetu castrum Bamburgum expugnavit, inde vero Dunhelmum usque processit, ubi illius copiæ plurimum numero creverunt. Verum Eduardus, ut ulteriores victoriæ

Sæcul. XV. A.C. 1463.

progressus sua solertia præveniret, Nevillensem Marchionem in occursum mittit; Is haud procul ab urbe Eboracensi adveniens, Hungerfordium, & Rosum Barones aggreditur, fugatque, demum Baronis Persii copias tanta clade afficit, ut earum Dux e vulneribus suis paulopost decederet.

Nevillensis prospero hoc successu animatus, nequidem Eduardi adventum præstolabatur, sed in victoriæ gloria consortem habere renuens, solus bello finem imponere statuit; quocirca Henricum, qui Alexoduni castra metabatur, adoritur, atque expugnatis munimentis ipsam Reginam, ejusque Maritum, unacum Pembrokio, & Northumbriæ Comite in fugam agit, ceteris qua prælio captis, qua misere trucidatis. Victoribus cesserunt capti Sommersetus Dux, non ita pridem ex Flandria redux, Barones Rosus, Molinus, & Hungerfordius, quem sicut & plures alios Eduardus paulopost superveniens, capite plecti jussit. Cetera quoque oppida, quæ adhucdum Henrico parebant, ad deditionem compulit, excepto Alnevico castro, quod Galli dudum singulari fortitudinis specimine propugnabant, sed tandem cedere cogebantur. Sic denique omnia Eduardi imperium subiere.

§. XCI.

Sæcul. XV. A.C.1463.

§. XCI.

Regina denuo in Franciam reversa.

Henricus accepta hac clade denuo in Scotiam rediit; Regina vero ejus conjux, superatis innumeris ferme periculis sola cum Filio suo per nemorum opaca, & impervias Regiones tandem maris oram attigit, ubi a nemine cognita unacum Juvene Principe navem, quam casu offenderat, conscendit, atque in Gallias trajecit, iteratas petitura suppetias; verum nihilo benigniores, quam antea experta est rerum vicissitudines; unde novis in horas emergentibus obstaculis, nonnisi viginti librarum millia mutua, ac quidem sub durissimis conditionibus sibi numeranda a Galliarum Rege impetravit.

§. XCII.

Isidori Cardinalis Patriarchæ Constantinopolitani obitus.

Hoc anno die octava Martii Isidorus Cardinalis Patriarcha Constantinopolitanus, & Sacri Collegii Decanus supremum diem obiit. Is Thessalonicæ, seu juxta alios, in ipsa Constantinopolitana urbe natale solum accepit. Primo S. Basilii institutum profitebatur, postea Russiæ Episcopus renuntiatus, demum

Gobelin. Comment. Pii II. lib. 11 *&* 12.

Secul. XV. A.C. 1463

Florentinæ Synodo astitit, ubi Anno milleſimo quadringenteſimo trigeſimo nono Cardinalium numero ab Eugenio IV. Papa adlectus est. Non multo post tempore in Russiam iter relegit, ut ibidem Ecclesiæ latinæ sacra, ritumque stabiliret, cum vero populus schismate infectus in eum insurgeret, in carcerem conjectus est, a quo tamen aliquo post tempore liberatus Romam reversus est, sed paulo post a Nicolao V. Pontifice Constantinopolim decernebatur, ibidemque præsens erat, cum urbs Anno milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo tertio a Turcis capta est; exstatque hodiedum epistola, quam Cardinalis hanc in rem scripserat. Nonnullorum Historicorum opinio fuit, Isidorum Cardinalitio habitu indutum in promiscua cæde a Turcis occisum fuisse, certius tamen est, quod simulata mancipii specie furentium manus evaserit, ac post plurima vitæ discrimina Romam, ut mox meminimus, redierit, ubi Patriarchæ Constantinopolitani titulo decoratus, post aliquot annos ex hac vita migravit, sepultusque est in Ecclesia S. Petri; Bessarion vero Cardinalis in ejus locum ad hanc Patriarchalem Sedem pro Latinis designatus fuit.

§. XCIII.

Sæcul. XV.
A. C. 1463.

§. XCIII.

Alexandri Olivæ Cardinalis extrema.

Isidori mortem paucis post mensibus excepit Alexander Oliva pariter Cardinalis, & Ordinis S. Augustini Prior Generalis, patria Sassoferratensis, parentibus exiguæ oppido fortunæ natus. Is vix trium annorum puerulus casu decidit in fontem, unde exanimis extractus, & a Matre sua, ut fertur, ad templum Beatissimæ Virginis Mariæ delatus revixit, dein teneris adhuc annis inter Fratres Augustinianos educatus, Arimini, Bononiæ, ac Perusii sacratioribus disciplinis eruditus, primo Philosophiam in eadem Perusina urbe, ac mox ibidem Theologiam publice docuit. Demum inter suos Provincialis renuntiatus, paulo post quamquam invitus, sui Ordinis Procurator Generalis designabatur; quapropter pro muneris sui ratione Romam pergere compulsus est, ubi eruditionis suæ ac morum innocentiæ digna retulit præmia. Tam profunda eminuit humilitate, ut inter nemora, ac saltus delitescens, vitam ducere obscuram eligeret, nec ipse Cardinalis Tarentinus Ordinis S. Augustini Protector ab eo crebris literis ac monitis impetrare posset, ut ad publica redi-

Bzov. in annal. Eccles. tom. 17 ad ann 1463. n. 34. Corn. Crusius in elog. Viror. August. Ambros. Coriolan in Chronic. Augustin.

Sæcul. XV. A.C. 1463.

ret Gymnasia, quæ doctrinæ ejus luce privari summopere dolebant. Ceterum cum Theologiæ scientia, ac facundiæ ubertate longe præstantissimus esset, conscripsit plurima opuscula eruditis vigiliis elaborata, necnon & sermones, quibus vitia, & corruptos ævi sui mores sacro fervore & ingenti eloquentiæ vi redarguit. Eligebatur Anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono supremus Ordinis sui Magister, demum vero a Pio II. Pontifice sacro Purpuratorum collegio Anno salutis millesimo quadringentesimo sexagesimo adscriptus, nec non postea Episcopali Camerinensi sede decoratus fuit, semperque præclara Ecclesiæ Dei obsequia præstitit. Tandem vero Tybure, ubi tum Curia Romana agebat, die vigesima prima Augusti hoc anno obiit, ætatis suæ annum agens quinquagesimum quintum; Cadaver ejus Romam ad D. Augustini delatum in marmoreo sepulchro conditum quiescit, ubi sepulchralis ejus inscriptio hodiedum legitur. Ingenii sui monumenta, quæ ad posteros transmisit, sunt sermones centum de Christi ortu, de cœna cum Apostolis facta, de peccato in Spiritum sanctum, aliæque plures orationes, ac discursus summa eloquentiæ laude conscripti. Antonius Campanus defuncto oratione funebri parentavit, cujus non-

nulla

nulla fragmenta in Additionibus ad Ciaconium reperies, aliaque in Chronico Josephi Pamphili ex ordine FF. Auguſtinianorum habentur. Sæcul. XV. A.C.1463.

§. XCIV.

Proſperi Columnæ Cardinalis obitus.

Pariter Romanæ Eccleſiæ ereptus eſt die vigeſima quarta Maji inter Cardinales hoc anno defunctos tertius Proſper Columna. Is erat ex illuſtriſſimis Parentibus natus, Laurentio Columna Albæ Comite, magno Regni Neapolitani Cubiculario, & Sueva Cajetana Jacobeli Fundorum Comitis Filia. Anno milleſimo quadringenteſimo vigeſimo ſexto ad purpuram evectus eſt, *miti vir erat ingenio, literarum eximius cultor, & quem nemo potuiſſet non amare, niſi plus æquo Gibellinarum partium ſtudioſis adhæſiſſet.* Quapropter ſibi Eugenii IV. indignationem accerſivit, ne unquam cum eo in gratiam rediret. *Ausberg hiſt. Cardin.* *Comm. Pii II*

§. XCV.

Mors Blondi Flavii hiſtorici.

Die quarta proximi Menſis Junii celebris Scriptor nomine Blondus Flavius ſui deſiderium reliquit fatis functus. Natus erat in Romandiola Flaminia An- *Gobelin. Comm. Pii II lib. II. Paul. Jov. Elog. cap. 14*

Sæcul. XV. A.C. 1463.

no Domini Incarnationis milleſimo trecenteſimo octogeſimo octavo. Diu Eugenio IV. aliisque ſummis Pontificibus ab epiſtolis erat, magnumque inter eruditos nomen adeptus eſt ob præclaras ſuas lucubrationes, quæ ob ſolertiam, & integritatem longe celeberrimæ ſunt, de cetero ejus ſtylus rudioris ſæculi barbariem ſapere videtur, utpote quæ primum illius ævo a literaria Republica exulare cæperat. Tres Decades de rebus in Imperio Occidentis geſtis a quadringenteſimo decimo usque ad Annum milleſimum quadringenteſimum quadrageſimum conſcripſit, quas Æneas Sylvius in epitomen contraxit, omnium literis & memoria celebratas. Plura adhuc alia ingenii ſui monumenta ad illuſtrandam Italiæ hiſtoriam præclare concinnata poſteris reliquit, inter quæ præcipua ſunt tres libri, qui inſcripti leguntur: *Roma inſtaurata.* Ibi urbis Romanæ ſtatum, quo ejus ætate floruerat, exhibuit. Edidit etiam octo libros *de Italia illuſtrata*, quam, prout eo tempore viſebatur, deſcripſit; præter tractatum *de origine & geſtis Venetorum*, a quadringenteſimo quinquageſimo usque ad annum milleſimum ducenteſimum nonageſimum primum, tandem aliud volumen, cui titulus: *Roma triumphans*, quod dividitur in tres libros, ubi cuncta, quæ regiminis normam antiquitus Romæ

Trithem & Bellar. de Script. Eccleſ. Merculalib. 10. hiſt. Palmer. in chronic. Spond. hoc ann. n. 16.

mæ cultam concernunt, complectitur. Ex Leandro Alberto discimus, quod Blondus quinque filios, omnes liberalium artium cultores reliquerit. Videtur tamen, quod per annos fere septuaginta quinque juxta veterum Philosophorum præscripta vitam suam traduxerit, abjecta omni divitiarum sollicitudine. Fatis denique functus, in Capitolio prope sacellum B. Virginis Mariæ terræ mandatus quiescit. Sigonius de eodem argumento scribens, cultiore quidem, magisque terso usus est sermone, sed tamen pluribus in locis liberius Blondum defloravit; Prodierunt ejus opera Basileæ Anno millesimo quingentesimo quinquagesimo nono typis impressa. Secul. XV. A. C. 1463.

§. XCVI.

S. Didaci Ordinis S. Francisci obitus.

Ad diem duodecimam Novembris refertur beata mors cujusdam Religiosi ex ordine S. Francisci, nomine Didaci, qui a Sixto V. Anno Domini supra millesimum quadringentesimo octogesimo octavo Sanctorum fastis adscriptus est. Natale solum habuit oppidum S. Nicolai de Portu ditionis Hispalensis in Andalusia; quamvis parentes ipsi essent admodum pauperes, nihilominus pie educatus *Spond. annal. eccles. hoc anno n. 18* *Bullar to. 2. Sixti V. Const. 82.*

Sæcul. XV. A.C. 1463. fuit; unde Regularis obſervantiæ, quæ tum inter S. Franciſci alumnos vigebat, amore captus, ad conventum de Arrizafa prope Cordubam confugit, ſacroque habitu indui poſtulavit, cum autem voti damnaretur, nonniſi fratribus laicis ſeu converſis adſcribi voluit, non tam quia literis expers erat, quam maxime, ut humilitati ſuæ uberius ſatisfaceret. Mittebatur Forteventuram ad Inſulas Canarias, ubi opportunam exercendi ſui zeli occaſionem nactus Idololatras ad Chriſti fidem perduxit. Inde vero Anno Salutis milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo nono in Hiſpaniam revocatus, Anno ſequenti Romam contendit, ut ibidem magno Anni ſancti theſauro, ac S. Bernardini Senenſis, qui itidem Ordinis ſui Religioſus erat, Canoniſationi intereſſet. Demum Roma redux ex Andaluſiæ Provincia ad Caſtellanam miſſus, reliquos vitæ ſuæ dies in eminentiſſimæ pietatis operibus complevit. Hujus ſancti Viri hiſtoriam nobis Petrus Galeſinus deſcriptam reliquit.

§. XCVII.

S. Catharinæ Bononienſis extrema.

Baillet. Vit. Sanct. 9. Mart. tom. 1. Eodem anno die nona Martii beato fine quievit Monialis quædam Ordinis S. Claræ, a nativitatis ſuæ loco Catharina

rina Bononienſis cognominata; Hæc primam lucem aſpexit die octava Septembris Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadringenteſimo decimo tertio; duodecimo vero ætatis ſuæ anno Margarithæ Principi, quæ Nicolai Eſtenſis Marchionis Ferrarienſis Filia erat, educanda traditur, ac Bononiæ Monaſterio cujusdam Ordinis ibidem ad honorem Corporis JEſu Chriſti inſtituti præficitur, ſed paulo poſt mundi, & Aulæ pompis valedicens, in cœnobium Monialium S. Claræ ſe recepit, ubi etiam Anno ſupra milleſimum quadringenteſimo trigeſimo ſecundo ſeſe ſolemni votorum ſponſione arctius Chriſto Domino obſtrinxit. Evocabant illam Bononienſes, ut novo cuidam præeſſet monaſterio, quod iidem in præfata civitate erigebant; Paruit illa, ac non ſine ingenti animi ſui ſolatio illius fabricam, antequam vivis eriperetur, abſolutam conſpexit. Nonnulla reliquit volumina tam Italo, quam latino, cujus optime gnara erat, ſermone conſcripta. Eidem quoque adſcribitur corona myſteriorum de Paſſione Domini noſtri JEſu Chriſti, & alius quidam libellus de ſeptem armis ad ſpirituale certamen neceſſariis. Præterea librum concinnavit de iis, quæ ex Chriſti Domini admonitu didicerat. Exſtat hic libellus typis editus. Poſtquam vero

Sæcul. XV. A.C. 1463.

Saecul. XV. A.C 1464.

vero teſtimonia præmiſſo de ſanctitate vitæ, ejusque miraculis rite approbata fuerant, Clemens VII. Pontifex Catharinam Beatarum Virginum Catalogo adſcripſit, ac officium in anniverſaria ejusdem die celebrari conceſſit, quod poſtmodum in Breviario Pii V, & Sixti V. recognitum fuit. Anno autem milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſecundo Clemens VIII. nomen ipſius in Martyrologium Romanum referri juſſit, denique Clemens XI. Anno milleſimo ſeptingenteſimo duodecimo ritu ſolemni eandem Sanctorum numero accenſuit, ejusque vitam Antonius Flaminius conſcriptam reliquit.

§. XCVIII.

Pontificis apparatus ad bellum Turcicum.

Papienſ. epiſt. 50.

Interea Pius Pontifex indefeſſo labore ad maturandam expeditionem Turcicam incubuit, præſentisque anni auſpicia parandis ad bellum neceſſariis ſacravit, eo ſtudioſius rem urgens, quo firmius quinta Junii die Anconam venire ſtatuiſſet. Verum ex immodica mentis ſollicitudine ferventique ſtudio, quod corporis ſui vires excedebat, febri correptus eſt, podagræ doloribus haud parum vim morbi augentibus; Cum autem malo indies ingra-

ingraveſcente Medici balnea in Senenſi Diœceſi ſita præſcriberent, Pontifex horum conſilio acquievit, & licet hyems necdum plene abiiſſet, nihilominus eo contendit, ut ſalutis ſuæ curam haberet. Sæcul. XV. A.C. 1464.

§. XCIX.

Promiſſa a Burgundiæ Duce revocata.

Attamen exiguo admodum tempore Senis hærebat Pontifex, cum ingratum accipit nuntium, quod Burgundiæ Dux bello, quod adverſus Turcas parabatur, ipſus intereſſe renueret, quamvis id non modo per literas, ſed & per ſuos Oratores ſæpius ſpopondiſſet. Mutati conſilii cauſſas in Regem Franciæ conjecit, ac bellum ſibi a Gallis impendere obtendebat; nec id quidem temere ſuſpicabatur; cum enim Ludovicus XI. Caroleſium Comitem Burgundi Filium tanta indignatione inſecutus eſſet, merito & ſibi parem Regis furorem timere poterat. Fatendum igitur, quod in tali rerum ſtatu inconſultum fuiſſet, ſi Burgundus relicta propria ſua ditione, ad remotas terræ plagas abire decreviſſet. *Æn. Sylv. epiſt.* 382.

§. C.

Sæcul. XV. A.C. 1464.

§. C.

Papa datis literis Ducem ad promissi fidem adhortatus.

Idem ibid.

Cum vero Pontifex paulo ante amplissimis Ducis hujus pollicitationibus mirum in modum erectus esset, jam ejusdem inconstantia graviter affligebatur, unde die vigesima quinta Martii datis ad eum literis, ne pristina consilia abjiceret, vehementer hortatur, ac in hunc ferme modum perscribit: sacrum, piumque opus est, quod deserere meditaris, considera, quam grave inde incommodum Religioni accedat; tua enim absentia prævalebunt Turcæ, & Christiani detrimentum patientur; ut igitur promissi fidem exsolvas, moveat te Ecclesiæ bonum, nominis tui honor, & quod plus ceteris est, *nos iter nostrum*, prosequitur Papa, *non retardabimus, ibimus, nec fraudabimus sua spe populum Christianum, ibimus, ductore Domino, mare intrabimus, in hostes navigabimus, pro defensione fidei totis viribus nitemur. Non gravis ætas nos detinebit, non impedita morbis artheticis membra, non pericula maris, non mortis metus.* Nec tamen his movebatur Philippus; cum enim sibi ob seditiosam filii sui Caroleſii Comitis indolem haud leve periculum immineret, & præcipue Ludovicum Gallia-

Galliarum Regem sibi suspectum haberet, suam præsentiam domi oppido necessariam fore existimabat, quapropter a suo Ducatu abesse haud voluit, sed misit ad Pontificem duos filios nothos Stritonium & Balduinum unacum duobus armatorum millibus: nihilominus semetipsum anno insequenti, nisi urgentissimis impediretur caussis, ad Pontificis castra profecturum pollicebatur. Sæcul. XV. A.C.1464.

§. CI.

Cuncta pro Basileensi Concilio scripta a Pio II. revocata.

Pontifex, priusquam Roma Senas abiret, Bullam promulgari jussit, in qua Basileensis Synodi acta olim a se conscripta revocavit. Præprimis affirmat, quod ea adhuc juvenis composuerit, illa ingenii maturitate destitutus, qua laudanda a vituperandis discernere potuisset; jam vero hac in re se errore deceptum fatetur, ac universitatis Colonienſis Doctores, quibus hanc revocationis Bullam inscripsit, obsecrat, ut ea, quæ de Basileensi Synodo exarraverat, *tanquam erronea, & juvenilis animi parum pensata judicio respuant*, Æneam rejiciant, & Pium II. ejusque doctrinam sequantur. *Sed quis non errat mortalis?* inquit Pontifex, *nos homines sumus, & ut homines erravi-* *Labbe Collect. Conc. tom. XIII. p. 1407.*

Sæcul. XV. A.C. 1464

erravimus, neque imus inficias, multa quæ diximus, scripsimus, egimus, damnari posse, seducti peccavimus, ut Paulus, & ignoranter persecuti sumus Ecclesiam Dei, & Romanam, primamque Sedem; cogimur Beatum Augustinum imitari, qui cum aliqua in suis voluminibus erronea inseruisset, retractationes edidit. Idem & nos faciemus: confitebimur ingenue ignorantias nostras, ne per ea, quæ scripsimus juvenes, error irrepat, qui possit in futurum Apostolicam Sanctam Sedem oppugnare. Nam si quem decuit unquam Romani, primique throni eminentiam, & gloriam defendere ac extollere, nos illi sumus, quos sine ullis meritis pius & misericors Deus sola dispensatione sua ad JEsu Christi Vicariatum evocavit. Quibus ex rebus dilectiones vestras hortamur, & in Domino commonemus, ne prioribus illis scriptis inhæreatis, aut fidem ullam præstetis, quæ supremam Apostolicæ Sedis auctoritatem quovis pacto elidunt, aut aliquid adstruunt, quod sacrosancta Romana non amplectitur Ecclesia . . . . Si quid ergo adversus hanc doctrinam inveneritis aut in dialogis, aut in epistolis nostris, aut in aliis opusculis nostris, respuite atque contemnite; sequimini, quæ nunc dicimus, & seni magis quam inveni credite, nec privatum hominem pluris facite, quam Pontificem. Æneam rejicite, Pium recipite. Illud gentile nomen parentes indidere nascenti, hoc Chri-

Christianum in Apostolatu suscepimus. Cum vero nonnulli Pontifici objectare possent, quod primum ad S. Petri Cathedram evectus, hanc de Ecclesia opinionem adoptasset, ac cum dignitate mutasset sententiam, ideo ut ad hæc responderet, paucis totam vitæ suæ, actionumque seriem describit, ac Concilii Basileensis integram concinnat historiam; postea refert, quod cum Dominico Capranica Anno millesimo quadringentesimo trigesimo primo Basileam contenderit, *nos*, inquit Papa *ex patria juvenes, non ex urbe illuc migraveramus, sed nova tum primum avis ex Senensi gymnasio evolaveramus, rudes & inexperti.* Data est hæc Bulla Romæ die vigesima sexta Aprilis anno priore, & habetur integra in Collectione Conciliorum Patris Labbei, aliisque pluribus Auctoribus. (*) Sæcul. XV. A.C. 1464.

§. CII.

Papa Anconam venit, navem conscensurus.

Ceterum Papa Romam reversus paucis ibi diebus mobaratur, ut pro consilii

(*) *Exstat quoque in opere, cui titulus:* Caroli VII. pragmatica Sanctio fol. Parisiis 1666. pag. 841. necnon ad initium Operum Æneæ Sylvii.

Sæcul. XV. A.C. 1464.

lii ſui executione juſſa daret, ac neceſſaria diſponeret, inde decima octava Junii die Anconam contendit. Eo præmiſerat Hieronymum Archiepiſcopum Cretenſem unacum Priore Piſanorum militum Hoſpitalariorum, dato utrique negotio, ut naves conducerent, quibus Viri undique confluentes transvehi poſſent. Sequebatur paulo poſt Cardinalis S. Angeli Natione Hiſpanus Vir ſenio venerabilis, ac ſeptuagenario major, fidei tamen ardore inſignis, qui ſummum Pontificem hortatu ſuo ad exequendum ſanctum propoſitum ardenti zelo ſtimulaverat. Hos parvis itineribus ſecutus eſt Pius Papa, & Lauretanam Domum accedens, votum, quod nuncupaverat, ibidem perſolvit, demum vero Anconam ad medium fere Julii pervenit. Confluxerat illuc pene innumera hominum multitudo, & quidem omnium expectatione major: aſt eorum potiſſimi ſine nummis, ſine commeatu adeo inermes ac inopes erant, ut nec per ſemeſtre, unde vivere poſſent, haberent, quare plures eorum arma vendere, ut in patriam regredi valerent, compulſi ſunt. Papienſis Cardinalis Germanos, qui ex Wandaliæ & Saxoniæ regionibus ad Pomeraniam Ducalem ſitis advenerant, deſcribens ait: eorum non pauci erant, qui toto itinere cibum emendicabant, hinc eos Itali ob inopiam irridebant; unde nonnulli

Papienſ. Comment. l. 1 & epiſt. 34.

Papienſ. ibid & epiſt. 41.

Crantz. 12. in Wandal. 30. & 12. ſex. 3.

nulli Venetias petierunt ſpe freti, quod illico naves conſcendere poſſent, alii vero Anconam pervenerunt: eo enim audierant venturum Pontificem, hic vero inutilem bello turmam ad ſuos remiſit, poſtquam omnibus benedictionem Apoſtolicam, ac plenam pœnarum condonationem indulſerat. Sæcul. XV. A.C. 1464.

§. CIII.

Cuncta Anconæ parata pro diſceſſu Pontificis.

Cum interim Anconæ nuntiatum eſſet, quod Turcæ haud procul a Raguſa caſtra poſuiſſent, ac forte eam civitatem obſeſſuri eſſent, Pontifex, quamquam febri admodum violenta agitaretur, nihilominus illico ipſus cum claſſe ſua accurrere ſtatuit ſpe concepta, ſi res ſuccederet, Principes excitatum iri, ut & ipſi Papam ſequerentur. Verum nuntiato hoſtium receſſu Pontificis quoque iter differebatur. Hujus famæ lætitia haud parum augebatur ex adventu Veneti Ducis, qui claſſe ſua Anconam ingreſſus eſt.

§. CIV.

Adverſa Papæ valetudo, ejusque obitus.

Aſt ingraveſcente indies morbo, Pontifex, cum jamjam mortis ſuæ horam

Sæcul. XV. A.C.1464.

appropinquare intelligeret, vocatis ad se Cardinalibus, orationem ad duas horas protractam habuit, qua serio eos hortatus est, ut in seligendo successore solius meriti rationem haberent, non vero illis favere studerent, qui tanto munere indigni essent; præcipue vero eisdem commendavit, ut sacræ adversus Turcas expeditionis consilia urgerent. Denique petita ab omnibus offensarum venia, concessisque indulgentiis Ecclesiæ Sacramentis muniri petiit. Ceterum Pius, cum olim Basileæ ex pestilentia gravissime ægrotaret, jam semel S. Oleo unctus erat, quocirca Laurentius Roverella Episcopus Ferrarienſis, celebris admodum Theologus, iterato hoc Sacramentum Pontifici administrandum haud esse asseruit. Hæc equidem erat Sæculi duodecimi & paulo amplius quorumdam Theologorum sententia, quæ tamen non adeo frequentes Sectatores habuit. Tunc etiam summus Pontifex hac super re cum Ferrarienſi Episcopo disputabat, nec tamen huic opinioni inhærendum censuit. Quare sacram unctionem, & sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum devote recepit, ac die quarta Mensis in Vigilia B. Virginis assumptæ placidissime animam Deo reddidit, anno ætatis ferme quinquagesimo nono, Pontificatus sexto, minus tribus diebus.

Papien-

Papienſis Cardinalis ad ſuos confratres de ſucceſſoris electione orationem habuit, atque in ea hæc in laudem Pii Pontificis dixit: *Præclaræ virtutis Antiſtes fuit. Enituit in eo ſumma religio, ſummæ vitæ integritas, ſingulare ingenium, doctrina ingens; humanitas tanta, quantam nec experti antehac ſumus, & deſideraturi forſitan impoſterum erimus.* Nihilominus Pio cetera laudatiſſimo id vitio vertebatur a nonnullis, quod erga literatos ſui Sæculi minus liberalis fuerit, in hoc tamen excuſandus, inquit Platina, *eoquod tria graviſſima bella ab eo ſuſcepta ærarium pontificium ita continuo exhauſiſſent, ut ære alieno, ac magno quidem ſæpe premeretur.* Cum vero nonnulli eundem carperent, quod frequentius Roma abſens, Pontificiæ Majeſtatis minus digna facilitate exteras regiones pervagaretur, Papienſis hanc quoque calumniam diluit. Præterea affirmant alii, Pium ſibimetipſi ſat perſuaſum habuiſſe, quod magna, quæ pro bello ſacro adverſus Turcas feciſſet, molimina ſucceſſus deſtitueret, nihilominus ut vulgi ludibria effugeret, nonniſi Brunduſium usque navigare, ibidemque hyemem tranſigere, ac demum neglecta hujus expeditionis executione Romam reverti ſtatuiſſet, quinimo ne nimiæ levitatis, qua tantum opus aggredi præſumpſiſſet, notam incurreret, ſubjungunt

Sæcul. XV. A.C. 1464.

Papienſ. epiſt. 49. Odor. Raynald. ad hunc annum. Platina in Pium II. vid ſupr. lib. CXI. §. 70. Ciacon. Victorel & Ducheſn. in vit. Pii II.

Sæcul. XV. A.C 1464 nonnulli, ipsum finistri successus causſam in Principes, eoquod piis ejus consiliis defuissent, rejicere voluisse; (*) sed inopinata

(*) *Hanc calumniam Odoricus Raynaldus ad hunc annum num.* 48 *sequentibus refutat.* A quo, *inquit*, Pii mens melius, quam a Pio ipso explicari potuit? nam alia ipsi affingere, præsertim cum verbis responderint opera, furentis & vaticinantis est; fallente fidem Burgundo, Papa ab administrandi belli sacri onere solutus erat, cum ad id, sub lege, si Philippus advenerit, se obstrinxisset; divinæ tamen gloriæ flagrans studio pericula suscepit. Quod vero Brundusium ire statuisset, num propterea reditum cogitavit? cum jam antea Burgundo scripsisset, occupata a Ferdinando ditione ex ista maritima ora in Græciam, ubi gerendæ rei aforet occasio, adversus Turcas facili trajectu incurrere ipsos posse. Confirmatam itaque potius sententiam de profundenda pro Christianis vita, quam revocatam inde colligimus, neque ipsam culpam indefensæ rei Christianæ in Principes avertere meditatum esse ex industria fingi potest, cum fine navigationis Brundusinæ labore, exceptis Hungaro Rege, Venetorum Duce, & Rhodiorum Magistro, ceteros Principes defuisse periclitanti Religioni constaret. *Ita Raynaldus, cui optimo jure hanc in rem cum Cicerone addere possumus:* miseros esse interdum Principes optime de Republica meri-

opinata Pontificis mors cunctas istas curas prævenit. Sæcul. XV. A.C.1464.

Corpus ejus Romam delatum in Ecclesia S. Petri depositum fuit, ubi etiam die vigesima octava Mensis Augusti terræ mandatum est. Postea in ejus scriniis ferme quinquaginta aureorum millia reperta fuere ad sustinendas belli Turcici expensas collecta. Communis omnium sententia eo abibat, ut hæc summa Matthiæ Hungarorum Regi daretur, abs dubio, eoquod ipse majora ceteris damna a Turcis perpessus, necnon gravioribus adhucdum periculis expositus esset, & aliunde Veneti, cum in hujus Regis potentia plurimum confiderent, illum etiam adeo potenter adjuvari cuperent, ut hostibus valide resistere posset.

§. CV.

Congregatio Cardinalium defuncto Pontifice habita.

Mortuo Pontifice Principes, qui Anconam venerant, ad suam quisque patriam iter relegerunt; Cardinales vero congregationem habebant, in qua Dux Vene-

meritos, quod in iis homines non solum præclaras res obliviscantur, sed nefarias etiam suspicentur.

Sæcul. XV A.C. 1464

Venetus medius inter duos poſtremos Diaconos Cardinales conſedit, ac eleganti oratione defuncti Pontificis præclara non minus, ac pia dilaudavit conſilia, ſacrumque Purpuratorum Collegium adhortatus eſt, ut Succeſſorem eligerent, qui pari Religionis ſtudio animatus, incæptam ſacræ militiæ executionem ſtrenue urgeret, ſimulque Venetos, ut belhum jamjam inchoatum proſequi poſſent, collatis opibus adjuvaret. Abſoluta hac oratione decretum fuit, quod triremes a defuncto Papa inſtructæ, quæ tum in Anconitano portu hærebant, Venetis relinquerentur, eo fine, ut eisdem, prout bene viſum fuerit, uterentur, ſimul tamen ſponderent, quod haſce triremes reddere velint, ſi forte neo-electus Pontifex hanc ceſſionem ratam non haberet, vel ipſus juxta Prædeceſſoris ſui exemplum bello adverſus Turcas intereſſe ſtatueret.

Papiens. Comment. l. 2 & epiſt. 41.

§. CVI.

Cardinales Ancona Romam petunt, Papam electuri.

Placuit Patribus pia Ducis Veneti voluntas, ac digni Succeſſoris ſubrogandi ſollicitudo; hujus tamen electionem Romæ habendam, e re fore viſum eſt

est omnibus. In hoc quoque Papæ de- Sæcul. XV.
functi mentem sequebantur; Is enim, A.C.1464.
antequam Mantuam discessisset, hac su-
per re decretum edidit, aliunde vero
plerique Cardinalium Ancona absentes *vid. supra*
erant; quippe eorum non pauci ob de- *lib. CXI.*
crepitam ætatem Romæ subsistere coge- §. I.
bantur. Unde ceteri Romam accedere
statuerunt. Mox ubi urbem ingressi
erant, in ædibus Ludovici Cardinalis
Aquilejensis Patriarchæ S. R. E. Came-
rarii convenerunt, ac de loco, ubi con-
clave haberetur, deliberarunt; non pau-
cis enim eorum arcem S. Angeli acce-
dere timebant, eoquod Antonius Picco-
lominæus defuncti Papæ Nepos, & Fer-
dinandi gener illam adhucdum in sua po-
testate haberet; quin imo tam vehemens
quorumdam erat metus, ut nequidem
defuncti Pontificis exequiis interesse au-
derent. Nihilominus cum Amici Picco-
lominæi, qui eo tempore Roma absens
erat, fidem facerent, quod Antonius,
quam primum redux esset, sacro colle-
gio arcem cum omnibus custodiæ suæ
commissis integre redditurus foret, Car-
dinales dissipato metu ac plurium suffra-
gio, S. Collegii comitia in Vaticano ce-
lebranda decreverunt.

Sæcul. XV.
A.C. 1464.

§. CVII.

Cardinales Conclave ingressi.

Igitur Patres numero viginti & unus(*) die vigesima octava Mensis Augusti Conclave ingrediuntur; eo tempore sacrum Collegium viginti octo Purpuratos numerabat, ceteri vero septem Roma aberant. Primis diebus nonnisi Conclavis Ministri nominabantur, qui de more Sacramenti Religione sese obstringebant, postea quædam statuta ad bonam Pontificatus administrationem necessaria condebantur, ac Cardinalium quisque jurejurando promittebat, quod ea, si illum in Papam eligi contingeret, exacte servare velit. Demum ad primam portam, quæ proxima erat Patribus, decem Episcopos

(*) *Pagius in suo Breviario ad hunc annum num. I. Continuatorem viginti & unum Cardinales numerantem carpit,* dicens: Continuator absque auctoritate ulla septem abfuisse asserit, atque haud scio, forte, cum solent duæ partes Cardinalium Pontificem facere, cumque quatuordecim voces has duas partes conficiebant, quibuscunque confecta est electio Pauli II, viginti & unum enumerat, sed quis non videt eum errore duci? nam ad conficiendas duas partes novemdecim Cardinalium, quatuordecim pariter desiderantur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

scopos collocabant, qui scrutarentur singula, quæ vel cibi vel alterius rei causſa ad eos deferrentur; secundam Portam Oratoribus Regum, Principumque, qui Romæ erant, custodiendam commiserunt; tertiam demum Prætoriani milites cingebant. His ita dispositis cuncti Cardinales tertia die Rocchetum ac violaceum amictum, & sacram epomidem induti in Capella Nicolai Papæ (*) quæ postea Paulina vocabatur, conveniunt, & re divina de Spiritu Sancto a Sacellano peracta, omnes ordine suo schedas propriis suis sigillis clausas in calicem aureum ad altare positum immittunt: Primo, ut vocant, scrutinio absoluto, tres Cardinales Ordinum Principes, id est, primus inter Episcopos, primus inter Presbyteros, & Diaconorum primus calice super altare inverso, schedas numerabant, quas, cum earum nullas deesse comperirent, primus Cardinalium aperuit, & primus Diaconus alta ac distincta voce electorum nomina prælegit; ceteri vero Cardinales chartam lineis suis discretam habebant, in qua nominatorum suffragia descripserunt, ut denique invicem conferre possent, in quem potior eligentium pars conspiraret. Sæcul. XV. A.C. 1464.

§. CVIII.

(*) *Legendum est:* Beati Nicolai.

Sæcul. XV. A. C. 1464.

§. CVIII.

Cardinalis S. Marci in Papam electus.

Cum vero juxta legum præscripta ad electionem quatuordecim suffragia requirerentur, ac Cardinalium nullus totidem sibi soli acquisiviſſet, ad secundum scrutinium procedere oportuit, in quo præprimis Petrus Barbo patria Venetus, Cardinalis tit. S. Marci solus duodecim tulit suffragia. Vir erat mediæ ætatis, nondum octo & quadraginta annos emensus, ac aliunde in rebus gerendis dexteritate longe præstantiſſimus. Huic cum nonnisi duo suffragia ad legitimam electionem deeſſent, confestim quatuor alii Cardinales ad reliquos acceſſere. Postea Beſſarion Cardinalis unumquemque ordine suo appellans sciscitabatur, num omnes electionem ratam haberent? cum igitur nemo unus quicquam opponeret, Beſſarion Petrum adiit, ac in ejus amplexum ruens inquit, *ego nomine omnium te rursum in Papam eligo.* Eodem temporis puncto ceteri Cardinales Neo-electum salutarunt, eumque rogarunt, ut statuta prius condita juramento firmaret. Hoc præstito Diaconorum primus feneſtram aperuit, ac confluenti populo crucem ostendit, simulque electionem his verbis

Platin in Paul. II. Bzov. Spond. Raynald. ad hunc ann.

verbis annuntiavit: *Habemus ſummum Pontificem Petrum Venetum, Cardinalem tituli S. Marci.* Sæcul. XV. A.C. 1464.

§. CIX.

Neo-electus Papa vocatus Paulus II. ejus indoles.

Poſt hæc Cardinales ab eo ſciſcitabantur; quodnam nomen aſſumeret? Reſpondit ille, velle ſe *Formoſum* appellari; cum vero formoſiſſimus, ac corporis venuſtate conſpicuus eſſet, ceteri Cardinales exiſtimabant, quod neo-electus Pontifex ad formæ ſuæ præſtantiam alludere voluerit; quapropter eidem auctores erant, ut hoc nomen dimitteret, ne forte inanis gloriæ calumniam incurreret. Papa horum monitis acquieſcens Marci nomen elegit; cum vero & illud Cardinalibus minus gratum eſſe cerneret, tandem Pauli II. nomen ſibi adſcivit, cunctis eidem applaudentibus. Poſtea ſtatim omnes Cardinales denuo gratulabundi ad ejus pedes procidunt, illumque venerantur; ſolus tamen Cardinalis Aquilejenſis electioni obluctari credebatur. Nihilominus paucis poſt diebus inaugurationis ſolemnia fuere peracta.

Fuit neo-electus Papa Filius Nicolai Barbi, & Polyxenæ, quæ Eugenii IV. ſoror

Sæcul. XV. A.C. 1464.

soror erat. Hunc idem Pontifex primo Archidiaconum Bononiensem, ac demum Episcopum Cervienſem in Romandiola renuntiavit, præterea inter Protonotarios Apostolicos eundem illis accensuit, qui *Participantes* vocantur, postea vero Anno milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo Cardinalem creavit, & Calixtus III. illum legatione in Campania Romana decoravit. Nonnulli referunt Auctores, quod neo-electus Pontifex facile ad lacrimas flecti potuerit, atque ideo nonnunquam, cum precibus, validisque rationibus, quod diceret, aut juberet, consequi non posset, ad inclinandos animos lacrimas addiderit. Hanc ob rem Pius II. Pontifex illum *Mariam pientiſſimam* interdum appellabat. Cetera Vir erat formæ elegantia, ut jam meminimus, ac animi celsitudine nemini secundus, præterea in omnibus rebus magnificentiam & splendorem adhibere studebat.

Ambros. de Vignate orat. ad Paul. II.

§. CX.

Leges in Conclavi præscriptæ, & a Papa Juramento firmatæ.

Statuta vero in Conclavi a Cardinalibus præscripta, quæ Neo-electus Pontifex jurejurando firmaverat, præcipuæ erant: ut inchoatam expeditionem in Turcas

Turcas profequeretur: corruptos Roma- Sæcul. XV.
næ Curiæ mores ad veterem difciplinam A.C. 1464.
reftringeret: Concilium generale intra triennium convocaret: Cardinalium numerum ultra viginti quatuor non augeret, nec quemquam nondum expleto trigefimo ætatis anno affumeret, aut qui præter juris Pontificii & civilis prudentiam in facris literis verfatus non effet. Præterea fancitum, ne plures quam unicum de cognatione fua præfatis dotibus ornatum ad purpuram eveheret: de Epifcopatuum regimine nonnifi in confiftorio deinceps decerneret, nec jus ad illos nominandi ulli omnino concederet, nullum Epifcopum aut Abbatem ad folas Principum preces fede fua pelleret; nec Cardinalem damnaret, aut ejus bona occuparet, nifi juxta juris, & facrorum Canonum præfcripta: Patrimonium Ecclefiæ non diftraheret, bellum nullum fufciperet, aut fœdus iniret cum Principibus, nifi de confenfu facri Collegii: Teftamenti condendi libertatem Curiæ Romanæ fubditis permitteret: Vectigalia, nec nova induceret, nec vetera augeret: Nulli Principi decimas de Clericorum bonis fine urgentiffima ratione concederet: Provinciarum Rectoribus judices daret, quibus adminiftrationis ac rei geftæ rationem reddere tenerentur, denique ftatutum, ut quotannis bina vice

Car-

Sæcul. XV. A C 1464.

Cardinales seorsim convenirent, ac agnoscerent, an præfatæ leges debite servarentur: si vero eas fuisse neglectas deprehenderent, Pontificem sui officii admonerent, eumque ad observanda hæc statuta hortarentur.

§. CXI.

Papa has leges observare renuit.

Verum cunctas hasce leges ad effectum deducere, haud exigui moliminis res erat. Paulus, quamvis eas non solum ut Cardinalis, sed etiam ad supremum Pontificatus apicem evectus jurejurando firmasset, nihilominus illas violare haud dubitavit, non tam propria voluntate, quam præcipue aliorum instigatione inductus. Erant enim inter ejus Ministros duo Prælati doctrina ac dexteritate percelebres, Stephanus Ecclesiæ Mediolanensis Archiepiscopus, & Theodorus Tarvesinus Antistes. Hi cum Cardinalatum immoderatius ambirent, ac hisce legibus eorum cupiditati viam præcludi ægre ferrent, Pontifici suggerebant, indignum esse, quod Vicarius Christi ejusmodi hominum statutis, quæ eidem præscriberentur, subjiceretur. Cum igitur Pontifex jurium suorum ac privilegiorum oppide tenax esset, faciles horum suasionibus aures commodavit: novasque perinde

inde ac si ex consensu Cardinalium præscriptæ fuissent, leges condidit, eo usus obtentu, quod priores inutiles essent, ac proin nonnisi posterioribus sese subjicere vellet. Obtulit quoque easdem Cardinalibus, petiitque, ut illis subscriberent; eorum nonnulli illico parebant, quamvis has leges nec maturius examinassent, imo nequidem inspexissent; alii vero nonnisi anathematis comminatione perterriti cesserunt. Postremo autem omnes consensu suo accesserunt, uno excepto Joanne de Carvajal Cardinale, natione Hispano, qui sententiam suam mutare pertinacius renuit. Pontifex hujus firmitate expugnatus, libellum in sua scrinia recondidit, nec unquam illum deinceps protulit, minus vero eundem transcribi permisit. Sæcul. XV. A.C. 1464.

Ceterum, quod Deus hujus consilii Auctores castigare voluerit, haud obscuro argumento colligimus; Mediolanensis enim Archiepiscopus Cardinalatus spe dejectus, etiam curia excedere compulsus est, & Tarvisinus Antistes secreto quidem Cardinalis creabatur, sed in tam gravem incidit languorem, ut brevi vitæ tædio consumptus, eo vehementiori dolore animam redderet, quo citius dignitatem tanta anxietate quæsitam dimittere cogeretur. Cardinalis Papiensis de hac violentia, quam Pontifex Cardinali-

Sæcul. XV. A.C.1464.

bus intulit, graviter indignatus, ſuam ſuorumque confratrum levitatem incuſat, qua Bardum in Pontificem elegiſſent, ſimulque eorum redarguit ignaviam, qui ſecum huic libello ſubſcripſerant; denique omnes adhortatur, ut in poſterum cautiores juxta, ac prudentiores eſſent, nec externæ hominum formæ aut eorum verbis fidem adhiberent.

Papienſ. ep. 180.181.182

Platin. in Paul. II.

§. CXII.

Prærogativæ Cardinalibus a Papa conceſſæ.

Ceterum Pontifex, ut Cardinalium benevolentiam ſibi conciliaret, eorum dignitatem luculentis honorum ſignis illuſtrare conabatur. Indulſit igitur omnibus uſum Mitræ ſericæ, quibus ſoli Romani Pontifices antea utebantur, vetuitque, ne deinceps inferiores Prælati illas deferrent. Præterea conceſſit, ut ſuos equos, aut mulos rubris ſtragulis ornare poſſent, Cardinalibus vero ejusdem coloris galeros, quos *bireta* vocant, dedit. Auctor additionum ad Ciaconium teſtatur, vidiſſe ſe Pauli II. Pontificis numiſma, quod exhibebat Cardinales in publico Senatu unacum Pontifice ejusmodi galeris ornatos; ex quo idem Auctor colligit, ab hoc Pontifice Cardinales pileo rubro primum fuiſſe decoratos. Aſt in hoc

Addit Ciacon. ad Paul. II. in fin.

hoc hallucinari videtur (*); antiquiorum enim Scriptorum teſtimonio diſcimus, Innocentium quartum in Concilio Lugdunenſi Anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quinto ſimiles galeros Cardinalibus indulſiſſe; igitur eos a Paulo II. nonniſi veſtimenta purpurei coloris accepiſſe dicendum eſt. Poſtea Gregorius XIV. pariter Cardinalibus Regularibus *bireta* rubra conceſſit, quibus tamen antea duntaxat pileum geſtare datum erat. Demum Urbanus VIII. illos *Eminentiſſimos* appellari voluit; prius enim nonniſi *Illuſtriſſimi* ſalutabantur. Ab hiſce conceſſionibus epocha dignitatis, qua Epiſcopos præcedunt, petitur. Nihilominus quandoque Epiſcopi poſt illud tempus in functionibus ſolemnibus & publicis congregationibus etiam præſente Pontifice Cardinalibus adhuc præponebantur. Hujus rei exemplum extat in Concilio Claramontano, quod Urbanus II. Anno milleſimo nonageſimo quinto in Alvernia convocabat; Ibi enim Hugo Lugdunenſis Epiſcopus ſecundum a Papa locum tenebat, illum vero recto ordine Archiepiſcopi & Epiſcopi ſequebantur, ac

Saecul. XV. A C. 1464.

(*) Unde Continuator hæc deſumpſerit, ignoramus; Auctor enim additionum de his ne unicum quidem verbulum habet.

Sæcul. XV. A.C.1464. ac demum post eos proximi incedebant Presbyteri, & Diaconi Cardinales, qui advenientem Pontificem in suo itinere comitati erant.

§. CXIII.

Octo Cardinalium Electio.

Hoc anno Paulus II. ut Cardinalium numerum augeret, octo ad hanc dignitatem promovit, quorum impræsentiarum nomina exhibemus. Primus erat Thomas Burcherius Anglus, Archiepiscopus Cantuarienſis, Presbyter Cardinalis tit. S. Cyriaci. II. Stephanus de Varas natione Hungarus, Archiepiscopus Collocenſis, Presbyter Cardinalis tit. SS. Nerei & Achillei. III. Oliverius Caraffa patria Neapolitanus, ejusdem urbis Archiepiscopus, Cardinalis Presbyter tit. SS. Petri, & Marcellini, Albanenſis, Sabinenſis, & Ostienſis Episcopus, ac Sacri Collegii Decanus. IV. Marcus Barbus Venetus, Episcopus Vincentinus, & Patriarcha Aquilejenſis, Presbyter Cardinalis tit. S. Marci. V. Joannes Balves, Gallus (*), Andegavenſis

Vid. infra lib. CXIII. §. 9.

(*) *Antonius Paggius in ſuo Breviario ad annum* 1467. *num XXIV. Continuatorem carpit, & hunc Joannem Balves primum dicto anno Cardinalem fuiſſe creatum oſtendit.*

sis Episcopus, Presbyter Cardinalis tit. S. Susannæ, & Episcopus Albanensis. VI. Amicus Agnifilus, ejusdem urbis Episcopus, Presbyter Cardinalis tit. S. Mariæ trans Tyberim. VII. Franciscus de Rouere, Savonensis, Ordinis Fratrum Minorum Generalis Minister, Presbyter Cardinalis tit. S. Petri ad vincula, qui postea sub nomine Sixti IV. Cathedram S. Petri rexerat. VIII. Theodorus Palæologus ex Marchionibus Montisferrati, Cardinalis Diaconus tit. S. Theodori; hic idem est ac Episcopus Tarvisinus, cujus supra meminimus. Sæcul. XV. A.C. 1464.

§. CXIV.

Negotium belli Turcici a Papa promotum.

Summus Pontifex non solum ampliando sacri Collegii Decori intentus erat, sed ad publica quoque negotia suam sollicitudinem extendit; mox enim ac assumptus esset ad supremum Ecclesiæ apicem, serio animum adjecit, ut pro bello adversus Turcas prosequendo necessaria disponeret. Quare tres ex Cardinalibus selegit, qui cum Principum Italorum oratoribus, qui tunc Romæ aderant, de sacra expeditione conferrent. Cum vero summi Pontificis sententia eo abiret, ut quisque ex Italiæ Principibus, quamdiu bello *Papiens. ep. 58. & 59.*

Sæcul. XV. A C 1464. contra Turcas impliciti essent, certam pecuniæ summam quotannis penderet, eaque Regi Hungariæ traderetur, cum hic ad conterendos infideles ceteris magis idoneus, & jam belli diuturnitate exhaustus esset. Ad hæc quivis Princeps pro facultatum suarum ratione subsidia spopondit; e re enim fore arbitrabantur cuncti, ut præprimis Ferdinandus octoginta millia, Veneti centum millia, Dux Mediolanensium septuaginta, Florentini quinquaginta, Dux Mutinæ viginti, Marchio Montisferrati quinque aureorum millia suppeditarent. Nullus tamen horum Oratorum hanc subsidiorum distributionem acceptavit; caussabantur enim omnes, se publico suorum Principum mandato non esse instructos, de cetero ea, quæ jam proposita fuissent, illis perscripturos, seque eorundem consensum præstolaturos ajebant.

§. CXV.

Oblata a Principibus Italiæ ad hoc bellum subsidia.

Solidos sex menses hæc Principum consultatio tenuit; tandem Ferdinandus Rex promisit, se aureorum nummum millia, quingentosque equites, ac totidem pedites per Epirum, antiquæ Græciæ Provinciam missurum, ea tamen lege, ut

ut cenſus in eam diem Romanæ Eccle- Sæcul. XV.
ſiæ debiti, qui ad longe majorem ſum- A.C.1464.
mam aſcendebant, remitterentur. Veneti ſingulis annis quingenta (*) millia in Hungariam mittere ſpondebant. Enimvero magni momenti res erat; ſiquidem ipſi jam aliunde cum Hungaris adverſus Turcas bello impliciti & pro ſuſtentanda propria claſſe, & alendis copiis graves admodum ſumptus facere compulſi erant; hac tamen conditione nova hæc promiſere ſubſidia, ſi decimæ Eccleſiarum, vigeſimæ Judæorum, & trigeſimæ Civium indulgerentur. Dux Mediolanenſis ſub eadem lege duo millia equitum, ac mille pedites regiis Ferdinandi copiis jungendos offerebat, demum Florentini mille equites, quingentosque pedites, vel quotannis duo aureorum millia polliciti ſunt: reliqui vero omnino nihil reſcripſerunt. Tandem totum negotium amplis quidem pollicitationibus abſolutum, nihil tamen pro Eccleſiæ ac Religionis bono præſtitum eſt, iis etiam, qui multa offerebant, unice ſua commoda procurantibus. Nihilominus Pontifex non deſtitit pecunias Hungaris ſubminiſtrare, eoquod Veneti, qui cum Matthia fœdere junCti erant, bellum proſequerentur. *Sabellic. 3. dec. 8.*

§. CXVI.

(*) *Apud alios Scriptores legitur:* quinquaginta.

Sæcul. XV. A. C. 1464.

§. CXVI.

Patrum Senatus de gratiis expectativis, & Beneficiorum commendis.

Menſe Septembri ad finem vergente ſummus Pontifex habito Romæ Patrum Senatu de gratiis, quas *exſpectativas* appellant, agere cœpit, propoſuitque, an rejiciendæ, vel concedendæ eſſent? Non eadem omnium erat opinio, tandem vero in Joannis Carvajali Cardinalis ſententiam itum eſt, qui aſſerebat, diu laboraſſe Sedem Apoſtolicam, donec impetrare poſſet, ut paterentur Ordinarii ejusmodi gratias in ſuis Dioeceſibus introduci, proin hancce prærogativam omnino negligendam non eſſe: ſubjunxit tamen, hujus rei deciſionem per menſes aliquot differendam eſſe, donec novi Pontificis electio cunctis Nationibus innoteſceret. Proximo autem Patrum Senatu, qui altera poſt Pauli II. inaugurationem die habebatur, Cardinalis Oſtienſis retulit, quod Epiſcopus quidam poſt puram & ſimplicem ceſſionem Abbatis fiduciariam poſſeſſionem celebris cujusdam Monaſterii in Galliis ſibi concedi petierit, ejus tamen poſtulatis Carvajalus acriter obſtiterit, ajebat enim: *Vereor, Beatiſſime Pater, ne propediem audiamus omnia Galliarum Cœnobia commendata*

Maſſon. hiſt. Franc. l. 4. in Ludov. IX. & de Rom. Epiſcop. l. 6. in Paul. II.

data esse; ita quicquid ibi a nobis decernitur, commendatio est. Surget nobis non expectantibus aliquando Regnum istud in nos, ferre ultra non valens inutile ministerium nostrum. Paulus Pontifex Cardinalis sententiam approbans addidit, *credere se a Pontificatu Calisti usque in præsentem diem amplius quam quingenta monasteria esse jam commendata, atque ideo timere se, ne corruptela hæc in grave scandalum Ecclesiæ erumperet.* Papiensis Cardinalis cuncta ista facta retulit, ac sententiam Carvajali Cardinalis laudans inquit: *digna fuit sententia non solum Viro Deum timente, sed summæ sapientiæ Cardinale, qui attendit, quod commendandorum ab initio cœnobiorum non ea fuerit ratio Patribus nostris, ut saginandis Ecclesiasticis illa darentur, sed ut fide & studio alicujus ea, quæ occupata a sæcularibus essent, redimerentur, & neglectus Dei cultus in pristinum revocaretur.*

Sæcul. XV. A. C. 1464.

Masson hist. Franc l. 4 in Ludov. IX. & de Rom. Episc. lib 6 in Paul. II.

§. CXVII.

Fleurii Abbatis sententia pro commendis.

Verum ut fiduciarias ejusmodi beneficiorum possessiones vindicemus, haud abs re asserere possemus, quod Abbates Regulares, excepto exiguo eorum numero, qui sat austeram disciplinam profitentur, monasteriorum proventus forte

Sæcul. XV. A C. 1464.

haud ad meliores impendant usus, iisque liberius abutantur, quam non pauci ejusmodi possessores, quos *Commendatarios* vocant. *Religiosi non reformati*, inquit Abbas Fleurius, *parum ædificant Ecclesiam, & si vel maxime exactissimam correctionem admitterent, vix sperandum, ut eorum tantus sit numerus, qui fuit eo tempore, cum Cluniacenses, & Cistercienses instituerentur, ubi Religiosi mendicantes, Jesuitæ & alii Clerici Regulares, & tot sanctæ Congregationes ignorabantur, quæ ultimis quatuor sæculis Ecclesiæ utilissimam navarunt, atque etiamnum navant operam. Quare non est dubitandum, Ecclesiam pro temporum diversitate aliter atque aliter de fructibus suis disponere; beneficia regularia collegiis, seminariis, aliisque communitatibus applicare, & monasteria Episcopis, qui tenuem censum e diœcesi colligunt, vel presbyteris, qui utilem Ecclesiæ operam post Episcopum navant, commendare posse. Si qui sunt, qui commendis abutuntur, proventum Ecclesiæ capientes, cui non serviunt, & præter necessitatem plures accumulantes, ii in districto judicio Deo rationem reddendam esse meminerint.* (*)

§. CXVIII.

(*) *Hæc ultima Fleurii verba Continuator etiam Abbatibus applicare debuisset, maxime, quia etiam supposito malo redituum usu, cultus*

Sæcul. XV. A.C. 1464.

§. CXVIII.

De Canonicis Regularibus Ecclesiæ S. Joannis ad Lateranum Romæ.

Jam olim Eugenius IV. Pontifex Canonicos Regulares, ut Romæ in Lateranensi Ecclesia divinis vacarent officiis, insti- *Platin. in Paul. II.*

tus tamen Dei ibi non minuitur, Fundatores pia intentione non fraudantur, Regularis observantia custoditur, quod tamen cessat, dum monasteria non solum sæcularibus, sed & persæpe turpibus & indignis personis commendantur, quare non immerito cum Joanne Papirio Massonio, quem impræsentiarum Continuator allegat, exclamamus: O incestuosas beneficiorum perpetuas commendationes! quo errore Gallia in funestum pene morbum incidit. Absentibus enim Episcopis, & monasteriorum legitimis, verisque Patribus oves deglutiri necesse est, templa dirui, disciplinam ruere, plurimos ab Ecclesia abigi, literarum studia deseri; quæ mala quotidie in Gallia videmus, & Aulicos, corruptissimum hominum genus, pinguedine ecclesiastica inflatos intumescere, vendique & emi passim sacerdotia: quod cum olim Simonia esset, hodie industria censetur. *Mirum! carpuntur Pontifices, quod ad decorem Ecclesiæ, & Sedis Apostolicæ sustentationem ab Eccle-*

Sæcul. XV A.C.1464.

instituebat; eos vero subrogatis sæcularibus Clericis Callistus III. expellebat; hoc autem anno rursus Paulus II. Papa eandem Ecclesiam præfatis Canonicis adjudicavit, parum sollicitus, quod hanc ob rem Romanorum animos a se alienaret. Ergo Canonici suas rursum sedes occupant, & divina officia persolvunt, quam-

Pennot. de Cleric. c. non lib. 30 §. 1. Onuphr. in Sixt. IV.

Ecclesiasticis beneficiis semel portionem redituum seu Annatas exigunt, ac propterea Ecclesiam indigere reformatione in capite & membris exclamatur; jam vero, dum importune petitur, ut integra Monasteria, fundationes, & earum proventus etiam sæcularibus ad profanos, & persæpe turpes usus in perpetuum permittantur, tanquam laudabilis commendatur disciplina, aut saltem tanquam æque prava consuetudo, ac si Abbatibus male utentibus relinquerentur monasteria, quasi remedium mali foret, malum ab una ad alteram transferre personam. Quinam vero sint hi pravi usus Abbatum Regularium, discere poterit Lector ex P. Veremundo Gusi in sua defensione Jurium status Ecclesiastici parte II, præcipue vero Sect. III. cap. II. §. 4. 5. & 6. Ceterum lector haud sat mirari poterit, quod Basileenses Reformatores in eorum conventiculo hanc corruptelam e regno eliminari non postularint. Ast nempe non reformandi studium, sed Papæ auctoritatem deprimendi libido eos incesserat.

quamvis sæculares adhucdum in Laterano permanerent, ac seorsim a Regularium choro canonicum pensum explerent; tandem vero, ut Ecclesia Regularibus integre addiceretur, ac Sæculares penitus inde arcerentur, his morte sublatis, aut a Lateranensi Ecclesia recedentibus, in eorum locum nulli alii subrogabantur. Ea res acriter Romanos offendit, magis tamen indignabantur, quod Paulus Papa illius Ecclesiæ beneficia, neglectis civibus Romanis, extraneis conferret; unde frequentes adversus eum querelæ, ac indignationes audiebantur. Sæcul. XV. A.C. 1464.

§. CXIX.

Quorumdam Cardinalium consilia de Avenionis alienatione.

Cum in quodam Patrum Senatu a nonnullis Cardinalibus ad componendas contentiones, quæ de Regno utriusque Siciliæ tum fervebant, propositum esset, quatenus Pontifex Andegavensibus Avenionem, & Comitatum Venaissinum traderet, ea lege, ut ipsi Neapolis Regnum Ferdinando cederent, Carvajalus Cardinalis ejusmodi consiliis acriter obluctabatur, huncque in modum perorabat: *Hæc permutatio Sedi Apostolicæ summe perniciosa est, unde omni ope & opera curandum, ne Romana Ecclesia hoc patrimonium* *Papiens. epist. 94.*

Sæcul. XV. A.C. 1464

monium trans Alpes perdat: Est refugium pulsis Pontificibus, & durum Italis frænum, ne ad vexandam Ecclesiam licenter currant, sed in officio contineantur, metuentes, ne summi Pontifices, relicta Roma, sedem Avenione figant. Nec tamen deerant, quibus contraria insederat opinio; credebant enim, hanc ipsam urbem transalpinis Pontificibus illecebram fore, ut sine alia caussa, quam patriæ suæ desiderio stimulati, sacram Sedem eo transferant. Verum alii hoc rationis momentum rejicientes responderunt: *Vix ullos transalpinos Pontifices erit reperire, quos adeo cælum Gallicanum capiat, ut velint Principatum temporalem Sedis Romanæ, atque ipsam Sedem prædonibus relinquere. Æstimatio major Romæ est, libertas major, potestas operandi, ut volunt, major. Pontifex Avenioni concluſus non minus alienæ, quam suæ ditionis est; cum hic est, Orbi imperitat.* Ceterum huic periculo, quo sacram Sedem Avenionem transferri timebant, præclare obviabant Cardinales; quippe jam per tria fæcula hactenus nullum Pontificem elegerunt natione Gallum, cum tamen prius, ac præcipue ante schisma, & illo durante satis frequens esset eorum inauguratio. (*)

§. CXX.

(*) *Vide supra lib. CXI. §. LXII. pag.* 546.

Sæcul. XV. A.C. 1464.

§. CXX.

Paulus II. Papa Regem Bohemiæ ſibi conciliari intentus.

Cum Pium II. inter & Georgium Podiebracium Bohemiæ Regem inveteratum, apertumque ferveret odium, Rex comperta Pontificis morte palam lætitiæ ſuæ ſigna edebat. Diſſidii cauſſa hæc erat: Pius Podiebracium tanquam hæreticum ac Huſſitarum Fautorem habebat; nec eum ſua fefellit opinio. Quippe Podiebracius uſum Communionis ſub utraque ſpecie velut bono Religionis omnino neceſſarium pertinaciter tuebatur; Neuter igitur eorum a ſua ſententia dimoveri poterat; quamvis enim Rex Bohemiæ ſe præſenti Romanæ Eccleſiæ conſuetudini adhæſurum ſpopondiſſet; ſimulata tamen erant Regis promiſſa. Quare Pius II. nuper defunctus Gregorium, eoquod ejus patientia abuteretur, in judicium vocavit, juſſitque, ut infra centum & octoginta dies Romæ compareret; cum vero interea Pontifex vivis ereptus fuiſſet, Rex erroribus ſuis pertinacius inhæſit, eosdemque tueri ſtatuit; unde de Pontificis obitu triumphabat, ratus, ſe a potentiſſimo hoſte liberatum eſſe. *Pariens. comm. lib. 9.*

§. CXXI.

Sæcul. XV. A.C 1464.

§. CXXI.

Rex cum Sede Apostolica conciliari paratus.

Cochl. Hist. Hussit. lib. 12

Nihilominus cum Regi nuntiatum esset, quod Fridericus Cæsar Legatos suos Romam decreviſſe, qui Neo-electo Pontifici filialis obsequii homagium exsolverent, atque obedientiam sponderent, dubius hæsit, an non & ipse pari submissione sese Pontifici devoveret. Quare hac super re consilium petiit a Cæsare, qui Regi auctor fuit, ut legationem differret, donec exploratum haberet Pontificis animum; cum enim ei dies dictus esset, timendum foret, ne ejusdem Legatis Papam alloquendi copia denegaretur; id vero, inquiebat Imperator, tanta esset ignominia, cui Regiam dignitatem exponere nefas foret. Placuit Podiebracio Friderici responsum, unde eidem hunc in modum rescripsit; si Paulus Pontifex judicii acta adversum me instructa suspendere paratus est, mittam meos quoque ad eum Legatos, ac quæcunque imperabit, exequar. Fridericus lubenti animo hoc negotium in se suscepit: felici admodum successu; impetravit enim a Papa, ut sententia adversus Regem differretur.

Interea

Interea Podiebracius, licet erroneæ suæ opinionis tenaciſſimus eſſet, ea tamen uſus eſt moderatione, ut in Catholicos haud ultra ſæviret, quin etiam eisdem indulgeret, ut ſectam, ac dogmata amici ſui Rochiſanæ, qui Sedem Metropolitanam uſurpabat, ac Huſſitarum caput erat, publice oppugnarent. Ex adverſo Rochiſana æquali modeſtia haud utebatur, ſed potius cum ſolidis rationum momentis deſtitueretur, bruta anathematis ſulmina vibrabat, perperam perſuaſus, plurimos ex hiſce fidei defenſoribus ipſo veritatis ſcuto tutis, inani hoc metu proſtratum iri. Nihilominus certamen(*) publicum a Capitulo Eccleſiæ Catholicæ Pragenſis ſibi oblatum acceptabat, verum diſputatione ad quintum diem protracta, Hæreticus iſte de multis mendaciis, calumniis, & erroribus convictus, toto vultu ruborem emicante lingua & aqua hæſit, ſuam tamen ignominiam ut occultaret, ſe viciſſe, mendax jactitare non erubuit. Sæcul. XV. A.C. 1464.

§. CXXII.

(*) *Hanc diſputationem poſtea edidit, ac notis illuſtravit Caniſius antiqu. lect. tom. 3. ſub finem.*

Sæcul. XV. A.C. 1464.

§. CXXII.

Regi Hungariæ ſacra corona ab Imperatore reſtituta.

Bonfin. lib. 4. dec. 10.
Thuros. c. 66

Necdum Fridericus Imperator ſacram coronam, quam tanto tempore detentam ſæpius reddere promiſerat, Matthiæ Hungariæ Regi reſtituit : Cum enim, ut ſupra meminimus, ſine hac corona nec Rex Hungariæ publice ſalutari, nec ſuæ dignitati debitis obſequiis coli poſſet, plurimum Imperatoris intererat, diutius eandem detinere ; ipſus enim Hungariæ ſolium ambiebat, ad quod olim mortuo Ladislao nonnullorum votis expetebatur, & adhucdum ſuos in Regno fautores numerabat, qui turbato rerum ſtatu, ac Cæſaris molimine freti, divitiis ac potentia augeri quærebant. Verbo, Fridericus tumida regnum æmulo ſuo eripiendi ſpe ſopitus, novis indies quæſitis prætextibus, ſacram coronam Hungaro reſtituere neglexit, ut cæcum eſſe oportuiſſet, qui genuinam affectatæ hujus cunctationis cauſſam non detexiſſet. Quare Matthias, quod res erat, ſuſpicatus, ſtatuit diffidii, quod Cæſarem inter & Albertum fratrem ejus fervebat, opportunitate uti, ac indicto bello Fridericum compellere, ut alienum reſtituat pignus

gnus, eoquod ab eo ſecura Regni ſui poſſeſſio dependeret. Sæcul. XV. A.C. 1464.

§. CXXIII.

Concordiæ leges Imperatorem inter, & Hungariæ Regem.

Verum Imperator cum probe intelligeret, quod nec ſuo honori, nec ſuis commodis congruum foret, ſi ſe bello implicaret, tandem coronam Matthiæ reddere ſtatuit, ſub quibusdam tamen legibus, quibus a Rege acceptatis, die vigeſima prima Julii Anno priore Novoſtadii concordiæ literæ conficiebantur, quibus ſancitum. I. Ut Imperator Matthiam in filium adoptaret, eumque Matthias Patris loco haberet, ac proin Matthias Friderico tanquam Patri ſuo filiale obſequium, & Fridericus Matthiæ veluti Filio Paternam curam & amicitiam impenderet. II. Si Matthias absque Filiis ſeu Nepotibus legitimis decederet, regnum Imperatoris eſſet, aut unius ex Filiis ejus, quem Regnum eligeret. III. Interim quædam intra regni fines oppida cum titulo regio Fridericus retineret. IV. Neuter præteritas exequeretur injurias, ſed firma concordia inter utrumque Regnum, populosque eſſet, ac ſine ullo diſcrimine utriusque ſubditi ab utroque Principe haberentur, ita, ut tam hi

Sæcul. XV. A.C.1464.

quam illi semper communibus juribus ac privilegiis in utroque Regno uti possent. In hisce tamen concordiæ legibus de sexaginta, ut inquit Bonfinus, vel juxta alios, de octoginta aureorum millibus, quæ Rex Hungariæ Friderico numeraret, nulla facta est mentio; hic enim articulus secretus supprimebatur; eoquod turpe, ac Cæsareæ Majestatis indignum censeretur, ejusmodi pactum tabulis apponere.

§. CXXIV.

Matthias, delata in Hungariam corona, Rex salutatus.

Bonfin. l. c. Thuros c. 66. Naucler. vol 3. gener. 49.

Igitur corona, quam Hungari non minori veneratione, ac religione exceperant, ac olim Troyani sacrum Palladis simulacrum servabant, tandem restituta fuit. Magnifica prorsus erat pompa, qua rursus illa in Regnum deferebatur; quippe in Germaniam usque mittebantur Legati, qui diadema reciperent, illudque tria equitum millia comitabantur; credebant enim Hungari, palamque asserebant, quod ab hac sola corona Regis sui incolumitas, ac Monarchiæ spes dependeret. Ergo Matthias feria sexta Majoris Hebdomadæ Anno millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto hoc diademate in celeberrimo Regni

gni conventu coronatur. Cum vero Rex Hungariæ unice intentus esset, ut in solio, quod pacis beneficio tranquille adeptus est, etiam armorum potentia sese firmaret: hinc cum Equitibus Poruſſis fœdus iniit, junctisque viribus Zoynichum superioris Myſniæ oppidum obsidione cinxit. Ubi vero eidem nunciabatur, quod numerosus Turcarum exercitus appropinquaret, totoque impetu jamjam regnum invaderet, Matthias quantocius relictis omnibus belli tormentis ac plerisque impedimentis auffugit. Incertum, an Mahometis copiis resistendo sese imparem crediderit, aut forte nimio terrore perculsus fuerit; semper tamen præceps adeo fuga ejus nomini labem asperſit. Sæcul. XV. A.C. 1464.

§. CXXV.

Nuntius Pontificius a Rege objurgatus.

Ceterum in Hungariæ Regis aula versabatur quidam Episcopus, Nicolaus nomine, qui a Papa missus in Pannonia Nuncium agebat. Hic, cum esset homo seditiosus, ac turbulentus, necnon calumniandi licentiæ deditus, præcipuos aulæ Proceres apud Regem falsis criminationibus suspectos reddere conabatur; & quamvis a Rege hac super re sæpius

Sæcul. XV. A.C. 1464.

fuiſſet reprehenſus, nihilominus vitioſam conſuetudinem deponere parum ſollicitus erat; quapropter Matthias, cum calumnias ejusmodi, ac ſuſurrationes ſummo odio inſectaretur, Nuntium nihil tale cogitantem in plenum Principum conſeſſum prodire juſſit, palamque interrogavit, quinam eſſent illi, quos vitæ Regis inſidiari noſſet? Ibi cum Epiſcopus obmuteſceret, repoſuit Rex: niſi me cohiberet ſummi Pontificis reverentia, quam pœnam promereantur calumniatores, oſtenderem tibi; ceterum ejusmodi Nuntios haud ultra tolerabo, qui in meo Regno ſemina diſſidiorum jacere, & Principi vitæ periculum creare attentant: Regno igitur intra biduum excedas velim, ſi ſecus feceris, experieris, quantum ſceleratæ ejusmodi artes Matthiæ Regi diſpliceant.

Galeat. Martius in tom. rer. Hungar. cap. 13.

§. CXXVI.

Ludovicus XI. Caroleſii Comitem capere molitus.

Monſtrelet. vol. 3. fol. 103

Priusquam conjuratio ſub ſpecioſo *boni publici* nomine in Galliis adornata in apertas erumperet flammas, edocebatur Ludovicus, quod Sabaudiæ Dux opera cujusdam Romillæi uſus, cum Caroleſio fœdus pepigiſſet, quapropter Rex vindictæ ardore accenſus Comitem prehendere,

dere unice intentus erat. Verum opportuno consilio defuit occasio, Carolesio ferme semper Hollandiam incolente. Nihilominus rem tentaturus, Rubemprato Notho negotium dedit: parvam conscenderet navim, ac cum quadraginta vel quinquaginta juvenibus ad quævis audenda propensis in Hollandiam navigaret. Rubempratus jussis obtemperat, vixque appulsus, portum Gorichemum, ubi Comes diversabatur, ingreditur, opportunam præstolaturus occasionem, qua Carolesium captum in Franciam secum abduceret. Verum postquam Rubempratus in quadam popina a nonnullis cognitus esset, Carolesius rem edoctus, illum comprehendi, ac carceri mancipari jubet, ipsumque Burgundiæ Ducem, qui tum Hedini agens cum Rege conferebat, de rei successu certiorem reddit. Commiserat Dux hunc emissarium capiendi provinciam cuidam nobili Burgundo nomine Olivario Marchiano, qui & ipse hujus facti memoriam ad posteros transmisit. Juvenes vero navigationis socii comperto Rubemprati fato, quantocius ad Ludovicum XI. revertebantur, qui sinistrum consilii sui eventum cum ingenti dolore percepit. Burgundiæ Dux, cum Carolesii filii sui libertati insidias a Rege structas fuisse intelligeret, sibimetipsi metuere cæpit: quapropter nulla mora

Sæcul. XV. A.C.1464.

Sæcul. XV. A. C. 1464.

clam sese periculo subduxit; id vero eo vehementius Ludovici animum afflixit, quo firmitus ipsum quoque Ducem capere decreverat.

§. CXXVII.

Legati ad Burgundum a Rege missi.

Mem. de Comin. edit. Holland an. 1723 tom. 1. cap. 1.

Ludovicus spe sua delusus omnium vituperio sese expositum esse tam iniquo ferebat animo, ut etiam illatam honori sui injuriam a Burgundiæ Duce sarciri postularet; quare Insulas, ubi morabatur Dux, Morvillerium Cancellarium suum, Augiensem Comitem, & Archiepiscopum Narbonensem misit, qui Rubempratum a Carolesio Comite fuisse captum quererentur. Morvillerius igitur verba facit, ac nomine Regis postulat, ut Rubemprato in libertatem asserto, læsus Regis honor repararetur, ac Olivarius Marchianus Ludovico traderetur, eoquod ille coram Duce Regem convitiis insectatus esset. Legatus tanta animi arrogantia, ac verborum vehementia perorabat, ut Carolesius Comes, qui præsens aderat, ad Narbonensem Archiepiscopum itidem Legatum conversus diceret: habe me Regis benevolentiæ enixe commendatum, eique nomine meo dicito, quod quidem acerbius in me per suum Cancella-

cellarium invehi ausus esset; ast necdum emenso unius anni cursu illum temeritatis suæ pœnitebit. Post hæc Dux crimina sibi impacta diluere moliebatur, sed legati ejus rationibus quicquam deferre renuebant, unde post acerrimas utrinque objurgationes colloquium re infecta solutum est. Sæcul. XV. A.C.1464.

§. CXXVIII.

Vehementior Regis ira in Britanniæ, ac Burgundiæ Duces, & Carolesii Comitem.

Jam dudum Ludovicus Rex Britannum ac Burgundum Duces clandestina cum Carolesio Comite consilia machinari suspicabatur, postquam vero ea, quæ Insulis gesta fuissent, a suis Legatis inaudiit, conflatæ conjurationis suspicio Regi firmius insedit. Nihilominus fœderati tanta dexteritate rem gessere, ut Rex nihil eorum, quæ agitata fuere, detegere potuerit, quamvis extremam prorsus adhiberet solertiam. Ceterum præcipua conspirationis capita erant præfati tres Principes. Hi, ut sub auspiciis cujusdam Principis Regio sanguine orti rem auspicari possent, Carolum Biturioensem Ducem Regis fratrem, qui tum nonnisi duodeviginti annos natus aliunde Ludovico minus carus erat, ad suas par-

Sæcul. XV. A.C.1464.

tes pertrahere conantur, eidemque ſpem faciunt, fore, ut hoc pacto ampliorem hæreditatis portionem a Rege obtineret, ſimulque ſibi majorem nominis ſui auctoritatem conciliaret.

§. CXXIX.

Regni Proceres contra Britannia Ducem a Rege Turonium convocati.

Nihilominus Rex, ut Britanniæ Ducis potentiam frangeret, Turonium Proceres Regni ſui convocabat, eisque indignationis ſuæ cauſſas exponens afferebat: Britannus ſibi plura arrogat jura, quæ nullo pacto ei debentur, ſupremæ vero Majeſtati exitioſa ſunt; quare mei muneris eſſe arbitror, ut ejusmodi auſibus frænum injiciam, & Ducem ad debitum obſequium reducam. Ad hæc Carolus Aureliæ Dux primus regiæ ſtirpis Princeps, cum regni calamitatibus vehementer commoveretur, in hoc conſeſſu hac ſuper re ſermonem habere inſtituit, eo fine, ut Regem, regnique Proceres induceret, quatenus hiſce malis opportuno remedio obviarent. Enimvero ut audiretur, ejus ætati, exiſtimationi publicæ, ac dignitati Regiæ dari debuiſſet, nihilominus ſiniſtre intellectis illius monitis, Rex Principis libertate offenſus erat,

&

& quo manifestius Aurelianensis veritatem propalabat, eo acrius Rex iram, suamque indignationem prodidit. Dux indignam hanc agendi rationem tam iniquo tulit animo, ut morbo correptus paucis post diebus quarta Januarii die Anno Salutis millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto animam exhalaret. Sæcul. XV. A. C. 1465.

§. CXXX.

Rex Galliæ Sfortiam velut Mediolanensem Ducem agnoscit, eidemque jura in Genuam cedit.

Ludovicus, ut generosam Aurelianensis licentiam ulciscerctur, Franciscum Sfortiam tanquam Ducem Mediolanensem agnoscebat, hacque ratione Carolo, cujus jura in hunc Ducatum integra erant, haud leve damnum inferebat. Præterea ut Sfortiam adhuc ampliori beneficio sibi obstringeret, omnia jura, quæcunque Galli in urbem, ac Genuensium ditionem habebant, in eundem transtulit, addita insuper Savonensi urbe, quam Rex adhucdum tenebat, simulque ad omnes Italiæ Principes perscripsit, quod pro hoste Gallicæ coronæ illum haberet, qui Genuensibus adversus Sfortiam Mediolanensium Ducem opem ferret. Igitur Franciscus potentissimo Regis præsidio firmatus, cuncta Ligusticæ oræ oppida, ipsam-

Sæcul. XV. A.C. 1464. ipsamque Genuam suæ potestati subjecit. Hanc sortem Sfortiæ Duci datis literis gratulatus est summus Pontifex, eo vel maxime, quod illo abhinc tempore Genuensium ditioni pax & plena tranquillitas reddita esset.

§. CXXXI.

Seditio in Henricum Regem a Castellanis Proceribus mota.

Interea Henricus IV. Castellæ Rex voluptatibus, genioque suo liberius indulgebat; unde majorem indies subditorum, præcipue vero regni Procerum invidiam sibi creaverat; Horum odium quam maxime auxit immodicus Regis favor, quo Bletisæ Comitem clientem suum prosequebatur, illumque non modo ad singulas ferme horas beneficiis cumulabat, sed etiam supremum Ordinis S. Jacobi Magistrum nominabat. Ægerrime ferebant Proceres, tantam dignitatem ad hæc usque tempora nonnisi Principibus regio sanguine ortis conferri solitam a tali Viro occupari, qui ad supremos honorum apices haud alio meritorum aut generis suffragio elevatus esset, quam adulterino Reginæ amore; Quapropter conjuratione in Regem facta divulgant, quod Joanna, quam Regina nuper pepererat, ex illegitimo tho-

ro

ro fuſcepta eſſet. Ea res quidem jam omnibus comperta erat, nec ullus dubitabat, quin hæc proles licentioris vitæ, quam Comes cum Regina traducebat, fructus exſtitiſſet; id ſtudioſe tamen Proceres etiam in vulgus ſpargebant, ut Joanna ab hæreditaria Caſtellani regni ſucceſſione Natalium vitio excluſa ab omnibus palam haberetur; Imo nec communi hac fama contenti, Comitia cogebant, ac necquidquam ringentibus quibusdam paucis Regis Comitisque fautoribus, declarabant, quod Joannæ Principi nullum ad Caſtellanam coronam jus competeret. Præterea Regni Proceres Alphonſum quoque Henrici fratrem in ſuas partes adtrahunt, eumque legitimum Regni hæredem proclamant; & Magiſterium Ordinis S. Jacobi Comiti Bletiſenſi aufferunt; quamvis poſtea Rex eundem Albuquercienſi Ducatu auxiſſet. Henricus, cum a ſubditis ſuis leges ſibi præſcribi intelligeret, pacem cum Rege Granatenſi iniit, ſuique corporis cuſtodiam ducentis Mauris concredidit; Tanta rei indignitas, cum non modo fidei, ſed ipſis quoque prudentiæ legibus ſummopere adverſaretur, adeo Procerum animos offendit, ut Alphonſum in Regem ſuum proclamare non dubitarent; Attamen Henricus conſcriptis quibusdam ex Gallia & Granata copiis, rebelles profli-

Sæcul. XV. A. C. 1464.

Marian. hiſt. Hiſp. lib. 23.

Sæcul. XV. A.C. 1464.

profligavit, fratremque ſuum adegit, ut nonniſi Regni hæres ſucceſſioni proximus appellari pateretur. Hæc tamen concordia, recrudeſcentibus paulopoſt conſpirantium turbis, haud diuturna fuit.

§. CXXXII.

Petri de Fuxo Cardinalis obitus.

Onuphr. & Ciacon. in vit. Pontif. Aubery hiſt. Cardin. Duſchen. Sanct. Marth in Gal. Chriſtian.

Inter celebres hujus ſæculi Viros, hoc anno vivis ereptus eſt Petrus de Fuxo Cardinalis, Ordinis S. Franciſci, qui erat Archambaldi Bearniæ Principis, Buchii Dynaſtæ, & Eliſabethæ Fuxi ſeu Fluſſatum Comitiſſæ Filius. Is Regulam Fratrum Minorum adultior factus profitebatur in Cænobio de Morlas, ubi ſacris profanisque diſciplinis egregie inſtructus, Leſcarenſis, ac Convennenſis Epiſcopatus adminiſtrator nominabatur; demum vero a Benedicto XIII. Pſeudo-Pontifice, ſive in meriti præmium, ſive Fuxenſes Comites ſibi devinciendi animo, Anno milleſimo quadringenteſimo octavo Cardinalium collegio adſcriptus eſt. Tuebatur olim Petrus hujus Antipapæ partes usque ad Conſtantienſe Concilium, in quo tamen Eccleſiæ ſalutem ſemper privatis fautoris ſui ſtudiis præferebat, unde a Patribus præfatæ Synodi Anno milleſimo quadringenteſimo ſexto decimo ſingulari proſus honore exceptus eſt; datum

datum id fuit Viri nobilitati, ac meritorum præstantiæ. Præterea Synodus eidem titulum Ecclesiæ suæ, quam ut Cardinalis adoptabat, ratumhabuit, cunctosque Fuxensis & Bearnienſis Comitatuum populos, qui olim Benedicto adhærebant, censurarum vinculis absolvit. Postea Petrus conclave, in quo Martinus V. Papa renuntiatus est, ingressus, Anno millesimo quadringentesimo vigesimo quinto Legatus in Arragoniam decernitur, ut schismatis reliquias exterminaret. Hac legatione prospere functus, secundo in idem Regnum itinere ad pacem & unionem in omnium fidelium corda feliciter reduxit. Decoravit eundem Eugenius Papa Avenionensi legatione, qua expleta ad Arelatensis Ecclesiæ, cujus Archiepiscopalem Sedem tenuerat, sollicitudinem reversus est. Anno supra millesimum quadringentesimo quinquagesimo septimo Avenione Concilium convocavit, ibidemque die tertia decima Decembris præsentis anni animam Deo reddidit, postquam ætatis suæ annos septuaginta octo, Cardinalatus vero sibi a Benedicto collati quinquaginta septem expleverat. Idem quoque Anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo Tolosæ amplissimum Collegium Fuxense magnis sumptibus exstruxit, ac opimis reditibus dota-

Sæcul. XV. A.C. 1464.

Vid. supr. lib. CXI. §. 42.

Spond. annal. hoc ann. n. 24.

Sæcul. XV. A. C. 1464.

dotavit, eo fine, ut in illo viginti quinque pauperes adoleſcentes educari, ac ingenuis artibus imbui poſſent. Hunc in finem locupletiſſimam addidit Bibliothecam, quæ omnis generis linguarum, & facultatum libros continebat; unde ex eodem hoc Collegio in Sæculo decimo ſeptimo plurimi admodum præclari Viri prodiere, quamvis hodie adeo illius decreverit fama, ut illud Spondanus *vitiorum ac ignorantiæ domicilium* appellare non dubitaverit.

§. CXXXIII.

Cardinalis Cuſani extrema.

Eodem quoque anno obiit Nicolaus de Cuſa Cardinalis, ſic dictus a patria, quam in Vico Cuſæ apud Moſellam fluvium in Diœceſi Trevirenſi ſortitus eſt; Patrem habuit pauperem quemdam piſcatorem; aſt generis obſcuritatem multis, iisque maximis virtutibus, ac meritis, quorum ſuffragio ad ſupremas Eccleſiæ dignitates evectus eſt, plurimum colluſtravit. Onuphrius quidem, qui vitas Pontificum conſcripſit, necnon Penettus Abbas, hiſtoriæ tripartitæ Auctor, & Hyppolitus Maraccius, cui debemus Bibliothecam Marianam, ſeu collectionem illorum, qui de Beatiſſima Virgine ſcripſerunt, uno ore teſtantur, quod hic

Onuphr. Platin. Ciacon. in vit. Pontif.

Sæcul. XV. A C. 1464.

hic Cardinalis fuerit Canonicus Regularis, necnon Præpositus Monasterii Vartobergensis; imo Antonius Senensis & Alphonsus Fernandez adhuc gravius hallucinantur, dum eum FF. Prædicatorum Ordinis Alumnum fuisse, scribunt; exploratum enim habemus, quod Cusanus nulli unquam regulari, aut monastico instituto addictus vixerit, sed tractu temporis in Decanum S. Florentii Constantiensis & in Archidiaconum Leodiensem fuerit electus, postea vero Brixiæ in Germania Episcopatum obtinuerit, ac tandem Cardinalis factus titulum S. Petri ad vincula adoptaverit. Vir erat inter ævi sui Doctores omnis generis scientiarum, præcipue Theologiæ, ac Jurisprudentiæ eminentia facile princeps; Hunc Eugenius IV. Cardinali Albergato, quem in Germaniam Legatum decreverat, adjunxit, ac postea ipsummet ibidem Nuntium Apostolicum nominavit. Tandem Nicolaus V., Eugenii Successor, ut tanti Viri merita remuneraretur, eundem inter Presbyteros Cardinales die vigesima quinta Decembris Anno millesimo quadringentesimo quadragesimo octavo annumeravit. Jam alibi mentionem fecimus de simultatibus Cusanum inter & Sigismundum Austriacum, quem Pius II. anathemate perculit.

Aubery. & Duchesn. hist. Cardin.

Vid. supr. lib. CXI. §. 147. 148. & seq.

Sæcul. XV. A.C. 1464. Rursum in Germaniam Anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo legatus mittebatur, ut ibidem sacram militiam prædicaret; verum minus prospere eidem res successit; eoquod non pauci falsæ prudentiæ præceptis seducti, alii propriæ utilitatis studio absterriti auxilia adversus Turcas suppeditare renuerent. Ne tamen omnino sterilis maneret Legationis successus, Cardinalis Magdeburgi Synodum coegit, Monasteria ad primævam instituti sanctimoniam revocavit, jubilæum promulgavit, ac plurima pro Ecclesiastica disciplina admodum proficua condidit statuta. Demum vero regnante Callisto III. Romam reversus electioni Pii II. interfuit, ejusque jussu, cum interea Mantuam peteret, urbis Romanæ regimen suscepit. Idem, cum Basileensi Synodo interesset, Concilii potestatem Pontifice superiorem esse, acerrime propugnavit, hancque in rem tractatum *de Concordia Catholica* valde celebrem conscripsit. Obiit demum hoc anno Tuderti in Umbria die duodecima Augusti, ætatis vero anno sexagesimo tertio. Corpus ejus Romæ in Basilica S. Petri ad vincula, cujus Titulum habebat, sepultum fuit, cor autem illius delatum est ad S. Nicolai Xenodochium, quod ipse prope Cusæ Vicum erexit, & ampliſſima

Lati-

Latinorum & Græcorum Codicum Bibliotheca adauxit. Sæcul. XV. A C. 1464.

§. CXXXIV.

Cardinalis Cusani Scripta.

Cuncta ejus Scripta Anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quinto typis Baſileæ impreſſa & tribus voluminibus hoc ordine digeſta habentur. Complectitur tomus primus tractatus Theologicos de myſteriis, in quibus tamen antiquæ Metaphyſices principia paſſim elucent. Habentur præterea tres libri *de docta Ignorantia* cum apologia ejusdem operis, duo libri *de conjecturis*, tractatus *de Filiatione Dei*; dialogus *de Geneſi*, *& de Sapientia*, tractatus *de viſione Dei*, *de ludo globi* libri duo, & dialogus *de Deo abſcondito*. Tomus ſecundus continet exercitationes, tres libros de Concordia Catholica, Epiſtolas ad Bohemos, ac nonnullos alios controverſiarum tractatus, in quibus eorum argumenta Theologica pertractat; inter hos præcipue numeratur tractatus de Alcorano, quem inſcripſit: *cribrationem Alcorani*, præter alium cui titulus: *conjecturæ de noviſſimo die*. Tomus tertius comprehendit Opera Mathematica, Geometrica, & Aſtronomica. Uſus eſt Cuſanus ſcribendi methodo terſa ac fluida ſine omni fuco, aut affectata oratio-

Sæcul. XV. A.C.1464.

nis venuſtate. Erat orientalium linguarum peritia, hiſtoricarum rerum eruditione, & acerrimi judicii præſtantia longe celeberrimus. Id unice eidem vitio vertitur, quod in pluribus ſuis ſcriptis plus æquo *metaphyſicis abſtractionibus* indulſerit.

§. CXXXV.

Guilielmi de Vorilongo, & Theodori Lælii obitus.

Ad hunc annum refertur etiam aliorum duorum Auctorum obitus, Guilielmi de Vorilongo, & Theodori Lælii. Horum primus natione Flander, ac Ordinis FF. Minorum Alumnus erat, atque a ſummo Pontifice Pio II. Romam vocabatur, ut celebrem illam Franciſcanorum quæſtionem *de Sanguine Chriſti ſeparato* agitaret. Ibidem vivis ereptus, poſteris reliquit commentarium in quatuor libros ſententiarum, & Synopſin quæſtionum Theologicarum, quam inſcripſit: *vade mecum.* Alter erat Epiſcopus Feltrienſis, qui Cardinalis nominatus obiit. Ex ejus libris ad nos nil aliud pervenit, quam ſummis curis limata refutatio appellationis Gregorii de Heimburg, & habetur in collectione librorum, quos idem Auctor de excommunicatione in Sigismundum Auſtriæ Ducem & præfatum Gregorium a Pio II. lata, edidit, ac Franco-

Vide ſupra §. LXVIII.

Supr. l. CXI §. CLI. & ſeq.

Francofordiæ Anno milleſimo ſexcente- Sæcul. XV.
ſimo ſeptimo typis excuſi habentur, ut A.C.1465.
jam alibi meminimus.

§. CXXXVI.

Legatio Ferdinandi Neapolitani Regis ad Papam.

Ineunte anno milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo quinto Ferdinandi Neapolis Regis Legati Romam advenerunt, & a Papa ſummis honoribus excepti, in Patrum Senatu die decima quinta Februarii celebrato auditi ſunt. Hi præprimis hunc in modum perorabant; tempus appropinquat, intra quod nuptiæ inter Alphonſum Regis noſtri Filium, & Hyppolytam Franciſci Sfortiæ Mediolanenſis Ducis Filiam celebrarentur, proin rogamus ſanctitatem veſtram, ut Sedis Apoſtolicæ Legatum eo mittere velit, qui ſponſos ſolemni precatione conjungeret. Deinde referebant, quod Mahometes II. Neapolim Legatum decreviſſet, qui de victoria, qua hoſtes ſuos regno expulerat, Regi gratularetur, ſimulque ſi forte Rex Italorum Principum quemquam bello petere vellet, octingenta aureorum millia polliceretur, necnon eidem ſignificaret, quod Mahometes Regis filio propriam ſuam Filiam nuptui tradere paratus eſſet, aut ſi forte ejusmodi connubio diſpar Religionis *Pipienſ. in Comment. l. 9*

Sæcul. XV. A.C.1465.

ratio obstaret, quamdam ex supremis Ottomanici Imperii Ministris filiam offerret, quæ Christianorum sacris initiata ab ipsis Imperatoribus Græcis originem duceret; Insuper Mahometes dotis nomine ducenta aureorum millia, aut si opus esset, plura adhucdum spondebat. Hæc Regis Oratores Pontifici exponebant, addentes, Ferdinandum hac super re, inconsulta sua Sanctitate, nihil decidere voluisse, sed consilium ab ejus ore præstolari, illumque postea ad Mahometem Legatos missurum, qui ad singula responderent. His ita propositis Legati discesserunt; Papa vero Cardinalium sententias rogavit.

§. CXXXVII.

Cardinales hac in re a Papa in Consilium adhibiti.

Spond. Contin. ann. ad ann. 1465. num. 1.

Ante omnes Bessarion Cardinalis Sacri Collegii Decanus his verbis sententiam suam edixit: præprimis futura Alphonsi, qui Ferdinandi Regis filius est, Sponsa, si Romam pertranseat, dignis Regiæ Majestatis honoribus excipiatur; circa Nuntium vero Apostolicum Neapolin mittendum censeo, vitanda esse ejusmodi novitatum exempla; periculosum enim est novam consuetudinem inducere,

ducere, aut rem ita agere, ut tractu tem- Sæcul. XV.
poris ultroneum hoc obsequium in ne- A.C. 1465.
cessitatis legem degeneret; de cetero consultum mihi videtur, ut nunc ad talia solemnia legatus decernatur: an vero Cardinalis vel Episcopus ablegetur, maturiori adhuc consilio examinetur. Quod ad Mahometis promissa attinet, subjunxit Bessarion: laudanda est Ferdinandi prudentia, eoquod in re adeo periculosa nihil decernere velit sine summi Pontificis consilio, minime vero mihi probantur mutua horum Oratorum commercia; hasce enim legationes Mahometes studiose quærit, non ad Christianorum, quos perdere cuperet, sed ad suum tantummodo commodum; cum enim Ferdinandum propter summam ejus potentiam, ac propter injurias irrogatas, necnon tyrannicum in subditos suos imperium a vicinis Principibus, licet eadem fidei societate ei conjuncti essent, odio haberi haud ignarus sit, hinc Mahometes oblatæ amicitiæ obtentu Regis subditos impedire tentat, ne a Principibus Christianis, quibuscum ipse fœdus iniit, opem præstolari possent. Hactenus Cardinalis Papiensis relatio, quid vero Cardinales in hoc Senatu decreverint, non amplius exponit.

Sæcul. XV. A.C. 1465.

§. CXXXVIII.

Cardinalibus Ferdinandi fœdus cum Turcis minime probatum.

Nihilominus vero satis simile est, ceteros Bessarionis sententiæ adhæsisse, decretumque, quod Ferdinandus ab ejusmodi Turcarum fœdere abstineret, nec fideret speciosis Mahometis pollicitationibus, sed potius arma eidem inferret pro rei Christianæ defensione, quam ille fallacibus hisce artibus subvertere machinaretur. Cum autem Fridericus Ferdinandi Filius, ac Alphonsi frater Romam veniret, indeque Mediolanum peteret, & Ducis Sfortiæ Filiam comitari vellet, ideo spectatissimi quique Romanæ urbis Proceres eidem obviam ibant, & Papa adventantem perhonorifice excepit, eique Rosam auream donavit, quam summi Pontifices quotannis sacrare, ac cuidam ex Principibus Christianis transmittere solent.

§. CXXXIX.

Dissidia Pontificis cum Ferdinando Neapolis Rege.

Gobelin. Comment. Pii II. l. 2. & 11.

Quamquam Ferdinandus Romanæ Curiæ commodis valde intentus videretur, ac Pauli II. Pontificis summam in se

se benevolentiam merito extolleret, ni- Sæcul. XV.
hilominus simultatibus inter utrumque A.C. 1465.
paulopost ansam præbuit sequens rerum
vicissitudo. Jam a longo tempore Eversus Comes, vivum inhumanæ Tyrannidis simulacrum, Ecclesiæ ditiones crudelissime vexabat. Hic cum sub idem ferme tempus, quo Paulus II. creatus est Pontifex, ex hac vita migrasset, filii ejus vestigia Patris non modo sequebantur, sed illum etiam nequitia, ac crudelitate superabant. Misero hoc rerum statu commotus Pontifex, clanculum dispersas contraxit copias, ut in eos inopinate irrueret, transmisit quoque Ferdinandus utpote clientelari nomine Romanæ Ecclesiæ obstrictus, quasdam militum cohortes, quæ itidem in hac expeditione usui essent. Igitur Paulus hunc exercitum ocultis itineribus in tyrannicos hosce filios immisit, eosque nil sibi metuentes obruit, atque intra quatuordecim dies perfecit, quod quatuor ejus Prædecessores, Eugenius, Nicolaus, Callistus, & Pius exequi non valuerunt. Ferdinandus tam promptæ ac secundæ victoriæ successum suis armis adscribebat, atque in tanti meriti præmium sibi superiorum annorum tributum, quod Romanæ Sedi pendere cogebatur, relaxari, illud vero, quod deinceps soluturus esset, diminui petiit; Pontifex econtra contendebat, quod Rex,

Platin. in Paul. II.

Sæcul. XV. A.C. 1465 cum plurimis titulis Ecclesiæ Romanæ devinctus esset, in gratitudinis pensum ampliorem adhuc summam numerare deberet. Hæc fuit origo contentionum, quæ longo admodum tempore Papam inter & Regem fervebant.

§. CXL.

Scanderbegus a Turcis cæsus.

Papiens. ep. 163. & seq. Paulus II. Scanderbegum, Albaniæ Regem, ut bellum adversus Turcas restauraret, fortiter animabat. Is enim quamvis antea per plusquam viginti annos pro Fide Christiana pugnasset, nunc tamen hortatu Venetorum & Archiepiscopi Dyrrachini cum Mahomete pacem inibat; cum autem necdum in eo Ecclesiam tuendi ardor deferbuisset, ipse suasu summi Pontificis incitatus, & promissi auxilii spe fretus pacis fœdera rescidit. Enimvero prima belli molimina admodum felix excepit successus, susis cæsisque a Scanderbego nonnullis Turcarum copiis. Mahometes vero violatam fidem acceptamque cladem indignatus, ipsus exercitus sui imperium suscipit, in Albaniam irruit, & Crojam illius Metropolim obsidione cingit, irrito tamen conatu, quare promptam urbis deditionem desperans, Constantinopolim reversus est, exer-

exercitum tamen ſuum nondum ab urbe revocavit. Sæcul. XV. A.C.1465.

§. CXLI.

Urbs a Scanderbego obſidione liberata.

Scanderbegus in anguſtias redactus, Principum Chriſtianorum ſuppetias implorat, Romamque ipſus petit; inde reverſus, multisque muneribus, ac pecuniis auctus, Crojam diuturna obſidione preſſam vicinorum ſuorum auxiliis adjutus liberat. Ceterum Papa datis literis ineunte Menſe Julio omnibus Chriſtiani Orbis Principibus notum eſſe voluit, Scanderbegum fugere compulſum, totoque Principatu ſuo a Turcis fuiſſe exutum, proin Religionem Chriſtianam in extremo diſcrimine luctari, ac Mahometem omnia quæque ferro & flamma devaſtare ſcribebat. Cum vero de ejusmodi clade altum ſit apud Hiſtoricos ſilentium, conjectura (*) eſt, Papam eo fine

(*) *Injurioſa eſt ſummi Pontificis integritati ejusmodi conjectura, æquius inde conjicimus, quod multa deſint in vitæ Scanderbegi commentariis, quæ ipſe adverſa tulit: cum enim hiſtorici in laudem ejus nimium effuſi probentur, quæ ipſius gloriam minuere putabant, perperam omiſerunt.*

Sæcul. XV. A.C 1465.

fine talia reſcripſiſſe, ut Principes Chriſtianos ad auxilia adverſus Turcas ferenda literis, ac proprio ſuo exemplo incitaret; ipſus enim quotannis centum aureorum millia Hungaris, totidemque Scanderbego ſubminiſtrabat.

§. CXLII.

Alphonſus a Caſtellanis exauctorato Regi ſubrogatus.

Marian hiſt. Hiſp l 23.c 9 Papienſ. epiſt. 122.

Interea Archiepiſcopus Toletanus, qui rebellium Caſtellanorum partes ſectabatur, Abulam contendit; ubi factioſi communi omnium conſenſu rem aggreſſi ſunt æque ridiculam, ac temerariam. Quippe extra Abulæ mænia in quodam patenti campo amplum exſtruunt theatrum, pretioſis aulæis prætextum; demum throno ad id recens erecto imponunt Henrici Caſtellæ Regis ſtatuam regali chlamyde veſtitam, quæ dextera ſceptrum, in capite coronam geſtabat, ceterisque omnibus Regiæ Majeſtatis inſignibus ornata erat. Huic nefando ſpectaculo aderant Regni Proceres, & innumera ferme confluentis populi frequentia. Tandem alta præconis voce ſententia a rebellibus in Henricum legitimum eorum Regem lata proclamatur, & prolixius cunctæ ejusdem injuſtitiæ, violentiæ, ac crimina recenſentur, quibus eorum

eorum judicio Rex durante ſuo Regimine ſeſe obnoxium, ac coronæ indignum reddiderat. Ad ſingula quoque ſententiæ capita, quæ a præcone ordine ſuo publicabantur, ſenſim ſtatua omnibus regiis inſignibus nudabatur, ac denique penitus ſpoliata inter plurimas verborum contumelias in præceps agebatur. Indigni hujus ſpectaculi funeſta dies erat feria quarta, Junii quinta. Eo abſoluto Alphonſus juvenis Caſtellæ Infans huic ſcænæ ſemper præſens, theatrum conſcendit, atque procerum latera ejus ſtipantium humeris ſuſtentatus eidem, a quo Henrici fratris ſui ſtatua in terram dejecta erat, ſolio imponitur, ac iisdem regiis ornamentis indutus, Caſtellæ Rex ſalutatur. Tam atrox fuit hujus facinoris petulantia, ut Procerum non pauci, abdicata rebellium factione, in obſequium Regis ſui redirent. Hos inter Garzias Toletanus Henrico in auxilium cum quingentis lanceariis, ac cum mille peditibus accurrit; ceteri vero rebellium principes, cum ſuorum numerum ſenſim imminui intelligerent, extremos adhibendos eſſe conatus decernunt, ut Regem caperent, ejusque nomine ac auctoritate pro libitu ſuo abuti poſſent, prout ſub priori regimine Principes Arragoniæ feciſſent. Sæcul. XV. A.C. 1465.

§. CXLIII.

Sæcul. XV. A.C. 1465.

§. CXLIII.

Bellum a Conjuratis ſuſcitatum.

Sabellic. 10. *Enn.* 6.

EO tempore fœderati adverſus Henricum, qui tum Madriti agebat, nihil moliri audebant; præfatæ enim urbis incolæ Regem ſuum pro viribus tuebantur. Cum ergo illi prodita ſemel eorum conjuratione, actum eſſe de ſua ſalute, optime noſſent, mature in armorum vi conſilium eſſe quærendum judicabant. Ergo ad arma convolant, ac per omnia compita rumorem, & edicta ſpargunt, quibus Henricum corona exutum, nec alium præter Alphonſum eſſe Regem proclamant. Viciſſim Henricus exercitum ſuum in aciem ducit, & comitantibus illis, qui in fide Regis perſtiterant, obviam procedit fratri ſuo, illumque prope Ovetum offendit. Jamjam manus conſerunt, tamque pertinaci, diuturnoque conflictu dimicant, ut ambo exercitus cum æquali utrinque diſpendio, parique victoriæ emolumento ex acie recederent. Alphonſus tamen, necnon Placentiæ Comes, Archiepiſcopus Hiſpalenſis, & Villenæ Marchio, omnes præcipui rebellium Duces, ſua vexilla Henrico Victori in ſpolium cedere compellebantur; viciſſim vero fœderati Regium eripiebant vexillum, hoſtiumque qua-

quadringentos capiebant, ac finito prœlio Segoviam ſuo ſubjiciebant imperio. Sæcul. XV. A.C. 1465.

§. CXLIV.

Liga boni publici Principum in Francia.

Hoc anno in Galliis conjuratio, quam *ligam boni publici* vocabant, in apertum prorupit incendium, non ſine ingenti Ludovici Regis admiratione; quamvis enim per quatuor omnino annos clandeſtina adverſus eum agitarentur conſilia, Regnique Proceres conſpirationem maturare toto ſtudio ſatagerent, nihilominus Rex, eluſa omni exploratorum ſolertia, nullo prorſus indicio rem detegere poterat, nec quicquam prius ſuſpicabatur, quam ſpes remedii relicta eſſet nulla. Tunc demum Galliarum Rex, cum Britanniæ Ducem opprimere unice intentus eſſet, ineunte Menſe Februario copias ſuas ad Pictavienſem Provinciam præmittebat, mox vero ipſus ſequebatur, comitantibus eum Bituricum Duce fratre ſuo, Renato Andegavenſi, & Cenomanenſi Comite. Verum vix apud Pictones advenerat, cum illico Britanniæ Ducis Legati Tannegius Caſtellius, & Romilleus Ceſneliæ Toparcha Regem adeunt, atque ab eo perbenigne excepti, cum ſumma animi demiſſione ſpon-

Sæcul. XV. A.C.1465.

spondent, quod ipsorum Dux brevi Regiæ suæ Majestati plene satisfacturus esset. Hac legatione perfuncti, cum ingenti benevolentiæ significatione valere jubebantur. Verum vix inde sexta leuca aberant, cum jamjam Bituricensem Ducem obvium haberent, quapropter una cum eo protinus versus Britanniam contendunt, ubi Dunensis Comes, necnon Loheacius Maresscallus, aliique Proceres jam antea convenerant. Re comperta, Rex haud parum ira commotus est, acerbiore tamen longe doloris sensu percepit, ipsum quoque Borbonii Ducem defeciisse, ac in toto Borbonensi agro seditionem conflasse. Idem etiam Regis æraria exspoliabat, ac Ludovicum Crussolium, Guilielmum de Ursinis, & Oriolam, quos sibi inimicos crediderat, comprehendi jubebat.

§. CXLV.

Carolesii Comitis Expeditio.

Memoir. Comminæi lib. 1. cap. 2.

Sub idem tempus nuntiatum est Regi, quod Carolesius Comes copias suas educeret, ac Burgundiæ Dux, quamvis hujus conspirationis certior factus esset, adeo non seditiosis resisteret, ut etiam filio suo spopondisset, se ei, si forte discrimen subiret, centum armatorum millia submissurum. Præterea rumor erat,

erat, quod Carolesius quadringentis cataphractis, atque octingentis sagittariis stipatus, numerosum tormentorum, & curruum apparatum secum duceret, ac recta Lutetiam properaret, eoquod ibidem conductus ad conveniendum locus esset, & Biturícum, ac Britanniæ Ducum adventus expectaretur. Enimvero, ut nuntiabatur, res erat; quippe Carolesius Comes primo in ditionem Cameracensem irrupit, ac Nobiles Crojos inde expulsos in Gallias fugere compulit, demum ulterioris victoriæ cupidus, imperii curas exercitumque partiebatur, ac Burgundiæ Notho negotium dabat, ut Picardiam cum parte copiarum invaderet: Eo autem Royam, & Montem-desiderii urbes occupante, Carolesius vix non Peronnam in suam redegisset potestatem, nisi a Nivernensi Comite, qui sese eidem opponebat, ad Pontem S. Maxentii pedem referre compulsus fuisset. Adhuc tamen propitia eidem adspirabat fortuna; quippe regius Prætor, qui tum Gubernatoris absentis vices agebat, auro corruptus Burgundionibus transitus opportunitatem concessit, ipsamque urbem tradidit. Cum vero hujus *ligæ* prætextus, quibus suam seditionem honestare conabantur, præcipui essent, abolitio tributorum, populi ab ejusmodi oneribus exemptio, regiminis reformatio, ac deni-

Sæcul. XV. A.C. 1465.

Montdidier.

Sæcul. XV. A.C.1465.

que boni publici ſtudium, hinc Caroleſius, ut ſinceram ſuæ patriæ ſalutem procurandi voluntatem comprobaret, omnes exactionum tabulas comburi, & populo ſal eodem, quo Regi conſtat, pretio emendum concedi præcepit.

§. CXLVI.

Caroleſius ad oppidum S. Dionyſii pervenit.

His ita diſpoſitis, Caroleſius cum ſuis copiis ſervato militari ordine usque ad oppidum S. Dionyſii prope Lutetiam proceſſit, ubi Bituricenſem, ac Britannum Duces ex condicto expectaverat; horum tamen cunctatione Comes ſubigendæ Pariſienſis urbis occaſionem amiſit, quæ certe eidem in hoc temporis puncto ſat opportuna accidiſſet, eoquod urbs omni ferme Regis præſidio deſtituta, magno rebellium numero repleta eſſet.

Eo tempore Rex, Borbonii ſeditionem compreſſurus, in ejusdem ditione agebat, re tamen comperta mox Carolum Melodunenſem & Joannem Balvem Ebroicenſem Epiſcopum Lutetiam Pariſiorum decrevit, ut Pariſienſes in Regis fide firmarent, ac ſecuritati urbis conſulerent. Præterea Rex ubique juſſa dedit, ut cunctæ urbes, quæ Somonæ adjacent,

jacent, ſtrenue propugnarentur, demum vero datis literis omnes Provincias de Principum ſeditione certiores reddidit, ſimulque ſubditos ſuos adhortatus eſt, ut contra illos arma capeſſerent. His ita diſpoſitis Rex cum exercitu ſuo usque ad Pontem-Cæſaris progreſſus eſt, inde vero ad Bituricenſem Ducatum penetravit, cum interea Renatus Andegavenſis, & Cenomanenſis Comes adverſus Britonum incurſus Normanniam tuerentur. Jamjam Rex totum Bituricenſem Ducatum ſuis ſubjecit armis, excepta Bituricum urbe, quam validiſſimo præſidio munitam Borbonii Nothus defendebat, ac propterea Regem, ne urbem cingeret, præpediebat. Quare Ludovicus pedem referens in Alverniam irrupit, ut Borbonii Ducem, qui relicta Molinii urbe Rionum confugerat, in obſequium revocaret.

Sæcul. XV. A.C 1465

Pont de Ce.

§. CXLVII.

Pax Regem inter & Borbonii Ducem.

Ceterum Borbonii Duciſſa, cum maritum ſuum Regi conciliandi ſtudioſiſſima eſſet, eo rem perduxit, ut de pace reddenda ageretur: iis tamen legibus, ut Dux ſe arma poſiturum, ceterosque Principes ad pacem inducturum promitteret, fidemque daret, ſe, niſi illi æquis conditionibus acquieſcerent, ab eorum fœdere

Sæcul. XV. A.C.1465.

discessurum. Hos inter Nemorsius Dux disertis verbis se Regi adhæsurum spopondit, sed eo fidem fallente, Rex paulopost ab illo dignas perfidiæ pœnas petiit, ac confestim fœdere cum Burgundiæ Duce, firmato copias suas admovet, ut cives a rebellium impetu tueretur; ast vix iter aggrediebatur, cum Burgundus, Dammartini Comes, Dux Nemorsius, & Alanus Albretius datam fidem fallerent, ac collectis decem armatorum millibus denuo ad seditiosorum vexilla reverterentur. Sub idem quoque tempus Carolesius, cum ne quicquam Bituricum ac Britanniæ Ducum adventum præstolaretur, ulterioris moræ impatiens, Lutetiam invadere tentat, ac cum quibusdam selectioris militiæ juvenibus usque ad oppidum S. Lazari procurrit, illius munimenta expugnaturus; ast erumpente magna globorum, flammæque tempestate pedem referre cogitur, nonnullis suorum desideratis. Nihilominus de adventu Britanniæ Ducis certior factus, sequanam trajicit, pontemque S. Clodoaldi occupat, ac demum ad vicum, quem Longum Gemellum vocant, castra locat, primam vero aciem versus Montem-Letericum præmitit.

Montlhery.

§. CXLVIII.

Sæcul. XV. A.C. 1465.

§. CXLVIII.

Congressus utriusque exercitus.

Rex, qui tum Aureliæ agebat, re intellecta Comitem, priusquam Britanniæ Duci suas vires jungeret, recta aggredi, ejusque copias fundere statuit, sed mutato paulo post consilio, Lutetiam se conferre consultius fore censuit. Nec tamen prælii discrimen effugere poterat; Brezæus enim Senescallus, cum omnino cum hoste dimicandum contenderet, viæ duces ita delusit, ut Rex licet invitus Carnutum usque abduceretur, quod est oppidum uno lapide a Monte-Leterico distans, ubi Comes S. Pauli cum quadam Burgundionum phalange castra metabatur.

§. CXLIX.

Prælium Montis-Leterici.

Inopinatus iste concursus utriusque exercitus Duces haud parum attonitos reddidit, eoquod ad prœlii necessitatem rem esse deductam cernerent. Comes S. Pauli, cum castra sua movere haud amplius integrum haberet, quin vel suos cladis periculo exponeret, vel saltem ipse ignaviæ calumniam incurreret, ad Carolesium Comitem, qui in aperto Longigemelli campo castra posuerat, quos-

Sæcul. XV A.C. 1465.

dam ablegat, qui eum de rerum ſtatu edocerent, rogarentque, ut rupta omni mora cum ſuis quoque copiis accurreret. Ergo Caroleſius unacum Burgundiæ Notho quantocius advolat, ac die vigeſima ſeptima Menſis Julii juxta Comminæum, matutino tempore circa ſeptimam diei horam ad Montem-Letericum pervenit. Nec diu otioſa ſtetit inſtructa utrinque acies, bellatorum animis impigre ad pugnam paratis. Regis copiæ prope arcem Montis-Leterici caſtra ingenti ſepimento, foſſisque munita tenebant. Equidem Sagittarii Comitis Caroleſii tumultuario licet ordine in occurſum Regis pedeſtres ibant, omnesque illius copiæ jamjam prœlio implicitæ erant, cum tamen primæ regii equitatus legiones vix in aciem prodire cœpiſſent: Hæ tamen tanta ferocia in dextrum cornu Burgundionum irruerunt, ut eos penitus profligarent. Aſt Comes S. Pauli validis munitionibus cinctus, tam horrendam flammæ, globorumque tempeſtatem in Equites Gallos effudit, ut plurimis eorum miſere trucidatis, ipſe Rex non leve vitæ diſcrimen ſubiret. Nec ſegnior erat Caroleſii Comitis pugnandi ardor, vincendique aviditas, qua ſiniſtrum Regii exercitus cornu ſtrenue adoriebatur, ſucceſſu licet minus proſpero; quippe cum longius, incautiusque hoſtem inſequeretur,

Commin. lib. 1. cap. 3. Oliv. l. 1. c. 35 Gaguin. l. 10 Monſtrelet. Vol. 3.

tur, ac duntaxat ſuorum pauciſſimis ſti- Sæcul. XV.
patus eſſet, propemodum captus fuiſſet, A.C.1465.
niſi eum Lontajenſis Dynaſta e prœlio pedem referre amica vi compuliſſet.

Comes cum ad Montem-Letericum rediret, haud parum attonitus hæſit, eoquod antea diſſipatas Sagittariorum, qui Regis præſidiarii erant, cohortes denuo collectas cerneret, & ipſe nonniſi centum Equitum manipulo munitus eſſet, ceteris Gallorum pedites inſequendi ardore avulſis. Equidem Caroleſio hoſtem declinare in animo erat: aſt Sagittariorum quindecim vel viginti derepente in eum irruunt, ejus ſcutarium Nobilem, quem Comminæus Philippum de Organo appellitat, trucidant, ipſumque Comitem plurimis vulneribus afficiunt, ac præcipue ejusdem jugulum gladio tam alte transfigunt, ut vulneris veſtigium longo poſt tempore permaneret. Non deerant, qui periculi contemptu improvide dimicantem retrahere conabantur, identidem acclamantes: victoribus cederet, nec vitam improba cæde prodigeret.

§. CL.

Caroleſius propemodum ab hoſte captus.

Aſt ille cedere neſcius, pugnare non de-

Sæcul. XV. A.C. 1465. ſtitit, ſuamque ſalutem, quam hoſtis clementiæ adſcribere erubeſcebat, nonniſi fortitudini debebat Joannis Cadeti, qui cujusdam Pariſienſis Medici filius eidem proximus aderat; Hic enim generoſo vectus equo, in medios hoſtium cuneos, qui jamjam Comitem ſecum abducere parabant, irruit, eundemque e manibus eorum eripit. Diſceſſum igitur e prælio eſt, æquata utrinque, ut verum fateamur, tam Victoriæ gloria, quam devictorum jactura; quippe hinc ſiniſtrum Regis, illinc dextrum Caroleſii Comitis cornu toto impetu ſciſſum adeo tumultuaria fuga exceſſit, ut quidam utriusque exercitus fugitivi velociſſimo equorum curſu per integrum biduum avolarent, & omnis cibi obliti, nequidem retroſpicere auſi fuerint. Tanta utrinque erat animi trepidatio, ut tam Regis quam Comitis milites ſe prælio devictos fuiſſe crederent. Die ad veſperam inclinante Rex equitando feſſus, ad caſtrum Montis-Leterici deductus eſt, comitante eum Scotorum præſidiariorum cohorte. Suſpicabantur Galli Regem, cum diutius abſens eſſet, abs dubio promiſcua cæde oppreſſum fuiſſe; Pariter Comes Cenomanenſis, & Montis Albani Dynaſta cum octingentis Lanceariis vitæ ſuæ fuga conſuluerunt.

§. CLI.

Secul. XV.
A. C. 1465.

§. CLI.

Rex diremto prælio motisque castris Corbolium profugus.

Comes Carolesius, imminuto suorum numero, ad iteratum prælium, quod altera die sibi impendere timuit, viribus sese imparem esse cernebat; quocirca diu suspensus hæsit, an in iisdem castris novos hostium insultus expectaret, vel inde recederet. Censuit Contaiensis Dynasta, quod albescente cœlo iterum Gallis obviam eundum esset: ast nuntiatum brevi, Regem vasa collegisse, ac Corbolium recessisse. Carolesius percepta hac Regis fuga ingenti gaudio afficiebatur, sibique, cum hostem castris exuisset, victoriæ gloriam adscribebat, quæ tamen exiguo prorsus impendio stetit, occisis tantummodo ex utraque parte tribus circiter millibus. Brezæus Senescallus, qui invitum quoque Regem ad ineundam pugnam impulerat, inter primos occubuit. Hic ipse quondam Regi venationi intento, ac parvo equo insidenti dixerat, hunc equum, licet corpore infirmum, ceteros tamen omnes totius Regni equos viribus longe superare; cum Regem simul ac totum ejus Senatum dorso suo sustineret: liberiori hoc joco Regem redarguebat, eo-

Sæcul. XV. A.C.1465. quod proprii sui arbitrii mancipium, in gravissimis Regni negotiis nullius consilium expeteret.

§. CLII.

Bituricensis, & Britanniæ Ducum apud Stampas congressus.

Paucis post prælium diebus delatum est nuntium, quod Britanniæ Dux unacum Bituricum Duce, & Dunensi Comite Stampas appropinquaret, eosque comitarentur Cabannius, Loheacius, Beccillius, & Calvimontius, ejusque Filius Carolus Ambacienſis, præter sex millia Nobilium, qui omnes animi fortitudine, corporisque proceritate longe præstantissimi erant. Re intellecta Carolesius rupta omni cunctatione eo se contulit, horum adventum præstolaturus. Illis igitur eo venientibus, deliberatum est de expeditione, quæ selectis adeo copiis committeretur. Cum vero Carolesius Comes probe cognosceret, quod Bituricum Ducem fœderi nomen dedisse pœniteret: hinc eo ex tempore fœdus cum Anglis inire, eosque denuo in Franciam advocare statuit. Hac super re consultatione facta decretum est, ut recta Lutetiam Parisiorum exercitus contenderet, ac Vastinienſem Provinciam transiret; cum vero Gamachius Marescallus Sancti

Sancti Clodoaldi pontem denuo occupasset, Fœderati alium Sequanæ fluvio prope Mauretum imposuerunt. Adhucdum hæ copiæ iter prosequebantur, cum sese illis jungeret Calabriæ Dux, qui novas ex Burgundia suppetias adduxit, inter quas quingenti pedites Helvetii numerabantur. Hi primi omnium ex hac Natione in Galliis mercede conducti visebantur. Fœderati his copiis aucti Carentonii pontem vi occupant, ibidemque Carolesius & Calabriæ Dux castra ponunt, suasque copias usque ad Confluentiæ limites explicant: Bituricum vero ac Britanniæ Duces ad oppidum S. Mauri suas stationes tenebant; ceteris jamjam ad urbem S. Dionysii præmissis. Sæcul. XV. A C. 1465. *Moret*

§. CLIII.

Rex Lutetiam reversus.

Post hæc Principes fœderati missis ad Parisienses fecialibus eos tam metu armorum, quam promissorum amplitudine ad deditionem sollicitant. Hi vero nomine Bituricensis Ducis Viros ex Clero, Senatu, Academia, & Civium ordine magis spectabiles ad Regem ablegant, qui ab eo peterent, ut convocato Ordinum Senatu juberet, quatenus Principes exiguo comitatu stipati urbem ingredi possent,

Sæcul. XV. A. C. 1465.

possent, eisque pro numeratis pecuniis annona suppeditaretur. Rex percepta hujus legationis summa Rothomago, ubi tum agebat, discessit, ruptaque omni mora Lutetiam venire contendit; Ingrediebatur urbem die vigesima octava Augusti, opportuna sane festinatione usus; si enim unius bidui moram traxisset, admissis jamjam ad urbem Principibus, se accessu excluſum ingemuisset. Vix urbem ingressus, ab omnibus, qui Principum arbitrio nimia facilitate deserviebant, debitas popoſcit pœnas. Præterea Guilielmo Charterio Parisiensi Episcopo vehementer indignabatur, eoquod hujus legationis provinciam in se suscipere non dubitasset; quosdam vero alios suis dignitatibus exuit, & quinque eorum exilio mulctavit, hos inter numerabatur Parochus Antisiodorensis S. Germani, nomine Joannes Lullierus, & Joannes Chuartius regius civilium causarum Judex. Tanta Regis in puniendo lenitas magnis celebrabatur encomiis.

§. CLIV.

Confœderati carduos pro lanceis habent.

Interea temporis Principum fœderatorum exercitus indies numero, & animo plurimum augebatur; Nemorsius enim

nim Dux, Comes Armeniacus, & Albretus cum sex Equitum millibus eisdem sese adjunxerant. Nihilominus, Cominæo teste, ad omnes Regii agminis motus adeo contremiscebant, ut nonnulli Equites, cum favente densissima caligine itinera versus Parisiensem urbem explorarent, ad castra reduces nuntiarent, se vidisse totum Regis exercitum in acies instructum, innumerasque lanceariorum copias; ad hunc rumorem communis erat fœderatorum trepidatio, confestimque omnes ad arma clamare, urbique propius accedere. Ast caligine discussa deprehendebant, quod fictitii hi lancearii, quos fœderati Equites exploraverant, non nisi prominentes essent cardui. Ea res risu accepta, cachinis, sibilisque explosa est, omnesque ob annilis illusionis contumeliam pudore suffusi ad castra rediere. Sæcul. XV. A.C.1465.

§. CLV.

Congressus Confluentinus Regem inter & Carolesium Comitem.

Ceterum de pace agi cæptum est, & quamvis utraque pars ad pugnandum obfirmatos ostenderet animos; nihilominus tamen neutra conditiones pacis aversari credebatur. Nam Regem anxiis curis divexabant clandestina fœdera-

Sæcul. XV. A. C. 1465.

deratorum Principum consilia, quæ identidem in Parisiensi urbe fovebant. Ex adverso Fœderatorum exercitus annonæ ac commeatus penuria laborabat, præcipue vero equis pabulum deficiebat. Cum igitur fatalis utrinque rerum status concordiam suaderet, concluſum est, ut die tertia Septembris in loco, quem *villam ad propalas* vocant, per utriusque partis Deputatos congressus celebraretur. Huic nomine Regis interfuit cum Cenomanensi etiam S. Pauli Comes; qui, cum conditiones nimium duras præscriberet, Regi præplacuit, quod ipsemet Carolesius Comes, nullo interprete adhibito, consilia conferret. Rex igitur Confluentiam venit, ac Comitem adiit, nonnisi quatuor aut forte quinque nobilibus stipatus. Jamjam Carolesius & S. Pauli Comes, ad oram fluminis Regiam suam Majestatem excepturi obviam processerant, eumque primi officiosa salutatione venerabantur: postea colloquio Ludovicus XI, initium dabat. Præprimis Carolesio, quem Sororium appellavit, cum primis nuptiis Sororis Regis desponsatus esset, summa animi moderatione exprobravit, quæ olim Insulis ad Morvillerium Cancellarium liberius dixisset: His præmissis tandem ad concordiæ summam ventum est. Postulabat Carolesius, Bituricensi Duci Normanniam, sibi vero Picardiæ Urbes

Grange aux Merciers

Commin. lib. 1. cap. 12.

Urbes ad Somonam fluvium ſitas tradi; pluraque alia cuivis ex ſœderatis Principibus relinqui petebat. Verum Rex Normanniam fratri ſuo in hæreditatis portionem cedere noluit, unde nonniſi Caroleſio Comiti oppida, quæ Somonæ adjacent, Comiti vero S. Pauli Conneſtabilis dignitatem adjudicavit. His ita compoſitis nec pacis colloquia interrumpebantur, nec bellandi ferocia ceſſabat. Sæcul. XV. A. C. 1465.

§. CLVI.

Rothomagum a Burgundo captum.

Borbonii Dux repulſam, qua Rex fratri ſuo Normanniam denegavit, ægerrime ferebat, unde Rothomagum ſubigere animo conſtituit. Tota hæc Provincia, ut olim Britannia felici cujusdam Ducis imperio parere exoptabat, ſpe freta, excuſſo Regis jugo ſe omni felicitatum genere cumulatum iri. Ergo Borbonii Dux urbem ingreditur, nec vulgari communis lætitiæ ſignificatione excipitur, ceteræque ferme omnes Normanniæ urbes pari jubilo ſeſe Ducis obſequio addicunt, cunctique earum incolæ, exceptis tribus vel quatuor urbium Primoribus, Borbonio Bituricenſis Ducis nomine ſacramento fidem ſuam obſtringunt. Ludovicus XI, ubi Rothomagenſes ſeditionem moviſſe, & Pontiſaram Burgundiæ *Commin. l. 1. cap. 13.*

Sæcul. XV. A.C.1465

gundiæ Duci restitutam fuisse comperit, serio ad firmandam pacem animum adjecit, ac Carolesio Comiti significari jussit, sibi gratum, acceptumque fore ipsius adventum, atque colloquium, hancque in rem eidem tempus, locumque, quo convenirent, exponi fecit; præfigebatur autem campus quidam Confluentiæ vicinus.

§. CLVII.

Alterum Regis cum Carolesio colloquium.

Eo se contulit Rex nonnisi præsidiariis Scotorum copiis stipatus; nec magis frequens erat Carolesii comitatus. His advenientibus, Rex pacem esse confectam, & Rothomagenses defeciisse, Comiti hujus rei adhucdum ignaro aperuit, additque hæc verba: ut fratri meo Normannia cedatur, id nunquam ultro concessissem, postquam vero jamjam a Normannis Dux salutatus est, id pace mea fiat, ipsusque pactis modo, quo inita fuere, subscribam. Hoc verbum Regis summo animi jubilo excipit Carolesius Comes, ac continuo cum Rege collocutus, licet nonnisi quingentis suorum stipatus esset, incautior progreditur usque ad quoddam propugnaculum urbi proximum. Tandem vero periculum, in quod temere se conje-

conjeciſſet, agnovit; nullo enim negotio a Rege captivus abſtrahi potuiſſet, nihilominus nec vultu nec mente concidens, diſcriminis timorem ſupprimere, quantum valuit, conatus eſt. Rex quoque habita honoris, ac reverentiæ ratione, hac ſeſe vindicandi occaſione adeo opportuna uti noluit. Sæcul. XV. A.C. 1465.

§. CLVIII.

Pacis conditiones Regem inter & Caroleſii Comitem.

Ad eam rerum ſummam ventum eſt, ut nil niſi pacem mutuo conſenſu, ac appoſito ſigillo firmare reliquum eſſet. Igitur die quinta Octobris apud Confluentiam Regem inter & Caroleſii Comitem ſancitum, ut ille oppida ad Somonam fluvium ſita haberet, ea tamen nonniſi poſt ſuam, ſuique Patris mortem ducentis aureorum millibus redimi poſſent, præterea Guineæ, Bononiæ, & Pontivii Comitatus poſſideret, & Comes S. Pauli, quocum Caroleſius arcana & occulta omnia communicabat, Conneſtabilis dignitate augeretur. Hi articuli nonniſi Caroleſium concernebant. *Bellefort. lib. cap. 124.*

Aliæ vero concordiæ leges firmatæ ſunt die vigeſima nona ejusdem Menſis in oppido S. Mauri ad foſſas, cautumque ut Principibus fœderatis priſtina eorum

Sæcul. XV. A. C. 1465.

bona redderentur; Comes Dunenſis in poſſeſſionem omnium ſuarum ditionum rediret; Antonius Chabannius Dammartini Comes munere dejectus, in integrum reſtitueretur, & Parlamenti ſententia, qua capite damnatus erat, nulla ac irrita declararetur. Demum vi fœderis Britanniæ Dux præter expenſas, quas in bello fecerat, Montfordienſem Comitatum recuperavit; Guilielmus Juvenalis Urſinus priſtinæ Cancellarii dignitati reſtitutus eſt, & Loheacius honorificum Mareſcalli Franciæ officium rurſus obtinuit, denique Bituricum Dux in Normanniæ Ducatus poſſeſſionem immiſſus eſt. His utrinque firmatis Rex ipſe Caroleſium Comitem Villeriam usque, quæ eſt urbs quatuor leucis Lutetia diſtans, conduxit, ſingulis poſtea ad ſua reverſis. Præfatis concordiæ legibus adjectum eſt aliud pactum, quo decretum, ut triginta & ſex Viri ſeligerentur negotiis gerendis idonei, nimirum duodecim ex unoquoque ordine, Cleri, Nobilitatis ac Plebis. Hi a die quinta decima Decembris integro bimeſtri ſuo fungerentur officio, ac ſaluti ſubditorum necnon bono publico opportunis mediis proſpicerent. Hic tamen articulus effectu caruit.

§. CLIX.

Sæcul. XV. A. C. 1465.

§. CLIX.

Leodienſium petulantia a Caroleſio caſtigata.

His ita compoſitis Rex primas eo curas intendit, ut fœderatos Principes mutuis diffidiis in partes ſcinderet; nec conſilium eventus tractu temporis fefellit. Ceterum Caroleſius Comes adverſus Franciam fœdus cum Anglis iniit, quod tamen Gallis haud funeſtum fuit; mala enim, quæ exinde timebantur, pacis Confluentinæ articulis, & domeſticis Anglorum diſſenſionibus præpediebantur. Graviores longe tumultus ſuſcitabat illud pactum, quod Ludovicus XI. Menſe Julio, maxime ingraveſcente belli furore, cum Leodienſibus ſanxerat: Hi enim Brabantiam, & Namurcenſem Comitatum infeſtis armis invaſerant, ac cum Ducis Burgundiæ copiis prælio decertarunt, infauſto tamen marte; quippe quatuor ſuorum millia fuere cæſa; Iidem ad falſum rumorem, quo Caroleſius Comes mortuus dicebatur, illum in Montis-Leterici prælio occubuiſſe credebant, proin ipſius effigiem patibulo affigere, atque atrocibus convitiis, contumeliisque laceſſere non dubitabant. Comes finito cum Gallis bello acceptas a Leodienſibus injurias ulciſci animo ſtatuit,

Commin. lib. 2. c. 1. Suffrid. Petr. in geſt. Pontif. Leod. Monſtrelet. vol 3. Meirr. l. 16.

Sæcul. XV A.C. 1465.

tuit, quapropter in eorum ditionem cum valido viginti octo millium Equitum, nec minoris numeri peditum exercitu irrupit, Dinandum urbem obsidione cinxit, ac demum vi expugnatam comburi jussit, civium octingentis in Mosa flumine submersis, ceteris ad extremas calamitates redactis. Accurrunt Leodienses in auxilium urbis; cum vero ad conspectum incendii terrore perculsi, de salute sua conclamatum esse arbitrarentur, Burgundiæ Ducis clementiam implorant, ac illius interventu sibi a Comite Carolesio ejus filio delicti veniam impetrari precantur. Conceſſæ sunt eis unius anni induciæ, quas tamen iidem, licet fidei suæ trecentos obsides dare compulsi essent, paulo post violabant, unde Comitis iram in se acerbius provocarunt, qui etiam ab eis severissimas pœnas poposcit.

§. CLX.

Normannia Bituricum Duci rursus a Rege ejus fratre erepta.

Ludovicus XI. concordiæ leges cum Carolesio, atque Principibus non ita pridem sancitas servare parum anxius erat, sed potissimum recuperandæ Normanniæ cupidine stimulabatur, quocirca Burgundiæ Ducem, præcipuum fœderatorum

ratorum caput, ad suas partes trahere conatus est, valuitque successus; quippe Joannam filiam suam connubii fœdere junxit Ludovico præfati Ducis Filio, eidemque Gallicæ etiam classis Præfecturam pollicitus est, ac insuper totam ejus familiam gratiis atque favoribus longe ampliſſimis auxit; unde tanta dexteritate suis consiliis obsequentem reddebat Burgundum, ut is, qui paulo ante omni contentione Bituricum Duci Normanniam perpetuo jure assertam voluit, jam nullum non moveret lapidem, ut Duce expulso, rursus Regem intruderet; adjuvit quoque consilii successum dissensio, quæ inter Principes fervebat. Hanc quoque Ludovicus Galliarum Rex in rem suam vertens, Aurelia discedit, ac cum suis copiis recto itinere in Normanniam contendit. Tum Borbonii Dux quantocius non modo palam Regis partibus accessit, sed etiam Ebroicum, & Vernonium urbes occupavit: sub idem tempus cum Carolus de Meloduno Nantolleti Dynasta interim Gisortium expugnaret, Rex Pontem-Arcuensem urbem obsidione primum cinctam, mox deditione accipit. Demum Britanniæ Ducem aggreditur, eumque Cadomum venire jussum compellit, ut in quodam congressu urbes a se in Normannia inferiori occupatas Escuno, qui postea Co-

Sæcul. XV. A.C. 1465.

Nantouillet

Sæcul. XV. A. C. 1465.

mes Convenenſis ſalutabatur, velut ſequeſtri aſſervandas cederet; Eodem victoriæ curſu Rex Luparias in ſuam redegit poteſtatem; Rothomagenſes quoque, cum potiſſimas Normanniæ urbes Ludovici imperio patere comperiſſent, & ipſi ineunte anno ſequenti deditionem fecerunt. Igitur Bituricum Dux, conſilii & animi inops, pecuniis & amicis deſtitutus, ſaluti ſuæ fuga conſuluit, veritus, ne in Regias manus incideret, ægre tamen fortunæ beneficio in Britannia aſylum invenit. Sic igitur Normannia nonniſi unico bimeſtri a Duce ſuo regebatur, eo autem expulſo plurimi juxta, ac præcipui Provinciæ Viri ſeditionis in legitimum eorum Principem motæ culpam capitis pœna luebant.

§. CLXI.

Henricus Rex alieno habitu in Angliam reverſus, captusque.

Continui, qui Angliam miſere in partes ſcindebant, factionum tumultus metum malorum, quæ ex Principum conjuratione Gallis impendebant, potiſſimum diſſipabant. Infelix enim Henricus Rex Scotiam, ubi vitæ ſuæ ſecuritati proſpecturus confugerat, iniquo prorſus conſilio reliquit, atque Angliam ſub aliena veſte ignotus repetiit, cum interim Regina ejus

ejus conjux ſuppetias, quarum ope regno reſtitui poſſet, a Gallis impenſius ſollicitaret. Equidem pia Henrici erat voluntas, ut fautores ſuos ſumme afflictos præſentia ſua erigeret, priſtinam ſubditorum ſuorum fidem reſuſcitaret, ac demum opportunitatem rerum ac temporis in rem ſuam verteret; aſt incautius reditus ſui conſilia manifeſtabat ejusmodi Viris, quibus Regem ſuum prodere ſolemne erat; quapropter ipſe animi ſui levitatem propriæ libertatis diſpendio; Dux vero Sommerſetus capitis pœna luere cogebantur. Sæcul. XV. A.C.1465.

Henricus enim vix ſalutatis regni finibus, ab Anglis cognitus capitur, & pedibus ſubtus equum colligatis Londinum delatus Turri includitur, ejusque Amici innumeris ferme periculis ægre admodum vitam ſuam redimentes, regno excedere compelluntur. Lancaſtrienſes quoque per vicinas Regiones diſperſi errabant, & teſtatur Philippus Comminæus, ſe vidiſſe quemdam hujus factionis nobiliſſimum, qui nudis pedibus panem ſuum miſerandum in modum oſtiatim emendicabat, donec tandem a ſuis recognitus exigua penſione juvaretur; eodem quoque tenui ſubſidio vitam trahebant Ducis Sommerſeti duo Filii, poſtquam generis ſui conditionem, nomenque manifeſtarunt.

Sæcul. XV.
A.C. 1465.

§. CLXII.

Turbæ inter Eduardum Regem, & Varvicenſem Comitem.

Nunquam extremæ ruinæ Lancaſtrienſis Familia erat proximior, quam eo ipſo tempore, quo conclamata credebantur omnia, & domi foriſque nil ultra humanæ ſpei, opisque reliquum videbatur; nihilominus ſalutem auxiliumve invenit in eo, qui olim omnium atrociſſimus ejus inimicus, jam miro fortunæ luſu illius tutor, atque patronus evaſit. Is erat celebris ille Varvicenſis Comes, qui cum Eduardo ſimultates habebat. Agebatur enim de futuro Regis connubio, cum vero Eduardus inter plures ſibi oblatas Principes unice in Bonnam de Sabaudia Carolinæ Galliarum Reginæ ſororem ſuos conjiceret oculos, Varvicenſi Comiti datum eſt negotium, ut Franciam peteret, hasque nuptias conciliaret: Neque defuit Comitis dexteritati eventus optati proſperitas; quamvis enim Margarita de Andegavia Henrici conjux obſtreperet, rem tamen eo deduxit Comes, ut nil reliquum eſſet, quam ut reditum expectaret Legati, quem Ludovicus ad Eduardum, ut nuptialibus tabulis ſubſcriberet, in Angliam miſerat. Sed ecce! inopinatus in Franciam defertur

tur nuntius, quod recens electus Angliæ Rex jamjam connubio junctus esset, ac quamdam Nobilem duxisset viduam, quæ quondam conjux erat Joannis Equitis de Gray, qui Henrici VI. vexilla sequebatur, atque altero ad S. Albanum prælio occubuit. Hanc fœminam Eduardus venationibus intentus, haud procul a Graftonia urbe in ejus palatio invisit, tamque immoderato amoris æstu illam deperiit, ut eam thori sociam seligeret, quamvis ipsa aliis procis jamjam fidem suam obligasset, & Eboracensis Ducissa ejusdem Mater, ut filium suum ab ejusmodi nuptiis absterreret, nil intentatum relinqueret. Verbo: contrahitur matrimonium, nec ullæ, quas negotii gravitas deposcebat, solemnitates prætermittuntur. Fremebat equidem totum Angliæ Regnum, nemini tamen hoc connubium magis molestum acciderat, quam Varvicensi Comiti; haud enim obscure cognovit, quod Rex ei illudere, illumque totius Europæ ludibrio exponere voluerit, eoquod Regii Sanguinis Principem in Sponsam peteret pro Rege suo, qui tamen jamjam privatam quamdam fœminam duxisset. Hæc prima fuere Regem inter & Comitem discordiarum semina, quæ nonnisi anno sequenti in gravissimas turbas aperte erumpebant. Sæcul. XV. A.C. 1465.

Sæcul. XV. A.C. 1465.

§. CLXIII.

Censuræ Theologiæ Facultatis Parisiensis.

Hoc anno Theologica Parisiensis Facultas tres propositiones quibusdam Deputatis maturo examine discutiendas tradidit. Has quidam Physices Auditor Parisiis in Vico stramineo propugnabat: Erant autem sequentes: I. *Omnis homo est infinitas hominum, & hæc hominum infinitas nonnisi eandem habet animam.* Hanc propositionem tanquam erroneam in fide, Symbolo, sacris literis, & Ecclesiæ doctrinæ contrariam, pias aures offendentem, & multis titulis scandalosam Doctores damnarunt, simulque declararunt, quod quicunque eam pertinaciter teneret, aut doceret, hæreticus censendus esset. II. *Nullus homo unquam corrumpetur, quamvis nonnunquam corrumpi deberet.* Hanc denuo in fide erroneam, sacræ Scripturæ, sensui communi, ac sanæ rationi oppositam proscripserunt, dixeruntque, eum tanquam hæreticum esse rejiciendum, qui eam cum pertinacia defenderet, aut doceret. III. *Quælibet pars hominis est homo.* Hæc assertio falsa est, scandalosa, a communi sacræ Scripturæ loquendi modo aliena, & noxiorum errorum inductiva, ac proin nec tenenda, nec

Argentre collect. jud. tom. 1. p. 255. Hist. Univ. Paris. tom 5. p. 678.

nec tradenda. Postquam igitur has propositiones Facultas hac censura die duodecimo Martii notaverat, ceteras quoque, quæ ad fidem non pertinent, Universitatis judicio reliquit, ut easdem debitis censuris perstringeret. Secul. XV. A.C.1465.

§. CLXIV.

Beatus Andreas Chiensis a Turcis Martyrio affectus.

Eodem hoc anno Turcæ longo, ac crudeli martyrio Beatum Andream ex Insula Chio ortum peremerunt, eoquod ejus fidem atque constantiam promissionibus, minis & atrocissimis tormentis frustra tentatam expugnare non possent. Georgius Trapezuntinus, qui martyrium Andreæ describendum suscepit, apud Surium ad diem vigesimam nonam Maji refert, quod sensim ferro singulis diebus aliquæ carnis partes ex ejus corpore fuerint decerptæ, ut pœna quo diuturnior, eo severior esset, demum vero capite obtruncatum obiisse idem testatur Mahometes summam Andreæ in tormentis fortitudinem admiratus, corpus ejus honorifice sepeliri Christianis permisit, illudque aliquot post annos humo effossum, sine ullius corruptionis vitio integrum repertum est. *Spond. hoc anno num. 16* *Surius ad diem 29. Maji.*

§. CLXV.

Sæcul. XV. A.C. 1465.

§. CLXV.

Thomæ Palæologi obitus.

Turco-Græc. lib. 1.

Sub idem tempus Thomas Palæologus Princeps die duodecima Maji obiit, annos natus quinquaginta sex. Is Romam venit Pio II. Pontifice adhuc regnante. Evocaverat e Corcyrensi Insula liberos suos Andream, & Manuelem, ac Sophiam filiam; Attamen iidem jamjam ad Anconitanum portum appulerant, cum ipse antequam eos amplecti posset, vivis ereptus esset. Nihilominus Pontifex Bessarioni Cardinali negotium dabat, ut orphanos hosce Principes Romam deduceret; idem vero Papa illis eandem pensionem, quam eorum Pater habebat, concessit, ac Andream primogenitum honoribus, atque officiis auxit, ut horum adminiculo pro status sui ratione honeste vivere posset. Manuel vero natu minor suorum familiarium suasu Roma Constantinopolim clam profugit, & a Mahomete liberaliter habitus est, moriensque duos filios superstites reliquit, quorum alter admodum juvenis decessit, alter Mahometis sectam adoptavit. Demetrius Thomæ frater, postquam varias fortunæ vicissitudines expertus, ac diu Mahometis vexationibus expositus erat, Adrianopoli Monachum, nomenque Davidis

Phranz. l. 3. c. 28.

vidis induit, & tandem circa annum Domini milleſimum quadringenteſimum ſeptuageſimum animam Deo reddidit. Sæcul. XV. A.C. 1465.

§. CLXVI.

Laurentii Vallæ extrema.

Obiit item hoc anno Laurentius Valla ætatis ſuæ anno quinquageſimo. Is erat Patricius Romanus, & Eccleſiæ S. Joannis ad Lateranum Canonicus, Vir humanioribus literis clarus, atque linguarum peritia inſignis. Nonnulla poſteritati reliquit opuſcula de religione, & præcipue *notas in novum teſtamentum*, quæ, ut nihil diſſimulem, potius Grammatices venuſtatem, quam Theologiæ gravitatem redolent, nec tamen ad textus intelligentiam prorſus inutiles ſunt; eas invenire eſt in magnis Angliæ criticis. Huic operi adjungere oportet alium tractatum *de ficta donatione Conſtantini*, quem Grotius in ſua epitome recitat, denique tractatum de libero arbitrio, & ſermonem de Euchariſtia ſcripſit. Anno milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo Romæ agebat, atque apud omnes literatos ſummo in honore habebatur; inde vero tertio poſt anno profectus Neapolin venit, ut Alphonſum V. Arragonum Regem latinæ eloquentiæ præceptis imbueret; Attamen (ſi qua fides nonnullis Scriptoribus) ibidem

Voſſ. de hiſt. latin.

Paul. Jov. in elog. doct.

Baillet. Jud. Doct. tom. 2. in 4.

Sæcul. XV. A.C. 1465.

ibidem ad Inquisitionis tribunal deferrebatur, & nonnisi Regis Alphonsi interventu atque auctoritate ægre rogi pœnam effugit, publicæ tamen fustigationis ignominiam subire compulsus est. Ceterum hujus commenti Architectus extitit Poggius Florentinus, qui Laurentio Vallæ infensus, eundem mordacibus oppido convitiis proscidit. Præterea rem hanc mere confictam esse, colligitur ex eo, quod Laurentius Romam redux annua pensione auctus publice literas docuerit. Visitur hodiedum in Ecclesia S. Joannis ad Lateranum quoddam Epitaphium, quod Catharina Laurentii Mater, ut fertur, erigi, ac marmori hæc verba insculpi jussit: *Laurentius Valla Pontificis, Regisque Neapolitani Secretarius.* Verum dubia admodum est hujus inscriptionis fides.

§. CLXVII.

Henrici Kalteisen obitus.

Inter Scriptores hoc anno fatis functos refertur quoque Henricus Kalteisen Confluentiæ natus, Ordinis FF. Prædicatorum Religiosus, ac Universitatis Colonienſis Theologus. Hic ad prædicandam sacram militiam adversus Bohemos Hussitas ab Eugenio IV. Papa selectus erat, ac Basileensi Synodo præsens acriter

ter conflixit cum Udalrico Orphanorum Sectæ presbytero, qui Verbi divini prædicationem unicuique liberam, nec missionem esse necessariam contendebat. Hunc Henricus oratione, quam ad tertiam diem protraxit, confutabat, invictisque demonstrabat argumentis, quod a simplicibus Sacerdotibus, nisi vocati sint, nullatenus prædicationis officium assumendum esset. Postea Magister sacri Palatii Anno millesimo quadringentesimo quadragesimo renuntiatus, etiam Inquisitor hæreticæ pravitatis in Germania decretus est, & quinto post anno nimirum millesimo quadringentesimo quadragesimo quinto a Nicolao V. Archiepiscopus Nidrosiæ in Norvegia, & Cæsariensis nominatus, die tertia decima Octobris Anno millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto animam efflavit. Oratio, quam in Concilio Basileensi dixerat, in Collectione Patris Labbæi habetur. Trithemius testatur, ex Henrici calamo plures fluxisse sermones de tempore, de sanctis, & super *Magnificat*, nec non varias quæstiones, atque Collationes ad Clerum.

Sæcul. XV. A.C.1465.

Collect. Concil. P. Labb. tom. 2. Trithem. in Chron. Spanh. & de Script. Eccles.

§. CLXVIII.

Podiebracii Bohemiæ Regis pervicacia.

Interea Podiebracius Bohemiæ Rex non solum Anno 1466.

Sæcul. XV. A.C.1466.

solum Pauli Papæ lenitate, ac amplis, quibus eum cumulabat, gratiis atque favoribus ad meliorem frugem minime se recepit, sed etiam impietate crescens justam in se summi Pontificis indignationem provocavit. Præcipuam vero illius causam paucis recensebimus. Erat Podiebracio suos inter Proceres quidam Princeps Catholicus nomine Zdenco, seu Stenco, religioni suæ addictissimus, ac præclaris meritis summe commendandus. Hunc nonnulli sive invidiæ stimulis, sive calumniandi libidine agitati gravissimorum criminum reum Podiebracio deferunt; Rex falsis ejusmodi criminationibus nimia facilitate fidem adhibebat, ac Virum aliunde sibi minus acceptum, ut persequeretur, occasionem datam lubens arripuit, eumque omnibus bonis exutum comprehendere statuit; quare Zarasten oppidum, ad quod confugerat Stenco, dura obsidione cinxit. Ille inter tot arcta prehensus, ut saluti suæ consuleret, effugiendi mediis anxie quæsitis, ac tandem feliciter inventis Romam venit, Pontificis opem imploraturus. Paulus oppressi causam in se suscipiens, literas eidem dedit ad Fridericum Imperatorem directas, simulque omnes, qui Zarasten obsidere pergerent, anathemate percellit.

Papiens. in Com l. 6.

Spond. ad ann. 1466. n. 1. & seq.

§. CLXIX.

§. CLXIX.

Secul. XV. A.C. 1466

Nuncius Papæ in cauſſa Bohemorum ad Imperatorem.

Re intellecta Podiebracius quoque ceterorum Regni Procerum nomine, quos ſibi propenſos habebat, Romam ſcribi curavit, & obſidionis cauſſam in Stenconis crimina rejecit, ac inſuper Legatum ad Imperatorem mitti poſtulavit, ut ab ipſo de tota rei ſerie Cæſar edoceretur, eademque occaſione, ut inquiebat Podiebracius, cum eodem Legato de Bohemia ad fidem orthodoxam revocanda agi poſſet. Pontifex fraudem Podiebracii animadvertens, juſſa ſua non revocavit, Rudolphum tamen Epiſcopum ad Imperatorem miſit, eique negotium dedit, nequid cum Rege Bohemo aut ejusdem Miniſtris tractaret, priusquam obſidionem arcis Zoraſtenæ ſolutam cognoviſſet. Aſt Podiebracius contemptis Papæ monitis Zaraſtenſes annali obſidione arcte preſſos demum ad deditionem compulit.

§. CLXX.

Seditio Bohemiæ Procerum in Podiebracium poſtea a Papa anathemate perculſum.

Pontifex hanc Regis pertinaciam haud parum indignatus, confeſtim Rudol-

Secul. XV. A C 1466.

pho in mandatis dedit, ut singulos Germaniæ Principes adiret, eisque rem gestam exponeret, atque Pontificis nomine rogaret, ne impedimento essent, quo minus judicium de Bohemiæ Rege cæptum redintegrari posset. Una omnium fuit responsio, scire Pontificem, quid sui officii esset, facturos se, quod probos deceret catholicos, non posse tamen se, donec Podiebracium Ecclesia hæreticum judicasset, a fœderibus ejus discedere. Eodem tempore, omnes Regni Proceres Catholici, Stenconis exemplo territi, suum quoque exitium verebantur; hinc a Rege defecerunt, ac sese Wratislavienſibus, aliisque, qui jam antea jugum ejus excusserant, junxerunt; cum vero iidem etiam Sacramenti, quod Podiebracio præstiterant, religione absolvi peterent, confestim a data fide liberati sunt. Demum dies, quo Romæ judicio se sisteret, publico decreto Regi dictus est, ac Rudolpho mandatum, ut auxilia adversus eum conquireret, ac si opus esset, Cruciatam palam decerneret. Nihilominus Podiebracius Catholicos Proceres persequi non destitit, & ad diem condictam nec ipsus comparuit, nec suos Romam ablegavit; Quare Pontifex, cum omnes Cardinales ceterique Antistites, & Doctores convocati consensissent, cunctaque ad ferendam sententiam necessaria de more fuissent præmissa

missa, Regem de perjurio, sacrilegio, ac hæresi convictum declaravit, atque adversus illum excommunicationis sententiam, quam eidem Papa jam a longo tempore minitabatur, pronuntiavit. Sæcul. XV. A C 1466

§. CLXXI.

Idem per Papæ sententiam regno privatus.

Ea nihilominus cura Papam haud parum sollicitum habebat, ut Virum inveniret, qui excommunicationis decretum executioni mandari curaret. Cæsar enim Podiebracium aperto Marte aggredi, fœdusque cum eo initum rescindere detrectabat; Poloniæ ac Hungariæ Reges itidem Bohemum sibi infensum reddere timebant, cum aliunde domesticis belli tumultibus impliciti essent: Bohemis autem regni Proceribus non satis virium ad exequendam hanc sententiam erat: ceteri vero nimia loci distantia prohibebantur. Cum igitur Papa judicium suum, nisi effectui daretur, ludibrio exponi pertimesceret, sententiam differre decrevit. Ast Cardinalis Carvajalus in quodam Patrum Senatu hac super re habito verba fecit: non sunt, inquit, omnia humanis judiciis metienda, in rebus arduis maxima spes in Dei auxilio reponenda; quod si nec Imperator, nec Polo- *Papiens. epist. 262.*

Sæcul. XV. A. C. 1466.

nus nec Hungarus Sanctitati suæ præsto erint, adjuvabit tamen Deus, qui de excelso caput impii conteret, modo nostris non desimus partibus, cetera abs dubio perficiet exercituum Dominus. Ad hæc verba omnium Cardinalium animi erigebantur, & ipse Pontifex peracto Sacro solemni in die Natalis Domini thronum, qui ante summum Altare in Basilica S. Petri collocatus erat, conscendit, ac sententiam pronuntiavit, Regemque Bohemiæ Regno, omnibusque honoribus tanquam hæreticum privavit: subditos vero ab obedientia, & juramenti Religione absolvit, ipsumque Regem, ejusque filios, totamque posteritatem ad consequendas quascunque dignitates inhabiles declaravit. Papiensis Cardinalis summis laudibus extollit Pontificis æquitatem, qua hanc sententiam ferebat: *Ministerium justitiæ*, inquit, *operati sumus. Justitiæ admiscuimus clementiam. Nulla solemnitas, nullus ordo, nulla expectatio est prætermissa. Rite peracta sunt omnia. In quadriennium a die, quo Reus citabatur, productum est judicium: non negligentia ulla nostra, sed certo semper consilio. Ter flagitante Cæsare, conversionemque ejus spondente, semel autem Principibus Germaniæ id ipsum petentibus, cursum damnationis suspendimus, majori semper favore, quam spe. Ea vero lege continuo promissa est suspensio,*

si inte-

si interim ille fidelibus pacatis nihil noceret. Indulgentia nostra contumaciter abusus est. Non quietem agens, non iis etiam parcens, quos propter institutum est judicium. Per has moras sic eos nequiter habuit, sic dure afflixit, ut graves ad nos perferrentur querelæ. Pertulimus tamen patienter omnia, ac licet decepti, in eadem lenitate duravimus, ne aliquando in mali Regis judicio, aut præcipites aut immisericordes existimari possemus. Ceterum progressu temporis hæc excommunicationis sententia in Regem lata tanti apud Proceres, & Regni status momenti fuit, ut Casimiro Poloniæ Rege Bohemiæ coronam recusante, Hungariæ Rex indicto bello Podiebracium armis infectatus fuerit. Secul. XV. A.C. 1466.

§. CLXXII.

Pax Polonos inter et Cruciferos Porussiæ.

Magis prospero successu legationem obivit idem Rudolphus ad Principes Germaniæ eo fine missus, ut concordiam Polonos inter & Porussiæ equites reduceret. Quippe post crudele bellum inter eos per quatuordecim annos gestum tandem die decima nona Octobris hujus anni pax utrinque confecta est. Rudolphus, cum ante omnes ad Poloniæ Regem hac de re scripsisset, misso ad *Michov. l. 4. cap. 62. Cromer. l. 26*

Sæcul. XV A.C. 1466.

eum Dlugoſſo Regis Secretario ſignificavit, pacem ſe non abnuere, dummodo ipſe Legatus non imitaretur Hieronymum Cretenſem Archiepiſcopum, qui Regi ſuam operam pollicitus, cum ad Cruciferos tanquam pacis Angelus miſſus eſſet, ipſe econtra ab ipſis calicis aurei dono corruptus belli flammas ultro reſuſcitavit. Rudolphus plenam fidem, atque integritatem ſpopondit, & cum inter Fridericum Imperatorem, & Matthiam Hungariæ Regem invicem diſſidentes pacem feliciter confeciſſet, in Poloniam venit, ubi ſumma fide, ſtudioque concordiam diutinis votis exoptatam concluſit. Haud infimam huic negotio operam contulit Ludovicus Herlingshauſen, tunc temporis magnus Crucigerorum Magiſter, Vir moderatione animi longe ſpectatiſſimus.

§. CLXXIII.

Præcipuæ Pacis Leges.

Hujus pacis præcipui erant articuli. I. Tota Pomerania cum ceteris nonnullis Provinciis ad Polonos redibit, pro quibus recuperandis ipſi centum ferme & quinquaginta annorum bella geſſerunt. II. Eccleſia Culmenſis Geſnenſi Metropoli reſtituetur, quæ per annos circiter ducentos Rigenſi in Livonnia ſubjecta erat. III. Ma-

III. Magnus Poruſſiæ Magiſter in fide & clientela Regis Poloniæ erit. Pace reſtituta miſſi ſunt utrinque Romam Oratores, qui debitas Sedi Apoſtolicæ referrent gratias pro ſollicitudine, qua hæc diſſidia compoſuit, atque inter populos tranquillitatem revocavit. Iisdem quoque Legatis in mandatis datum, ut Rudolpho pro induſtriæ ac fidelitatis ſuæ meritis Cardinalitiam impetrarent purpuram, quam tamen eum non adeptum eſſe conſtat, qua vero ex cauſſa ignoratur. Nihilominus poſtea Wratislavienſis Epiſcopus renuntiatus eſt. Sæcul. XV. A.C. 1466.

§. CLXXIV.

Franciſci Sfortiæ Mediolanenſium Ducis obitus.

Hoc anno repentina morte vivis ereptus eſt Franciſcus Sfortia Mediolanenſis Dux ætatis ſuæ anno ſexageſimo quinto. Primam lucem aſpexit die vigeſima tertia Julii, Anno Domini milleſimo quadringenteſimo primo. Princeps erat bello ac pace ſummus; viginti duo omnino prælia commiſit, ſemper victor, nunquam victus; Vir Religione, moderatione, liberalitate, eloquentia, ac peritia militari longe celeberrimus. Id tamen ei a nullis Scriptoribus vitio datum, quod in ſenectute ſua mulierum amore deceptus

Sæcul. XV A.C. 1466.

ceptus, gloriæ ſuæ ſplendorem obfuſcaſſet.

§. CLXXV.

Galeatius Maria Filius ejus Succeſſor.

Papienſ. ep. 173. 174. 188 119. *& ſeq.*

Succeſſorem habuit Galeatium Mariam Sfortiam filium ſuum primogenitum, viginti duorum annorum Juvenem: Hic tum in Gallia exiſtens a Patre ſuo in auxilium Ludovici Regis XI. eo mittebatur, ac titulo Papienſis Comitis decoratus, comperta Patris ſui morte continuo Mediolanum alieno habitu indutus rediit, & Ducatus ſui poſſeſſionem accepit.

§. CLXXVI.

Mors Epiſcopi Santandreani Scotiæ Gubernatoris.

Buchanan. Hiſt. Scot. lib. 12.

Eodem hoc anno fatis ceſſit in Scotia Epiſcopus Santandreanus, poſt cujus obitum ingentibus turbis regnum hoc agitatum eſt. Antiſtes ille ſcholas publicas ad S. Andream maximis ſumptibus ædificavit, ſibique ſepulcrum, quo & conditus eſt, magnifice extruit. Meritorum ſuorum ſuffragio, Jacobo IV. nondum per ætatem juris ſui effecto, Scotiæ Adminiſtrator nominatus eſt, tantaque ſapientia ac prudentia arduum hoc munus obibat, ut eo regni gubernacula moderante continuo pax floreret. Fratrem habuit

habuit uterinum nomine Patricium Graamum, quem præclaræ animi dotes digniſſimum Sedis Santandreanæ ſucceſſorem expetere videbantur, omnesque Eccleſiæ ac Regni ſaluti pie affecti eundem unicis votis exoptabant; quapropter etiam ſuffragante virtutum ſuarum excellentia huic Eccleſiæ ſuffectus eſt, ſed malevolorum invidia frequentes perpeſſus eſt adverſitates, quas demum ſuperaturus Romam adiit, & electionis ſuæ confirmationem efflagitavit, eamque facile a ſummo Pontifice Paulo II. obtinuit, prævie meritorum fama commendatus. Sæcul. XV. A.C. 1466.

Interea vero Jacobus Kennethus Eboracenſis Archiepiſcopus nullum non movit lapidem, ut titulum Primatis Scotiæ, quem bellorum licentia ſibi uſurpaverat, etiam in pace retineret. Haud ægre Patricius ab omni ambitionis ſpecie alienus hanc prærogativam Jacobo ceſſiſſet, niſi invitus eam acceptare a ſuis compulſus fuiſſet, ac ipſe etiam ſummus Pontifex illum non modo Scotiæ Primatem declaraſſet, ſed etiam Legationem ad reſtituendam Eccleſiæ diſciplinam in Scotia eidem detuliſſet. Nec tamen, niſi Rege tutelam egreſſo, in Scotiam redire auſus eſt; verebatur enim, ne Regni Adminiſtratorum, quos ſibi infenſos noverat, potentia opprimeretur.

Sæcul. XV. A. C. 1466.

§. CLXXVII.

Papa Henrici Caſtellæ Regis Fautor.

Alphonſus Infans, poſtquam Regni Caſtellæ Sceptrum per tam propudioſam factioſorum inſolentiam, ut ſupra meminimus, ſibi vendicaverat, ex aliorum bonis ſine proprio diſpendio liberalis erat, atque ſuis fautoribus, a quibus ad ſolium nondum jure ſibi aſſertum evectus erat, plures urbes & caſtra donavit. Attamen Paulus II. Pontifex ſceleſtiſſimos rebellium auſus indignatus, Henricum Regem legitimum tueri conſtituit, illumque, qui Alphonſi nomine urbi Toletanæ imperabat, anathemate mulctavit. Cum vero ille ſpretis Eccleſiæ cenſuris Cathedralem Eccleſiam, cum ſacra peragerentur, intrare præſumeret, omnes Canonici eo adveniente, divinum interrumpunt officium, ac Sacellanum ablegant, qui urbis Rectorem, ne divina turbaret myſteria, rogaret. Hoc facto ex Rectoris ſatellitibus quidam ſtricto acinace hunc Sacerdotem feriit, atque ante pedes ſuos exanimem proſtravit. Tanta crudelitate populus acriter concitatus, ex Eccleſia currere, ad arma volare, ac Præfectum, omnesque ſuos ſequaces urbe expellere cæpit. Nihilominus Cives ad Alphonſum ſtimulante, quo in eum ferebantur, amoris affectu Oratores decernunt,

cernunt, qui immoderatius Religionis studio abreptos excusarent. Hos tamen Alphonsus durissimis verbis, gravibusque minis exceptos redire jussit. Adeo arrogantem agendi rationem cives, ceterique urbis incolæ exosi, tandem sapere inceperunt, atque ad Henrici obsequium reversi sunt, pluresque aliæ urbes horum exemplum imitabantur. Sæcul. XV. A.C.1466.

§. CLXXVIII.

Alphonsus Regis Castellæ Frater mortuus.

Verum repentina mors Alphonso amissa recuperandi, ac vindictam exercendi spatium ademit; quippe iter agens Cardegnosæ, quæ urbs est Abula secundo lapide distans, improviso morbo corripitur, ejusque violentia paucos infra dies vivis subtrahitur, fatis functus die quinta Julii. Fuit varia mortis hujus opinio; alii enim Regem peste eam Regionem jam diutius desolante, alii veneno eidem, cum mensæ accumbens trutam commederet, propinato extinctum divulgabant. Rebelles hujus obitu ad incitas redacti, Isabellæ Alphonsi Sorori nomen, & Regni insignia deferenda censebant; Verum illa, cum auctoritate sua seditiosorum factionem quovis pacto honestare recusaret, oblata respuit, unde nec hi quoque coro- *Marian. hist. Hisp. l. 23.*

Sæcul. XV. A.C.1466.

coronam ſibimetipſis vendicare amplius auſi ſunt, utpote omni juris ſpecie atque obtentu deſtituti, quare miſſo ad Henricum Hiſpalenſi Archiepiſcopo in Regis gratiam redire tentarunt. Henricus ingenio timidus, quamvis facile rebelles opprimere poſſet, præteritorum oblivionem eisdem ſpopondit, conſenſitque, ut Iſabella Regni hæres nuntiaretur, reſciſſis omnibus, quæ antehac in gratiam Joannæ putatitiæ filiæ ſuæ actitata fuere. Cum vero haud inanis multorum timor eſſet, ne Joanna cum quodam Principe, cujus potentia Regnum facile novis tumultibus concutere poſſet, nuptias iniret, ſuadentibus Henrici Miniſtris cautum eſt, ut Iſabella Alphonſo Luſitaniæ Regi, per decem annos & amplius uxore orbato, nuptui traderetur, ea tamen lege, ut Joannes ejusdem filius primogenitus ſibi Joannam thori ſociam ſeligeret; ſi vero Iſabella Infans ſine prole ex hoc conjugio ſuſcepta decederet, liberi, quos Joanna in lucem ederet, in Regno Caſtellæ ſuccederent. Nec opportunius utriusque partis concordiam redintegrandi medium excogitari poterat; ſed nec Iſabellæ, minus autem Joannæ placuit conſilium. Hæc ſeneſcentem aſpernabatur Maritum, illa Alphonſi gravitatem verebatur; cum enim illius indolem paulo ſeveriorem compertam haberet, nequaquam tantam ſibi,

sibi, quantam Henricus Matri ejus indul- Sæcul. XV.
sit, licentiam promittere poterat, sed po- A.C. 1466.
tius timebat, ne, si semel nuptiali fœdere eidem juncta esset, ab eo ad emendatiorem vitam reduceretur. Nihilominus ambo Reges habito inter se colloquio duplicis hujus connubii pactis accesserunt; Verum rebelles denuo ad arma conclamabant, & seditionem redintegrabnt, eo usi obtentu, quod Isabellæ libertatem, cui vim inferri caussabantur, defendere velint.

§. CLXXIX.

Catalani a Rege suo deficientes, & Renato Andegavensi addicti.

Nec serenior in Catalonia, quam in Castellæ Regno adspirabat tranquillitatis aura. Equidem Joannes Rex plures urbes occupaverat, Petrumque veneno sustulerat; nihilominus Catalani in seditionis proposito obfirmati alium sibi Regem seligebant, ac Renati Andegavensis imperio sese addicebant. Hic cum Neapolitani Regni jacturam resarciendi spem sibi affulgere existimaret, lubens oblatam acceptat coronam, quamvis senio pressus, magis privato otio, quam publicis curis idoneus videretur. Interim copias, quas in Galliis conscripserat, Calabriæ Duce filio suo, ac Armeniaco Comite Ducto-

Sæcul. XV. A.C. 1466. Ductoribus in Cataloniam præmisit; Horum conatus elusurus Arragonum Rex exercitum suum in aciem eduxit, sinistro tamen successu; nam Ferdinandus ejus filius, penes quem exercitus imperium totum erat, tentato prœlii discrimine, cæsus fugatusque est. Joannes vero dissipatas Ferdinandi copias in agmen denuo coegit, ac recenti militia auctus, Peraltam urbem cinxit; Dux vero Calabriæ cum suppetiis decem millium bellatorum sibi a Ludovico XI. submissis obsidionales fossas invadit, iisque vi superatis Gerundam urbem occupavit; haud diu tamen delibatæ victoriæ gloria potiebatur; quippe maligna febri correptus, Barcinone Anno millesimo quadringentesimo septuagesimo eo ex morbo e vivis excessit.

§. CLXXX.

Ferdinandus Neapolis Rex Romanæ Ecclesiæ censum pendere renuit.

Ferdinandus Neapolis Rex, cum Renatus Andegavensis Catalanensi bello implicitus esset, tranquille Regno suo fruebatur; cum vero aliunde Ferrariensis ac Galeatii Mediolanensis Ducum, quibus fœdere junctus erat, potentia firmaretur, reliquum tributi, quod Ecclesiæ Romanæ a die adepti Regni debebat, summo

ſummo Pontifici non ſolum ſolvere recuſabat, ſed etiam quasdam urbes olim Neapolis Regno ſubjectas ſibi tradi poſtulabat. Exprobrabat Pontifex Regi ſummam ejus ingratitudinem, ac inter utrumque gravis oriebatur diſſenſio. Sæcul. XV. A.C. 1466.

§. CLXXXI.

Regem Franciæ inter & Comitem Caroleſium mutua diffidentia.

Turbæ in Galliis per Confluentinam ac S. Mauri pacem non niſi ſuſpenſæ videbantur; adhuc enim priſtina fervebant odia inter Ludovicum Regem ac Caroleſium Comitem. Hic ægerrime ferebat recuperatam a Rege Normanniam: cum autem bello in Leodienſes moto præpeditus, Regem inde expellere non poſſet, ſaltem Dieppam eidem eripere tentavit. Verum Regis ſolertia præventus, Olivarium Marchianum Rothomagum miſit, ut ab ipſo de rerum ſtatu plenius edoceretur. Rex, qui tum in eadem urbe agebat, comperto Olivarii adventu cauſſam, ac ſui negotii ſummam ab eo ſciſcitatur; cumque Olivarius ſe Comitis ſui nomine Ducem Normanniæ ſalutatum veniſſe diceret, Rege dictis fidem adhibente libere dimiſſus eſt, ac Britanniam verſus iter inſtituit, inviſitque apud Redones Britannum, Venetiis

Secul. XV. A.C. 1466.

tiis vero Biturícum Ducem, qui ab omnibus Galliæ Proceribus derelictus privatam ibidem vitam trahebat. Olivarius inde rediens Gergolium transiit, ac denuo Regi occurrit, a quo Carolesium Comitem de ejus amicitia, ac mutuæ pacis desiderio persuasum reddere jussus est. Verum omnes istæ obsequii, amorisque significationes multum a sincero reconciliati animi sensu abludebant.

§. CLXXXII.

Conventus Parisiensis ad reformandos judiciorum abusus.

Rex perlustrata tota Normannia, quam non ita pridem recuperaverat, unicuique urbi exploratæ fidei Gubernatores dedit, postea Claramontense Castellum ad fluvium Ligerim comburi jussit, eoquod Petro Ambacienſi acerrimo fœderatorum rebellium Principi pareret; demum copias suas reduxit, atque unice eo curas suas intendit, ut Regno suo salutaribus legibus prospiceret, ac eludendis adversariorum insultibus excubaret. Hunc in finem Parisiis conventu habito Primores Regni convocat, ac ex illis unum & viginti seligit, qui corruptelas in administranda justitia sensim irrepentes tollere adlaborarent. Hi ergo die sexta decima Julii conventui initium fecere,

cere, ubi Dunensis Comes, præcipuus hujus consilii auctor, Præsidis officio functus est. Attamen major fuit mediorum, quæ proponebantur, frequentia, quam ea exequendi prona voluntas. Sæcul. XV. A.C. 1466.

§. CLXXXIII.

Varvicensis Comes Eduardo Regi infensus.

In Anglia Varvicensis Comes quidem ob connubium, quod Eduardum Regem cum Craji Cancellarii quondam conjuge contraxisse meminimus, ira exarsit; verum ejus indignatio ultra modum crevit ob Regis arrogantiam, qua Londinum reducem excepit. Sperabat enim Comes, Regem blando sermone, aut quadam saltem, futili licet, excusatione dolorem mitigaturum. Ast Eduardus re omnino intacta, nonnisi indignis, elatisque verbis factisque Comitem pessime habuit. Equidem hanc agendi rationem nemo unus, Varvicensi minus generosus ferre potuisset. Verum nec hic adversa stetit fortuna, sed nequid injuriæ deesset, summo etiam animi sui dolore idem percepit, quod Rex Neptis, quam Comes habebat, vel ut alii affirmant, fororis pudicitiæ turpi ad stuprum sollicitatione insidiatus fuerit; nimirum hoc scelere, postquam ignobilem novæ conjugis suæ familiam

Sæcul. XV. A.C. 1466

Regii connubii gloria illuſtrem reddiderat, Varvicenſem Domum meretricii infamia obſcurare tentabat. Indignis adeo modis fracta Comitis patientia eundem, quem ſuis manibus evexit, e ſolio deturbare, ac Henricum carcere liberatum Regno reſtituere ſtatuit. Hanc in rem præprimis nulli pepercit labori, ut connubium Comitis Caroleſii cum Margarita Eboracenſi, quæ Eduardi ſoror erat, impediret; urgebat enim Caroleſium Pater ejus, ut tertiam ſibi uxorem duceret, eoquod ex duabus conjugibus nonniſi unica ei ſuperſtes eſſet filia. Igitur Comes Eduardo, in cujus perniciem juraverat, omnem ſpem, quam ex ejusmodi nuptiis ampliſſimam conceperat, ſuccidere aggreditur, ſed demum, fortuna conſiliis ſuis nequaquam adſpirante, aliis mediis, quod mente concepit, exequi molitur. Quare ad factionis ſuæ vexilla vocat utrumque fratrem ſuum Montis-acuti Marchionem, & Archiepiſcopum Eboracenſem; quibus etiam acceſſit Clarentiæ Dux Eduardi Regis frater.

Montaigu.

§. CLXXXIV.

Eraſmi Ortus.

Percipiamus Eraſmi natalia. Petrus quidam Gerardus, Gaudæ ſive Gondæ oriundus frequentius inviſebat quandam Virgi-

Virginem Eliſabetham, vel juxta alios Margaritam nomine, quæ erat filia cujusdam Medici ex Sevenbergana Brabantiæ urbe, quæ triginta leucis Breda diſtabat. Cum igitur hæc familiaritas in utroque amoris ſtimulos acueret, brevi ambo illicitis indulſerunt amplexibus, ac tandem ex turpi hoc commercio Roterodami celebris ille Eraſmus (*) die vigeſima octava Octobris hoc anno in lucem prodiit, quamvis alii Scriptores ejus ortum ad eandem diem anni ſequentis rejiciant. Is

Sæcul. XV. A.C 1466.

Dupin. Bibl. Script. Eccleſ. Sæcul. XVI.

(*) *Nec adeo de Republica literaria Catholica bene meritus audit Eraſmus, ut vel inter Scriptores Eccleſiaſticos, aut in Hiſtoria Eccleſiæ locum ſibi vendicet, minus vero ut ſacrilegæ ſuæ originis memoriam fieri deceret. De illius doctrina commune ubique erat judicium:* Eraſmus invenit. Lutherus irruit. Eraſmus parit ova, Lutherus excludit. Eraſmus dubitat, Lutherus aſſeverat &c. *Quæ ex ejus libris expungenda ſint, vide apud Poſſevinum, Verbo.* Deſiderius. *Conſule etiam Bellarminum in præfatione ad ſecundam controverſiam. Aſt Eraſmum ſummis laudibus a Continuatore fuiſſe commendatum, videbimus in Libro CXXX. §. XCII. necnon in Libro CXXXI. §. LXXVII. & ſequenti; quo tamen intempeſtivo encomio famæ ſuæ parum conſuluit.*

Sæcul. XV
A.C. 1466.

Is vulgo dicebatur Gerardus Gerardi Filius pro usitato in Hollandia nominandi more; eo tamen nomine tractu temporis commutato *Desiderius* vocari voluit, eoquod juxta patrium idioma, nomen *Gerard* quamdam præseferat affinitatem ad latinum verbum, *desiderare*. Præterea sibi cognomentum adjecit *Erasmi*, a nomine græco mutuatum, quod ejusdem ferme significationis est. Usque ad nonum ætatis suæ annum in Ecclesia Cathedrali Ultrajectensi inter pueros sacro cantui addictos clericum agebat, demum Daventriam missus, Moderatore Alexandro Hega studiorum curriculum emensus est. Tanta memoriæ felicitate excelluisse dicitur, ut Terentii comœdias, & omnia Horatii opera, quæ intra exiguum admodum tempus memoriæ mandaverat, iisdem plane verbis recitaret. Decimo quarto ætatis suæ anno utroque Parente orbatus, habitum Canonicorum Regularium S. Augustini in Monasterio Stein prope Gaudam induere compulsus est, septemdecim annos natus, ibidemque Anno Salutis millesimo quadringentesimo octogesimo sexto solemnibus votis se obstrinxit.

HISTO-

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

LIBER CXIII.

PAULUS II. PONTIFEX MAXIMUS.
FRIDERICUS III. OCCIDENTIS IMPERATOR.

§. I.

Georgii Caſtriotti alias Scanderbegi obitus.

Sæcul. XV. A.C. 1467.

Anno Chriſti milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſeptimo firmum Religionis fulcrum, & potentiſſimum fidei defenſorem luxit Eccleſia. Is erat Georgius Caſtriottus dictus Scanderbegus Albaniæ Princeps,

Sæcul. XV A.C. 1467

ceps, qui Lyſſi ad Drillam amnem, ubi etiam ſepultus eſt in Eccleſia majori S. Nicolai, die vigeſima ſeptima Januarii ex hac vita migravit, annos natus ſexaginta tres. Referunt nonnulli Scriptores, quod Turcæ capto poſtea Lyſſi oppido, eruta e ſepulchro Scanderbegi oſſa veluti ſacra venerati eſſent, ac Religionis ſtudio ea aſportaſſent, eoquod omnes ejusdem oſſibus ab omni diſcrimine tutos ſe fore crederent. Reliquit Scanderbegus Filium unicum, Joannem nomine, quem uxor ſua Dynaſtæ Albanenſis Filia ex illuſtri Arianitarum domo nata ipſi pepererat; Hic Scanderbego fatis functo, unacum tota Albania tutellæ Venetorum concreditus eſt.

§. II.

Mors Philippi Burgundiæ Ducis.

Monſtrelet. Vol. 3. c. ult. Olivar. de Marchia l. 2. cap. 37.

Quinto poſt Scanderbegi obitum menſe die quinta decima Junii Brugis in Flandria Philippus Burgundiæ Dux poſt triduanam infirmitatem mortuus eſt, anno ætatis ſeptuageſimo ſecundo; & primum in Eccleſia S. Donatiani ſepultus, poſtea delatus eſt Divionem in Burgundia ad monumenta ſuorum Majorum in conventu Carthuſianorum, quod ipſemet olim dotaverat. Præclaris animi dotibus *Boni* cognomen emeruit. Princeps enim erat ob liberalitatem, moderationem animi

animi, magnanimitatem, atque juſtitiam longe celeberrimus; id tamen illi jure vitio vertitur, quod obſcænis voluptatibus nimium deditus, furtivo concubitu octo filios, unamque filiam ſuſtulerit. Tres conjuges habuit, ex quibus nonniſi duos ſuſcepit filios, alterum præmatura morte vix non in cunis ereptum, alterum vero Caroleſii Comitem, quem deinceps Burgundiæ Ducem appellabimus; Hic ſucceſſit in ampliſſimas Patris ſui ditiones unicus hæres, tunc circiter triginta quatuor annos natus; Aſt Patri ſuo longe diſſimilis; quippe fundendi ſanguinis ac vindictæ cupidus, animo turbidus, ambitioſus, ſine lege liberalis, ac rurſum ſine modo avarus, ingenio rudis, & a molitie alienus erat. Ceterum Mulierum blanditias exhorrebat, legumque ſuarum accerrimus vindex, transgreſſores ſevere puniebat. Sæcul. XV. A.C. 1467.

§. III.

Leodienſes a novo Burgundiæ Duce bello invaſi.

Caroleſius, jam Burgundiæ Dux, adeo infenſum in Gallos gerebat animum, ut, quicunque a Francia protegeretur, hoc ſolo nomine Ducis præſidio excideret, ac ipſius indignationem in caput ſuum accerſeret. Enimvero potiſſimum *Commin. l. 4. Gaguin. hiſt. Franc. l. 18.*

Secul. XV. A C. 1467.

hæc cauſſa Ducem impulit, ut ipſo Principatus ſui initio bellum adverſus Leodienſes redintegraret. Dinando enim urbe jam Anno milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo quinto vi capta, Leodienſes magno eorum diſpendio ad concordiæ leges ſecum ſanciendas compulerat: Hi tamen, Burgundo nequaquam ſincera fide reconciliati, mox comperto Philippi Ducis obitu, denuo ad arma convolarunt, ac Huyum oppidum ceperunt. Dux cum inveterato in eos odio flagraret, ac Ludovicum Francorum Regem eisdem favere iniquo prorſus ferret animo, novos eorum inſultus ſevere caſtigare decrevit. Ludovicus XI. horum cauſſam in ſe ſuſcipit, & Conneſtabilem S. Pauli, necnon Joannem Balves non ita pridem Cardinalibus adſcriptum ablegat, qui Ducem, ne Leodienſes bello opprimeret, exorarent: Verum, nihil proficientibus eorum precibus, Regis ſui nomine polliciti ſunt, Ludovicum haud ultra Leodienſibus auxilio futurum, ſi & ipſe deinceps a tuendis Britanniæ Ducis partibus recederet. Aſt hac quoque conditione a Duce repudiata, Oratores ad Regem re infecta reverſi ſunt.

§. IV.

Sæcul. XV. A.C. 1467.

§. IV.

Leodienſibus cæſis, Oppidum S. Trunonis, Tungros & Leodium urbes a Burgundo ereptæ.

Vix diſceſſerant Legati, cum illico Burgundiæ Dux S. Trunonis oppidum tribus Leodienſium millibus munitum cingit. Equidem ad primum obſidionis rumorem in ſubſidium urbis accurrunt triginta bellatorum millia: verum Burgundus eisdem obviam progreſſus, inito prælio in primos ordines tanta cæde invehitur, ut deſideratis Leodienſium novem millibus ceteri omnes in fugam agerentur. Trunonenſes comperta ingenti ſuorum clade deditionem fecerunt, ac decem cives Victoris arbitrio tradiderunt, quos tamen omnes Dux capite plecti juſſit; demum vero parta hac victoria in Tungros ſua arma convertit; aſt Cives confeſtim urbem dederunt, pactis iisdem legibus, quæ paulo ante Trunonenſibus præſcriptæ fuerant. Poſtea Burgundus continuato victoriæ curſu totam Leodienſium ditionem longe lateque emenſus eſt, necdum tamen Leodium urbem obſidendi conſilium ceperat, eoquod hyemis aſperitas jamjam immineret; quocirca duntaxat exercitum ſuum urbi admovebat, eo fine, ut Leo-

Commin. lib. 2. cap. 3.

Sæcul. XV. A.C.1467.

dienſibus terrorem incuteret, atque ultroneam ab eis deditionem extorqueret. Verum hi adeo ingenti metu perculſi, proſtratique erant, ut Dux urbem per muri ruinam dedita opera factam impune ingrederetur, eique civitatis Primores numero trecenti, ſolo induſio tecti, cetera pedibus & capite nudi urbis ſuæ claves traderent, ſimulque ſe ad omnes, quascunque imponere vellet conditiones paratos offerrent, dummodo illos nec incendio, nec urbis direptione mulctaret. Nihilominus Dux viginti aut triginta ex civibus, quos gravior ſeditionis culpa tenebat, capite plecti juſſit, everſisque turribus, atque urbis mœniis, Magiſtratus veteres, aliis ſubrogatis, exauctoravit, ingentemque pecuniarum ſummam extorſit. Cuncta hæc Menſe Novembri geſta fuere. Equidem Ludovicus Galliarum Rex copias Leodienſibus, ductore Chabannio, in auxilium miſit, verum illæ ſero nimis advenerant. Ceterum pœnæ ſeveritas, qua Burgundus nuper Leodienſes affecerat, Gandavenſes ad officium revocavit; hi enim, quamvis comperta Philippi Ducis morte ſeditionem moviſſent, mox tamen omnibus ſuis vexillis Brugas miſſis ſeſe novi Ducis imperio ſubjecerunt.

§. V.

Sæcul. XV.
A. C. 1467.

§. V.

Cardinalis Atrebatenſis in Galliam ablegatus pro abolenda Sanctione pragmatica.

Interea temporis Cardinalis Atrebatenſis paulo ante a Papa ad Albienſem Eccleſiam promotus, in Francia Legatus advenit, eo fine, ut Pariſienſis Senatus decretum obtineret, quo regii edicti literæ, quibus Ludovicus Galliarum Rex Sanctionem pragmaticam in Regno ſuo abrogaverat, confirmarentur; præcipua enim Sanctionis capita adhucdum obſervari compertum erat, eoquod Regis abolitio nullius crederetur eſſe valoris, niſi etiam Senatus ſupremi accederet authoritas, atque conſenſus. Legatus, ut demandatum ſibi negotium eo certius ad optatum perduceret exitum, laboris ſocium ſibi adſcivit Joannem Balvem Ebroicenſem Epiſcopum, quem Paulus II. Anno milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo quarto purpura decoravit, ſpe concepta, quod ille integram Pragmaticæ Sanctionis abrogationem effecturus eſſet. Igitur Balves aucupata temporis opportunitate ferias ſelegit, in quibus Parlamentum Menſe Octobri a negotiis vacabat. Tum vero abrogationis literas, quas a Rege acceperat, *in Caſtelleto*, ut vocant,

Sæcul. XV A.C. 1467.

vocant, seu in Parisiensis territorii forensi curia, approbatas nullo negotio obtinuit. Ubi autem id ipsum in aula Parlamenti Balves confirmari petiit, Joannem a S. Romano, regium Curiæ Procuratorem, cujus nomen apud Historicos satis celebre est, suis consiliis adversantem reperit. Is enim forti animo sese opposuit, ne Regis literæ tabulis Parlamenti insererentur, ac Ebroicensi Episcopo, qui Regis nomine eidem minasj, & muneris sui privationem intentabat, respondit: in arbitrio Regis positum est, ut me exuere possit officio, quod mihi contulit, quamdiu autem illo fungar, nihil, quod conscientiam meam lædat, aut in damnum regni cedat, faciam, atque ideo nunquam legis adeo prudentis, sacrisque Ecclesiæ Canonibus consonæ abrogationem ullo tempore admittam: potius tu ipse, utpote Episcopus totus deberes pudore suffundi, quod talia postules, eademque, ut deducantur adeffectum, tanto ardore urgere non dubites.

§. VI.

Procurator Generalis constanter obluctatus.

Præcipuæ rationes, quibus Parlamenti Senatores ad tantam animi firmitatem

tem compellebantur, ad tria reſtringuntur capita. I. Perſuaſum ipſis erat, abrogata Pragmatica, eoipſo in Electionibus veterem everti Eccleſiæ diſciplinam ſimulque Ordinariis jus eligendi ſubtrahi, ac reſervationes, gratias exſpectativas, necnon & cauſſas in prima cognitione ad Romanam curiam evocandi uſum denuo ſtabiliri: præterea Patronos ad Beneficia præſentandi, Ordinarios vero locorum beneficia conferendi jure ſpoliari: quibus omnibus Eccleſiam horrenda confuſione involvi timebant. II. Credebant, Academias Viris ad explenda fori, & Eccleſiæ officia idoneis deſtitutum iri, eoquod plures Regis ſubditi Romam petituri eſſent, alii quidem ut Pontifici ab obſequio ſint, & dignitatibus ab eo augeantur, alii vero ut Romæ Miniſtros agant, plurimi denique, ut ſua negotia, quæ integros annos tenent, proſequerentur. III. Aſſerebant, quod, ſi abrogationis literæ ad acta referantur, omnis pecunia e Regno Romam deferretur. Verum cunctis hiſce rationibus omnino rejectis, Rex ſollicitante Ebroicenſi Epiſcopo Procuratorem Generalem officio ſuo abire juſſit. Habemus tamen ex Hiſtoriæ hujus ſerie, hunc a Rege majoribus auctum honoribus, ſemperque multum gratia & auctoritate apud eum valuiſſe.

Sæcul. XV. A.C.1467.

§. VII.

Sæcul. XV. A.C. 1467.

§. VII.

Appellatio Parisiensis Universitatis ad futurum Concilium.

Spond. Contin. annal. ad ann. 1467. n. 3

Plurimum displicuit Academiæ Parisiensi abrogandæ sanctionis consilium; Quare illius Rector una cum pluribus ejus sociis Legatum adibat, atque ab eo necnon ab omni prædictarum literarum effectu contra dictam legem obtento vel imposterum obtinendo provocavit ad futurum Concilium Generale, indeque *Castelletum* petens, idem præstitit, suamque appellationem in acta referri curavit. Cardinalis Balves, cum rem expectatione sua gravioribus difficultatibus obnoxiam cerneret, & quorumdam animis jamjam incalescentibus, majora facile incommoda, turbasque, si pertinacius rem urgeret, inde orituras pertimesceret, maxime eo tempore, quo Regis auctoritas necdum satis firma substiterat; hinc negotii cursum ardentius promovere noluit. Unde nil amplius in hac caussa actum est, donec Ludovici XI. Successor regni habenas moderari cæpisset.

§. VIII.

Cardinalis Atrebatensis indoles ex Cardinale Papiensi.

Papiens. epist. 48. & 394.

Præcipuus ex duobus illis Cardinalibus, qui

qui tanto ſtudio Pragmaticam Sanctionem abrogari cupiebant, erat Joannes Jofridius ſeu Geofredus patria Burgundus. Is obſcuro admodum loco natus, inſuper haud toleranda ſcientiæ ſuæ jactantia, ac falſa de ſe ipſo opinione notatus erat. Exaggerabat plurimum ſua in Ludovicum, ac defunctum Burgundiæ Ducem obſequia, quorum gratiam adeo dextere aucupari noverat, ut ad eorum preces purpuram obtineret. Hanc tamen dignitatem a Geofredo humillimæ ſortis homine obſcuratam dolet Cardinalis Papienſis. (*) Nihilominus fatendum, Geofredum ingenii ſui præſtantia, & mira in rebus gerendis dexteritate plurimum natalium obſcuritatem illuſtraſſe. Fuerat is parum acceptus Pio II. Pontifici, cujus tamen remiſſius in Cardinalem ſtudium præcipue ortum traxit ex eo, quod ipſe immoderato ſtudio Ludovici XI. Regis partibus adhæſerit, & Andegavenſium in Regnum Neapolis jura contra Papam vehementius defenderit. Proin haud mirum, ſi Papienſis Cardinalis, qui Pii Pontificis com-

Sæcul. XV. A. C. 1467.

Bellefort. hiſt Franc. invita Ludov. XI.

(*) *Hæc Papienſis in Geofredum, dum vindictæ zelo ferueret, effudit, eidem vero reconciliatus illum vocat*, Patriæ ſuæ decus, literarum ornamentum, & literatorum facile Principem.

Sæcul. XV. A.C. 1467.

commodis, utilitatique plurimum serviebat, Geofredum durius exceperit, ejusque existimationem nonnihil depresserit. Nihilominus hos duos Cardinales postea sibi reconciliatos fuisse compertum est.

§. IX.

Joannis Balvis genium.

Alter erat Joannes Balves Cardinalis, obscuris parentibus ortus; quippe illum nonnulli Filium molitoris, alii sutoris Virdunensis fuisse credunt, quidam etiam Pictavii Patrem nactum fuisse Sartorem referunt. Hic magna cum laude emenso studiorum curriculo, primo in consortium Juvenalis de Ursinis Pictavensis Ecclesiæ Antistitis se dedit, demum ad Joannis de Bella-valle Andegavensis Episcopi famulatum translatus, Generalis Vicarii officio functus, ejusdemque Ecclesiæ Cathedralis Canonicus renuntiatus est. Eo tempore Balves cum Episcopo Andegavensi, qui a Rege Carolo VII. Romam mittebatur, profectus, quotidie negotiorum caussa Papiensem Cardinalem convenit; unde hic ex frequenti colloquio diversis super rebus habito Balvis indolem, & merita penitius inspexit. Postmodum Roma in Gallias redux, ductore Joanne Melodunensi, qui apud Ludovicum XI. plurimum vale-

Robert. Gaguin. & Paul Emil. in Ludov. XI Papiens. comm lib. 7. Aubery hist. Cardin. Monstrelet. vol. 3.

valebat, Regem acceſſit, a quo, utpote homines etiam obſcuro loco natos ad ſummas dignitates evehere ſtudioſo, Eleemoſynarius Regius primum nominatus, demum inſigni Abbatia Beccenſi in Normannia, aliisque Eccleſiæ beneficiis auctus eſt: Deinde ab eodem Ludovico ærarii Regii Præfectus conſtituebatur, poſtea etiam Eccleſiam Ebroicenſem obtinuit, qua dimiſſa Epiſcopatus Andegavenſis adminiſtrationem ſibi vendicavit, poſtquam Joannem de Bella-valle Epiſcopum, confictis in eum apud Regem pluribus contra regni ſalutem criminibus, ſede ſua deturbaverat. Nihilominus, cum Paulus II. Anno milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo quarto Cardinales numero octo crearet, etiam ipſe ſacro Collegio adſcriptus eſt. Erat enim ad fraudem callidus, verſipellis, & ſimulationis artificio eruditus, ſemperque doloſis verborum ambagibus ea, quæ animo volutabat, ad exitum deducere nitebatur, cetera totus ad artes & fraudes compoſitus. Præcipue vero verſutum hujus Viri ingenium Romana Curia experiebatur; quoties enim is rem majoris momenti a ſummo Pontifice petebat, prius adverſus eum varias excogitabat calumnias, eo fine, ut Regis iram contra Papam provocaret, poſtea autem ſe eidem tanquam pacis conciliatorem inter u-

Sæcul. XV. A.C. 1467.

Spond. Continuat. annal ad ann. 1467. n. 5

Sæcul. XV. A. C. 1467.

trumque offerebat, ita tamen, ut pro sublati diffidii mercede gratia, quam petebat, sibi concederetur, tantaque sagacitate fraudem tegebat, ut Balves ex omnibus Gallis solus Romanæ Ecclesiæ addictissimus videretur. Cum vero eum minime lateret, quod Sanctio pragmatica necdum plene in Regno abrogata esset, ac illius restauratio a Parlamentis & Universitatibus communi opera urgeretur, Regem inter & Britanniæ ac Burgundiæ Duces diffidia seminare studuit; timebat enim, ne hi Principes animo uniti junctis etiam viribus sanctionis usum rursus inducerent. Præterea idem Episcopus tantopere bellicis rebus delectabatur, ut ipsus regias copias recensere, & militibus contra *ligam boni publici* conscriptis stipendia propria manu numerare non dubitaret; Hanc rem indignabatur Chabannius Dammartini Comes; hinc cum quondam Rex in suburbio S. Antonii copias recenseret, conspecto Cardinale, qui Inspectoris officium obibat, a Rege petiit, ut ei concederet Ebroicas eundi, ac hujus diœcesis Clericos examinandi, initiandique facultatem. Regi hujus postulati causam scisitanti respondit Comes: *Rex potentissime! tam bene mihi Sacerdotes initiandi cura, quam Episcopo Ebroicensi militum recensio convenit.* Facetus iste jocus non modico risu

risu a Rege, aulicisque exceptus, nequaquam Cardinalis auctoritatem imminuit, quem tamen gravior infestæ fortunæ casus tractu temporis non minus celebrem reddidit, quam repentinus felicitatum concursus, quo ad supremas dignitates ascendit. Sæcul. XV. A. C. 1467.

§. X.

Fabrica S. Marci a Pontifice absoluta.

Hoc anno Paulus II. Pontifex fabricam palatii S. Marci absolvit, aliisque pluribus negotiis feliciter compositis, cum otium nactus, laboribus quodammodo expeditum se cerneret, ludos prorsus magnificos ad populi lætitiam instituit, ac præprimis præmia cursu certantibus proposuit, omnesque ad ludricum hoc certamen admisit, nulla vel Religionis, vel ætatis facto discrimine. Stadium erat ab arcu Domitiani in via publica usque ad ædes S. Marci. Ibi currebant promiscue pueri, juvenes, & senes, Christiani æque ac Judæi, vecti qua equis, qua asinis, & bubalis, ubi cuicunque, qui primus metam attingeret, varia constituebantur præmia. Cardinalis Papiensis severior hujus spectaculi censor Paulum arguere non dubitavit: ejusmodi, inquiebat, ludi paganorum vanitatem redo- *Platin. in vita Pauli II.*

Sæcul. XV. A.C. 1467.

lent, ac Majestate summi Pontificis indigni sunt, ejusque auctoritatem deprimunt.

§. XI.

Primordia instituti Fratrum Minorum Francisci de Paula.

Spond. annal hoc ann 1473. n. 15. 1482. n. 3. 1500. n. 8. Comin. lib. 6. cap. 9. Baillet. vit. Sanct. ad diem 2 April.

Eodem anno Franciscus ab ignobili Calabriæ oppido, quo natus est, de Paula cognominatus, nova prole Ecclesiam fœcundavit. Is primam lucem aspexit Anno Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo. Patrem habuit Jacobum Martotillam, Matrem vero Viennam a Castro-Foscaldo. Ambo hi parentes nuncupato voto puerum Deo sacrabant, ac Fratribus S. Francisci instituendum tradebant, a quibus Franciscus in monasterio urbis ad S. Marcum, quæ postea in Episcopalem hujus Provinciæ sedem erecta est, receptus fuit, ibidemque solidum annum transegit, demum vero multis peregrinationibus expletis, in solitudinem haud procul ab oppido Paula diffitam secessit; verum frequentiam hominum eo confluentium exosus, ad asperiorem, magisque remotam confugit eremum, ubi in quadam petra maris litori incumbente delituit, ac sibi ibidem domunculam exscidit. Cum vero plures sese illi adjungerent, ante omnia Eremitorium, tres cellulas, atque oratorium

rium quoddam circa circum eandem petram construere necesse fuit; sed discipulorum numero indies aucto, hic ipse locus in Monasterium excrevit, ubi Franciscus, prima Ordinis sui fundamenta jecit; ejusque fratres ab eo tempore dicti sunt S. Francisci Eremitæ. Sæcul. XV. A. C. 1467.

§. XII.

Bohemiæ corona Poloniæ Regi oblata.

Vix in Bohemia fama percrebuit, quod Podiebracius a summo Pontifice sacrorum usu interdictus esset, cum illico Catholici, qui nobiliorem hujus regni partem efficiebant, sese præstitæ fidei sacramento absolutos arbitrarentur: Igitur Oratores suos ad Casimirum Poloniæ Regem ablegant, eidemque Regni coronam offerunt, eoquod ipse ex Regum suorum stirpe descenderet; cum enim Ladislai sororem sibi conjugem duxisset, uxorio jure ceteris præferri merebatur. Podiebracius re intellecta eodem tempore suos quoque legatos in Poloniam decernit, qui Casimirum admonerent de fœdere olim inter ipsos inito, quo cautum erat, ut neuter alterius hostem ope & opera adjuvaret, Romano tamen Pontifice excepto. (*) Verum Regi respon-

(*) *Spondanus addit:* religionis caussa.

Sæcul. XV. A.C. 1467.

dit Casimirus, quod si fœdus servari cuperet, tunc & Ipse pactis staret, violatamque fidem repararet. Cum hæc interea gererentur, Bohemi Catholicorum Legati, necnon Pauli II. Pontificis Oratores superveniebant. His Casimirus Poloniæ Rex post longas tergiversationes tandem his verbis mentem suam declaravit; „ Equidem vobis grates refero pro oblata Bohemiæ corona, idque regnum „ mihi, meisque liberis certo jure debetur, nihilominus illud nunc acceptare haud valeo, donec salvo honore meo fœdus, quod cum Bohemiæ Rege percussi, rescindere possim; additque, quoniam Podiebracius „ adeo aperte justam Sedis Apostolicæ „ indignationem in se provocavit, hinc „ omnibus palam facio, quod imposterum mihi cum illo nullius rei commercium erit, donec in gratiam summi „ Pontificis redierit, interea vero contendendum est, ut Rex ad officium „ reducatur, & Pontifici majori submissione addictus reddatur. „ Hæc Casimirus: re tamen ipsa bello implicari timebat, bene gnarus, quod nonnulli Germaniæ Principes Podiebracii partes tuerentur. Nihilominus Legatos ad Bohemiæ Regem decrevit, qui eundem de animi sui proposito edocerent. Hos inter præcipuus erat Joannes Dlugossus Cra-

Cracovienſis Canonicus, qui res Poloniæ conſcripſerat, ac olim Caſimiri Regis filios literis imbuebat. Igitur Podiebracius hiſce Legatis reſpondit, nihil ſe adverſus ſummum Pontificem fuiſſe molitum, quinimo ſe pacta cum ejus Prædeceſſore, ac Baſileenſi Concilio erecta recepiſſe; ſi tamen forte in aliqua re ſua agendi ratio reprehendi poſſet, correcturum ſe vitam, moresque ſuos, nec omnino recuſare, ut Caſimirus hac in re arbiter eſſet. Poſtea hæc ſubjunxit verba: Catholici Caſimirum litis arbitrum acceptare renuunt, inconſulto Pontifice, cujus juſſu adverſus Regem ſuum ſeditionem moverunt, eique obedientiam ſubtraxerunt. (*) Poſtea tamen factæ ſunt quinque menſium induciæ. Sæcul. XV. A.C. 1467.

§. XIII.

Bohemia a Polono recuſata, & Hungariæ Regi a Pontifice oblata.

Porro in eo erat Pontificis animus, ut niſi Caſimirus decerneret Podiebracium armis opprimere, id negotii Matthiæ

(*) *Totum hunc* §. *Continuator ex Spondano deſcripſit, ultima tamen verba de ſuo in Pontificis odium adjunxit; Spondanus enim duntaxat hæc habet*: cujus juſſu bellum ſuſcepiſſent.

Sæcul. XV. A.C. 1467.

thiæ Hungariæ Regi committeret. Incendit oblata regni ſpes Regis animum; ſperabat enim, honeſtam ſibi, qua ſua jura redintegraret, viam parari. Verum eam ipſam gravibus obſtaculis obſtructam reperiebat. Imperator enim ſe in civilis prudentiæ leges peccaturum arbitrabatur, ſi ſua indulgentia Matthias poſt nuperæ concordiæ leges luculenter ab ipſo violatas duplici corona auctus, potentia auctoritateque creſceret: Ipſe quoque Matthias gravi premebatur bello, quod in Tranſylvanos, & Moravos, qui ſeditionem conflabant, ſuſceperat, eosque Moldaviam usque armis inſectabatur. Itaque Rex inter tot arcta prehenſus, oblatam ſibi a Pontifice coronam acceptare non audebat; eoquod hoſtes ſuos continuato bello compeſcere, in hoc rerum articulo conſultius fore exiſtimaret. Nihilominus idem hoc bellum minus glorioſo exitu abſolvit; quippe faventibus noctis tenebris apud Baniam civitatem Epiſcopali Sede illuſtrem a Moldavis invadebatur, ac grave vulnus haud procul a ſpina dorſi per ſagittam acceperat, & demum ægre per ignotos montium receſſus, Valacho quodam tribuno ductore, vitæ periculum evaſit.

Bonfin. 4. decad. 1.

Thuros. c. 66

Michov. lib. 4 cap. 68.

Cromer. lib. 23.

§. XIV.

Sæcul. XV.
A.C. 1467.

§. XIV.

Conventus Norimbergenſis ab Imperatore indictus.

Egerat Pontifex crebro hortatu apud Imperatorem, ut in Podiebracium Regem bellum adornaret. (*) Fridericus, quamvis nec armis delectaretur, nec pecuniarum ſubſidiis abundaret, Papæ tamen votis, quantum licuit, ſaltem ſpecietenus ſatisfacere ſtuduit, huncque in finem comitia Norimbergæ celebranda indixit, ubi multa quidem ultro citroque fuere propoſita, ea tamen effectu caruerunt. Mittebatur ad hunc Conventum a ſummo Pontifice Ferrarienſis Epiſcopus, qui hunc in modum ibidem perorabat: Non abs re metuendum eſt, ne Proceres, & populi Bohemiæ, qui a Podiebracio defecerunt, ad miſerrimam omni-

Krantz. 12. *Wandal.* 37.

(*) *Spondanus ad hunc annum num.* 8. *cujus veſtigia Continuator nimis preſſo pede ſequitur, inquit, Pontificem apud Imperatorem egiſſe de bello Turcico; forte alius, (ne quidem adeo temere) obſervaret, eo conſilio hæc verba in Podiebracium fuiſſe translata, ut Pontifici conciliaretur invidia, acſi neglecto Turcarum bello Principes in Regem Chriſtianum concitare non dubitaſſet.*

Sæcul. XV. A. C. 1467.

omnino conditionem redigantur, si Germani eis opem ferre cunctentur. Poloniæ etiam Regi hoc Regnum armis vindicandi animus non est, nec aliunde magna in ejus auxilio spes collocari potest. Imperator ob consuetas suas tergiversationes, quid consilii capiat, incertus hæret, ac duntaxat a Pontifice postulat, ne Hungariæ (*) Rex in Germaniam accerseretur, eoquod illum ditionibus suis adeo vicinum habere pertimesceret, quinimo palam assereret, quod Papa quidem Bohemiæ Regem anathemate percellere potuerit, nullatenus tamen ejus Regnum, utpote quod omnino a Cæsarea Majestate sua dependet, aliis tradendi potestatem habuerit. His subjunxit Ferrariensis: Germani Principes privatis adducti periculis idem cum Cæsare sentiunt, & Podiebracium odio quidem habent, eumque Regno privari cupiunt; Ast cum ob privata sua commoda mutuis dissensionibus inter se collidantur, parumque Cæsari sint affecti, ideo singuli Bohemiæ Regi adulantur; verentur enim, ne ille sese cuidam factioni adjungens, adversam bello opprimat.

§. XV.

(*) *Spondanus habet: REX POLONIÆ, quod & Historiæ veritati magis consonum est.*

Secul. XV.
A. C. 1467.

§. XV.

Bellum Florentinorum in Italia.

Interim Italia gravibus pariter tumultibus agitabatur, poſtquam enim Cosmas Medicæus Anno poſt Chriſtum natum milleſimo quadringenteſimo quarto e vivis exceſſerat, de ſucceſſione gravis orta eſt contentio. Equidem Petrus Coſmæ filius omnium bonorum hæres erat, nihilominus Lucas Pittus ex nobiliſſimo Florentinorum genere ortus haud exiguam hæreditatis portionem ſibi vendicare moliebatur. Hanc ob rem tam acriter exarſere contendentium ſtudia, ut ambo amicos, quorum auxilio jus ſuum firmarent, ſibi conciliare niterentur, quinimo, ut ſuam quisque factionem potentiorem redderet, exterorum quoque Principum opem implorabant. Petrus cum Galeatio novo Mediolanenſium Duce, Lucas autem cum Borſio Mutinenſi Duce armorum ſocietatem inibat. Cum vero Petrus quidem divitiis abundaret, populo tamen minus acceptus eſſet; hinc ſparſo rumore, quod Pittum inter & Petrum quædam concordiæ leges fuerint ſancitæ, præcipui Reipublicæ Proceres hujus rei fama perterriti urbe excedebant, & Veneti exercitus Ducem rogabant, ut ſeſe eis adjungeret,

Platin. in Paul II.

Sabellic. 10. Enn. 6. Papienſ. com. lib. 3. & 4.

Sæcul. XV. A.C.1467. geret, simulque cum illis in Petri ruinam conspiraret. Annuit Procerum votis Venetorum Respublica. Verum Florentini, qui adhucdum Petro Medicæo addicti erant, vicissim exercitus sui Ducem creabant Fridericum, Virum animi magnitudine, ac rei militaris scientia præstantissimum. Nihilominus ingens ille armorum apparatus ferme in irritum cecidit; tota enim æstas nonnisi velitationibus, & quarumdam urbium expugnationibus transigebatur; demum vero totius belli summa ad pugnam in Bononiensi agro commissam redigebatur, ubi tamen, cui victoria cesserit, incertum erat, atque ambo exercitus confecto prælio in hyberna dimittebantur.

§. XVI.

Turbæ in regno Castellæ.

Nec minoribus turbis exagitabatur Henricus Castellæ Rex; Hic datis ad Pontificem literis querebatur, quod quidam Episcopi in ejus regno sese rebellibus adjungerent; alii vero omnino præcipui seditionis auctores essent; quapropter eos Sede sua moveri, Proceres vero regni, ut illis metum incuteret, anathemate feriri postulabat. His querelis permotus Pontifex, Stephanum Venerium Legionensem Episcopum in Castellam

ſtellam Legatum decrevit; cum vero ille a ſeditioſis Proceribus ſuo hortatu nihil impetrare poſſet, eos uſu Sacrorum interdixit. Hi ab hac ſententia ad proximum Concilium provocarunt, palamque afferere non dubitarunt, Pontificis haud eſſe de Reipublicæ negotiis ſtatuere. Eo tandem temeritatis, ac proterviæ prolapſi ſunt, ut Regem ad propudioſas, ac Regiæ ſuæ Majeſtatis indignas pacis conditiones compellerent. Hic tamen innata ignavia ſua atrocius in ſe ſuorum concitavit odium, ex altera vero parte Regina ob vitæ ſuæ licentiam peſſime rebus conſuluit. Rex itaque tot malis oppreſſus ſuccubuit, atque alienata quodammodo mente, decem tantummodo equitibus ſtipatus, ad Placentiæ Comitem ſeceſſit, ac in urbis arce, quæ eidem Comiti parebat, quatuor omnino menſes vix non rationis expers hæſit. Sæcul. XV. A.C. 1467.

§. XVII.

Bellum a Gaſtone Fuxi Comite pro Navarra in Regem Angliæ motum.

Joannes Arragonius, Catalanis vix non penitus coercitis, novo bello non minus gravi, quam periculoſo involvebatur. Poſtquam enim Carolus ejus Filius e vivis *Mariana hiſt. Hiſp. l. 24.*

Sæcul. XV. A C 1467.

vivis excesserat, Gasto Fuxi Comes, qui Eleonoram defuncti Principis sororem sibi desponsaverat, de successionis jure in Navarræ Regnum contendere cæpit, caussatus, Arragoniæ Regi nonnisi utendi, fruendique jus tamdiu competere, quamdiu conjux ejus vita potiretur. Hic itaque cum Bellomontanensium factione fœdus iniit, armisque jus suum persequi statuit, necnon copias sibi a Bellomontii Comitibus submissas in aciem eduxit, pluresque urbes, ac præcipue Pompejopolim in suam potestatem redegit. Joannes tum Cataloniæ agebat; ubi vero prosperos Gastonis Fuxi successus edocebatur, ad Navarræ Regnum totum exercitus sui robur admovit, ac Grammontensibus, qui Bellomontanenses plusquam vatiniano odio insectabantur, sese adjunxit; Horum ope suffultus, Gastonem ad tantas redegit angustias, ut concordiæ legibus subscribere compelleretur. Præcipua vero hujus pacis conditione datum est Joanni, ut, quamdiu in vivis ageret, Navarræ Regno frueretur; post ejus obitum vero Eleonora ipsius Filia succederet, exclusis secundi connubii liberis. Hæc pacta exiguo post tempore a regni Proceribus rata habebantur.

§. XVIII.

Sæcul. XV.
A C 1467.

§. XVIII.
Antonii de Roſelis obitus.

Hoc anno Antonius de Roſelis Jurisprudentiæ Doctor Aretii ortus Patavii mortalitatem exuit. Hunc Eugenius IV. Papa Legatum ad Baſileenſe Concilium decrevit, Fridericus vero Imperator a ſecretis habuit. Inter præclara ejusdem opera palmam obtinet tractatus de Monarchia, qui quæſtionibus de poteſtate Sacra & profana mire deciſis uberrimus eſt. Diſcutit quoque, an ſummo Pontifici duplicis gladii poteſtas competat, & quanta ſit Conciliorum auctoritas, ac Imperatoris & Papæ potentia. Tenet ubique methodum Juris Eccleſiaſtici Scriptoribus uſitatam. Non deſunt, qui cenſent, Antonium ex tædio purpuræ ſibi a Papa denegatæ hunc tractatum elucubraſſe, qui primo Venetis literis Anno milleſimo quadringenteſimo octogeſimo tertio excuſus, poſtea ſecundis curis Anno ſupra milleſimum quadringenteſimo octogeſimo ſeptimo impreſſus eſt, atque illius prior tomus inſertus habetur Monarchiæ Goldſtadi. Exſtant quoque ejusdem Scriptoris alia Juris civilis opuſcula in magna collectione tractatuum juris recenſita, præter alios quosdam commentarios de Conci-

Dionyſ. Simon. Bibl. hiſt. Auctor. Juris.
Dupin. bibl. Script. Sæcul. XV.

liis,

Sæcul. XV. A. C. 1467

liis, indulgentiis, usuris, & successionibus *ab intestato.*

§. XIX.

Apologia Platonis a Bessarione Cardinale edita.

Eodem anno Bessarion Cardinalis juris publici fecit opus philosophicum, quod inscripsit: Apologiam Platonis. In ea hunc Philosophum vindicat a calumniis Georgii Trapezuntini, qui ex hisce Aristotelis (*) verbis: *Obtuli cum ceteris duo vel tria sacrificia, ut trinam perfectionem, quæ in eis est, profiterer,* evincere conabatur, quod Aristoteles ex solo lumine naturæ fidei nostræ mysterium longe sublimissimum, captuque difficillimum, seu Trinitatem personarum in sola unitate essentiæ cognoverit, proin si in hac fide juxta morum præcepta vitam suam transegit, salutem consequi potuerit. Igitur Bessarion ex plurimorum Ecclesiæ Patrum

(*) Allegata verba in Aristotele non invenimus; libro tamen primo de cælo text. 2. hæc habet: *Ipsa tria omnia sunt, & ipsum ter omnia, hæc autem eum, qui Trinitatis est; quapropter ad Sacrificia Deorum hoc utimur numero; duo enim ambo quidem dicimus, & duos ambos, omnes autem de tribus hanc appellationibus dicimus primum.*

trum, & S. Thomæ teſtimoniis compro- Sæcul. XV.
bat, impium eſſe dicere, quod Ariſtoteles A.C 1468.
ſolo naturæ ductu integram, perfectam-
que ſanctiſſimæ Trinitatis cognitionem
aſſequi valuerit, eamque doctrinam di-
ſertis verbis ab Apoſtolo rejici aſſeruit,
dum dicit: *loquimur Dei ſapientiam, quam* 1. *ad Cor.*
nemo Principum hujus ſæculi cognovit. *cap.* 2. *v.* 7.

§. XX.

Bellum Matthiæ Hungariæ Regis adverſus Bohemum.

Jam ſupra attulimus rationes, ob quas *Bonfin.* 4.
Matthias Hungariæ Rex Bohemiæ *dec. in fine &*
coronam acceptare aliquamdiu hæſitave- *dec.* 2.
rat, nunc vero petentium Bohemorum *Papienſ.*
votis ceſſit, potiſſimum ipſius Cæſaris *epiſt.* 313.
impulſu permotus, quem cum olim præ-
cipuum experiretur æmulum, jam ipſum
ad capeſſendas Regni habenas ſtimulos
ſubdentem habebat. Aſt perdifficilis &
lubrica adhuc erat rei exequendæ condi-
tio; agendum enim adverſus Podiebra-
cium Virum ſumma rei militaris ſcientia
ſpectatiſſimum, veteranis militibus in-
ſtructum, & plurimorum Principum ſup-
petiis adjutum. Nihilominus Matthias
rem aggreditur, eoquod a Turcarum metu
ferme vacuus eſſet, cum eorum exerci-
tus in Aſiam rediret, & Pannoniæ infe-
rioris Gubernator Mahometis nomine in-

Sæcul. XV. A.C. 1468.

ducias peteret. Præterea amplis validi auxilii pollicitationibus ad bellum excitabatur. Igitur hiſce rationum momentis expugnatus, copias ſuas in Moraviam ducit, comitante eum Ferrarienſi Epiſcopo Sedis Apoſtolicæ Legato, qui cunctos hæreticis opem laturos publica ſententia diris devovit. Ibidem Podiebracius caſtra metabatur, cum exercitu, qui Matthiæ copias ſaltem numero æquabat. Eo tempore Hungariæ Rex nonniſi vigeſimum ſeptimum ætatis ſuæ annum attigerat; Podiebracius vero jamjam ſexageſimum expleverat, proin eum longa vita, ac diuturnus armorum uſus in plurimis rebus mire erudiebat.

§. XXI.

Colloquium utriusque Regis; actum de pace.

Bonfin. ibid. *Papienſ. ead. epiſt.*

Jamjam in conſpectu utraque acies erat, ambo tamen exercitus prœlii diſcrimen declinare videbantur, motisque utrinque caſtris in diverſas abiere partes. Matthias tamen iterum, iterumque in hoſtis ſui ditiones populabundus excurrit, ac nonnullas urbes qua vi, qua deditione occupavit; tandem vero utriusque copiis denuo ad eundem locum concurrentibus Brunæ,; quæ eſt Moraviæ caput, ambo Reges colloquium inierunt, ubi

ubi Podiebracius exiguam Matthiæ fide- Sæcul. XV.
litatem, ac violatum fœdus incuſans A.C 1468.
eidem dixit, promptiſſimum dirimendæ litis medium eſſe, ſi cum eo in remoto quodam loco ad ſingulare certamen deſcenderet; hac enim via ſubditorum ſanguini utrinque parceretur. Ad hæc Matthias reſpondit: bellum nonniſi pro tuenda fide ſuſcepi, proin certamen in angulis inire nequaquam mihi animus eſt; Principem enim decet armatum in aperto campo decertare; hinc ſi Podiebracius Princeps eſt, præſente ac inſpectante toto exercitu equeſtri certamine congrediatur, litemque finiat. Aſt cum Podiebracius hanc conditionem minime acceptaret, ambo de concordiæ pactis ac pace ineunda colloquium habuerunt, demum vero in mediis caſtris ſimul prandium ſumpſerunt, quo finito ad ſua redierunt; eoquod litem amice componere haud poſſent; quocirca Matthias appropinquante hyeme exercitum ſuum in Moravia reliquit, ipſe autem in Hungariam reverſus eſt. Hac de re exſtat epiſtola Cardinalis Papienſis ſcripta ad ſummum Pontificem, & Sedis Apoſtolicæ Legatum, qui apud Matthiam agebat. Nihilominus inter hos Reges pax omnino ſancita videtur, quamvis illa haud diuturna eſſet, eoquod anno ſequenti bellum redintegratum legamus.

Sæcul. XV. A.C. 1468.

§. XXII.

Pax inter Principes Italiæ per Pontificem conciliata.

Paulus II. licet plurima undique opponerentur obstacula, ut tamen pacem inter Italiæ Principes componeret, assiduam impendit operam, ac tandem superatis ferme innumeris difficultatibus dissidentes feliciter conciliavit. Lætitiæ ubertas, quam inde concepit, haud æquius æstimari poterit, quam ponderata laborum mole, cui ut rem perficeret succumbere debuit. Itaque ut pro tanto beneficio meritam, debitamque Deo persolveret gratiam, in Die Ascensionis Dominicæ hoc anno Romæ augustiori pompa sacrificium obtulit, ac decantato versiculo *Agnus Dei* non modo Cardinales sibi ad aram ministrantes, sed ceteros omnes cunctosque Principum Legatos ad osculum pacis admisit; quo ritu expleto Dominicus Brixiensis Episcopus ornatissimum sermonem de pace habuit, omnesque Principes ad bellum Turcicum ferventer adhortatus est; ut enim sacra hæc militia promoveretur, tanto studio Pontifex pacem conciliare satagebat.

Papiens. Com. lib. 4. & epist. 295. Platin. in Paul. II.

§. XXIII.

Sæcul. XV.
A.C. 1468.

§. XXIII.

De officio Pontificum & Cardinalium juxta Papiensem.

Ad idem tempus revocatur quidam tractatus seu epistola Cardinalis Papiensis ad Cardinalem Mantuanum scripta *de officio summorum Pontificum & Cardinalium in Republica Christiana rite administranda.* Præprimis ostendit, Pontifices in gravioribus caussis Cardinalium consensum exquirere, illos vero juxta justitiæ ac veritatis præscripta consilium suum dare obstrictos esse. Cardinales, inquit, Pontificis Consiliarii sunt, non Magistri, eorumque monita dicuntur vota, non voluntates, ideoque in spiritu pacis non imperiose sua proponant consilia, nec ægre ferant, si non acceptentur eorum placita; persuasum enim illis sit, meliora quandoque aliorum esse judicia. Cum vero de agendi ratione tractat, quam summi Pontifices tenent erga Principes, his exprobrat, quod nonnunquam indigna, & iniqua a Pontificibus exigant; minantur, cum postulant, & cum non impetrant, irascuntur, quos tamen vel ea postulasse pudere deberet. Principibus, prosequitur Cardinalis, honor etiam dum injusta petunt, habendus est, non autem quæcunque postulant, aut æqua reputant, *Papiens. epist. 280.*

Secul. XV. A.C. 1468. tant, illis concedenda. Additque, accidere perſæpe, ut maxime rogent ea, quæ minime concedi cupiunt; quippe frequenter ſuas interponunt preces aut amicis obſequendi ſtudio, aut petentium importunitatem hac ratione redimendi artificio; hujus rei ſpecimen exhibet Papienſis in Carolo VII. Francorum Rege, qui ab Eugenio IV. enixe petebat, ut juvenem quemdam inexpertum, ac legitima ætate deſtitutum Metropolitanæ Eccleſiæ præficeret, idque aſſecutus factum damnavit; cum vero Regi objectarent nonnulli, hunc ad ejus preces promotum fuiſſe: *Interceſſi*, reſpondit, *ſed non credidi conceſſum hoc iri*; ſic nempe ſemetipſum extortæ poſtulationis, Eugenium vero nimiæ facilitatis incuſabat.

§. XXIV.

De Itinere Imperatoris ad Papam.

Cum die prima Decembris nuntiatum eſſet ſummo Pontifici, quod Fridericus Imperator, ut voto ſacræ peregrinationis ad limina Apoſtolorum ſatisfaceret, hoc anno in Italiam tenderet, totus in eo erat Pontifex, ut Cæſarem Majeſtate ſua dignis honoribus exciperet. Quare quemdam ex iis, quos ab epiſtolis habebat, quam longiſſime ire obviam juſſit, dato negotio, ut crebris nuntiis de ratione

tione itineris, & moræ, necnon de tempore, quo Imperator proxime Romam accederet, Papam ſolerter edoceret. Præterea quatuor ex diverſis Nationibus deſignabat Epiſcopos, judicesque Rotæ duos, totidemque ſanctioris Senatus (Conſiſtorium vocant) Advocatos, qui præfatum Secretarium ſequerentur. Denique ſelegit Cardinales, Guilielmum Eſtoutevillam natione Gallum, Oſtienſem Epiſcopum, & Franciſcum Piccolominæum Pii II. Nepotem Cardinalem Diaconum, qui ad ſecundum ab urbe lapidem adventanti Friderico obviam progrederentur. Cum vero Imperator privatæ rei cauſſa Romam adiiſſet, alia obſequiorum forma excipi debuit, quam ſi coronandus adveniſſet, ut obſervat Papienſis Cardinalis. Sæcul. XV. A.C. 1468.

§. XXV.

Imperator Romam ingreſſus, atque receptus.

Attamen Fridericus ipſa Dominicæ Nativitatis nocte tam ſero Romam ingreditur, ut jamjam Pontifex ſacrum hujus feſti matutinum celebrare inchoaſſet; nihilominus a Papa ad oſculum pedis, manus, & oris admiſſus, in proxima ſede Pontificem inter & Cardinales collocatus eſt. Peracta re divina, duo Cardinales Dia- *Papienſ. Comment.*

Sæcul. XV. A.C. 1468.

coni Cæsarem ad Altare deducunt, ad cujus primum gradum ille in genua provolutus, tamdiu perseveravit orans, donec votum, quod nuncupaverat, absolveret, & sacræ preces super eum a Pontifice recitarentur. Inde in cubiculum, ut quieti indulgeret, deducitur, sed paulo ante diluculum rediens in Ecclesiam, adfuit alteri missæ, quæ longe augustiori pompa, ac prior celebrata est; primum enim Sacrificium ob Cæsareæ suæ Majestatis adventum nonnihil celerius absolvebatur. Demum Paulus II. ensem de more sacratum Imperatori donabat, quem ille vagina eductum armigero adstanti tradidit. Postmodum toga linea, ac pluviali indutus, inter duos Cardinales Diaconos Evangelium lectionis septimæ decantavit, homiliam, quæ sequitur, alio prosequente. Mane tertii sacrificii tempore Pontifex sacris operabatur, ubi S. Hostiæ partem Imperatori porrexit. Finita demum Missa, & sancto Sudario ad venerationem populi exposito, Pontifex plebi facta cruce bene precabatur, eidemque plenam pœnarum condonationem indulgebat.

§. XXVI.

Consultatio cum Cæsare de bello Turcico.

Imperator quarto post die sacro Senatui assiste-

assistebat & per quemdam Episcopum, qui eum comitabatur, ibidem Patribus exposuit, quod hoc iter suscepisset, partim ut voto a se nuncupato satisfaceret, partim ut media exquireret, quibus saluti Christianorum adversus Turcas prospiceret. His Papa respondit: Nos quoque persæpe non minus ac Prædecessores nostri plurimum hoc in negotio, licet incassum laboravimus; cum igitur qua ratione tanti moliminis opus feliciter ad exitum deducere valeamus, nullum ultra nobis occurrat consilium, si Cæsarea sua Majestas aliquod remedium in promptu habeat, illud ut nobis exponat, rogamus. Hanc in rem Imperator Hungariæ & Cypri Regum, necnon & Venetorum Legatos in consilium vocabat, demum vero his verbis sententiam suam proferebat: in tanta consiliorum inopia nullum magis opportunum censemus remedium, quam ut Constantiæ, quæ Germaniæ civitas est Italiæ sat propinqua, conventus Principum indicatur, ad hunc Pontifex, ac nos quoque accedemus, necnon reliquos convocabimus. Verum Pontifici minus arrisit hujus urbis nominatio; terrebatur enim exemplo eorum, quæ nuper Constantiæ adversus Sedis Apostolicæ auctoritatem fuere attentata. Præterea post varias consultationes ultro citroque habitas, tandem totum negotium

Sæcul. XV. A.C. 1468.

Sæcul. XV. A.C. 1468. tium ad duo capita reducebatur. Primo, nomine Pontificis atque Imperatoris literæ darentur ad Principes, quibus ad Calendas Novembris anni proximi Legatos ſuos Romam mittere rogarentur, qui de ratione tuendæ fidei cum ſua ſanctitate agerent. Secundo, Venetis diutino Turcarum bello exhauſtis decimæ Clericorum, Hebræorum vigeſimæ & Sæcularium trigeſimæ in ditione eorum conderentur juxta normam, qua olim ex decreto Mantuano pro tota Italia ejusmodi exactiones fuerunt indictæ.

§. XXVII.

Imperator Roma in Germaniam reverſus.

Papienſ. Comment l.7 Platin. in vit. Paul. II. Krantz.l.13 Wandal. 1.

Verum nec felicior fuit hujus medii quam priorum ſucceſſus. Unde haud multo poſt Imperator, cum ſolidos ſeptemdecim dies Romæ hæſiſſet, in Germaniam reverſus eſt. Hunc Papa copioſis muneribus, gratiisque ſpiritualibus auxit, atque in reditu per ditionem Pontificiam ſemper lautiſſime habuit unacum toto ejus comitatu, qui plusquam ſexcentis Equitibus conſtabat. Ceterum Pontifex in hac occaſione magnificentia nemini ſecundus videri voluit, eoquod ſibi perſuaſum haberet, quod Cæſar adverſus

sus Germanorum factiones Sedem Apo- Sæcul. XV.
stolicam constanter propugnasset. A.C. 1468.

Hæc Papiensis, qui cunctis præsens aderat, totiusque itineris relationem ad posteros transmisit. Platina quoque refert, Pontificem ad Imperatoris adventum, *equitum peditumque suorum magnam partem in urbem advocasse, eoquod vereretur, ne qui tumultus præsente Imperatore a populo Romano excitarentur*, quamvis ille alioquin exiguo comitatu stipatus a nemine timeretur, imo nequidem ei debitus honor haberetur. Hanc ob rem Krantzius asseruit, quod populo Cæsarem adhuc in vivis esse, novum, mirumque acciderit, cum tamen illum jamjam fatis functum crederet, eoquod nullo hucusque heroico facinore se vivum ostendisset. (*)

§. XXVIII.

(*) Observes velim, non Platinam, sed Continuatorem de suo adjecisse hæc verba: *quamvis ille &c.* ut autem animi sui erga Augustissimam Domum Austriacam minus propensi testem produceret, Krantzium prorsus inepte allegat; Verum non solus ille tanti ponderis Scriptor est, ut pium juxta ac glorioſum Cæsarem, quem tot ora celebrant, velut ignavia mortuum lacessere audeat, præcipue cum calumniæ suæ testes nonnisi vulgi rumores adducat, quis vero ignorat, plebi nil magis familiare esse, quam

Sæcul. XV. A.C. 1468.

§. XXVIII.

Cardinalis de Turrecremata obitus.

Hoc anno die vigesima octava Septembris Cardinalis de Turre-cremata obiit, annos natus octoginta. Hoc nomen sortiebatur a nativitatis suæ loco, qui Hispana lingua *Torquemado*, ac latino idiomate Turris-cremata dicitur, atque in Palencienſi Diœceſi ſitus eſt. Is ordinem S. Dominici in conventu Valliſoletano primum profeſſus, ſingulari ſcientiarum laude in univerſitate Pariſienſi claruit, atque academicis honoribus ornatus, Theologiam, atque Eccleſiaſticam Jurisprudentiam publice tradidit. Dein in Hiſpaniam redux, haud diu ibidem morabatur, ſed Anno milleſimo quadringenteſimo trigeſimo primo ab Eugenio IV. Pontifice Romam vocatus, Magiſter S. Palatii renuntiatus eſt. Decernebatur ad

quam ut illos duntaxat Principes tanquam magnanimos deprædicet, qui profuſo in vulgus auro inquietorum ora obſtruunt, aut crebro armorum ſtrepitu exterorum regiones invadunt, indeque ſuis prædandi ſpem faciunt; illos econtra Principes vulgus contemnit, qui pace, ac ſalutaribus conſiliis & legibus calamitates belli redimunt, ac patriæ incolumitati conſulunt.

ad Basileense Concilium, ubi acriter contra Hussitas conflixerat, & Pontificis auctoritatem egregie tuebatur. Demum ad Florentinam Synodum accersitus, cum Marco Ephesino in arenam descendit; tandem in laboris præmium Anno Salutis millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono ad Cardinalitiam dignitatem sub titulo S. Sixti evectus, in Franciam Legatus mittebatur, ubi Bituricensi conventui interfuit. Pluribus Legationibus decoratus, Anno Christi millesimo quadringentesimo sexagesimo primum Gallæciensis, demum Albanensis Episcopus nominatus est, quam tamen Sedem quarto post anno cum Episcopatu Sabinensi permutavit. Plurima ingenii sui monumenta posteris reliquit, quorum tamen stylus minus limatus, barbariem, & scholasticorum atque Canonistarum sterilitatem redolet: Theologiæ, ut in Scholis traditur, ac Jurisprudentiæ disciplinas indefesso studio excoluit, omnesque utriusque scientiæ subtilitates mire assecutus est, easque ingenti facilitate in usum deduxit. Sæcul. XV. A C. 1468.

§. XXIX.

Hujus Cardinalis Opera.

Eo Auctore in lucem prodiere, *Commentarius in decretum Gratiani*, quinque *Collect. Conc. P. Labbe tom.* 13.

Sæcul. XV. A.C. 1468.

que tomis distinctus; *Summa de Ecclesia & ejus Auctoritate* quatuor libris comprehensa; tractatus *de summi Pontificis & generalis Concilii potestate ad Basileensium Oratorem*, qui habetur in Collectione Conciliorum; *expositio epistolarum S. Pauli;* Commentarius *in Psalterium Davidis; Sermones de tempore & Sanctis; Quæstiones quodlibeticæ;* tractatus *de aqua benedicta;* alius *de conceptione Beatissimæ Virginis* in tres partes divisus; Commentarius *in regulam S. Benedicti;* expositio *regulæ S. Brigittæ*, & apologia revelationum ejusdem Sanctæ; tractatus *de salute animæ* seu de fundamento fidei Catholicæ, alius contra præcipuos errores Mahometis; *flores sententiarum de summi Pontificis auctoritate*, ex S. Thoma Aquinate collecti; Meditationes in imagines, quas in Ecclesia S. Mariæ supra Minervam depingi fecit: Dissertatio contra Græcos de pane azymo, quæ itidem in Collectione Conciliorum invenitur, præterea Trithemius alterius opusculi meminit, quod *quæstiones in Evangelia de Sanctis, & in Dominicas* complectitur.

Trithem. de Script. Eccl.

§. XXX.

Societas Romæ pro elocandis pauperibus puellis instituta.

Joannes Turrecremata sepultus est apud Domi-

Dominicanos in Ecclesia S. Mariæ supra Minervam, in qua Anno millesimo quadringentesimo sexagesimo fundavit societatem sub nomine *Annuntiatæ*, cui incumbit, quotannis puellas inopes certa pecuniæ summa nuptui tradere. Hæc Congregatio postmodum in Archi-Confraternitatem erecta adeo proventibus ex fidelium Eleemosynis & piis Legatis augebatur, ut die vigesima quinta Martii in festo Annunciationis Angelicæ plusquam quadringentæ pauperes puellæ ex raso panno albi coloris vestiantur, ac singulis præter crepitas unus florenus detur, dotis vero nomine cuilibet sexaginta scuta Romana assignentur. Hoc pium opus summi Pontifices tanti faciunt, ut ipsimet comitantibus eos Cardinalibus, ac Romanæ nobilitatis Viris solemni equitatu ad Ecclesiam procedant, atque hujus dotis syngraphas puellis propria manu distribuere soleant. His quoque, quæ ad sacram Monialium familiam cooptari adspirant, duplo major donatur portio, easque a ceteris distinguit florum corona, quam in capite eo die gestant. Sæcul. XV. A C. 1468.

§. XXXI.

Duo Cardinales creati.

Pontifex, ut sacri Collegii locum, qui morte Joannis de Turrecremata Cardinalis

Sæcul. XV. A.C.1468.

dinalis vacabat, reſtauraret, duos creavit Cardinales. Horum primus erat Joannes Baptiſta Zeno, patria Venetus, ſummi Pontificis Nepos, & Vicentinus Epiſcopus, Cardinalis Diaconus tit. S. Mariæ *in Porticu*, poſtea Presbyter S. Anaſtaſiæ, & Epiſcopus Tuſculanus. Alter erat Joannes Michaelius, pariter Venetus, & ejusdem Pontificis Nepos, primum Diaconus tit. S. Luciæ, poſtmodum Cardinalis Presbyter tit. S. Angeli, necnon Albanenſis, Portuenſis, & Patavinæ Eccleſiæ Epiſcopus. Anno ſequenti Petrum Gonzalez de Mendoza Seguencæ Præſulem, poſtea Hiſpalis Archiepiſcopum ad preces Joannis Arragoniæ Regis ad purpuram promovit.

§. XXXII.

Seditio Varvicenſis in Anglia.

In Anglia Varvicenſis Comes continuo quidem ſeditionem in Eduardum moliebatur, ea tamen nonniſi anno poſteriori in apertas erupit flammas. Præprimis ambos fratres ſuos, Montis-acuti Marchionem, & Eboracenſem Archiepiſcopum factioni aggregare nitebatur. Ægre admodum Marchio ſollicitanti Comiti ceſſit, majori tamen promptitudine Clarentiæ Dux Regis frater ſe perduellium ſocietati totum addixit: unico ſeductus

ctus colloquio, quod cum Varvicensi habuit. Igitur uterque communi suffragio conspirabant, ut Eduardus periret, & Henricus Regno restitueretur: Ut vero connubiali vinculo sancitum fœdus arctius constringeretur, nuptias Ducem inter & Comitis Filiam, certe nulli alteri in tota Anglia opum abundantia secundam, decernunt. Sæcul. XV. A. C. 1468.

Ergo Dux æque, ac Comes Calesium petunt, ut contracto ibidem matrimonio, tutius Gallorum auxilia præstolari possent, & adverso casu ad fugæ necessitatem compellente ibidem asylum habere valerent; interea vero Archiepiscopus Eboracensis, & Montis-acuti Marchio eo etiam sese contulerant, ut suscitata seditione bellum civile in hac quoque regione accenderent.

§. XXXIII.

Copiæ Eduardi cæsæ.

Jamjam haud procul Eboraco urbe seditiosi ultra quindecim armatorum millia contrahebant. Eduardus comperto horum adventu confestim Guilielmo Herbert negotium dedit, ut cum omnibus, quantum posset, copiis in unum collectis, obviam rebellibus iret. Hic in hostium conspectum veniens, Banburigæ prælio decertat, infausto tamen

Sæcul. XV. A.C. 1468

Marte; quippe cum seditiosi uno ore vociferarentur: *Vivat Varvicensis Comes*, Herberti milites infelici errore Varvicensem Comitem cum tota exercitus sui vi pugnæ præsentem arbitrabantur, unde panico terrore perculsi, una omnes præcipiti fuga, totoque pedum studio elabuntur, desideratis suorum quinque millibus, ac pene innumeris bello captis. Hos inter ipse Herbertus, ejusque frater numerabantur, qui capite plexi vitam finierunt. Præterea nonnullæ copiæ a reliquo Victricis exercitus agmine ex condicto segregatæ Graftonii in Comitem de Rivers Reginæ Patrem improviso impetu irruunt, ac eidem, ejusque filio caput obtruncant. Hac victoria clarus Varvicensis in Angliam rediit, ut novis juxta ac præclaris armorum successibus annum proximum magis adhuc celebrem redderet.

§. XXXIV.

Castellanorum rebellium Legatio ad Papam.

Marian. l. 23 c. 11. & 13.

Nec in Castellæ Regno seditiosi turbas movere cessabant; quapropter summus Pontifex novam ad eos legationem decernebat, ac rebelles secunda jam vice excommunicationis sententia percellere statuebat. Hi tamen inde minime territi, con-

confestim Oratores Romam ablegant, qui perduellionis culpam diluerent. Verum eis non prius facta est ad urbem accedendi potestas, quam jurato promisissent, quod Alphonso Henrici Regis fratri Regis titulum non attribuerent. Annuunt Oratores, quibus Papa in conspectum suum admissis plurima crimina objicit, atque eorum rebellionem in legitimum Regem verbis gravibus exprobrat, mandatque, ut Pontificis nomine seditiosis denuntiarent, quod excommunicationem ipso facto incurrissent, nec ullam salutis spem reliquam haberent, nisi ad saniora consilia redirent. His addidit, quod Alphonsus alienæ culpæ reum se fecerit, atque ideo immatura morte criminum suorum pœnas daturus, infirmitate, qua laborat, brevi decessurus esset; ex ejus autem obitu rebellibus novos tumultus impendere præsagiebat, si adhucdum eum pro Rege habere perseveraverint. Hoc vaticinium paulo post fuit adimpletum: Alphonsus enim juvenis, cum Toletanam urbem, quam illius Præfectus in Henrici Regis potestatem revocaverat, obsidere pararet, in itinere repentino morbo opprimebatur, ac die quinta Junii, seu peste seu veneno, (varia Scriptorum est opinio) nonnisi sexdecim annos natus e vivis excessit.

Sæcul. XV. A.C 1468.

Sæcul. XV. A.C.1468.

§. XXXV.

De Morte Alphonſi Fratris Caſtellæ Regis.

Alphonſi obitus multorum animos ad Henrici obſequium reduxit; Reliqui vero, ut eſſet, cujus nomine ipſi regnarent, Iſabellæ Henrici Sorori Reginæ nomen & inſignia Regni deferenda cenſuerunt. Cum vero illa oblatam dignitatem recuſaret, hi cum ſuo Rege legitimo concordiæ fœdus inierunt, his conceptum legibus: I. Iſabella Regni hæres renuncietur, nulli tamen nubendi facultatem habeat, niſi Regis fratris ſui conſenſus accederet. II. Regina indulgente ſummo Pontifice repudietur, demum vero Regno proſcribatur unacum Joanna ejus filia, licet hæc, cum in lucem ederetur, velut legitima a Regni Ordinibus habita fuiſſet. III. Denique, conjuratis præteritorum venia detur, eisque cuncta bona, atque honores reſtituantur. Hæ tamen leges nonnullis Proceribus minime placebant; unde Joannam, quam in ſua poteſtate habebant, velut Reginam ſuam venerari maluerunt.

§. XXXVI.

§. XXXVI.
Res gestæ Calabriæ Ducis in Catalonia.

Sæcul. XV. A C. 1468.

Nec magis pacata erat Catalonia; cum enim Joannes Calabriæ Dux Renati Andegavensis Filius animi sui fortitudine præclarus esset, atque Andegavensis familia in Arragoniæ Regnum jus habere contenderet, ideo illum Cataloni jam anno priori in Regem suum nominabant, insuperhabita Regis sententia, & concordiæ pactis, quæ cum Castellæ Rege sanxerunt. Joannes igitur horum auxilio fretus huic Regno bellum intulit, sed fortunam modo prosperam, modo adversam experiebatur; quippe Ludovici XI. auxiliaribus copiis auctus, sub primis belli auspiciis victoriam reportabat, quæ tamen haud diuturna fuit; urbem enim Gerundam bina vice obsedit, sed iterum iterumque obsidionem solvere coactus est. Præterea Ferdinandus Arragoniæ Rex, ut Regnum pleniori cum auctoritate administraret, in Siciliæ Regem proclamabatur; eoquod Pater ejus oculorum usu destitutus esset, qui tamen postea septuagenario major amissum lumen recepit arte cujusdam Judæi, qui eidem albuginem oculorum acu deterst. Nihilominus Calabriæ Dux sinistro hoc rerum concursu minime

Marian. l. 23. c. 12.

Sæcul. XV. A.C.1468.

territus, jus ſuum perſequi ſtatuit, ac reapſe hoſtilem exercitum diuturno bello fatigaſſet; niſi morbo correptus Anno Salutis milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo mortalitatem exuiſſet, ejus tamen obitu nullatenus conjuratio ſedata fuit.

§. XXXVII.

Ludovici XI. bellum in Britannia.

Argentr. hiſt. Britan.

Cum Burgundiæ Dux belli flammas adverſus Leodienſes intra breve admodum tempus reſtingueret, Ludovicus Galliarum Rex rurſum in ſolitis fraudibus ſuis conſilium quærere compellebatur; hanc in rem inter Carolum Bituricenſem fratrem ſuum, & Britanniæ Ducem diſſidia ſeminare moliebatur. Igitur ſuas copias, quas in Normannia tenebat, Britanniam invadere jubet, urbesque Cantoceam, & Angeniſium capit, ac demum hoſtilem hanc incurſionem ſequenti obtentu honeſtare conatur: Britanniæ Dux connubio ſibi junctam habebat Regis Scotiæ Filiam; Hæc tamen inconſtantem mariti ſui animum ſibi ſoli integre devincire haud poterat; quapropter Dux furtivo amore Antoniam de Mailleze Villequerii conjugem deperibat. Eo tempore Taneguyus Caſtellius ſupremum Ducalis Palatii Magiſtrum agebat, hacque ex cauſſa dignitatis ſuæ auctoritati datum eſſe exiſti-

Chantoce.

existimabat, ut ea, quæ fidelem decet subditum, submissione Duci suo ob oculos poneret mala prorsus funesta, quæ ex effræni hac vitæ licentia sibi accerseret, simulque addidit, jam populum de publico Principis sui adulterio palam conqueri, Deum vero hujus criminis ultorem jamjam pœnas repetere; cum eum prole mascula destituisset, non sine maximo patriæ detrimento; inde enim futurum, ut illius subditi, cum præter eum in Britannia nullus e stirpe sua hæres superstes esset, ipso defuncto exteri Principis imperio subesse compellerentur, cum tamen Britonnes illo abhinc tempore, quo Romanorum jugum excusserant, semper indigenis Principibus paruissent. Sæcul. XV. A.C.1468.

§. XXXVIII.

Taneguius Castellius a Galliarum Rege sollicitatus, ac relicta Britannia in Franciam profugus.

Hæc Taneguii libertas tantopere Ducem offendit, ut eum ad Castellum suum secedere juberet. Equidem Villequerii conjux nil intentatum relinquebat, ut eidem redeundi facultatem a Duce obtineret; timebat enim, ne obscæni sui amores palam fierent. Ast Taneguyus flecti nescius redire recusat: Ludovicus vero Galliarum Rex, cum nihil

Sæcul. XV. A. C. 1468.

solemnius haberet, quam ut ab hostibus suis Viros meritis conspicuos averteret, Tanguyum ad suas partes traxit, pollicitus, se bonorum, quæ in Britannia amisisset, damnum præter ampliſſimam pensionem Ruscinonensi etiam, atque Cerdanensi Præfecturis compensaturum. Tanguyus Regis sponsionem acceptat, ac Patriæ suæ valedicit.

Cerdaigne

§. XXXIX.

Pax Gallum inter & Britannum.

Nobiles Britanni, cum per injuriam Taneguyo illatam proprium honorem læsum arbitrarentur, palam contra Ducem querebantur. Ludovicus Rex horum indignationem in rem suam vertere constituit, suumque exercitum in Britanniam misit. Nihil propius videbatur esse, quam ut Dux omnes ditiones suas amitteret; adeo enim ignava manu sui eum subditi tuebantur, ut tandem pacem exorare compelleretur. Proponuntur concordiæ pacta, quibus Franciæ Rex eo promptius assensérat, quo certius edocebatur, Burgundiæ Ducem in Britanni auxilium magnis itineribus accurrere. Igitur Ludovicus Calabriæ Ducem quantocius Angeniſium ablegat, ut cum Guilielmo Calvinio Britanniæ Cancellario de pacis conditionibus ageret.

ret. Ergo assentientibus illis apud Nannetes die septima decima Septembris hunc in modum pacis articuli perscribuntur: Britannus a fœdere cum Burgundiæ Duce inito discedet; Calabriæ Dux, & Conneſtabilis ad dirimendam Bituricensis Ducis causſam arbitri dabuntur ac denique Lescunus Cadomum, & Abrincam urbes præfixo tempore Regi restituet. Sæcul. XV. A.C. 1468.

§. XL.

Burgundiæ Dux Peronnæ a Rege salutatus.

Burgundiæ Dux hujus fœderis novitate tantopere commovebatur, ut fraudem subesse ratus Tabellarium, qui rei gestæ nuntium perferebat, velut hominem dolose subornatum suspendio plectere decerneret. Ubi vero postmodum res certis argumentis comprobata nullum dubitandi locum relinquebat, etiam ipse Dux pacis conditionibus annuit; Offerebat autem ei Franciæ Rex centum viginti aureorum millia in compensationem expensarum, quas in conscribendis militibus Britanno in auxilium missis impenderat; hujus quoque summæ mediam partem mox numerandam Rex pollicebatur. Nec tamen Dux hæc Regis promissa acceptasset, nisi fama ad au- *Commin. lib. 2. c. 6. Gaguin. l. 8.*

Sæcul. XV. A.C. 1468.

res ejus fuiſſet perlata, quod Leodienſes Ducis abſentiam, bellique, quo cum Francia implicitus erat, opportunitatem in rem ſuam verterent, ac rurſus ſeditionem molirentur. Igitur concordiam inire conſultius fore arbitrabatur, atque accepta pecunia ei promiſſa cum Ludovico Rege colloquium Peronnæ habuit, quo ſe etiam Rex contulerat, nullo ſatellite ſtipatus, ſolisque ſecuritatis literis ſibi a Duce datis munitus. Neminem quoque itineris ſocium habebat præter Balvem Cardinalem, Borbonii Ducem, & Comitem S. Pauli, unacum duobus vel tribus Proceribus. Volebat enim Rex exiguo hoc comitatu Duci oſtendere, quod ad eum ſolo amicitiæ præſidio tutus accederet. Viciſſim vero Dux Regem ſummis honoribus excepit, eique palatium in ipſa urbe aſſignavit. Attamen paulo poſt præter tres Sabaudiæ Principes illuc etiam advenerant Breſſiæ Dynaſta, quem Rex Lochiæ diuturno carcere vexabat, necnon Romontius Comes, & Genevenſis Epiſcopus unacum Ducis Burgundiæ Mareſcallo, aliisque Proceribus, qui olim a Ludovico male habiti ſunt. Quapropter Rex horum præſentiam veritus, Burgundiæ Ducem, ut arcem incolere poſſet, rogavit. Equidem inanis erat hæc Regis trepidatio; intervenit

venit tamen casus, qui veri timoris argumentum erat. Secul. XV. A.C. 1468.

§. XLI.

Advatica Tungrorum a Leodiensibus denuo seditiosis occupata.

Ludovicus XI, antequam Peronnam adiret, duos Leodium ablegabat Oratores, qui cum civibus aliunde seditiosis fœdus inirent, eosque prompti auxilii pollicitatione eo inducerent, ut ipsi, si forte Burgundus Franciam invaderet, bellum redintegrarent. Quamvis autem Rex interea cum Burgundiæ Duce concordiam sanxisset, negotium tamen Oratoribus demandatum revocare neglexit. Igitur re palam facta, Leodienses Gallorum subsidio freti, Tungrense m urbem armis raptim captis infestant, in qua Leodiensium Episcopus captivus detinebatur, unacum quodam Nobili, Imbercurtio nomine, quem Dux ad prævertendam Civium seditionem cum copiis eo decreverat. Primo impetu urbem occupant, plures Canonicos trucidant, & nonnullos Burgundi fautores gladio perimunt. Dux comperta cæde, in rabiem actus, Peronnensis arcis portas claudi jubet, atque in Franciæ Regem, quæcunque iræ vehementia dictabat, convitia effundit, eumque proditorem, atque per- *Comin. l. 2. cap. 6.*

Sæcul. XV. A.C. 1468.

perfidum adeo impotenti indignatione compellat, ut, nisi Philippi Comminæi consilio fuisset absterritus, abs dubio Regem comprehendi jussisset, ac ob præterritas offensiones severam de eo vindictam sumpsisset.

§. XLII.

Angustiæ Regis Peronnæ inclusi.

Commin. l. 2. cap. 7.

Rex gravissima animi sollicitudine agitatur; hinc enim inimici sui, qui justissime in eum commotus erat, arbitrio relictum se cernebat; illinc vero a populo cinctus erat, quem sibi plusquam vatiniano odio infensum noverat. Tertia jamjam fluxerat dies, qua inquietissima hac cogitationum tempestate quatiebatur; His accessit, quod Dux toto hoc tempore nec ipsus Regem accedere, nec aliis eum invisendi copiam faceret, exceptis quibusdam Ducis Ministris. Hos tamen Rex tam dextre auro corrupit, ut ipsorum opera libertatem suam impetraret. Testatur Cominæus, ex his quempiam fuisse, cui Rex quindecim aureorum millia eo fine tradidit, ut hanc summam inter Ducis consiliarios distribueret: hunc vero hasce pecunias in alios longe usus convertisse.

§. XLIII.

Sæcul. XV.
A.C. 1468.

§. XLIII.

Regis libertas duris conditionibus redempta.

Cunctis rebus adeo siniſtre ſuccedentibus neceſſe fuit, ut Galliarum Rex libertatem ſuam novo pacto redimeret. Igitur utrinque ſancitum I. Rex retenta Normannia Bituricenſi Duci Campaniam & Briam cedet; II. Burgundum unacum copiis, quotquot Duci præſcribere placebit, Leodium usque comitabitur, ut ipſus teſtis eſſet ſeveræ caſtigationis, quam infelix iſte populus ſubire tenebitur. His pactis utrinque firmatis Rex a Leodienſium fœdere recedere, ac promittere jubebatur, quod initæ pacis conditiones inviolabili fide ſervare velit, in cujus fidem jusjurandum ſuper brachio S. Lautonis, & ſalvificæ Crucis reliquiis, quas Ludovicus ſecum attulerat, præſtare compellebatur. Poſthæc excubiis ab arce amotis, Britanniæ ac Bituricum Duces de tota rerum ſerie confeſtim edocebantur.

§. XLIV.

Rex unacum Duce vix non a Leodienſibus captus.

Poſtera die Dux cum exercitu ſuo in Leodienſes movit, atque ad urbem caſtra

Sæcul. XV. A. C. 1468.

castra posuit; Cives, cum omni alio, quam præter solam pertinaciam suam præsidio destituti essent, opem in temerario quodam ausu quærunt; quippe sexcenti eorum ad quævis audenda parati per cavatam quamdam viam clanculo penetrant, eo consilio, ut Regem, atque Ducem, expugnatis eorum domibus, vel neci traderent, vel carceri manciparent, interea vero ceterorum civium agmina eruptionem simularent, atque aliam stationem oppugnarent, hocque stratagemate hostem ab illis averterent. Verum audax eorum consilium eventus fefellit; cum enim Alensonii, & Credonii ædes, quibus Regis Ducisque Palatia adjacebant, perfringere aggrederentur, Regii satellites ad insolitum strepitum excitati nulla cunctatione ad arma convolant, & irrumpentium ausibus obsistunt. Rex quoque, qui paulo ante cubitum iverat, alacri animo lecto exiliens, arma corripit, Duxque galea, atque thorace munitus invicto robore duodecim aut omnino quindecim armatorum impetus solus sustinet, donec suis in auxilium currentibus periculum evaderet. Sinistrum hoc primi furoris fatum omnem insidiarum fabricam a sexcentis illis Leodiensibus constructam evertit; Hi enim, si recta Regis, Ducisque diversoria invasissent, eos vestibus quidem indutos, sed in stratis

stratis suis inermes intercepissent modico indulgentes somno, eo fine, ut altera die, quæ erat trigesima Octobris, vigiles excubarent ad decretoriam Leodiensis urbis oppugnationem. Sæcul. XV. A.C. 1468.

§. XLV.

Leodiensis urbis aggressio, & Regis reditus Lutetiam.

Dux, priusquam urbis Leodiensis oppugnationi initium daret, Galliarum Regi significari jussit: Namurcum durante expeditione bellica, si vellet, recederet. Huic reposuit Rex, quod derelictis suis sociis pericula declinare minime assuetus esset. Equidem Leodienses diem Dominicam mutuis cædibus pollutum iri haud credebant, nihilominus Burgundiones eadem die undique in urbem impetum faciunt, necnon die ad meridiem vergente muros conscendunt, urbemque infestis armis ingrediuntur, conclamantes: *trucidate, impune jugulate illos;* nullos enim invenerant, qui eis resisterent; eoquod Civium quamplurimi per pontem Mosæ flumini impositum in Arduennam silvam, ubi tamen potior eorum pars fame sitique periit, fuga dilapsi essent, alii vero vel in sacras ædes se recepissent, vel domi sese occultassent. Tandem tota urbs militari Victorum licentiæ

Sæcul. XV. A. C. 1468.

centiæ diripienda relinquitur. Præterea tam inhumanum Burgundi facinus Rex metu adactus, coram Duce, ejusque Ministris deprædicare compulsus est: quarto etiam seu quinto ab urbe capta die Lutetiam redeundi copiam petere a Duce jubebatur, ut Peronnensis pacis conditiones ad acta Parlamenti referri curaret. Equidem Dux Regi reditum petenti repulsam dare non audebat, eum tamen, ut pacta denuo rata haberet adegit illisque insuper adjici postulavit, ut Urseum, Loum, & Poncetum a Ripa seu Riverium, in pristinam bonorum suorum possessionem revocaret; id vero ægre admodum a Rege impetrari potuit.

§. XLVI.

Leodium a Burgundo incendi jussum.

Dux Regem in Gallias redeuntem ad mediam circiter Leucam comitabatur, simulque jubebat, ut quamprimum urbe egressus esset, Leodium penitus flammis absumeretur; voluit tamen, ut a communi incendio Ecclesiæ, necnon trecentæ Canonicorum ac Presbyterorum ædes eriperentur, eo fine, ut singulis diebus res divina peragi posset. Nihilominus potissimam earum partem jam antea effrænis militum avaritia sacra suppel-

Commin. l. 3. cap. 14.

suppellectili, aliisque bonis spoliaverat. Præterea Ducis jussu mille, vel juxta alios mille ducenti in ædibus suis deprehensi, infelices crudelitatis victimæ, aquis suffocati sunt. Ceterum quamvis Dux, cum flammæ totam, qua late patet, urbem incredibili rapiditate absumerent, quarto etiam milliari ad Burgundiæ fines remotus consisteret, nihilominus, inquit Cominæus, crepitantium flammarum fragor, ac miserorum ejulatus eousque tam claro penetrabant sono, ut quisque se urbi præsentem esse crederet. Leodiensis illa civitas celebris fuisse dicitur triginta duabus Paræciis, octo Canonicorum Capitulis, comprehensa Ecclesia Cathedrali; ut taceamus non pauca tam Religiosorum, quam Monialium asceteria, & plurimas minores Ecclesias ac Nosocomia. Recensebat insuper præfata urbs incolarum facile centum viginti millia. Sæcul. XV. A.C. 1468.

§. XLVII.

Bellum a Papa in Robertum Malatestam motum.

Interim Paulus II. Malatestam Ariminensem Toparcham, qui a pacis inter Principes Italiæ sancitæ beneficio exclusus fuerat, in propria ejus urbe obsidione pressit. Soli Veneti summi Pontificis par- *Papiens. epist. 276. Idem. comment. l. 4. & 5.*

Sæcul. XV. A.C.1468. partes tuebantur, Malateſtam vero Ferdinandus Neapolis Rex, Galeatius Mediolanenſium Dux, necnon Florentini pro viribus propugnabant. Papienſis criminis loco habet, quod Ferdinandus Malateſtæ partes adverſus Eccleſiam tuendas ſuſcepiſſet, eundemque ingratitudinis redarguit, exclamans: *Quis hæc digne lamentari queat? rara eſt fides, & meritorum recordatio. Opibus Eccleſiæ perſæpe Ferdinandum juvit Pius II; Nec inclementer multa in Regem Paulus II. Quid oro, clementiſſimum? Audire nunquam paſſus eſt hoſtium de illo conſilia. Remiſit cenſus; dedit Sacerdotia, Præſulatus contulit,* Caraffam Archiepiſcopum Neapolitanum *ad ejus voluntatem creavit Cardinalem Romanæ Sedis.* Hæ ſunt illæ rationes, quæ juxta Cardinalem Papienſem Ferdinandum permovere debuiſſent, ut pari ſtudio ſummi Pontificis cauſſam tueretur, in qua tamen ambitio, & privati quæſtus cupido potiores partes quam ipſa æquitas tenebat.

§. XLVIII.

Origo Diſſenſionum inter Paulum II, & Ferdinandum Neapolis Regem.

Princeps Soranus, cum Andegavenſes adverſus Ferdinandum propugnaſſet, a Pon-

a Pontificis exercitu oppressus, ægre pacem obtinuit, ea lege, ut ejus Principatus Romanæ Ecclesiæ relinqueretur, nec unquam Regis Neapolitani ditionibus accenseretur. Ferdinandus, licet ipsus conditionem assensu suo firmasset, nihilominus postquam Calabriæ Ducem expulerat, sibique totum Neapolis regnum vendicaverat, conventionis immemor, Soranum Toparchatum a summo Pontifice Paulo II. repetiit. Sæcul. XV. A.C.1468.

§. XLIX.

Papæ exercitus ab obsidione Ariminensi per Ferdinandum præpeditus.

Ferdinandus, cum hanc ditionem a Pontifice precibus impetrare desperaret, armis contendere decernit, ac Robertum Malatestam in fidem, suumque patrocinium recipit. Hic Filius erat spurius Sigismundi, ac defuncto ejus Patre tanta dexteritate benevolentiam Pontificis aucupabatur, ut Ariminensem Toparchiam ab eo impetraret, eo pacto, vi cujus illam nonnisi ad tempus, & salvo Romanæ Ecclesiæ pleno jure ac Dominio possideret. Verum Robertus eam penitus suæ subjecit potestati, atque ejecta socru sua totum se Ferdinandi præsidio commisit. Hic vero Pontificis copias, quæ

Sæcul. XV. A.C 1468. Ariminensem urbem cingebant, aggreditur, easque ad solvendam obsidionem compellit. Nec tamen Pontificis exercitum tanta affecerat clade, quominus facili negotio urbis obsidionem redintegrare potuisset, si Venetorum Bellidux cum suppetiis aliquantulum citius accurrisset; qui tamen in hoc potius Reipublicæ jussis obtemperare, quam Laurentii Spoletani Episcopi, penes quem Pontificii exercitus imperium erat, fortitudini, suorumque obfirmato vincendi animo respondere voluit.

§. L.

Aquitannia a Ludovico XI. fratri ejus, Campaniæ loco, oblata.

Comin. l. 2. cap. 15. Propius nihil erat, quam ut novæ etiam Pontifici nascerentur inimicitiæ cum Galliarum Rege, eoquod Cardinalem Balvem carceri tradidisset. Ludovicus enim Leodio redux, accerrimum se Peronnensis Concordiæ vindicem simulabat; semper tamen impatienti ferebat animo arctiorem Caroli Bituricensis fratris sui amicitiam cum Burgundiæ Duce; quare ambos ab invicem divellere unice intentus erat, hancque ob rem fratri suo per quosdam ejus familiares auctor fuit, ut loco Campaniæ & Briæ, quas

quas Burgundiæ Dux a Rege extorserat, Aquitanniæ Ducatum, & Rupellæ Præfecturam acciperet; Equidem majus inde Principi accrevisset emolumentum, nihilominus Burgundiæ Dux huic permutationi obsistens, Bituricensi exposuit, quod si Campaniam Burgundiæ adeo vicinam dimitteret, atque ad remotas Aquitanniæ ditiones secederet, eoipso nec securitati, nec libertati suæ consuleret, & quod rei summa esset, emergente forsan in eum Regis indignatione, quo tuto se reciperet, haud amplius haberet. Hæc Ducis consilia non modice firmabantur adjectis quoque Cardinalis Balvis suggestionibus, cui alio nomine satis molesta, ac odiosa erat Regis cum Bituricensi concordia. Sæcul. XV. A. C. 1468.

§. LI.

Dissidia inter utrumque Principem a Cardinale Balve suscitata.

Balves, quem Ludovicus XI. stratum atque abjectum ad prima Ecclesiæ regnique subsellia sublevavit, opibus auxit, ac primo ad Ebroicensem, tum ad Andegavensem Ecclesiam, demum ad Campi Fisci, S. Engeriaci, & S. Theodorici Abbatias promovit, & tandem obtenta ex Regis favore purpura, suum quoque publici status Administrum nominavit, is

Sæcul. XV. A.C. 1468.

tantusque Vir Regem ſuum turpiter prodere, cunctaque ejusdem conſilia, quæ in mox præfata Bituricenſi cauſſa foverat, penitus evertere non dubitavit. Cum enim cunctis ferme Principibus nil magis familiare ſit, quam quod erga ſuos facile amicitias concipiant, facilius vero dimittant, ideo & Cardinalis cum Ludovicum hoc quoque vitio laborare cerneret, inde perperam quidem, re tamen ipſa ſat ſolide inferebat, quod & ipſe aut omnino Regis ſui gratia excideret, aut ſaltem eidem minus acceptus eſſet, quamprimum Regia ſua Majeſtas Miniſtri ſui operam ſibi haud ultra utilem eſſe exiſtimabit, proin gratiæ, qua hucusque apud Regem valebat, eo magis decreſceret, quo minus in negotiis publicis ejus conſilia exquirerentur. Hanc ob rem Cardinalis, ut Principum diſſidiis continuo ferventibus ſe Regi neceſſarium redderet, nil magis e re fore arbitrabatur, quam ut eorum odia, quibus Regem inſectabantur, augeret, ac Bituricenſi, Burgundo, & Britanno Ducibus ſuſpiciones adeo veroſimiles injiceret, ut illi, quantacunque demum circumſpectione agerent, certo tamen ſe a Rege circumveniri crederent.

Hoc conſilio Balves omnia antehac inita pacis fœdera evertit, Regemque ad Peronnenſem congreſſum, licet inviti eſſent ejus Senatores, hortatu ſuo induxit;

xit; cum vero probe sibi compertam haberet Regis astutiam, & Bituricensis imbecillitatem, hinc Lescunum Duci carissimum promissi Convenensis Ducatus spe corrupit, haud amplius dubitans, quin Rex communicatis inter ambos fratres consiliis, ad suum arbitrium cum Bituricensi actus esset, proin hujus inimici metu liber, nullo negotio Burgundiæ ac Britanniæ Duces, ad officium redigeret; præcipue, quod ceterarum Provinciarum Nobiles eorum partibus accedere tamdiu detrectarent, donec illum, qui proximus Gallicæ coronæ hæres esset, suis quoque studiis addictum cernerent. Balves igitur Regem a concordia cum Bituricensi deterrere, Burgundum vero ad restaurandum bellum incitare statuit. Quapropter nuntium suo nomine ad ambos Duces ablegat, huncque de tota rei agendæ summa accurate edocet, demum eidem literas proprio chirographo, nullis tamen arcanis notis conscriptas tradit, dato negotio, ut ad Biturícum Ducem, utpote magis credulum, recta sese conferat & eidem secreti silentii religionem enixe commendet. Sæcul. XV. A.C. 1468.

§. LII.

Balvis Epistolæ ad Bituricensem & Burgundum Duces.

Tenor epistolæ ad Biturícum Ducem per-

Sæcul. XV. A.C 1468.

scriptæ erat sequens: Rex tibi dimissa Campania Aquitaniam offerre meditatur, cautus tamen ac providus sis, ne ejusmodi permutationem, quantumcunque proficua tibi videatur, acceptes; nullum enim aliud Regis animo insidet consilium, quam ut te hoc pacto a Burgundi & Britanni Ducum, quos longe omnium amicorum cariſſimos habes, societate divellat, ac demum omnes tres eo majori facilitate opprimat, quo certius mutui auxilii copiam vobis intercludit. In literis vero ad Burgundiæ Ducem directis significat, Regem ac Bituricensem proxime sua collaturos consilia, nec amplius eorum congressum impediendi locum supereſſe; proin ambos hosce fratres vel ideo amicitiam abs dubio redintegraturos, ut denique toto impetu in Burgundiæ Ducem irrumpere possent; additque Regem unice cum Bituricensi, & Britanno pacem tam sollicite procurare, ut neminem a tergo haberet, qui conceptæ suæ vindictæ obicem poneret. Emissarius hisce instructus epistolis iter aggreditur; verum in Britanniæ finibus comprehendebatur, ac penitius excussus in intima thoracis sui parte literas gestare deprehensus est. Vix illæ ad Regem delatæ sunt, cum illico Ludovicus cognita Cardinalis, quem suorum subditorum fideliſſimum reputabat, perfidia summe obstu-

obstupefactus hæret, injuriam tamen silentio premere decernit, donec Bituricum Duci hasce communicasset literas, ut & ipse proprii oculi testimonio convictus agnosceret, eos ipsos, qui hucusque Ducem inter & Regem dissidia conflare conati essent, utriusque simul juratos esse inimicos. Sæcul. XV. A. C. 1468.

§. LIII.

Colloquium Regis cum Bituricensi Duce.

Haud procul a quodam flumine, quod Andegavensium, ac Britonum fines interjacet, Rex & Bituricensis congressi sunt, de præsenti negotio inter se collaturi; Cum igitur huic anni dedita opera pons impositus esset, & illuc ambo convenissent, Rex Ducem pedibus suis advolutum surgere jussit, eidemque manum suam osculandam præbuit, ac ceteris dimissis nonnisi duodecim forensis togæ Viros colloquio interesse voluit, coram quibus Duci pessima Cardinalis consilia exponit, subjungens, se verbi sui testes in manibus tenere; hoc dicto literas ex pera depromptas Bituricensi legendas tradit, rogatque, ut solerter observare velit, eundem Balvem, qui in priori sua epistola se fidelissimum Ducis amicum professus esset, jam in altera accerrimum

Sæcul. XV. A.C. 1469.

se ejusdem inimicum opere & calamo profiteri. Quorumdam Historicorum fide discimus, Ducem, cum adeo turpiter se delusum cognosceret, inter juges lacrimas secunda vice genibus Ludovici sese advolvisse, sed a Rege mox surgere jussum; Illo abhinc tempore ambo fratres in mutuos amplexus ruebant, atque haud obscuras sinceræ amicitiæ significationes dabant, Ludovicus quoque Bituricum Ducem amica vi compulit, ut ad Regis curiam reverteretur, ibidemque pristinum dignitatis suæ gradum rursus obtineret. His ita peractis, solutoque colloquio ambo ad sua reversi sunt.

§. LIV.

Balves Cardinalis, & Virodunensis Episcopus capti.

Adeo manifesta erat proditionis nequitia, ut ab illius Architecto Balve Cardinale publicas juxta ac severissimas poscere pœnas videretur. Quare Ludovicus Cardinalem unacum Guilielmo Harocurtio Virodunensi Episcopo, quem Balves sibi in perfidiæ consortium adsciverat, comprehendi, illumque ad montem Basonem, Episcopum vero ad Bastillam in carceres detrudi jussit. Cardinalis, quæstione instituta, potissima, de quibus accusabatur, crimina his pene verbis

Papiens. Comment. l. 7.

verbis fatebatur: Me utriusque Epistolæ, quæ intercepta fuit, auctorem extitisse haud diffiteor, ad hanc vero perfidiam adversus Regem concitavit me imminutæ auctoritatis meæ tœdium; hanc ob rem totus in eo eram, ut Burgundiæ Dux Regi semper terrori esset, ac continuis ab eo abstraheretur dissidiis; præterea eidem Ludovico Regi meo auctor fui, ut Peronnensem adiret congressum; inde enim sperabam, capitales utriusque Principis inimicitias facile augendas; me quoque dictante, propudiosæ pacis conditiones ibidem sancitæ fuerunt; meo etiam consilio ac instinctu Burgundiæ Dux Galliarum Regem adegit, ut eum Leodium usque comitaretur, ac Leodiensium, quos sibi semper addictissimos habebat, excidii oculatus testis esset. Hæc, quæ Cardinalis ultro fassus est, ad Regem referebantur, & quamvis sufficerent, ut juxta legum præscripta condemnari potuisset, nihilominus Rex duos ex Senatu regio Juris consultos selegit, eosque Romam ad Pontificem misit, qui postularent, ut coram delegatis a Sede Apostolica judicibus in Francia reus Cardinalis in jus vocaretur.

Sæcul. XV. A.C. 1469.

§. LV.

Sæcul. XV. A.C. 1469.

§. LV.

Papa a Rege ad hujus cauſſæ Judices delegandos rogatus.

Enimvero, ne Rex Cardinalem Romam tranſmitti pateretur, graviſſima obſtabat ratio, quam Pontifici his verbis expoſuit: Gallorum animi in illis Provinciis, quas reus pertranſire deberet, tam vehementi ira accenſi ſunt, ut nulla ſatellitum vi prohiberi poſſent, quo minus illum tanquam civilis belli auctorem membratim diſcerperent. Cum autem Paulus II. non ita pridem Cardinalium immunitatem novis favoribus auxiſſet, hinc nimis acerbum legi recens conditæ vulnus fuiſſet inflictum, ſi Papa eam labefactari permiſiſſet quoad præcipuum illius caput, quod aliunde ſat aptum erat, ut Regum clientibus purpuræ deſiderium inſpiraret, vel maxime ex eo, quod ad hanc dignitatem evecti duntaxat ſubjici poſſint judicio, cui ceteri Cardinales eorum confratres in pleno Patrum Senatu præſunt. Quare ſummus Pontifex eorum privilegia integre ſervari voluit, cum vero haud majus firmitatis robur illis accederet, quam ſi ea primo in Galliis ad uſum deducerentur, ubi ſemel Rege Chriſtianiſſimo per ſuam ſubmiſſionem ea approbante, ceteri omnes Chriſtiani Orbis

Orbis Principes obsequium suum illis detrectare minime ausuri credebantur, ideo hac super re frequens habebatur consultatio, tandem vero decretum, quod Pontifex Regis voluntati hac in re plene obsequi haud possit. Sæcul. XV. A.C. 1469.

§. LVI.

Responsum Papæ ad Regem.

Igitur Pontifex ad Ludovicum Regem rescripsit, quod lubenter eidem gratificari velit, atque ad ejus preces Romæ quosdam judices a se electos Avenionem missurus sit, qui ibidem ex delegata potestate judicii acta contra Balvem Cardinalem, & Virodunensem Episcopum instruant; si vero Avenionensis civitas Regi minus grata foret, Papa eidem in Galliis tres urbis proposuit, quæ suis Episcopis tam in Sacra, quam profana jurisdictione pleno jure subjectæ essent, sique Rex ex illis unam selegerit, se curaturum pollicebatur Pontifex, ut ad illam Rei quantocius deferantur, ibidemque, donec absolutum esset judicium, detineantur. Præterea Papa a Rege postulabat, ut tam ipsis, quam aliis eorum nomine plena sese defendendi libertas concedatur, Judices vero delegati omnibus ex juris ordine discussis acta usque ad sententiam definitivam exclusive instruant,

Sæcul. XV. A.C. 1469.

ſtruant, eaque clauſa illico Romam mittant, ut in ſacro Purpuratorum Senatu coram Pontifice cum ſumma integritate, ac neceſſaria diligentia iterato examini ſubjiciantur, tandemque definitiva ſententia ibidem feratur, atque ad Judices Delegatos eo, quo lata eſt, rigoris tenore tranſmittatur, Rex vero fidem ſuam obſtringat, quod præfatam ſententiam eo modo, quo pronunciata fuit, nullo addito, dempto vel mutato executioni dare velit, quin tamen Galli eam aliter ac lata eſſet, interpretandi jus ſibi arrogare valerent.

§. LVII.

Rei ſpretis Papæ petitis a Rege in vinculis detenti.

Minime latebant Regem Romanæ Curiæ conſilia, nihiloſecius, cum nec illam offendere, nec eidem obſequi vellet, inter hæc duo extrema, quorum utrumque æque ſibi moleſtum fore cognoverat, mediam ſelegit viam, qua ſuæ indignationi imperaret, ac judicii curſum ſiſteret, ſimulque diuturni juxta ac teterrimi carceris ſqualore nefaria utriusque complicis ſcelera vindicaret. Haſce ærumnas Cardinalis Balves ſolidis undecim; Virodunenſis vero Epiſcopus omnino quatuordecim quindecimve annis ſuſti-

Comin. l. 6. cap. 12.

sustinebat. De eodem Antistite recenset Cominæus, illum Regi fuisse auctorem ferrearum cavearum, quæ includendis iis, qui Regem offendissent, aptissimæ essent, ac ipsummet Virodunensem omnium primum in unam earum toto captivitatis suæ tempore conjectum hæsisse, justissimo sane sævi inventi supplicio; quo ferme eodem Perillum mulctatum novimus; hic enim prior in æneum taurum, quem Phalaris tyranni jussu infelix faber confecerat, inclusus arte sua periit. Sæcul. XV. A.C.1469.

§. LVIII.

Aquitannia, dimissis Campania & Bria, a Bituricensi acceptata.

Ludovicus XI. horum proditorum metu vacuus, potissimas eo curas intendit, ut cæptum cum Bituricensi negotium, quo Briam atque Campaniam cum Aquitannia permutare statuit, tandem absolveret. Ipse Dux a Regis consilio haud alienus erat; quippe ejus animum jamjam Lescunus spurius Armeniaci filius, Ducique in paucis carus eo jamjam inclinaverat. Itaque Borbonii Dux Rupellam petiit, Biturícum Ducem, qui eo venerat, invisurus; Ubi etiam permutationis pactum penitus concluſum, firmatumque est. Postea Dux Regem adiit,

Sæcul. XV. A.C. 1469.

adiit, qui eadem pacta juramento super brachio S. Lautonis Andegavensis præstito rata habuit. Hoc jurisjurandi genere nunquam se obstringere solitus erat Ludovicus, nisi extrema necessitate adactus; cum enim sibi persuasum haberet, ejusmodi sacramenti violatorem intra unius anni spatium haud dubie morituru m, ipse immodice vitæ suæ amore ac mortis metu occupatus, tanto discrimini sese exponere pertimescebat. Restituta pace tot votis expetita publicæ Deo reddebantur gratiæ, hancque ob rem Ambrosianus Hymnus solemni pompa decantabatur; Ab hujus concordiæ tempore Carolus Bituricensis non nisi Aquitanniæ Dux nuncupabatur, idem quoque Regi clientelare obsequium consueta forma professus, Britanniam reliquit, atque in Gallias reversus est, ubi cum maximis quidem lætitiæ & magnificentiæ signis excipiebatur; summum tamen Burgundiæ Duci fastidium inde creabat.

§. LIX.

Rex Britanniæ Ducem a Burgundo avellere intentus.

Præter solum Britanniæ Ducem nullus amplius supererat, quem Ludovicus XI. pariter a Burgundo divellere posset, eo fine, ut ceterorum auxilio destitutum

eo

eo facilius ſuo quoque ſubjiceret imperio. Cum vero Franciſcus II. Britanniæ Dux Gallorum, quorum fidem ſibi ſuſpectam habebat, cuncta adverſum ſe molimina ſemper in omnibus caſibus provide eluſiſſet, haud facili negotio a veteri Burgundi Ducis amicitia amoveri valuit. Ergo Rex conſilium in aſtu quærendum ratus, obtentu benevolentiæ torquem aureum Ordinis S. Michaelis, quem Ambaſiæ prima Auguſti die recens inſtituit, ad eum transmittit, hacque honorifica legatione Leſcunum auget, qui præfati Ordinis inſigne ingenti pompa Duci obtulit. Verum illud Britannus acceptare recuſabat, cauſſatus, novum hunc ordinem variis gravari ſtatutis, quæ cum ſua dignitate, juribus atque prærogativis ægre conciliari poſſent. Præterea fama ferebat, Ducem non ita pridem a Burgundiæ Duce Vellus aureum ſuſcepiſſe, Burgundum vero a Britanno equeſtri Periſcelidis ordini adſcriptum fuiſſe, ejusque inſigni decoratum non modo Gandavi comparuiſſe, ſed etiam illud nonniſi cum vita exuiſſe. Ex hac repulſa Rex arctam inter Burgundum & Britannum Duces amicitiæ neceſſitudinem intercedere haud temere conjiciebat, quinimo ſecretum etiam inter eos cum ipſo Rege Angliæ fœdus fuiſſe ſancitum ſuſpicabatur. Quare funeſtos ejusmodi ſocietatis ſucceſſus, ut

Sæcul. XV. A.C 1469.

Sæcul. XV. A.C. 1469. opportunis præveniret consiliis, anno sequenti bellum Burgundiæ Duci nuntiare statuit.

§. LX.

Ordo S. Michaelis a Ludovico Galliarum Rege institutus.

Favin. l. 3. Theatr. hon. & Equit. Petr. Matth. histor. Ludov. XI. Nicol. Ægid in Annal.

Ægre admodum genuina, quæ Ludovicum ad instituendum equestrem S. Michaelis Ordinem impulerat, caussa conjici potest; vero tamen simillimum est, illum Renati Andegavensis Regis Siciliæ avunculi sui exemplo incitatum fuisse, qui Ordinem *Lunæ crescentis* erexerat. Cum enim Ludovicus, quamvis cetera parcissimus, solemnes tamen publicæ pompæ actus ingenti luxu, profusisque divitiis celebrare solitus esset, in hoc quoque cum suo avunculo de palma magnificentiæ contendere animo constituit. Igitur die prima Augusti hujus anni illos, quos huic Ordini adscribendos censebat, ad arcem Ambasiam convocavit, eosque Equites creavit sub invocatione S. Michaelis Archangeli, quem Monarchia Gallicana dudum velut Regni Patronum venerabatur. Fuit insigne hujus Ordinis torques aureus, qui cochleis inter se duplici nexu hærentibus, ac catenulis, seu fibulis aureis undique implexis ornatus erat; mediam vero torquis

quis partem tenebat numiſma, quod imaginem Sancti Michaelis inſculptam referebat. Solitum ſolemnis veſtis ornamentum erat pallium ex tela argentea promiſſo ſyrmate per terram ſuperbe defluens, illud quoque damaſcena bombyce nivei coloris diſtinctum, ac cochleis nodo inſertis ad oram ſine lege errantibus circumfuſum conſpiciebatur, eratque pontico vellere affabre obductum. Geſtabant quoque Equites capitium ex cremeſinæ tincturæ heteromallo confectum, & ad longæ epomidis formam compoſitum. Ordinis Magiſter veſtem habebat cocco tinctam. Sacramenti fides, qua hujus ordinis milites ſeſe adſtringunt, præcipue eo tendit, ut pro viribus ſuis coronæ dignitatem, atque jura necnon Regis, ſuorumque ſucceſſorum dignitatem cum omnibus, & adverſus omnes tuerentur. Sæcul. XV. A.C. 1469.

§. LXI.

Statuta, & primorum Ordinis Equitum nomina.

Eo tempore Rex non niſi quatuor Ordinis Miniſtros ſeu Officiales inſtituit, nempe Cancellarium, Tabularium, Theſaurarium, & Caduceatorem, quibus tamen tractu temporis Præpoſitum, atque rituum Magiſtrum adjecit. Inter ceteras *Favin. l. 3. ibid.*

Sæcul. XV. A C. 1469.

ras hujus militiæ prærogativas facile prima eſt, quod illius Equites nullo pacto, excepta hæreſi, proditione, aut turpi e prœlio fuga, Ordine Nobilium moveri poſſint. Ab initio nonniſi triginta ſex Equites adſcripti fuere, duplici ratione hunc duntaxat numerum ſuadente. Prima erat, quod Ludovicus eo tempore haud plures numeraret Aulicos, quos ſingulari favore proſequebatur. Altera, ut hujus ordinis auctoritas atque ſplendor exiguo Equitum numero illuſtrior eſſet. Has ob cauſſas habito primo Ordinis conventu quindecim tantummodo Regni ſui Primores ad Equeſtrem hanc militiam recepit; reliqua enim Ordinis inſignia abſentibus reſervabat Proceribus, quos tunc vel ex Galliarum Provinciis, vel extraneorum Principum aulis advocare haud poterat, quin rebus ſuis male conſuleret, aut Principum vicinorum Vaſallos ad ſuas partes allicere videretur; In hoc Angliæ Regis ac Burgundiæ Ducis exemplum imitabatur, quorum uterque hac uſus eſt agendi ratione, dum hic Periſcelidis Ordinem, ille Vellus aureum ſuis Nobilibus conferebat. Hujus vero Ordinis dignitate Rex Galliarum in primis comitiis decorabat Carolum fratrem ſuum Aquitanniæ Ducem, Joannem Borbonium, Ludovicum de Lucemburgo, Comitem S. Pauli & Conneſtabilem, An-

Andream de Valle, qui vulgo Mareſcalſus Loheacius dicebatur, Joannem Beuilium Sacri-Cæſaris Comitem, Ludovicum Bellomontium, Ludovicum Eſtoutevillam, Ludovicum de Valle, ac ejusdem nominis Borbonii Nothum, Antonium Chabannium Dammartini Comitem, Joannem Armeniacum Spurium, Georgium Trimollium, Gilbertum Cabannium ſeu de Cabaneſio, Carolum Cruſſolium, & Tanneguyum de Caſtro Ruſcinonenſem Præfectum. Ludovico XI. rerum potiente nunquam præfixus triginta ſex Equitum numerus adimplebatur; Nihilominus Ludovici hoſtes in vulgus ſpargebant, quod aurei torquis dignitate cunctorum Procerum ſuorum voluntates arctius ſuo imperio ſubjicere voluerit, huncque in finem ſtudioſe omnes ad Ordinis comitia convocaverit. Sæcul. XV. A.C. 1469.

§. LXII.

Matthias a Bohemis Catholicis Bohemiæ Rex ſalutatus.

Matthias Hungariæ Rex, tandem acceptata Bohemiæ Corona, quæ longo jam tempore ipſi oblata fuerat, a Bohemis Catholicis Rex, a Moravis autem ſimul Moraviæ Dux renuntiatus eſt. Utriusque inaugurationis ſolemnia Menſe Februario hujus Anni Olomutii *Bonfin. 4. deced 2. Cromer. l. 27 Dubrav. l. 30*

Sæcul. XV. A C. 1469. celebrata fuere, lætitiam augentibus Wratislavienſibus, eoquod eundem in Sileſiæ Principem reciperent. Tantus proſperitatum concurſus haud probabatur Friderico Imperatori, qui cum inquietam Matthiæ indolem perſpectam haberet, ne ipſe auctoritate ſibi conceſſa abuteretur, vehementer pertimeſcebat. Sub idem tempus, cum etiam Podiebracius, quem Sedes Apoſtolica Regno exuendum cenſebat, intra breve admodum tempus a Catholicis omnino derelictus, vix umbram Regii ſplendoris ultra ſervaret, Matthias Victorinum ejus filium in cacerem trudi juſſit, ubi famis ac frigoris injuria pene conſumptus, mala plurima perpeſſus eſt.

§. LXIII.

Ladislaus ſeu Wladislaus Caſimiri Filius ad Bohemiæ Regnum nominatus.

Rebus ita diſpoſitis Imperator Matthiæ Regi infenſus Podiebracium, & Bohemos, quos Matthiæ minus propenſos noverat, ſtudioſe induxerat, ut Caſimirum Poloniæ Regem ad acceptandam Bohemiæ coronam iteratis precibus urgerent. Podiebracius quoque eo conſilio

lio ſuos in Poloniam decernit Legatos, quos Caſimirus benigne excepit, ac de oblato Bohemiæ Regno grates rependens dimiſit; Filium tamen ſuum natu majorem Ladislaum nomine, in Podiebracii Succeſſorem nominari permiſit, quinimo lætitiam inde conceptam haud diſſimulare poterat; Verum potiſſima Polonici Senatus pars ejusmodi conſiliis vehementer obluctatur, ac præcipue Epiſcopi hac de re acerbius indignati. graviterque conqueſti ſunt, quod Poloniæ Rex hæreticos Oratores excipere, ſibi Religioni haud duxerit; Quinimo in ſuis Eccleſiis a Divinis ceſſare decreverant, quod præfati Oratores tum præſentes adeſſent: Nec tamen præter ejusmodi pœnæ comminationem quicquam ulterius tentabant Epiſcopi; Aſt tota urbs per Cracovienſis Baſilicæ Canonicos penitus divinis interdicta fuit, donec hi Legati civitate excederent; Cum autem Caſimirus apud ſummum Pontificem in ſuſpicionem veniſſet, ac ſi Podiebracii Sectæ faveret, aut forte omnino eandem profiteretur, fidei ſui integritatem vindicabat, contendens, nihil ſe citra Sedis Apoſtolicæ mandatum in hoc negotio unquam egiſſe. Nihilominus Ladislaus Podiebracio in Regno Bohemiæ ſucceſſerat. Sæcul. XV. A.C. 1469.

Sæcul. XV. A C 1469.

§. LXIV.

Mahometis II. votum de exterminandis omnibus Christianis.

Mahometes II. immodica in Christianos efferveſcebat iracundia, eoquod non ita pridem Venetæ claſſis Præfectus Ænum Thraciæ oppidum, quod fortiſſimo etiam Turcarum portu munitum erat, deprædatus eſſet, atque incendio abſumpſiſſet. Hujus urbis jacturam ulciſcendi libido adeo vehementer accendebat Mahometis animum, ut hoc anno dirum prorſus & immane nuncuparet votum, quo ſpopondit, *non viſurum ſe ſomnum oculis, non epulaturum dulcia, non petiturum amœna, non tractaturum ſpecioſa, non ab Oriente in Occidentem ſuam verſurum faciem, donec dejeciſſet, & conculcaſſet equi ſui ungulis Chriſti cultores, & omnium* (ut blaſphemus effutiit) *eorum iniquitatem a facie terræ, quantum pertinet ab Oriente in Occidentem, ad laudem veri Dei Sabaoth, & magni Prophetæ Mahometis exterminaſſet.*

Parienſ. Comm. l. 7.

Hoc votum Mahometes emiſiſſe legitur anno vigeſimo quinto Imperii ſui; ſi ejus initium repetatur a tempore, quo Pater ejus illi prima vice imperium ceſſerat. Veneti hujus nefandi voti exemplar Raguſium transmiſerunt, illudque ibidem, italice

Italice redditum ad ſummum Pontificem direxerunt. Illius vero funeſtos effectus paulopoſt recenſebimus. Sæcul. XV. A.C. 1469.

§. LXV.

Eduardus a Varvicenſi Comite in Angliam reverſo captus.

Nullum erat Angliæ a male cæptis tumultibus otium. Varvicenſis Comes tum in Galliis agens, comperto felici ſuorum ſucceſſu Caletum contendit, atque interim illius urbis Præfecturam cuidam Vaſconiæ Nobili, cognomento Vauclet demandavit, ipſe vero cum Clarentiæ Duce genero ſuo in Angliam reverſus eſt; Ibidem ambo copias ſuas recenti victoria glorioſas Verovici conjungunt, ac demum plurimarum legionum ſupplementis eorum nomine conſcriptis aucti in Angliæ Regem movent; Nec ſegnius ipſe Eduardus ſuum quoque exercitum contrahit, hoſtemque aggredi tentat. Jamque inſtructa utrinque acie parabatur prœlium, cum ecce! nonnulli præter ſpem pacis conſilia ſuggerunt, & quoniam Rex ſerio eam reddi exoptabat, Comes vero concordiæ deſiderium ſimulabat: hinc adeo proxima credebantur pacis fœdera, ut Eduardus labente militari diſciplina, neglectisque excubiis omnem periculi metum ex intem-

Secul. XV. A.C. 1469.

pestiva pacis securitate abjiceret. Vnde Varvicensis Comes, qui hostis sui oscitantiam vigili oculo explorabat, occasione pro re nata usus, faventibus umbris in ejus castra ex insidiis irruit, indeque improvidum Regem captum abducit.

§. LXVI.

Eduardi Regis fuga ex captivitate.

Polyd. Virgil. histor. Angl. l. 24.

Audax adeo facinus propemodum bello finem imposuisset, ipsumque Henricum suo restituisset imperio, nisi Eduardus opportuno necessitatis ingenio sese e captivitate expediviſſet; quippe Eboracensem Archiepiscopum, cujus custodiæ in Medelanensi arce creditus erat, tanta dexteritate sibi conciliabat, ut ab eo veniam obtineret, quatenus exigua custodum manu stipatus in sylvas, quæ arci vicinæ erant, venationi indulgere possit. Eduardus nuntiis occulte missis amicos suos admonet, expeditam ipsis offerri occasionem, qua Regem suum libertati asserere, ac hostis sui manibus eripere facile possent, dummodo opportunitati accederet prompta eorum voluntas, ac strenue rem exequendi audacia. Accepto nuntio Guilielmus Stanlejus, & Thomas Boroghus collatis invicem consiliis rem tanta prudentia aggrediuntur, ut cum selecto milite prope Medelanam urbem

urbem ſua caſtra ponerent, quin eorum adventum ullus ex arcis cuſtodibus animadverteret; Dum igitur Rex cum ſolito Satellitum numero inde egrediebatur, quantocius illum ſui milites amica vi abſtrahunt, excubitoribus, qui eum de more comitabantur, perinde ac ſi muneris ſui immemores eſſent, nequaquam obluctantibus. Sæcul. XV. A.C. 1469.

Anno ſequenti Eduardus rurſum conſcenſo Regni ſolio Varvicenſis copias prœlio vincit; Comes vero, cum Eduardum arctæ adhuc cuſtodiæ incluſum crederet, Londinenſi urbi exercitum ſuum admovet, eo conſilio, ut Henricum e carcere eriperet, eundemque priſtinis Regni ſui juribus redderet. Verum ubi captivi ſui libertatem medio ferme itinere perceperat, quid in hoc rerum articulo ageret, perplexus hærebat; probe enim proſpexerat, quod ad duram cum majori diſcrimine quam antea bellum inſtaurandi neceſſitatem redigeretur. Eduardus econtra, excuſſo captivitatis jugo, Londinum contendit, ſummis honoribus exceptus. Demum de pace agi cæptum eſt, quinimo ſancitis utrinque induciis fœderati Principes cum Rege collaturi, in Weſtmonaſterienſi Palatio conveniunt, irrito tamen colloquii ſucceſſu; poſtquam enim aliquamdiu acribus utrinque objur-

Sæcul. XV. A.C.1469. objurgationibus velitatum, tandem bellum acerbiori longe furore denuo accendebatur.

§. LXVII.

Militum delectus utrinque habitus, Varvicensis Comes profligatus.

Post hæc Varvicensis Comes, atque Clarentiæ Dux Lincolniam sese recipiunt, milites conscribunt, eorumque imperium interim Roberto Welesio demandant, ipsi vero amicos suos undique conquisitos ad capessenda arma incitant. Verum Eduardi solertia horum prævenit consilia; re enim comperta Rex Welesii Patrem, aliumque eidem sanguine junctum capite truncari jussit, cum vero uterque exercitus prope Staffordiam urbem congrederetur, Robertus prœlio victus, captusque tanquam Regi suo rebellis securi percussus est.

§. LXVIII.

Varvicensis in Franciam profugus; fœdus ab eo cum Ludovico Rege initum.

Polyd. Virgil. histor. Angl. l. 24. Comin. l. 3. cap. 5.

Sinister prœlii eventus tantopere Varvicensis Comitis turbabat consilia, ut Caletum fugere, indeque cum Clarentiæ Duce in Gallias contendere compelleretur,

tur, ut nova ſubſidia obtineret. Vix Ca- Sæcul. XV.
leto appropinquabat Comes, cum Vau- A.C.1469.
clerus illius urbis Præfectus in navem, qua ille vehebatur, tormentum explodi juberet; verum cognito errore paulopoſt ad Varvicenſem Comitem clam Oratorem ablegabat, qui ſuam agendi rationem excuſaret, eidemque hæc ſignificaret; tempus erit, quo Vauclerus Comiti luculento demonſtrabit argumento, quod favorum, quibus ab eo cumulatus fuiſſet, haud immemor exiſtat; quamvis enim in hac occaſione ingrati animi ſpeciem exhibuiſſet: id vero eo duntaxat conſilio factum credat, ut ſecurius accepta beneficia officiis ſuis exæquare poſſet; ſciret enim, quod ſi urbem intraſſet, abs dubio de ejus ſalute conclamatum fuiſſet: in Gallias igitur concedereret, ſuppetias, quibus res ſuas redintegrare poſſet, ſollicitaret. Comes Viri excuſatione contentus, navis ſuæ curſum in Franciam promovit, ac demum Ambaſiam venit, ubi a Ludovico XI. perhonorifice exceptus eſt. Comperto ejus adventu Margarita Andegavenſis, quæ itidem in Galliis dudum hæſerat, ut impetratis militum ſuppetiis Henricum conjugem ſuum Regno reſtitueret, omni cunctatione remota Ambaſiam contendit, ſuumque Filium ad Regem adducit. Enimvero Comitis præſentia Ludovici animum, qui ad Margratiæ

Sæcul. XV. A.C. 1469.

garitæ preces hucusque flecti haud poterat, demum expugnabat, unde Regina Angliæ prosperum colloquii successum in rem suam vertere intenta, Varvicensis Comitis Filiam Valliæ Principi matrimonio jungit, eodemque fortunæ auspicio de Henrico ejusdem Marito in libertatem asserendo agere cœpit, tam felici eventu, ut Rex Christianissimus cuncta eorum consilia non modo rata haberet, sed etiam pro exequenda expeditione necessaria sponderet auxilia.

§. LXIX.

Varvicensis Comes redux in Angliam.

Paratis, compositisque rebus omnibus, Varvicensis Comes totus in eo erat, ut discessum ex Francia omni studio maturaret. Obstare videbatur Burgundiæ Ducis valida classis, quæ Comitem aggressura, ex insidiis mare occupabat. Hanc igitur per obliquum navigii cursum expectatione sua frustrari, non levis momenti res erat. Nihilominus Varvicensis hisce obstaculis superior ductore Borbonio Notho gallicæ classis Præfecto iter aggreditur, expansisque pleno sinu velis longius in altum sese ab hoste abstulit, demumque classem ad Portum gratiæ appulit, ubi novo lætitiæ argumento percepit, quod hostilia Burgundiæ Ducis navigia

Havre de Grace.

navigia turbato fragoribus aere, ac furentium ventorum vi adeo concussa fuerint, ut partim sævo fluctuum impulsu saxis allisa perierint, partim adversis turbinum insultibus dispersa sine lege errarent. Varvicensis per alienum infortunium proprio defunctus periculo, secundis velis, ac nemine obsistente Dermutam delatus suas copias in terram exposuit. Vix e navi egrediebatur, cum illico non pauci Belliduces, ac milites undique confluentes adventantem excipiunt, seque eidem adjungunt; unde ex illorum frequentia Varvicensis exercitus plusquam sexaginta armatorum millibus augebatur; his igitur copiis instructus in Eduardum hostem suum movet, eundemque ad prœlium provocare meditatur. Nec segnior Eduardus exercitum suum numero longe superiorem in Nottingamiæ finibus contrahit, & haud procul a Lino-Regis, quæ urbs est valde munita ac littori maris adjacens, castra metatur. Varvicensis autem inimici sui vestigia premens, vix tertium ab ipso lapidem sua quoque tentoria erigit, ipsoque jubente totus exercitus festive conclamat: *Vivat Henricus Rex!* Eduardus percepto vociferantium tumultu perterritus hæsit; ubi vero Marchionem de Monte-acuto, in cujus fide hucusque spem maximam collocaverat, defeciſſe, ac nil ardentius, quam Henrici redi-

Sæcul. XV. A.C. 1469.

Sæcul. XV. A.C. 1470.

reditum exoptare intellexerat, omnes fortunas ſuas usque adeo perditas, everſasque eſſe exiſtimabat, ut mare trajicere decerneret.

§. LXX.

Pax inter Eduardum & Fratrem ejus Clarentiæ Ducem reſtituta.

Commin. lib. 3. c. 5.

Equidem Eduardus hoc iter inſtituit, eo conſilio, ut apud exteros Principes rebus ſuis auxilium quæreret, præcipue vero, ut, Comminæo teſte, Clarentiæ Ducem ad ſuas partes pertraheret, eundemque a Varvicenſi Comite ejus genero avelleret. Nec conſilio ſucceſſus deerat; Dux enim jam prævie ad id propenſum fovebat animum, unde nonniſi de mediis agebatur, quibus Clarentiæ Dux priſtinis honorum gradibus reſtitui poſſet. Præterea, ut teſtatur idem Auctor, Eduardus quamdam ſibi conciliabat nobilem Puellam, quæ Clarentiæ Duciſſæ ab obſequiis erat, & adhucdum in Anglia poſt Dominæ ſuæ diſceſſum hærebat. Hanc ille ſub obtentu Duciſſam adeundi in Gallias miſit. Vauclerus hujus adoleſcentulæ dexteritate, ac fraudibus deceptus, liberum ei tranſitum per Caletenſem urbem conceſſit; illa vero confeſtim Clarentiæ Ducem accedit, ac graviſſimis verbis Eduardi cauſſam agit, tamque vero-

verosimilibus rationibus cuncta, quæ ex mutuo fœdere Duci obvenirent, commoda exponit, ut hic victas daret manus. Ergo inter utrumque hunc fratrem pax & concordia tanta solertia, tamque religioso silentio restituitur, ut nec prudens astutia Ludovici XI. nec Margaritæ Reginæ solertia, nec Comitis alias peracri ingenio præditi sagacitas reconciliationis hujus eventum ullatenus præsentirent. Sæcul. XV. A.C. 1470.

§. LXXI.

Eduardus Hagæ in Hollandia.

Pristina concordia hoc modo revocata, Eduardus ex Anglia discedit, & cum Gloceſtriæ Duce fratre suo, ac nonnullis amicis, sexcentorum militum præsidio stipatus navem conscendit; verum in altum decurrens, ab Ostrelinis (hoc nomine Comminæus appellitat quosdam Piratas juratos Anglici nominis hostes,) exploratur. Hi vix Eduardum advehere conspiciunt, cum illico omni velorum, remigumque adnisu in eum cum octo grandioribus navigiis impetum faciunt. Equidem Eduardus, ut saluti suæ celeri fuga prospiceret, elusis insequentium studiis prior in Hollandiam appulsus est. Cum vero mare ob refluum in se æstum undarum copia destitueretur, atque idcirco Regem portu arceret; hinc Ostre-

Sæcul. XV. A.C.1470

lini prædones eum insequendi spatium & animum resumunt, atque haud procul ab ipso anchoras defigunt, ut proxime æstuantis maris affluxu ejus navigium iterato impetu aggrederentur. Eduardus abs dubio Piratarum præda factus fuisset, nisi alieno subsidio Grutusii, qui in Hollandiæ Præfectura Burgundiæ Ducis vices obibat, ab omnibus hostium insultibus strenue propugnatus fuisset. Hic Regem in sua navi permanentem salutavit, ac ejusdem militibus pene nudis plurimas distribuit vestes, ipsum vero Eduardum suo ære Hagam usque comitatus est.

Commin. ut supra.

Tanta Viri humanitas benignioris fortunæ spe Eduardi Regis animum erexit; ast fati sui invidia necdum expleta, ad calamitatis augmentum eidem nuntiatur, Caletum urbem ad Henrici partes defeciisse, Vauclerum datam fidem violasse, ipsumque Burgundiæ Ducem, licet affinitate ipsi junctus esset, anxiis curis exoptare, ut Eduardus ex ejus ditione excederet; verebatur enim, ne jamjam bello cum Gallis implicitus, Anglorum quoque arma certo certius sibi accerseret, si Eduardi recens e Regno ejecti patrocinium adversus Henricum in se susciperet. Verbo, Burgundus adeo alienum ab Eduardi consiliis fovit animum, ut ipsus Varvicensem Comitem pla-

placare niteretur; eoquod pertineſceret, ne pace Angliæ reddita, & Henrico in Regnum reſtituto, Comes arma ſua in Flandriam converteret. Sæcul. XV. A.C 1470.

§. LXXII.

Henricus ſolio ſuo a Varvicenſi reſtitutus.

Enimvero haud remota Regnum repetendi ſpes Henrico affulſit; quippe in Anglia ob Eduardi abſentiam magna erat rerum viciſſitudo, ac ſeſe fortuna pleno ſuffragio Varvicenſis partibus dediſſe videbatur. Vix enim cum copiis ſuis Londinum venerat, cum illico Henricum Regem e carcere eripit, ipſum ad Epiſcopi ædes deducit, ac aliquot poſt diebus inde ad Cathedralem Eccleſiam regali purpura, ceterisque inſignibus ornatum comitatur, præeuntibus ferme omnibus Regni Proceribus. Solemnis hæc pompa die decima tertia Octobris hujus Anni milleſimi quadringenteſimi ſeptuageſimi peracta eſt, moxque convocato Senatu Eduardus velut proditor, ac Regni uſurpator denuntiatur, ejus bona Regis ærario adjiciuntur, cunctaque edicta auctoritate ejus promulgata irrita declarantur. Poſt hæc Henrico, omnibusque ſuis virilis ſexus poſteris jus ad Regni coronam aſſeritur; his vero deficien- *Polyd. Virg. hiſt. Angl. lib. 24.*

Sæcul. XV. A.C 1470

tibus ad succeſſionem nominatur Clarentiæ Dux, qui Regni Gubernator conſtitutus eſt, in Regiminis ſocietatem vocato Comite Varvicenſi ejus ſocero; necdum enim illius defectio, quam meditabatur, comperta erat; denique omnes Eduardi fautores, læſæ Majeſtatis rei, ac pœna mortis digni pronuntiantur. Re intellecta Regina Eduardi conjux Veſtmonaſterium auffugit, ubi primogenitum filium ſuum enixa eſt, eique Patris ſui nomen indidit, qui tandem infelix Lancaſtrienſis ambitionis victima progreſſu temporis fuit.

§. LXXIII.

Papa Poloniæ Regis Filium in Bohemiæ Regem confirmare obluctatus.

Cromer. l 27
Dubrav. l. 31

Interea Matthias in Poloniæ Regem, eoquod Wladislaum Filium ſuum in Podiebracii Succeſſorem nominari conceſſiſſet, gravem iram concepit, ſibique non levem inde injuriam irrogatam exiſtimans, in acerbas apud Papam querelas prorupit. Caſimirus autem impenſe ſummum Pontificem, ut filii ſui electionem ratam haberet, rogabat. Aſt precibus ſuis fruſtratus eſt; Paulus enim Papa Alexandrum Forolivienſem Epiſcopum ad eum decreverat, qui Caſimiro exponeret, Matthiam in Bohemiæ Regem Procerum ſuffra-

suffragio jamjam salutatum esse, ejusdemque tam insignia in Sedem Apostolicam exstare merita, ut quicquam in ejusdem dispendium moliri nefas foret. Quin imo Pontifex Polonum monuit, ut contra Podiebracium arma capesseret. Econtra vero Fridericus Imperator missis eodem tempore ad Casimirum Legatis, multum de Matthia questus est, eoquod dum ipse in Italia morabatur, Austriacum populum ad rebellionem sollicitasset. Insuper hi Legati omnibus viribus Casimiro persuadere nitebantur, quod e re sua potissimum esset, si sua in Bohemiæ Regnum jura tueretur; hancque in rem ipsimet valida pollicebantur auxilia, quibus sese in hujus coronæ possessione firmare posset. Casimirus hac spe sopitus, Bohemos Matthiæ Regi addictos hortatur, ut cum Podiebracio in gratiam redire satagerent. Id etiam opportuno prorsus factum est tempore; quippe non ita pridem Podiebracius facta excursione Matthiam Hungariæ Regem prœlio devicit, & intra Montes Bohemiæ inclusum, ad turpem fugam compulit. Sub idem tempus Casimirus, cum jam olim eo ex fine Podiebracio favisse redargueretur, ac si ejusdem hæresi infectus esset, hanc calumniam, ut a se amoliretur, ipsum Podiebracium impense adhortabatur, ut veram amplecteretur fidem, atque Eccle- Sæcul. XV. A.C. 1470.

Sæcul. XV. A C. 1470

siæ Sedique Apostolicæ sese subjiceret. Nec irrito conatu, nisi enim Rochisana obstitisset, forte Rex Casimiri monitis acquievisset.

§. LXXIV.

Jubilæi reductio ad annum XXV.

Extat Bulla tom. I. Paul. II. Constit. 7.

Perpendebat Pontifex maximam utilitatem, quæ ex Anni sacri indulgentiis populo Christiano obveniunt; eoquod illis veluti supplemento uterentur illius pœnitentiæ, quam quidem adimplendo impares, pro viribus tamen divinæ justitiæ satisfacere conantur; ideo illum annorum cursum, quo antehac ejusmodi pœnarum condonatio concedi solita erat, restringere statuit. Bonifacius VIII. primus hujus Jubilæi auctor, illud cujuscunque Sæculi initio, id est, centesimo quovis anno celebrandum instituit, postea vero Clemens VI. ad quinquagesimum, & Urbanus V. ad trigesimum annum hanc solemnitatem reduxit. Paulus vero hujus nominis Secundus illud deinceps singulis viginti quinque annis concedendum statuit, ita, ut hujus mutationis tempus jam a proximo currentis Sæculi Anno millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto inciperet. Ejus Bulla data est die decima nona Aprilis Anno Salutis millesimo quadringentesimo septuagesimo.

§. LXXV.

Sæcul. XV. A.C. 1470.

§. LXXV.

Armeniaci Comitis ſupplicium in Francia.

Cum Joannes Armeniaci Comes ob nefandas cum propria ſua ſorore contractas nuptias turpi nota infamis eſſet, ac inſuper cum Duce Burgundiæ adverſus Franciam clandeſtina foviſſet conſilia, Ludovicus Rex comperta Viri perfidia, recens natam inveterata ejus crimina plectendi occaſionem lubenter arripuit, miſitque Chabannium militari manu ſtipatum, qui dignas perduellionis pœnas a Comite depoſceret. Joannes improviſis armis oppreſſus, relictis ſuis ditionibus, quas Rex illico occupaverat, ægre fuga ſibi conſuluit, ſeque Fontarabiam recepit. Nihilominus inſtructo adverſum eum judicio, ex Parlamenti ſententia ad mortis ſupplicium damnatus eſt. Tractu vero temporis Aquitanniæ Ducis beneficio Comitatus ſui poſſeſſionem recuperavit, nullo tamen fortunæ magis proſperæ concurſu; quippe ibidem infeliciſſima morte obiit.

Fontarabie.

§. LXXVI.

Ludovicus XI. Burgundiæ Ducem bello premere molitus.

Ludovicus Galliarum Rex Peronnenſis

Sæcul. XV. A.C. 1470.

injuriæ haud immemor, totus in eo erat, ut vindictæ in Burgundiæ Ducem explendæ occasionem aucuparetur, quam tamen nanciſci haud poterat, niſi eidem bellum nuntiaret. Verum id rebus ſuis minus conſultum cenſebat. Ergo ad alia converſus conſilia omnes, qua late patent, Ducis ſtatus ad communem ſeditionem concitat, & ſubditorum animos jam aliunde Burgundo minus propenſos, ad apertam defectionem inducit. Præterea Regem iidem etiam, quos a Conſiliis habebat, ad tantam injuſtitiam impellebant. Hos inter Comes S. Pauli, Franciæ Conneſtabilis hac temporis opportunitate uſus, Regi exponebat, Sacræ Majeſtati ſuæ indecorum eſſe, ſi diutius civitates ad Sommonam fluvium ſitas Burgundo relinqueret, maxime, cum præ ceteris Britanniæ Ducem armis invadere, omnino inconſultum eſſet; inde enim nimis amplum Burgundo indulgeretur temporis ſpatium, intra quod habito ſuorum delectu in Britanni auxilium accurrere poſſet; cum econtra uno primoque impetu Burgundiæ Ducem opprimere, non adeo magnæ difficultatis res eſſet, eoquod Dux cunctas ferme ſelectioris militiæ legiones ſacramento abſolviſſet. Denique ſubjunxit Conneſtabilis; hac expeditione Regi aditum parari ad Belgii expugnationem, ubi potiſſi-

potiſſima Nobilium pars Burgundi regi- Sæcul. XV.
men pertæſa eſſet. Acceſſit quoque A.C.1470.
Aquitanniæ Dux, qui omnibus quoque viribus Regi bellum adverſus Burgundum perſuadere conabatur; Duci enim offenſus erat, eoquod filiam ejus matrimonio ſibi tradi poſtulans repulſam paſſus eſſet.

§. LXXVII.

S. Quintini oppidum, & Ambianum a Rege captum.

Rex harum rationum momentis expugnatus, in Menſe Martio, atque Aprili Turonii Procerum comitia celebravit, in quibus adverſus Burgundiæ Ducem graviter conqueſtus exponebat, quod is in finibus Picardiæ plurimas urbes uſurpaſſet, cum Regni hoſtibus infeſta pepigiſſet fœdera, ac denique Atrebatenſis necnon Peronnenſis concordiæ leges violaſſet. Regni Proceribus in ſententiam Ludovici facile concedentibus, decretum eſt, Burgundiæ Duci tanquam Galliæ vaſallo diem eſſe dicendam, qua coram Pariſienſi Curia cauſſam ſuam defenderet. Hæc Burgundo denunciandi negotium datum eſt cuidam Apparitori hunc in finem Gandavum miſſo. Hic vero Burgundiæ Ducis juſſu in carcerem conjiciebatur, ſed tamen paucis poſt diebus

Sæcul. XV A.C. 1470

libertati assertus est. Dux, quod res erat, suspicatus, omnes suas contraxit copias. Rex vero illum ficta concordiæ spe, vanisque diffidii componendi prætextibus usque ad Decembris initium suspensum tenuit, quo item Mense Balduinus Nothus, atque Arausionensis Princeps relicto Duce, ad Ludovici XI. Regis partes deficiebant. Tandem vero Conneſtabilis bellum ab urbe S. Quintini auspicabatur, illamque ex insidiis occupabat; Rex quoque copias suas ad Ambianensis urbis portas admovens, ultro a civibus exceptus est. Nec tamen æque secunda Ludovico aderat fortuna, cum Abbavillam aggredi tentaret, quam urbem Crepicordius numeroso cataphractorum Belgarum præsidio opportune firmaverat. Verum Burgundiæ Dux prospera hæc belli auspicia, licet exigua essent, in rem suam vertere adeo non intentus erat, ut etiam inimici sui clementiam exoraret.

§. LXXVIII.

Caroli VIII. Sueciæ Regis obitus; Stenon ejus Successor.

Joan. magn. l. 23. c 9. Krantz. 3. Dan. 35 & 3. Suec. 41.

Evoluto Mense Majo Carolus VIII. Suecorum Rex mortalitatem exuit; hic Stenonem, quem sibi successurum haud dubitabat, enixe obtestabatur, ne coronam

nam, aut Regium nomen sibi imponi pate- Sæcul. XV.
retur, optime gnarus, quod Gothi ac Sue- A. C. 1470.
ci regios titulos odio haberent. Id ipsum Stenco solerter exequebatur, unde communi omnium suffragio Principatus Gubernator salutatus est, quam etiam dignitatem solidis triginta annis tenuit, non solum suo populo, & extraneis carissimus, sed ab ipsis quoque inimicis maximi habitus. Eum ipso sui regni initio Christiernus Daniæ Rex adoriebatur, sed prælio devictus, toto reliquo tempore Stenonem armis lacessere minime audebat, totumque jus, quod in Sueciæ Regnum se habere contendebat, vindicandi opportunitatem suis hæredibus relinquebat.

§. LXXIX.

A Mahomete obsessa, & expugnata Negroponti Metropolis.

Hoc anno Mahometes II, ut votum de extirpando Christianorum nomine a se nuncupatum impleret, classem plusquam centum triremibus, & quamplurimis aliis navibus validam instruxit, eaque Negropontum Insulam ceteris omnibus Ægei maris maximam aggredi constituit, classisque imperium Machmuti Veziro concredidit. Hic donec terrestres copiæ numero centum viginti millia, quibus ipse Mahometes imperabat

Phranz. l. 3. c. 30. Petr. Justin. hist Venet. l. 8. Ciacon. in Paul. II.

eo

Sæcul. XV. A.C. 1470.

eo pervenirent, in Lemnum Insulam populabundus excurrit, Imbrumque cepit. Appulsis vero in Insulam copiis tam terrestribus quam navalibus obsessa est Chalcis urbs totius Insulæ caput. Hujus obsidionis fama ad Venetos delata ingentem metum, terroremque Senatoribus incussit, eosque compulit, ut triremes, quotquot poterant, instruerent, easque in subsidium obsessorum adveherent. Romæ etiam Paulus Pontifex supplicationes publicas habuit, & ipsus nudus pedibus, ac Beatissimæ Virginis imaginem deferens, supplicum agmen duxit; Verum nec precibus placari poterat Numen Christianis iratum; Nam post acerrimam triginta dierum obsidionem civitas capta, ac spoliata est, tum ob proditionem Thomæ Liburni natione Illyrici, tum etiam propter ignaviam illius, qui Venetæ classi imperabat; horum enim prior Turcis loca minus munita prodebat, alter vero, cum nullo ferme negotio potuisset pontem dejicere, quo ex urbe ad continentem aditus patebat, sicque Mahometem intra Insulam inclusum omni subsidio destituere, maluit immobilis turpi otio torpere, quam sese glorioso periculo objicere: quamvis illum triremium Duces fortiter urgerent, atque obsessi ex mœnibus efflictim ab eo suppetias peterent.

§. LXXX.

Sæcul. XV.
A.C. 1470.

§. LXXX.

Urbs direptioni relicta, ferro flammaque devastata.

Sultanus captam urbem militum suorum furori relinquit, ut cædem ulcisceretur Turcarum quadraginta circiter millium in ea obsidione occisorum. Paulus Erizius Venetus e munitiori loco, quo confugerat, Mahometis fide egressus, crudelissimo mortis genere medius dissecabatur; Filia vero ejus, Virgo formæ dignitate, morum modestia, ac corporis & animi castimonia longe præstantissima, eoquod nefandis inhumani Mahometis amoribus cedere nollet, protinus jugulata est. Post hæc Mahometes validissimum ad Chalcidem præsidium reliquit, ac cum reliquis copiis Constantinopolim rediit. Venetæ classis Præfectus in patriam reversus, jubente Petro Mocenigo, qui eidem in imperio successit, in vincula conjectus, perpetuo exilio mulctatus est.

Chalcond. hist. Turc. l. 9. Phranz. loc. supr. cit. Sabellic. in Enn. ead. 6. in fin. 3. dec. 8

§. LXXXI.

Impietas Adolphi in Patrem suum Geldriæ Ducem.

Erat Arnoldo Geldriæ Duci Filius unicus Adolphus nomine, qui diuturnum

Commin. 4. c. 1.

patris

Sæcul. XV. A. C. 1470.

patris imperium pertæsus, bellum palam eidem denuntiat. Tam audax facinus omnium piorum animos exulcerabat, sed tamen Principum vicinorum opera pax certis legibus sancita erat; unde eo tempore res composita credebatur. Verum haud sincera fuit Adolphi reconciliatio. Nam Filius ille degener, ac ambitione sua excæcatus, Patrem suum sibi nil minus timentem connubia nocte ex insidiis capit, totoque corpore nudum in tetrum carcerem longe abducit, ac integros sex menses ibidem detinet. Hunc ut in libertatem assereret, Dux Clivensis arma cepit adversus Adolphum, cujus avunculus erat. Cum vero viribus impar esset, auxilia a summo Pontifice atque Imperatore petiit, qui ad Adolphum acres perscripserunt literas. (*) Is autem preces atque minas deridebat; quapropter Burgundiæ Duci in mandatis datum, ut rebellem hunc filium ad officium reduceret. Ergo Adolphus unacum Patre suo Durlendii coram Duce comparere jubetur. Paruit ille, licet invitus, atque uterque Ducem adeunt. Verum Pater ad filii conspectum tam vehementi ira commovebatur, ut quamvis senio ac morbis confectus esset, nihilo-

(*) *Extat Papæ Epistola ad Adolphum scripta in magno Chronico Belgiæ.*

hilominus illum ad singulare certamen provocaret. Burgundus, cum filio faveret, ejusmodi pugnæ discrimen subire utrique inhibuit; non enim sanguinem, sed mutuam inter eos concordiam ac reconciliationem exoptabat. Unde Philippo Comminæo, qui eo tempore Burgundiæ Duci ab obsequiis erat, negotium dedit, ut pacis leges utrique præscriberet. Comminæus itaque Adolpho Burgundiæ præfecturam offert, eidemque significat, sibi a Duce concessum esse, ut si forte oblata hæc conditio minus placeret, ipsi totam Geldriæ Provinciam unacum omnibus reditibus proponeret, ea lege, ut Pater ejus Geldriæ Ducis titulum retineret, ac præter trium florenorum millium pensionem, totidem reditus ex parva quadam Brabantiæ urbe, quæ Gravia vocatur, perciperet, eandemque civitatem pleno jure possideret. Ad hæc Adolphus Comminæo respondit: mallem prius patrem meum in puteum projicere, ac postea memetipsum super eum confestim præcipitem dare, quam hasce conditiones accipere: Pater meus jam solidos quadraginta annos Ducatui præfuit; tempus est, ut illum Filio cedat, eidem lubenti animo annua tria florenorum millia dabo, ea conditione, ut haud amplius Geldriam repetat. Interim Burgundiæ Duci in reconciliandis

Sæcul. XV. A.C. 1470.

hisce

Sæcul. XV. A.C. 1470.

hisce Principibus occupato nuntium defertur, Ludovicum XI. Ambianum urbem expugnasse; Quare Dux Durlendio nulla mora relicto, Hedinum contendit. Adolphus vero Ducis absentia opportune usus, mutato vestitu, fugam arripuit, ut in patriam suam reverteretur. Verum cum amnem Namurco haud longe diffitum trajicere pararet, captus ad eandem urbem reducebatur, ubi carceri mancipatus, ibidem usque ad Burgundiæ Ducis obitum hæsit: eo autem fatis functo a Gandavensibus libertati restitutus fuit.

§. LXXXII.

Calabriæ Dux Renati Andegavensis Filius mortuus.

Hoc anno Joannes Calabriæ Dux Renati Andegavensis Filius mortalitatem exuit. Hic a Catalanis in Regem assumptus, veniam obtinuit, ut proprio suo ære in Armeniacensi Comitatu novos militiæ tyrones conscriberet. Hos superatis Montibus Pyrenæis, junctis quoque Catalanorum copiis Bascinonem duxit, ubi cives ultro urbis suæ portas adventanti aperuerunt, ipse vero inde recedens Arragonenses prope Rhodam profligat ac tentata secundæ obsidionis sorte Gironnam occupat, denique alteram

ram pugnam prospero Marte committit, auctusque novo quindecim millium exercitu, quem in Ruscinonensi, & Ceredano comitatu conscripserat, Cataloniam ingreditur, eamque ferme totam suis armis subjicit: cum eccè! in medio victoriarum cursu Barcinone febri ardentiore corripitur, ac vitæ stadium absolvit circa finem Anni post Christum natum millesimi quadringentesimi septuagesimi, postquam nonnisi quadragesimum quintum ætatis suæ annum expleverat. Dux iste erat solius sibi infensæ fortunæ injuriis expositus, cetera inter ævi sui celeberrimos Principes facile numerandus; prudentia enim, atque belli peritia summus, & Victoria pluribus in præliis reportata inclaruit, sed semper aut ab aliis proditus, aut a suis derelictus, aut auxilio ferme destitutus succubuit. Hujus obitu belli flammæ non parum sopitæ, paulo post omnino extinctæ sunt. Sæcul. XV. A C. 1470.

§. LXXXIII.

Connubium Isabellæ de Castella cum Ferdinando Arragoniæ Regis Filio.

Joannes Arragoniæ Rex, ut de Rege Castellæ vindictam sumeret, eo insscio Ferdinandum Filium suum cum Isabella Henrici Sorore connubii vinculo sociare *Marian. hist. Hisp. lib. 23. cap. 13.*

Sæcul. XV. A. C. 1470.

meditatur, remque ſupremo militiæ Præfecto, ejus Patruo, & Toletano Archiepiſcopo conciliantibus, Vallifoleti clam nuptiæ celebratæ ſunt. Re comperta Henricus, ut Genero ſuo æmulum potentia haud imparem opponeret, ſuam quoque Filiam Aquitanniæ Duci Ludovici XI. fratri nuptui dare ſtatuit. Nec repulſam tulit Henricus: cum vero mortis invidia Dux paulo poſt e vivis eriperetur, connubii pacta ſuo caruere ſucceſſu. Caſtellæ Rex ſpe ſua fruſtratus, ſibi regni Proceres collatis dignitatum honoribus arctius devincire decrevit, ideoque Placentiæ Comitis Filio Alcantarenſem Principatum dono dedit, ipſum vero Comitem Arenuli Ducatu, qui erat Iſabellæ aſſignata redituum portio, locupletavit, poſtea vero Alvæ Comitatum Ducatus jure & prærogativa auxit, novoque illius Duci Gracienſem, ac Berconenſem Marchionatum donavit. Sub idem tempus Henricus accepto nuntio, quod Geopilara, ac Viscaja Provinciæ in duas ſcinderentur factiones, confeſtim eo deſtinavit copias, Ductore Harone, qui ſedato tumultu dignas a nocentibus pœnas exegit.

§. LXXXIV.

Sæcul. XV.
A. C. 1470.

§. LXXXIV.

Maurorum incursus in Castellam.

Malacæ Gubernator, postquam in Muley-Haffem, qui defuncto Ismaeli Patri suo in Regno Granatæ succedebat, seditionem moverat, Regis Castellæ fidei, atque patrocinio sese commisit. Maurorum Rex ea de re indignatus, ut vindictam exereret in Castellæ regnum populabundus excurrit, cunctaque fœde devastat. Alia ex parte nuntiatum est, Michaelem Lucam de Oranco Castellæ Connestabilem, Gienensis urbis Præfectum in Ecclesia, cum sacris interesset, a Civibus ex insidiis occisum fuisse, eoquod eis Judæorum Synagogam exspoliari prohibuisset. Dum hæc interim Castellæ regnum turbabant, auspicatiori omine Isabella Ferdinandi Arragonii conjux Filiam peperit, cui Matris suæ nomen inditum est.

§. LXXXV.

Triremes a Papa & Neapolis Rege Venetis submissæ.

Cum Veneti apud summum Pontificem, & Ferdinandum Neapolis Regem suppetias sollicitarent, Paulus II. triremes viginti, Ferdinandus vero septendecim

Sæcul. XV. A.C.1470.

ſubmiſit, quæ factis velis ad alias quadraginta ſex, quibus Petrus Mocenigo imperabat, procurrebant. Idem Bellidux novis hiſce ſuppetiis auctus, totum excurrit Archipelagum, ingentique ſtrage quæcunque obvia devaſtat, abs dubio Turcarum molimina plurimum præpediturus, niſi ulteriorem Victoriæ curſum inopinata Pauli II. mors, quæ anno proximo contigit, inhibuiſſet.

§. LXXXVI.

Cenſura Propoſitionum de Jurisdictione eccleſiaſtica.

Dupin. Bibliot. ſcript tom. 12. p. 134.

Exeunte Menſe Auguſto præſentis Anni Pariſienſis Facultas theologica quamdam proſcribebat propoſitionem de jurisdictione Eccleſiaſtica, hujus tenoris: *Apoſtoli ſuam poteſtatem non immediate a Chriſto Domino, ſed a Divo Petro acceperunt.* Hæc propoſitio Auctorem habuit Joannem Molitorem Ordinis FF. Prædicatorum, qui tamen idonea excuſatione culpam diluit, ac ſeſe facultatis judicio ſubjecit, declaravitque, ſibi haud perſpectum fuiſſe, quod hæc propoſitio jam olim anno Chriſti milleſimo quadringenteſimo vigeſimo nono ab eadem Facultate fuiſſet proſcripta. Præterea quidam Theologiæ Doctor Fratrum Minorum Alumnus nomine Donatus *Dupuy* ſeu

seu de Puteo, qui a Pontifice extra Religionem manendi veniam obtinuerat, in Longobardorum collegio agebat, illiusque Rector erat. Hic in eodem confessu Facultatis Doctores adiit, ac publice docendi munere decorari petiit, eoquod non nisi solo nomine Religiosus esset, ac haud levia in erigendo hocce Collegio obsequia præstitisset. Facultas dilaudato Viri studio, precibus ejus annuere detrectabat, ne lege definitus Professorum numerus, qui ex Mendicantium Ordinibus assumi possent, excederetur. Sæcul. XV. A.C.1470.

§. LXXXVII.

Propositiones de futuris contingentibus.

Cum alius quidam nomine Petrus de Rivo Lovanii doceret, quod Propositiones, quæ de futuro enuntiantur, veluti: *Christus veniet: futura erit resurrectio mortuorum*, non habeant determinatam veritatem, atque illi, qui ejusmodi propositiones tanquam veras tenerent, eorum erroribus implicentur, qui cuncta ex necessitate fieri asserunt; hinc adversus hanc doctrinam unaomnes Doctores insurgebant. Cum vero Petrus suam doctrinam hoc argumento fulcire niteretur: quicquid per necessariam consecutionem *sequitur ex inimpedibili, hoc est in-* *Argentr. Collect judic. de novis error. fol. I. pag. 258.*

Sæcul. XV
A.C. 1470

impedibile, & neceſſarium hinc Henricus Zoëmeren, & Jacobus Schelwaërt, quorum uterque ex Pariſienſis Academiæ gremio ad Lovanienſem aſſumptus erat, Petrum erroris inſimulabant, necnon Theologicæ Facultatis Pariſienſis conſilium hac ſuper re expetebant. Hujus autem judicium his verbis erat conceptum. *Anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, ſeptuageſimo duodecima Novembris petierunt Theologi Lovanienſes a Facultate Theologiæ, an propoſitiones de futuro poſitæ in Symbolo, ſicut iſtæ:* Chriſtus veniet ad judicium, reſurrectio mortuorum erit, *ſint dicendæ veræ, & an dogmatizantes eas & prædicantes eſſe veras, incidant in errorem dicentium: omnia de neceſſitate evenire, quibus poſt maturam deliberationem omnium ſic reſpondit facultas theologiæ: quod omnes propoſitiones contentæ in Symbolo ſint veriſſimæ & certiſſimæ, irrefragabilisque veritatis ab omnibus Catholicis firmiter ac fideliter credendæ, & ab illis, quibus incumbit, conſtanter aſſerendæ, prædicandæ ac defendendæ, nec propterea ſic eas credentes, prædicantes, dogmatizantes & defendentes incidant in errorem illum, quod omnia de neceſſitate eveniant, nec in alium quemcunque errorem.* Theologi Lovanienſes Pariſienſi hoc judicio necdum contenti, literis ad Papam datis totum negotium Romæ diſcuti petebant. Ea occaſione Cardinalis

nalis S. Petri ad vincula, qui postea in Papam electus Sixtus IV. vocabatur, tractatum *de futuris contingentibus* a Ciaconio in vitis Pontificum laudatum elucubravit; ipsæ vero Petri de Rivo propositiones ad viginti quinque capita reductæ omnes proscriptæ fuerunt. Sæcul. XV. A.C. 1470.

Ciacon. vitæ & rei gestæ Pontif. Rom. in Sixto IV.

§. LXXXVIII.

Typographiæ usus Parisiis inductus.

Primus typographiæ usus apud Parisienses hoc anno millesimo quadringentesimo septuagesimo invaluit; hujus artis peritia ex urbe Constantiensi Lutetiam delata fuit per Udalricum Gering, qui unacum sociis suis Martino Crantz, & Michaele Friburger eo se contulit. Hos tres Joannes de Petra Sorbonnicus Prior, & Guilielmus Fichet Doctor Parisios venire rogabant. Ii vero in quadam Sorbonnensis Collegii aula ad artis suæ exercitium designata prelo plura subjecerunt opera; evolutis tamen aliquibus annis inde recesserunt, ac aliorsum se conferebant. Hæc fuere Parisiensis typographiæ initia, cujus usus exiguo temporis spatio ad plures alias Franciæ urbes propagatus est, & jamjam anno Servatoris millesimo quadringentesimo septimo Lugdunensibus literis *novum Testamentum*, Gallico idiomate, Le-

Joannes de la Caill. hist. typogr. Chevillier de origin. typogr. Vid supr. lib. CVIII. §. CLVI. Galois tract. de Biblioth.

Sæcul. XV. A.C. 1470.

genda aurea, pluresque alii libri excusi prodibant. Postmodum Burdigalæ, Abbavillæ, apud Lingones, Tolosæ, & in omnibus ferme præcipuis Regni urbibus Typographicæ officinæ fuerunt erectæ.

§. LXXXIX.

Comitia Ratisbonensia ob bellum Turcicum.

Krantz. l. 12. Wandal. c. 5. Camp. epist. l. 6.

Cum summus Pontifex Turcas ubique de Christianis triumphare intelligeret, anxiis inde replebatur curis; quocirca Friderici Imperatoris opem implorat, ab eoque obtinet, ut Ratisbonæ Principum Germanorum comitia indicerentur, ibidemque de opportunis, quibus Turcarum progressus cohiberentur, mediis ageretur. Eo etiam Pontifex Legatum decrevit Cardinalem Franciscum Piccolominæum Pii II. Nepotem, ac Germani idiomatis peritum; eidem quoque socium adjunxit Joannem Antonium Teramensem Episcopum cognomento Campanum, qui idem in quadam Epistola (*) de hisce Imperii comitiis hæc habet: *Conventus erat amplissimus, & quantum nec ætas nostra vidit, nec grandissimi natu Germano-*

(*) *Exstat inter Epistolas Parisienses trecentesima septuagesima quinta.*

manorum recordantur. Hic Antiſtes Tri- Sæcul. XV.
dentinus nomine Cæſaris prodiit in medium A.C. 1470.
oratione Germanica, quam e veſtigio, ut ex-
teri quoque Oratores intelligerent, latine eſt
interpretatus. Deinde præteritas Chriſtia-
norum calamitates, & recentem Carniolæ,
quæ Imperatori parebat, *cladem deplora-*
vit, hortatusque Principes omnes, ut par-
tam a Majoribus gloriam conſervarent, oc-
currerent imminentibus periculis, & religio-
nem tuerentur. Poſt Tridentinum Lega-
tus Cardinalis Piccolominæus gravi & ipſe
oratione propoſitum Cæſaris, & Principum
adventum commendavit, egitque gratias
Pontificis nomine univerſis, rogans, ut quam
ſpem Chriſtianis ex conventu porrexiſſent,
eam ſumendis armis exhiberent, nec Beatis-
ſimum Patrem ſua ſpe fruſtrarentur.

§. XC.

Epiſcopi Teramenſis ortus, atque progreſſus.

Habuit & ipſe Teramenſis Epiſcopus *Papienſ.*
orationem ſatis prolixam, quæ ta- *epiſt.* 377. (*)
men amplis Germanorum Laudibus, &
pene

(*) *Inepte hic allegatur Papienſis; Continuator enim in deſcribendo Spondano totus occupatus, apud illum forte invenit Papienſem hic in margine citatum, ea tamen verba, quæ*

Sæcul. XV. A.C. 1470.

pene innumeris antiquitatum centuriis referta erat, aſt quonam ex fonte eas hauſerit, dubium incertumque. Sermo iſte integer exſtat inter cetera ejusdem Epiſcopi opera. Adeo rara eſt hujus Viri origo, ut huc referri mereatur. Hic Matrem habuit ruſticam ex pago Gavello prope Capuam; illa agro colendo intenta erat, ſed derepente partus doloribus oppreſſa, hunc filium ſub lauro enixa eſt, qui primum ovibus paſcendis a Patre ſuo deſtinatus fuit, poſtea vero quidam Sacerdos, qui vicinæ Eccleſiæ cuſtos erat, puerum explorata mentis perſpicacitate famulatui ſuo addixit, eumque tanto progreſſu humanioribus literis imbuit, ut poeta & orator plane egregius evaderet; qui demum ut liberales diſciplinas in Peruſina Academia doceret, vocatus, jure civitatis donatus eſt. Tantam ſibi inde conciliabat nominis ſui famam, ut non ſolum a Caliſto III. Romam adſcitus, eidem ab epiſtolis eſſet, ſed etiam Pio II. Pontifici in paucis carus

Volaterr. lib. 25.

---

ex Papienſi Spondanus recitat, cum ipſe omittat, etiam citationem omittere debuiſſet; cum autem Continuator haud raro ejusmodi incuriæ reus ſit, ſaltem ſemel Lectorem de ea admonere, haud abs re fore cenſuimus.

rus, primum Episcopus Cortonienſis in Calabria, deinde Teramenſis in Aprutio Præſul crearetur, tandem vero ab ipſo Paulo II. Archipresbyter ſancti Euſtachii renuntiaretur. Idem jamjam Teramenſis Episcopatus dignitate decoratus florebat, dum apud Udalricum Han ſive Gallum, qui inter Typographos primus Romæ ſedem figebat, corrigendi typi officium obierat. Ejus curæ atque ſolertiæ eximias editiones, quæ ex eodem prelo prodibant, in acceptis referre debemus. Hanc præfati Epiſcopi occupationem ſilentio haud prætereundam cenſuimus, eoquod per eam non ſolum vitæ ſuæ gloriam auxit, ſed etiam liberalium artium amor, ſanumque judicium, quo eminebat, diſpicitur; Præcipue vero magnum ſibi conciliabat nomen per orationes funebres, quibus Caliſto III. & Pio II. parentabat, eorum quoque vitæ hiſtoriam, necnon Andreæ Braccii præclari admodum Belliducis geſta concinnavit, pluraque alia tam ſoluta, quam numeris adſtricta oratione de diverſis argumentis opera poſteritati reliquit. Obiit Senis anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, ætatis quinquageſimo.

Sæcul. XV. A. C. 1470.

§. XCI.

Sæcul. XV. A. C. 1471.

§. XCI.

Contentio de prærogativa loci inter S. R. I. Electores, & Burgundiæ Ducis Legatos.

Auditis hiſce in conventu Ratisbonenſi orationibus Principes in alium locum ſecedebant, atque inter ſe aliquamdiu ſecreto colloquentes, demum gratias Imperatori rependebant, quod Germanicæ libertatis, & publicæ ſalutis curam in ſe ſuſcepiſſet, ſimulque declarabant omnes, quod juxta ejus mandatum & vitam & bona pro bello adverſus Turcas exponere parati eſſent, eumque, ſi ipſus ad hanc expeditionem procederet, comitari vellent. Altera die rurſum conventus habetur, in quo per tres omnino horas actum eſt de dirimenda lite, quæ inter S. R. I. Electores, & Burgundiæ Ducis Legatos circa ſedendi prærogativam exorta fuit. Illi primum ſibi locum deberi contendebant, eoquod prima Sacri Romani Imperii membra eſſent, ac propterea nequidem Regibus primas partes concederent. Ex adverſo Burgundiæ Oratores Principis ſui potentiam in Galliis, & in Germania maximam obtendebant. Hæc contentio, ut utrinque tolleretur, Burgundiæ Ducis Oratores e regione ſedis, quæ pro Cæſare erecta erat, medii inter

ter Oratores Regios collocabantur. His ita compositis Burgundiæ Ducis Legati primi surgebant, ac eorum unus orationem habuit, quæ tamen tempori, ac loco parum congrua erat; quippe profusus in criminando Gallorum Rege, satis autem parcus in proposito belli Turcici argumento fuit. Sæcul. XV. A.C. 1471.

§. XCII.

Veneti Legati Oratio.

Alteram orationem, eamque brevem ac conciso stylo conceptam Paulus Moresinus Venetorum Legatus dixit, exposuitque, quod Veneti jam per ducentos omnino annos arma Turcis inferrent, eorumque vires ac impetus non modo in Thracia, sed & in Illyrico soli sustinuissent, tam felici successu, ut hostium suorum potentia ac victoriæ nonnisi per Christianorum Principum socordiam crevissent; nihilominus, subjunxit Legatus, nondum desperatum est de Turcarum eversione, dummodo Germani rem strenue aggredi velint; agitur enim de vita, suorumque libertate, ac totius populi salute. Habemus nos Veneti in promptu ingentem classem, necnon in Græcia & Illyrico valida admodum præsidia; Ferdinandus quoque Neapolis Rex classem suam nobis præsto futuram promisit; unde

Saecul. XV A. C. 1471.

de si æquali studio etiam Germani Principes suppetias mittere velint, brevi Religio a periculo eximetur. Jamjam idem Ferdinandus nobis viginti tres triremes, & quatuor naves onerarias submisit, ac insuper in nostrum auxilium alia instruit navigia, quæ si præter alias naves nostras illis sexaginta triremibus adjungentur, quas Respublica paratas, ac valide instructas tenet, brevi hostis ad fugam compelletur, præcipue si simul eidem bellum terra inferatur. Tandem Legatus sermonem suum his verbis absolvit: Imperator magis intentus est iis, quæ instant in præsentia, quam quæ futura sunt, ac præterea exiguam spem præbere videtur illius auxilii, quod ab eo petitum fuit; cum tamen absque illius ope secundus successus adversus Infideles haud sperari valeat.

§. XCIII.

Decretum Ratisbonensis Conventus.

Tandem decima nona Julii post crebras consultationes ultro citroque habitas communi consilio sancitum est, ut quivis, cujus reditus ad annuos mille aureos ascendunt, equitem unum conscriberet, peditem vero alerent illi, qui nonnisi quingentos aureos ex suis reditibus percipiunt; ceteri autem pro ratione facultа-

cultatum ſuarum militum ſupplementa ſuppeditarent. Si vero, nonnullorum reditus certo definiri non poterunt, hæc exactio viritim dividatur, ea ratione, ut illi, qui nonnniſi mille aureos in bonis ſuis habere creduntur, idem contribuant, acſi noniſi quinquaginta aureos proventuum nomine perciperent. Sperabant Principes, quod hoc pacto validus contrahi poſſet exercitus, & facillime diuturnum etiam bellum ſuſtineri. Nec deerant, qui affirmarunt, ſi penitius res inſpiciatur, nullo ferme negotio ducenta prope bellatorum millia cogi poſſe. Verum cuncta iſta adeo ſpecioſa conſilia evertit ſolita Principum ſocordia, nec Imperator ea exequi ſollicitus erat. Unde Krantzius aſſeruit, *Germanos, nec ſonoro Pontificis hortatu, nec ſtrepentibus Turcarum victoriis, nec clamoroſis deſolatæ Religionis Chriſtianæ ejulatibus ſomno ſuo fuiſſe excitatos.*

Sæcul. XV. A.C. 1471.

Krantz. l. 15 Wandal. c. 5.

§. XCIV.

Pauli II. ſummi Pontificis obitus.

Paucis poſt abſoluta Comitia diebus nocte, quæ diem inter vigeſimam quintam ac vigeſimam ſextam Julii fluxerat, Paulus II. ſummus Pontifex apoplexia tangebatur, ac nemine adſtante, nulloque opem ferente extinctus eſt, quamvis

Platin. in Paul. II. Cacon. Vitæ & geſta Pontif. Spond. ad hunc an.

Sæcul. XV. A. C. 1471.

vis eo adhuc die sacrum Purpuratorum Senatum habuisset, ac pro more suo cænasset. Imo referunt nonnulli, illum in hac eadem congregatione tanta ingenii perspicacia, ac animi magnitudine perorasse, ut totius Sacri Collegii admirationem in se rapuerit. Annos vixit ætatis quinquaginta tres, quinque menses, ac dies tres, sedit annos sex, Menses decem cum viginti tribus diebus. Fuit Paulus postremus (*) inter summos Pontifices, quorum vitas Platina in sua Historia de Romanis Pontificibus descripsit, & Onuphrius Veronensis Ord. S. Augustini Alumnus continuavit. Ceterum Protestantes impudentissimo ore, atque atrocissimis convitiis hunc Pontificem insectantur, eoque temeritatis progressi sunt, ut eum in adulterio deprehensum a Marito strangulatum fuisse comminisci non erubuerint, quod tamen nonnisi insignis est calumnia, putidumque mendacium. Paulus Papa quædam decreta. atque Epistolas posteritati reliquit, necnon tractatum

Vid. supr. lib. CLXII § 108 & 109 Duplessis Mornay, Myster. iniquit.

(*) Optime Palatius in vita Pauli II. observat, *quod primi ordinis Auctores Platina historiam in Pio II. clauserint, atque animadverterint, vitam Pauli II. a Platina non historico exaratam calamo, seu stylo ferreo & satyrico carmine in odium, & vindictam injuriæ, quam passus erat.*

ctatum de *regulis Cancellariæ*, quæ eidem adscribuntur. Sæcul. XV. A. C. 1471.

§. XCV.

Electio Franciſci Ruverri in Papam ſub nomine Sixti IV.

Abſolutis Pauli Papæ exequiis, Cardinales ingreſſi ſunt conclave numero haud plures quam ſeptendecim, ceteris Roma abſentibus, atque ob inopinatam & ſubitaneam Pontificis mortem acceſſu præventis. Hi Succeſſorem eligunt Franciſcum de Albexola Ruverrum, Cardinalem tit. S. Petri ad vincula, qui die nona Menſis Auguſti aſſumpto nomine Sixti IV. in ſummum Pontificem proclamatus eſt. Annum agebat circiter quinquageſimum tertium, cum ſub Pontificatu Joannis XXIII. Anno ſalutis milleſimo quadringenteſimo decimo quarto primam lucem aſpexiſſet; Fuit a Paulo II. Pontifice, cui oppido carus erat, quarto ante ejus obitum anno purpura decoratus, non quidem absque quorumdam æmulatione, qui ob ſenii prærogativam præferri ſperabant, nec tamen Franciſci electioni utpote manifeſto meritorum ſuffragio factæ obſiſtere audebant. Priusquam Sacro Cardinalium Collegio adſcriberetur, in variis Italiæ ſcholis longe celeberrimis publice Philoſophicas tra-

Secul. XV. A.C. 1471.

didit disciplinas, & Bessarione Cardinale peritissimo græci atque latini idiomatis Magistro Papiæ usus, ac intima illi familiaritate junctus erat. Demum purpura ornatus, tam præclaro virtutum exemplo prælucebat aliis, ut aula sua in asceterium migrasse videretur; licet enim dignitatis suæ munia exacte obiisset, nunquam tamen mentem suam ab assiduo literarum studio sejunxit, prout relicta posteris ingenii sui monumenta testantur.

§. XCVI.

Sixti IV. Pontificis Familia.

Hujus Pontificis electionem potissimum suffragio, atque auctoritate sua promovebant Cardinalis de Ursinis Romanus, Rodericus Borgias Pro-Cancellarius, & Franciscus Gonzaga Cardinalis Mantuanus. His ut Papa grati animi obsequium præstaret, ante omnia obtentis Pontificatus honoribus, Ursinum Sacræ Romanæ Ecclesiæ Camerarium creabat, Borgiam vero S. Jacobi, & Gonzagam S. Gregorii Abbatiis locupletabat. Ceterum inaugurationis suæ solemnia die vigesima tertia Mensis Augusti (*) celebrata

(*) Pagius in suo Breviario Roman. Pontific. ad hunc annum scribit: *falso, & absque auctoritate*

brata fuere. Tanta illuc concurrebat populi frequentia, ut Papa ad S. Joannis Lateranenſis Eccleſiam ægre admodum, præpediente confluentium multitudine, deduci potuiſſet, niſi Cardinalis Urſini auctoritas confertiſſima vulgi agmina diſſipaſſet. Sæcul. XV. A C. 1471.

Hunc Pontificem ex illuſtri Familia deſcendiſſe haud credimus; potiſſimorum enim Scriptorum fide diſcimus, eundem Patre Leonardo de Ruverre Piſcatore natum eſſe Cellis, (pagus eſt quinque leucis Savonna urbe diſſitus;) imo non deſunt, qui ipſummet Piſcationis, vel ſaltem rei nauticæ artem exercuiſſe referunt (*), quamvis Onuphrius illum nobili loco natum contendat, ejus tamen opinioni refragatur Bernardus Juſtinianus, qui ad eundem Papam a Veneto Senatu Orator mittebatur, ut ei debitæ obedientiæ obſequium præſtaret. *Onuphr. in Sixt. IV.*

Hic

ritate *Continuator Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ D. Fleury inquit, Sixtum IV inſignia coronationis ſuſcepiſſe die vigeſima tertia Auguſti*; poſtea vero idem Pagius luculenter demonſtrat, quod die vigeſima quinta ejusdem Menſis fuerit inauguratus.

(*) Hæc Olduinus in additionibus ad Ciaconium ſolide confutat.

Sæcul. XV. A.C. 1471.

Hic enim orationem habuit, in qua Papam neo-electum non a nobilitate generis, sed a propria virtute & scientiæ eminentia commendat. Forte res ita se habuit, quod Familia Ruverrea, cum Pontifici Romano idem generis sui nomen inditum cerneret, honori sibi duxerit, si eundem Stirpi suæ, ut ita dicam, insereret, atque adoptaret. Utut hæc sunt, id omnino certum est, quod Ruverrus Religione Franciscanus, ac sui Ordinis Minister Generalis electus, demum a Paulo II. potissimum ad preces Bessarionis Cardinalis sacro Purpuratorum Collegio adscriptus fuerit.

§. XCVII.

Borsius in possessionem Ferrariensis Ducatus inauguratus.

Borsius Estensis Marchio, Dux Mutinensis, de Ecclesia optime meritus, a Paulo II. paucis ante obitum mensibus in jure Ferrariensis Ducatus confirmabatur. Igitur splendidissimo apparatu, quo magis magnificum nulla retroacti sæculi memoria tulit, medius inter duos Cardinales Romam ingreditur. Comitabatur eum Franciscus de Gonzaga Mantuanus Princeps, quocum a porta Flaminia ad Palatium summi Pontificis delatus, ab eo decima quarta Aprilis ipsa Paschæ-

Paſchatis die inter Miſſæ ſolemnia in Ferrariæ Ducem inauguratus eſt. Hanc ditionem tanquam Vicarius Sedis Apoſtolicæ hucuſque poſſederat, nunc vero illam Paulus II. ad Ducatus prærogativam evexerat, eo fine, ut Borſium, quem Fridericus Imperator antea Mutinæ & Regii Ducem creaverat, in Ferrarienſis quoque ditionis poſſeſſione pari prærogativa firmaret. Sæcul. XV. A.C. 1471.

§. XCVIII.

Borſii Ferrarienſis Ducis obitus.

Ceterum Borſio haud diu Ferrarienſis Ducis dignitate frui licebat; quarto enim circiter poſt menſe die vigeſima Auguſti rebus humanis ereptus eſt, & ingenti pompa, atque luxu ſepultus in Cœnobio Carthuſianorum, quod ipſus Ferrariæ condiderat. Huic ſucceſſit Hercules ſpurius ipſius frater; ipſe enim, cum nulli unquam thoro ſociatus eſſet, liberis carebat.

§. XCIX.

Mors Georgii Podiebracii Bohemiæ Regis.

Hoc eodem anno die vigeſima ſecunda Martii mortalitatem exuit Georgius Podiebracius Bohemiæ Rex. Hic cum ſe a ſummo Pontifice exauctoratum, & *Cochl. Hiſt. Huſſit. l. 13. ſub fin. Michov. l. 4. cap. 62.*

Sæcul XV A.C. 1471

a Matthia Hungariæ Rege bello acriter preſſum cerneret, ac inſuper a potiſſima ſuorum parte derelictus eſſet, ſaltem ſibi juxta arbitrium ſuum ſucceſſorem eligere ſtatuit, quem & elegit, quamvis ferme inani ſucceſſu. Varia enim fuere hac de re ipſius conſilia; modo enim Poloniæ Regem nominare voluit, ut fidei datæ ſatis faceret, qua in eundem Succeſſionis jura ad Bohemiæ Regnum transferre promiſit, modo in Matthiam Hungariæ Regem propendebat, ſpe fretus, ſe hoc pacto libertatem Victorino filio ſuo procuraturum: nunc cum ſummo Pontifice, a quo exauctoratus, ſacrisque interdictus erat, in gratiam redeundi deſiderium præſeferebat; ſed tandem huc illucque fluctuantem Podiebracii animum Mors anxiis hiſce curis exemit. Sepultus eſt Pragæ in monumento Regum exigua admodum pompa. Rochiſana aliquanto ante Regis ſui obitum itidem e vivis exceſſit, qua vero die ignoratur.

§. C.

Ladislaus Regis Poloniæ Filius Podiebracii Succeſſor.

Bohemi Podiebracio fatis functo comitia agunt, eo fine, ut Wladislaum ſeu Ladislaum primogenitum Regis Poloni filium Regni ſucceſſorem eligerent.

Erat

Erat is tum nonnisi quindecim annorum adolescens, Matremque habuit Ladislai Sororem. Hunc Pater ejus quantocius cum valido exercitu in Bohemiam misit; timebat enim, ne filius ejus præveniretur a Matthia Hungarorum Rege, qui illius electionem ægerrime ferebat, eoquod ipse jam olim auctoritate Pontificis atque Imperatoris a Bohemis Christianæ Religioni addictis vivente adhuc Georgio Podiebracio ad Regni hujus coronam vocatus esset. Sæcul. XV. A.C 1471.

Verum Matthias eo tempore tam adversa premebatur fortuna, ut novi hostis potentiam sibi accersere minime consultum esset: hinc enim Turcæ Regnum Hungariæ eripere moliebantur: illinc Episcopi, ac Regni Proceres seditionem movebant, atque adversus eum ob immodicam tributorum exactionem, & asperiorem Regiminis normam conspirationem prorsus pernicioſam conflabant, quin etiam jamjam Hungari Casimirum natu minorem Regis Poloniæ filium sibi in Regem poscebant. Matthias tamen spretis omnibus hisce infestæ fortunæ casibus, nihil magis iniquo tulit animo, quam injuriam a Bohemis nuper acceptam: Unde quamvis proprii sui Regni jactura sibi proxime impenderet, nihilominus alieni Regni sibi denegati contumeliam ulcisci omni ope & opera

Bonfin. 4. dec. 2. Michov. l. 4. cap. 62. Cromer. l. 27 Dubrav. lib. 30. & 31.

Sæcul. XV. A C. 1471

contendebat, licet illud ob virium impotentiam haud poſſidere poſſet, nec potiora ei, quam cuivis alteri Principi, in Bohemiam jura ſuffragarentur. (*) Igitur vindictæ cupidine flagrans Bohemiam incurſionibus & incendiis totam, qua late patet, devaſtat. Tandem vero arma in præcipuum hoſtem ſuum convertit, ac Caſimirum juniorem e Regno Hungariæ propellere omnibus viribus adlaborat; valuitque ſucceſſus. Nihilominus tamen Wladislaus a Bohemis Rex coronatur, & Pragæ vigeſima prima die Menſis Auguſti ab Epiſcopis Catholicis ungitur, Regnique ſui poſſeſſionem ſalvam, firmamque ſibi ſoli aſſerit.

§. CI.

(*) *De Principum Juribus velle judicium ferre, nec Hiſtorici partes exigunt, nec debita coronatis cervicibus reverentia permittit. Quanta æquitate Matthias Bohemiæ ſceptrum ſibi vendicare potuiſſet, primo obtutu in Auſtriæ atque Hungariæ Annaliſtis perſpicitur; nobis intra Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ limites ſubſiſtentibus dixiſſe ſufficiat, Matthiam jam puerum a ſummo Pontifice ad hanc coronam fuiſſe vocatum, eamque proprii ſanguinis pretio pro fidei conſervatione contra Turcas effuſi emeritum fuiſſe.*

Sæcul. XV. A.C. 1471.

§. CI.

Eduardus ope Burgundiæ Ducis in Angliam redux.

Eduardus totus in eo erat, ut Burgundiæ Ducem ad ferenda sibi auxilia permoveret: Hic vero postulata concedere cunctabatur, eoquod non modo Henricum velut Regem legitimum veneraretur, sed etiam Lancastrienſium invidiam pertimesceret, præcipue in ea rerum vicissitudine, ubi isti in Anglia dominatum exercebant, ac Gallis fœdere juncti erant. Nec tamen inde Eduardus spe sua dejici poterat, sed Burgundiæ Ducissam Sororem suam impense rogat, ut Ducem Maritum suum ad suppetias ei mittendas urgeret. Nec consilium eventus fefellit: Quippe Eduardus præter trecenta florenorum millia, trium etiam navium subsidio auctus a Burgundo discessit, eumque piratæ, quos Ostrelinos vocant, comitabantur, & pacta pecuniarum summa spondebant, se ejus latera toto itinere stipaturos, nec nisi decimo quinto die, ex quo in terram exscendisset, ab eo recessuros; Igitur mari se committit, quamvis non nisi duo armatorum millia secum duceret; secundis tamen ventis utebatur, altoque mari decurrens, prospera navigatione in Angliam

Polyd. Virgil. Histor. Angl. l. 24.

Sæcul. XV. A. C. 1471.

descendit. Eo tempore Londino absens erat Varvicensis Comes, eoquod maximi momenti negotia eum ad Septentrionales Regni plagas evocassent, unde illuc suas quoque copias abduxerat. Præterea Clarentiæ Dux hucusque Henrici partibus addictus, Eduardum aggrediendi prætextu Londino excessit, re ipsa tamen cum omnibus, quotquot tumultuario conatu colligere poterat, militibus fratri suo in auxilium obviam processit, ac palam ab Henrico defecit. Eduardus igitur hisce suppetiis suffultus, recta Londinum petit, & aperta confestim urbis porta festive a Londinensibus excipitur, necnon Henricum capit, eumque rursus turri includi jubet, nemine prorsus obsistente.

§. CII.

Varvicensis ab Eduardo ad prælium provocatus.

Polyd. Virgil. Histor. Angl. l. 24.

Eduardus, postquam alteram nonnisi diem Londini morabatur, cum suis fautoribus inde discedit, ut Varvicensi Comiti magnis itineribus accurrenti sese opponeret. Jam in conspectu utraque acies erat in quodam campo, qui haud procul ab urbe Barneta Londinum & oppidum S. Albani intersecat. Varvicensis Clarentiæ Ducis defectione commotus, nequidem copias, quas Margarita ex Galliis

Galliis cum Filio suo & Pembruckio Comite in auxilium adduxerat, expectare voluit, sed prœlium inire omnino decrevit; quippe satius fore censebat dubiæ sortis discrimen subire, quam diutius vindictam differre. Sæcul. XV. A.C. 1471.

§. CIII.

Varvicensis prœlio devictus, ac unacum fratre suo occisus.

Verum Varvicensi præceps hoc consilium vitæ & victoriæ impendio stetit. Equidem prior ipse Eduardum aggreditur, cunctisque agminibus rite compositis in eum tanta animi fortitudine irruit, ut primo impetu per medias hostium phalanges ad ipsam Eduardi legionem penetraret. Tum vero Rex, ut suos undique circumfusos periculo eriperet, quicquid virium habebat, impendere cogebatur.

Diu ancipiti Marte pugnatum, donec tandem manus militum, quos Eduardus ad subitos prœlii casus sepositos tenebat, Regis sui exemplo plurimum excitaretur, ac peropportune tanta vincendi aviditate in hostem irrumperet, ut Varvicensis recenti milite destitutus, ac impetum sustinendo impar profligaretur, & ipse una cum Montis-acuti Marchione fratre suo occumberet, desideratis etiam

suorum

Sæcul. XV. A.C.1471.

suorum decem millibus & amplius. Prœlium hoc commissum erat ipso Paschatis die decimo quarto Aprilis. Eduardus hac victoria clarus, Londinum petit, ubi Varvicensis Comitis, hujusque fratris corpora in Ecclesia S. Pauli exponi, ac demum honorifice sepeliri jussit.

§. CIV.

Altera Eduardi victoria de exercitu Valliæ Principis.

Attamen alius adhucdum hostis Eduardo superandus instabat. Is erat Valliæ Princeps, quem ejus Mater, cuncti suæ familiæ Principes, omnesque Lancastrienſium amici comitabantur. Ducebat exercitum, ut Comminæus testatur, quadraginta armatorum millibus validum: rursum igitur ad prœlii necessitatem ventum est, & Gloceſtriæ Dux, qui primis Eduardi ordinibus imperabat, Sommerſeti Ducem adoritur, tantaque animi fortitudine in hostiles copias irrumpit, ut eas ingenti cæde prosterneret. Infaustum hoc omen summo terrore castra Reginæ replebat, crevitque militum trepidatio, cum primo Regem, paulo post ejus fratrem a fronte, & a tergo instare cernerent; nihilominus diu obfirmato satis animo pugnabant, ut saltem generosi certaminis gloriam mererentur, nec

nec impune devicti crederentur; verum adeo sparsi, & incomposiți dimicabant Reginæ milites, ut vincendi spem haud reliquam facerent. Cessit igitur victoria Eduardo Regi, & Valliæ Princeps prœlio victus inter occisorum acervos reperiebatur. Id quidem Comminæus testatum reliquit, cum tamen Polydorus Virgilius referat, juvenem hunc Principem prœlio captum ab Eduardo Rege fuisse interrogatum, cur ejus Regnum adeo audacter armis invasisset: illum vero intrepide respondisse, se huc venisse, ut Patrem suum libertati assereret, & Avi sui Regnum recuperaret. Eo dicto Rex adolescentem manu sua repulit, & abire jussit, illum autem e vestigio Clarentiæ & Gloceſtriæ Duces inaudita crudelitate trucidarunt. Princeps erat, sane benigniore fortuna dignus; omnibus enim longe præstantissimis Reginæ Matris suæ dotibus claruit, nec ullo Regis Patris sui vitio deformis erat. Sæcul. XV. A.C. 1471.

§. CV.

Margarita Regina turri Londinensi inclusa, & Henricus in carcere trucidatus.

Omnes Lancastrienses Familiæ Principes, & potissima pars Nobilium, qui eisdem addicti erant, pari cum Rege fato *Harpsfeld. Hist. Eccles. Angl. Sæcul. 15. c. 4. & 5.*

Secul. XV. A.C.1471.

fato perierunt. Regina libertatem amittebat; in ipso enim certaminis loco capta, atque ad Londinensem turrim delata fuit, ubi solius Victoris beneficio vitæ suæ gratiam impetravit. Henricus ejus Conjux in eamdem turrim conjiciebatur, & quamvis misera ejusdem conditio Anglis omnem de eo quicquam suspicandi metum adimere debuisset, nihilo tamen minus ibidem trucidatus occubuit. Immanis hujus, ac fœdæ crudelitatis Ministrum egit ipse Gloceſtrensis Dux Eduardi frater, qui furori suo haud satis datum ratus, si Regem suum se præsente, aliena tamen manu jugulari præciperet, ipsus novo crudelitatis exemplo regium pectus ferro trajicere non exhorruit, hacque inaudita sævitia palam fecit, quod ad turpissima quævis flagitia, quibus etiam postmodum se contaminaverat, libere perpetranda proclivis esset. Talis erat Henrici Regis exitus, qui manifestum posteritati reliquit documentum, quam caduci sint humanarum dignitatum gradus. Cetera Princeps erat ingenii dotibus quidem a natura parcius, uberius vero a gratia omni virtutum genere ornatus, necnon in hominum oculis omnium infeliciſſimus, sed juxta Evangelii instituta perenni felicitatis gloria digniſſimus. Despectui habebatur ab hominibus, & si Comminæo credimus, imbecillis ac imprudens,

prudens, imo & stolidus, atque exiguo pollens judicio credebatur; Verum Deus illius humilitatem sublimem reddebat miraculorum gloria, quæ ad ejus sepulchrum patrata fuisse narrantur, ob quæ cultu ac honore Sanctorum coli promeruit. Annum ætatis agebat quinquagesimum secundum, Regni sui trigesimum, continuis variæ fortunæ ludibriis expositus. Corpus ejus primo Londini in Monasterio Benedictinorum sepultum est, inde vero postmodum Windesoram, ubi natus erat, in Ecclesiam S. Georgii translatum. Fuit Conditor Collegii regii Cantabrigiensis. Sæcul. XV. A.C. 1471.

§. CVI.

Pembruchii, & junioris Richemundiæ Comitis fuga.

Defuncto Henrico Lancastriensium nomen, ac propago penitus deleta est; Eduardus enim tanta cædis aviditate in hanc familiam furebat, ut etiam illos, qui ex materna hujus nominis stirpe descenderent, ad necem quæreret. Hos inter erat Henricus Richemundiæ Comes adhuc puer, qui Eduardi ambitionem non effugisset, nisi Pembruchius Comes illius Patruus eundem e prœlio subductum secum amica vi abstraxisset.

§. CVII.

Sæcul. XV.
A.C. 1471.

§. CVII.

Uterque ventorum vi in Britanniam delatus, ibidemque a Duce captus.

Rex bina hac victoria elatus, in Walliæ Principatum Thomam Waghamum ablegat, dato negotio, ut clam ac ſine armorum ſtrepitu Pembruchium ac Richemundiæ Comitem caperet. Verum Pembruchius de periculo edoctus, Waghami conſilia non modo prævenit, ſed & inſidias in caput ſuum ſtructas tanta dexteritate retorſit, ut hunc emiſſarium in itinere comprehenderet, ac trucidari juberet. Poſtea tamen Pembruchius in ſua arce cingitur, ſed opportune elapſus, unacum Richemundiæ Comite Nepote ſuo navem conſcendit, in Gallias ſeſe recepturus. Aſt ventorum injuria ad Britanniæ oras ambo protruduntur, ubi exſcenſione facta Nannetem contendunt, Ducem adituri. Prolixior adverſæ fortunæ, qua uterque jactabatur, narratio adeo Ducis animum ad miſerationem commovit, eosque perbenigne exceptos, in fidem ſuam accepit; unde ſuperatis tempeſtatibus ſe in ſecuritatis portu tranquille ſubſiſtere arbitrabantur; verum Eduardus, cum nonniſi utriusque captivitate rebus ſuis conſultum iri exiſtimaret, comperto eorum in Britanniam adven-

adventu ad Ducem suos Legatos decre- Sæcul. XV.
vit, qui ambos, vel saltem Henricum A.C. 1471.
Comitem ad se remitti peterent. Verum Kenletus Duci in paucis carus, re comperta Britannum, ne Eduardi votis annueret, dehortabatur, eidemque ingenti rationum, verborumque vi exponebat, quod indignum Principis facinus esset, jura gentium violare, fidemque miseris adeo religiose datam ad unius vocem frangere; his permotus Dux palam contestatus est, sibi a pactis, promissisque discedere, integrum non esse, nec se unquam, prodita fidei publicæ Religione, Comitem Eduardi manibus traditurum. Hoc responso ad quemdam Angliæ Legatum delato, ipse indignabundus Comitis vitæ insidias struere cœpit; frustraneo tamen molimine; provida enim Britannorum consilia cunctos, quos paraverat laqueos, feliciter diruperunt, nec Eduardus a Britanniæ Duce aliud impetrare poterat, quam ut ipse polliceretur, quod Richemundiæ Comitem captivorum more detineret, nec ullo pacto libertati redderet. Hanc conditionem Henricus Comes suasu atque instinctu Kenleti acceptabat.

Sæcul. XV. A.C. 1471.

§. CVIII.

Res Caſtellæ, atque Arragoniæ.

In Caſtellæ Regno Proceres plurimum intenti erant, ut excogitarent media, quibus Epiſcopos inter & Henricum Regem concordia redderetur; hanc in rem impetratum eſt a ſummo Pontifice, ut Segobienſis Antiſtes infra trimeſtre Romam venire juberetur, & Toletani Archiepiſcopi cauſſa quatuor Sacerdotibus committeretur, demum vero inſtructa judicii acta Romam mitterentur. Verum hæc ipſa cauſſæ cognitio conjuratorum molimine impedita eſt. Magis ſecunda Arragonienſibus rebus adfuit fortuna; hi enim recuperata Gerunda urbe, hoſtes ſuos ingenti clade cæſos in fugam egerunt.

Marian hiſt. Hiſp. lib. 23. cap. 16.

§. CIX.

Luſitani Regis bellum in Africa.

Alphonſus Luſitaniæ Rex victricia ſua arma ad Africanas etiam oras extendere parabat; unde plurimis Regni ſui Proceribus ſtipatus, in Africam trajecit, ibidemque menſe Auguſto ſecundis ventis appulit. Adeo valida, ac mire inſtructa erat Alphonſi claſſis, ut ſimilem provectior Majorum ætas ignoraret; numerabat enim navigia partim majora, partim

partim minora trecenta & amplius cum triginta armatorum millibus. De tenenda itineris, curſusque ratione ſeria Regem deliberatio tenebat; Tingim enim urbem primo aggredi inconſultum videbatur, Regemque nuperæ cladis memoria abſterrebat; ergo ad civitatem Arzillam jactis anchoris claſſem ſiſtit, ac nemine obnitente, milites ſuos in terram exponit, urbemque impetu facto expugnat, duobus Maurorum millibus deſideratis, captisque circiter quinque millibus; Expugnata urbe tam opima victoribus præda ceſſit, ut octingenta Hiſpanorum aureorum (*) millia colligerentur, quæ Rex inter milites ſuos, qui in hac expeditione ceteris magis præclara fortitudinis ſuæ ſpecimina edebant, diſtribuit, ac infidelium delubrum, quod *Moſchæam* appellant, in Eccleſiam ſub invocatione B. Virginis aſſumptæ erexit, Arzillenſis vero urbis Præfectura Henrico de Meneſez Valentiæ Comiti, necnon Alcaſariæ Gubernatori demandata eſt. Hæc urbis expugnatio Tinginenſibus tantum timorem, terroremque incuſſit, ut & ipſi relicta ſua civitate, fugam arriperent. Re comperta

Sæcul. XV. A.C. 1471.

(*) *Vulgo hæc Moneta apud Luſitanos vocatur CRUISADE, quæ in valore ſuo ſexta parte Imperialem excedit.*

Sæcul. XV A.C 1471.

perta Rex confestim admoto exercitu die vigesima octava Augusti Tingin ingreditur, & Rodericum de Mello postea Oliventiæ Comitem urbis imperio honorat, ipse vero classem suam salvam, atque incolumem in patriam reducit.

§. CX.

Pontificis sollicitudo de bello Turcico.

Papiens. ep. 407.408.414 & seq.

Sixtus IV. neo-electus Pontifex acceptis Ecclesiæ clavibus ad componendas Christianæ Reipublicæ causas serio animum adjecit, simulque Concilium in Palatio Lateranensi congregandi desiderium præsetulit, ut in eo tam de disciplina morum restauranda, quam de bello adversus Turcas gerendo ageretur, ac demum Pii II. consilia ad effectum deducerentur. Attamen Fridericus Imperator Papæ votis obluctari videbatur, ac Synodum Romæ celebrari renuebat; quapropter re in longum protracta, alia demum remedia excogitare opportuit. Ergo ex sacri Collegii consensu sancitum, ut Pontifex quatuor Legatos plena auctoritate munitos nominaret & Bessarionem Cardinalem in Gallias, Cardinalem Borgiam Vice-Cancellarium in Hispaniam, Marcum vero Barbum Cardinalem Aquilejensem in Germaniam, & Hungariam ablegaret, qui diffidentes in illis regionibus Principes

pes ad concordiam reducerent; Caraffam autem Cardinalem classi in Turcas instructæ præficeret. Missi pariter sunt per omnia regna, qui ad bellum Turcicum ex decreto Conventus Mantuani decimas Cleri, vicesimas Judæorum, & trigesimas Christianorum Laicorum colligerent, & indulgentias quoque ac gratias promulgarent omnibus, qui vel ex suis bonis eleemosynas conferrent, vel ipsimet in hoc bello arma sumerent, vel quempiam sui loco mitterent. Papa etiam datis literis Imperatorem, Reges, cunctosque Principes rogabat, ut & ipsi omnibus modis ad tam sanctum, piumque opus concurrerent. Papiensis Cardinalis, quem summus Pontifex assumpto mox Papatu Hungariæ (*) Legatum, ut tumultus ibidem suscitatos sedaret, decreverat, quintam legationem memorat, ad quodnam vero Regnum Legatus missus fuerit, non exprimit. Sub idem tempus idem Roma literas accepit, in quibus eidem significatum, quod Papa duos Cardinales ætate juvenes creaverit; de horum autem electione, necnon de præfatis legationibus ad de-

Sæcul. XV. A.C. 1471.

(*) *Typi errore Verbum* Hungariæ *irrepsisse credimus, & legendum* Umbriæ *putamus; Papiensem enim unquam in Hungariam legatum fuisse missum nullibi legimus.*

Sæcul. XV. A.C. 1471.

designatos Oratores, aliosque amicos suos perscribens, inquit, vereri se, ne omnes hæ legationes penitus sperato fructu destituantur (*) id quoque exitus demonstrabat. Post hæc vehementer queritur, quod Papa juvenes hosce duos Prælatos Purpuratorum Collegio ex ea potissimum ratione adscripsisset, ut *hi Pontificatus onera levarent;* hæc enim caussa ad Papiensem fuit perscripta; unde exclamat: *Quid ergo nos alii? nunquid non & Cardinales ad hæc levanda onera utiles sumus? Illo ipso prætextu quid arguitur aliud, nisi deesse in nobis, & tanto Patrum numero, qui sublevare Pontificem possint.* Gravius adhuc queritur de Papa, eoquod legibus in Conclavi sancitis se subjicere renueret, cum tamen ipsus, ut illæ conderentur, ceteris vehementius institisset. Posthæc rationes a Papa allegatas confutat, præcipue illam, qua Pontificem nullis legibus adstringi asserebat. (**)

§. CXI.

(*) *Papiensis in epistola* 407. *sic habet:* Satis vereor, ne legationes hæ vestræ plus tumultus sint habituri, quam fructus.

(**) *Idem Cardinalis in epistola* 421. *hanc rationem non impugnat velut falsam; qua enim ratione sanum sensum admittat, nemo Theologorum est, qui ignorat; nec Papiensis Pontificem ex eo redarguit, quod se* NB. nullis *legibus adstrictum, crede-*

Sæcul. XV. A.C. 1471.

§. CXI.
Duo Pontificis Nepotes in Cardinales assumpti.

Duo illi Cardinales, de quibus Papiensis loquitur, erant Julianus de Ruverre ex fratre Pontificis Nepos, viginti septem annorum juvenis, qui postea in Papam electus nomen Julii II. assumpsit. Alter fuit Petrus Riarius Ordinis S. Franciſci Alumnus ex Sorore Sixti Papæ itidem Nepos. Hic tanta auctoritate valebat apud Avunculum, ut non modo plurium beneficiorum reditibus augeretur, verum etiam ampliſſima totius Italiæ legatione honoratus eſſet. De eo Onuphrius hæc verba ſcripſit: *Ita ſplendidus erat, ut pecuniæ perdendæ natus fuiſſe videretur; nam eo biennio, quo tantum poſtea*

Addit. Victor. ad Ciac. Papienſ. ep. 528. 529. & 543. Onuphr. in Sixt. IV.

crederet, ſed propterea, quia cum Papam legibus ligari poſſe negaret, has tamen leges condi voluerit Percipiamus ipſa Papienſis Cardinalis verba: Sum memor, cum hiſce de legibus in conclavi ageretur, diſſuaſiſſe me multum ne fierent; videbam enim illas olim Pontificibus ingratas fuiſſe. Nemo vehementius illas ſuaſit. Nemo mihi durius obſtitit eo ipſo, qui nunc, audientibus nobis, ligari poſſe Pontificem negat. Si ligari non poteſt, cur ut ligaretur, pugnabat? ſi ligari poteſt, cur tantopere eſt ſibi adverſus?

Sæcul. XV. A.C. 1471. *ea supervixit, ducenta aureorum millia in victu absumpsisse, sexaginta vero æris alieni reliquisse traditur. Obiit voluptatibus confectus annorum viginti octo Juvenis.* Denique de profusa ejusdem liberalitate, ludis publicis, quibus populum recreabat, necnon de conviviis, aliisque ejusmodi prodigalitatibus forte pejoribus exstat epistola Cardinalis Papiensis. Præterea auctor orationis funebris, quæ in ejus exequiis dicta in Continuatore Ciaconii reperitur, de eo hæc habet: *Quingentos ferme alebat domesticos, hos illustri, illos nobili, omnes honesto loco natos, Antistites, Doctores, Oratores, Poetas, aut alicujus alterius honestæ artis studiosos, dicere solitus: se omnium honestorum Virorum hospitem esse.* Unde cum Onuphrio haud temere inferre possumus, Sixtum magna in suos indulgentia usum, non pauca eisdem nimia facilitate concessisse, & *fratrum sororumque filios, quos multos habebat, ad magnos honores, divitiasque provexisse.*

§. CXII.

Canonici Regulares in Lateranum restituti.

Sixtus IV. initio Pontificatus sui in Ecclesiam ad S. Joannem in Laterano Canonicos sæculares reduxit, ejectis inde Regularibus, quos Romani statim post Pauli II. Pontificis obitum intruserant.

Cum

Cum vero templum S. Mariæ de pace, quod Sixtus Regularibus conceſſerat, nonniſi duodecimo poſt anno plene conſtructum eſſet, ilsdem Caraffa Cardinalis monaſterium extruxit, ſuamque Bibliothecam dono dedit, Papa decernente, ut nihilominus iidem ſemper titulum ac privilegia Canonicorum Regularium Lateranenſium haberent. Nempe adeo liberalis erat Pontifex, ut nulli petenti prorſus quicquam negare poſſet, & non raro ſimul pluribus easdem gratias, quas importunis precibus ab eo petebant, concederet. Hac de cauſſa ſubſcribendis libellis ſupplicibus Joannem Montmiralem in Curiæ negotiis longe exercitatiſſimum, induſtrium æque ac ſolertem præfecit, eo fine, ut omnem contentionis, ac invidiæ occaſionem tolleret, ſimulque præpediret, ne favores peterentur, qui jam aliis conceſſi fuiſſent. Sæcul. XV. A. C. 1471.

§. CXIII.

Galliarum Rex a Burgundiæ Duce de pace reddenda ſollicitatus.

Jamjam Galliarum Rex oppidum ſancti Quintini, & Ambianum ſuis ſubjiciebat armis; Quare Burgundiæ Dux tantis Ludovici victoriis perterritus, pacem efflagitat, datisque ex Atrebatenſi civitate ad Conneſtabilem literis eidem belli injuſtitiam, qua ipſemet premeretur, expo-

Sæcul. XV. A.C.1471.

nit, eumque rogat, in memoriam revocaret, quod ipse fortunæ suæ incrementa Burgundi Ducis patrocinio deberet. Ast Conneſtabilis Burgundum ultro in laqueos, qui ipsi parabantur, incidere gaudebat, quocirca ſtudioſe anxias ipſius curas augens, hæc reſpondit: Jam nunc Burgundionum Familiæ proximius, quam unquam alias, extrema impendit ruina; Ludovicus enim non modo duos exercitus ad debellandam utramque Burgundiam paratos tenet, ſed etiam in duabus hiſce Provinciis non paucos, quibuscum ſecreta communicat conſilia, amicos numerat; Itaque unicum tam vicini periculi remedium ſupereſt, ſi filiam ſuam Aquitanniæ Duci deſpondere haud renueret; initis enim hiſce nuptiis, mox benignior fortuna oppreſſo adſpirabit. Verum Aquitanniæ & Britanniæ Duces datis hanc in rem literis Burgundo multum diverſa ſuggerebant conſilia; prior enim, qui eo tempore cum Rege in caſtris agebat, Duci perſcripſit, quod ſui amici nunquam ei defuturi ſint, ſi forte eorum auxilio indigeret: ex adverſo Britanniæ Dux, qui nuperrime ad eundem Regem copias adduxerat, Burgundum ferme ad deſperationem adegit, hæc ei ſignificans: actum eſt de ſalute tua, nec ultra quicquam ſpei ſupereſt; ſtatuit enim Rex, quod te, quoviscunque demum

mum dispendio, captivum abducere velit, jamque omnia ad tuam ruinam sunt parata. Burgundus ad utramque Epistolam responsum dedit, sed Connestabilis literas tam iniquo tulit animo, ut eis non modo respondere dedignaretur, sed etiam eundem perfrictæ frontis hominem compellaret. Sæcul. XV. A.C. 1471.

§. CXIV.

Repetitæ ejusdem Ducis preces.

Præterea ægerrime ferebat Burgundus, quod Filiam suam nuptui dare per vim metumque urgeretur; quapropter copias conscripsit, quas delectu habito prope Atrebatum contraxit, ipsusque Sommonam versus duxit, ubi Pequiniacum urbem feliciter occupavit. Attamen, cum sub idem tempus totius Burgundici Comitatus seditionem ab Arausionensi Principe conflatam intelligeret, simulque ei nuntiatum esset, quod alter Regis Franciæ exercitus ipsum quoque Ducatum infestis armis invasisset, Dux propriis suis viribus, copiisque diffisus, omnem penitus spem abjecit. Nec parum timorem augebat fama, quod Galli exercitum nuperrime a Burgundi Belliducibus tumultuarie contractum nullo ferme negotio profligassent, eoquod copiæ ad militaris disciplinæ leges compositæ

Sæcul. XV. A. C. 1471.

positæ deessent, quæ hostium impetus repellerent. Eodem etiam tempore Duci significabatur, a Gallis quasdam urbes fuisse obsessas, captasque; alias vero ultronee ad deditionis conditiones descendisse, ac demum reliquam Provinciæ partem, nisi in tempore validis suppetiis adjuvetur, cum Victoribus paciſci decreviſſe. Dux cum obsessis succurrendo impar esset, & merito pertimesceret, ne ceteri ejus subditi metu calamitatum, quibus jamjam utriusque Burgundiæ incolas premi cernebant, animo frangerentur, pacem a Rege, qui tum Bellovaci agebat, petere statuit, datisque ad Ludovicum IX. literis, si Mezerajo credimus, eidem cuncta eorum, qui eum adversus Regem concitabant nomina, & consilia detexit; imo nuperas ei epistolas, quas a Conneſtabili, necnon ab Aquitanniæ & Britanniæ Ducibus receperat, submisit, prout alius quidam Author testatur. Nempe; nemo unquam acerbius aliorum fraudes patitur, quam qui ipsus opportune alios fallere potuisset.

Mezerai. Synops. chronol. Hist. Franc. to. 3. in 12mo sub Ludov. XI.

Rex, quamvis longe magis perfidam horum trium Principum temeritatem obstupesceret, quam injuria sibi ab eis illata offensus esset, nihilominus dolori suo imperandum censebat; sperabat enim Ludovicus, quod brevi Regina ejus uxor, cum uterum gestaret, masculam prolem in

in lucem ederet; nec sua eum spes fefel- Sæcul. XV.
lit: Regina enim enixa est Filium, nomine A.C.1471.
Carolum VIII. Hinc jam non amplius Rex fratris sui nuptias cum Burgundi Filia ejusdem Ducatus hærede in votis habebat; verebatur enim, ne Aquitaniæ Dux plurimum crescente ejus potentia Filium recens natum, quem Rex eveniente mortis casu pupillum relinquere cogeretur, regno exueret. Quare nulla mora datis ad Burgundum literis eidem significat, se haud gravate cum eo in gratiam rediturum, ea tamen lege, ut & ipse Franciæ regnum turbare cessaret. Attamen cum Burgundiæ Dux a Peronnensis concordiæ articulis nihil remittere vellet, non nisi de induciis agi cæptum est, quæ etiam ad annum duntaxat mutuo consensu Abbavillæ firmatæ sunt, nequidquam obluctante Conneſtabili, qui sua consilia hoc pacto dissipari ægerrime ferebat. Hic oppidum S. Quintini in manibus suis tenebat, ejusque Præfecturam Rex eidem concesserat. Hanc urbem Conneſtabilis valido militum, quos omnes sibi addictissimos noverat, præsidio firmabat, ipsusque oppidum tuebatur: cum igitur Burgundiæ Dux urbem sibi restitui postularet, inter utrumque nova exorta est contentio. Rex litem dirimere noluit, ne Conneſtabilis inde offensus Ducis opem imploraret, a quo

Sæcul. XV. A C. 1471. quo potenter fuiſſet defenſus, ſi S. Quintini oppidum ex Regis ſententia Burgundo fuiſſet reſtitutum.

§. CXV.

Rex nuptiis Aquitanniæ Ducis cum Filia Burgundiæ Hærede obluctatus.

Induciæ licet religioſe ſervatæ eſſent, nihilominus Burgundiæ Dux, nec ſuos belli Præfectos nec ſelectiores copias ſacramento ſolvebat, & a filiæ ſuæ nuptiis cum Aquitanniæ Duce minus alienum fovere animum videbatur, quamvis re ipſa potius invitus eſſet. Verum res jam-jam eo perducta erat, ut Montis Albani Epiſcopus Romam ablegaretur, qui a Papa obtineret, ut ſponſis, cum propinquitatis vinculo ligati eſſent, legis gratia fieret. Ludovicus rem edoctus, confeſtim ad Ducem Aquitanniæ Buchagium ablegat, qui eum ab hujusmodi connubii propoſito avocare niteretur. Huic Aquitannus non tam verbis, quam acerbis adverſus Regem querelis reſpondit, in hæc etiam verba prorumpens: Rex nullam omnino prætermittit occaſionem, qua ſuam in me invidiam demonſtret: Hanc ob rem Aquitanniæ cum Burgundiæ Duce cæptum negotium perficere decrevit, declarans, ſe Ludovico XI, quam primum

mum cum Burgundo de Pictavienſi poſſeſſione acturus eſſet, aperte ſignificaturum, quod hæc Provincia omnino Aquitannicæ Præfecturæ, a qua eam Rex avulſiſſet, denuo eſſet adjungenda. Sæcul. XV. A.C.1471.

§. CXVI.

Pax Regem inter & Burgundum firmata.

Nihilominus Regem inter & Burgundiæ Ducem pax inita, atque utrinque Crotojæ firmata eſt ea lege, ut Dux omnino ab Aquitanniæ, & Britanniæ Ducum partibus deficeret, ac juramenti religione promitteret, ſe nunquam eorum conſiliis ſuffragaturum. Rex autem Burgundo ſpopondit, ſe oppidum S. Quintini, & Ambianum urbem redditurum, nec ullo pacto Nivernenſis Comitis, & Conneſtabilis, quem totum Burgundi arbitrio relinquebat, ſtudia ſectaturum. Horum uterque Burgundiæ Ducis odium in ſe concitaverat, Nivernenſis quidem, eoquod nonnullas urbes, quas Burgundus occupaverat, repeteret, Conneſtabilis vero, quod Ducem ob Comitatum S. Pauli, & omnes ferme ceteras ejus ditiones ſibi tanquam clientelari Domino obſtrictum teneri contenderet. Hanc concordiam Regem inter & Burgundum præcipue reſtituebant, illiusque arti- *Commin. lib. 3. cap. 9.*

Sæcul. XV. A.C. 1471.

articulos concinnabant Petrus Dorioltus, & Credonenſis Toparcha, quorum prior ad Franciæ Cancellarii dignitatem evehebatur, poſtquam Morvillerius, qui Regis gratia excidit, in Aquitanniam ſeſe receperat.

§. CXVII.

Dionyſii Carthuſiani obitus.

Dupin. Biblioth. ſcript. to. 12. p. 103. Spond. contin. Annal. hoc ann. n. 14 Pierrius Bibl. Carthuſ. p. 49. & ſeq. Baillet. Vit. Sanct. 12. Martii.

Hoc eodem anno invidia mortis Eccleſiæ ereptus eſt celeberrimus fidei defenſor Dionyſius Carthuſianus, tum pietate, tum ſcientia clariſſimus. Vocabatur Dionyſius Rickelius ab oppido Rikel Leodienſis Diœceſis, originis ſuæ loco; magis tamen ſub nomine Dionyſii Carthuſiani notus eſt. Hic Ordinem Carthuſianorum anno ætatis ſuæ vigeſimo primo ingreſſus, totum reliquum vitæ ſuæ tempus in eo tranſegit, usque ad annum milleſimum quadringenteſimum ſeptuageſimum primum, quo anno die duodecima Martii annos ſexaginta novem natus, ſancto fine quievit. Dupinus de eo teſtatur, ipſum librorum numero, quos elucubrabat, eorumque ipſus Catalogum ſcribebat, parem fortaſſis habuiſſe neminem. Fertur quoque, Eugenium IV. Papam, cum ex libris ejus, neſcio quem, ſibi oblatum legiſſet, admiratione plenum exclamaſſe: *Lætetur Mater Eccleſia, quæ talem*

lem habet filium. Posteritati reliquit Commentarios in omnes veteris & novi testamenti libros, necnon aliud opus, cui titulus *Monopanton*, id est, omnes Epistolæ D. Pauli ordine suo in varia argumenta distributæ; commentarium in libros S. Dionysio Areopagitæ adscriptos; alium in omnes libros Magistri sententiarum; Medulam summæ D. Thomæ, necnon summæ Guilielmi Antissiodorensis; tractatum in librum Boetii de Consolatione Philosophiæ, præter expositionem veterum Hymnorum; scripsit etiam commentarium in Scalam S. Joannis Climaci, & in opera Cassiani; varia opuscula de Philosophia; Compendium Theologiæ; libros duos de Christiana Theoria, octo libros de fide Catholica, quatuor contra Mahometis perfidiam; dialogum inter Christianum & Saracenum de eodem argumento; Epistolam ad Principes Catholicos, quos ad bellum adversus Turcas hortatur; tractatum contra Magos & Waldenses; alium contra superstitiones; varios tractatus de essentia & perfectione Dei; quatuor libros de donis Spiritus sancti; Meditationes Passionis Dominicæ; expositionem Missæ; Dialogum de Eucharistia; tractatum de frequenti Communione; sermones de sanctissimo Altaris Sacramento; octo libros de laudibus B. V. M.; de veneratione

Sæcul. XV. A.C. 1471.

Sæcul. XV. A. C. 1471.

Sanctorum; Denique de eorum reliquiis, & de modo, quo in illarum honorem ſolemnes inſtitui deberent ſupplicationes. Hi ſunt tractatus dogmatici hujus Auctoris.

§. CXVIII.

Illius opera ad Eccleſiæ diſciplinam ſpectantia.

Cetera, quæ compoſuit opera, diſciplinam reſpiciunt; hæc inter ſunt tractatus de cauſſa diverſorum eventuum, de reformatione Eccleſiæ; de poteſtate & jurisdictione Papæ; de auctoritate Conciliorum generalium; de vita & regimine Prælatorum, atque Archidiaconorum; de officio Legati; de vita & ſtatu Canonicorum, Presbyterorum, aliorumque Miniſtrorum Eccleſiæ: Dialogus inter Advocatum & Canonicum; tractatus de vita & regimine Curatorum; de converſatione honeſta Clericorum; de diſciplina ſcholarium; de vita Nobilium; de regimine Principum; duo dialogi inter Chriſtum, Principem & Principiſſam; de vita militari; de officio Mercatorum & de juſto pretio rerum; de regimine politiæ; de vita conjugatorum; de vita Virginum; dialogus inter Chriſtum & Puerum, & alter inter eundem & ſenem; de vita & exemplis antiquorum

rum Patrum; Elogium ordinis Carthusianorum; explicatio Regulæ tertii Ordinis S. Franciſci; de vita ſolitaria, ejusque encomio, ac denique *de vita incluſarum.* Sæcul. XV. A.C. 1471.

§. CXIX.

Opera ejusdem moralia.

Denique poſteriora ejusdem Auctoris opera tractant de morum præceptis; inter quæ numerantur quatuor collectiones ſermonum, duæ pro ſæcularibus, & totidem pro religioſis; item ſumma virtutum & vitiorum; tractatus contra pluralitatem beneficiorum, contra Simoniam, avaritiam & ambitionem; contra proprietatem Monachorum & contra diſtractiones in officio divino. Scripſit quoque de modo devote canendi; de modo & ordine correctionis fraternæ; de enormitate peccati; de converſione peccatorum; de arcta via ſalutis, & de contemptu mundi; Speculum amatorum Mundi; Exhortatorium Novitiorum; de votis & profeſſione religioſa; de mediis tempus utiliter impendendi; Exſtant etiam duo libri de vita purgativa; diſcurſus de mortificatione vivificante, & reformatione interna; de fonte luminis, & & ſemitis vitæ; de remediis contra tentationes; de diſcretione ſpirituum; de

Sæcul. XV. A.C. 1471.

passionibus animæ; de puritate & felicitate animæ; tractatus de collationibus, & de quatuor noviſſimis, in quo libro aſſerit, Animas purgatorii haud certas eſſe de ſua ſalute (*). Præterea poſteritati reliquit Epiſtolas, ac poemata, & alia multa opuſcula, quæ omnia Dupinus recenſet, ac cujuscunque libri annum, quo in lucem prodiit, aſſignat, necdum vero typis excuſos ordine ſuo recitat, additque, hunc Auctorem miram in ſcribendo facilitatem, ſed ſimplicem, incultam, ac humilem dicendi rationem habuiſſe.

§. CXX.

Thomæ a Kempis obitus.

Joſſe Badius in ejus vita Trithem. & Bellarm. de Script. Eccl. Valer. Andre Bibl. Belg. Vid. ſupra Lib CVIII. §. 189.

Die vigeſima quarta Julii eodem anno Thomas a Kempis ſpiritum Deo reddidit annos natus ferme nonaginta duos. Cognomen de Kempis ei adhæſit ab ignobili quodam oppido *Kempis* dicto, & in Diœceſi Colonienſi ſito. Primam lucem aſpexit circa Annum Salutis milleſimum trecenteſimum octogeſimum. Pater ei erat Joannes Hemmerlein, latine *Malleolus*,

(*) *Poſſevinus in ſuo apparatu verbo: DIONYSIUS dicit: in hoc libro habet Auctor iſte aliqua*, quæ dubitaverim, ab alio potius, quam ab ipſo ei libro de quatuor noviſſimis inſerta fuiſſe.

leolus, Mater vero Gertrudis; Fratrem Germanum habuit Joannem de Kempis Priorem Monasterii Canonicorum regularium ex Congregatione Gerardi magni in monte S. Agnetis prope Zvvol seu Suvollam. Thomas primam institutionem habuit Deventriæ in Alumnorum Gymnasio, ubi optimis moribus imbutus literas efformare, ac sacras Paginas legere didicit. Inde Anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo nono Suvollam contendebat, ut plenam pœnarum veniam, quam eidem Urbi Bonifacius IX. concesserat, obtineret; ubi etiam in Monasterio Montis S. Agnetis ad religiosum tyrocinnium admitti postulabat, & ab ipso fratre suo receptus, die decima Junii Anno Christi millesimo quadringentesimo sexto se Deo solemni votorum sponsione devovit, demum ad sacrum Presbyteratus Ordinem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo vigesimo tertio admissus est: Cum vero eo tempore Canonici Regulares hujus Monasterii in transcribendis libris plurimam operam impenderent, Thomas quoque in hoc labore assiduus totum sacrum Codicem, Missale, pluresque alios libros descripsit. Præterea nonnulla sacra, ac pia posteris reliquit opuscula; cum vero stylo simplici, & humili uteretur, ea non a sermonis elegantia, sed

Sæcul. XV. A.C. 1471.

Sæcul. XV. A. C. 1471.

vel maxime a soliditate argumentorum, Spiritus sancti unctione, claritate, ac perspicuitate potissimum commendanda sunt, atque cuicunque hominum conditioni plurimum utilitatis afferunt.

Vid. Dissert. Dupini to 12 ad sæc. XV.

In editione Colonienſi, quæ anno millesimo sexcentesimo sexagesimo tribus voluminibus distincta prodiit, habentur sermones de Mysteriis Domini nostri JEsu Christi, necnon doctrina Juvenum Religiosorum, & tractatus ascetici, quos inter primi sunt quatuor libri de Imitatione Christi, de quibus jam alibi disseruimus. Scripsit etiam Vitas plurium Sanctorum, Epistolas sacras, plures orationes, ac nonnullos hymnos. Iterato prælo Auctoris hujus opera tam Duaci, & Antwerpiæ, quam pluribus aliis in locis in majori, & minori forma excusa prodiere.

§. CXXI.

Abdicatio Patriarchatus Constantinopolitani per Dionysium facta.

Hoc item circiter tempore Dionysius natione Græcus sese Patriarchatu Constantinopolitano abdicavit; Huic cum malevoli quidam perperam objectarent, quod circumcisus fuisset a Turcis, quando Constantinopoli capta venditus fuerat;

rat; hanc ob rem frequentissimam convocabat Synodum; Nihilominus ejus accusatores in hac criminatione persistebant; ipse vero hoc facinus etiam præstita juramenti fide pernegabat, demum cum nullum aliud remedium supereſſe cerneret, quo honori suo consuleret, sublata coram tota Synodo veste se nullo circumcisionis stigmate infamem esse demonstrabat. Quare calumniatores nimio pudore suffusi, ad pedes Patriarchæ prostrati veniam efflagitabant. Hi tamen licet Synodus pro eis deprecaretur, non modo ab eo auditi non fuerunt, verum etiam anathemate perculsi sunt. Ipse autem Dionysius Ecclesiam ulterius administrare renuebat; unde Patriarchatu relicto, quem octo annos tenuit, in Monasterium receſſit; In ejus locum restitutus est Simeon; hic tamen, cum tributum antea ab ipsomet introductum solvere teneretur, & quæstor oblatos mille aureos accipere nollet, duo millia numerare jubebatur, totidem nempe, quot antea pro Dionysio Turcis soluta fuissent Egit autem Simeon triennium & amplius, quin petitas penderet pecunias, aut in ejus locum alius sufficeretur Patriarcha: Unde in Ecclesia Constantinopolitana nonnullæ oriebantur turbæ. Saecul. XV. A.C. 1471.

Sæcul. XV. A.C. 1472.

§. CXXII.

Legatio Cardinalis Aquilejenſis in Germaniam.

Anno 1472. *Papienſ. epiſt. 463. & 440.*

Ineunte hoc Anno milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſecundo Legati, quos Papa ad Chriſtianos Principes in negotio belli Turcici decreverat, iter aggreſſi ſunt. Hos inter præcipuus Cardinalis Aquilejenſis die vigeſima ſecunda Februarii Roma diſceſſit, acceptis a Pontifice mandatis, in Germaniam contenderet, & Fridericum Imperatorem hortaretur, ut ſe Eccleſiæ Romanæ Advocatum, & Reipublicæ Chriſtianæ Defenſorem eſſe recordaretur, ac propterea arma contra Turcam caperet, denique Reges Poloniæ atque Hungariæ de regno Bohemiæ contendentes ad concordiam revocare conaretur, quantum ſalva Romanæ Eccleſiæ, & Majeſtatis Imperialis dignitate valeret. Præterea Aquilejenſi datum eſt negotium, ut Matthiam Hungariæ Regem moneret, ne deſertum ſe iri a Sede Apoſtolica, atque Imperatore timeret, cum ab eisdem ad bellum contra Bohemos excitatus fuiſſet, nec Sedes Apoſtolica electionem Ladislai a Bohemis factam approbaſſet: Dum vero procliviores videbantur Bohemi, ut Regis Poloni filium ſibi in Regem acceptarent,

ptarent, hinc injunctum est legato, ut Pontificis nomine Matthiam Regem induceret ad ineundam cum Polono pacem, quam Papæ & Imperatoris arbitrio relinqueret, spe facta, curaturum utrumque, ut intestini motus sedarentur. Sæcul. XV. A.C. 1472.

§. CXXIII.

Ejusdem Legatio ad Regem Poloniæ.

EIdem quoque Pontifex in mandatis dederat, ut Casimiro Poloniæ Regi hæc exponeret: Rege Catholico indignum est, ut Bohemiæ Regnum, ad quod capessendum a Sede Apostolica tanto tempore invitatus fuerat, adeo pertinaciter acceptare recusasset: nunc vero filium suum hæreticis petentibus in Regem concedere non abhorreret, simulque bellum Matthiæ denunciaret, quamvis ille Rex Catholicus, & Princeps longo rerum usu atque experientia præditus esset, necnon cum Bohemorum genio longe melius conveniret. Proin satius foret, ut ex filiabus suis unam Matthiæ nuptui daret, hacque via Bohemiæ Regnum ad liberos, qui ex hoc connubio susciperentur, vel deficientibus posteris ad Polonos devolveretur. Postea Legato injunctum, si forte Poloniæ Rex conditionibus adeo justis æque ac honestis acquiescere renueret, *Bzov. annal. Eccles. ad an. 1472.*

Sæcul. XV. A.C. 1472. tunc in gratiam Matthiæ diploma Apostolicum promulgaret, eidemque Bohemiæ Regni possessionem confirmaret; in Polonos vero, si obluctarentur, anathematis pœnam intentaret. Legatum Poloniæ Rex summis honoribus excepit; nec tamen inde optata pax secuta est, eoquod Matthias ad concordiæ leges difficiliorem sese præberet, atque ante omnia cum Friderico Imperatore pacem inire cogitaret, quam etiam infra paucos dies obtinuit, quamvis non adeo firmam.

§. CXXIV.

Legatio Cardinalis Bessarionis in Franciam; Legatus male ibi habitus.

Diu anceps hærebat Bessarion Cardinalis, an Legationem Gallicam sibi demandatam acceptaret; cum vero adversa valetudine, necnon gravi senio premeretur, in Franciam eundi consilium penitus abjecit. Ast paulopost ab ipso Ludovico literas accipit, quibus eidem Rex significabat, se non sine ingenti animi lætitia percepisse, eum Francici Regni Legatum esse destinatum; proin rogare se, ut discessum acceleraret, nec dubitaret, eum omnibus iis honoribus exceptum iri, quos dignitatis, ac meriti sui excellentia deposceret. Bessarion perlectis

ctis hiſce literis quantocius iter aggredi- Sæcul. XV.
tur; infelici tamen legationis ſuæ ſuc- A.C 1472.
ceſſu; quippe vix Regnum ingrediebatur, cum illico Rex hujus Viri fidem ſuſpectam haberet; quapropter eidem, cum Aulam accederet, per ſolidum bimeſtre & amplius alloquii copiam denegabat. Tandem vero Cardinalis Regis conſpectum ſubire permittebatur, ſed ab eodem admodum remiſſe ac faſtidioſe excipiebatur; Rex enim ira in eum commotus erat, quod juſſu Pontificis, ut fertur, poſthabito Rege, prius Burgundiæ Ducem ſalutaſſet. Hujus rei ſeriem Brantoſomenſis Abbas (*) enarrat, ſed tamen pro more ſuo in facetias liberius excurrit. Magis ſeria eſt hujus facti relatio a Matthæo in vita Ludovici XI. his verbis deſcripta.

„ Hujus Legationis tædia, inquit il- *Matth. in*
„ le, Beſſarioni Cardinali vitam abſtu- *hiſt. Ludov.*
„ lere; cum enim prima ſalutationis of- *XI. lib. 1.*
„ ficia Burgundiæ Duci, cujus animum
„ magis inexpugnabilem cenſebat, de-
„ ferret, Rex ea re ſumme offenſus,
„ Cardinalis errorem aut Regiæ Maje-
„ ſtatis contemptui, aut privato in eam
„ odio adſcripſit: cum vero Beſſarion
„ ad

(*) *Is erat Petrus de Bourdeille, de quo vide Iſelinum, & Auctorem des compendiöſen gelehrten Lexicon lit. B.*

Sæcul. XV. A.C. 1472.

„ ad alloquium veniſſet, Rex barbam illius, quam ſatis promiſſam nutriebat, „ contrectabat, ſimulque hunc verſum „ apud Grammaticos tritiſſimum pronuntiabat:

Barbara Græca genus retinent, quod habere ſolebant.

„ Equidem Græci cunctis ceteris gentibus morum aſperitatem objectare ſolebant, nihilominus tamen Rex acerbiori hoc joco nullatenus eorum nationem, ſed potius ipſius Cardinalis inurbanum agendi modum, ejusque imprudentiam redarguere intendebat, atque his dictis Beſſarionem torvo vultu a ſe dimiſſum vix verbo dignabatur; ut vero eidem luculentius oſtenderet, „ quod illius præſentia ac diuturnior commoratio Regi moleſta eſſet, paucis poſt diebus reſponſum, quod ad Papam deferret, expediri juſſit. „

§. CXXV.

Beſſarion Cardinalis Ravennæ mortuus.

Indigna hæc agendi ratio tantopere Beſſarionis animum afflixerat, ut Romam redux, Taurini in gravem morbum incideret; inde vero Ravennam Pado devectus,

vectus, ibidem die decima octava Novembris Anno milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſecundo animam efflaret annos natus ſeptuaginta ſeptem. Corpus ejus Romam delatum in quodam Baſilicæ D. Petri ſacello conditum fuit; ibidem enim Beſſarion ipſus ſuum erigebat ſepulcrum, cui præter duos verſus Græcos, qui in extrema illius parte leguntur, Epitaphium latino ſermone (*) conceptum inſcribi juſſit. Refert Paulus Jovius, (**) quod defuncto Paulo II. Pontifice Cardinales Beſſarionem in Papam ele-

Sæcul. XV. A.C. 1472.

Paul. Jov. elog. cap. 24. & 27.

Aubery hiſt. Cardinal.

(*) Epitaphium ita ſonat:

Beſſarion feci hunc tumulum, qui concederet oſſa,
Venerat unde olim Spiritus, aſtra petet.

(**) *Rem tamen hanc aliter narrat Giraldus, ſcilicet, acceſſiſſe ad eum Cardinalem Urſinum, ac rogaſſe, ut ſibi & Urſinæ familiæ quædam privilegia ſcripto confirmaret, id ſi faceret, & ſua, & ſuorum amicorum ſuffragia conſecuturum ſciret. Illum admodum ſevere reſpondiſſe;* ſi illa privilegia Majeſtatem pontificiam, & ſanctæ Sedis honorem continerent, omnia facturum: ſin minus, ne ſe porro ad ſubſcribendum urgeret. *Urſinum hoc reſponſo indignatum, ſe & ſuorum ſuffragia ad Franciſcum de Ruvere convertiſſe,* inquit Giraldus.

Sæcul. XV. A.C. 1472

elegiſſent; cum vero tres Purpurati in conclavi ejus cellam accederent, ut electionis factæ nuncium eidem deferrent, Nicolaus Berrotus, quem a cubiculo habebat, adventantibus Cardinalibus januam cellæ, in qua Beſſarion ſtudiis vacare aſſueverat, aperire recuſabat: hanc autem repulſam ceteri tam iniquo tulerunt animo, ut inde recedentes Sixtum IV. in Romanum Pontificem elegiſſent. His ſubjungit idem Scriptor, Beſſarionem re comperta non ſine indignatione ad Cubicularium ſuum dixiſſe: *Hæc tua, Perotte, intempeſtiva ſedulitas, & Tiaram mihi, & tibi galerum eripuit.* Nihilominus tamen hujus rei nec Platina, nec Papienſis Cardinalis meminere.

Papienſ. epiſt. 437. 455. & ſeq.

Fuit Beſſarion ab unguiculis literarum ſtudioſiſſimus, easque ſummo progreſſu ad ſeram usque ætatem excoluit, præcipue vero ſolidum virtutis ſtudium inſeparabili nexu in profundæ ſuæ eruditionis ſocietatem vocavit. Cardinalis Papienſis, licet eum redarguat, quod Legationem in Franciam ſuſcepiſſet, nihilominus in ejus laudem hæc ſcripta reliquit: *Nil habuit præter Beſſarionem Romana Sedes, quo gloriari amplius poſſet; nihil quod ad ſuum miniſterium efficacius inveniret. Ad hunc referebantur noſtra conſilia, qui nihil humile, nihil quod non dignitati conjunctum eſſet, poterat cogitare.* Flen-

Flendus tantæ jacturæ obitus est, Flendæ vices Ecclesiæ, Flenda etiam bonorum omnium orbitas. Miseros nos, qui tam amantem, tam nostri studiosum Patrem amisimus. Nihilominus de Viro hoc cetera laudatissimo (rara enim sine nævo virtus) cum Cardinali Papiensi observare oportet, *illum, ut in Galliam proficiscereturad legationem, libertatem vendidisse suæ sententiæ, Pontifici non assensisse modo, in quibus voluit, sed adjutorem etiam fuisse, ut crearentur indigni Cardinales* nempe duo illi juvenes, de quibus antea occurrebat sermo. Unde luculentum habemus testimonium, non solum Viros supremis dignitatibus auctos, sed etiam sublimibus virtutum splendoribus illustres ægre admodum ab omni culpa exemptos reperiri. Ceterum ejus Palatium literatorum Academia videbatur; horum enim eximius cultor juxta ac potentissimus semper fautor exstitit. Insuper locupletissimam & præcipue Græcis variarum facultatum Codicibus refertissimam Bibliothecam Reipublicæ Venetæ dono dedit, quam Senatus hodiedum summa sollicitudine conservat, eamque, ut fertur, Bessarion triginta aureorum millibus sibi comparaverat. Huic fatis functo in Latinorum Patriarchatu Constantinopolitano a summo Pontifice subrogatus est quidam Cardinalis ex sorore Nepos.

Sæcul. XV. A.C. 1472.

Vid. supr. §. III.

Petr. Justin. hist. Venet. l. 8. in fin.

§. CXXVI.

Sæcul. XV. A.C. 1472.

§. CXXVI.

Beſſarionis Opera.

Dupin. Bibl. ſcript. ſæcul. XV.

Reliquit poſteris præclara ingenii ſui monumenta. Scripſit enim tractatum de Sacramento Euchariſtiæ, & de verbis Conſecrationis, in quo Latinorum doctrinam adoptare viſus, Græcorum objecta confutat; ſermonem dogmaticum de cauſſis ſchiſmatis, & alium de unione; libellum de Proceſſione Spiritus Sancti, necnon defenſionem Decreti Florentinæ Synodi ad Alexium Laſcarim; Apologiam Joannis Vecci unacum refutatione tractatus, quem Palametes conſcripſit. Edidit quoque epiſtolam ad Conſtantinopolitanos, & reſponſionem ad IV. argumenta Maximi Planudis de proceſſione Spiritus ſancti. Cuncta iſta opera in Collectione Conciliorum habentur, ab Arcudio publici juris facta. Præterea alios nonnullos elucubrabat tractatus de Philoſophia, ac præprimis Apologiam Platonis contra Gregorium Trapezuntinum, cujus jam ſupra meminimus; librum de Legibus; tractatum de natura & arte ad eundem Gregorium Trapezuntinum, Epiſtolam ad Moderatorem liberorum Principis Thomæ Palæologi de eorum educatione; orationem ad Chriſtianos Principes adhortatoriam ad bellum Turci-

Collect. Conc. 6. Labb. to. 13

Vid. §. XIX.

Turcicum, præter quasdam Epistolas partim typis excusas, partim nondum in lucem editas. Optabilis sane esset labor, si omnia hujus Cardinalis opera in unum volumen collecta publici juris fierent. Sæcul. XV. A.C. 1472.

§. CXXVII.

Legatio Borgiæ Cardinalis in Hispaniam.

Interea Borgias Cardinalis S. R. E. Cancellarius patria Valentinus ejusdemque civitatis Episcopus, in Hispaniam destinatus est Legatus, iisdem instructus mandatis, quæ Aquilejensi pro Germania, & Bessarioni pro Galliis nuper dabantur. Die vigesima Junii Valentiam appulsus, omni officiorum genere, atque ingenti lætitiæ significatione excipiebatur; paucos vero dies ibidem diversatus, Tarraconam contendit, ut cum Ferdinando Siciliæ Rege consilia conferret. Ea occasione diploma dispensationis Apostolicæ in connubio Regis cum Isabella Infante Regi porrexit, illudque Archiepiscopo Toletano summi Pontificis jussu promulgandum tradidit. Inde Barcinonem delatus, Arragoniæ Regem, qui hujus urbis obsidioni intentus erat, adiit; dedita autem Barcinonensi civitate Borgias in Castellæ Regnum concessit, ubi *Mariana hist. Hisp. l. 23 c. 18. Papiens. epist. 441. Surrita annal lib 18. c. 40. & seq.*

Sæcul. XV. A C. 1472. Madriti ingenti pompa receptus est, orationemque ad Clerum Ecclesiæ suæ habuit a Cardinale Papiensi elucubratam, cum forte Borgias minus ad id aptus esset. Ast ægre admodum obtinuit subsidium pro bello Turcico: in componendis quoque Castellæ dissidiis, licet omne studium adhibuisset, nihilominus parum profecit, eoquod Prælati Ferdinandum Arragoniæ Regem, quem Henricus Rex ob nuptias Isabellæ sororis suæ se invito contractas persequebatur, summa animi propensione foverent. Testantur quoque Auctores, eundem Legatum cum Rege Arragoniæ, necnon cum Eduardi Angliæ Regis, & Caroli Burgundiæ Ducis Oratoribus, qui opportune Castellæ aderant, non solum de rationibus belli sacri tractasse, sed etiam de fœdere contra Ludovicum XI. Galliarum Regem egisse: id tamen in mandatis habuisse haud constat: hinc conjicimus, Borgiam jam tunc in animo suo foviisse, quæ postea factus Papa sub nomine Alexandri VI. apertius contra Gallos moliebatur. Denique his ita præclare gestis, Romam reversus est. Rex vero Castellæ adeo in eum ira commotus permansit, ut paulo post ad Sedem Apostolicam Oratorem destinaret, qui de injuriis sibi a Legato illatis expostularet, ac quereretur.

§. CXXVIII.

Sæcul. XV.
A.C. 1472.

§. CXXVIII.

Hujus Legati indoles ex Papiensi Cardinale.

Hujus Legati indolem Cardinalis Papiensis, qui eum melius noverat, ac nemo alius, in suis epistolis disertius describit, ac parum laudabilia de eo profert. Scribit enim hæc ad Franciscum Toletanum: *Vice-Cancellarius Pontificem nactus concupitam diu in patriam suam profectionem facile impetravit, ut honoratus iret, ut populis se visendum præberet, ut ex tribus Regnis Castella, Arragonia & Lusitania omnifariam messem commeteret; primum Valentiam navigavit, inde in ulteriorem Hispaniam transiit, utrobique multa vanitatis, & luxus & ambitionis, & avaritiæ documenta relinquens, nullo eorum perfecto, quod sibi ad nomen legationis prætenderat. Odio Principum & populorum renavigat Romam; ingenti exorta tempestate, conflictatis diu quadriremibus duabus, ex quibus altera cum omni præda Hispanica ante oculos suos depressa est, altera, quæ sua erat, diffracta jam puppe, cum haud procul exitio esset, ægre in portum lacera ac vexata protruditur. Præter ceteram turbam quinque & septuaginta ex familia periere, in his Episcopi tres, Jurisconsulti* *Papiens. epist. 534.*

Sæcul. XV. A.C. 1472. *amplius duodecim, atque equeſtris ordinis ſex.* (*)

§. CXXIX.

Expeditio maritima Cardinalis Caraffæ Legati.

Caraffa Cardinalis patria Neapolitanus, claſſis contra Turcas inſtructæ Præfectus, in feſto ſolemni Corporis Domini die vigeſima octava Maji, poſt peractam rem divinam de manu Pontificis in Baſilica Sancti Petri vexilla triremium ex more ſacrata recepit. Hunc ſummus Pontifex abſoluto prandio comitantibus eum Cardinalibus conduxit ad claſſem, quæ paulo infra eandem Eccleſiam in media Tyberi ſubſtiterat. Aſcendit Papa prætoriam, & a puppi ex loco edito non ſolum Legato, ejusque familiaribus, ſed etiam cunctis, qui in ceteris triremibus erant, bene precabatur, iisdemque plenam pœnarum condonationem indulgebat. Amplexus inde Legatum in triremi eum dimiſit; ipſe vero ad Vaticanum

Papienſ. ep. 439. & 440.

(*) *Centenis probatum exſtat argumentis, Papienſem nimium rigidum aliorum fuiſſe Cenſorem, ac omnium mores, ſi vel hilum quidem ab æquo deflecterent, exagitaſſe; non raro etiam, quæ præter ſuum conſilium geſta fuere, liberius ſugillaſſe, ut ejus epiſtolas perlegenti perſpicuum erit.*

num die jam ad occasum declinante reversus est. Fuit autem Classis, ut Onuphrius habet, quatuor & viginti triremium, seu viginti, ut Justinianus scribit, eaque juncta est non solum Venetis, sed & Ferdinandi Neapolis Regis navibus; Papa enim hunc Regem innumeris beneficiis, quibus eum cumulaverat, placatum denuo in gratiam recepit, ac præter investituræ, quam Pius II. ei concesserat, confirmationem, eidem quoque Soranum reddidit Ducatum, Regnique censum condonavit, tam hunc, qui a plurimis annis ab obitu Alphonsi ejus Patris Romanæ Ecclesiæ debebatur, quam illum, qui vivo illo solvendus fuisset, ea tamen conditione, ut triremes duas ad custodiam Romani littoris continuo in mari haberet. Postea Neptis Ferdinandi Regis in matrimonium desponsa est Pontificis Nepoti, urbisque Præfecto, cujus Sponsæ prædictus Ducatus Soranus in dotem adjiciebatur.

Secul. XV. A.C. 1472.

Onuphr. in Sixt. IV.

§. CXXX.

Pontificiæ ac Venetæ classis molimina contra Turcas.

Quamvis hæ classes adeo validæ, ac octoginta & amplius triremibus instructæ essent, nihilominus haud multa præclare gessisse videntur; tota hæc

Sæcul. XV A C 1472.

expeditio sistebat in expugnatione Ataliæ Pamphiliæ urbis, cujus portum Christianorum copiæ occuparunt (*), unde factum, ut Turcarum exercitus re infecta pedem referre compellebatur. Hoc perfecto Regiæ Neapolitanæ classis Præfectus Autumno ad finem vergente cum suis navibus domum receſſit; Legatus vero Pontificius & Mocenigus, unacum Venetorum navali Prætore, priusquam iniquiora hyemis tempora ingruerent, egregium quoddam facinus edere statuebant. Quocirca Smyrnam Joniæ urbem ex inopinato aggrediuntur, accurrentem in auxilium Præfectum urbis conserta pugna profligant, & opima præda onusti recedunt.

§. CXXXI.

Legatus glorioſe Romam redux.

Hac expeditione expleta Legatus Romam reverſus, Menſe Januario Anno ſequenti Victorum more in urbem ovans

(*) *Hæc Continuator inepte ex Spondano deſcripſit, ſenſum illius, ut videtur, nequaquam aſſecutus; hic enim ait:* noſtri Ataliam adorti occupato per vim portu defendentibus acriter Turcis re infecta abierunt, *quæ quantum a verſione Continuatoris aliena ſint, nemo non videt, idem habet Onuphrius in vita Sixti IV. ex quo ea Spondanus deprompſit.*

ovans ingreditur, secumque viginti quinque Turcas captivos totidem generosis equis insidentes, ac duodecim camelos hostium spoliis onustos in victoriæ tropheum ducit; vexilla quoque, & signa non pauca de Turcis capta præferri jubet, partemque catenæ ferreæ, qua Ataliæ portus claudebatur, refractæ ante fores Ecclesiæ Vaticanæ suspendit. Mocenigus autem in Peloponeso hyberna acturus substitit, nec tamen otiosus; quippe in portus & circumvicinas insulas identidem populabundus excurrebat. *Omnium ferme*, inquit Onuphrius, *constans fama erat, Christianos eo anno magnam Asiæ partem occupaturos fuisse, si ipsi mari, quemadmodum Rex Persarum terra, Turcas vexare voluissent.* Sæcul. XV. A.C 1472.

§. CXXXII.

Usumcassani victoriæ contra Turcas.

Rex ille Persarum haud alius fuit, quam Usumcassanus, qui jam dudum bello adversus Turcas implicatus, cum ingenti exercitu sexcentorum ferme armatorum millium qua equitum qua peditum in eos movit. Sub idem tempus delatæ sunt ex Græcia ad Pontificem literæ, quibus nuntiatum, Trapezuntinam urbem ab Usumcassano fuisse expugnatam. Has ipsas literas Papa in S. Cardinalium Collegio *Papiens. epist. 455. Michou. l. 4. cap. 69. Leunclav. Pandect. Turc. n. 76.*

Sæcul. XV. A.C 147. recitari præcpit. Haud equidem in hoc rerum articulo Mahometi defuit animus conſtans atque virilis, podagræ tamen doloribus vexabatur plurimum, nec parum Perſiæ Regis metuebat potentiam, eoquod ille præſenti rerum viciſſitudine opportune uſus, literas ad Caſimirum Poloniæ Regem dediſſet, quibus eum contra Turcas excitabat, & (ſi quibusdam Scriptoribus fides habenda) Uſumcaſſanus jamjam Armeniam minorem, urbemque Tocatam ſecundis armis ceperat, ſibique a ſummo Pontifice & Venetis tormenta bellica una cum viris ad ea dirigenda idoneis ſubmitti ſuadente Mocenigo petebat, in quo non ſolum voti ſui compos factus, ſed etiam a Venetorum Senatu ampliſſimis auctus eſt muneribus, ipſique Mocenigo in mandatis datum, ut ad omnia Perſarum Regis mandata ſemper paratus eſſet. Biennio poſt Contarinus a Venetis ad eum Legatus mittebatur, qui tamen haud diuturnam ibidem moram traxit. Re intellecta Mahometes legationem decrevit, atque Uſumcaſſanum plurimum obteſtatus eſt, ut fœdus cum Venetorum Senatu ictum reſcinderet. Verum repulſam tulit.

§. CXXXIII.

Secul. XV. A.C. 1472.

§. CXXXIII.

Decimæ a Papa petitæ & a Germanis denegatæ.

Interea Sixtus Pontifex, cum per Regna & Provincias ablegaſſet viros, qui decimas in uſum belli contra Turcas colligerent, ſimul in eos, qui aliquid ex iisdem furtive ſubtraherent, anathematis pœnam intentabat. Verum Germani, pluresque alii hæc ſubſidia præſtare adeo pertinaciter renuebant, ut potius omnes ad Synodi ſententiam provocare parati eſſent. Nihilominus ſummus Pontifex Thomæ Archiepiſcopo Cantuarienſi S. R. E. Cardinali negotium dedit, ut Robertum Stilingtonem Epiſcopum Bathonienſem unacum complicibus excommunicatos publice denuntiaret, eoquod Proſperum Protonotarium & Sedis Apoſtolicæ Nuntium, qui pecunias Cameræ Apoſtolicæ debitas in Anglia colligebat, in carcerem conjeciſſet. Attamen Robertus, cum plurium turbarum auctor, ac inſuper ob perduellionis crimen ad judicium vocatus eſſet, ad Academiam Oxonienſem tanquam ad aſylum ſe contulit, ſed inde extractus, toto vitæ ſuæ tempore in arcta cuſtodia detentus eſt. Præterea ſummus Pontifex juxta Prædeceſſorum ſuorum exem-

Krantz. 13. *Wandal.* 4. *Reg. Sixt. apud Bzov. hoc anno.*

Sæcul. XV. A.C.1472.

pla ad Siciliæ Regnum quosdam ablegabat, qui monasticæ disciplinæ inspectionem haberent, ac ibidem Religiosos ad primævum instituti rigorem revocarent. Denique privilegia Monasterii ad S. Salvatorem Ordinis S. Basilii, quod extra Messinæ mœnia situm est, rata habuit, confirmavitque.

§. CXXXIV.

Scotorum Optimatum conatus adversus Legationem Archiepiscopi S. Andreæ.

Buchanan. lib. 12.

Vide supra lib. CXII. §. 178.

Equidem in Scotia Patricius Graamus fratri suo uterino in Episcopali Sede ad S. Andream successerat; verum ejus Adversarii tot eidem opponebant obstacula, ut Romam reverti compelleretur, summi Pontificis auxilium imploraturus, cujus beneficio Ecclesia sua non solum in Archiepiscopalem evecta, sed ipse quoque Sedis Apostolicæ Legatus in Scotia nominatus erat. Nihilominus, ne Legationis suæ munia obiret, graviter obluctabantur Scotiæ Proceres; metuebant enim. ne avita Regni jura hujusmodi legationibus labefactarentur. (*) Tantum valuere eorum querelæ

(*) *Quales autem fuerint hi Proceres, ingenue ex Auctoribus in margine laudatis exponit Spondanus dicens,* adversarios sensit eos, qui rede-

relæ, ut Patricius prohiberetur, ne ullam sui muneris partem expleret, aut Archiepiscopi insignia deferret, donec de accusationum articulis adversus eum delatis a summo Pontifice cognosceretur, apud quem ejus adversarii falsis suis criminationibus tantum impetrabant, ut Archiepiscopatum dimittere cogeretur, ac in carcerem detrusus, diuturnis miseriis ibidem confectus decederet, ut nonnulli referunt Auctores. Igitur ab hoc Patricio epocham suam habet Archiepiscopatus Santandreanus, quamvis ipse illius dignitatis munia exercere nunquam valuerit. Observat Spondanus, quod hoc anno Scotiæ Reges primo ad Episcopales Ecclesias atque Abbatias Clericos, nominare cœpissent, indeque prava irrepsisset corruptela, qua beneficia, resque omnes tam sacræ quam profanæ velut ad publicam nundinationem Aulicis proponebantur, qui tamen beneficiorum proventus in usus parum honestos convertebant. *Spond. Contin. Annal. hoc anno n. 17.*

Sæcul. XV. A.C. 1472.

§. CXXXV.

redemerant in aula dignitates ecclesiasticas, metuentes, ne prædam & pretium simul amitterent, necnon qui spem crescendi ex aulica nundinatione conceperant. *Continuator cum cetera ex Spondano transcribere non dubitasset, etiam his verbis locum in sua Historia vindicare potuisset.*

Sæcul. XV.
A.C. 1472.

§. CXXXV.

Aquitanniæ Dux, Ludovici XI. Galliarum Regis frater mortuus.

Equidem pax inter Galliarum Regem, & Burgundiæ Ducem decreta fuit, nullatenus tamen rata habebatur, quantumcunque de ejus firmitate utrinque juratæ fidei interceſſiſſent ſponſiones; quippe Burgundus quamvis Regem ceteroquin promiſſis ſuis ſtare minus aſſuetum noſſet, haud ſatis tamen mirari poterat, quod juramenti fidem, qua ſe tanta ſolemnitate Andegavi ante Crucem S. Latonis obſtrinxerat, violaſſet. Verum facile hujus perjurii cauſſam cogitatione ſua aſſequi poterat; cum enim Ludovicus Rex hanc pacem eo potiſſimum conſilio iniiſſet, ut Aquitanniæ Ducem a Burgundi ſocietate avelleret: ideo ſancitas concordiæ leges, ſimulac Carolum Aquitanniæ Ducem graviter decumbere compererat, firmare tergiverſabatur; cum ergo eveniente Aquitanni obitu mutua inter ambos Duces amicitia diſſoluta eſſet, haud difficulter conjici poteſt, quantum Regis intererat, in hac cunctatione rebus ſuis opem quærere. Idipſum etiam Rex facere conſtituit, donec Aquitanniæ Ducis mortem intellexiſſet. Obiit ille Burdegalæ hoc anno die duodecima

cima Maji. Rumor erat, Ducem fublatum fuiſſe veneno, quod ei Engeriaci ſeu Angeliaci Joannes Taure Verſoianus Ordinis S. Benedicti, ac in Monaſterio ejusdem urbis Abbas propinaſſe dicitur; nonnulli enim in ſuſpicionis hujus argumentum adducunt, quod Montſorioli filia Ludovici de Ambaſia Thoracienſis Vicecomitis vidua cum Aquitanno Duce prandium ſumpſiſſet, ac ſecunda vel tertia poſt hora pariter e vivis erepta fuiſſet. Cum igitur ob inopinatum geminæ hujus mortis caſum ubique varii ſpargerentur rumores, confeſtim Abbas Leſcuni juſſu comprehenſus, Nannetes ducitur, ac in quadam turri includitur; dum vero judices interea judicii acta inſtruere parabant, ipſe in carcere ſuo tactus fulmine periit. Reperiebatur a cuſtodibus capite inflato, necnon facie carboni ſimillima, ac lingua extra os longius protenſa difformis. Unde manifeſta culpæ veritas haberi non potuit, repentino obitu Viri confeſſionem prævertente. Ceterum Ludovicus intellecta fratris ſui morte, pacis conditiones cum Burgundiæ Duce initas ratihabere omnino recuſabat: Burgundus vero, ut injuriam ulciſceretur, totus in eo erat, ut Regem moleſtiis vexaret, belloque premeret.

Sæcul. XV. A.C. 1472.

§. CXXXVI.

Sæcul. XV. A.C. 1472.

§. CXXXVI.

Aquitannia a Galliarum Rege occupata.

Nec segnior Rex exercitu suo, quem ad omnes casus in Santoniaco agro expeditum tenebat, Aquitanniam occupat, atque inter primas deditionis leges postulat, ut acta contra Angeliacensem Abbatem instrui cœpta sibi traderentur. Jussis paruere Commissarii, nec tamen unquam inquisitionis capita innotuere; unde non levis oriebatur suspicio, Ducem Regis fratrem forsan hoc ipso impellente veneno extinctum fuisse. Utut res se habeat, Rex postquam Aquitanniam suo junxit imperio, ejus Præfecturam Comiti de Bellojovio Borbonii Ducis fratri commisit: vicissim vero Burgundiæ Dux infestis armis Picardiam invasit, & plana Regionis loca ferro flammaque devastavit. Subiit omnia crudelitatum genera urbs Nigella vi capta, cujus Rector, ac civium Primores laqueo suspensi sunt, eo quod fecialem, qui incolas ad deditionem provocaverat, globo petiissent. Nec ultra ædium sacrarum religio innocentem populum illuc certatim confugientem ab insatiabili hostium furore tutabatur, omnesque, quos benignior sors jugulantium gladiis eripuerat, postea magis inhu-

inhumana crudelitas aut laqueo suffocabat, aut obtruncatis manibus fœdabat. Burgundus vero sævitiæ hujus enormitatem honestare moliebatur propudioso Aquitanniæ Ducis mortem vindicandi obtentu, ejusque culpam in Regem congessit, simulque graviter conquestus est, quod ei Rex non ita pridem hæreditariam portionem suam vi eripuisset. Sæcul. XV. A.C. 1472.

§. CXXXVII.

Adversa Burgundi fortuna apud Bellovacum; soluta urbis obsidio.

Nupera hæc Burgundiæ Ducis severitas quingentos illos balliſtarios, qui in urbe Royensi præsidium agebant, tanto terrore concussit, ut relicta civitate aufugerent. Equites quidem majori constantia ibidem persistebant; cum vero urbem propugnando impares essent, & ipsi pactis conditionibus deditionem fecerunt. Inde Burgundus in Normanniam irrumpere statuit, eoquod ibidem civium non pauci clandestina cum Duce consilia foverent. Verum Dux inopina quadam rerum vicissitudine deterritus, Bellovacensem urbem oppugnare decrevit; sinistro tamen successu. Postquam enim obsidione ad septimum diem protracta urbs repetitis aggressionibus premebatur, & jam-

Sæcul. XV. A.C.1472.

jamjam tormentorum ictibus in utraque urbis parte ampla murorum ruina patebat, Burgundis Belliducibus nihil magis persuasum erat, quam de expugnanda civitate penitus desperandum, ac denique proximum totius exercitus exitium timendum esse, si diuturniori urbis tam valido præsidio munitæ obsidioni insisteretur. Hanc ob rem Burgundiæ Ducem, ut obsidionem solveret, importunius urgent, ac tandem, quod petebant, impetrant. Ergo Bellovacensis urbs post vigesimum obsidionis cæptæ diem in libertatem restituitur. Ceterum invicta obsessorum virtus præcipue suffulta erat suorum Belliducum fortitudine. Hos inter præter plures alios præcipui erant Gamachius, & Loheacius Marescalli, Ludovicus Crussolius, Croya, Salasar, Vignolius, & Chabannius. Scribit Mezerajus, ipsas quoque mulieres, quibus præerat Joanna Hachetta, in hac obsidione miræ virtutis specimina edidisse: hanc ob rem hodiedum in Prætorio urbis statua visitur, quæ præfatam Heroinam manu gladium tenentem exhibet. Eadem etiam die decima Julii, qua obsidio soluta est, solemnis instituta est supplicatio, in qua fœminæ Viris priores incedebant.

Mezer. Synops. Chron. hist. Lud. XI

§. CXXXVIII.

Sæcul. XV.
A.C. 1472.

§. CXXXVIII.

Burgundi irruptio in Normanniam.

Dux Burgundiæ nupero Bellovacensis obsidionis ignominia adeo non absterrebatur, ut etiam ad nova molimina animum adjiceret, atque in Normanniam cum exercitu suo irrumperet, ibidem Britanniæ Ducem, uti promiserat, præstolaturus. Verum Britannorum copiæ in eam Provinciam penetrare haud poterant, eoquod interea Ludovicus Rex Aquitanniam occupasset, ac rupta omni mora in Britanniam agmen suum duxisset. Re comperta Burgundiæ Dux, cum Britanniæ Ducis copias utpote ad tuendam patriam reservatas adducere haud posset, primo Augium (*) urbem, S. Galerici oppidum, & novum castrum occupat, dein in Caletensem Agrum populabundus excurrit, Deppæ suburbia incendit, ac demum eadem armorum rapiditate Rothomagum usque progreditur, ubi Britonum copias suis jungendas sperabat. Ast spe sua delusus, pedem referre cogitur, amissis denuo cunctis urbibus, quas præcipiti victoria nuper emensus

Commin. l. 3. c. 10.

Caux.

(*) *Golnitzius in suo Itinerario Belgico-Gallico hanc urbem appellat* Eusium.

Sæcul. XV. A.C.1472.

ſus erat; Talem denique finem Burgundiæ Dux expeditioni ſuæ impoſuit. Poſt hæc Regis copiæ, Augio & S. Galerici oppido recuperatis vicem reddebant, nec minori ferocia ac antea Britones Picardiam atque Normanniam, nunc ipſæ Burgundiæ Ducatum devaſtabant, totamque Provinciam continenti incendio involventes, omnia igne ac cædibus miſcebant.

§. CXXXIX.

Leſcunus ad Regis partes pertractus.

Rex rebus omnibus in Aquitannia compoſitis, copias ſuas ad Pontem Cæſaris in Andegavia promovet, ut Britanniæ Ducem, incuſſo timore a Burgundi ſocietate avelleret. Eadem occaſione Rex ad ſuas partes pertrahebat Leſcunum. Hic defuncto Aquitanniæ Duce, cui addictiſſimus erat, in Britanniam ſeſe receperat. Utebatur præprimis Ludovicus opera Philippi Eſſarti, & Guilielmi Suplevillæ, qui ambo Leſcuno ab obſequiis erant, auroque a Rege corrupti iterato ſuaſu atque inſtinctu Dominum ſuum urgebant, ut Regis voluntati morem gereret, eoquod ille erga eum optime affectus eſſet. Leſcunus gloriæ cupiditate accenſus exiſtimabat, quod nullibi, quam in Franciæ Regno luculentius præclaras animi ſui dotes oſtendere poſſet;

set; hanc ob rem clam cum Rege de concordiæ pactis egit. Ludovicus, ut Lescunum sibi devinciret, eidem cuncta, quæ petebat, concedit, eumque non modo Convenarum Comitem creat, sed etiam illum Blaviæ, utriusque arcis Bajonensis, Burdegalensis castri Trompettæ, Tastæ urbis, & oppidi S. Severi Præfectura auget, ac insuper in Burdegalensi, & Landarum tractu suprema Seneschalli jurisdictione decorat, adjectis etiam in donum viginti quatuor aureorum millibus, ac in pensionem annuam aliis sex millibus librarum.

Sæcul. XV. A. C. 1472.

Blaïe.

Trompette.

§. CXL.

Defectio Britanniæ Ducis a Burgundo.

Testatur Comminæus, Regem inter & Lescunum conveniisse de solvenda Britanniæ Duci annua pensione centum viginti millium librarum; hujus tamen summæ nonnisi mediam partem, & quidem primis duntaxat duobus annis numeratam fuisse. Præterea Suplevillæ in laboris præmium data sunt sex millia aureorum, præter annuam pensionem mille ducentarum librarum (*), unacum Bajonen-

(*) *Libra Gallis* Franc, *moneta Gallica est valoris viginti solidorum.*

Sæcul. XV A.C. 1472.

jonensis urbis Præfectura; eidem quoque Rex Montargiensis Provinciæ Rectorem constituit, aliasque in Aquitannia dignitates concessit. Nec minus amplum laboris sui præmium accepit Essartius; hic enim præter quatuor nummum millia, ac mille ducentas libras in pensionem datas, etiam Meldensis Prætor, ac fluminum & nemorum supremus in Francia Præfectus renuntiatus est. Pactis utrinque firmatis Britanniæ Dux sincera fide pollicitus est, se a Burgundi partibus defecturum. Ludovicus Rex his necdum contentus, Philippum quoque Comminæum, qui inter Aulicos ejus dexteritate nemini secundus erat, a Burgundiæ Ducis fide atque obsequio abstraxit.

§. CXLI.

Comminæi defectio a Burgundo ad Regem.

Qua occasione Comminæus hoc anno sua studia obsequiumque Regi addixerit, ignoratur; id tamen certum est, quod Comminæus tanta nominis sui fama inclaruerit, ut omnes ferme Europæ Principes ejus opera, consortiove uti certatim expeterent. Nullum Virum animi celsitudine, ac morum probitate majorem ulla hucusque ætas tulit. Eminuit in sano civilis Prudentiæ usu, cujus præ-

Commin. l. 3. cap. 11. edit. ann. 1723. tom. 3. p. 469.

præcepta cum omnibus Christianæ fidei regulis adeo feiici copulabat vinculo, ut neutrius leges unquam violasset. Flandriæ Historici causas, quæ Comminæum ad defectionem impulissent, conjectura assequi conantur, sed haud alias licet plures in medium proferunt, quam quæ calumniam redolent. Ceterum ea in re vero magis simile videtur, quod Comminæus, cum probe cognosceret, quod Burgundus periculosis Aulicorum consiliis impulsus ruinæ suæ proximus appropinquaret, Principis sui obsequium deserere statuerit, priusquam ille ultimum exitium experiretur, ut calumniam effugeret eorum, qui Ducem eo auctore in calamitates, quæ eidem jam tum imminebant, prolapsum fuisse criminari possent. Ludovicus autem, cum se Comminæi opera a Burgundi Ducis manibus liberatum fuisse optime nosset, tanti beneficii sibi Peronnæ præstiti memor, illum haud vulgaribus beneficiis cumulavit. Sæcul. XV. A.C. 1472.

§. CXLII.

Beneficia Regis in Comminæum.

Præprimis Ludovicus Rex Comminæum sibi a cubiculo esse voluit, dein non raro regiæ mensæ convivam adhibuit, semperque intimum arcanorum arbitrum, ac in omnibus consiliarium habebat,

Sæcul. XV. A. C. 1472.

bebat, sæpissime in difficillimis etiam negotiis ab ejusdem consilio pendebat. Uxorem quoque Comminæo selegit Helenam Chambesiam, unicam Filiam ac Montsori hæredem. Eo connubio auctus est ditionibus, Argentorio, Vocellia, Caria, Coppela, Brissonia, Villantria, Gurga, Begnonia, Savignia, necnon Mottiæ castro. Erat ipsi arcta magis cum Rege familiaritas, quam olim cum Burgundiæ Duce habebat. Ipse Rex nonnunquam animi relaxandi gratia ad castrum Argentorium concessit, ubi etiam aliquando adversa valetudine oppressus hærere compellebatur, quin tamen inde palatii angustiæ regiis Ministris satis commoda denegassent cubicula. Præterea Ludovicus Comminæum maxime honorificis legationibus decoravit, ejusdemque curæ summi momenti negotia, quæ durante ejus regimine occurrerant, commisit, simulque in laboris præmium eidem adjecit Talmontii Principatum, præter Aulonam, Curzonem, Castrum Gontheri, & Calvum.

Montsoreau.
Vauzelle.
Coppou.
Villantrois.
Gourgue.
Gayme.

§. CXLIII.

Pia consuetudo ad meridiem pro salutatione Angelica pulsandi campanas a Ludovico XI. introducta.

Ludovicus XI., quamvis ceteroquin ejus

ejus agendi ratio non raro veræ Religionis legibus parum consona esset, nihilominus præcipuo studio in Dei Sanctos ferebatur, eorumque Ecclesias ornamentis splendide ditabat, & singulis annis sacras peregrinationes obibat, præcipue vero ad ædes, ubi speciali religione Deipara Virgo colebatur. Ejusdem cultum promovendi studio impulsus, die prima Maji Parisiis solemnem decrevit supplicationem, jussitque, ut campanæ ad meridiem pulsarentur, ac populus versum *Angelus Domini* cum Angelica salutatione devote recitaret, eo fine, ut pax regno suo tum vel maxime necessaria per Beatissimæ Virginis deprecationem obtineretur. Non deerant, qui hunc Regis fervorem simulatæ pietati adscribebant, vel potius imprudenti Religionis Zelo, quo persæpe neglectis veræ pietatis legibus nonnisi externis eiusmodi virtutum exercitiis insistebat. Præterea cum eodem die, quo solemnis hæc supplicatio instituebatur, Guilielmus Charterius Parisiensis Episcopus repentina morte obiret, inde non levis suspicio multorum insedit animis, fuisse eum jussu Regis veneno sublatum; perspectum enim erat omnibus, quod Rex huic Episcopo multum infensus esset, eoquod in bello *boni publici* Ludovici hostibus faviſſet. Ce-

Sæcul. XV. A.C. 1472.

Gaguin. hist. Ludov. XI. lib. 11.

Sæcul. XV. A.C. 1472

terum Antiſtes iſte tam doctrinæ quam pietatis laude longe clariſſimus erat, duosque fratres habebat, Joannem Ordinis S. Benedicti Monachum, Auctorem Chronicorum, quæ vulgo dicuntur *magna Chronica Dionyſiana*, alterum vero nomine Alanum, qui Carolo VII. ab epiſtolis erat, ejusque geſta conſcripſit.

§. CXLIV.

Legatio Regis ad Papam.

Pavienſ. epiſt. 450. Bzov. in hunc ann.

Interea Ludovicus, cum haud temere ſummi Pontificis indignationem pertimeſceret, eoquod Beſſarionem Cardinalem tam indigno modo excepiſſet, hinc ad eum Legatos hoc anno decrevit; hos inter præcipuus erat Theobaldus Lucemburgicus Cenomanenſis Epiſcopus. Hi vix Romam pervenerant, cum in quodam Senatu hanc in rem die octava celebrato coram Papa & Cardinalibus audirentur. Equidem Papienſis Cardinalis, qui tum præſens aderat, de hac Legatione mentionem ingerit: quæ tamen ibidem propoſita fuerint, ſilentio premit. Nihilominus quorumdam opinio eſt, quod Rex per ſuos Legatos ſummum Pontificem rogaverit, ut Lugduni Synodus celebraretur, ad quem omnes Chriſtiani Principes convenirent, eo fine, ut reſtituta inter

ter eos concordia, pro communi fidei salute tandem proficua, ac præsenti rerum statui congrua decernerent remedia. Referunt alii, Regem insuper petiisse, ut Carolus Borbonius regio sanguine ortus, necnon Lugdunensis Archiepiscopus Cardinalium Collegio adscriberetur, atque imposterum ex Franciæ Episcopis nullus nisi Regi acceptus hac dignitate decoraretur, necnon alternis saltem cum Pontifice mensibus beneficia conferendi libertas Ordinariis relinqueretur. Præterea Legati, nomine Regis sui, postulabant, ut Beneficiorum vacantium æstimatio ad Concilii Constantiensis præscriptum reduceatur, & prima caussarum cognitio ad Romanam Curiam non evocetur, nec Clerus aliunde vix non exhaustus decimas & subsidia pro bello Turcico conferre cogatur. Denique petebant, ut quidam Pragmaticæ Sanctionis articuli in Regni comitiis hanc in rem celebrandis moderentur, atque explicentur. Sæcul. XV. A.C.1472.

§. CXLV.

Responsum Pontificis ad Regis postulata.

Ad hæc Regis postulata Pontifex hunc ferme in modum respondisse dicitur: attenta præsenti rerum vicissitudine de

Sæcul. XV. A.C.1472.

Synodo convocanda intempestiva est petitio; quippe ad hanc longius requiritur tempus, cum tamen recentes Turcarum victoriæ, & instans periculum prompta deposcant auxilia, & minima etiam cunctatio Religioni summe nociva sit: insuper ceteri Principes subsidia a se promissa aut jamjam submiserunt, aut eadem suppeditare parati sunt; nullatenus igitur ipse Galliarum Rex suam quoque operam ad tam pium opus conferre cunctetur, nec decimas a Clericis Regni sui, & eleemosynas a fidelibus colligi prohibeat: ceterum in reliquis omnibus, quæ Rex ex æquo postulabit, semper Sedes Apostolica eidem suæ benevolentiæ ac sinceri erga eum affectus testimonia exhibebit, necnon, quoties occasio tulerit, hoc idem opere præstabit. Exstat inter *Extravagantes communes Juris Canonici* quædam constitutio hujus Pontificis die septima Augusti ad Galliarum Regem data. In ea Pontifex de beneficiis, gratiis, necnon de caussarum cognitionibus, & beneficiorum æstimationibus agit secundum ea, quæ Rex a Papa petierat. Attamen ea est quorumdam opinio, quod hæc Bulla ad effectum non fuerit deducta; cum Juri Communi, & decretis Concilii Constantiensis & Basileensis contraria esset. Ceterum Archiepiscopus Lugdunensis

Extrav. Comm. lib. 1. tit. 9. cap. 1.

nensis, quem Rex purpura decorari efflagitabat, nonnisi quarto abhinc anno Cardinalis creatus est, aliis etiam Anno millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto simul sacro Collegio adscriptis: hoc ipso tamen anno idem Archiepiscopus a Sixto Papa Avenionensi Legatione augebatur. Sæcul. XV. A.C. 1472.

§. CXLVI.

Amadæi IX. Sabaudiæ Ducis obitus.

Hoc anno Amadæus ejus nominis nonus, vulgo dictus *Beatus*, Ludovici Sabaudiæ Ducis, necnon Annæ de Cypro Filius Vercellis in vigilia Paschatis animam Deo reddidit, annos natus triginta septem. Hic Tunonii Anno supra millesimum quadringentesimo trigesimo quinto prima Februarii die primam lucem aspexit; Anno autem Salutis millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo Patri suo in Ducatu successit. Princeps erat pietate præstans & acerrimus quidem justitiæ vindex, sed tamen nimis præpropera oblivione iniuriarum, quæ ei ab inimicis irrogatæ fuerant, memoriam abolebat. Cum ipse assiduis adversæ valetudinis suæ incommodis premeretur, summæ rerum præficiebat Jolandam Regis Franciæ Sororem conjugem suam, quæ non sine ingenti prudentiæ laude imperii *Guichenon hist. Sabaud.*

Sæcul. XV. A.C. 1472.

imperii clavum tenebat. Res ea tamen Optimatibus displicuit; se enim a regiminis consortio excludi ægerrime ferebant. Bressiæ Comes, ut horum factioni faveret, Mense Julio Anni posterioris Sabaudiam invasit, & Monmelianensi urbe insidiose occupata, ipsum Amadæum comprehendit, captumque Cambrium abduxit. Ludovicus re comperta confestim missis in auxilium copiis seditiosos Principes unacum Bressiæ comite ita compescuit, ut hi pacem, quam & impetrarunt, petere compellerentur. Ceterum Amadæus, cum plura miracula ejus sanctitatem testatam redderent, insigne *Beati* Ducis nomen emeruit; Adhuc in cunis vagiebat, dum Turonibus die decima sexta Aprilis Anno millesimo quadringentesimo trigesimo sexto eidem Jolanda de Francia Caroli VII. Regis, & Mariæ Andegavensis Filia desponderetur; Hæ tamen nuptiæ nonnisi Anno Christi millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo in Foro Segusianorum solemni ritu celebratæ sunt, ex quo connubio Parentes hi, benedicente Deo, sex filios ac quatuor filias susceperunt; Hos inter Philibertus filius natu major Amadæo successit.

§. CXLVII.

Sæcul. XV.
A.C. 1472.

§. CXLVII.
Gaſtonis Fuxi Buchii Dynaſtæ extrema.

Vivis pariter ereptus eſt Burdigalæ menſe Aprili Joannes Gaſto Fuxus, Buchii promontorii Dynaſta, qui vulgo Vianæ Princeps nuncupabatur, eoquod eidem proximum ſucceſſionis jus in Navarræ Regnum competeret. Is quamvis pertinaci ſtudio Anglorum partibus ſemper adhæreret; Anno tamen milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo tertio ab eorum fœdere receſſit, officiis atque amicitia Ludovici expugnatus; ejusdem Regis juſſu Gaſto Magdalenam de Francia Ludovici Sororem in conjugem accepit, ex qua duas ſuſcepit proles, hunc marem, illam fœminam. Filius ejus cognomento Phœbus, Navarræ Rex ſalutatus eſt; verum illo in tenera adhuc ætate vivis erepto, ejusdem Soror Regni habenas moderabatur. Hæc tamen paucis poſt annis Navarræ diadema ad Albretianam transtulit familiam; inde vero tractu temporis ad Gallicam ſtirpem Regnum devolutum eſſe conſtat.

§. CXLVIII.

Secul. XV. A.C. 1472.

§. CXLVIII.

Nicolaus Calabriæ Ducis Filius mortuus.

Gaſtonis fata proxime exceperat Nicolai obitus, qui Joannis Calabriæ & Lotharingiæ Ducis Filius Nanceji nulla prole relicta deceſſit; unde in ejus ditiones Jolanda ejusdem Amita ſuccedebat. Fuit illa Renati Siciliæ Regis, Provinciæ & Andegavi Comitis Filia, necnon Friderici de Lotharingia Valdemontii Comitis Vidua, ex quibus primis nuptiis Filium habuit Renatum nomine, a quo ceteri omnes Lotharingiæ Principes genus ſuum ducunt.

§. CXLIX.

Ægidii Carlerii obitus.

Dupin. bibl. Script. tom. 12. p. 100. Conc. tom. 12. p. 1159. Caniſius antiq. lect. tom. 3. p. 289. Miu. in auct. de Script. eccleſ.

Ægidius Carlerius Scriptor celeberrimus, die vigeſima tertia Novembris ſumma ſenectute expleta hunc annum milleſimum quadringenteſimum ſeptuageſimum ſecundum in poſtremis habuit: quamvis Cave hujus viri mortem ad Annum Chriſti milleſimum quadringenteſimum ſeptuageſimum tertium, proin ad tempus integro anno poſterius, rejiciat. Ægidius Cameraci prima mlucem aſpexit; ſtudio-

ſtudiorum vero curriculum Pariſiis in Na- Sæcul. XV.
varræ Collegio emenſus cum ingenti no- A. C. 1472.
minis ſui fama libros Magiſtri ſententiarum interpretatus eſt; tandem vero Anno Salutis milleſimo quadringenteſimo decimo quarto in Pariſienſi Facultate Theologiæ Doctoris laurea decoratus floruit. Non minori applauſu in eadem Metropoli Verbi Divini Præconem, atque interpretem agebat; demum vero Anno poſt Chriſtum natum milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo primo Cameracenſis Eccleſiæ Decanus ſalutatus eſt. Aderat etiam in Conſilio Baſileenſi, ubi ſuam quoque in Huſſitis ad ſinum Eccleſiæ revocandis operam ſtrenue navabat, atque ab eadem Synodo in Bohemiam cum aliis Orator decernebatur, nihilque intentatum relinquebat, ut legationi ſuæ optatus reſponderet ſucceſſus. Ad ſummam ſenectutem vitæ ſuæ dies protraxerat, ac demum Facultatis Theologicæ Decanus Pariſiis renuntiatus eſt. Baſilea redux contra Nicolaum Galecum Taboritam de publica peccatorum pœnitentia ſolidos quatuor dies acerrime conflixit, ejusque oratio ad noſtra usque tempora pervenit. Varias etiam caſuum conſultationes poſtea reſponſis ſuis illuſtrabat, quæ in duo volumina diſtinctæ Bruxellis Anno Salutis milleſimo quadringenteſimo

Secul. XV. A.C. 1472. tesimo septuagsimo octavo in majori forma excusæ publici juris factæ sunt. Primum volumen inscribitur: *Sporta*, ac diversos complectitur tractatus de conservatione bonorum Ecclesiæ ejusque defensoribus; de perpetua virginitate B. V. M. contra Iconomachos; & de Clericorum cœlibatu. Alterum, anno sequenti editum sub titulo *Sportula* continet tractatus de electione Judæ proditoris; de Hierarchia ecclesiastica; de reditibus ad victum necessariis; de decimis; de imaginibus; de confessione &c. Asservantur etiam in Navarrensis Collegii Bibliotheca plura alia ejusdem Doctoris opuscula necdum typis impressa, inter quæ præcipue sunt Commentarius in Magistrum Sententiarum; tractatus de communione laicorum sub una specie; & de casibus conscientiæ, præter ingentem sermonum collectionem.

HISTO-

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

LIBER CXIV.

SIXTUS IV. PONTIFEX MAXIMUS.
FRIDERICUS III. OCCIDENT. IMPERATOR.

§. I.

Victoriæ Classis Venetæ adversus Turcas.

Veneti auxiliis tam a Pontifice, quam ab aliis quibusdam Italiæ Principibus sibi submissis aucti, cæptum belli ardorem adversus Turcas strenue prosequuntur. Sub idem tempus Caramaniæ Princeps, cum Rege Persarum

Sæcul. XV. A.C. 1473.

Sæcul. XV. A.C. 1473. fœdus iniit; cum vero a Mahomete magna Principatus sui parte spoliatus esset, a Mocenigo Venetæ classis præfecto suppetias obtinuit. In ejus opem præter Venetos etiam accurrebat summus Pontifex cum classe decem triremium, totidemque navigia, quæ tum in promptu habebat, submisit Ferdinandus Neapolis Rex. Horum auxilio adjutus Princeps, tres potissimas ditionis suæ urbes recuperavit. Expleta hac expeditione Mocenigus, ne otiose subsisteret, totam Lyciam grassationibus, ac deprædationibus infestat, dum interea Usumcassanus Persarum Rex ex alterius regionis parte in Turcas bellum moveret.

§. II.

Rex Persarum in primo victor, in altero prælio cæsus.

Phranz. l. 3. c. 30. Leunclav. l. 15. Usumcassanus primo prælio Mahometis exercitum ingenti clade prostravit, ipsumque Beglerbegum, id est, summum Turcicæ Provinciæ in Europa Præfectum cum multis aliis Principibus ac ducibus trucidavit. Verum altero prælio cum Turcis inito armis suis infestam experiebatur fortunam; cum enim nondum belli tormenta a Venetis accepisset, impune a Mahomete tanta flammæ ac globorum tempestate impetebatur,

tur, ut tandem profligatus pedem referre cogeretur. Hæc tamen victoria Mahometi plusquam quadraginta millium Turcarum impendio stetit: Usumcassanus vero in hac pugna filium suum plumbea glande trajectum amisit. Is erat adolescens animi fortitudine nemini secundus, qui in primo certamine mira virtutis suæ specimina tanto successu edidit, ut illius invicto pugnandi ardori potissima victoriæ pars deberetur. Ceterum Persarum Rex accepta clade in Armeniæ montes unacum filio suo superstite profugit; Mahometes vero, tota ditione ferro flammaque devastata Constantinopolin reversus est, secum in captivitatem abstracta ingenti Christianorum multitudine, quorum quingentos in singulis locis, ubi stativa agebat, inaudita crudelitate per medium corpus disfecari jussit, totamque regionem horribili terrore implevit. Sæcul. XV. A. C. 1473.

§. III.

Audax facinus adolescentis Siculi adversus Mahometis classem.

Referunt Historici, sub idem tempus quemdam juvenem, nomine Antonium, natione Siculum ad Mocenigum Venetæ classis Præfectum, qui tunc hiberna Nampliæ in Peloponeso agebat, *Coriolan. l. 2. Sabelic. 3. dec. 9 Justiniani lib. 9.*

Sæcul. XV. A.C.1473. acceſſiſſe, atque narraſſe, ſe Chalcide a Turcis captum fuiſſe, ac inde Caliopolim abductum ſub hoſtium ſignis militiam egiſſe, perſpexiſſeque, claſſem Mahometis ibi absque cuſtodiis fluctuare, & haud procul ingens exurgere armamentarium, in quo omnis generis apparatus ad centum & amplius triremes inſtruendas aſſervaretur; paratum igitur ſe eſſe, tam claſſem, quam armamentarium incendere; Ad hæc Mocenigus, dilaudato juvenis conſilio, rei exequendæ neceſſaria ſuppeditat. Adoleſcens quantocius aſſumpta ſcapha pomis referta, fructuarium mercatorem ementitur, ac ſuperatis Dardanellis arcibus Caliopolim contendit, ibidemque ſua poma vœnum exponit. Sequenti nocte armamentario ignem dextere injicit, illudque totum comburit. Aſt cum navibus quoque faces admovere tentaret, eventus conſilium fefellit; accurrens enim turba, fragore ignis accita incendium reſtrinxit; Adoleſcens cum res ex voto non ſucceſſiſſet, verebatur, ne comprehenderetur: unde fuga ſibi conſulere, ac Helleſpontum trajicere meditatur; cum vero ejus navicula mari demergeretur, propoſitum exequi non poterat, quare in proxima Sylva ſe abſcondere compulſus eſt: Attamen cum ex pomis paſſim in unda fluitantibus ſuſcitati incendii auctor eſſe crederetur, diligenter

ligenter inquisitus comprehenditur, atque ad Mahometem defertur, qui juvenem medium dissecari jussit, quod ipse supplicium mira constantia perpessus est. Senatus Venetus ob tam egregium facinus hujus Juvenis Patri censum annuum, ejus autem Sorori dotem ex publico ærario constituit. Sæcul. XV. A.C. 1473.

§. IV.

Tractatus pacis Matthiæ Hungariæ Regis cum Mahomete.

Interim Venetis Turcas bello prementibus nuntiatum est Sixto Pontifici, quod Matthias Hungariæ Rex a Mahomete vehementer sollicitatus fuisset, ut cum eo pacem iniret, totisque viribus sua arma contra Persarum Regem verteret, quin imo quod Matthias suos jamjam Oratores, qui de fœderis legibus paciscerentur, Constantinopolim decrevisset, ac inter cetera a Mahomete postulasset, ut ei Bosniam & Serviam, aut saltem harum Provinciarum alterutram restitueret; vicissim vero Rex Sultano auxilia adversus Usumcassanum Persarum Regem obtulisse dicebatur, dummodo is ad hoc bellum necessariis pecuniarum subsidiis præsto eidem esset. Papa accepto hoc nuntio nulla mora ad Matthiam literas dedit, ut illum a tam exitioso dehortare-

Sæcul. XV. A.C. 1473.

tur propoſito, ſimulque Ludovicum (*) Epiſcopum Ferrarienſem, qui in Hungaria Sedis Apoſtolicæ Legatum agebat, admonuit, ut ſolerter inquireret, an fœderis hujus rumor verus eſſet, vel potius commentum foret ad extorquendas a Pontifice pecunias ab Hungaris excogitatum: id etiam vero longe ſimilius eſt; cum ejusmodi pacem ſancitam fuiſſe, nullius Hiſtorici teſtimonium comprobet, niſi forte dicatur, Mahometem poſt devictum Regem Perſarum parum de Matthia Hungariæ Rege ſollicitum fuiſſe.

Papienſ. eviſt. 516. & 517.

§. V.

Jacobus Regni Cypri uſurpator mortuus.

Hoc anno Jacobus Regni Cypri uſurpator extremum diem clauſit. Fuit is Frater ſpurius Carlottæ ſeu Carolinæ, quæ legitima Cypri Regina Ludovico Sabaudiæ Duci deſponſata erat; Ambos tamen Jacobus regnandi cupiditate accenſus, & Sultani Ægypti auxiliis adjutus, Regno expellere ſtuduit, ejecitque. Carlotta fugere compulſa dudum apud Rhodios recuperandi regni ſui ſpem incaſſum

Coriolan. l. 2. & 3.

(*) *Legendum eſt cum Pagio* Laurentium, *ut conſtat ex variis diplomatibus ad hunc miſſis.*

sum alebat, tandem vero Romam venit, summi Pontificis opem imploratura; Aſt omnia ejus consilia siniſtrum votis suis exitum sortiebantur. Defuncto tamen hoste suo in novam spem erecta videbatur; Verum Jacobus talia adversus eam cudebat consilia, ut post sua etiam fata ei aditum ad Cypri solium intercluderet, eoquod testamenti tabulis Regni hæredes dixisset Catharinam conjugem suam Marci Cornari Senatoris Veneti filiam, eo tempore gravidam, & prolem inde nascituram; ambos Jacobus adhuc vivus Senatui Veneto, & Mocenigo Præfecto impense commendabat, eodemque testamento constituit, ut si proles, quam Catharina in lucem editura esset, fatis fungeretur, regnum haberet Joannes filius ejus spurius, eoque absque liberis decedente alius filius nothus ejusdem nominis, ac huic demum Carolina filia pariter spuria succederet, postremo tandem omnibus his sine posteris e vita migrantibus Insula Cypri transiret ad proximum familiæ Lusinianæ hæredem. Senatus Catharinam adoptionis lege in Filiam suscipiens, omnes hosce testamenti articulos ratos habuit, & Mocenigus Bellidux Regni curam in se suscepit. Ad hunc Carlotta legitima Regina confugit, expositisque suis in Regnum juribus sibi illud restitui enixe efflagitat, sed sur-

Sæcul. XV. A. C. 1473.

Secul. XV. A.C. 1473.

das pulsat aures, Mocenigo eidem in responsis dante, Cypri regnum jure belli Catharinæ Jacobi viduæ & proli, quam eniteretur, vindicatum fuisse, proin a Venetis alium hæredem præter eos agnosci non posse. Quare Carlotta omni spe dejecta, juri suo insistere destitit. Ceterum paulo post Catharina filium peperit, qui nomen Patris sui adeptus, altero ætatis suæ mense coronatus est.

§. VI.

Archiepiscopi Cyprii consilia de occupando Regno.

Verum adversus Catharinam hostis longe magis potens, quam Carolina erat, insurgebat; Archiepiscopus enim Cypri, natione Catalanus, tum Oratoris munere apud Ferdinandum Neapolis Regem functus, vix comperta Jacobi morte, ad occupandam Cypri Insulam serio animum adjiciebat, ope fretus Catalanorum, qui multas arces in regno occupabant. Ut autem res melius ac felicius succederet, Ferdinandum inducebat, ut ejus filium spurium cum Carolina itidem spuria Jacobi filia matrimonio jungi permitteret: inito igitur connubiali fœdere ipsus cum alio Regis Neapolitani Oratore in Cyprum profectus est: eo appulsus, Catharinæ Patruum, & alium ejus-

Stephan. Lusignan. hist. Cypr.

ejusdem consobrinum sicaria manu truSæcul. XV. A. C. 1473.
cidari jubet; Jacobi vero filiam sex annorum puellam Ferdinandi Filio despondet, eique Principis Galilæi titulum tribuit, pro more Cyprorum, qui cum eorum Principem Regni Hierosolymitani Regem fuisse crederent, Cypriæ coronæ hæredem nomine Galilæi Principis honorabant. Post hæc ambo hi conjurati occupatis urbibus, cunctisque munitissimis Insulæ arcibus, totum Regni imperium sibi arrogabant; Catharinam vero Reginam compellere nitebantur, ut ad Venetos perscriberet, quod sibi pleno cum filio suo disponendi libertas competeret; ejus vero Patruus nonnisi ob immodicam ambitionem suam, sordidamque avaritiam a militibus cæsus fuisset. Verum Regina nefario horum consilio non aquiescebat.

§. VII.

Cessio Cypri in favorem Sabaudiæ Ducis facta.

Carolina legitima Cypri Regina, cum omni spe recuperandi regni sese dejectam cerneret, coram summo Pontifice, atque Cardinalibus solemniter omne jus ad Regnum suum transtulit in Amadæum IX. Sabaudiæ Ducem Ludovici sui Mariti fratrem: ipsa vero reliquos

Sæcul. XV. A.C. 1473.

vitæ ſuæ dies Romæ tranſigere ſtatuit, cui ſummus Pontifex ad honeſtam vitæ ſuæ ſuſtentationem pro conditionis ſuæ ratione annuam aſſignavit penſionem. Ibidem die decima ſexta Julii Anno Domini milleſimo quadringenteſimo octogeſimo ſeptimo rebus humanis erepta, in Eccleſia S. Petri ſepulta fuit.

Æn Sylv. Aſia cap. 97. & comment. lib. 7.

§. VIII.

Toletanum & Madritenſe Concilia in Hiſpania.

Marian. hiſt. Hiſp. lib. 23. cap. 18. & 19. Conc. tom. XIII. p. 1449

In Hiſpania adeo propudioſa literarum ignorantia Sacerdotes tenebat, ut ægre paucos, qui latinam calerent linguam, invenire eſſet. Frequentius ventris, gulæque vitiis inſerviebant; ferme publica inter eos erat concubinatus turpitudo, & arma deferre, & militiam agere, leviſſima eorum erant piacula; vendere ac emere beneficia, quod olim ſimonia, tunc paſſim induſtria cenſebatur, nec propterea eorum animos latentis mali ſuſpicio diſcruciabat. (*) Cum vero Cardinalis Borgia Pontificis Legatus adhucdum

(*) *Notandum, hæc nec de toto Regno, nec de omnibus Hiſpaniæ Sacerdotibus intelligenda; potiſſimam enim eorum partem eo tempore doctrina ac pietate floruiſſe, Scriptorum monumenta, & faſti Sanctorum teſtantur.*

Sæcul. XV. A.C. 1473.

hucdum Madriti ageret, celebratus est ibidem præter morem Prælatorum Regni ac præcipuorum Ecclesiasticorum Conventus, in quo legationis negotia Cardinali demandata pertractarentur, simulque opportuna hisce abusibus tollendis remedia decernerentur. Inter alia sancitum, ut a summo Pontifice peteretur, quatenus in singulis Ecclesiis Cathedralibus duo Canonicatus instituerentur, quorum alter Theologiæ Doctori, alter jurisconsulto, aut Decretorum Magistro conferretur; ambo autem hi Canonici simul ab Episcopo, atque Capitulo eligerentur. Annuit Hispanorum precibus Pontifex, ac quantocius hanc in rem diploma confici præcepit. Verum Papa hoc statuto omnibus hisce abusibus corrigendis impar erat; quapropter Alphonsus Carillus Archiepiscopus Toletanus Concilium, coeuntibus ex sua Provincia suffraganeis, in oppido de Aranda celebravit. Erat hæc Synodus concurrentium frequentia admodum celebris, ac propterea non deerant, qui Archiepiscopum suos Prælatos præcipue eo animo convocasse suspicabantur, ut ad Concilium confluentes in partes Ferdinandi & Isabellæ, quibus addictissimus erat, omnibus viribus pertraheret, sicque eorum factionem numero ac auctoritate firmaret. Ast ut ut res se habeat, in hac tamen Synodo salutares

Sæcul. XV. A. C. 1473.

lutares de disciplina ecclesiastica conditi sunt Canones, quorum præcipui sunt. I. *Metropolitani concilium Provinciale saltem omni biennio, & Episcopi Synodale annuatim celebrent.* II. *Parochialium Ecclesiarum Rectores de cetero habeant in scriptis articulos fidei &c. & solemniter in suis Ecclesiis publicent eos, & publicari faciant.* III. *Nullus ad sacros Ordines deinceps promoveatur, nisi sciat latine loqui.* IV. *De cetero Clerici aliarum Diœcesium non recipiantur non obtenta, atque edocta commendationis licentia.* V. *Clerici ulterius luctuosas vestes induere non audeant.* VI. *Episcopi veste linea superiori vulgariter rochetto nuncupata in publico semper utantur.* VII. *Sericas vestes Clerici non induant: & in mensa constitutis sacræ Scripturæ prælegantur.* VIII. *Prælati ter in anno ad minus, & Clerici quater in anno Missam celebrent.* IX. *Diebus Dominicis & festivis ab omni opere servili fideles quiescant.* X. *Clerici cum Dominis sæcularibus, excepta Regia Majestate, vitam militarem ad auxilia armorum præstanda ducere non audeant dissolutam.* XI. *Nuptiæ, strepitus &c. temporibus, quibus solemnia Ecclesiæ interdicuntur & nuptiales cessant benedictiones, non fiant.* Cetera hujus Concilii decreta complectuntur canones contra Clericos concubinarios, necnon contra matrimonia clandestina, simoniam, & spectacula, quæ in

in Ecclesiis exhibebantur; Condita quoque sunt statuta contra ludos alias Clericis prohibitos, item contra raptores, & ad certamen particulare provocantes, aliosque. Sæcul. XV. A.C.1471.

§. IX.

Confirmatio Bullæ Pauli II. de reductione Jubilæi.

Die decima septima Junii cum summus Pontifex intellexisset, quosdam Ordinis Carmelitarum fratres eo temeritatis deveniſſe, ut veriti non essent, disputando & prædicando asserere, quod hæreticum, & a veritate fidei alienum non essent dæmonum exspectare responsa; hinc literas dedit ad generalem Bononiensis Episcopi Vicarium, ut de veritate hujus facti diligenter inquireret. (*) Idem Pontifex die vigesima nona Augusti (**) Constitutionem Pauli II. de reductio- *Papiens. epist.* 548.

(*) *Cum Papiensis loc. allegato nec verbulum de hac Carmelitarum temeritate proferat, nec de relatione Bononiensis Vicarii, minus vero de quadam pœna reis a Pontifice irrogata ullibi mentio fiat, merito hæc in Carmelitarum odium ab eorum æmulis conficta fuisse conjicimus.*

(**) Ita quidem Continuator; hunc tamen unacum

Sæcul. XV. A.C. 1473.

ductione Jubilæi ad vigesimum quintum annum editam confirmavit, statuitque, ut deinceps annus sacer anno millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto inchoetur a vigilia Nativitatis Dominicæ. Ea quoque Bulla omnes ceteras indulgentias aliis Ecclesiis concessas toto Jubilæi tempore suspensas esse declaravit.

§. X.

Cardinalis Riarius totius Italiæ Legatus renuntiatus.

Papiens. epist. 548.

Interea Petrus Riarius Ordinis FF. Minorum, Nepos Pontificis, & S. Sixti Cardinalis semper sumptu ac magnificentia extra modum amplissima Romæ prodiit. Eodem hoc anno duo instruxit convivia tanta profusione comparata, ut Cardinalis Papiensis affirmare haud dubitaverit, quod illis *solemnius aliquid vetustas tota, nec gentilitas quidem audiverit unquam*

---

mnacum Spondano Pagius his verbis perstringit: Castigandus est Spondanus, qui hoc diploma editum scribit anno 1473. quarto Kalendas Septembris; consignatur enim: *Pontificatus nostri Anno I.* Corrigendus pariter Continuator Hist. Eccl. Abbatis Fleury, qui, ut assolet, Spondanum transcribit.

unquam. Semel ejusmodi epulo regiæ magnificentiæ digno excipiebat Galliæ legatos; Iterum Ferdinandi Neapolitani Regis Filiam, Herculis Eſtenſis Ferrariæ Ducis conjugem, quam etiam muneribus adeo ſplendidis auxit, ut hujus Cardinalis prodigalitas inde ſatis manifeſte eluceret. Hanc profuſionem Papienſis Cardinalis in ſuis epiſtolis deplorat. Paulo poſt, eodemque anno Riarius a Pontifice ejus Patruo Legatione primo per Umbriam, dein per univerſam Italiam auctus eſt, ubi in præcipuis urbibus cum ingenti pompa & ſplendore excipiebatur; non pauci enim faſtus cupiditatem, qua hic Cardinalis tumebat, fovere ſtudebant, ut inde ſibi ſummi Pontificis benevolentiam promererentur. Sæcul. XV. A.C. 1473.

§. XI.

Regula FF. Minimorum a Pontifice confirmata.

Die vigeſima tertia Maji (*) confirmata eſt a Sixto Pontifice Regula fratrum Minimorum, a S. Franciſco de Paula, ut jam alibi memoravimus, præſcripta.

(*) *Obſervat, & probat Pagius adverſus Continuatorem, hoc diploma editum fuiſſe anno* 1474. *die* 27 *Maji, qui annus coincidit cum anno III. Pontificatus Sixti IV.*

Sæcul. XV. A.C. 1473.

pta. Sanctus iſte Vir in quadam rupe ad littora maris ſita ſolitariam ducebat vitam, haud alio ſtrato quam nuda petra uſus, nec alio præter herbas, atque radices obſonio victitabat, & nonniſi aſperum cilicium viliſſima veſte contectum indutus incedebat. Poſtquam vigeſimum ætatis annum agebat, prima Ordinis fundamenta jecit, adjunctis ſibi aliquot inſtituti ſui ſociis, qui in quodam oratorio a ſe conſtructo in unum congregati divinas laudes decantabant, eosque ſubinde quidam Sacerdos ex proxima Paræcia inviſebat, ſacris operaturus. Aſt cum Alumnorum numerus indies excreſceret, & fidelium pietas ad novi hujus Ordinis ſuſtentationem liberaliter concurreret, Sanctus Franciſcus amplius aſceterium, atque Eccleſiam, annuente Pyrrho Coſentiæ Archiepiſcopo, exſtrui curavit. Fabrica demum abſoluta Religioſo cætui ſuo uniformem vivendi rationem præſcripſit, ſuosque diſcipulos ad perpetuam a carnibus, butyro atque ovis abſtinentiam quarto ſolemni voto adſtrinxit. Novæ hujus diſciplinæ fama jam decimo quinto vel ſexto anno longe lateque emanabat. Tum temporis hæc Congregatio non niſi Fratres (ut vocant) Laicos complectebatur, exceptis paucis quibusdam Clericis, & uno ſolo Presbytero Jurium Doctore, qui Balthaſar de Spino

Bullar. tom. 1. Sixt. IV. Conſtit. 5.

Spino vocatus postea aliquamdiu Innocentio VIII. a confessionibus erat. Archiepiscopus Cosentinus horum Religiosorum sanctitate permotus, pluribus eos privilegiis ornabat, quæ Pontifex confirmavit, sanctumque Franciscum primum hujus Congregationis Superiorem Generalem nominavit. Sæcul. XV. A.C. 1473.

§. XII.

Octo Cardinales a Papa creati.

Hoc anno die septima Maji Sixtus Papa octo Cardinales creabat; verum ad preces Imperatoris, Galliarum Regis, & Ferdinandi Regis Neapolitani tribus adhuc aliis locum reservavit, eo fine, ut quisque horum Principum unum sibi seligere posset, quem Papa ad eandem dignitatem, comperta mox eorum nominatione, publice eveheret. Verum non modicam inde molestiam patiebatur Pontifex; postquam enim nomina illorum, qui designabantur, innotuere, quivis eorum ferme totidem ex Cardinalibus amicos, quam hostes numerabat, hinc tanta erat diffidentium contentio, ut desperata suffragiorum concordia electionem eorum, quos hi Principes nominabant, ad proximam promotionem differre oportuerit. Quapropter impræsentiarum nonnisi horum octo, qui tum purpura decorati erant, *Papiens. ep.* 510 511 *& seq. ep.* 514.

Sæcul. XV A.C.1473.

nomina exhibemus. Eorum primus erat Philippus de Levis natione Gallus, Arelatensis Archiepiscopus tit. SS. Petri & Marcellini; II. Stephanus Narninus patria Forolivienſis, Archiepiscopus Mediolanensis primum tit. S. Adriani, postea S. Mariæ trans Tyberim, III. Auxias de Podio Hispanus, Archiepiscopus Montis Regalis in Sicilia, tit. S. Vitalis, dein S. Sabinæ. IV. Petrus Gonzalez seu Gundisalvius de Mendozza Episcopus Saguntinus, antea tituli S. Mariæ *in Dominica*, demum S. Crucis in Hierusalem, & Archiepiscopus Toletanus; V. Antonius Jacobus Venerius Recinetensis, primum Siracusanus, postea Legionensis & Conchensis Episcopus tit. S. Viti, S. Modesti, & S. Clementis; VI. Joannes Baptista Cibo patria Genuensis, Episcopus Melfitensis, tit. S. Balbinæ, demum S. Cæciliæ, qui ad summum Pontificatum evectus nomen Innocentii VIII. adoptabat; VII. Joannes Arcimboldus Parmensis, Episcopus Novariensis, tit. SS. Nerei & Achillei, postmodum S. Praxedis & Archiepiscopus Mediolanensis; VIII. Stephanus Hugonetus, seu Hugunectus natione Gallus, Episcopus Matisconensis tit. S. Luciæ.

Id. Papiens. epist. 514, & 515. 675. & seq.

Hæc electio minus probabatur Cardinali Papiensi; unde inquit: *Majo præterito, Cardinales octo creavimus; Hoc Junio*

Junio eramus pene totidem creaturi, sed dilata, non sublata est res. In alia quadam epistola dicit. *dilata est creatio ad proximum natalem Domini Salvatoris, sed de novis his Senatoribus nullus adhuc consistorialiter habitus est sermo.* Eidem Cardinali frequens ejusmodi Purpuratorum electio minime placebat, imo innuere videbatur, *insolitum esse sine Patrum frequentia Cardinalem creari*, nec solius Pontificis esse, quos vellet, inconsultis ceteris Cardinalibus sacro collegio associare. Cum etiam Joannes Arragoniæ Rex Episcopali Ecclesiæ Cæsar-augustanæ Alphonsum, quem Ferdinandus ejus filius ex illicito concubitu susceperat, nonnisi sex annorum puerum præfici a summo Pontifice postulasset, Papiensis nomine Sixti Papæ, scriptis ad Joannem literis, datam a Pontifice repulsam excusat his verbis: Sanctitas sua Regiæ Majestatis precibus acquiescere nequit, quin Sacros Canones, cunctasque Ecclesiæ leges violet; his enim prohibetur, puerum Episcopali Ecclesiæ præficere. Equidem Pontifex sublato natalium vitio legis gratiam facere potest, nequit tamen ætatis veniam concedere. Hac de re frequens ultro citroque habita est disputatio, atque animorum contentio; nihilominus tamen Pontifex postmodum Cæsar-augustanam Ecclesiam conferebat Auxiæ de Podio

Sæcul. XV. A.C. 1473.

Idem epist. 661.

Sæcul. XV. A.C. 1473.

tit. S. Sabinæ Cardinali, Ecclesiæ Romanæ Vice-Camerario & antehac Archiepiscopo Montis Regalis in Sicilia. Cum vero Arragonum Rex huic nominationi assentiri renueret, atque Episcopum a Sedis suæ possessione arceret, hac de re cum summo Pontifice transigere necesse erat; unde, cum Ferdinandus Neapolis Rex, quem Papa multum timebat, huic quoque negotio sese ingereret, Sixtus indulgere compellebatur, ut præfata Cæsar-augustana Sedes Alphonso puero in perpetuum fiduciario nomine possidenda relinqueretur. Hac concessione, inquit Cardinalis Papiensis, novum introducebatur exemplum, quod summi Pontifices, Regesque tractu temporis frequentius imitati sunt.

§. XIII.

Geldria a Burgundo acquisita.

Interea Arnoldus Geldriæ Dux, postquam Adolphus ejus filius jussu Burgundiæ Ducis captus, & ad Namurcense castrum deductus erat, ut supra retulimus, in omnes ditiones suas, a quibus per Adolphum ingratum suum filium ejectus fuerat, restituebatur. Verum Burgundiæ Dux, cum privato magis, suoque quæstui, quam communi aliorum commodo intentus esset, sperabat, quod in præstiti obse-

quii

quii præmium facile Geldriæ Ducatum aucupari posset: ut vero eo certius sua consilia ad optatum perduceret exitum; Ideo Arnoldum insolitis cumulabat honoribus, ejusque animum variis obsequiis tam arcte sibi devinciebat, ut ille, Adolpho suo filio ab hæreditatis jure excluso, Burgundum Geldriæ hæredem scriberet. Non deerant Adolpho, licet captivus esset, inter Patris sui subditos Amicorum quam plurimi, qui ei opem ferre non modo spondebant, sed & extremos pro eo adhibebant conatus, cum vero viribus ac numero impares essent, potentioribus cedere compellebantur. Ergo Burgundiæ Dux Geldriæ Ducatum occupat, suoque imperio adjungit. Idem crescente in novas opes fortuna tam immodica efferebatur superbia, ut stimulante ambitionis impetu non solum Ducatum suum in regnum erigere, sed etiam Rex Romanorum appellari ambiret, hancque in rem filiam suam Maximiliano Friderici Imperatoris Filio in conjugem dare tentaret. Sæcul. XV. A. C. 1473.

§. XIV.

Regis consilium de Connestabili plectendo.

Ludovicus XI. Connestabilis Sancti Pauli Comitis perfidiam, & clandestina,

Sæcul. XV. A.C. 1473.

quibus bellum fovebat, molimina ulciſci decernit; Aſt rem aggredi absque opera & Burgundiæ Ducis conſpiratione minus tutum, eum vero in hanc ſententiam pertrahere difficillimum erat. Præterea Conneſtabilis adhucdum occupabat oppidum S. Quintini aliasque civitates fatis munitas, quæ omnes Gallias inter & Flandriam ſitæ fuerant; tantam quoque officii ſui dignitas eidem auctoritatem conciliabat, ut omnes ferme Nobiles ſuo obſequio addictiſſimos haberet; & quod plus eſt, ejus etiam imperio Hamona & Bohemium urbes parebant, ac denique totius pene Belgii partem, quæ a Caletenſi agro ultra Inſulas urbem procurrit, jure dominii poſſidebat. Opportune tamen Regis conſilium adjuvit vehementior in Conneſtabilem Burgundi indignatio. Hic enim memori adhuc animo volvebat fraudes, quibus ad filiam ſuam in uxorem Aquitanniæ Duci tradendam a Conneſtabili adigebatur. Itaque nec Galliarum Regi, nec Burgundo deerant obtentus, quibus dolorem ob injurias conceptum ſevera in Conneſtabilem ultione explere poſſent. Rex prior vindictam parat, ac Burgundiæ Ducem ad opprimendum Conneſtabilem impellit, hancque in rem Franciæ Deputatos ablegat, qui durante induciarum tempore Bruxellis totum negotium pertracta-

Bohain.

Lille.

rent;

rent; Hos inter & Burgundiæ Ducem communi consensu decretum est colloquium, quod in Bovintaciana urbe haud procul a Namurco dissita haberetur. In hoc congressu Connestabilis vita in discrimen adducebatur, eoquod sententiam in eum ferendi facultas data esset quatuor arbitris, Curtonio, & Joanni Hebergæ, postea Ebroicensi Episcopo, necnon Hugoneto Cancellario, atque Imbercurtio, quorum primi duo natione Galli, ceteri vero Flandri erant, omnes quatuor Regi, Ducique addictissimi. Sæcul. XV. A.C. 1473.

§. XV.

Connestabilis a Regis & Burgundi Deputatis ad mortem damnatus.

Hi quatuor mox in eandem abiere sententiam, ac communi suffragio pronuntiarunr, quod Connestabilis non modo in Francia, sed & in Belgio tanquam Regiæ Majestatis reus esset publicandus, necnon juncto Regis ac Burgundiæ Ducis auxilio comprehendendus; proin quiscunque eorum prior Connestabilem capturus esset, in eum judicii acta instrui curaret, illumque octavo post captivitatem die mortis supplicio afficeret; Dux vero Burgundiæ pinquiorem spolii partem sibi vendicaret, nimirum, S. Quintini oppidum, Hamonam, & Bohemium urbes,

Sæcul. XV. A.C. 1473.

necnon totam auri & argenti vim, præter gemmarum thesaurum, omnemque suppellectilem, quæ in præfatis civitatibus reperitur; insuper omnia hujus rei bona in Belgio sita proscribantur, ac Burgundo cedantur. Conneſtabilis comperta hac sententia in eum lata Regiæ suæ Majestati exponi fecit, vitæ ipsius insidias ab hisce judicibus strui, ac Burgundiæ Ducem in ejus ruinam ideo hæc extrema molitum esse, ut, addidit Conneſtabilis, cum me auro corrumpere non potuerit, jam me desperationis necessitate compulsum a Regiæ Majestatis suæ obsequio avelleret; quippe eodem tempore, quo Burgundus cum Francia concordiam sancire simulabat, clam me sollicitavit, spoponditque, quod adversus Regem meas partes tueri vellet, dummodo ejus potestati oppidum Sancti Quintini traderem. Cum ergo Rex præfatæ urbis dominium amittere merito pertimesceret, persuasissimum sibi habebat, omnia ejus consilia, quæ adversus Conneſtabilem moliebatur, ab ipso Duce fuisse prodita, eo fine, ut eundem eo certius ad suas partes pertraheret.

§. XVI.

Mandata Deputatis data a Rege revocata.

Rex intellecta Conneſtabilis relatione, matu-

maturiusque perpensis rationum momentis animi sententiam mutabat, simulque literis Bovintacum ad suos Delegatos dabat, quibus eisdem injunxit, ne ultra quicquam adversus Connestabilem attentarent, sed inducias ad semestre vel unum annum prorogarent. Verum intempestiva Deputatorum solertia Regiæ epistolæ bajulum prævenit; jam enim extremum Connestabilis supplicium ad vesperam præcedentis diei conclusum, atque subscriptum erat. Nihilominus Gallorum Deputati jussa Regis ad Flandros eorum socios deferebant; hi vero, cum haud temere suspicarentur, quod Rex acta nullatenus rata habiturus esset, & ipsi haud difficulter subscriptam sententiam Gallis tradebant, ipso Burgundo, ut opinio ferebat, annuente; is enim necdum spe sua dejectus erat, fore, ut Connestabilis ei S. Quintini urbem cessurus esset. Hæc tamen nihil obstabant, quo minus induciæ non nisi ad mensem Majum Anni millesimi quadringentesimi septuagesimi quinti prorogarentur. Post hæc Rex Connestabili significari præcepit, quod rei gravitas mutuum expoſceret colloquium, ut ambo ibidem junctis viribus Burgundiæ Ducis conatus infringere decernerent. Id etiam anno posteriori executi sunt.

Sæcul. XV. A. C. 1473.

Sæcul. XV. A.C. 1472.

§. XVII.

Reconciliatio Regis Caſtellæ cum Iſabella ſorore ſua.

Hoc anno Henricus Caſtellæ Rex in gratiam rediit cum Iſabella ſorore ſua Ferdinandi Arragonum Regis conjuge. Hæc a nonnulis Optimatibus, qui Henrico infenſi erant, Caſtellani Regni hæres ſalutata fuit, & clam conſpirantibus quibusdam Aranadæ civitatis, quæ Durio fluvio adjacet, civibus Urbem inopinato occupavit. Rex Iſabellæ frater rei indignitate vehementer commotus, delectu habito urbem recuperare ſtatuit; ea enim erat Reginæ conjugi ſuæ in hæreditatis portionem adſcripta. Aſt Regem a propoſito Andreas de Cabrera Regii Palatii Magiſter & Segobiæ Præfectus avocabat, exponens, quod Villenæ Marchio ſtudioſe Regis animo adverſus Iſabellam ſororem ſuam odium inſpiraret, ut ex eorum diſſidiis ipſe potentior evaderet. Hujus verba cum Cardinalis Hiſpanus, & Beneventanus Dux ſua quoque auctoritate firmarent, Rex Sororis nuptias conſenſu ſuo ratas habuit. Eo impetrato Beatrix de Bonadilla Cabreræ conjux habitu ruſticam mentita confeſtim diſcedit, & Iſabellam adit, eamque de placato Regis fratris

fratris sui animo edoctam secum ad Segobiense castrum deducit, ubi Frater & Soror in mutuos amplexus ruebant. Sæcul. XV. A C 1473.

Tam tenera erat utriusque reconciliatio, ut de ejus firmitate nulli dubio locus esse reliquus videretur. Verum Villenæ Marchio re comperta confestim Albuquerci Ducem Reginæ in paucis carum adiit, ut cum eo de novis artibus, quibus Henrici animum ab Isabella disjungeret, deliberare posset. Nihilominus omnes illorum Procerum, quibus hæc concordia sat inimica erat, conatus dissipati sunt, simulac Ferdinandus Arragonius conjugis suæ suasu Regem accesserat, atque ab eo haud vulgaribus amicitiæ signis exceptus fuerat. Necdum tamen deferbuit Marchionis, atque Ducis audacia; clandestina enim Regem inter & Sororem dissidia innovandi spem fuisse eversam ægerrime ferebant, hinc rem aperta vi aggredi statuunt. Ergo cum nonnullis copiis Segobiam urbem invadere tentant, ut Ferdinandum in captivitatem secum abstraherent. Ast denuo detectis eorum consiliis Cabrera urbis securitati tanta sedulitate prospexit, ut Arragonius omni periculo vacuus, tuto ad Lusitaniæ Regem Patrem suum reverteretur, licet illum novis belli tumultibus implicitum reperiret.

§. XVIII.

Sæcul. XV.
A. C. 1473.

§. XVIII.

Seditio Perpinianenſium adverſus Gallos.

Cum Adminiſtri, quos Galliarum Rex in Ruſcinonenſi Comitatu conſtituerat, incolas gravibus plane moleſtiis exagitarent, Joannes Navarræ Rex miſſis ad Ludovicum Legatis de injuria conqueſtus eſt. His vero haud aliud in reſponſis datum, quam quod Navarrus aut pecunias ſibi creditas, aut utriusque Comitatus, Ruſcinonenſis & Ceretanenſis dominium Regi mox redderet. Conditio utrinque dura, ac neutra Joanni accepta, unde ipſus comperta civium ſeditione Perpinianum contendit; Verum a Gallis ibidem obſidione cingebatur; Hi tamen ab incolis urbe erumpentibus cæſi fugati ſunt, pluribus eorum deſideratis. Aſt hæc ipſa velitariæ pugnæ fruſtratio animorum indignationem inflammabat; unde Galli tunc primum ad militaris diſciplinæ præſcriptum obſidionem auſpicantur, urbemque ad extremas redigunt anguſtias; omni enim ex parte commeatum obſeſſis intercludunt, ac maturas ad falcem ſegetes in agris continenti incendio conflagrant. Perpinianenſes Regis Arragonii ibidem incluſi præſentia, nec non Ferdinandi ejusdem

dem Filii exemplo animati, tam invicta animi fortitudine hostium impulsus excipiebant, ut Gallorum exercitus obsidionem solvere, & pactis utrinque sex mensium induciis pedem referre compelleretur. Verum Ludovicus XI. vix elapso semestri urbem redintegrata obsidione ad deditionem subegit. Saecul. XV. A.C. 1473.

§. XIX.

Mediolanensis Ducis iter ad Florentiam urbem.

Ad Pentecostes solemnia Ludovicus Sfortia Mediolanensium Dux adventu suo Florentiam honorabat, ut votum, quod nuncupaverat, persolveret. Ergo Cives obviam effusi adventantem summis honoribus, ingentique pompa excipiunt; eorum tamen lætitia brevi in luctum versa est; cum enim quidam Juvenes, ut huic solemnitati majorem adhuc splendorem conciliarent, descensum Spiritus sancti in specie ignis ex fornice Cathedralis Ecclesiæ exhiberent, & totius populi mens, & oculus ad hujus spectaculi novitatem affixus hæreret, repente ignea ejusmodi lingua tecto Ecclesiæ adhærens, tanta rapiditate latius ubique incendium propagavit, ut tota pene Ecclesia flammarum vi absumpta fuerit, nihil proficiente ignem extingentium sollicitudine. *Brutus hist. Florent. lib. 5*

Paulo

Sæcul. XV. A.C. 1473. Paulo post Sfortia cum Florentia Mediolanum reversus esset, excepit Genuensium legationem, cujus Princeps erat Franciscus Marchesius Jurisconsultus. Hic a Duce equidem audiri desperabat; eum enim semper accessu satis difficilem noverat, nunc vero difficiliorem; cum Ducem minime lateret; hanc legationem unice eo fine a Genuensibus, quibus ipse imperabat, fuisse decretam, ut adversus tyrannicum ejus imperium quererentur; nihilominus tamen Marchesius, ne omnino re infecta abire cogeretur, Sfortiæ Duci parvam corbem quadam planta, quam *Ocymum* (*) vocant, repletam transmisit. Sfortia Dux accepto munere quantocius Marchesium accersiri jubet, ut ab ipsomet de hujus doni ratione ac mysterio edoceretur. Itaque Marchesius Duci rem scisciranti hunc in modum respondit „ Celsissime Princeps! con„ spectum tuum subeo Genuensium Le„ gatus, quorum indoles huic plantæ „ simillima est; hæc enim moliter ta„ cta suavem exhalat odorem, contrita „ vero ac compressa scorpios generat.„ Prompta hæc non minus ac concinna responsio tantopere Duci placuit, ut deinceps Genuenses mitius haberet, ac majori erga eos moderatione uteretur.

§. XX.

(*) Hanc plantam Galli *Basilic*, Germani vero **Basilienkraut** appellant.

Sæcul. XV. A. C. 1473.

§. XX.

Joannis Juvenalis Archiepiscopi Remensis obitus.

Hoc anno Francia luxit Joannem Juvenalem ab Ursinis Remensem Archiepiscopum, Guilielmi de Ursinis Baronis de Tresnel, & Galliæ Cancellarii fratrem. Is libellorum supplicum Præfectura, aliisque officiis summa cum laude perfunctus, Clericali militiæ nomen dedit, ac primum Bellovacensis, postea Laudanensis Episcopus, demum vero defuncto Jacobo fratre suo Remensis Metropolitanæ Ecclesiæ Antistes anno millesimo quadringentesimo sexagesimo primo renuntiatus est. Eodem anno Ludovicum XI. Galliarum Regem inaugurabat, hic idem cum aliis quibusdam Prælatis nominabatur, ut ex auctoritate Callisti III. Pontificis iniquam sententiam, quæ lata erat ab Anglis in Joannam D'arcia sub nomine Aurelianensis Puellæ fastis celebratam, discuteret, ac corrigeret. Postea Joannes Synodum coegit: tandem vero die quarta decima Julii anno Domini supra millesimum quadringentesimo septuagesimo tertio, ætatis suæ octogesimo quinto e vivis excessit, in sua Metropolitana Ecclesia sepultus. Posteris reliquit Historiam vitæ Caroli VI. Galliæ-

Sanſovin. geneal. famil. Urſin. S. Marth. Gall. Chriſt. de Arch. Rem.

Sæcul. XV. A.C. 1473.

Galliarum Regis, quam ab Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo trecenteſimo octogeſimo primo usque ad annum Chriſti milleſimum quadringenteſimum vigeſimum ſecundum continuavit. Hanc Theodorus Godefridus, qui Parlamenti Advocatus erat, Anno milleſimo ſexcenteſimo decimo quarto in forma minori publici juris fecit, demum Dionyſius ejusdem filius Regis Hiſtoriographus Anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo tertio majoribus literis excuſam notis illuſtravit, atque auctam edidit. Referunt Hiſtoricorum nonnulli Juvenalem poſt fratris ſui obitum Cancellarii munere in Galliis decoratum fuiſſe: ſed hi firmo deſtituuntur documento; ac errore nominis decepti Joannem Urſinum haud diſcernunt a Guilielmo Urſino ejus fratre, qui a Ludovico XI. Galliarum Rege ſub primis regiminis ſui auſpiciis Cancellarii dignitate exutus fuit, quamvis poſtea eundem Anno Salvatoris noſtri milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo quinto priſtinæ dignitati reſtitutum fuiſſe conſtet.

§. XXI.

Fortiguerræ Cardinalis obitus.

Aubery hiſt. Cardinal.

Hoc anno vix non exeunte die vigeſima prima Decembris Nicolaus Fortiguerra

tiguerra S. R. E. Cardinalis, Theanenſis Epiſcopus Piſtoriæ in Etruria ex nobiliſſima juxta ac ſpectatiſſima hujus ſtatus familia ortus, Viterbii animam Deo reddidit, poſtquam annum quinquageſimum quintum ætatis ſuæ emenſus erat. Eugenius IV. & Nicolaus V. Pontifices in pluribus negotiis expediendis hujus Epiſcopi opera uſi ſunt, ſecundo ſemper ſucceſſu. Romam vocatus a Pio II., cui ex ſtirpe materna ſanguine junctus erat, Theanenſi Eccleſiæ primum præficiebatur, dein Legationem Neapolitanam obibat, ut de conditionibus inveſtituræ ad Regnum Neapolis cum Ferdinando ageret. Idem Beneventum & Terracinam ſacræ Sedi recuperavit, firmavitque nuptias inter Antonium Piccolominæum Papæ Nepotem, & Ferdinandi Neptem, cui Rex Melphitenſem Ducatum, & Comitatum Celanenſem in dotem conceſſerat. Referunt nonnulli, quod Theanenſis Epiſcopus eadem occaſione opportune uſus, varia tranſcripſerit mouumenta, quibus *vinculum Regni Neapolis & Regiæ in Eccleſiam Romanam fidei ac clientelaris poteſtatis, necnon beneficii jus probatur.* Anno milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſacro Cardinalium Collegio adſcriptus, paulo poſt ſupremo Pontificii exercitus imperio decoratus fuit, ut adverſus Sedis Apoſtolicæ hoſtes expeditionem bellicam

Sæcul. XV. A.C. 1473.

Comment. Pii II. lib. 1. & 2.

Pandulph. Collenut. l. 6.

Papienſ. epiſt. 541.

Sæcul. XV. A.C. 1474.

licam ſuſciperet, in qua Malateſtam, ereptis Fano-fortunæ, aliisque pluribus urbibus tum in Romandiola, tum in Marchia Anconitana ſitis, ad petendam pacem compulit. Idem in comitiis Pontificiis pro Sixto IV. ſuffragium tulit.

§. XXII.

Mors Petri Riarii Papæ Nepotis.

Ciacon. in Sixt. IV. Papienſ. ep. 548. & 549. Coriol. p. 6. Onuphr. in Chron.

Anno ſequenti milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto Papa unum ex ſuis Nepotibus amiſit Petrum Riarium, haud ita pridem ad purpuram evectum. Hunc veneno ſublatum fuiſſe, quidam ſcripſere, & ſepultum in Eccleſia SS. duodecim Apoſtolorum Pontifex, qui ipſus exequiarum ſolemnibus præſens erat, ad tumulum ejus amare deflevit, eumque *cariſſimum ſibi & ſpem ſuam* appellavit. Superſtitem reliquit fratrem, nomine Hieronymum, æque Pontifici dilectum, qui & defuncto apud Patruum ſuum in gratiæ atque favoris locum ſuccedebat. Hic itidem a Pontifice Foricornellii & Forolivii Princeps creatus erat; a fratre tamen ſuo moribus, atque ingenio longe disjungebatur; Hieronymus enim Petro magis ſeveram habebat indolem; de cetero autem nullis voluptatibus præter ſolas venationum illecebras deditus erat. Uxorem duxit Catha-

Catharinam Filiam Ducis Mediolanenſis ſpuriam, cujus connubii cauſſa Ducis frater a Pontifice Cardinalis creatus eſt. Ceterum cum Petrus etiam eſſet Patriarcha Conſtantinopolitanus, eo defuncto in locum ejus ſuffectus eſt a Sixto Papa Hieronymus Landus, natione Venetus, Inſulæ Cretenſis Archiepiſcopus, Vir de Eccleſia optime meritus. Sæcul. XV. A.C. 1474.

§. XXIII.

Regis Daniæ peregrinatio Romam.

Ineunte hoc anno Chriſtiernus Daniæ Rex Romam peregrinatus eſt; priusquam vero hoc iter pietatis ſtimulo incitatus ſuſciperet, ad ſummum Pontificem literas dedit, ſignificans, habere ſe in animo, Romam petere, ut Pontificiam benedictionem reciperet. Reſcripſit Papa, dictante Cardinale Papienſi, in hæc verba: *Plurimum lætati ſumus adventus tui nuntio, videntes peregrinationem tuam plenam eſſe propoſiti boni ac fidelis . . . Nos, qui tuam ſerenitatem, comitatumque tuum in tempore accipiant, & in urbem usque proſequantur, ad fines ditionis Eccleſiæ eſſe jubebimus, nullæque pietatis & devotionis obſequia a nobis tibi bene merito deerunt.* Igitur Chriſtiernus Dania proficiſcitur, frequenti Nobilium comitatu peregrinantium habitu veſtito ſtipatus. Rex in quavis *Papienſ. epiſt. 624.*

Sæcul. XV. A C. 1474.

urbe magnifice excipiebatur; præcipue vero Romanus Pontifex, quæ Papiensis Cardinalis ejus nomine prompte promisit, liberalius exsolvit. *Nos*, inquit Papiensis, *hic Dacarum Regem honoribus summis excepimus: turba omnis curialis egressa est obviam: Patres ad portam congressi medium illum per urbem ad Basilicam S. Petri, inde ad Pontificem perduxere. Religio summa in summo Rege enituit, procubuit in genua ante illius pedes . . . .* Frequens erat Pontifici, atque Cardinalibus cum Rege colloquium; cum tamen is latini idiomatis ignarus esset, per Interpretem loqui necesse erat. *Rex*, subjungit Papiensis, *Pontifici exeunti ad divina, & manus lavanti pelvim sustinuit; inter primos duos Cardinales ad consessum receptus, non prius sedere, non prius tegi voluit, quam utrumque ab utroque factum esset. Me hodie rogari per Interpretem fecit, ut paterer mur post omnes Cardinales ad osculum Crucis eum ascendere; erat enim hæc dies Parasceve.* Demum Rex summum Pontificem rogabat, ut votum peregrinationis in terram sanctam a se nuncupatum in aliud opus commutaret. Annuit Papa, injunxitque Regi, ut eleemosynam Hospitali ad S. Spiritum de Saxonia, quod non longe a Romana Basilica S. Petri distat, elargiretur. Tandem Christiernus a summo Pontifice magnis muneribus cumulatus

Papiens. epist. 556.

Krantz. 8. Dan. 37. & 12. Sax. 12.

latus, Roma discessit; *in quibus*, concludit Papiensis, *Rex a Septentrionibus veniens nos, quo animo esse in summum Sacerdotium debeamus, suo exemplo edocuit,* Sæcul. XV. A C 1474.

§. XXIV.

Christiernus Roma redux Burgundiæ Ducem invisit.

Christiernus ad sua rediens, ad Burgundiæ Ducem divertit. Hic eo tempore Nussiam in Germania gravi obsidione premebat. Verum totum hujus expeditionis bellicæ initium altius repetere oportet.

§. XXV.

Burgundi ambitio Ducatum suum in Regnum extollere meditantis.

Jam firmum Burgundiæ Ducis animo insederat consilium, ut status suos ad regium nomen extolleret, atque augusto Burgundici Regni titulo augeret; Defuit tamen Imperatoris consensus, sine quo secundum rebus suis exitum haud sperare poterat; Ergo filiam suam Maximiliano ab Austria, unico Cæsaris Filio in conjugem offert; ast cum eam jam pluribus aliis Principibus promisisset, cui eam traderet, ipsus fixum, ratumque nondum habebat. Nihilominus, ut ma-

Sæcul. XV. A.C. 1474.

trimonium cum Auſtriaco firmaret, congreſſum cum Imperatore poſtulat. Cæſar, quamvis ſubdolum Ducis ingenium ſatis compertum haberet, haud ægre tamen colloquio aſſenſit, quod in Trevirenſi urbe habebatur: ibidem Burgundiæ Dux ab Imperatore Rex creari poſtulabat: cum autem Fridericus prius nuptias eſſe celebrandas reſponderet, Burgundus parum hæſitans, Cæſaris petito ceſſit; quamvis vix non evidens eſſet, quod cuncti, qui quasdam veteris Monarchiæ Burgundicæ Provincias poſſidebant, ejus propoſito obluctaturi eſſent, imo ipſemet Imperator jamjam decreverat, in hoc rerum articulo nihil innovandum eſſe, niſi adjiceretur hæc clauſula: *Salvo eorum, quorum intereſt, jure.* Nihilominus Dux hac Friderici indulgentia audacior factus, inſuper poſtulabat, ut in ejus favorem Cæſar Sacrum Romanum Imperium renunciare velit; ipſe vero viciſſim Friderico ſpondebat directum jus beneficiariæ poſſeſſionis ad Archiepiſcopatum Biſuntinum, necnon ad tres Epiſcopatus Metenſem, Tulenſem, & Veredunenſem. Id etiam Duci Imperator, quantum in ipſo eſſet, haud ægre conceſſit, ſalva tamen conditione, niſi Corpus Germanicum obluctetur, & hujus ceſſionis effectum impediat. Petiit inſuper Dux, ut Imperii Legatus & ſupremus illius Vicarius

pro

pro tota Germania inferiore declaretur: hujus quoque honoris literæ publicæ ut expedirentur, datum est Burgundo. Jam vero tota rei summa hærebat in firmando connubio, quod Dux Imperatoris Filio obtulerat. Hujus etiam pacta eriguntur, atque signantur, Imperator quoque a Duce recipit tam de Geldriæ Ducatu, quam aliis Belgii ditionibus intra fines Imperii sitis solitum fidelitatis Sacramentum. Post hæc constituitur dies solemnibus nuptiis, ac coronationi sacranda, Duxque, ut ferunt, coronam, sceptrum, regias vestes, ceteraque omnia ad inaugurationem & pompam necessaria in promptu haberi jussit. Verum novæ gratiæ petitio obtentarum amplitudinem penitus evertit; liberius enim postulabat Burgundus, ut pariter Rex Romanorum salutaretur, caussatus, Imperatorem senio confectum esse: Filium vero ejus, ut ipsi succedere posset, legitimæ ætatis defectu prohiberi; æquius igitur fore, ut Imperalis corona caput Ducis prius ornaret, ac demum ab eo ad generum suum transiret. Sæcul. XV. A.C. 1474.

§. XXVI.

Dux ob petiti audaciam omni spe frustratus.

Imperator audacioris petiti arrogantiam

Sæcul. XV. A.C. 1474. adeo vehementer indignabatur, ut coacto Germanorum Principum conventu eisdem significaret, quod Burgundiæ Dux nimium obsequiosa eorum indulgentia abuteretur, atque etiam Filiæ suæ pretio Coronam Imperii mercari vellet, eamque contentiosius ambiret. Ad hæc communis omnium erat sententia, Ducem in temeritatis pœnam, non solum coronationis honore frustrandum, sed etiam eum nullo dato responso dimittendum esse. Imperator horum consilium secutus, altera die summo mane discessit, Duce nequidem salutato, aut valere jusso; eodem momento omnes Germani, qui cum Cæsare Treviros venerant, raptim vasa colligebant, & abeuntem comitabantur, simulque tam præcipitis discessus caussam obtendebant, quod de seditione Coloniæ suscitata nuntium accepissent, dicebant igitur, quod recens nato promptum adhibere remedium necessitas urgeret.

§. XXVII.

Duo Competitores Colonienſis Archiepiſcopatus.

Hujus seditionis originem recensere oportet. Igitur duo Principes Colonienſem Ecclesiam sibi vendicare contendebant, quorum hic ex Hassiæ Landgraviorum, alter ex Comitum Palatinorum Rheni

Rheni familia descendebat. Favebant Cives Colonienses Hassiæ Principi, hunc- que in finem Landgravii ejus fratris auxilia anxie præstolabantur. Nec segnior Elector Palatinus opem in armis quærens, copias contraxit, ut alterum Archiepiscopatus Competitorem Rupertum Principem, Filium suum, qui nonnullorum Canonicorum suffragiis electus erat, pro viribus defenderet. Imperator discussis hinc inde juribus Hermani Hassiæ Principis parti sese addixit. Sæcul. XV. A.C.1474.

§. XXVIII.

Fanatica, atque ambitiosa Burgundi Consilia.

Dux Burgundiæ Cæsaris repulsa, ac eorum, a quibus diadema Imperii sperabat, cachinis vehementer concitabatur; unde in Colonienſium tumultu opportunam vindictæ occasionem sibi offerri existimabat. Ergo nulla mora se Ruperto Principi adhærere palam professus, Nussiam seu Novesium urbem obsidione cingit, non tam ut Ruperti jura tueretur, quam maxime ut Electoratum Colonienſem sibi assereret. Jamjam spe sua devoraverat cunctas arces, & oppida Rheno imposita, necnon omnes circumcirca Coloniam sitas urbes, Bonnam, Novesium, ceterasque animo tenus substrave-

Sæcul. XV. A.C. 1474.

rat, easque armorum ſuorum terrore ſubactas tamdiu pignoris loco retinere conſtituit, donec hujus belli ſumptus plene ſarcitos haberet; harum vero expenſarum ſummam adeo immodicam præfigere intenderat, ut Rupertus Princeps illis ſolvendis nunquam par eſſe poſſet. Poſtremo demum ambitionis commento ſibi promittebat, Colonienſem urbem abs dubio ab exercitu ſuo tam arcte includendam fore, ut brevi ad deditionem compelleretur. His inanibus ſomniis ſibi in animo ſuo effingebat potentiſſimam Monarchiam, quæ inter Galliæ atque Germaniæ imperia interjaceret, & a Noviomago in Geldria primo usque ad Ferretanum Comitatum, quem a Sigismundo Auſtriaco ſibi oppignoratum tenebat, ac denique Baſileam usque latius procurreret.

§. XXIX.

Induciarum prorogatio ad ſemeſtre Gallos inter & Burgundum.

Nil ultra ampliſſimis Burgundi conſiliis obſtare videbatur, quam proximus finis induciarum, quas cum Galliarum Rege inierat. Ergo & has ad ſex Menſes extrahi petit: Cum vero Gallis ſatis compertum eſſet, quod Dux pacto cum Anglis fœdere Ludovicum XI. aggredi, ac

ac Regno exuere meditaretur, hinc una- Sæcul. XV.
nimi voto omnes Regis Consiliarii in eam A.C.1474.
abiere sententiam, petitam a Duce induciarum prorogationem omnino denegandam esse. Soli Ludovico displicuit consilium, plurimum, dicebat ille, ad Gallici Regni emolumentum pertinet, ut Duci significetur, ejus petita a Gallis non sine animi voluptate acceptanda fore: sibi enim persuasum habebat Rex, quod Germania periculosus adeo esset scopulus, in quem Burgundus incautius allidens certum pateretur naufragium. Quare induciis ad sextum mensem protractis Regis cura præcipue in eo stabat, ut Hermanum Hassiæ Principem clam submissis Procuratoribus, atque etiam promissis auxiliis ad strenuam defensionem incenderet.

§. XXX.

Novesium a Burgundo obsessum, ac tandem aditu præclusum.

Regis vaticinium non fefellit eventus; quippe Burgundus Novesium præter omnem suam expectationem annona, omnique belli apparatu optime instructam experiebatur. Jam primis obsidionis diebus validissimæ oppugnatorum eruptiones Duci prænuntiabant, se nunquam urbem, cui Hassiæ Landgravius &

Her-

Sæcul. XV. A. C. 1474. Hermanus frater ejus cum mille octingentis equitibus totidemque peditibus præesſent, armorum vi expugnaturum; quapropter ab oppugnanda urbe ad circumſidendam conſilia vertere ſtatuit; Nec tamen benignior fortuna ſuo adſpirabat conſilio; quippe ejus copiæ partim iteratis obſeſſorum eruptionibus, partim Colonienſium aggreſſionibus admodum debilitatæ erant; inſuper Colonienſes commeatui, ac bellicis inſtrumentis ad Burgundi caſtra advehendis omnem usque adeo intercluſerant aditum, ut Dux ex ſolo Geldriæ Ducatu annonam ſperare poſſet. Equidem Rex Angliæ juxta fœderis cum Burgundo initi leges Gallias valido exercitu invadere parabat. Jamque in eo erat, ut copias ſuas claſſem conſcendere juberet, cum quosdam ad Ducem ablegat, qui eum monerent, ut Noveſii obſidionem ſolveret Burgundus: aſt Dux, cum id ſine honoris ſui diſpendio fieri haud poſſe exiſtimaret, qua precibus, qua arte tantum effecit, ut Eduardus expeditionem ſuam usque ad annum proximum differret. Profuit ſane hæc cunctatio Gallis, qui hinc ab Angliæ Rege, illinc a Burgundiæ Duce armis belloque preſſi haud dubie hoſtium numero ſuccubuiſſent.

§. XXXI.

Sæcul. XV. A.C. 1474.

§. XXXI.

Novesio urbi auxilia ab Imperatore missa.

Interim jam septimum in mensem arcta satis effluebat obsidio. Nihilominus Colonienses & Hermani Principis amici sexdecim armatorum millia contrahunt, ac tentoria e regione Burgundici exercitus figunt, solo Rheno utriusque exercitus castra intersecante. Imperator quoque valido agmine laboranti urbi subsidio venit, missoque in Gallias Legato Regem hortatur, ut ipsi cum viginti bellatorum millibus præsto esset. Rex spem verbis fovebat, nunquam tamen promissum exequi statuit, partim quod apertum cum Burgundo bellum, quamdiu posset, declinare intentus esset, partim quod ad omnem horam infestum Anglorum exscensum in Franciam pertimesceret. Quare nil amplius egit, quam quod Cæsaris Legatum multis benevolentiæ signis, & quadringentorum aureorum dono auctum remitteret, atque eidem itineris comitem daret Tercelinum de Brossa, cui injunctum, ut ad Burgundiæ Ducis ditiones junctis viribus occupandas Imperatoris animum incenderet, ac nomine Ludovici polliceretur, quod Rex duntaxat eas sibi reservaturus esset Provincias, quæ Gallici

Sæcul. XV. A.C. 1474.

lici juris forent, ceteras vero omnes libere Friderico relinquere vellet. Ad hæc repoſuit Imperator, *pellem urſo nondum occiſo, ſeu prædam in anteceſſum dividere, ridiculum eſſe.* Cum autem Ludovicus XI. potiſſimum eo tempore timeret, ne Burgundo Anglis juncto ſibi tota belli moles incumberet, in eundem novos concitavit inimicos, Lotharingiæ Ducem, Sigismundum Auſtriacum, Helvetios, & Imperii urbes ad Rhenum ſitas.

§. XXXII.

Bellum per Lotharingiæ Ducem Burgundo indictum.

Commin. lib. 4. cap. 2.

Lotharingiæ Dux, cujus hic mentionem facimus, erat Renatus Ferri ſeu Friderici Valdemontii Comitis Filius, & Nepos Renati Siciliæ regis, qui eidem Lotharingiæ Ducatum ceſſerat, eoquod ille hæreditatis portio eſſet Jolandæ Matris ſuæ, necnon Iſabellæ de Lotharingia aviæ ſuæ, quæ Renati Siciliæ Regis conjux erat. Juvenis hic Princeps quidem firma ſatis adhuc pace cum Burgundo fruebatur; cum vero eum minime lateret, quod Burgundus varie quæſito obtentu ejus ditiones occupare moliretur, hinc ad id ſtimulante Ludovico XI., copias ſuas in aciem eduxit, bellumque Bur-

Burgundo nunciavit, hancque in rem fecialem Novesium misit, demum in Burgundiam populabundus excurrit, & Petrafortem munitissimum quoddam castellum secundo lapide Nancejo, quod Lotharingiæ caput est, dissitum occupat, ac penitus solo æquat. Nec tamen inde Burgundus animo fractus, Novesii obsidionem solvebat, sed omnibus, qui ei exponebant, quod exercitus animo & numero exhaustus, & Provinciæ ejus fœde devastatæ, ac præter annonam advehendi difficultatem expensæ, quas sustinere cogeretur, ferme immensæ essent, nihilominus Dux cunctis intrepide respondit, agi de honore suo, nec se sine suo dispendio obsidionem solvere posse, etsi ea solidum adhuc annum teneret, proin potius paratum se esse ante Novesii mœnia mortem oppetere, quam a cæpto desistere.

Sæcul. XV. A.C 1474.

Pierre-forte

§. XXXIII.

Sigismundi Austriaci irruptio in Ferretanum Comitatum.

Alter adhuc hostis Sigismundus Austriæ Dux Burgundo instabat. Hic acceptis centum florenorum millibus eidem Ferretanum Comitatum pignori relinquebat; cum vero Sigismundus prole careret, ac in luxum immoderatius effusus

Sæcul. XV. A.C.1474.

sus esset; hinc vix spes supererat, quod vel unquam ditionem oppignoratam redimere vellet, quamvis tabulæ hanc in rem scriptæ disertis verbis hanc complecterentur conditionem: quod Comitatus, nisi a Sigismundo redimeretur, Ducis dominio cederet. Ceterum eædem hæ tabulæ neglectæ cujusdam conditionis vitio scatebant, quo tamen Ludovicus XI. in rem suam opportune utebatur; Legibus enim imperii sancitum erat, ne ullus Princeps beneficiarium Imperii Germanici prædium inconsulto Cæsare alienaret: hujus autem consensum impetrare neglexerat Burgundus, quem tamen haud dubie obtinuisset, si debitas solvisset pecunias. Delata est hujus rei notitia ad Sigismundum, qui obtento honesto belli prætextu, eo promptius se se conspirationi in Burgundum conflatæ addixit, quo magis sibi perspectum habebat, nihil ardentius a fœderatis desiderari, quam nominis sui auctoritatem, ut rursus in præfati Comitatus possessionem restitui posset.

§. XXXIV.

Alterum Ludovici XI. fœdus cum Helvetiis.

Tandem etiam Helvetii, ac omnes Imperii urbes ad Rhenum sitæ, Ludovici

vici XI. impulsu in Burgundiæ Ducem concitantur, atque in eum arma capessunt. Helvetios Rex ad exequenda sua consilia in societatem vocare jam dudum volutabat animo; obstabant tamen bella, quibus ipsimet adversus Basileam, Argentinam & nonnullas alias urbes impliciti erant. Ergo Rex pacis conciliatorem agere aggreditur, valuitque successus; sed aliud adhuc, nec illud spernendum consiliorum cursum morabatur impedimentum; ardebat quippe bellum Helvetios inter & Sigismundum; cum enim isti Sigismundo adverso Marte dimicanti Ruperti - villam, Diessenhofam, Frewensseldam, & Tirgobiensem tractum eripuissent, & brevi tempore hunc Ducem omnibus suis ditionibus exuere sperarent, nil certius esse videbatur, quam quod iidem victoriis inflati quascunque demum, etiam honestissimas pacis conditiones rejecturi essent. Omnem pariter concordiæ ineundæ spem præcidebat implacabile Sigismundi odium, quo Helvetios tanquam rebelles suæ domus subditos insectabatur. Nihilominus Ludovici dexteritas superatis omnibus hisce obstaculis pacem, animorumque reconciliationem obtinebat, atque ipse cum Helvetiis fœdus, tot anxiis a se concupitum votis inibat, cujus tamen articuli non nisi anno posteriore firmati

Sæcul. XV. A.C. 1474.

Sæcul. XV. A.C.1474.

sunt. Burgundus compertis omnibus hisce Ludovici consiliis adversum se conflatis, veneno Regem e medio tollere tentabat, ministro ad parricidium selecto quodam Juvene, qui Joannes Harditus dictus cujusdam mercatoris famulus erat; ast constans fides cujusdam regii coqui, nomine Collineti, facinus detexit; Captus igitur Harditus, ac sceleris veritatem tormentorum vi confessus, in quatuor partes dissectus est, postea corporis membra ad totidem urbes delata, ædesque hujus scelerati solo æquatæ sunt. Ita Belleforestus: Mayerus tamen hujus criminis suspicionem a Burgundo amoliri conatur.

Belleforest. l. 5. c. 137. Mayer Hist. Fland. l. 17.

§. XXXV.

Fridericus secundus Ferdinandi Filius in Burgundiam profectus.

Papiens. epist. 590.

Hoc anno Fridericus secundo genitus Ferdinandi Neapolis Regis Filius ineunte mense Novembri Romam venit, inde in Burgundiam profecturus. Huic unicus duntaxat Cardinalis tit. S. Petri ad vincula Nepos Pontificis obviam processit, eumque ad Basilicam Vaticanam conduxit, comitantibus illum de more Prælatis, & Cardinalium familiaribus. Fridericus in Senatum secretum admissus toto, quo cum Pontifice colloquebatur

batur, tempore in genua provolutus permanſit. Inde ſurgens ad Cardinales ſeſe convertit, ac ſingulos ſpeciatim in eorum ſedibus poſitos complexu, & oſculo honorabat. Poſtera die eosdem domi inviſit, idemque humanitatis officium ipſe viciſſim ab omnibus accepit, excepto ſolo Cardinale S. Sabinæ. Tandem Roma abiens, Burgundiæ Ducem acceſſit, ubi usque ad Menſem Junium anni milleſimi quadringenteſimi ſeptuageſimi ſexti diverſatus eſt. Quorumdam Scriptorum conjectura eſt, Fridericum hoc iter ſuſcepiſſe eo animo, ut Burgundiæ Filiam ſibi in uxorem depoſceret, ſed inane eſt eorum commentum. Sæcul. XV. A.C. 1474

§. XXXVI.

Cardinalis Aquilejenſis a ſua ſeptentrionali Legatione redux.

Tandem Cardinalis Aquilejenſis a Pontifice Legatus in Septentrionales plagas miſſus, inde redux hoc anno milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto die decima quinta Novembris Romam venit. Triginta menſes Legatione ſua functus, pluribus negotiis diſtentus erat, pacemque inter Hungariæ & Poloniæ Reges reddere conabatur, idque non ſine magnis laboribus perfecit. Navabat ſuam quoque operam in componen-

Sæcul. XV. A. C. 1474.

dis diffidiis, quibus Haſſiæ Landgravius & Rupertus de Colonienſi Archiepiſcopatu contendentes inter ſe collidebantur, eodemque tempore lites diremit, quæ ex horum æmulatione inter Imperatorem & Burgundiæ Ducem exortæ fuere. Tam gravia negotia Legatum præter expectationem ſuam diutius in hiſce regionibus detinebant: Aſt inde eo magis acceptus erat ipſius reditus. Romam delatus in Sanctiore Patrum Senatu a Pontifice hanc in rem convocato de rebus in ſua Legatione geſtis rationem reddidit, petiitque veniam, quod nec imperio Pontificis, nec Cardinalium exſpectationi, ut ajebat, plene ſatisfeciſſet: Papa, Legati Zelo, ac ejus in Chriſtianam Rempublicam amore plurimum dilaudato, ſimul cum Cardinalibus eidem gratias verbis valde honorificis egit, eumque in laboris ſui præmium Prænestino Epiſcopatu decoravit, quam Sedem tenuit usque ad annum milleſimum quadringenteſimum nonageſimum, quo etiam beato fine quievit.

§. XXXVII.

Pax inter Hungaros atque Polonos.

In hiſce Regnis potiſſimum hujus Cardinalis laboribus optatus adſpirabat ſucceſſus; Pax enim Hungariæ inter ac Poloniæ Reges feliciter confecta eſt. Hujus

Hujus rei Nuntium Aquilejenſis exiguo poſt reditum ſuum tempore velut gratum Legationis ſuæ fructum Romæ accepit. Ipſe Matthias Rex ad Pontificem ac Principes literas dedit, quibus pacem ſtabilitam ſignificat, ſimulque gloriatur, quod funditus Polonorum & Bohemorum copias delere potuiſſet, niſi Chriſtianum Regem Chriſtianorum etiamſi hoſtium miſereri decuiſſet. Forte ſumma armorum ſuorum fiducia deceptus, rem verbis nimium extulit. Certum nihilominus eſt, Matthiam militari experientia, ac aſſidua armorum exercitatione longe præſtantiorem fuiſſe Caſimiro Poloniæ, & Wladislao Bohemiæ Regibus, quorum poſterior adoleſcens erat, adhuc rerum inexpertus. His autem conditionibus pax concluſa eſt: Matthias Moraviam & Sileſiam Provincias, Wladislaus Bohemiam atque Luſatiam poſſideat, &, ſi alteruter absque liberis decederet, qui vita ſuperſtes eſt, univerſis potiatur, atque interim uterque Regni Bohemiæ titulum gerat. Legibus hiſce utrinque firmatis Wladislaus Pragam revertitur, ubi Huſſitæ in eum ſeditionem conflarunt, atque usque eo temeritatis devenerunt, ut ipſum Regno pellere minarentur. Hujus conjurationis Matthias in ſuſpicionem quodammodo vocabatur.

Sæcul. XV. A.C. 1474.

Bonfin. l. 4. dec. 3.

Sæcul. XV. A.C. 1474.

§. XXXVIII.

Inania Usumcassani promissa.

Venetorum Legatus ad Usumcassanum Regem Persarum missus, in Europam reversus est, unacum aliis ejusdem Regis Oratoribus, qui ceteros Principes, quibus Christianæ Reipublicæ salus cordi esset, adversus Turcas incitarent. Ampla erant horum Oratorum promissa, ac inter cetera Regis sui potentiam admodum jactitantes, eum proximo Vere Mahometis copias cum decies centenis armatorum millibus aggressurum spondent. Offerebant insuper in uxorem uni ex Casimiri Regis Poloni filiis ipsius Usumcassani Filiam, quam ex Catharina Trapezuntini Imperatoris Filia susceperat; sed vana, ac nonnisi grandiloqua Casimiro ea Legatio videbatur; unde Persis his Legatis haud aliud responsum dedit, quam se per suos Legatos Usumcassano responsurum. His dictis, hosce Oratores Romam deduci jussit, ubi non minus ampla jactitabant promissa, sed nec major illis ibidem fides habita est, præcipue, cum ante omnia Regi suo ingentem pecuniarum vim suppeditari, eique imperii Trapezuntini, quod ejus uxori debebatur, dominium promitti postularent. Communior Historicorum opinio

Michov. l. 24. cap. 70. Cromer. l. 28

opinio est, quod Usumcassanus nihil ultra adversus Turcas tentaverit, eoquod praepeditus fuisset ab ejus filio natu minori, qui seditione mota Patris sui, quem fatis functum falsus rumor nuntiabat, Regnum invaserat; hic postquam Patrem suum adhuc in vivis esse compererat, cum de obtinenda rebellionis suae venia desperaret, ad Mahometem Constantinopolin confugit, ab eoque auxiliis adjutus, Patrem Regno pellere conatus est; ast a Satrapis comprehensus, ob seditionis crimen ab ipsomet Patre suo extremo supplicio mulctatus est. Sæcul. XV A.C. 1474.

§. XXXIX.

Venetorum classis adversus Turcas.

Turcae ampliandi imperii sui aviditate stimulati, Scodram Albaniae urbem octoginta millium exercitu cingebant. Mocenicus tum in Mondonensi portu agebat; sed comperto urbis periculo in Albaniam rupta omni mora contendit, ut laboranti civitati, in cujus salute maximum Venetis momentum erat, promptum afferret auxilium; magnam quoque servatae urbis partem invicto Antonii Lauredani Scodrae Praefecti animo, ac providae ejus sollicitudini debebant Veneti, nec minori fortitudinis laude Cives Christiani urbem propugnabant; licet

Sæcul. XV. A.C. 1474.

cet enim graviter aquarum inopia premerentur, tanto tamen impetu, ac magnanimo periculi, mortisque contemptu ex urbe in Turcas effundebantur, ut ferro per hostium agmina sibi viam aperientes, libere aquam advehere potuerint. Tandem etiam Turcæ obsidionem solvere compulsi sunt, desideratis suorum quam plurimis. Mocenicus, qui in hac expeditione nullam impigri Ducis partem omiserat, in patriam reversus, communi omnium suffragio Dux in locum Nicolai Marcelli paulo antea demortui salutatus est; classi autem Antonius Lauredanus cum summa potestate præficiebatur.

§. XL.

Res Castellæ Regni.

Mariana lib. 240.

Sabellic. 3. dec. 10.

Hoc anno ingens contentio inter Comitem Beneventanum, & Sentillanum Marchionem exorta Regiam Castellæ Curiam in diversa abstraxit studia. Utraque factio ad arma conclamat, & ipse Rex copias suas in aciem educere compellitur, ut pacem inter dissidentes armis revocaret. Villenæ Marchio, postquam in gratiam rediit, Regem ad locum, qui

Truxillo.

Turris Julia dicitur, comitatur; sperabat enim, cives Regis sui auctoritate ac præsentia facile ad urbis deditionem adigendos. Ast, cum Gratianus arcis Præfectus

fectus, Regis sui jussis obtemperare recu- Sæcul. XV.
saret, Henricus loco abire, ac Madri- A.C. 1474.
tum reverti cogebatur; Marchio tamen interea ad San-Crucem, quæ urbs est secundo lapide a Turri Julia distans, remanebat, ut cum Gratiano de reddenda urbe ageret, quam ille etiam Marchioni restituit, oppido S. Felicis in ejus locum dato, cujus dominium postea Gratianus in magnanimitatis suæ præmium accepit. Adhuc de firmandis concordiæ legibus agebatur, cum Marchio ulcere in faucibus aperto, quod demum in hæmorrhagiam degenerabat, e vivis ereptus est. Ejusdem filius provida sagacitate Patris mortem celabat, donec conventa utrinque executioni data essent. Rex, ut circumspectam hujus fidem remuneraretur, eidem omnes Præfecturas, quibus Pater ejus potiebatur, asseruit, adjecta insuper suprema oppidi S. Jacobi jurisdictione.

§. XLI.

Henrici IV. Castellæ Regis obitus.

Hæc fuit postrema Henrici expeditio; paucis enim post diebus, cum Segobiæ cum Ferdinando Rege & Isabella Infante ambulatum iret, repentinis lateris doloribus corripiebatur: cum vero ad morbi vehementiam nova in dies fieret accessio, quantocius ad Regiam transferri

Sæcul. XV. A.C. 1474

debuit. Populus fati novitate perculsus, venenum Regi propinatum fuisse spargebat, & confestim publicæ preces, solemnesque supplicationes per universum Regnum pro recuperanda Regis salute decernebantur. Enimvero laxata non nihil morbi vi pristinæ sanitatis spes affulgebat: Quare Ministri propitio hoc temporis momento utendum rati, Regem urgent, ut solidam inter ipsummet & Ferdinandum Arragonium pacem stabiliret, atque Isabellam Infantem Regni sui hæredem scriberet, id justum æquumque esse affirmantes. Verum nullis eorum precibus ad hoc adduci poterat; unde ingens animorum dissensio, ac creberrimæ exortæ sunt turbæ, quarum agitatione morbus adeo ingravescebat, ut Rex Madritum reverti compulsus, ibidem die Dominica undecima Novembris animam Deo redderet, anno ætatis suæ quadragesimo quinto, Regni vigesimo primo. Nullum equidem solemne conscripsit testamentum; morti tamen proximus a Sacerdote, quem a confessionibus habebat, interrogatus, quem sibi successorem nominaret, respondit, se Joannam, velut legitimam filiam suam agnoscere, illi proin Regnum & diadema relinquere. Verum hæc declaratio tantum efficere non poterat, ut Hispanis persuasum esset, quod Joanna legitima Henrici filia fuerit. In

In ejusdem laudes plurimum excurrit Rodericus Santius Palentiæ in Hiſpania Epiſcopus, qui etiam in hujus Regis obitu hiſtoriam ſuam abſolvit. Hunc poſtea Paulus II. Caſtri S. Angeli Romæ Præfectum creavit. Sæcul. XV. A.C. 1474.

§. XLII.

Diſſidium in Caſtella de Succeſſione Iſabellæ.

Rege Henrico fatis functo, atroci bello flagrabat Caſtella. Eo tempore Iſabella Segobiæ agebat, quam honorandi ſtudio adibant Cardinalis Hiſpaniæ, Alfonſus Henriquez ſummus militiæ apud Caſtellanos Præfectus, Sentillana Marchio, Dux Albenſis, Regni Conneſtabilis, Cueva Albuquercii Dux, Comes de Treſigno, pluresque alii, qui omnes Iſabellam tanquam Caſtellæ & Legionis Reginam venerabantur. Nec ſegnius primariæ Regni urbes ſuos ad eam ablegant Oratores, qui ſubmiſſionis ac obſequii homagium deferrent. Ex altera parte Villena Marchio Pacheconis filius, Anevalenſis Dux, Rodericus Tellez, Comes de Aregna, & magnus Calatravæ Magiſter Joannam velut Reginam ſalutabant. Ferdinandus, qui tum cum Patre ſuo Cæſar Auguſtæ hærebat, vix com-

Sæcul. XV. A.C. 1474.

comperto Henrici leviri sui obitu, protinus Segobiam venit, ut uxoris suæ jura tueretur.

§. XLIII.

Ordinum comitia; necnon Ferdinandum inter & Isabellam conventa.

Magna inter Proceres animorum contentione agitabatur quæstio, an Ferdinandus proprio vel non nisi uxorio nomine tanquam Isabellæ maritus in Regno Castellæ succederet. Hanc in rem coguntur Ordinum comitia, ubi inter Proceres conventum, fœminas e linea recta descendentes jure successionis potiores esse masculis lineæ collateralis, idque antiquis, crebrisque hæreditatis fœmineæ exemplis comprobarunt. Nihilominus Isabella, ut suum in Ferdinandum amorem, ac sinceram cum conjuge suo unionem luculento demonstraret argumento, gratum, ratumque habebat, ut Ferdinandus sibi in regiminis consortium adsciscerétur, ac deinceps in Regiis tabulis, edictis, ac monetis prius Ferdinandi, dein Isabellæ nomen exprimeretur, atque in gentilitio Castellæ scuto Arragoniæ insignia adjungerentur; præterea sancitum, ut Isabellæ nomine omnes Castellæ arces obtinerentur, ac quæstores vectigalia administrarent; beneficia

neficia ecclesiastica ad Reginæ voluntatem sub utriusque nomine conferrentur, populi ab ambobus, quando in eodem loco morantur, jus sibi dici peterent; si vero separati agunt, quo loco alteruter esset, suo quisque nomine justitiam administraret. Cunctis ita compositis Regni Proceres animum adjecerunt ad tollendos quosdam abusus, qui tam in justitiæ, quam ærarii regii administratione sub priori regimine irrepserant. Præterea solemnem decernunt legationem ad Ludovicum XI. Galliarum Regem, ut avita amicitiæ fœdera innovarentur, simulque Ruscinonensis Comitatus restitutio peteretur. Verum Rex, cum pro temporum ratione privatis semper commodis suis intentus esset, non solum Legatorum petito surdas præbebat aures, sed etiam adhuc alias urbes sibi subjicere animo agitabat, cum interea Ferdinandus & Isabella, ut solium suum firmarent, solliciti intestinis tumultibus agitarentur. Sæcul. XV. A.C. 1474.

§. XLIV.

Simeon Græco Patriarchatu Constantinopolitano exutus.

Ad finem hujus anni revocanda censetur expulsio Simeonis Græci Patriarchæ Constantinopolitani, qui cum Patriar-

Sæcul. XV. A.C 1474. triarchalem Sedem vix triennium & paulo amplius tenuisset, iniquis artibus Raphaelis Serviæ Monachi inde pulsus est; Hic enim pro solo ingressu quingentos aureos nonnullis Turcici Imperii Proceribus, ac quotannis pro tributo duo aureorum millia pollicitus erat. Hanc conditionem Mahometes lætanter acceptat, moxque Simeonem Sede dejici jubet, atque in ejus locum Raphaelem subrogat, quanquam hic rudis, & linguæ græcæ penitus ignarus, adeo ebrietati ac crapulæ deditus esset, ut nunquam sobrius, semper temulentus a vino conspiceretur. Unde cum omnium in se odium concitasset, pauciſſimi Episcopi inaugurationi ejus intererant, & Sacerdotes non nisi metu coacti in sacris obeundis ei communicare sustinuerunt. Transacto tandem uno Sedis anno, cum promissum tributum, unde solveret, non haberet, conjectus in carcerem est, ex quo prodeundi facultatem unice obtinebat, ut stipem pro tributi solutione ostiatim mendicare posset, catenna ferrea, & Turcarum satellitio cinctus. Brevi tamen indignus hic Patriarcha misere vitam exuit.

§. XLV.

Solemne Jubilæum Romæ celebratum.

In vigilia Dominicæ Nativitatis Romæ datum

datum est initium sacro anno, cujus festivitatem summus Pontifex ad annum Christi millesimum quadringentesimum septuagesimum quintum indixit, & imposterum semper post emensum viginti quinque annorum spatium celebrari voluit. Fidelium, qui Romam ad consequendam peccatorum veniam concurrere solent, longe major fuisset frequentia, nisi Francia, Anglia, Hispania, Hungaria, & Polonia bello flagrassent. Sæcul. XV. A.C. 1474.

Ciacon. & Onuphr. in Sixto IV. Villorel. in Jubil. 7.

§. XLVI.

Equus phaleratus in tributum pro Regno Neapolis Pontifici oblatus.

Inter omnes, qui Romam petebant, eminuit Ferdinandus Neapolis Rex, cui Pontifex suam ut demonstraret benevolentiam, annuum censum Ecclesiæ Romanæ debitum remisit, ea tamen lege, ut ad singulos annos album offerret *Asturconem*, ita vocant equum album phaleris, ceterisque instrumentis ornatum, & hunc quidem daret tributi nomine, quo hujus Regni dominium Sedi Apostolicæ beneficiario jure proprium acceptasse profiteretur. Hæc solemnitas ad hunc usque diem celebrari solet, vocaturque a Romanis *la Chinea*, seu equi phalerati donatio, quem in vigilia, aut ipso die festo SS. Apostolorum Petri & Pauli

Secul. XV. A.C.1474. Pauli Regis Legatus Pontifici quotannis offert.

Palmerius in Chron.

Nonnullorum Scriptorum opinio fuit, veniſſe Ferdinandum Romam ſub ſpecie quidem Jubilæi; re ipſa tamen hoc obtentu uſum, ut fœdus inter Venetos, Mediolanenſium Ducem, & Florentinos initum ſolveret. Id quoque poſtmodum factum fuiſſe conſtat. Ceterum ad anni ſancti ſolemnitatem pariter Romam adiit Catharina Boſniæ Regina quadraginta equitibus ſtipata, Hanc Pontifex ſummis honoribus excepit, eidemque omnes, quoscunque demum fecerat, ſumptus liberaliter ſuppeditavit. Referunt Scriptores, quod hæc Regina usque ad obitum ſuum Romæ ſubſtiterit. Sacra etiam limina Apoſtolorum viſitabat Rex Boſniæ & Walachiæ, licet ſenio confectus eſſet: an vero id hoc ipſo jubilæi anno fecerit, ignoratur. Advenit quoque Carolina Cypri Regina. Conceſſit quoque Sixtus Papa idem Jubilæum Caſtellæ Regi, atque Reginæ, aliisque Principibus Romam adire præpeditis, addita tamen conditione, ut nonnullas viſitarent Eccleſias, aliaque pietatis opera ab ipſo præſcripta exercerent.

§. XLVII.

Sæcul. XV.
A. C. 1475.

§. XLVII.

Vaivodæ Moldaviæ victoria de Turcis.

Cum Mahometes cum ingenti exercitu centum viginti millium Turcarum Moldaviam invasisset, Vaivoda seu Palatinus, licet nonnisi quadraginta circiter millia armatorum haberet, hosti suo obviam processit. Toto mense Januario frequenti decertabatur prælio, Turcis semper devictis, adeo, ut eorum exercitus licet numero præstantissimus esset, magna clade prosterneretur, quatuor Bassis seu belli Præfectis in hac pugna desideratis, ac vexillis centum, & amplius amissis. Moderate admodum hujus victoriæ gloria Vaivoda utebatur, solique Deo acceptam referens, totum deinceps quatriduum ab omni præter panem & aquam alimento abstinuit, ac Summo Pontifici, necnon Poloniæ & Hungariæ Regibus spolii ab hoste occupati partem submisit. Sub idem ferme tempus Turcæ Naupactum urbem triginta armatorum millibus cingunt, obsessosque continuis irruptionibus solidis octo mensibus lacessunt, tandem vero a Lauredano Venetorum Præfecto obsidionem solvere compulsi, recta ad Insulam Lemnos contendunt, eandem oppugnaturi. Cum vero nihil propius esset,

Michov. l. 4. c. 70.
Cromer. l. 28

Bonfin. 4. dec. 3. in fine.
Michov. c. 71

Secul. XV. A.C. 1475.

quam ut obsessi hostium impetus sustinendo impares succumberent, idem Lauredanus opportuno auxilio occurrit, eosque pulsis Turcarum copiis periculo exemit. Ferunt tamen, præcipuam servatæ hujus Insulæ partem deberi cuidam puellæ Marullæ nomine; illa enim nova hujus ævi Heroina, Janiffaris jamjam in urbem erumpentibus, cæsoque ante oppidi portas Patre suo, protinus armata accurrit, & per medios enses in Turcas tam virili audacia irruit, ut obsessi puellæ fortitudine accensi, restaurato prælio barbaros in fugam agerent, urbemque liberarent, Turcarum plurimis trucidatis.

§. XLVIII.

Caffa a Turcis capta ex Genuensium culpa.

Mahometes propter acceptam cladem de furore suo adeo nihil remittebat, ut etiam Crojam urbem obsidione premeret; prima hujus expeditionis auspicia Christianis secunda fluebant; quippe jamjam duo castra ad cingendam urbem a Turcis erecta occupabant. Ast prædæ aviditas Victores vicit; Turcæ enim prius fuga dilapsi, dum Venetos magis spoliis quam periculo intentos, ac soluto militari ordine hinc inde dispersos cernunt, auctis certatim viribus, omissam antea

antea pugnam reſtaurant, ac Chriſtianos profligant; Fruſtra Contarinus Albaniæ Gubernator diſſipatas ſuorum copias colligere conatur, imo & ipſe poſt diuturnum, & acre certamen occumbit. Præterea paulo poſt Turcæ ex inſidiis capiunt urbem Caffa, quæ Theodoſia olim dicta, in Tartaria minori ad pontum Euxinum ex parte veteris Boſphori ſeu Freti Cimerii ſita erat. Hanc Genuenſes in ſæculo tertio decimo, tempore ſacræ expeditionis, ac Imperii Orientalis ad interitum declinantis ſuo ſubjecerunt dominio. Ibi proximus erat portus totius Euxini Ponti longe celeberrimus, ac Genuenſibus admodum proficuus; ſtationem enim habebat non minus commodam, quam nautis tutiſſimam, unde inter omnes maris nigri portus emporium merito celebratur, mercaturæ opportunitate longe præſtantiſſimum. Aſt tot commodorum jacturam Genuenſes adſcribere debebant partim avaritiæ quorum dam ex ipſis, partim perfidiæ cujusdam Gubernatoris, quem ibidem Tartarorum Rex Genuenſibus fœdere junctus conſtituebat; cum enim præfatus Gubernator, qui multa prædia in hac inſula poſſidebat, ac jam antea cum valida Tartarorum manu urbem obſidebat, impenſius peteret, ut ei Mahometes novas militum ſuppetias ſubmit-

Sæcul. XV. A.C 1475.

Foliet. l. II.

Papienſ. epiſt. 641.

Leunclav. Pand. Turc. c. 147.

Sæcul. XV. A.C.1475.

mitteret, quantocius Sultanus Achmetem Baſſam cum claſſe quingentarum fere navium, quæ pro Cretenſis Inſulæ expugnatione fuerant inſtructæ, eo contendere juſſit. Obſeſſi hiſce Turcarum copiis arctius undique cincti poſt paucorum dierum obſidionem urbis deditionem facere compelluntur, capto etiam ipſo Tartarorum Rege, qui unacum duobus ſuis fratribus, ac nonnullis Genuenſibus nobilitate inclytis ibidem incluſus erat. Hi omnes unacum præcipuis urbis civibus Conſtantinopolim captivi abſtrahebantur, ac demum tota illa regio in Mahometis poteſtatem redigebatur. Horum fatale fatum ingentem Polonis incuſſit terrorem, indeque totus, qua late patet, Oriens innumeris tumultibus ardebat.

§. XLIX.

Avenionènſis Eccleſia in Metropolitanam erecta.

Naugier. Hiſt Eccl. Avenion. S. Marth. Gallia Chriſtiana. Bouche hiſt. Provinc.

Ad hunc quoque annum revocari poſſe videtur Avenionenſis Eccleſiæ in Metropolitanam erectio a Sixto IV. Pontifice facta, qui eidem Carpentoractenſem, Cabillonenſem, & Vaſionenſem Epiſcopos in Suffraganeos dedit. Olim hæc urbs ſedes erat Epiſcopalis Arelatenſi Archiepiſcopo ſubjecta, ubi celebre erat Capitulum, cujus Canonici

Anno

Anno Domini milleſimo nonageſimo ſexto præſente Urbano II. ſummo Pontifice Regulam S. Auguſtini profitebantur; anno autem ſupra milleſimum quadringenteſimo octogeſimo primo a Sixto IV. ad ſæcularium Clericorum ſtatum reducebantur. Eorum Eccleſia Metropolitana ſub invocatione B. V. M. exſtructa tam vetuſtate, quam magnificentia celebris primum illius Epiſcopum veneratur Sanctum Rufum: Primus vero illius Archiepiſcopus erat Julianus de Ruverre, qui poſtea ſummus Pontifex creatus nomen Julii II. aſſumpſit, ac ibidem ſequenti anno milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſexto die vigeſima ſecunda Menſis Auguſti Collegium condidit, quod ab ejus nomine Ruverreum nuncupatur. Sæcul. XV. A.C. 1475.

§. L.

Alphonſus Luſitaniæ Rex jurium Joannæ Caſtellanæ vindex.

Hoc anno Caſtellæ Regi, ac Reginæ atrociſſimum imminebat bellum adverſus fautores Joannæ, quam Henricus ejus Pater morti proximus hæredem dicebat. Villenæ Marchio, cum probe intelligeret, Iſabellam jure ſuo in Caſtellæ Regnum nullo pacto potituram, niſi cujusdam exteri Principis potentia, atque auctoritate ſuffulta eſſet; hinc Alphonſi

Sæcul. XV. A.C. 1475

Lusitaniæ Regis, qui Joannæ Avunculus erat, auxilium implorabat, spe facta, si illam sibi in uxorem seligeret, Castellani imperii coronam ad eum devolvendam. Alphonsus, quæ ultro offerebantur, acceptare haud recusat, atque ad Ferdinandum & Isabellam Legatos mittit, qui Castellanum ac Legionense diadema repeterent; illud vero reddere nolentibus bellum nuntiarent. Ad hæc Ferdinandus & Isabella juncto consilio, animoque ad arma descendunt, & Rex veterem Castellam unacum Legionensi regno, Isabella vero suppetiis Albensis Ducis, & Toletani Infantis aucta Vandalitiam & Murciam tuendam suscepit.

§. LI.

Alphonsus Joannæ desponsus Rex Castellæ proclamatus.

Mariana, l. 24.

His ad bellum interea animum intendentibus, Villenæ Marchio Joannam ad urbem Placentiam comitatus est, & Alphonsus, qui ibidem jam antea advenerat, summo Pontifice propinquitatis impedimentum relaxante Joannam sibi despondet, & demum vi juris, quod ejus sponsa in regnum habebat, Rex Castellæ salutatur. Hic confestim cum quatuordecim peditum, ac quinque millibus equitum ad urbem, quæ Paxaugusta dicitur, proce-

procedit, indeque Tironem venit, ubi unacum Sponsa sua ultro exceptus est. Eodem fortunæ cursu Senticam, Pennafielam, & Bultanaciam urbes suis subjecit armis, Comite Beneventano, qui eum aggressurus accurrerat, in captivitatem abstracto. Sæcul. XV. A.C. 1475.

§. LII.

Sentica iterum capta, irritusque Ferdinandi conatus adversus Septam.

Cum Alphonsus Senticæ otiosus hæreret, urbis Gubernator, quem ibidem constituebat, per summam perfidiam faventibus noctis concubiæ tenebris Ferdinandi copiis liberum urbis ingressum concessit. Hæ Lusitanos ingenti cæde prosternuut, ipsumque Lusitaniæ Regem præcipiti fuga Tironem reverti compellunt; cum vero Joannes ejusdem Filius paucis post cladem diebus integram atque recentem militiam adduceret, uterque junctis viribus Senticam redintegrata obsidione premere aggrediuntur, irrito licet conatu. Interea Ferdinandus hostem alio avertere intentus, copias quasdam in Africam decernit, quæ Septam urbem expugnarent. Castellani, cum vix appulsi jamjam Mauros terra urbem tormentis quatere cernerent, ipsi

Sæcul. XV. A. C. 1475.

etiam eandem mari oppugnare aggrediuntur. Attamen Mauri haud temere veriti, ne capta Septa novum ipsis adversus Victores bellum ingrueret, per urbem transeundi copiam a Gubernatore postulant, polliciti, se toto impetu Castellanorum exercitum a tergo aggressuros. Hac conditione a Gubernatore minime acceptata, Mauri pedem referunt, ac ipsimet Castellani demum sese recipere coacti sunt, quam plurimis suorum desideratis.

§. LIII.

Galliarum Regis fœdus cum Helvetiis.

Sub idem tempus Galliarum Rex cum Helvetiis fœdus inibat. Illius articulos ipsimet Helvetii instruxerunt, atque inter eos hi tres præcipui erant. I. Hoc fœdus nonnisi decennio persistat, nisi saltem illud prorogare utrique parti bene visum fuerit. II. Sex millium aureorum pensio cuilibet Pago quotannis a Ludovico solvatur, & Helvetii semper pro certo stipendio tot milites, quot Regi opus essent, suppeditent. III. Hujus gentis Viri nunquam contra suos fœderatos dimicare, aut urbium vel propugnaculorum obsidiones suscipere compellantur. Fœdere utrinque firmato Rex Hel-

Helvetiis expoſuit, ſe Sigismundo priſti- Sæcul. XV.
nam Ferretani Comitatus poſſeſſionem A. C. 1475.
aſſerturum. Hi Regis conſilium ſibi gratum ratumque haberi reſpondebant, ea tamen lege, ut Sigismundus recuperato Comitatu illis perpetuam, liberamque facultatem concedat, ut per quatuor ejusdem Comitatus civitates, quandocunque ipſis vel armatis vel inermibus placuerit, tranſire valerent. Equidem Auſtriæ Dux huic conditioni acquieſcere renuebat, nihilominus ſe totum Ludovici XI. Regis arbitrio commiſit, ejusque hortatu eandem tandem acceptavit.

§. LIV.

Ferretanus Comitatus ab Helvetiis occupatus.

Helvetii ad recuperandum Comitatum tanta celeritate animum adjiciebant, ut intra unius noctis anguſtias parata haberent omnia; hinc cum inopinatus eſſet eorum adventus, & nemo propemodum obſiſteret, brevi Comitatum in ſuam poteſtatem redegerunt, ipſo Gubernatore, quem Burgundus præfecerat, capto unacum octingentis præſidiariis militibus, quos tamen Helvetii nullo ab eis exacto redemptionis pretio paulopoſt liberos dimittebant: Gubernatorem autem capite plectebant, ut hoſtiles incurſiones, quibus

Sæcul. XV. A.C. 1475.

olim eorum terras depopulabatur, ulciscerentur. Inde cum exercitu suo Burgundiæ Comitatum invadunt, & Blamontium atque Hericuriam urbes occupant, necnon fuso fugatoque milite provinciali, hostium more agros fœde devastant. Præterea Ludovicus, induciis Franciam inter & Burgundiæ Ducem exeuntibus, cum altera exercitus sui parte in Burgundiam movit, ipsumque Russinii Comitem hujus Provinciæ Gubernatorem Conneſtabilis S. Pauli filium haud procul a Grajo urbe profligavit, captumque abstraxit. Reliqua Gallici exercitus pars Tronquejam, Montem-desiderii, Raugam & Corbejam urbes prospero Marte expugnavit, & usque ad Atrebatensis civitatis mœnia penetravit, ibidemque omnes equestres copias incautius urbe erumpentes, ac longius abreptas cepit. Commissum est hoc prælium die vigesima Junii, cujus victoriæ magna pars Combrondio, Viro rei militaris scientia præstantissimo debebatur.

Roussy

Tronquoy

§. LV.

Novesii obsidio a Burgundo soluta.

Interea Burgundiæ Dux Novesium continuo obsidebat, certa spe concepta, illius deditionem jamjam proximam esse, eoquod

eoquod Imperator ac Germaniæ Princi- Sæcul. XV.
pes urbem obsidione liberare frustra ni- A.C 1475.
terentur. Cum ergo Dux in Novesii expugnatione gloriæ ac famæ suæ summam verti existimaret, inde non nisi capta urbe recedere statuit. Attamen Anglorum importunitas Burgundi consilia penitus evertit; hi enim jam dudum in Franciam, prout Burgundo promiserant, exscensionem parabant, sed hucusque ab ipso Duce rem differre rogabantur; nunc autem, cum dui, frustra tamen Burgundi adventum præstolarentur, ulteriorem moram pertæsi, eidem significarunt, se quantocius classem conscensuros, si igitur Caleti, exscensione facta, illum adhucdum obsidione Novesiensi distentum comperturi essent, omni cunctatione remota in patriam reversuros: Burgundus, quid consilii caperet, dubius hæsit, hinc certa proximæ victoriæ spe pellectus, illinc gravi, ne Angli fœdus rescinderent, metu agitatus. Vicit tamen pacta cum Anglis amicitia, unde Burgundus eo unice curas intendit, ut honesto quodam obtentu obsidionem solvere posset; Opportuno etiam accidit tempore, ut Sixtus IV. Pontifex Maximus Alexandrum Forolivii Episcopum legatum decerneret, qui pacem inter Ducem, atque Germanos conciliaret; hic litigantibus auctor erat, controversiæ inter

Secul. XV. A.C. 1475.

ter Hermanum Principem & Rupertum ob Coloniæ Archiepiscopatum exortæ decisionem Sanctitati suæ velut arbitro esse relinquendam, ac Novesium urbem quantocius Alexandro tradendam, ut illam usque ad exitum causæ servaret. Placuit utrique Legati consilium, quare nulla mora uterque exercitus castris suis excessit, Burgundi copiis Lotharingiam versus contendentibus.

§. LVI.

Bellum Galliarum Regi ab Anglis indictum.

Comin. l. 4. cap. 4.

Angli re comperta protinus naves conscendere parant, Caletum appulsuri, Rex tamen Eduardus, antequam Anglia excederet, fecialem nomine Jartierum præmisit cum literis ad Ludovicum XI. Galliarum Regem, quibus regnum Franciæ suum esse, proin sibi reddi postulabat; sin vero recusaret, bellum denuntiabat. Ludovicus remotis arbitris perlegit epistolam, ac paulo post Fecialem ad se venire jussit, eidemque hæc verba dixit: mihi haud quaquam incognitum est, quod Angliæ Rex a Burgundiæ & Britanniæ Ducibus, necnon a Connestabili Franciæ sollicitatus hanc expeditionem susceperit: nihilominus mihi persuasum est, quod classis ejus, cum tempestas jam-

jam

jam longius in Autumnum procurrat, & Burgundi vires annali Noveſii obſidione attritæ ſint, haud magnos auſus amplius efficere poſſit: Conneſtabilis vero, ut novo bello Franciam opprimeret, viribus longe impar eſt: inſuper hic nonniſi pacis turbator, fallax & ſubdolus homo, aliorum gratiam aucupatur, amicos ſibi conciliat, atque ab omnibus timeri unice exoptat, poſtremo tamen ad illius caſtra, in quo ampliorem privati ſui commodi quæſtusque ſpem ſibi pollicetur, tranſire paratus eſt; nil familiarius habet, quam nunc horum, mox aliorum partes ſequi, omnium vero crumenas exhaurire prima illius cura eſt, ut demum ipſe ſolus cum aliorum diſpendio diteſcere poſſit. Sæcul. XV. A.C. 1475.

§. LVII.

Fecialis Regis Angliæ ad Ludovici partes pertractus.

Plura alia Ludovicus dicebat, Fecialem Anglum inducturus, ut Regem ſuum ad pacem cum Gallis ineundam permoveret: Nec leve etiam verbis ſuis momentum adjecit, dum Jartierum trecentorum aureorum dono, ac triginta ulnis amphimalli rubro colore tincti munere auxit, ſpe facta, ſe eidem pace firmata, inſuper mille aureos donaturum. Regi Jartierus repoſuit, ſe quidem minime ſuis parti- *Commin. ibid.*

Secul. XV. A. C. 1475

partibus defuturum, ut Franciam inter & Angliam pax redderetur, opportunum tamen tempus exspectandum fore, donec Rex ejus Dominus mare trajeciſſet; exſcenſione autem facta, protinus fecialem eſſe ablegandum, qui pro Legatione ad Eduardum Regem decernenda publicæ fidei literas impetraret. Nec tamen primo Regem adeundum eſſe, ſed ante omnia Hawarti & Stanlaji opera utendum; ad horum enim præſcripta rem a Feciali Gallo eſſe pertractandam. Placuit Ludovico conſilium, quare Comminæo negotium dedit, ut hunc Eduardi deputatum, præciſa cum quocunque alio ſeorſim conferendi copia, ipſe ſolus familiari colloquio atque obſequio ſemper fovere ſtuderet, donec is adlectis viæ ſociis in Angliam deduceretur.

§. LVIII.

Regis Angliæ adventus Caletum.

Interea Rex Angliæ Dubri Caletum trajecit, ac trium hebdomadarum iter confecit; quamvis hæ urbes non niſi ſeptima inter ſe leuca diſtarent. Hunc adveniſſe, cum Burgundus intelligeret, protinus eum convenit, paucis duntaxat Nobilibus ſtipatus; hanc ob rem remiſſius & nullo ferme ſermone ambo ſeſe mutuo ſalutabant, eoquod Angli Burgundiæ

gundiæ Ducem cum valido exercitu ad- Sæcul. XV.
futurum ſperaſſent. Dux Eduardo hac A. C. 1475.
de re gravius conquerenti reſpondit, copias ad imperii ſui nutum præſto futuras, in Lotharingiam interim miſſas eſſe, ut impenſis hujus Ducis, a quo ad bellum provocatus eſſet, vires reſumerent; hoc dicto ambo primum Bonnoniam, demum Peronnam progreſſi ſunt, ubi Eduardo Regi, atque Burgundiæ Duci Nobilis de Crevilla, nomine Conneſtabilis S. Pauli proſperum adventum gratulabatur.

§. LIX.

Conneſtabilis oppidum S. Quintini Anglorum Regi cedere pollicitus.

Ibidem Crevilla Regi ac Duci hæc ſignificabat; Conneſtabilis Dominus meus oppidum S. Quintini nondum reſtituit; id enim iniquiſſimo factum fuiſſet tempore, eoquod clandeſtina, quæ cum Galliarum Rege fovet, conſilia in ore & oculis omnium fuiſſent; cum vero Anglorum copiæ jamjam advenerint, Conneſtabilis adeo conſiderate, ac circumſpecte cum Ludovico Rege haud amplius aget, ſed quantocius, ſi Burgundo bene viſum erit, oppidum S. Quintini Eduardo cedet. Poſthæc Crevilla Burgundiæ Duci

Sæcul. XV. A. C. 1475.

Duci literas Angliæ Regi inscriptas tradidit, in quibus Connestabilis Eduardum impense rogat, ut in omnibus, quæ ei Burgundus suggereret, aut sponderet, haud difficilior esset ad credendum, ac si eadem ex proprio Connestabilis ore perciperet.

§. LX.

Rex Angliæ aditu prohibitus.

Eduardus ampla hac securitatis fiducia delusus, concordi cum Duce opera consiliove exercitum suum ad urbem S. Quintini promovet, certa sibi spe facta, se ad primum adventus sui nuntium apertis undique portis exceptum iri. Attamen Connestabilis Eduardo urbis aditum adeo non concessit, ut etiam primos Anglorum ordines, cum urbi appropinquarent, excussis tormentorum globis peteret, ac præsidiario milite in eos erumpente, quadringentos ac ferme Anglorum quingentos trucidaret. Eduardus hanc contumeliam gravissime ferens, perfidiæ a Connestabili perpetratæ rationem a Burgundo reposcit, ac vix non eundem hujus indigni facinoris conscium postulat. Dux nil intentatum relinquit, ut Connestabilem culpa liberaret. Aft cuncta, quæ in ejus favorem attulit, rationum momenta non nisi latentis doli metum

metum in Anglorum animis auxerant, ipse etiam Burgundus sub idem tempus novam conceptæ contra se diffidentiæ materiam suppeditavit, ac suspicionem præbuit, se ab Anglorum partibus defectionem moliri, eoquod præcipiti consilio in Lotharingiam profectus, Regique valere jusso pollicitus esset, se ex hac Provincia copias suas revocaturum. Sæcul. XV. A. C. 1475.

§. LXI.

Famulus vestibus Fecialis indutus a Ludovico ad Eduardum missus, de pace acturus.

Exiguo post tempore hujus rei fama ad Ludovicum Galliarum Regem delata est, atque rumori fidem addidit confessio cujusdam famuli, qui olim ab obsequiis cujusdam ex Proceribus Regiis ab Anglis interceptus, in Gallias redire jussus est. Hunc Ludovicus primo exploratorem esse credebat, demum vero ab eo totam rei summam penitius edoctus est. Ergo opportunum adveniisse tempus credebat, quo consilia sibi ab Eduardi Regis Feciali data exequeretur; quapropter Philippo Comminæo injunxit, ut Hallesi seu de Sallesii, qui Merichonis de Ruppella filius erat, famulum conquireret, ab eodemque exploraret, an sub alieno Fecialis habitu personatus Ludovici nomine

Secul. XV. A.C. 1475.

mine Regem Angliæ adire auderet. Comminæus jussa exequitur; ast primo hujus famuli conspectu suspensus hæret, eumque ad gerenda tanti momenti negotia omnino ineptum suspicatur; hunc tamen juvenem Rex, licet non nisi unico eoque brevi sermone illius experimentum feciſſet, acri judicio, & humaniſſimis juxta ac blandis moribus præditum, proin ad subeundam hanc provinciam sat idoneum judicabat. Magna Famulum tenuit rei sibi propositæ admiratio, & quasi exanimis ad Comminæi pedes corruit; ejus tamen animus brevi erectus est ampla auri pollicitatione, atque spe officii, quo tributis in Rea Insula describendis præficeretur. Ergo Galliarum Regis conspectum subit, vestibus Fecialis induitur, ac mandatis instructus in Angliam proficiscitur.

§. LXII.

Pax Anglorum Regi a Feciali proposita.

Famulus iste ementitus fecialis habitum ad Anglorum castra pervenit. Ast mox comprehensus ad tentorium Regis ducitur, quî genus, unde domo, quid negotii haberet, interrogatus, se a Ludovico XI. missum respondit, ac multa, quæ Anglorum Regi referret, habere, sibique injunctum

Sæcul. XV. A.C. 1475.

ctum esse, ut cum Hawarto ac Stanlajo conferret. Rege tum prandente, fecialis quoque convivio excipitur, quo finito Regi sistitur. Non equidem demandatam sibi provinciam scripto tenebat; nihilominus consiliis ad negotium idoneis plene instructus, mira prudentia eloqui cæpit, declarans, Ludovicum Galliarum Regem a primis Regni sui auspiciis nil antiquius habuisse, omnique sollicitudine curasse, ut solida, constansque inter utrumque potentissimum Galliæ & Angliæ Regem pax & concordia firmaretur, hucusque tamen irrita fuisse omnia ejus consilia, vanosque conatus; nec tamen ipsum propterea a proposito adeo christiano recessurum, equidem eum quondam Varvicensi Comiti tutum in Regno suo asylum concessisse, id tamen non tam ex odio in Eduardum, quam in Burgundiæ Ducem, cui Comes acerbissime juxta ac gravissime adversaretur, factum fuisse; additque, Burgundum non alio ex fine in Franciam Anglos evocasse, quam ut a Ludovico pacem privatis suis commodis magis opportunam extorqueret, de cetero nec Britanniæ Ducem, nec Conneſtabilem magis sincero amicitiæ sensu Anglis favere. Si vero Eduardus seditiosos Gallos in suam fidem acciperet, facile ejusmodi exemplo Regem Christianissimum inductum iri, ut &

Secul. XV. A.C. 1475

ipse Angliæ rebelles, ac Lancastrienſis factionis capita ſuo muniret præſidio; inde vero Angliam longe gravioribus, quam hucusque in Francia eſſent, tumultibus involvi poſſe. Jam aliunde Eduardum tantis, tamque profuſis ſumptibus exhauſtum eſſe, ut eos ſibi a ſuis fœderatis unquam compenſari, vix ulla ſpes ſupereſſet; Burgundiæ ac Britanniæ Duces Eduardo, poſtquam eum aſſiduis, tamque validis precibus ad tentandam in Gallias irruptionem induxiſſent, datam fefelliſſe fidem, nec Eduardum poſthac ſanctioris fidelitatis religionem de eis ſperare poſſe. Tandem ſubjunxit, ſi cuncta hæc momenta juſta & æqua haberet Eduardus, Ludovicum XI, quantum in ipſo eſſet, ad componendam pacem primas acturum partes, ac de loco, ubi utriusque Nationis Deputati convenirent, communi conſilio conſultare, illum omnino paratum eſſe.

§. LXIII.

Pacis conſilia a Rege Angliæ acceptata.

Commin. l. 4. c. 7.

Cum Senatus Anglicus cuncta a Feciali propoſita unanimi conſilio rata haberet, quantocius pro Deputatis utrinque publicæ ſecuritatis literæ dabantur, atque utriusque Regis Oratores altera poſt acceptas

ceptas haſce literas die in quodam oppido prope Ambianum congrediebantur. Aderant Ludovici XI. nomine Borbonius Nothus ſupremus Gallicæ claſſis Præfectus, Admiralis, Sanpetrius, & Ebroicenſis Epiſcopus, qui Herberga vocabatur. Pro Angliæ Rege acceſſerant Hawartus, alius quidam nomine Chalangerus, & Mortonus Doctor, qui poſtea Angliæ Cancellarius, & Cantuarienſis Archiepiſcopus renuntiatus eſt. Sub primis congreſſus auſpiciis Angli quasdam pacis conditiones præſcribebant extra modum ſuperbas, ac inter ceteras Eduardo totum Galliarum Regnum, aut ſaltem Aquitanniam & Normanniam reſtitui petebant. Sæcul. XV. A.C. 1475.

§. LXIV.

Articuli pacis Gallias inter & Angliam.

Aſt Angli, utroque Rege pacem impenſius peroptante, brevi ad mitiora deſcendebant conſilia, & inter præcipuas concordiæ leges utrinque ſancitum, ut Ludovicus in Anglici exercitus ſtipendium, ac belli ſumptus Angliæ Regi ſeptuaginta duo aureorum millia numeraret; viciſſim Delphinus Franciæ Eduardi filiam tum nonniſi tres annos natam in uxorem acciperet, illa vero ſolidis novem annis us- *Till. in tract. Franc. & Angl.*

Sæcul. XV. A.C. 1475.

que ad nuptiarum solemnia dotis nomine cunctis frueretur Aquitanniæ proventibus, nisi Ludovico Regi præplaceret, eidem quotannis quinquaginta aureorum millia Londini solvenda assignare. Ipso autem connubii die uterque Sponsus Aquitanniæ dominio potiretur, atque inter Galliarum & Angliæ regna ad novem annos fœdus percuteretur, in quo Burgundiæ ac Britanniæ Duces, necnon alii quicunque Galli, qui ante pactorum subscriptionem ad arbitrium Anglorum nominari deberent, comprehenderentur.

Præterea inter utrumque Regem mutuo pacto convenit, ut arbiter constituatur, qui de eorum controversis juribus dijudicandi ac sententiam ferendi facultatem haberet, atque ille ter decies centena aureorum millia mulctæ nomine solveret, qui hujus judicio stare detrectaret. Præterea utrinque ad arma tam inferenda, quam repellenda fœdus erectum est, vi cujus emergente belli intestini tumultu, nec Ludovicus rebellibus Anglis, nec Eduardus Gallis seditionem moventibus auxilia ferre possent. His pactis subjunxerunt Anglorum Deputati, quod eorum Rex, ut luculentum finceri, atque ad pacem & Gallorum commoda propensi animi præberet testimonium, proditionis adversus Franciam adorna-

adornatæ Auctores Galliarum Regi non modo indicare, sed etiam evidentia perfidiæ argumenta producere velit. Sæcul. XV. A.C. 1475.

§. LXV.

Margarita Andegavensis libertati restituta, & in Franciam reversa.

Inter plurimas hujus fœderis prærogativas haud infima erat recuperata libertas Margaritæ Andegavensis, quæ Henrici IV. vidua ab Anglis libere dimissa in Gallias redeundi, ibique morandi copiam obtinuit, ubi etiam sexto vel septimo post adventum anno rebus humanis erepta est. Priusquam vero Anglia excederet, Eduardo jubente, omnibus juribus, quæ in Angliæ regnum sive demortui Mariti, sive dotis suæ, ac quocunque alio nomine habere prætenderat, nuntium mittere compulsa est.

§. LXVI.

Colloquium Piquiniacense inter ambos Reges.

Fœdere utrinque firmato Angliæ ac Galliarum Reges die vigesima Augusti prope Ambianum ad pontem Piquiniacum, solita mutuæ securitatis cautione præmissa, congressi sunt, ac privato collo-

Sæcul. XV. A. C. 1475.

quio inter se habito pacis articulos jurejurando confirmarunt: cum vero Ludovicus Britanniæ Ducis potentiam, ejusque vires adeo acciſas esse vellet, ut sibi nullum amplius ab eo damnum inferri posset, hoc animi sui propositum Eduardo aperuit, qui tamen Regi respondit, Ducem sibi longo amicitiæ fœdere junctum nunquam datam fidem fefelliſſe, proin se paratum esse, omni tempore atque adversus quemcunque, qui Britannum aggrederetur, arma capessere, hunc que in finem semetipsum copias suas in auxilium eductum. Ludovicus Regis Angliæ offensionem verebatur, unde confestim sermone ad alia converso sciscitabatur, quid agendum censeret, si Burgundiæ Dux fœderi adscribi recusaret? mox Eduardus nil hæsitans reposuit, se Duci iterum iterumque denunciaturum, quod pax omnino acceptanda esset, renuenti vero significaturum, quod imposterum sibi in suis adversus Franciam controversiis nullam de Eduardo opem sponderet. Colloquio inter utrumque Regem longius producto, ambo demum de deliciis, urbisque Parisiensis amœnitatibus sermonem instituebant, ubi Eduardus Angliæ Rex civitatis conspectu oculos suos pascendi haud obscurum monstrabat desiderium, ejus quoque amici cupiditatem augebant; imo Hawardus Galliarum

Galliarum Regi Eduardi vota exponebat, cui tamen Gallus reſpondit, Regis Angli præſentiam ſibi gaudio, & Pariſienſibus ſummo honori futuram: Cum vero Ludovicus vereretur, ne Eduardus Pariſienſis urbis illecebris captus, diuturniorem ibidem moram traheret, ac forte, ſæpius illuc veniret, (*) Eduardo ſignificari fecit, ſe proxime exercitum ſuum ad Campanniæ fines movere compulſum eſſe, ut adverſus Burgundiæ Ducis inſultus Lotharingiæ Ducatum tueretur. Unde Eduardus curioſitate ſua minime expleta Angliam conſcenſis navibus repetere decrevit. Sæcul. XV. A.C.1475.

§. LXVII.

Burgundi indignatio ob pacem inter utrumque Regem.

Burgundiæ Dux, qui tum Lucemburgi agebat, poſtquam pacem inter utrumque Regem firmatam eſſe intelligebat, omni cunctatione remota quindecim duntaxat Nobilibus ſtipatus Eduardum convenit, ac fœderis cum Galliarum Rege initi veritatem edoceri poſtulat. Eduardus inducias a ſe cum Ludovico XI. ſancitas

(*) *Vide Hiſt. Eccl. Fleur. contin. Lib. CX. §. CXLII. pag.* 412.

Sæcul. XV. A.C. 1475.

sancitas fuisse fatebatur, subjungens, iisdem etiam adscribi, Burgundo omnino integrum esse. Huic tamen arrogantius his verbis repositit Burgundiæ Dux: „ non tam opis tuæ indigus te in Gallias „ evocavi, sed potius ideo, ut ad ea, quæ „ Prædecessores tui in Francia amiserunt, denuo recuperanda tibi auxilium „ præstarem; quod vero fœdus tuum „ attinet, nullatenus eidem adscribi volo, „ nec unquam cum Gallis pacem aut „ inducias percutiam, nisi hi prius trajecto „ mari ad suos revertantur; nondum „ etiam temporis induciæ, quas ambo „ ad acceptandos pacis articulos vestris „ fœderatis præscripsistis, exierunt. „ His dictis præcipiti prorsus gressu abiit, ac nonnisi Mense Octobri pactis induciis accessit.

§. LXVIII.

Secretarius Connestabilis ad Galliarum Regem missus.

Commin. l. 4. c. 8.

Inopina fœderis cum Anglis initi fama haud minori admiratione Connestabilem affecit. Is Eduardum ob injuriam, quam ei nuper in oppido S. Quintini intulerat, merito sibi offensum credebat, hinc illum adire veritus, ad Galliarum Regem confugit, missis hunc in finem Crevilla, & Richerio, quem ab epistolis habuit

habuit. Rex primo illis colloquii gratiam denegat, cum vero ambos Burgundiæ Duci infensos esse nosset, demum eis fandi copiam dedit, ea tamen usus diligentia, ut Contayus a tergo cujusdam parietis lignei lateret, ut per fatiscentium asserum rimulas, quæ hi duo referrent, percipere posset. Contayus favebat Burgundiæ Duci, implacabili autem odio Conneſtabilem insequebatur, atque olim Atrebati unacum præsidiario milite in captivitatem abstractus erat. Eo igitur tam caute abscondito, Crevilla atque Richerius cubile ingrediuntur, atque exponunt, se a Conneſtabili in Belgium missos, ut Burgundiæ Ducem ab Anglorum fœdere divellerent; hanc in rem se Duci adversus eos tantam inspirasse invidiam, ut Burgundus eorum partes deserere vix non decrevisset. Crevilla Regi obsequium præstare ratus, vocem suam mutabat, perinde ac si Burgundiæ Dux loqueretur, & adversus Angliæ Regem non sine gravi contemptu plurima effutiebat convitia: His perceptis amboLegati subjungunt, in præsenti rerum vicissitudine optimum fore consilium, si sacra sua Majestas cum Anglis paciscereturinducias, Conneſtabilem huic rei perficiendæ haud gravate suam navaturum operam, dummodo Rex pro parte sua promitteret, quod se Anglis, ut ibidem hybernare possent,

Sæcul. XV. A.C. 1475.

Contay

Sæcul. XV. A.C. 1475. possent, quasdam urbes minus nobiles concedere vellet; nomine autem harum urbium insinuare volebant aut Eusium, aut S. Galerici oppida. Rex sat contentus, quod cœpti consilii telam rite texisset, simulque Contayus omnia, quæ Connestabilis tam per se, quam per suos Deputatos dixisset, suis auribus percepisset, sine omni verborum offensione utrumque Legatum dimisit, eisque hoc duntaxat in responsis dedit, „ ad fratrem nostrum „ (Connestabilem intelligebat) mitte„ mus Legatos, qui eidem animi nostri „ consilia aperient.“ His dictis eos valere jussit.

§. LXIX.

Burgundi conjuratio in Connestabilis perniciem.

Legatis abeuntibus, Contayus indignatione commotus, jam omnis moræ impatiens erat, quin cuncta, quæ proprio aurium testimonio perceperat, protinus Burgundiæ Duci referret. Nec ad id prompta illi defuit occasio; quippe a Rege ad Burgundum Legatus decernebatur, literis publicæ fidei instructus. Dux re comperta ab illo temporis puncto in Connestabilis exitium jurabat, ac cum Ludovico XI. conferre, necnon novem annorum inducias pacisci statuit, easque paulo

paulo post Verbini mutuo utriusque consensu firmavit. Jam communis omnium in Connestabilis interitum conflata erat conspiratio, & hunc tandem funestum exitum habebat sagax ad fallendum hujus Viri ingenium. Postea Eduardus Galliarum Regi omnes, quas a Connestabili accepit, literas communicabat: alias eidem submittebat Burgundiæ Dux. Sæcul. XV. A.C. 1475.

§. LXX.

Connestabilis securitatis literis per Burgundiæ Ducem munitus ad Montes profugus.

Connestabilis cum fabam, quæ in eum cudebatur, edoctus esset, ac probe cognosceret, quod Ludovicus Rex collectis copiis eum in oppido S. Quintini obruere moliretur, hinc in tantis angustiis deprehensus, a Burgundiæ Duce securitatis literas petere decernit, easque obtinet. His munitus ad Montes Hanoniæ se recipit: iniquissimo tamen sui fato; quippe Verbinensis fœderis legibus inter Regem atque Burgundum conventum erat, ut quiscunque eorum prior Connestabilem comprehenderet, illum proximis octo diebus aut ipsus morti, aut alterius potestati traderet. Quare Ludovicus vix comperto fugæ loco, septingentis aut ferme octingentis lanceariis stipatus

Sæcul. XV. A.C. 1475.

patus ad oppidum S. Quintini contendit, illudque adoritur, capitque; eoquod cives adventanti ultro urbis portas aperirent. Rex ad Burgundum tam prosperi eventus nuntium ablegat, significans, se Duci civitatem haud quaquam redditurum, nisi Conneſtabilem vel vivum vel mortuum ei traderet. Burgundiæ Dux hanc civitatem, cum illam suffragante Conneſtabilis opera recuperandi spem nondum abjeciſſet, Regis imperio subjectam esse vehementer dolebat, eo potissimum nomine, quod nonnisi fidem datam, jusque gentium violando eam sibi denuo vindicare reliquum haberet. Nihilominus dolori suo imperans, magno Hannoniæ Prætori negotium dedit, ut Conneſtabilem comprehenderet, non eo tamen consilio, ut Reum Ludovico Regi committeret; Dux enim, cum Nanceji urbis obsidioni acrius insisteret, totam Lotharingiam paucos intra dies subigere, moxque victrices suas copias ad oppidum S. Quintini admovere intenderat; sperabat etiam, quod Conneſtabilis jam omni metu vacuus ad præfatæ urbis expugnationem ei ingentem commeatus copiam

Bohain.

suppeditaturus esset; cum Bunii ac Hamonæ optime instructas annonæ officinas haberet. Tanto subsidio auctus spem concipiebat, fore, ut demum amœnas, pinguesque, quas in Flandria possidebat, ditio-

ditiones cum pleno dominio obtinere poſ- Sæcul. XV.
ſet, ac facile ope Gallorum, quibuscum A C 1475.
clandeſtina adhucdum communicabat conſilia, univerſalem in Francia ſeditionem concitare valeret.

§. LXXI.

Conneſtabilis, juſſu Burgundiæ Ducis, captus.

Cum autem Galliarum Rex Burgundiæ Ducem miſſo ad eum Buchagii Dynaſta urgeret, ut datam fidem exſolvere haud ultra cunctaretur, Dux huic legato promiſit, ſe die vigeſima prima Novembris Conneſtabilem Ludovici XI. manibus traditurum, deditque hujus rei negotium Hugonecto Cancellario ſuo, necnon Imbercurtio: Idem tamen mandatum protinus revocare intenderat, ſimulac Nancejum occupaſſet; ſpe enim certa tenebatur, hanc urbem die vigeſima Novembris deditione facta in ejus poteſtatem redigendam. *Bouchage.*

§. LXXII.

Burgundus a quodam nomine Campo-Baſſio proditus.

Verum Ducis conſilium fefellit eventus; & quidem ob cujusdam Neapolitani, cui nomen Campo-Baſſius, inſignem perfidiam.

Sæcul. XV. A.C.1475.

fidiam. Hic enim primum factioni Andegavensi addictus, demum Burgundi Ducis partibus sese adjunxit, ab eoque quadraginta aureorum millibus instructus, in Italiam missus est, ut quadringentos Lancearios conscriberet. Lugdunum veniens, consuetudinem, familiaritatemque junxit cum quodam Medico nomine Simone, natione Italo, quem Ludovicus XI. eo miserat, ut Sabaudiæ Ducissæ tum viduæ clandestina exploraret consilia. Huic Campo-Bassius exponit, si ei Rex viginti aureorum millia numeratæ pecuniæ dare vellet, se Ducem Burgundiæ aut vivum Regi traditurum, aut manu sua occisurum. Cum vero Simon parricidæ proposito operam suam navare detrectaret, Campo-Bassius Duprajum seu de Sancto Prato Regis in Pedemontio Legatum ad idem facinus sollicitat, sed nec illum ad tantam perfidiam Simone promptiorem experiebatur, unde quadringentis lanceariis in Italia collectis, atque in Belgium deductis, iniquum suum consilium Regi aperuit, cujusdam probatæ fidei hominis ministerio usus.

Commin. l. 4. c. 13. ad fin.

Dupray.

§. LXXIII.

Connestabilis Regi traditus, ac carceri inclusus.

Ad tantam hujus Neapolitani nequitiam

tiam exhorrescebat Ludovicus; quocirca Burgundiæ Ducem de insidiis ejus vitæ a Campo-Bassio structis edocet. Verum opinio, quam de fidelitate Campo-Bassii conceperat, tam alte Ducis animo insedit, ut de periculo monitus, nihil de securitate sua sollicitus esset, sed Regis literas nonnisi confictas, & ad Belliducem, quem inter ceteros unum longe fideliſſimum habebat, adversum se concitandum fabricatas existimaret. Campo-Bassius Ducis sui cæcitate lætus, atque triumphans, novas in Burgundi interitum fraudes comparat, Lotharingiæ Duce ad criminis societatem sollicitato, qui oblatam quidem vindictæ occasionem acceptat, pecunias tamen a Campo-Bassio petitas, nisi prius sibi sat probata Sicarii fides esset, numerare recusat. Necdum de pretio sanguinis inter utrumque plene convenerat, cum jamjam statuta dies, qua Burgundus Conneſtabilem Gallis traderet, appropinquasset, quin tamen adhuc Nancejensis urbs in Burgundi potestatem veniſſet; quippe Campo-Bassius, qui sub vexillis Burgundiæ Ducis stipendia merebatur, deditionem urbis, donec pactum cum Lotharingio perfeciſſet, studiosius retardaverat. Itaque Burgundus, cum ea die, qua crediderat, Nancejum expugnari desperaret, missio protinus nuntio mandata adversus Conneſtabilem data

Sæcul. XV. A.C. 1475.

Sæcul. XV. A.C. 1475.

revocari jubet. Verum curſore tardius adventante, Conneſtabilis jamjam Peronnam abſtrahebatur, ut Borbonii Nothi manibus committeretur, a quo etiam Pariſios delatus, die ſecunda Decembris carceri, quem *Baſtillam* vocant, mancipatus eſt.

§. LXXIV.

Conneſtabilis capitali ſententia damnatus, ejusque ſupplicium.

Continuo adverſus eum capitis cauſſa inſtruitur, judicii Præſidem agente Franciæ Cancellario. Reus ad quæſtionem vocatur, ac criminis ſui evidentia adeo convincitur, ut illud negare minime auderet; ex ſententia igitur Senatus Pariſienſis ad capitis pœnam damnatur, quam etiam die decima nona ejusdem Menſis Anno milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quinto in Graviæ foro ſubiit, annos tum natus ſexaginta tres. Adeo ferme omnibus Conneſtabilis ob perfidias, quas ſolido decennio exercebat, execrandus videbatur, ut nemo eſſet, qui ejus morti lacrimis, ac luctu parentaret. Ipſe tamen inter luculenta pœnitentiæ, ac pietatis eximiæ ſigna ſupplicium tolerabat, ſi tamen de interno religionis cultu ab exterioribus judicium petere, ac ſpecioſis raræ probitatis ſignis fidem

Commin ibid Mezer. Synops. Chronol. hiſt. Ludov. XI. in 12

fidem adscribere fas est; persæpe enim ambigua sunt ejusmodi externa virtutum indicia. Ob hanc Connestabilis mortem Ludovicus Rex, cum adeo formidabilis inimici metu perfunctus esset, tripudiabat, simulque res Burgundiæ Ducis haud parum auctæ erant, recuperato S. Quintini oppido, aliisque urbibus, quas Galliarum Rex eidem integra fide reddidit. Eodem quoque liberalitatis argumento Comitatum Ligniacensem in Ducatu Barensi situm Carolo de Trimollio Credonii Toparchæ; Briennensem vero Comitatum Carolo de Ambacia Calvimontio donavit. Uterque Comitatus olim Connestabili parebat; sed præter hunc Ludovicus plures alias ditiones potissimum in Burgundiæ Ducis Statu sitas occupabat.

Sæcul. XV. A.C. 1475.

§. LXXV.

Fœdus inter Regem Franciæ & Burgundiæ Ducem.

Rex Franciæ septima ante Connestabilis mortem hebdomada cum Burgundiæ Duce fœdus pepigit, quo illi omnes suas Provincias eadem libertate, iisdemque immunitatibus ac privilegiis, quibus regnante Carolo VII. fruebatur, possidendas spopondit: Dux vero vicissim promisit, quod omnibus omnino fœderibus, quæ

Sæcul. XV. A.C.1475. hucusque in Ludovici Regis præjudicium pepigisset, penitus ac integra fide nuntium mittere velit, Demum mutuum alterutrius inimicos repellendi pactum initum, firmatumque est. Ludovicus novo hoc fœdere, atque induciis, quas nuper cum Burgundo ad novem annos sanxerat, ab externo armorum metu otium nactus erat, eo potissimum nomine, cum sibi nullum a Burgundi inconstantia periculum imminere videretur; eoquod ille magnis in Germania tumultibus implicitus, bellum adversus Helvetios pararet.

§. LXXVI.

Inflata Burgundiæ Ducis consilia.

Burgundiæ Dux totam ferme Lotharingiam suis subjecisset armis, si Nancejum occupasset; cumque optime sibi perspectum haberet, quod Ludovicus secreto articulo pollicitus esset, sese Renati Ducis rebus nulla ope adfuturum, hac temporis opportunitate utendum ratus, fixum in animo, destinatumque habuit, suarum ditionum fines latius extendere, ac Gallorum, quibus clientelari obsequio obnoxius erat, jugum excutere, demum vero de Helvetiis vindictam poscere, eorumque Provincias occupare. Statuit etiam reliquam Sabaudiæ, ac Provinciæ partem iis, quas jam possederat, urbibus adji-

adjicere, ſuumque imperium Ducatu et- Sæcul. XV.
iam Mediolanenſi ac Neapolis Regno au- A.C.1475.
gere decrevit. Verum ea, quæ vano atque inani mentis ſomnio conceperat, qua arte, qua ratione pertexere cœperit, recenſeamus, atque ab ipſo Sabaudiam ſubigendi conſilio auſpicemur.

§. LXXVII.

Burgundus Filiam ſuam juniori Sabaudiæ Duci in uxorem dare pollicitus.

Eo tempore Sabaudis imperabat Amadæi IX. Filius, quem Pater ejus morte præventus, adhuc puerum Jolandæ de Francia Matris ſuæ, ac Ludovici XI. Sororis tutelæ commendabat; Hæc erga Franciam, quamvis illa natale ejus ſolum eſſet, omnem tamen affectum ex animo ſuo ejeciſſe videbatur; forte iniquius ferebat, quod Amadæo in uxorem data patrios lares relinquere compulſa eſſet, ut Carolinæ Sorori ſuæ locum cederet, quæ Ludovico XI. ſocialibus vinculis juncta fuit: niſi fors dicere poſſemus, adeo in ejus mente amorem erga filium ſuum prævaluiſſe, ut is omnem cujuscunque alterius affectus ſcintillam reſtinxerit. Hanc ergo, ut ſibi devinciret, Burgundiæ Dux miſſis ad eam Legatis, juveni Sabaudiæ Duci filiam ſuam in futuram tori ſociam obtulit,

Sæcul. XV. A.C. 1475.

Duciſſa de Burgundi propoſito vix ſatis edocta erat, cum jam præcipiti conſilio, ac neglecto Galliarum Regis fratris ſui commodo, commentitio ac inani Ducis conſilio conſentiret, atque ex ſubditis ſuis longa militia magis exercitatis quinque millia conſcriberet, eosque Burgundionum copiis adjungeret. Hujus fœderis auſpicio Burgundus ab ultimis Friſiæ finibus usque ad Mediolanenſem Ducatum longa ac continua ſuarum ditionum ſerie imperium ingentibus incrementis protendere, hocque pacto alterum ambitionis ſuæ commentum novis Mediolanenſis Ducatus acceſſionibus explere potuiſſet.

§. LXXVIII.

Mediolanenſium Dux Burgundi amicitiam poſtulans.

Summæ rerum in Mediolanenſi Ducatu eodem tempore præerat Galeatius Sfortia Franciſci Sfortiæ nothi Filius; hujus Parens, cum Venetorum copiis imperaret, Ducatum vi occupabat, quem proin in Filium ſuum nonniſi uſurpatorio nomine transferre poterat. Mediolanenſes pacato Franciſci Sfortiæ regimini jamjam aſſueti Galeatium velut monſtrum ex hominum conſortio protinus eliminandum habebant, atque conjurationem

tionem, in qua etiam poſtea miſere truSæcul. XV.
cidatus obiit, ferme univerſalem adverA.C.1475.
ſus eum conflabant. Galeatius periculi ſibi imminentis haud omnino ignarus erat, ac aliunde ad ſolam famam nuptialis fœderis, quod Filia Burgundiæ hæres cum Duce Sabaudiæ inire dicebatur, conterritus ſuſpicabatur, hoc affinitatis vinculum non alio conceptum eſſe conſilio, quam ut Burgundo ob quadringentos lancearios Ludovico XI. in bello *boni publici* ſuppeditatos pœnas daret. Quare ut impendentem capiti ſuæ tempeſtatem mature præveniret, compertæ fidei Virum ad Burgundiæ Ducem ablegat, qui cum eo amicitiæ fœdus paciſceretur. Burgundus ignaviam, quam hoc facinore Galeatius prodiderat, riſu ac contemptu exploſit; ejus tamen voto de induſtria conceſſit, ut ab eo copias, & pecuniam in belli ſubſidium extorqueret. Nec eum ſpes ſua fefellit; cum enim ab eo quindecim millium armatorum ſuppetias impetraſſet, adeo inermem reddidit Galeatium, ut Burgundionum exercitus Mediolanenſem Ducatum ad primum hoſtilem impetum, nullo ferme obſiſtente, imperio adjungere potuiſſet.

Sæcul. XV. A.C. 1475.

§. LXXIX.

Renatus Andegavenſis de Galliarum Rege conqueſtus.

Non infimum erat Burgundo ambitionis ſuæ irritamentum ſperata Regni Neapolitani poſſeſſio; noverat enim, Andegavenſem familiam inde ejectam eſſe præcluſa omni illud recuperandi ſpe, ac præterea Renatum Andegavenſem gravi ſenio preſſum non niſi unicum ſuperſtitem habere ex filia ſua Nepotem Renatum Lotharingiæ Ducem; hunc ipſum vero jam pene ſuo Ducatu exutum, ac proin Neapolitanum diadema vindicando imparem eſſe. Inſuper Ludovicus XI. non ſolum Renato Andegavenſi opem ferre conſtanter recuſabat, ſed etiam jam aperta vi eundem non ita pridem Andegavenſi, & Barenſi arcibus, quas Renatus ſuo milite munitas tenebat, expoliabat, veritus, ne ultionis libidine ſtimulatus, easdem denuo Gallicæ Coronæ hoſtibus redderet. Renatus hanc injuriam vehementer indignatus, unice vindictam animo agitabat, quam, ut validius exerceret, Burgundiæ Ducem ſocium ſibi adlegere, eundemque Provinciæ Comitatus, quem tum poſſidebat, hæredem ſcribere meditatur: Opportune tamen juxta ac dexterrime illum ab hoc

hoc consilio Joannes Cossa, amicus ipsi in paucis carus, & Magnus Provinciæ Seneschallus dimovit, prout in progressu historiæ perspiciemus. Sæcul. XV. A.C. 1475.

§. LXXX.

Bellum Helvetiis denuntiandi obtentus a Burgundo quæsitus.

Ut ampla, atque magna illa consilia ad exitum deduceret, nil reliquum Burgundo esse videbatur, quam ut sibi per Helvetiam transitum aperiret, inde in Mediolanensem Ducatum penetraturus. Ast nisi Helvetiis bellum indiceret, rem e sententia haud quaquam successuram prospexerat. Nec deerat huic consilio opportuna occasio, atque prætextus multum vero similis, eoquod Helvetii paulo ante Burgundum ex Comitatu Ferretano propulsassent. Nihilominus neglecto hocce obtentu longe magis infirmum, ausim dicere, ridiculum selegit: contigit enim, quod quidam Helveticæ gentis Mercator, cum currum pellibus vervicum onustum per Vaudum transveheret, vectigal, eoquod plus æquo exigeretur, pendere recusasset. Hic, cum ei pelles detinerentur, & currum provehere prohiberetur, de injuria apud Helvetios conqueritur. Eo tempore Vaudensis Regio parebat Jacobo Remontio Comiti ex Sabaudorum

Sæcul. XV. A.C 1476.

Chateau-Guyon.

stirpe orto, necnon Castri-Guionis Toparchæ, qui Principis Arausionensis frater erat: Hos ergo adeunt Helvetii, damnique, ac injustitiæ Mercatori illatæ compensationem ab ambobus hisce dominis efflagitant. His vero satisfacere renuentibus, Helvetii armis instructi primo Vaudensis Prætoris curiam invadunt, demum quasdam arces occupant, easque in debiti pignus obsident. Burgundus hac occasione fretus, utriusque Domini causſam in se suscipit, eisque opem pollicetur adeo promptam, ut Nancejo urbe capta mox promissi fidem exsolveret.

Helvetii viribus suis diffisi, mitiora ceperunt consilia, litemque tam amplis conditionibus componere conati sunt, ut eas rejici vix vero simile videretur; offerebant enim, se supplicum more a Duce pacem, atque amicitiam exoraturos, omnibusque exteris fœderibus missuros nuntium. Spondebant insuper, quod Duci sex millia armatorum suppeditare, ac denique Remontio, ac Castro-Guyoni, prout æquum justumque visum fuerit, satisfacere velint. Aſt Helvetiorum Deputati surdas pulsarunt aures, Burgundo eos armis petere parato.

§. LXXXI.

Sæcul. XV. A.C. 1476.

§. LXXXI.

Edictum Ludovici XI. de festivitate S. Caroli Magni.

Hoc anno Ludovicus XI. edito diplomate diem natalem S. Caroli Magni, quem ineunte sæculo undecimo Universitas sibi in Protectorem elegerat, festum in Regno suo haberi præcepit.

§. LXXXII.

Roma a Tibere inundata.

Annus Christi millesimus quadringentesimus septuagesimus sextus lugubre dedit initium Romanæ urbi ob gravissimam Tiberis inundationem, quæ inchoante Mense Januario ex nivibus calore solutis adeo excreverat, *ut tempora Noe* scribit Cardinalis Papiensis, *timerentur, delerique iterum, quæ sunt super terram, crederentur.* Unde ingentia damna urbi, agrisque illata fuere. Subsecuta est hanc calamitatem altera longe magis funesta; maxima enim pestilentiæ vi urbs tota assiduis adeo exhausta erat funeribus, ut Papa Roma excedere compulsus esset. Eodem quoque morbo absumptus est summo litteratorum luctu Joannes de Regio-monte (*) Natione Germanus, qui a Sixto

Papiens. epist. 642. *Palmer. in Chronic. Trithem. Vir. illustr.*

(*) *Cognomen ejus erat Müller, sive Molitor, vid.*

Secul. XV. A.C. 1476.

a Sixto IV. ſummo Pontifice ad emendandum Paſchalem Dionyſii exigui cyclum Romam vocabatur. Vir erat in aſtronomia, ceterisque Matheſeos diſciplinis longe verſatiſſimus. Fuit quoque Georgii Burbachii natione Bavari quondam diſcipulus, & græca ac latina eloquentia, necnon Scriptorum notitia eruditiſſimus; quapropter, ut de eo teſtantur Auctores, a Matthia Hungariæ Rege, civibusque Norimbergenſibus perpetuo donatus eſt ſtipendio. Hic plurima poſteritati reliquit ingenii ſui monumenta.

§. LXXXIII.

Bulla Pontificis de Feſto Conceptionis B. V. M.

Collect. Concil. 6. Labbe tom. 13. p. 1442.

Ut benignum numen memoratas peſtilentiæ, ac inundationis calamitates averteret, ſimulque cultus Beatiſſimæ Virginis in fidelium cordibus magis augeretur, Sixtus IV. ſummus Pontifex die prima Menſis Martii hoc Anno Romæ Conſtitutionem edidit, qua omnibus, qui Conceptionem Beatiſſimæ Virginis, quam in ſuo decreto immaculatam appellat, devote celebrarent, atque officium ejus ab ipſo Sixto approbatum, &

vid. Petrum Gaſſendum, & Jo. Mollerum Rectorem Flensb. qui illius vitam ſcripſerunt.

& a binis sui Ordinis Religiosis Leonardo de Nogarolis, & Bernardino de Bustis concinnatum recitarent, easdem concessit indulgentias, quæ ab Urbano IV. & Martino V. summis Pontificibus concessæ fuerant in Corporis Christi solemnitate. Ecclesia tamen Romana exiguo ex post tempore præfatum officium omitti atque illud de Nativitate Beatæ Virginis subrogari præcepit. Sæcul. XV. A.C. 1476.

§. LXXXIV.

Primum Ecclesiæ Romanæ decretum de hac festivitate.

Ante Bullam Sixti IV. Conceptionis immaculatæ festivitas libero, atque arbitrario fidelium cultui relicta, nec ullo firmata erat decreto, quo hæc solemnitas vel Romæ vel in Italia aut in Francia publice fuisset celebrata, donec Anno millesimo quadringentesimo trigesimo nono Concilium Basileense edita Constitutione hoc festum per universam Ecclesiam celebrari decrevisset. Cum vero Romæ hujus decreti nulla habita esset ratio, eoquod Eugenius IV. summus Pontifex Basileense Concilium tanquam schismaticum & illegitimum execraretur, summo jubilo præsens Sixti IV. Constitutio ab omnibus recepta fuit, estque de festo immaculatæ Conceptionis omnium prima

Richer. Conc. general. l. 3. c. 3. p. 140. & 146. Gavant. rubr. fest. part. 2. p. 139

Sæcul. XV. A.C.1476.

prima, quam ab Ecclesia Romana conditam fuisse novimus. Celebratur hoc festum sub ritu duplici, nec tamen de præcepto; plurimis nihilominus ditatum est indulgentiis. Scribunt nonnulli, sed solida ratione destituti (*), a Sixto Pontifice hoc festum cum Octava fuisse institutum, qua tamen successu temporis auctum est, licet Adventus solemnitas obstare videretur.

§. LXXXV.

Varia edicta Ludovici XI. de Episcopis & Religiosis.

Hoc eodem anno die octava Januarii Ludovicus XI. Galliarum Rex edictum promulgavit hujus tenoris: Regibus Franciæ a Concilio Constantiensi facta est facultas, ut Generalis Synodi convocationem a summo Pontifice petere possent; cum vero ejusmodi Synodus ob bello-

Bouchel in decret. Eccles. Gallic. lib. 5. tit. 20. c. 38. Preuv. des libert. de l'eccliſ. Gallic. tom. 1. p. 430. & ſeq.

(*) *Ex ipsa sanctione Sixti IV. patet, inquit Pagius in suo Breviario ad hunc annum num.* 39. absque fundamento Continuatorem Hist. Eccles. Abbatis Fleury scribere, Sixtum Octavam Conceptionis non instituisse; nulla enim insumpta opera Spondanum transcripsit, & Constitutionem Sixti non perlegit, in qua de institutione Missæ, Officii & *Octavæ* Conceptionis fit mentio.

bellorum tumultus intermissa, ac inde multa schismata & scandala in Ecclesia fuerint exorta: hinc animus nobis est, ut tale Concilium celebrandi potestatem quam primum fieri poterit, concedi postulemus; ac propterea injungimus omnibus Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Prælatis, ut ad suas Diœceses intra sex Menses sub pœna proscriptionis bonorum temporalium se recipiant, ibique diem, quo sunt convocandi, exspectent; interea vero se ad hoc Concilium debite præparent. Eodem quoque edicto sancitum, ut quicunque Roma venirent, tenerentur in primo Regni ingressu literas, Bullas & Scripta, quæ secum afferunt, exhibere, ut compertum sit, si quid in illis forte contineatur, quod in præjudicium Regni ac privilegiorum Ecclesiæ Gallicanæ verteret: præterea ob eandem caussam per aliud decretum Mense Septembri editum cautum erat, ne quis Abbas, Prior, aut quivis Religiosus ad Capitulum sui Ordinis extra Gallias celebrandum ullo modo proficisci posset, indicta pœna exilii, aliisque durioribus. Ejusmodi prohibitio in Galliis pluries decreta legitur. Sæcul. XV. A.C. 1476.

§. LXXXVI.

Cardinalis S. Petri ad vincula Legatus in Francia.

Cuncta hæc edicta a Rege promulgata fuere,

Sæcul. XV. A.C.1476.

Papiens. ep. 647. & 648.

fuere, ut metum incuteret Juliano Cardinali titulo S. Petri ad vincula, Pontificis Nepoti, qui eo tempore ad Legationem suam in Gallias missus, Avenionem pervenit, ibidemque dissensionem habuit cum Carolo Borbonio ejusdem urbis Vice-Legato, & Lugdunensi Archiepiscopo. Contentio hæc Legatum inter, & Borbonium exorta est de juribus, quæ hic Avenionensi Legationi annexa esse contendebat, ac cum libertatibus, atque Regni privilegiis conciliare nitebatur. Hujus consilio obluctatus est Legatus, eo potissimum nomine, quod Rex Archiepiscopi sibi sanguine juncti partes strenue tueretur, Maxime tamen Cardinalis Legati animum sollicitum, anxiumque reddidit fama temere sparsa, quod Ludovicus Rex non solum eo consilio copias in Provinciam misisset, ut ab hujus ditionis cessione, Burgundiæ Duci facienda, Renatum Andegavensem impediret; sed præcipue, ut Avenionensem Comitatum Ecclesiæ Romanæ subditum occuparet. (*) Ad hæc Legatus animo haud

(*) Joanna Siciliæ Regina ac Provinciæ Comitissa Avenionensem Comitatum Clementi VI. summo Pontifici Anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo octavo pro pretio octogies millium florenorum Florentini valoris, seu

haud parum turbatus, Regem adiit, a quo tamen errore suo liberatus, moxque edoctus est, quod Rex cum Renato Andegavensi in pristinam amicitiam rediisset, proin Burgundiæ Dux spe sua, prætensisque in Provinciam juribus frustratus esset; re enim ipsa Provinciæ cessio Regi sub certis quibusdam conditionibus facta fuit. Sæcul. XV. A. C. 1476.

§. LXXXVII.

seu circiter viginti quatuor millium florenorum Rhenanorum vendidit, proin hic status titulo oneroso ad Romanæ Ecclesiæ Dominium per illos, quibus pleno jure antea debebatur, devolutus est. Anno autem Christi millesimo sexcentesimo sexagesimo tertio Ludovicus XIV. Galliarum Rex præfatum Comitatum, ut injuriam ejus Legato Romæ illatam ulciscereturs sibi vendicabat; verum rursus facta Pisis pace Anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, necnon Anno millesimo sexcentesimo octogesimo nono, ac denuo uno post anno eadem ditio solemni ritu Romano Pontifici asserta, ac restituta fuit. Comitatus vero Viscantinus, quem Joanna Raymundi Comitis filia tanquam suum possedit, hæreditario jure ad Philippum audacem pervenit, eandem vero idem Philippus libere ac sponte *per donationem inter vivos* Gregorio X. summo Pontifici Anno Salutis millesimo ducentesimo septuagesimo tertio cessit.

Sæcul. XV. A C. 1476.

§. LXXXVII.

Bellum Burgundiæ Ducis adversus Helvetios: Granſonium captum.

Interim Burgundiæ Dux nondum ſpem abjecerat, fore, ut Provinciæ ſtatus ei cederetur, hinc Helvetiis bellum denuntiat; jamque capta Lauſonienſi urbe, citato victoriæ curſu Granſonium obſidet, paucosque intra dies urbem mœnibus maxima ex parte nudat, tantamque ruinam, ſtragemque edit, ut præſidiarii milites nullo amplius contra tormentorum vim loco muniti, ad arcem ſe recipere compellerentur; verum licet eam, extrema quæque perpeſſi virili prorſus robore propugnarent, ſub honeſtis tamen conditionibus deditionem efflagitare cogebantur. Dux quidem petentibus annuit: ſed cunctas, licet proprio chirographo munitas deditionis leges violavit, atque libertate obſeſſis denegata, eos in tres dividebat partes, ut cunctos triplici crudelitatis genere e medio tolleret; horum enim quosdam laqueo enecari, alios in proximo quodam lacu undis ſubmergi; ceteros denique ferreis compedibus vinciri juſſit. Comperta hac Tyrannide S. R. Imperii urbes, quæ cis Rhenum ſitæ ſunt, ratum, fixumque habebant, Lotharingiæ Ducem in priſtina jura reponere; unde

unde Helvetiis validam armatorum manum in auxilium mittunt; cum ipsi alias unde nec militum, nec armorum penuria laborarent. Sæcul. XV. A. C. 1476.

Helvetii, gens ceteroquin rudis, ac tum propriæ suæ virtutis nondum conscia, ad primam Gransonienſis obsidionis rumorem tumultuarie copias contrahunt, & circiter sex millia suorum in aciem educunt contra Burgundiæ Ducem, qui tamen in exercitu suo ferme quinquaginta bellatorum millia numerabat. Quare exiguo suorum manipulo Burgundionum castra invadere minime ausi, versus Ebrodunum ad Novocastrensis lacus extrema sese recipiunt, ibidemque angustas montium fauces vallo atque fossis circumdant, spe freti, quod hostes suos forte irruentes facili negotio deleturi essent.

§. LXXXVIII.

Pertinax Burgundi consilium Helvetios in montium angustiis aggrediendi.

Cum vero Burgundiæ Dux tam validum recenseret exercitum, ut decem Burgundiones adversus unum Helvetium dimicarent, roboris sui fiducia elatus, nomini suo labem inuri existimabat, nisi ipsam quoque artem, naturamque expugnaret, spe fretus, loci opportunitatem,

Sæcul. XV. A.C. 1476.

qua hoſtes muniti erant, facile militum ſuorum numero ſuperatum iri. Quapropter Helvetios in montium faucibus tutos aggredi, pertinaci conſilio ſtatuit, nil proficientibus monitis ſuorum Belliducum, qui, licet militari prudentia magis clari eſſent; fruſtra tamen Duci exponebant, Helvetios ad anguſta ſe recepiſſe loca Granſonium liberandi ſpe adductos, eos tamen comperta urbis expugnatione in ſuis montibus paulo poſt ad extrema redigendos; illos enim annonæ penuria laborare, proin ad ſua reverti brevi compulſum iri, niſi forte cum certæ ſuæ cladis augurio in æquum apertumque campum deſcendendi conſilium capturi eſſent. Aſt Burgundus ſpretis ſuorum conſiliis in propriam ſui ruinam præceps ruere maluit, ſuoque exercitu in tres partes diviſo, primum agmen montium aditus invadere juſſit; ipſus vero haud procul cum media, atque poſtrema acie juſto ab invicem intervallo diſcretis ſequebatur. Adventantem Helvetii animo intrepidi, nec loco moti excipiunt, ſuisque ſclopetariis, ac ſagittariis ad flexuoſa montium itinera circumcirca diſpoſitis, exercitus robur ad viæ receſſus collocant, hoſtem præſtolaturi, ibidemque tam vacuum loci ſpatium reliquunt, ut Burgundus toto primo agmine ſuo impune progredi poſſet; reliquas Hel-

Oliv March. lib. 2. cap. 8.

Helvetiorum copiæ a dextra lævaque primos montis aditus obsidebant, ut Burgundis magno numero incautius, longiusque per angusta viarum abreptis, reditum intercluderent, hostemque a tergo strenue aggrederentur. Sæcul. XV. A.C.1476.

§. LXXXIX.

Burgundici exercitus clades ab Helvetiis illata.

Helvetiorum consiliis per omnia successus suus collusit. Burgundiones enim cum magna primi agminis parte montium recessus nullo obsistente penetrant, primique militum ordines in Helvetiorum agmen præcipiti furore irruunt, tantoque numero reliqui insequuntur, ut locus ex condicto vacuus neglectusque in momento temporis Burgundo milite repletus esset. Hoc facto Helvetii dextrorsum, ac sinistrorsum dispositi dato signo prorumpunt, viarum aditus intercludunt, & residuam Burgundorum partem, quæ in prima acie erat, adeo scite propellunt, ut nec ultra progredi posset, eoquod Helvetii obversis hastarum cuspidibus obstarent, nec amplius pedem referre valeret, cum alterum hostis agmen retro viam obstruxisset. Unde Burgundiones ita arcte conferti & quasi cohærentes stabant, ut nequidem se movere potuerint, sed grandinan- *Commin. lib. 5. cap. 1.*

Sæcul. XV. A C. 1476.

dinantes sclopos, atque sagittas, necnon volitantis minoris plumbi globos excipe-rent, quin tamen scire possent, ex qua parte tam sæva eos tempestas persequeretur. Demum vero ad unum omnes, qui montium fauces penetraverant, impune trucidati sunt; residuæ autem primi agminis legiones, cum fuga saluti suæ consulere quærerent, cæco impetu in mediam aciem impegerunt. Helvetii, cum omnia vario tumultu turbata cernerent, hac opportunitate usi protinus omnes suas copias in unum agmen cogebant, ac fugientium tergis presso pede instabant.

§. XC.

Burgundus inter suos quintus fuga dilapsus.

Verum hujus victoriæ gloria Helvetiis ne quidem certaminis discrimine stetit, reliquis Burgundionibus tanto terrore concussis, ut nonnisi fugæ intenti, ad secundam usque aciem, cui ipsi Burgundus imperabat, retro cedere toto studio contenderent. Dux innumeris perfunctus periculis, ægre præcipiti fuga morti sese subduxit, & quintus inter suos Joigné. Juveniacum, oppidum ad confinia Burgundiæ Comitatus situm, pervenit, ac quindecim Gallicas leucas, quin unquam equum

equum ſuum fræno ſolveret, confecit; in hac tamen fuga, nonniſi ſeptem ſuorum Cataphractorum Nobilium amiſit; non enim eorum plures ſtrenui militis partes agebant. Prœlio cæſi ſunt Petrus de Lignana, Caſtro-Guionus, Montſanſilanus, Lalanius, & Pruſelius a ſuis deſtituti. Sæcul. XV. A.C.1476. *Chateau-Guion.* *Mont-Saint-Sorlin.* *Lalain.*

Omne peditum agmen, cuncta tormenta, copioſa Ducis ſuppellex, ſarcinæ omnes, vaſa argentea, & monilia in prædam Victoribus ceſſere. Hos inter Helvetius quidam, cum eximiæ magnitudinis adamantem, qui Ducis erat, ac margarita inter omnes totius Europæ longe pretioſiſſima ornatus reſplendebat, in partem ſpolii obtinuiſſet, tam iniquus erat rei æſtimator, ut contemptum prædam ſuam conſpiciens, facto nequidem pretio, ſed vili neglectu, atque faſtidio margaritam thecæ ſuæ mox repoſitam in quemdam currum temere projiceret; hanc tamen paulopoſt repetiit, non quidem ſpreti valoris pœnitudine ductus, ſed ut eam pro unius floreni pretio cuidam Sacerdoti divenderet, qui nec magis juſtus illius exiſtimator illam ad quemdam Helveticum Belliducem detulit, a quo nonniſi aureum accepit. Parta hac Victoria Helvetii recuperata Granſonii urbe, præſidiarios Burgundos iisdem omnino ſuppli- *Commin. lib. 5. cap. 2.*

Sæcul. XV A.C. 1476.

ciis, quibus nuper Helvetios affecerant, interemerunt.

§. XCI.

Contajus a Burgundo ad Galliarum Regem miſſus.

Ludovicus tum Bodnii Vellanorum urbe agebat, quando Burgundici exercitus cladem compererat. Nihilominus gaudium, quod inde conceperat, tam dextre temperabat, ut moderatione ſua, quamvis ficta fuerit, magnam tamen exiſtimationem ſibi conciliaret. Poſtmodum Podnio Lugdunum progreſſus Contajum, quem Burgundiæ Dux eo ablegabat, excepit. Multum abſimilis erat hujus Legationis ſpecies ab ambitioſa Ducis eam decernentis indole; Contajus enim more ſupplicum ad Regis pedes provolutus, ingenue fatebatur, Ducem Dominum ſuum vehementer timere, ne Rex recens ejus infortunium in rem ſuam verteret; his præmiſſis omnem eloquentiæ ſuæ vim, ac rationum momenta exhauſit, ut Regis animum ad generoſam præteritorum oblivionem, necnon ad induciarum fidem induceret. Ludovicus Contajum multis benevolentiæ ſignis exceptum facta petitorum ſpe, atque fiducia ad Ducem remittit, pollicitus, ſe inducias minime viola-

violaturum, nihilque sibi magis fixum, destinatumque in animo esse, quam pacis otio ac tranquillitate frui. Sæcul. XV. A.C. 1476.

§. XCII.

Legatio Ducis Mediolanensis Ludovici XI. amicitiam exorantis.

Contajo vix Lugdunum excedente, Regem salutabat alius Legatus a Mediolanensium Duce eo decretus. Galeatius enim cum Burgundiæ Duce fœdus inibat, vi cujus mutuo spondebant, quod arma non modo repellere, sed etiam cunctis eorum hostibus, nequidem excepta Francia inferre vellent. Attamen vix vigesima prima dies effluxerat, cum jamjam Mediolanensis Dux improvidum sanciti fœderis consilium incusaret; infaustam enim Granssonii cladem sibi pariter funestam fore pertimescebat. Unde ad Regem decrevit Legatum, virum alias in Francia penitus incognitum, eumque nonnisi mandatis oretenus communicatis instruxit, ac quidem fidei publicæ literis, sed nonnisi generali verborum forma conceptis munivit. Valuit tamen successus. Præprimis enim Legatus coram Rege ingenue fatebatur, quod Dux Mediolanensis pangendo ejusmodi fœdus cum Burgundo graviter erraverit: ipsum vero imprudentiæ suæ pœnitentia motum aje-

Sæcul. XV. A.C. 1476.

bat. Postea Regi Ducis sui nomine obtulit, quod ipse fœderi cum Burgundiæ Duce inito nuntium mittere, illud vero cum Francia sancitum rursus ratum habere, ac denique centies mille aureos addere velit, dummodo Rex calamitosam Burgundi conditionem in rem suam vertere haud negligeret. Ludovicus, ut oblatam Burgundum suo fœderato destituendi occasionem non amitteret, Mediolanensis postulata, nec penitus rejecit, nec etiam cuncta eidem concedere statuit, ne impunitatis facilitas Duci esset novæ temeritatis illecebra; quapropter Legato respondit, se Mediolanensis Ducis pecunia nequaquam indigere, si tamen eum repudiati Gallorum fœderis serio pœniteret, se ratum gratumque habere, ut illud sub iisdem omnino verbis, atque conditionibus, quibus antea conceptum esset, innovaretur. Igitur accedente Mediolanensium Ducis consensu, pacta utrinque subscripta, firmata atque inscio Burgundiæ Duce Parisiis publicata fuere.

§. XCIII.

Lis ob Provinciam inter Renatum Andegavensem & Ludovicum XI. composita.

Nec solus erat Mediolanensis, qui a Bur-

Burgundiæ Ducis amicitia desciverat; ipse enim Renatus Andegavensis Siciliæ Rex mentem suam ab ipsius fœdere pariter avocabat. Hujus præsidio destitutus Burgundiæ Dux, non modo Provinciæ, quam Renatus ei cedere paraverat, spe frustrabatur, sed etiam in tantas redigebatur angustias, ut omnia in Ducis exitium conspirasse viderentur. Præprimis enim Castro-Guionius, quem pro conscribendis copiis ad subigendam Provinciam destinatis Pedemontium miserat, a Philippo Bressiæ Comite, Sabaudæ Domus natu minore Filio pecuniis ad delectum militum numeratis spoliabatur, atque ægre admodum fuga sibi consulere poterat; capiebantur quoque ejus famuli, cunctisque archivi tabulis, quas illi secum deferrebant, excussis Provinciam occupandi consilia a Burgundo concepta prodebantur. Comes de Bressia hoc spolio lætus, quantocius tabulas ad Regem deferri curabat, quas ipse maturo examine discussit, easque commodi, quod inde in eum redundaret, haud ignarus Renato Siciliæ Regi Avunculo suo communicabat, qui illis vix perspectis, indignabundus Burgundum summæ ingratitudinis incusat, ac hæreditatis jure indignissimum pronuntiat. Cossa, qui in hoc negotio operam suam Ludovico XI. sacraverat, hac rerum vicissitudine opportune usus, Renato

Sæcul. XV. A.C. 1476.

Commin. lib. 5. cap. 1.

Sæcul. XV. A.C. 1476. Renato Siciliæ Regi suggessit, quod ad avertenda Burgundi consilia, quæ forte ad Provinciam armis subigendam tenderent, sibi nil consultius esset, quam ut cum Rege Galliarum depositis odiis pacem iniret, eoquod saltem sub Ludovici præsidio ditionibus suis per reliquum vitæ tempus tranquille frui posset. Placuit Renato consilium Cossæ, eidemque absque moræ dispendio negotium dedit, ut opera sua Galliarum Regem suum Nepotem sibi conciliaret.

§. XCIV.

Colloquium Lugdunense inter Galliarum Regem, & Ducem Andegavensem.

Cossa accepto mandato quantocius Ludovicum XI, datis literis monet, ut temporis opportunitate uteretur, siquæ Provinciam suo imperio jungere cordi haberet, protinus Andegavensem & Barensem arces restitueret, hacque via Avunculum suum sibi devinciret. His repositi Rex, se ejus consilio aquiescere, petere tamen, ut Renatus in testimonium voluntariæ cessionis suæ Regem Lugduni adire non detrectaret; eum ibi expectatione sua majorem Regis benevolentiam experturum. Igitur Renatus Lugdunum venit, atque haud vulgari amicitiæ

micitiæ significatione exceptus, honoris sibi exhibiti voluptate plene capiebatur. In eodem colloquio Cossa intrepide coram utroque Rege exponebat ea, quæ ipsus hucusque clam in hoc negotio egisset, ejusdemque verba ad Ludovicum XI. facta Comminæus, qui colloquio præsens totum sermonem percipiebat, hunc in modum recitat. „ Ne mireris, Rex „ potentissime, quod Siciliæ Rex Domi„ nus meus, atque Avunculus tuus Bur„ gundiæ Ducem sibi hæredem nomina„ re promiserit ; id enim non suo, sed „ suorum ac præcipue meo actum est „ consilio ; attentis enim crebris injuriis, atque enormi injustitia, qua Re„ nato, licet esses Sororis suæ Filius, pro„ priusque illius Nepos, Barensem & „ Andegavensem arcem eripuisti, ac in „ cunctis ejus negotiis illum oppressisti, „ hinc Duci nostro proposuimus, ut Bur„ gundo hæreditatis spem faceret, non „ quidem eo animo, ut unquam, quæ sua„ simus, nostra opera effectui darentur, „ sed duntaxat, ut comperta rei novita„ te ad læsi juris reparationem animum „ induceres, & Regem nostrum tuum „ esse Avunculum in memoriam revo„ cares. „ Sæcul. XV. A. C. 1476.

§. CXV.

Secul. XV. A.C. 1476.

§. XCV.

Articuli fœderis inter Ludovicum XI. & Siciliæ Regem.

Rex, prosequitur Comminæus, Cossæ monitum non modo benignissime excipiebat, sed etiam palam profitebatur, quod maximam de Provincia suo imperio brevi iterum adjungenda spei suæ partem Cossæ affectui deberet. Nec Regem sua in eum fiducia fefellit; quippe Carolus Andegavensis Cenomani Comes a Renato Patruo suo ex asse hæres scriptus, mortuo Siciliæ Rege omnium ditionum possessionem adibat, qui tamen quinto post anno easdem Galliarum Regi testamento reliquit, excluso Renato Lotharingiæ Duce Siciliæ Regis Nepote. Hujus cessionis beneficium Ludovicus XI. in acceptis referebat Palamedi de Furbino Solierii Toparchæ, qui apud Cenomanensem Comitem magna valebat auctoritate, ac in obsequii sui præmium supremus Provinciæ Pro-Præfectus nominatus est. Ceterum Fœderis pacta inter Galliarum, & Siciliæ Reges sancita non explicabant cessionem Provinciæ jam tum reipsa Ludovico IX. factam, sed unice eo collimabant, ut fœdere penitus resciſſo Burgundiæ Dux omni hæreditariæ successionis spe dejiceretur;

Fourbin. Soliers.

ceretur; Nec Rex Burgundiæ hæres proclamabatur, Margarita tamen Andegavensis senioris Renati Vidua, quæ olim in Anglia unacum Henrico VI. Marito suo capta fuerat, Regi cessit omnia jura, quæ in bona, & dominia Patris sui habebat; pro iis tamen numeravit Rex Eduardo Angliæ Regi quinquaginta aureorum millia, quæ pro redimenda præfata Margarita expendebantur. Sæcul. XV. A.C.1476.

§. XCVI.

Reconciliatio Ducissæ Sabaudiæ cum Ludovico Rege.

Inter omnes fœderatos nonnisi Neapolis Rex, & Sabaudiæ Ducissa adhucdum Burgundi partes tuebantur: amborum tamen sollicitudo eo maxime spectabat, ne proxime imminenti Burgundiæ Ducis exitio & ipsi pari fato involverentur. Quare Ferdinandus ab aula Burgundi Fridericum Filium suum, quem eo miserat, revocabat. Ducissa quoque Sabaudiæ cum spe freta esset, quod Ludovici XI. fratris sui opera nuptiæ Filii sui Sabaudiæ Ducis cum Burgunda hærede rescinderentur, Gransonienſem Burgundiæ Ducis cladem edocta verebatur, ne Ducatum suum adeo non aliena Belgii accessione extenderet, ut propriam etiam ditionem suam

cum

Sæcul. XV. A. C. 1476.

cum ingenti Filii sui dispendio amitteret, hinc Nobilem quemdam meritorum gloria clarum nomine Montignyum ad Ludovicum XI. ablegat, dato negotio, ut illam sua opera in Galliarum Regis gratiam revocaret. Non equidem Ludovicus repulsam legato dedit, nihilominus suam sententiam edicere distulit, donec de novi exercitus, quem Burgundus conscripserat, fortuna atque progressibus edoceretur; huc quoque Ducissæ expectatio tendebat.

§. XCVII.

Moratum a Burgundiæ Duce obsessum.

Interea Burgundiæ Dux copiosum collegit exercitum, quem ipsus in aciem eduxit, ac Morato, quæ exigua est Helvetiæ urbs Bernæ admodum vicina, in Mense Junio admovit & die nona ejusdem Mensis urbem undique cinxit, eamque per tredecim omnino dies toto belli apparatu oppugnavit. Helvetii ad strenuam defensionem parati arma capessunt, suasque vires quater mille Equitibus longa militia exercitatissimis, quos eis Imperii urbes in auxilium submiserant, augent. Ast cum hæ copiæ Belli duce carerent, Ludovicus XI. Helvetiis auctor fuit, ut Renatum Lotharingiæ Ducem

cem præficerent, eoquod illius propria cauſſa potiſſimam partem in hoc bello verteretur, cum a Burgundo ſuis ditionibus exutus, omnique recuperandi Ducatus ſui ſpe ejectus eſſet, ac demum in Galliis aſylum quærere compelleretur. Sæcul. XV. A.C.1476.

§. XCVIII.

Ultima clades ab Helvetiis Burgundo illata.

Renatus ab Helvetiis in Belli Præfectum ſelectus cum copioſo Gallorum Equitum agmine ſibi quantocius a Ludovico Rege ſuppeditato totam Lotharingiam armis ſuis emenſus eſt, ac ſine ullo ſuorum diſpendio ſeſe Helvetiorum atque Germanorum copiis junxit. Itaque cum exercitu ſuo triginta quinque millium armatorum valido ad Moratum urbem decimo obſidionis die progreditur, & per ſolidos tres dies ſitum, ac hoſtilium caſtrorum ordinem explorat, dein omnes ſuas copias in unam duntaxat aciem inſtruit, ſuosque equites, ne ab hoſtibus circumfundi poſſent, ad utrumque exercitus cornu collocat, ac poſtquam a die decima nona usque ad vigeſimam tertiam otioſus ſubſiſtere credebatur, tandem in Burgundiones toto impetu irruit, prius tamen Moratenſibus præſidiariis ex condicto ſignum dedit, quo & ipſi e-

Sæcul. XV. A.C. 1476.

ruptione totis viribus facta in primam Burgundionum aciem prorumperent, ipſe vero interea poſtremum hoſtium agmen invaderet. Conſtituto temporis puncto Moratenſes erumpunt, atque a fronte & a tergo in Burgundiones uno certaminis furore invehuntur; Obſtabant victoribus hoſtium aggeres, non ſine magno labore, multoque cruore ſuperandi; vicit tamen infracta Helvetiorum fortitudo, qui toto impetu usque ad ipſa Comitis Remontii tentoria penetrantes, vere panicum Burgundionibus incuſſerunt terrorem, ac prima eorum acie cæſa fugataque, Comitem cum ſuis ad medium agmen citato pede retrocedere compulerunt. Nec amplius ipſa Remontii præſentia ſuorum animos erexit, ſed ipſi quoque ad exemplum primæ aciei ſpatium ingens tam præcipiti fuga emenſi ſunt, ut ſuos etiam belli Præfectos ſecum licet invitos abſtraherent. Quantocius Helvetiorum equites ad exercitus latera poſiti fugitivos tanta cædis aviditate inſequuntur, ut nequidem captivos facere ſolliciti, penes omnes interficerent.

Referunt Scriptorum nonnulli, in hoc prælio cecidiſſe quatuordecim millia Burgundionum, qua ferro jugulati, qua Moratenſi lacu ſubmerſi; alii vero Hiſtorici occiſorum numerum ad octodecim, aut omnino viginti millia augent. Hos inter

ter præcipui erant Joannes Lucemburgicus, Conneſtabilis S. Pauli filius natu major, Grimbergus, Jacobus de Maës vexilifer. Inſuper Comes Remontius Comitatus ſui partem, quam reliquam habebat, amiſit; Dux vero Burgundiæ omni cunctatione remota Biſantium contendit, veritus, ne Helvetii victricia ſua arma in hanc quoque provinciam extenderent. Lotharingus autem media ſpolii parte accepta ad decem annos cum Germanis, atque Helvetiis fœdus percuſſit. Sæcul. XV. A.C. 1476.

§. XCIX.

Sabaudiæ Duciſſa per vim rapta, ac juſſu Burgundi Roveram delata.

Interea Burgundus conſilia, quæ Sabaudiæ Duciſſa cum Ludovico XI. agitabat, edoctus, inconſtantiam ejus prævenire ſtatuit; quocirca eam per vim abduci juſſit, dato hanc in rem negotio cuidam ex ſuis ſubditis Olivario Marchiano, qui tum temporis Genevæ agebat. Hic Duciſſam abripere, ejusque liberos in Burgundiam deferre juſſus, mandatum Ducis in publica via, quæ Cambrio Genevam ducit, exequitur; Duciſſa præter omnem expectationem ac periculi timorem militibus cincta unacum filio ſuo ſecundo genito, atque utraque filia capitur, & primum

Sæcul. XV. A.C. 1476.

mum ad oppidum S. Claudii, inde ad Burgundiæ Ducem abſtrahitur, qui Marchianum minus benigno excepit obtutu, vehementer in eum commotus, quod natu majori, & tertio genito Duciſſæ filio incurius evadendi ſpatium conceſſiſſet; hos enim nonnulli eorum famuli mature periculo liberarunt, eosque ad Genevenſem Epiſcopum illorum Patruum incolumes deduxerunt. Duciſſa vero, ceterique ejus liberi ad Roverrenſe caſtrum in Burgundiæ Ducatu haud procul ab urbe Divionienſi ſitum deferebantur. Rebus ita ſuccedentibus Ludovicus Galliarum Rex, ne Sabaudia a Burgundo ſubigeretur, vereri cæperat; hinc non modo juniorem Duciſſæ Filium, ejusque fratrem, ſed etiam Cambrienſem, & Mommelianenſem arcem in ſuam poteſtatem redigere ſtatuit. Nec Regis conſilio ſecundus defuit eventus; cum enim Epiſcopus Genevenſis ſe munerum ac promiſſorum amplitudine expugnari ſineret, ambo Principes ſub valido militum præſidio Lugdunum deferuntur, & ad Delphini Palatium deducuntur; interea vero Sabaudiæ regimen Epiſcopo, Pedemontii autem adminiſtratio Breſſiæ Comiti relinquebatur.

§. C.

§. C.

Sæcul. XV. A.C. 1476.

Duciſſa e carcere clam elapſa, Turonibus Regem adit.

His interim agitatis, Duciſſa Rivarolum ſupremum Palatii Magiſtrum ad Regem fratrem ſuum ablegat, qui eundem impenſe efflagitaret, ut illam e carcere ſuo eriperet, eidemque exponeret, quod facili negotio in libertatem aſſeri poſſet, eoquod minus vigili excubitorum oculo obſervaretur. Accepto nuntio Rex pollicebatur, ſe hujus rei negotium Carolo de Ambaſia Campaniæ Gubernatori demandaturum. Rivarolus Regis promiſſo confiſus mox ad Duciſſam revertitur, quæ ob fauſtum nuncium ingens gaudium concepit. Nihilominus eodem ferme temporis momento alterum adhuc Deputatum ablegavit, qui Regi ſupplicaret, ut data fide polliceretur, ſe Duciſſæ liberam in Sabaudiam redeundi copiam conceſſurum. Idem Legatus rogare jubebatur, ut Rex Duciſſæ liberos, necnon urbes eidem ſubditas redderet, eamque ſuo præſidio ita juvaret, ut in Sabaudia ſuam auctoritatem tueri poſſit. Rex omnibus Duciſſæ votis annuit, ac nulla mora nuntium ad Carolum de Ambaſia Calvimontii Toparcham decrevit, qui cuncta Rivarolo a Rege promiſſa exequeretur.

Sæcul. XV. A.C. 1476.

§. CI.

Duciſſa non ſine lætitia in Sabaudiam redux.

Carolus de Ambaſia demandata ſibi provincia tanta dexteritate perfungebatur, ut Duciſſam nullo ferme negotio libertati redderet. Hoc proſpero rerum ſucceſſu Ludovicus XI. admodum lætus, datis literis Sorori ſuæ ſignificat, ut eum quantocius apud Turones conveniret, ipſus vero præmiſſis Procerum quamplurimis eidem usque ad portam Pleſſiaci prope Turones obviam procedit, illam excepturus. Equidem Rex animo conſtituerat, ſe nihil, quod adventantem Duciſſam offenderet, dicturum, nec tamen adeo ſibi imperare poterat, quin prima ſalutationis officia deferens, eam his verbis leviter perſtringeret: *Burgundiæ Duciſſa, ſalvare te jubeo.* Illa facetam Regis cavillationem probe intelligens repoſuit: „ Natione & animo Gal„ la ſum, ad cuncta Regis mandata „ prompte exequenda omnium paratiſſi„ ma. „ Dein nonniſi ſeptimum aut octavum diem Pleſſiaci diverſata, ſuppeditatis a Rege ſumptibus itineri ſeſe accinxit, erecto prius fœderis inſtrumento, cujus duo apographa utrique parti tradita fuere. His pactis ſancitum, quod Rex

Pleſſis les-Tours.

Commin. l. 4. c. 4

Rex liberos, ac Cambrienſem, & Mon- Sæcul. XV.
melianenſem arces Duciſſæ reſtitueret, A.C. 1476.
eidemque denuo plenæ adminiſtrationis auctoritatem aſſereret. Rebus ita compoſitis Duciſſa voti compos facta, lætanti animo in Sabaudiam redibat, ac conſtanti deinceps amicitiæ vinculo Ludovico Regi juncta, pactum cum eo initum inviolabili religione coluit.

§. CII.

Adverſa Burgundiæ Ducis valetudo.

Ceterum reapſe Burgundus Campaniæ Gubernatoris facinus haud quaquam inultum reliquiſſet, niſi aliud gravioris momenti negotium exercitus ſui reliquias aliorſum avocaſſet; Lotharingus enim copias ſuas Nancejenſi urbi admovebat. Erat illa mille ducentorum præſidio munita, quos inter ſub Duce Cochino, & urbis Gubernatore Bieverio trecenti erant natione Angli. Jamjam Lotharingiæ Ducis milites quadrageſimum omnino diem in urbis obſidione hærebant, & quamvis lento admodum progreſſu mœnibus appropinquarent, nihilominus obſeſſi efflictim Burgundiæ Ducem rogabant, ut civitatem ab hoſte liberaret. Aſt iniquiſſimo eorum tempore Burgundus tum atræ bilis vehemen-

Bievers

Sæcul. XV. A. C. 1476

tia tantopere exagitabatur, ut non ſolum a corporis valetudine, ſed etiam ab animi tranquillitate penitus diſceſſiſſe videretur. Inſuper tam gravi ſanguinis æſtu fervebat, ut nullo remedio pectus refrigerari potuerit, quamvis proſcripto vini uſu duntaxat hordei decocto potaretur; Cum vero paulo poſt nova bilis acceſſio ſuccederet, non minori frigore torpebat, quam antea calore æſtuabat, adeo, ut Medici nequidem generoſiſſimo vino naturalem calorem revocare poſſent, teſtaturque Comminæus, quod curcubitæ accenſa ſtupa repletæ pectori eo fine fuerint adhibitæ, ut earum ope refugus ſanguis ad cordis ſinum attraheretur. Potiſſimum vero Dux aſſidua curarum vexatione, atque animi angoribus noxiam humorum intemperiem nutriebat, quæ tandem in tetram melancholiam degenerabat. His malis agitatus Campo-Baſſio, cujus ſupra meminimus, negotium dedit, ut Nancejum obſidione liberaret. Hic autem inſigni Ducis ſui in eum fiducia adeo nihil commotus erat, ut etiam nova indies in ejus perniciem conſilia animo volutaret.

Commin. l. 5. cap. 5.

§. CIII.

Nancejum Campo-Baſſii proditione a Lotharingiæ Duce captum.

Quippe Campo-Baſſius denuo Ludovicum

vicum XI. ad Burgundi excidium sollicitabat, opera usus Credonensis Toparchæ, qui sub Franciæ vexillis cuidam expedito militum agmini in Barrensi Ducatu imperabat. Verum cum Rex ejusmodi facinori aures præbere denuo detrectaret, Campo-Bassius Lotharingiæ Ducem ad scelus inducit, eidem pollicitus, se impediturum, ne Burgundus Nancei obsessis auxilio adesset; huncque in finem vario commento Ducem Burgundiæ nonnisi quarto ab urbe Nancejana lapide cum suo exercitu distantem distinuit, eidem suggerens, præsidiarios milites non usque adeo in arcto positos esse, ac illi perscriberent. Interea tamen urbs die sexta Octobris certis conditionibus se dedere parabat, cumque Angli, occiso eorum Duce Cochino, Gubernatoris imperia ultra accipere renuerent, ipsimet cum Lotharingiæ Duce de legibus dedendæ civitatis articulatim egerunt, & Gubernatorem, potissima præsidiariorum militum parte adversus eum concitata, compullerunt, ut deditionis pactionibus subscriberet. Ergo Nancejum Lotharingio traditur. Altera autem ab urbe capta die Burgundus cum copiis suis accurrit, acceptoque deditionis factæ nuntio cunctationem suam incusat, probe intelligens, urbem abs dubio hostibus fuisse liberatam, si celerius sup-

Sæcul. XV. A.C. 1476.

Sæcul. XV. A.C. 1476.

petias attuliſſet. Nihilominus primas eo curas intendit, ut ſaltem urbem undique cinctam teneret; Placuit hoc Ducis conſilium ceteris omnibus belli Præfectis, ſolus vero diſſentiebat Campo-Baſſius. Inſignis enim hic proditor urbem juxta militaris diſciplinæ leges toto belli apparatu obſidendam pertinacius contendebat, eo duntaxat fine, ut facilius ſua exequeretur conſilia, quibus Burgundiæ Ducem aut occidere, aut ſaltem capere, ejusque exercitum delere moliebatur.

§. CIV.

Detegendæ proditionis occaſio a Burgundo neglecta.

Igitur juxta Campo-Baſſii ſententiam Nancejum cunctis belli inſtrumentis oppugnatur, arcteque premitur. Lotharingiæ Dux, usque dum ſuppetiæ eidem promiſſæ advenirent, ſaltem ingentem annonæ copiam urbi inferre aggreditur, Campo-Baſſii ſollicitationibus conſiſus, qui eidem liberum in urbem aditum ſpondebat. Nihilominus Burgundiones currus, quibus commeatus vehebatur, intercipiunt, cunctosque præſidiarios milites, qui plauſtra comitabantur, aut trucidant, aut capiunt. Hos inter erat Nobilis

lis quidam, natione Provincialis, ac nomine Suffronius Lotharingiae Ducis familiaris, qui ob frequens cum Campobassio colloquium totius conjurationis contra Burgundum adornatae conscius erat. Quapropter perfidus iste Praefectus Burgundo auctor exstitit, ut Suffronium captum quantocius suspendio damnaret, quod & sine mora effectui datum est, aperte violatis belli juribus. Suffronius tam indigno mortis genere vehementer perculsus, vitae suae consultum iri existimabat, si Campo-Bassii proditionem detegeret; hinc Duci significari fecit, habere se, quae eidem manifestaret, eaque tanta momenti esse, ut praeter ipsum Ducem haec arcana nemini confidere posset. Haec quidem edoctus erat Burgundus; ast Campo-Bassius dexterrime imminentem capiti suo calamitatem avertit, & confestim lictori ultima mandata dedit, Suffronium sine mora laqueo necaret; id & factum est, quin infelix ille Vir ea, quae noverat, manifestare potuerit; Campo-Bassius vero hujus silentii beneficio tutus, jam ab omni metu vacuus erat, unde proditionis suae consilia libere exequi aggrediebatur.

Saecul. XV. A. C. 1476.

Commin. l. 5. cap. 6.

§. CV.

Secul. XV. A. C. 147.

§. CV.

Auxilia a Ludovico Lotharingio clam submissa.

Fervebant interea continua Nancejum urbem obsidentium studia; Cum vero Ludovicus clam Lotharingiæ Duci auxilia suppeditare statuisset, hinc Credonensi Toparchæ exercitus sui, qui in Barrensi Ducatu erat, Præfecto literas dedit, jussitque, ut copias suas proxime, quantum ferret opportunitas, Nancejo admoveret, nec tamen Lotharingiæ Ducis ditiones transiret, simulque ingentem commeatus copiam eo fine colligeret, ut hac ejus sollicitudine Burgundiones decepti subsidia obsessis parari crederent, proin ut Burgundiæ Dux quædam agmina ab exercitu suo abstraheret, atque annonam in urbem inferri præpediturus accurreret. Præterea Galliarum Rex quasdam Equitum legiones militari sacramento absolvit, ut opportunam illis ad Lotharingii Ducis signa transeundi occasionem præberet. Tandem etiam Campaniæ ac Picardiæ Nobilibus magna rationum vi exposuit, quantum eorum interesset, Burgundionum incrementis obsistere. Hi aliunde horum potentia oppido pressi, faciles Regi aures præbebant, pluresque Nobiles arma capiebant,

bant, opem Duci Lotharingiæ laturi. Huic etiam Rex submiserat viginti tria aureorum millia, ut præter quingentos Germanos Helvetiorum decem millia conscribere posset. Sæcul. XV. A.C. 1476.

§. CVI.

Prælium inter utrumque exercitum; Burgundionum clades.

Recentem hanc militiam Lotharingius suis adjunxit copiis, tantaque alacritate processit, ut Burgundionum occursum præveniret, pontemque S. Nicolai occuparet. Obsessi tam prospero Martis auspicio novos induunt animos, quamvis se se hostium arbitrio dedere paulo ante parati fuissent. Burgundus re comperta viritim suorum Belliducum sententias rogat, hi omnes censebant tutius esse, ad Mussiponti urbis mœnia se recipere, ibique erectis propugnaculis, iisque validissimis hostium impetus eludere; ajebant enim, exercitum vix quatuor bellatorum millibus constare, ac potissimam eorum partem adversa valetudine premi. Nihilominus Burgundiæ Dux Campo Bassii consilio permotus prælium decernit, suosque milites ex aggeribus, quibus sustinendis numero impares erant, extrahit, atque ad Nosocomium S. Magdalenæ castra metatur. Utrinque manus

Sæcul. XV. A.C 1476.

manus conferuntur, iniquissimo tamen Burgundionum tempore; cum enim acrior tum frigoris vis esset, & densissimæ nivium procellæ eorum oculos perstringerent, nec armis suis hostem secure lacessere, nec Lotharingiorum ictus cautius declinare poterant. Hoc unicum illis restabat securitatis præsidium, quod in castris essent, quæ viarum angustiis, rivo, denso sepimento, collibus atque sylva omni ex parte munita erant.

Lotharingiæ Dux, qua arte hostem aggrederetur, consilii inops, viam solis loci incolis cognitam edocebatur; eo igitur cum copiis suis procedit, atque hujus semitæ beneficio bellica Burgundionum tormenta ad primum agmen collocata peropportuna declinatione effugit, demum vero in sinistrum mediæ aciei cornu, Burgundis nil minus cogitantibus, e summitate in imum toto impetu effusus est. Primos Lotharingiorum conatus Burgundi equites intrepida animi fortitudine eludebant, pedestres vero, cum pedem referrent, ac in Sylvam fugerent, ibi a rusticis misere interempti sunt. Hoc agmen omnibus propemodum partim cæsis, partim captis penitus deletum est, & prima atque postrema acies conspecta medii agminis cæde effuso cursu contendit ad ignobile quoddam oppidum, Condatum nomine haud procul diffitum

a loco,

a loco, ubi Campo-Baſſius fugitivos præ- Sæcul. XV.
ſtolabatur; hinc unaomnes, quotquot eo A.C.1476.
venerant, capti, trucidati, vel exſpoliati ſunt. Tum vero ſimilis ruinæ ſtrages erat, pluresque in fuga, quam in ipſo prælio ceciderunt, ac non pauci eorum, qui furentium gladios effugerunt, ſemet-ipſos in amnem præcipites dederunt, ibidemque miſere perierunt.

§. CVII.

Burgundiæ Dux prælio necatus.

Commiſſa eſt hæc pugna die quinta Januarii, quæ erat Dominica, ac vigilia Ephiphaniæ Domini anno milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, quamvis Comminæus eam ad annum Domini milleſimum quadringenteſimum ſeptuageſimum ſextum revocet, nec abs re, ſi novi anni auſpicium a Menſe Martio repetatur, pro uſitata illius temporis computandi ratione. Inter præcipuos hoc prælio cæſos recenſentur Joannes de Rubemprato, Contajus, Croyus, Chimay, *Rubemprè*
& de Vetrivilla. Capti fuere Olivarius *Vieuville*
Marchianus, & Lalinus unacum Comite Naſſovienſi, Roetlingenſi Marchione, Contaji filio natu majore, juniore Comite de Monteacuto, utroque Notho Burgundiæ, plurimisque aliis Nobilibus. Ipſe Burgundiæ Dux in prælio occubuit; cujus

Sæcul. XV. A. C. 1476.

cujus tamen mors aliquamdiu incognita fuit, ignoratumque, quod fatum subierit, donec altera post pugnam die Campo-Bassius quemdam Ephebum ad Lotharingiæ Ducem conduceret, qui Burgundum fuisse trucidatum testatus, cadaveris locum monstrabat. Corpus ejus sedulo quæsitum, recognitumque fuit, atque omnibus vestibus exspoliatum, ventre in terram projecto supinum jacebat, necnon glacie frigoreque concretum reperiebatur. Obiit tribus vulneribus confossus; quippe securis ictu maxilla per medium dissecta erat, lanceæ autem cuspide utraque coxa hinc inde transfixa visebatur, ac denique hasta in anum altius descendente saucius erat.

Commin. l. 5. cap. 8. ad fin.

Refert Comminæus, suorum nonnullos vidisse Ducem ex equo in terram delabi, nec tamen, cum ipsimet jam capti essent, eidem auxilium ferre potuisse, mox autem illum in eorum conspectu miserum in modum fuisse trucidatum; turmatim enim quosdam confluxisse milites, atque ab eis minime cognitum fuisse jugulatum, ac demum vestibus spoliatum. Observant alii, Burgundum occubuisse in loco nonnisi centum passibus distante ab illo cubili, in quo olim de Conestabili S. Pauli Gallis in mortem tradendo mandatum proprio suo chirographo signabat. Mortuus est Anno ætatis

tatis suæ quadragesimo sexto, Principatus circiter decimo. Ejus corpus Nancejum jussu Lotharingiæ Ducis delatum, more Principum in sublimi strato collocatum fuit, atque in atrio nigro-holosericis aulæis ornato expositum. Scribit Mecerajus, Lotharingium, cum ipsus nigrum habitum indutus cadaver inspiceret, gestasse Barbam auream veterum, ut ajunt, Heroum more, atque aspersa aqua benedicta corpus Burgundi in primario Nancei urbis templo sepeliri curasse. Ceterum a vulgo, cui semper solemne vitium est nimia credendi facilitas, multo tempore credebatur, Burgundum vivere, eumque e pugna elapsum fuisse, atque acceptæ cladis pudore compulsum in quadam eremo delitescere quamplurimi dicebant. Addebant, quod Dux ex hac sollitudine nonnisi post septem annos in pœnitentia transigendos prodire decrevisset; quinimo complures in hac credulitate adeo erant obstinati, ut nummos ingenti fœnore acceperint, ac tunc duplum reddere spoponderint, quando eorum Dux reversurus esset. Hanc fabulam auxit nota Ducis melancholia, & cujusdam Viri fama, qui natione Suevus austeram vitam agebat, & statura ac voce Burgundo haud absimilis erat.

Sæcul. XV. A.C. 1476.

Mezer. Synops chronol. hist. Lud XI tom. 3. in 12.

Gaguin. lib. 20. Naucler. gener. 50.

§. CVIII.

Sæcul. XV.
A. C. 1476.

§. CVIII.

Vaticinium Angeli Catti de morte Ducis.

Comm. lib. 5. c. 3. Comminæus Burgundiæ Ducis obitum recenſens teſtatur, Angelum Cattum Virum nominatiſſimum quondam hujus Ducis familiarem, cum poſt Moratenſe prælium relicto illius obſequio ad Ludovicum XI. tranſiiſſet, præſente Rege in Eccleſia Turonenſi ad S. Martinum ſacris operatum fuiſſe, atque eodem tempore, quo Nancejenſis pugna committeretur, ſacram patenam Ludovico deoſculandam porrexiſſe, latinoque ſermone dixiſſe: „ *Conſummatum eſt, Pax tecum,* potentiſ„ ſime Rex, dedit tibi Dominus pacem, „ tuum erit illa uti, hoc ipſo temporis „ puncto deletus eſt Burgundi exerci„ tus, & ipſe prælio occubuit „ Ludovicus Catti Viennenſis Archiepiſcopi (ad hanc enim Eccleſiam jam antea a Rege nominatus erat) verba non ſine alterno nunc admirationis, jam gaudii affectu excepit. Videtur tamen, quod Rex æque ac Comminæus, atque Aulicorum quamplurimi jam antea piam de hoc Antiſtite opinionem conceperint, illumque Spiritu prophetico eſſe afflatum credederint: Ludovicus enim mox nuncupato voto promiſit, ſe cancellis ſepulchrum S. Mar-

S. Martini ſeptentibus antea ferreis, argenteos ſubrogaturum. Id etiam exſolvit Anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo nono, conſtructis clathris, quorum pondus conſtituebant ſex millia ſeptingentæ ſeptuaginta ſex ſelibræ argenti, duæ unciæ dempta octava drachmæ parte; ita teſtatur Auctor vitæ S. Martini recens conſcriptæ. Porro hic Viennenſis Archiepiſcopus idem ipſe eſt, ad quem Comminæus perſæpe in ſuis relationibus ſermonem convertit, ejusque vitæ hiſtoriam ad calcem ſuorum operum adjecit. Sæcul. XV. A.C 1476.

Vid. edit. Comm. ann. 1723. in 5. volum.

§. CIX.

Turcarum expeditio in Moldaviam.

Cardinalis Papienſis hoc anno Menſe Julio ad Mantuanum Cardinalem ſcribens ſignificat, inſtructum fuiſſe a Mahomete II. exercitum quingentorum millium Turcarum, eosque in Moldaviam deſcendere paratos eſſe. Ex Scriptoribus quoque Polonis intelligimus, Moldaviam ab ipſis quoque Tartaris invaſam fuiſſe, ac Stephanum Vaivodam ſeu Palatinum, de cujus inſigni victoria dictum eſt anno ſuperiori, obviam illis proceſſiſſe, eisque ingenti clade fugatis, opimam prædam reportaſſe. Nihilominus Mahometes trajecto Danubio ubique infeſta ſigna intu-

Papienſ. epiſt. 648.

Michov. lib. 4 cap. 71. Crom. lib. 28.

Sæcul. XV. A.C. 1476.

intulit, & quamvis Stephanus variis præliis ad triginta Turcarum millia trucidaſſet, levis tamen erat ejusmodi jactura in tanto infidelium exercitu: præterea Moldavi, ſive quod viribus ſuis diffiſi, ſive Palatino ſuo haud amplius pari affectu ac ſtudio addicti eſſent, unice ad ſuos reverti contendebant, hanc ob rem & ipſe Stephanus ſe benigniori fortunæ ſervare cogebatur: Turcæ autem deprædatis nonnullis Provinciis Poloniæ finitimis ad ſua quoque revertebantur, forte quod Caſimirum, qui adverſus eos movebat, pertimeſcerent, aut peſtilentiæ & famis vi, qua non ſine ingenti ſtrage abſumebantur, ſecedere compellerentur, ſive denique quod hiems appropinquaſſet, & claſſis, quæ novam militiam, & machinas ad expugnandas munitiones ſubvehebat, ſæva tempeſtate disjecta, ac pene integra periiſſet.

§. CX.

Regis Hungariæ vana jactantia de Turcarum receſſu.

Papienſ. epiſt. 656.

Matthias Hungariæ Rex, ubi cognovit Mahometis exercitum receſſiſſe, Turcam a ſe pulſum fuiſſe, ſolita ſua jactantia ubique divulgabat. Idem quoque nimia facilitate credebant ipſe ſummus Pontifex, omnesque Principes, populi,

puli, atque potiſſima urbium pars; quapropter hi omnes ducenta Aureorum millia Matthiæ in prætenſæ fortitudinis præmium, necnon pro ſuſtinendis belli ſumptibus ſuppeditabant. Ad has tamen ſuppetias Mediolanenſium Dux nihil conferre voluit, eoquod minus credulus ſibi tam facile imponi haud patiebatur. Ex adverſo Ferdinandus heroica hæc Matthiæ facinora multis deprædicabat; hujus enim gloria in proprium quoque redundabat honorem; quippe Matthias Beatricem ſpuriam Ferdinandi Filiam duxerat. Sæcul. XV. A.C.1476.

§. CXI.

Matthiæ clades a Turcis illata.

Verum Regis faſtus paulo poſt detegebatur; Turcæ enim factis excurſionibus Carniolam, Carinthiam, & Stiriæ partem fœde vaſtabant, ac omnia cædibus replentes plurima Chriſtianorum millia ſecum captiva abducebant, moxque plurimas munitiones vi expugnabant, eo majori audaciæ ac furoris fiducia, quod Mahometem ipſum cum validioribus copiis haud longe diſtantem comperiſſent. Bonfinius, qui Matthiæ laudes deſcribendas ſuſcepit, hanc cladem haud diffitetur, aſſeritque, quod Mahometes, cum ad ſolemnia nuptiarum, quæ Rex *Bonfin. 4. Decad. 4.*

Sæcul. XV. A.C. 1476. celebraturus esset, totam ferme Hungariam confluere cerneret, hanc occasionem exequendis suis consiliis peropportunam existimaverit, ac propterea clam quadraginta armatorum millia coegerit, & castella, quæ Matthias extruxerat, expugnaverit, captisque omnibus propugnaculis totam Daciam seu Mæsiam longe lateque victoriis suis emensus, cuncta igne ferroque vastaverit, demum quadraginta hominum millia utriusque sexus promiscua crudelitate abstraxerit. Hæc damna Regis Hungariæ mentem usque adeo dejiciebant, ut nihil ultra adversus Turcarum insultus moliri auderet.

Papiens. epist. 644. *Kranz. l.* 13. *Blond.* 18. Nihilominus Summus Pontifex Matthiæ triumphos ad sydera usque extollebat, ac publicas preces pro felici armorum successu indicebat: siquidem Papæ persuasum erat, Regem tunc pro salute Reipublicæ Christianæ durissimam hiemem tolerare: cum tamen is toto illo tempore nuptiarum solemniis intentus, domi tranquillam vitam ageret.

§. CXII.

Turcarum victoria de Venetis reportata.

Nec minus secunda Turcarum armis aderat fortuna in ipsa Italia; atrocissimo enim prælio periit Hieronymus Veronen-

ronenſis exercitus Veneti Præfectus; Turcarum vero Dux Marbegus, quem alii Aſabegum nominant, Vir fortiſſimus, & militari peritia longe clariſſimus, in eadem pugna vulneratus eſt. Hic totam quaquaverſus regionem igne ferroque devaſtabat, & multis captivorum millibus in ſervitutem abſtractis, tantum ubique terrorem inferebat, ut Venetis vires & animus exciderent. Stupenda quoque ſunt, quæ Sabellicus ipſus vidiſſe teſtatur, & refert de temerariis, atque audacibus infidelium auſibus adverſus Alpium difficultates, quas cum tam copioſo exercitu impigre ſuperabant: uberiores tamen Turcarum progreſſus Caroli Montonii, qui Venetarum copiarum Præfectus erat, prudens cunctatio irritos fecit.

Sæcul. XV. A.C.1476.

Juſtiniani lib. 9.

Sabellic. 3. dec. 10.

Phranz. l. 3. cap. 30. & lib. 1. c. 35.

Hujus cladis Gregorius Phranzes Imperatoris Græcorum olim Aulicus meminit, ibique Chronicon ſuum Bizantinum, ab anno Domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo inchoatum abſolvit. Hunc Monachi habitum induiſſe, jam alibi memoravimus, & adhuc aliquot annos egiſſe conſtat, cum Mahometis Imperatoris res geſtas complexus eſſet; hic enim poſt haſce omnes belli expeditiones nonniſi quinto abhinc anno deceſſit.

Sæcul. XV. A.C. 1476.

§. CXIII.

Maximus in Patriarcham Constantinopolitanum electus.

Turco-Græc. l. 1. & 2.

Sublato e vivis Raphaele, qui in Patriarcham Constantinopolitanum Anno milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto in Græcia eligebatur, coacta fuit a Græcis Synodus pro Succeſſore eligendo. In ea poſt diuturnam conſultationem unanimi omnium conſenſu ſuffectus eſt Manuel Eccleſiarcha, ſeu ille, cui Eccleſiarum cura eſt commiſſa. Vir erat ſcientia & morum integritate conſpicuus, qui jam antea ob fidei defenſionem narium mutilationem tolerabat. Hunc Monachorum inſtituto adſcriptum Græci, apud quos Epiſcopus fieri non poterat, niſi prius eſſet Monachus, ad Mahometem adduxerunt, ac continuo pro novi Patriarchæ ingreſſu quingentos aureos, præter alios bis mille pro tributo ſingulis annis pendendo numerarunt. Neo-electus Patriarcha mutato ſuo nomine Maximus appellari voluit, ſub cujus Pontificatu tanta pace Eccleſia fruebatur, ut cum nominis ejus fama ad Mahometem perveniret, eidem colloqui voluerit, & plurium fidei noſtræ capitum explicationem ab eo petierit, quam etiam luculentiſſimam ab eo accipiebat, virique pruden-

prudentiam, ac ſuarum reſponſionum ſo- Secul. XV.
liditatem plurimum admirabatur, nec A. C. 1476.
tamen propterea usque ad obitum ſuum
Chriſtianos divexare ceſſabat.

§. CXIV.

Sacrilegum Galeatii Sfortiæ Mediodiolanenſium Ducis parricidium.

Eodem anno die vigeſima ſexta De- *Epiſt. Card.*
cembris Galeatius Mediolanenſium *Robert. apud*
Dux, in hac eadem urbe ante fores Ec- *Marten. th.*
cleſiæ ad D. Stephanum ex inſidiis tru- *nov. t. 1.*
cidatus eſt; nunc vero occaſionem ſacri- *Corio part. 6*
legæ hujus cædis recenſeamus. Joan- *Ripamont.*
nes Andreas Lumpugnanus ex nobili, at- *hiſt. eccl.*
que illuſtri Mediolanenſium familia or- *Mediol. l. 13.*
tus, ac inter Aulicos Franciſci Sfortiæ e-
nutritus erat. Hic de poſſeſſione cu-
jusdam beneficii cum ſuo æmulo Novo-
comienſi Epiſcopo ex Caſtellionum gene-
re nato contendebat: cum autem E-
piſcopus gratia atque auctoritate, qua a-
pud Ducem plurimum valebat, ſuffultus,
litis deciſionem ad plures annos extra-
xiſſet, Lampugnanus ſæpius, non ſine
verborum vehementia atque intentatis
quandoque minis de Judicum lentitudi-
ne apud Ducem conqueſtus eſt, quin imo
die quadam inter cetera, quæ Galea-
tio objectabat, furore accenſus dixit, Ci-

Sæcul. XV. A.C 1476.

vibus jura denegare, nefandum crimen esse. Dux objurgatione offensus, liberius loquenti mortem minitabatur. Exinde autem Lampugnanus acriori ira commotus, ab illo temporis articulo unice curas eo intendit, ut Galeatium sicariorum ope e medio tolleret. Ea etiam, quæ animo volutabat, Hieronymo Olgiato adolescenti non minus generis nobilitate, quam scientia & fortitudine inclyto communicavit, eumque facili negotio ad suas partes pertraxit. Hi paucis post mensibus in conjurationis societatem tertium vocant quemdam Carolum nomine, qui ex præclaro Vice-Comitum sanguine progenitus, tum secretioris Senatus apud Ducem Secretarius seu omnino Cancellarius erat. Paulopost Joannes & Hieronymus nimiæ facilitatis, qua Carolum conspirationis conscium reddiderant, pœnitudine moti, eundem interficere statuunt, postera vero die melius explorata ejusdem fide omnes Tres unanimi voto Galeatii necem decernunt. Tandem etiam audendi copiam, quam dudum speraverant, opportuna occasio præbuit; die enim vigesima sexta Decembris Sancto Stephano sacra explorabant, quod Galeatius Dux ad dicti S. Martyris Ecclesiam accessurus esset, ut ibidem rei divinæ solemni ritu peragendæ assisteret. Igitur conjurati ante ipsius

Visconti

ipsius adventum templum ingrediuntur, & Joannes ad Galeatium, qui equo vectus cum ingenti militum ac Aulicorum comitatu Ecclesiæ foribus appropinquabat, propius accedit, perinde ac si confluentis populi turbam submovere, Ducique magis expeditum accessum parare vellet; mox autem extracto, quem occultaverat, pugione Ducem unico, eoque lethali ictu conficit, suis illico sociis in opem concurrentibus, qui Galeatium a tergo adorti multis plagis confossum exanimem relinquunt. Cæsus est Galeatius quatuordecim vulneribus, quorum undecim erant mortifera; exhalavit animam nihil effatus, ac nonnisi leve, vixque ab adstantibus perceptum cordis suspirium emittens. Satelles quidam Joannis Andreæ famulum, qui & ipse Ducem sauciaverat, gladio percussit, quem tamen ceteri duo Joannis socii protinus necarunt, hujus mortem vindicaturi. Joannes vero Andreas vitæ suæ consulturus ad Ecclesiam confugit, sed a fœminis in genua procumbentibus præpeditus, nulla mora a militibus occisus est: Hieronymus & Carolus interea sese hominum frequentiæ immiscentes, nec ab ullo cogniti, solido biduo apud suos amicos delitescebant, tandem vero proditi, captique in Mediolanensem carcerem conjiciebantur, ac denique sententia capitis in eos

Sæcul. XV. A.C. 1476.

Sæcul. XV. A C. 1476.

eos lata, quadrifariam diffecti sunt. Cum vero Galeatii Senatores ex Hieronymo atrociſſimis quæſtionibus ſubjecto ſciſcitarentur: qua cauſſa permotus manus ſanguine Principis ſui polluere præſumpſerit: id a me factum, reſpondit, „quia „ vos graviori quam ego in Ducem o„ dio ferri compertum habebam, ac ipſius „ mortem multis votis deſideraſſe, nec „ tamen intuliſſe ſciebam, eoquod vobis „ animus, non voluntas deeſſet. Nec me „ parricidii recens patrati pœnitet; ea e„ nim inveterata eſt in mente mea opinio, „ humani conſortii indignum eſſe Prin„ cipem, qui omni violata promiſſorum „ fide, tantisque ſceleribus, omnibus exo„ ſum, atque deteſtabilem ſeſe reddidit. „ Unice publicam populi ſalutem ſpecta„ bam. Nulla mihi cura eſt vitæ meæ „ nec amplius mortem reformido, dum „ Tyrannum e medio ſublatum ſcio.„ Plura adhuc alia effutiebat Hieronymus, duosque ſuos ſocios ad parem conſtantiam adhortabatur; ſicque ſub carnificis manu vivere deſiit, ſemperque ſacrilegum ſuum facinus abominandis obtentibus atque rationibus honeſtare nitebatur.

§. CXV.

Joannes Galeatius - Maria occiſi Succeſſor.

Galeatius, quamvis ſolutioris vitæ licentia

centia deformis esset, nihilominus ob liberalitatem, magnificentiam, literarum studium & benevolentiam in Viros scientia claros multum laudatur. Trucidatus obiit anno ætatis suæ circiter trigesimo tertio, sepultus insigni pompa in Majori Ecclesia sanctæ Mariæ. Ingens ex ejus obitu tumultus in civitate Mediolanensi exoriebatur, adeo, ut summus Pontifex pacem Italiæ concidisse vehementer timeret, eoquod plurimi Principes suas quisque spes ad hunc Ducatum jactare cœpissent. Mox tamen sedatis per urbem turbis Joannes Galeatius Mariæ filius defuncti primogenitus adhuc puer Dux proclamatus est, positusque sub tutela Matris suæ, cui præcipuorum Procerum Senatus ad hoc speciatim constitutus adjiciebatur.

Sæcul. XV. A.C. 1476.

§. CXVI.

Bellum inter Ferdinandum Arragoniæ, & Alphonsum Lusitaniæ Reges.

Hoc anno summus Pontifex Matrimonium Alphonsi Lusitaniæ Regis cum Joanna Henrici Castellæ Regis Filia nullum irritumque esse declarabat, licet prævie summus Pontifex legis gratiam seciſſe diceretur, quam tamen Sixtus IV. per

Sæcul. XV. A.C. 1476.

per falsam rei narrationem impetratam fuisse asserebat. Ea res percommode accidit Ferdinando Arragoniæ Regi, qui Isabellam ejusdem Henrici sororem sibi uxorem duxerat; quapropter adversus Alphonsum copias suas educit, atque in agro Tyrum inter & Senticam sito, prœlium committit, æquato pene utrinque victoriæ, cladisque fato; quippe dextrum Castellanorum agmen, cui ipse præerat Ferdinandus, a sinistra Lusitani exercitus acie, Ductore Joanne Principe cæsum fugatumque est, ex adverso dexterum Lusitanorum cornu, cui imperabat Alphonsus, hoste acrius irruente penitus disjectum fuit. Unde præcipiti fuga totam regionem usque ad Nuganum Castrum emetiri coactus est Alphonsus, ibidem a Petro de Mendaha illius Gubernatore perhonorifice exceptus. Interea Lusitani cum de Regis sui sorte nullam haberent notitiam, eum mortuum esse arbitrati, seditionem movebant, cujus opportunitate Ferdinandus scite usus, cunctas olim ab Alphonso occupatas urbes recuperavit, eodemque infestæ fortunæ curriu Castellani Joannæ partibus studiosi derelicto Alphonso cum Ferdinando pacem inierunt: quo facto Lusitaniæ Rex omni spe dejectus, in Gallias ipsus contendere compulsus est, ut Ludovicum XI. ad inferenda

Castro-Nugno.

renda Ferdinando arma permoveret. Aſt nec hiſce conſiliis ſecundus colluſit eventus. Sæcul. XV. A.C.1476.

§. CXVII.

Adventus Luſitani in Franciam. Colloquium cum Rege.

Primo igitur Alphonſus Mirandam conceſſit, demum Regni Adminiſtrationem ſuo Filio concrediđit, ipſe vero Turones contendit, Regem Franciæ aditurus. Ab eo perbenigne quidem excipiebatur, nihilominus Ludovicus XI. eidem ſine ambage declarabat, ſibi integrum non eſſe, novis belli tumultibus ſeſe implicare, priusquam ſibi plenum ab armis Burgundiæ Ducis, qui tum adhuc vita ſuperſtes erat, otium eſſet, reique exitum comperiſſet. Quare Alphonſus ſpe fretus, quod præſentia ſua inter Ludovici & Burgundi diſſidentium animos facile concordiam redintegraturus eſſet, ac conciliata pace opem ab eis impetrare poſſet, ipſus Ducem tum Nancei obſidione diſtentum accedit; cum vero eundem ſibi devincire deſperaret, poſt bidui moram, quam in ejusdem caſtris trahebat, re infecta ad Ludovicum XI. reverſus eſt.

Com. l 5. c. 7.
Imhoff. Reg. Luſit.
Marian. hiſt. Hiſp. l. 24.

§. CXVIII.

Sæcul. XV. A.C. 1476.

§. CXVIII.

Romam ſub alieno habitu profectus, in itinere captus.

Verum Alphonſus ibidem a metu haud vacuus erat; timebat enim, ne eum Galliarum Rex Ferdinando hoſti ſuo traderet. Unde ad Joannem filium ſuum literas dedit, eidem denuncians, ut pleno jure ac regia poteſtate impoſterum Luſitanis imperaret, nec deinceps ullam Patris ſui curam haberet. Ipſe vero poſtea mutata veſte, ſine comite Romam verſus clam ſeſe itineri accinxit, eo fine, ut ibidem in quodam monaſterio religioſa caſtra ſequeretur, ac per ſolitudinis quietem dolorum vehementiam temperaret. Verum a nonnullis in via cognitus, a quodam Normanno, Robineto Boe nomine, interceptus eſt. Ludovicus re comperta adverſam Alphonſi ſortem vehementer miſeratus, ut luculento teſtaretur argumento, Alphonſum temera ſuſpicione motum credidiſſe, quod eum inimico ſuo tradere molitus eſſet, confeſtim in Normanniæ oris plures naves omni armorum apparatu inſtrui jubet, eisque Georgium Legerum præficit, dato negotio, ut Luſitanum Regem in libertatem aſſereret. Valuit ſucceſſus; Legerus enim Alphonſum omnino liberum feliciter

le Bœuf.

ter in Lusitaniam reduxit. Hunc Joannes Filius ejus ingenti animi sui lætitia in oppido Casales excepit, eumque Regni habenas resumere amica vi compulit, quas etiam aliquot adhuc annis moderabatur, omni tamen Castellæ potiundæ spe dejectus; postea tamen Principes de hoc Regno contendentes litem inter se amice componebant. Philippi Comminæi conjectura est, quod Alphonsus, si ei Ludovicus Rex mature copiarum subsidia misisset, facili negotio totum hoc Regnum in suam potestatem redegisset, pluribus ejusdem urbibus jamjam illius imperio subjectis. Sub Alphonsi Regno ac ferventibus tumultibus hoc anno suscitatis, ejus subditi incognitas quasdam in America Regiones detexerunt, ibidemque Joannes Santarinus, & Escobarus castrum, Mina dictum, constrúi fecerunt, & Ferdinandus de Po Insulam a se detectam a suo nomine *Insulam Ferdinandi* nuncupavit; Segurra autem Promontorium S. Catharinæ invenit, quod hoc nomine insignivit, eoquod ipse eadem die huic Divæ sacra ibidem appulisset.

Sæcul. XV. A.C. 1476.

Com. l. 5. c. 7.

S. Georgio della Mina.

§. CXIX.

Ludovici XI. consilia de occupanda utraque Burgundia.

Ludovicus XI. Galliarum Rex, cum jam-

Sæcul. XV. A.C. 1477.

jamjam Anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo quarto Veredariorum equorum uſum inſtituiſſet, brevi per Curſorem publicum a Credonenſi Toparcha miſſum Burgundici exercitus cladem apud Nancejum intellexit, necdum tamen ipſius Ducis mortem edoctus erat. Incertum Burgundi fatum Regem, ne præconcepta exequeretur conſilia, aliquamdiu ſuſpenſum tenebat, mox tamen habita obitus illius notitia in eo totus erat, ut quasdam Defuncti ditiones occuparet. Quapropter utriusque Burgundiæ Proceres, alias Duciſſæ Burgundiæ hæredi apprime addictos, ſibi devincire conatur, ad ſuas quoque partes pertrahit Antonium de Burgundia Nothum Ducis fratrem in Nancejenſi prœlio captum. Hic, cum a Lotharingiæ Duce ad ferventes Regis preces in Franciam mitteretur, tot favoribus a Regia ſua Majeſtate cumulabatur, ut relicto priori ſuo Principe ſe Regis Franciæ obſequio dicaſſe prorſus nulla eum pœnitudo ſubiret. Præterea Ludovicus, poſtquam Nobiles de Novo caſtro, necnon Vergienſes, Viennenſes, & Cabilonenſes Proceres ſibi conciliaverat, jam ſuas partes adeo potenter firmaſſe exiſtimabat, ut ea, quæ peteret, ex plurimorum ſuffragiis ſe obtenturum ſperaret, quocirca ſub finem Menſis Januarii hoc anno milleſimo

lesimo quadringentesimo septuagesimo septimo omnes Burgundici Ducatus Ordines convocavit. Sæcul. XV A C. 1477.

§. CXX.

Rationum momenta ad occupandas Burgundicæ hæredis Provincias a Rege allata.

Ludovicus Rex per suos exponi curavit, se contra hæredem Burgundicam tribus munitum esse titulis. I. Sibi tanquam supremo Domino jure beneficiario deberi Burgundiæ Ducatum, præter Flandriæ, Artheſiæ, & Carolesii Ducatus, pluresque alias Belgii ditiones. II. Se esse Ducissæ genere proximum, proin sibi ex propinquitatis legibus curam incumbere, ne illius bona ad extraneos transirent. III. Se hanc Filiam e sacro fonte susceptisse, & hoc quoque nomine se ab Ordinibus Burgundis postulare, ut Burgundiæ Ducatus suæ custodiæ traderetur, donec ipsa hæres cunctas sibi a suo Patre relictas ditiones penitus vindicasset; se vero illis Regiam suam fidem obstringere, quod eidem tunc præfatum Ducatum ingenue ac integre redditurus esset. Cum ergo Burgundiæ Ordines Regis petito annuerent, ipse Burgundici Ducatus possessionem accepit, exceptis quibusdam urbibus, quas eidem cedere

Sæcul. XV. A.C. 1477.

renuebant. Nec tamen pari successus facilitate obtinuit Burgundiæ Comitatum, qui hodie Sequanorum tractus seu *Franche-Comté* appellatur, quamvis nulli solertiæ peperciſſet, ut eundem quoque in suam potestatem redigeret.

§. CXXI.

Nonnullæ urbes in Picardia & Artheſia a Rege occupatæ.

Nec his contentus Ludovicus, quasdam etiam Picardiæ, Artheſiæ & Flandriæ urbes, perinde ac si prædia beneficiario obsequio Gallicæ Monarchiæ obnoxia essent, occupare molitur, missis in hanc rem Borbonii Notho ac Comminæo. Jam antea Torcyus, qui ad Regis partes transibat, Abbavillam subegit; non æque tamen facilis, atque expedita erat Atrebatensis urbis deditio; Dux enim Burgundiæ hujus urbis Præfectos designabat Ravensteinium Clivienſis Dynastæ fratrem, & Crepicordiensem Dominum, qui alio nomine Cordæus, seu Desquerdus dicebatur. Hi Regi exponebant, Atrebatensem Comitatum clientelare quidem prædium esse, ejus tamen conditionis, ut nonnisi ad fœminas devolvi posset; illud enim a Margarita Flandriæ Ducissa ad Burgundicam familiam fuisse translatum; cum ergo Maria unicæ

Commin. l. 5. c. 11.

Cleves.
Crevecœur.
Cordes.

unice in Patris sui jura succederet, illam quoque solam hujus urbis hæredem esse; de cetero inducias inter Burgundiæ Ordines & Franciam sancitas nondum exspirasse, proin omnino congruere, ut huic Orphanæ saltem integrum esset, quatenus Patris sui tam iniquo funestoque tempore sibi fatis erepti mortem in pace deplorare valeat. Ambo hi Proceres cum Regiis Deputatis in Abbatia Montis S. Eligii prope Atrebatum mutuo congrediebantur; verum eorum consultationes brevem admodum moram tenebant; quamvis Comminæus ibidem diutius moraretur, spe fretus, se nonnullorum Procerum animos Regi devincturum, valuitque successus; hi enim postmodum integra fide Ludovici obsequium profitebantur. Sæcul. XV. A C. 1477.

§. CXXII.

Connubium Mariæ de Burgundia cum Delphino Regi propositum.

Nihilominus Rex Turonibus profectus, Atrebatum contendit, datisque pluribus literis hujus ditionis Proceres suis consiliis accedere sollicitat. Adhuc in itinere constitutus erat, cum oppidum S. Quintini, Bunium, Peronnam, & Hamonam urbes in Franciæ obsequium rediisse, non sine ingenti lætitia intelli-

Sæcul. XV. A.C.1477.

geret; unde eodem temporis momento mutavit consilium, quo prius Filiam Burgundiæ Hæredem Delphino suo in uxorem tradere statuerat. Verum in hoc Ludovicum valde imprudenter egisse existimat Comminæus. Equidem Princeps iste nonnisi septimum, Burgunda vero jamjam vigesimum primum ætatis annum emensa erat; nihilominus Rex eandem cum alio quopiam Regni Principe, ac forte cum Engolismensi Comite Francisci I. Patre jungere potuisset. Ast acerbæ in Burgundicam stirpem aversioni Rex debebat, quod inconsulto sententiam mutasset: licet Flandri hasce nuptias ardentibus votis exoptarent, & Nobiles Viri, qui Ducissæ a consiliis erant, ab ea ablegari peterent, ut Ludovico XI. hoc nuptiale fœdus proponerent. Erant hi Imbercurtius, Verienſis, Gruithusius, Hugonectus Cancellarius, pluresque alii, quibuscum Rex frequens habebat colloquium, ut eorum animos a Ducissa alienare, sibi vero illos conciliare posset. Verum Ludovici consilium eventus fefellit; hi enim a propositione Regi mox facta nullo pacto dimoveri poterant.

la Vere.

Quippe Peronnam, ubi tum Ludovicus agebat, delati, atque ad colloquium Regis admissi, denuo Ducissæ suæ nuptias cum Delphino exponunt. Rex repulsæ

pulſæ cauſſam unice in nimis teneram Filii ſui ætatem, & gracilem atque imbecillam corporis habitum referebat. Verum ex hoc ipſo reſponſo Deputati haud obſcure intelligebant, Regem in Delphini nuptias minime conſenſurum, quapropter Burgundam Engoliſmenſi Comiti jungendam proponunt. Ad hæc Rex arrogantius reſpondit, ſe fatali novem annorum experientia edoctum fuiſſe, quot malorum diſcrimini expoſita eſſet Francia, ſi ea regii ſanguinis Principem ſibi vicinum pro Belgii Domino haberet, cum ergo Gallia Deo adjutore ab ejusmodi propinquo liberata fuiſſet, ſollicite curaturum ſe, ne denuo in eadem conjiceretur pericula; rebus ſuis minus imminere diſcrimen, ſi Maria de Burgundia potius cuicunque alteri nuberet Regi, quam Principi ex Gallorum ſanguine nato, niſi ſaltem Maria, ejusque ſubditi præſtolari vellent tempus, quo Delphinus ablato ætatis vitio uxori maturus eſſet. Hoc ſermone Flandri haud parum turbati, in eam abducebantur opinionem, quod Ludovicus, priusquam de connubio ageretur, plenum urbium & Provinciarum, quas Burgundica Domus tenebat, dominium ſibi aſſertum percuperet, ne forte temporis tractu præſumi poſſet, cunctas iſtas ditiones duntaxat uxorio nomine, non autem beneficiario jure, quod deficienti-

Sæcul. XV. A C. 1477.

Sæcul. XV. A.C 1477. bus maſculis ad Franciam devolveretur, Galliarum Regibus reſtitutas fuiſſe.

§. CXXIII.

Atrebatum a Rege petitum atque obtentum.

Confiƈta hæc opinio firmius inſedit Flandrorum animis. Præterea eisdem Duciſſa in mandatis dederat, nulli parcerent labori, ut firmatis cum Delphino nuptiis ipſa Delphinæ honorem conſequeretur. Hanc ob rem iterato Regem rogabant, ut mentem ſuam verbis magis perſpicuis explicaret; cum vero Ludovicus Atrebatenſem urbem, cujus Gubernator erat Cordæus, ſibi tradi peteret, reſpondebant illi, ante omnia civium animos ad Gallorum amorem ſcite inclinandos eſſe, ſeque huic rei promptam daturos operam, ipſamque Duciſſam induƈturos, ut ibidem Senatum ex Viris Franciæ ſtudioſis atque addiƈtis compoſitum ſtabiliret. Præterea ut Ludovici votis ſatisfacerent, eumque de datæ fidei veritate convincerent, a Duciſſa ſcriptam, ejusque ſigillo munitam exhibebant epiſtolam, in qua ipſa pollicetur, quod cum Francia amicitiæ fœdus inire, ac Senatum inſtituere velit, qui nonniſi ex quatuor viris cunƈtis Gallicæ Nationi impenſe addiƈtis compoſitus

tus esset. Nominabat autem illa Burgundiæ Ducissam ejus Novercam, Ravensteini illius Patruum, Hugonectum Cancellarium, & Imbercurtium. Tunc primum Regis consilio omnis collusit eventus. Quippe Flandri excepto Crepicordio, qui adhucdum apud Regem permanebat, Gandavum, ubi Maria de Burgundia agebat, revertebantur, ac Ducissam inducebant, ut Ludovico XI. Atrebatensem civitatem traderet. Mox Crepicordius Atrebatum contendit, ut Ludanum cum valido præsidio in urbem introduceret, ac demum ad Regem rediret. Post hæc nonnisi de firma civitatis possessione agebatur; cum enim illam Ludanus graviter exactionibus premeret, verebantur cives, ne itidem pari tyrannide vexarentur, hinc Duacenses in auxilium vocabant, ut sese adversus Gallorum violentiam tuerentur. Attamen hæ copiæ, cum iter ad urbem agerent, cæsæ fugatæque fuerunt, ipse quoque Vergius, qui eis imperabat, captus, in angustum ac tenebrosum carcerem conjectus est, ex quo nonnisi ad Ludovici XI. partes transeundo ereptus fuit, ipsa ejus Matre filium ad hoc sollicitante; cum illa omni alio libertatem ejus redimendi medio destituta esset.

Sæcul. XV. A.C.1477.

Du Lude.

Sæcul. XV. A.C 1477.

§. CXXIV.

Urbis portæ ab Atrebatensibus ultro Regi apertæ.

Atrebatensis urbis cives suorum clade plurimum turbati fuere, auxitque eorum terrorem inopinus Regis adventus, qui altera die cum exercitu suo urbem cinxit, magnamque illorum partem, quos antea prœlio cœperat, laqueo suspendi, ac tormenta bellica adversus civitatem locari jussit. Postmodum Crevecurius seu Crepicordius Atrebatum accedere ausus, tanta dexteritate civium animos demulcebat, ut ipsi Gallis ultro urbis suæ portas aperirent. Rex quantocius civitatem numeroso præsidio muniri, ac quosdam magis seditiosos suspendio castigari præcepit, civibus vero sexaginta aureorum millium mulctam indixit. Nihilominus eorum nonnulli eo pervicaciæ devenerunt, ut potius mortem oppetere voluerint, quam exclamare: *Vivat Rex!* Hac eadem occasione Ludovicus XI. abrogato Atrebati nomine urbem *Franchisiam* seu Francicam appellari voluit, unde hodiedum in quibusdam instrumentis publicis scriptum legitur: *Franchisia, alias Atrebatum.* Nec tamen id obtinere valuit; urbs enim apud omnes avitum suum nomen hodiedum sibi vendicat.

Gaguin hist. Franc. l. 10.

§. CXXV.

Sæcul. XV.
A.C. 1477.

§. CXXV.

Britanniæ Cancellarius jussu Regis carceri datus.

Cum Atrebatum tormentis quateretur, Calvinius Britanniæ Cancellarius *Chauvelin.* Regem in suis castris adibat, ut eidem Ducis sui nomine fidem obsequiumque profiteretur. Verum vix equo descenderat, cum ipse, unacum toto comitatu suo Ludovici jussu comprehensus esset, insuperhabito pacis fœdere, quod inter Regiam suam Majestatem atque Britannum in Abbatia Victoriæ prope Sylvanectum firmatum fuerat. Jam duodecimum diem Cancellarius in carcere agebat, demum vero illum Rex ad se venire jussit, dixitque: non aliam ob caussam custodiæ datus fuisti, quam quod exploratum habeam, Ducem Dominum tuum adversus Franciam clandestina cum Angliæ Rege communicare consilia; cum vero Cancellarius vel cum vitæ suæ periculo in se reciperet, quod Dux ab hoc crimine immunis esset, Ludovicus ei duas & viginti epistolas ipsa Ducis manu exarratas, & alias duodecim ab ejus Secretario scriptas ac nonnisi Ducis sigillo munitas, demum decem alias ab Angliæ Rege datas exhibuit, has cum Cancellarius perlegeret, attonito similis nil promptum habe-

Sæcul. XV. A C. 1477.

habebat, quod responderet, Domini sui chirographum probe cognoscens: quare Regem obsecrat, ut hasce literas ipsi committeret ad Britanniæ Ducem deferendas. Annuit Rex Cancellarii votis.

Vid. infrn lib. CXIV. §. 167. Landais Vitré.

Dux vero perspectis hisce literis, in suspicionem perfidiæ trahebat Secretarium suum, Landasium nomine, Victoriaci cujusdam Sartoris filium, qui per varios gradus tandem in paucis Duci carus omnium arcanorum arbiter factus est. Landasius objectum sibi crimen penitus a se amovit, ab illo tamen, cui hasce literas deferendas dedisset, proditum se fuisse suspicabatur, nec eum sua fefellit opinio; Cursor enim auro corruptus, cuidam Galliarum Regis exploratori illas concessit literas, hic vero cum sigilla, & scribentium manum exacte imitandi arte præditus esset, adulteratas ejusmodi epistolas Cursori reddiderat, chirographa autem Ludovico XI. transmiserat.

§. CXXVI.

Burgundiæ Ducissæ auctoritas a Gandavensibus usurpata.

Equidem sub imperio Burgundiæ Ducum Gandavenses omnibus suis privilegiis exuebantur, regnante vero Philippo cognomento *bono* adhuc acerbius habiti fuere.

fuere. Carolus quoque Philippi Filius eisdem Magiſtratum eligendi facultatem ademit, in ejus locum ſubrogatis viginti ſex exploratæ ſibi fidei Viris, qui ſub obtentu juris dicendi eos arcte in officio continebant. Jam vero Gandavenſes vix comperto Ducis ſui obitu ad redintegrandam avitam libertatem animum adjiciunt, ac quæſito futili admodum prætextu omnium horum viginti ſex judicum cædem decernunt, in eorum domus involant, eosque trucidant; Duciſſam quoque cuſtodiæ tradunt, & Belgii regimen uſurpant. Ludovicus hanc ſeditionem alere ſtudebat, ſpe fretus, ſe hac via Duciſſam omnibus ſuis ditionibus ſpoliaturum: ſatis etiam ſibi compertam habebat extremam Gandavenſium averſionem in Hugonectum, & Imbercurtium; timebat tamen, ne forte hi duo Miniſtri denuo in gratiam cum civibus redirent, Gallosque Belgium occupandi ſpe dejicerent; ut ergo ſiniſtrum hunc eventum Rex præveniret, Gandavenſes ad utriusque hujus Viri necem concitare, animo conſtituit. Sæc. XV. A.C. 1477.

Regis quoque conſilio occaſionis opportunitas aderat; eo enim tempore, Gandavenſes ad Regem Deputatos decernebant, qui eidem tanquam ſupremo eorum Domino de cunctis, quæ mox egiſſent, rationem redderent. Ergo hi

Depu-

Sæcul. XV. A.C. 1477. Deputati Atrebatum ad Regis caſtra, ubi adhucdum hærebat, delati ſupplicant, ut ſuſpenſis utrinque armis inter ambos exercitus inducias easque diuturnas paciſceretur, eo fine, ut intermedio hoc temporis intervallo cuncta diſſidia inter Regiam ſuam Majeſtatem, & Mariam de Burgundia componerentur; ſimulque declarabant, Mariam impoſterum totam a conſiliis trium Belgii Ordinum, qui tamen plusquam vatiniano odio Burgundiones perſequebantur, dependere velle. Ad hæc Rex reſpondit, falſa eos ſpe duci; Mariam enim nequaquam tantam in eos, prout ſibi perſuaderent, fiduciam habere; ab ea quidem Senatum fuiſſe inſtitutum ex quatuor duntaxat compoſitum Viris, eos tamen omnes ob privati commodi ſtudium belli continuationem exoptare, proin illos nil intentatum inauſumque relicturos, ut nullum ab armis otium eſſet. Deputati, ut Regi rem non ita ſe habere, luculento argumento demonſtrarent, mandata ſibi commiſſa, ac Duciſſæ manu ſcripta, ejusque ſigillo munita producunt; quo facto Rex pariter illis exhibuit epiſtolam ab Hugonecto & Imbercurtio Peronnæ ſibi traditam. Hanc Deputati ſedulo examinant, veramque eſſe agnoſcunt; ex illo autem temporis articulo utriusque excidium decernunt, ſupplices, ut Rex has literas illis relin-

relinqueret. Hoc eorum precibus Rex eo promptius dedit, quo nullo efficaciori consilio permotus, epistolas eis monstraverat, quam ut vehementius illarum desiderium in eis accenderet. Saecul. XV. A.C. 1477.

§. CXXVII.

Conjuratio Gandavensium in necem Hugonecti & Imbercurtii.

Deputati Gandavum reduces contumeliam sibi illatam vindicare firmo constituunt animo, hancque in rem legationis suæ successum in publico exponunt Senatu. Aderant Duciſſa, ejusque Noverca, Cleviæ Dux, Ravesteinius, Leodiensis & Terouanensis Episcopi, præter Hugonectum & Imbercurtium. Deputati palam Mariæ Burgundiæ Duciſſæ exprobrant, quod Senatum suum nonnisi ex quatuor exploratæ fidei Viris constituendum esse perscripsisset, eo ipso autem avitam regiminis normam penitus evertisset. Duciſſa, aut epistolæ a se scriptæ immemor, aut secretum a Rege fratre suo minime proditum fuisse rata, pernegat vel unquam talia e calamo suo profluxisse, nec se Regis mentem & verba assequi affirmat. Ast vix hæc dicta absolvit, cum illico Deputati eidem epistolam ejus manu exarratam porrigunt; hac conspecta Duciſſa hærere, totoque vultu

Sæcul. XV. A.C.1477.

vultu ruborem emicare, non tam mendacii in publico tamque celebri conſeſſu prolati verecundia, quam indignatione commota; quare ſoluto congreſſu, adeo funeſta Regis proditionem ulciſcendi conſilia cepit, ut ipſamet in ſui ruinam præceps rueret, & ſuos Regisque ſubditos communi calamitatum periculo involveret.

§. CXXVIII.

Hugonectus atque Imbercurtius comprehenſi, & condemnati.

Interim Hugonectus atque Imbercurtius comprehenduntur, conſtituuntur Judices, & accuſationes inſtruuntur; has inter præcipuæ erant, I. Crepicordius horum auctoritate ac juſſu Gallis Atrebatenſem civitatem tradidit. II. Ipſi, in quadam cauſſa adverſus quemdam civem privatum Gandavi agitata auro corrupti fuerunt, ac III. demum urbis immunitates labefactarunt. Haud dubie hi duo Miniſtri ingenio præſtantiſſimi, atque innocentia tuti facili negotio cuncta illa accuſationum capita diluiſſent, niſi defenſionis copia deſtituti, & a potentioribus amicis derelicti, inimicos ſuos pro judicibus nacti fuiſſent, qui eis nonniſi trium horarum ſpatium, intra quod ad mortem ſeſe diſponerent, indulgebant.

Re

Re comperta Maria de Burgundia sum- Sæcul. XV.
me indignata, ferme in furorem ageba- A.C. 1477.
tur: cum vero de utriusque hujus Mi-
nistri probitate convicta, ac fidei, qua
Patri, ejusque Avo sua obsequia devove-
bant, probe conscia esset, supplex ad tri-
bunal ex propriis suis subditis composi-
tum accedit, & vitæ gratiam, quam
concedere suæ fuisset auctoritatis, de-
misse ab eis efflagitat, & tamen repul-
sam ferre compellitur.

§. CXXIX.

Ambo Capite damnati.

Ergo ambo ad locum, ubi ferale pegma
erectum erat, deducuntur, ubi pene *Commin.*
innumera hominum multitudo confluit; *l.* 5. *c.* 17.
accedit ipsa etiam Ducissa, sed incompto
capite, crinibusque sine lege errantibus
squallida, tota lacrimis diffluebat, atque
habitu ad neglectum composito vestita
comparebat. Nihilominus vix non ejus
eloquentia aversionem ac Regiminis odi-
um superasset; quorum enim animi ad
Ducissæ verba movebantur, jamjam in eo
erant, ut, adversus flecti nescios arma ca-
perent, quin etiam plures exclamare cœ-
perunt: *Venia, Venia detur:* Attamen
vicit furentium numerus atque potentia;
& lictores non parum conterriti utrum-
que capite truncant, in conspectu ipsius Du-

Sæcul. XV. A.C. 1477. ciſſæ, quæ ad palatium ſuum exſanguis, ac mortuæ ſimilis deferebatur.

§. CXXX.

Gandavenſium conſilia de nuptiis Duciſſæ cum Adolpho Geldriæ Duce.

Duciſſa, cum linquentem animum ſuum revocaſſet, Gandavenſes, quod auctoritatem ſuam utriusque hujus Viri adeo celebris ſupplicio roboraſſent, jam contentos fore ſperabat. Aſt ſpe ſua ſe deluſam brevi experta eſt. Quippe Duciſſam viduam Burgundæ Novercam, æque ac Raveſteinium urbe excedere compellunt, ipſius vero Dominæ ſuæ mores velut e ſpecula obſervant, omnesque, qui ab ejus ſervitio erant, dimittunt, aliosque ſubrogant; cunctos denique, quos ſibi addictos habebat, proſcribunt, eorum domos ſpoliant, & illorum bona ærario addicunt. Poſt hæc quindecim millia peditum, ac nonnullas equitum copias cogunt, quibus Adolphum Geldriæ Ducem a Carolo Burgundiæ Duce Namurcenſi olim arci incluſum præficiunt, eumque ſupremum eorum Præfectum ſalutant; ne vero quicquam malorum cumulo deeſſet, Duciſſam compellere tentant, ut Adolphum, juvenem poſt homines natos turpiſſimum, ac omni flagitiorum

tiorum genere deformem, tori sui socium sibi eligeret. Sæcul. XV. A.C. 1477.

§. CXXXI.

Oliverius Damus a Rege ad Duciſſam miſſus.

Attamen Ludovicus Rex, licet rerum ignarus, Duciſſam a tam indignis nuptiis exemit. Cum enim illam ad suas partes clam pertrahere vellet, hinc in Flandriam misit hominem quemdam in oppido Odenfordia haud procul a Gandavo natum, qui ingenii sui acie, ac morum affabilitate Ludovici Regis gratiam aucupatus, primum in Barbitonsorem ab eo assumebatur, demum honorifico nomine Oliverii de Damo seu Dando decoratus est. Cum idem Flandrici idiomatis gnarus, facile Gandavo oriundus crederetur, Ludovicus hunc præ ceteris idoneum reputabat, ut eum ad Duciſſam ablegaret, nullis tamen regiis literis munitum; dato solum verbotenus negotio, ut Duciſſæ Burgundiæ remotis arbitris exponeret, Regem vehementer illius vicem dolere, eidemque postea suggereret, ut secum conferret de mediis, quibus, si ad Gallorum partes accedere vellet, a Gandavensium tyrannide eripi posset, demum exploratis horum animis ac propensione in Gallos comperta, Gandavensibus

le Daim.

Commin. l. 5. cap. 17.

Sæcul. XV. A.C. 1477.

sibus promitteret, Regem illis, si sua in eum studia collaturi essent, avita illorum privilegia redditurum.

§. CXXXII.

Utraque Burgundia a Ludovico occupata.

Oliverius accepto negotio nomen Comitis de Meulania mentitus, mutatis vestibus proficiscitur, ac literas publicæ fidei testes Duciſſæ Senatui exhibet: nunquam tamen secreti cum illa colloquii copiam obtinuit, tandem vero, quod aliquibus notior esset, detecta fraude, minisque in eum intentatis perterritus, Tornacum præcipiti fuga contendit, ubi non minus quam in ipsa Francia ab omni metu atque insidiis vacuus præfatam urbem dolo cepit, ac portarum excubias auro corrupit, demum vero quibusdam Gallorum copiis clam introductis liberum ad urbem aditum paravit. Gandavenses, ut Gallos inde propellerent, nulla mora Adolphum de Geldria cum valido milite ablegant, polliciti, se eo reduce Duciſſam ad pangenda cum illo nuptiarum fœdera compulsuros. Verum Adolphus in prœlio occubuit, & ingens, quam Duciſſa ex ejus morte ceperat, lætitia non parum mitigabat dolorem, quem ob utriusque Burgundiæ jacturam conceperat;

rat; sub idem enim ferme tempus fama ad eam perlata est, quod Rex opera ac studio Arausionensis Principis hasce Provincias sibi subjecisset. Sæcul. XV. A.C.1477.

§. CXXXIII.

Cameracum ultronea deditione Regi traditum.

Interea Ludovicus XI. in Belgio occultas, versutasque artes suas impendere haud intermittebat. Equidem Sancti Audomari urbem ad deditionem sollicitabat, sed eum spes sua fefellit; quippe Ludanus, semper privatis suis commodis intentus, Nobilium Ordini, qui Franciæ jugum velut pretio mercari videbatur, adeo immodicas leges præscribebat, ut Nobilium Deputati ejus arrogantiam summopere indignati soluto colloquio discederent. Nihilominus inter cunctos, quos Rex experiebatur, adversæ fortunæ casus nihil magis ejus dolorem leniebat, quam spontanea Cameracensis urbis & adjacentis territorii deditio; quæ Regio, quamvis arctis circumscriberetur limitibus, exigua tamen illius extensio opportunitate loci abunde compensabatur. Urbs hæc olim Imperio parebat, eratque summa potestas penes Episcopos, qui ibidem sedem fixerant, licet regiminis curam cum Magistratu partirentur. Cum vero

Sæcul. XV. A.C.1477.

cives ſuum Antiſtitem, cujus indulgentia leges impune violabantur, graviter contemnerent, ſuosque Magiſtratus utpote ad regiminis habenas ineptos vilipenderent, de fœdere ineundo cum Gallis agere cœperunt. Hi, cum urbi proximius appropinquarent, ultro excepti fuere, viciſſim Galli ſalvis etiam Civium privilegiis atque libertatibus, nequidem regiminis normam immutarunt, jam contenti, quod urbis mœnia in ſuam poteſtatem redegiſſent.

§. CXXXIV.

Conſilia de connubio Burgundiæ Ducisſæ cum Riverio Comite.

Omnium oculos mentesque admiratio inſolitæ tranquillitatis ſuſpenſas tenebat, qua Rex Angliæ tot Victoriarum, quibus Ludovicus imperium ſuum vel maxime augebat, curſum ſiſtere minime feſtinabat, quinimo nequidem æmulationis ſtimulo excitabatur, poſtquam Galliarum Regem jamjam Regni fines verſus Caletum protendere, & Bononiam, quam *De la Tour.* a Bertrando de Turre Alverniæ Comite loco Laurici agri in Comitatum erecti datam acceperat, occupaſſe comperiebat. Angli intempeſtivum hoc Regis ſui otium vehementer indignati ſunt; aſt Eduardus, cui quietis dulcedo novi belli ſtrepitu

pitu longe optatior erat, partim ſplendore auri (Gallia enim quot annis quinquaginta aureorum millia ei pendebat) obcæcatus, partim ſpe nuptiarum filiæ ſuæ cum Delphino ſopitus, aut forte ab ipſo Angliæ Senatu, in quem Ludovicus larga manu pecunias effundebat, deluſus unice id agebat, ut a Maria de Burgundia ſollicitatus, de illatis ei injuriis Regem admoneret, quamvis & hi quoque ejusdem conatus in irritum caderent. Hoc unicum certe Eduardi torporem excuſſiſſet, ſi dicta Burgundiæ hæres Riverio Comiti Reginæ Angliæ fratri nupſiſſet: Angli etiam, ſi hiſce nuptiis eventus colluderet, conteſtati ſunt, ſe reſciſſis Franciæ induciis fœdus cum Belgis adverſus Ludovicum Regem pacturos. Ea res ſane haud proſpero caruiſſet ſucceſſu. Attamen Maria de Burgundia, cum Riverius Comes ſupremo cujusdam Regni imperio deſtitueretur, eo relicto ſeſe Maximiliano Imperatoris Friderici filio dicabat.

Sæcul. XV. A.C. 1477.

Riviers.

§. CXXXV.

Ludovicus XI. Anglos contra Flandros in Gallias accerſere intentus.

Galliarum Rex Duciſſæ conſilium edoctus, nullum non movit lapidem, ut connubiale hoc fœdus præpediret. Quare Anglos in Franciam revocare ſtatuit,

Sæcul. XV. A.C. 1477.

periculi, cui se exponeret, ac ingentium immemor malorum, quæ Carolus VII. Pater ejus nonnisi virtute humanis viribus superiori eluctatus erat; Nihilominus Eduardum Flandriæ ac Brabantiæ facili negotio occupandæ spe pellicit, cuncta, quæ obstarent, tanquam unius diei laborem depingit, atque pollicetur, se hasce Provincias eidem libere cessurum, remisso etiam fidelitatis Sacramento, quod Franciæ Regibus clientelæ nomine debitum esset. Insuper spondet, se mox pro decem millibus sagitariis quatuor mensium stipendia numeraturum, eodemque tempore, quo Angli Flandriam invaderent, se cum exercitu suo in Hannoniam penetraturum, atque ad Caletensem urbem tormenta bellica, quotquot exigerent, sine omni expensarum onere transmissurum. Præterea Eduardo promisit, se suis sumptibus nobiliores quatuor Brabantiæ urbes expugnaturum, easdemque postea Anglis traditurum. Nihilominus Eduardus spreta hac promissorum amplitudine a bellandi animo adeo alienus erat, ut duntaxat propensam erga se Ludovici XI. voluntatem grati animi testificatione compensaret; quapropter hac de re haud amplius quicquam actitatum est.

§. CXXXVI.

Sæcul. XV.
A.C. 1477.

§. CXXXVI.

Actum de Duciſſæ Burgundiæ connubio.

Magis ſecunda adfuit fortuna conſiliis, quæ in aula Burgundiæ de Duciſſa in matrimonium collocanda pertractata fuere. Huic in tori ſocietatem offerebantur quatuor Principes, ſcilicet Delphinus Franciæ, Engoliſmenſis Comes, Ducis Cliviæ Filius, & Archidux Maximilianus Imperatoris Filius. Equidem Ludovicus ſimulabat, quod Duciſſam pro filio ſuo ſponſam haud amplius peteret. Nihilominus in favorem Delphini Ludovicus Borbonius Leodienſis Epiſcopus, & Mariæ de Burgundia Avunculus auctoritate ſua potentem conflabat factionem inter Flandriæ Proceres, qui Delphini nuptias anxie exoptabant. Verum Epiſcopus ſpe ſua dejectus eſt proditione Guilielmi de Marchia amici ſui, qui propria manu Borbonium trucidavit, ac penitus exſpoliatum usque ad Moſæ litus abſtraxit, & demum in flumen projecit, eo fine, ut fratrem ſuum natu minorem in Leodienſis Eccleſiæ ſedem intruderet. Duciſſa hujus nece a factione Delphino adhærente liberata eſt, ſeipſam vero exemit a primogenito Cliviæ Ducis Filio, Gandavenſibus ejusmodi

Sæcul. XV. A.C. 1477.

Principem recusantibus, cujus ditiones ipsis vicinæ essent. Quapropter Dux ille, qui nonnisi duorum annorum ætate Mariam superabat, a nuptiis arcebatur, partim Gandavensium repugnantia, partim propria Duciſſæ in eum aversione. Aliunde vero omnibus exploratum erat, Ludovicum XI. matrimonio cum Engolismensi Comite constanter obluctaturum, eoquod vereretur, ne si tam ampla bonorum successio ad Principem regio sanguine ortum devolveretur, potentissimum sibi hostem accerseret.

§. CXXXVII.

Connubium Duciſſæ cum Maximiliano Archi-Duce conciliatum.

Supererat Maximilianus, Princeps nec dum vigesimum primum ætatis annum egressus, mira formæ dignitate præstans, atque ingenii acie haud parce præditus, cetera laudatissimus, nisi quis ei aliquanto vehementiorem venandi cupiditatem vitio vertat. Præterea spem habebat succedendi in Imperio; cum unicus Cæsaris Filius esset. Pater ejus Princeps sui ævi avaritia ac inertia nemini secundus (*) Maximilianum proprio

(*) *Insulse Continuator ejusmodi calumniam Impera-*

prio ipsius arbitrio reliquit, unice ut sumptibus in Gubernatoris, atque Magistri stipendia erogandis parceret; quocirca haud aliis excultus erat scientiis, ac virtutibus, quam quas largiter naturæ beneficio sibi suppeditatas habebat, bona indole clarus, ac tanta sobrietate eminens, ut ceteros Germaniæ Principes longe antecelleret. Igitur harum dotum suffragio inter omnes unus dignior erat Duciſſæ de Burgundia sponsus; jamque faustis hisce nuptiis prælusit defuncti Ducis consensus; hic enim eo tempore, quo de hoc connubio agebatur, Filiæ suæ auctor erat, ut epistolam propria manu exaratam Archi-Duci mitteret, Sæcul. XV. A. C. 1477.

Imperatori, ejusque Filio impingit; Si privatum adversus Augustissimam Domum Austriacam odium fovit, certe dum Historicum agit, & quidem Ecclesiasticum Scriptorem, malevolentiæ suæ imperare debuisset, maxime, ubi ejusmodi convitia nec ad Historiæ seriem pertinent, nec veritati consona sunt. Omnium enim Historicorum fide compertum est, Maximilianum Magistrorum suorum industria plurimis scientiis apprime excultum fuisse, ac septem omnino linguas perbene caluisse. Ergo nec Pater avaritiæ, nec Filius insciticæ postulari potest Vide Palatium, & Kevenhüller in vita Friderici Imperatoris, & Maximiliani I. prater alios Austriacæ Domus Annalistas.

Sæcul. XV. A.C. 1477. ret, in qua eidem connubii ſponſionem faceret, inque nuptialis amoris pignus annulum aureum pretioſo Adamante ornatum tranſmitteret.

§. CXXXVIII.

Duciſſa ab Imperatore per ſuos Legatos in Sponſam Filii ſui petita.

Commin. l. 6. c. 2. *Gaguin. hiſt. Franc. l. 10.* Germani Proceres, cum Ludovicum XI. nuptiis Filii ſui cum Duciſſa obluctari comperiſſent, impenſe Maximilianum hortantur, ut hujus repulſam opportune in rem ſuam verteret. Quare Fridericus ejus Pater Legatos ſuos nulla mora decernit, qui Duciſſam in filii ſui Sponſam peterent. Jamjam iidem Legati Bruxellas intraverant, cum Cliviæ Dux nullum non moveret lapidem, ut eos a ſuſcepti conſilii executione deterreret. Ex adverſo Duciſſa defuncti Burgundiæ Ducis uxor, quæ Mechliniam ſeceſſerat, eosdem non ſolum verbis, ſed tota negotii ſerie inſtruebat, omnique ope & opera inſtabat, ut iter ſuum proſequerentur, & nullius moræ diſpendio Gandavum contenderent; ibi enim omnia, ut honorifice exciperentur, optime diſpoſita eſſe ajebat. His Duciſſæ verbis animati tandem Gandavum ſalutant, non ſine gravi Regis Ludovici mœrore, quem

quem erroris sui conscium sera nimis pœnitentia subiit; Nihilominus Robertum Gaguinum Ordinis Trinitariorum Generalem in Flandriam misit, ut has nuptias impediret: hic tamen sperato successu frustratus est; Cæsaris enim Legati ad alloquium Ducissæ perbenigne admissi, Legationis suæ argumentum explicant, epistolam unacum annulo, quem Ducissa Maximiliano dederat, exhibent, atque in memoriam revocant Burgundiæ Ducis ejusdem Patris consensum, denique sponsionis suæ fidem exsolvi supplicant. Secul. XV. A.C.1477.

§. CXXXIX.

Burgundiæ Ducissa Maximiliano Archiduci desponsata.

Maria de Burgundia Legatos optato honorabat responso. Igitur quantocius nuptiarum pacta instruuntur, & Legati ad Maximilianum decernuntur; cum vero ejus Pater parcissimus esset, nequidem ad tantam solemnitatem necessarios sumptus impendebat, quapropter Sponsus cum exiguo comitatu Coloniam usque obviam processit, Ducissa tamen quod pompæ deerat, supplevit, atque octingentos equites præmittebat, necnon necessarias suppeditabat pecunias, ut Maximilianus Colonia Gandavum

Secul. XV. A.C. 1477.

vum iter ſuum proſequi poſſet, (*) ubi tamen ſummis honoribus exceptus eſt, ac nuptiarum ſolemnia cum Duciſſa Sponſa ſua die decima octava Auguſti Anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo celebravit.

§. CXL.

Induciæ inter Galliarum Regem & Maximilianum.

Sub primis nuptiarum auſpiciis Maria de Burgundia non adeo potens auxilium in novello ſuo Sponſo repoſitum habebat; hic enim nec ab Imperatore Patre ſuo ſuppetiis juvabatur, nec a Sigismundo Patruo ſuo validam opem ſperare poterat; eoquod is ferme imbecillis a publicis negotiorum curis penitus animum abſtraxerat. Ergo Maximilianus ad Flandros confugit, quorum ſubſidio exercitum conſcribit, junctisque octingentis equitibus ſibi ex Germania adductis, Valentianas & Duacum contendit, Gallorum copias aggreſſurus. Ludovicus XI. inopina Archiducis celeritate jamjam ad bellandum expediti non parum perterritus, miſſo ad eum Chimajo Comite inducias

Comin. l. 3. cap. 6. in fin.

(*) Continuatorem, cum hujus fabulæ nullum omnino Auctorem alleget, haud temere ipſumet illius Architectum eſſe credimus.

ducias offert, simulque Quecertum, & Bunium urbes sibi reddi, ac Camoracum neutrius imperio addici postulat. Maximiliano hæc oblata acceptante, die decima octava Septembris induciæ Landi utrinque firmatæ sunt, quæ tamen haud diuturno tempore perdurabant. Sæcul. XV. A.C.1477. *Lens*

§. CXLI.

Croja & Scodra a Turcis capta.

Interea Turcæ assiduo belli furore Christianos vexabant, & Crojam in Epiro post annuam, eamque gravissimam obsidionem in deditionem accipiebant. Nec his limitibus victoriarum cursum circumscribebant; Scodram quoque urbem, frustra alias oppugnatam, tandem in suam redigunt potestatem, Venetis, cum numero impares, ac suppetiis destituti essent, eam tradere coactis. Cum vero Matthias quoque Hungariæ Rex ad cohibendos Turcarum progressus in Italiam accersitus, inde pedem referret, Mahometes hujus fuga opportune usus, validum exercitum illuc misit, jam solis Venetis totius belli pondus sustinentibus. Hanc ob caussam Scodram urbem, quæ Fænarium in Peloponeso prope Spartam, hodie Matapanum Promontorium dicitur, cedere compulsi sunt, una cum Lemno Insula in mari Egeo. Cogebantur etiam annuum *Marin. Barlet. in hist. obsid. Scodr.* *Capo Matapan.*

Sæcul. XV. A.C. 1477.

annuum millium (*) nummum aureorum tributum Turcis pendere, ut Venetis ad Græciæ emporia navigatio tuta pateret. Scodrenſes ferme omnes relicta patria extorres fieri ſatius eſſe ducebant, quam ſub Turcarum tyrannide vivere; unde ad Rempublicam Venetorum confugiebant, a quibus perbenigne excepti ſunt.

§. CXLII.

Bellum Regis Hungariæ adverſus Imperatorem. Vienna obſeſſa.

Bonfin. 4. dec. 5. Cromer. lib. 8 in fin. Michov. l. 4. c. 72.

Matthias Hungariæ Rex non alio ex fine ab armis adverſus Mahometem conquieviſſe videtur, quam ut celebratis nuptiis cum Beatrice, mox Imperatori bellum inferret; nullis enim moræ induciis maturiori conſilio indultis, Auſtriam infeſtis armis invadit, eam late devaſtat, ipſamque Urbem Viennenſem arctiſſima obſidione cingit. Cum vero Fridericus, qui a bello ob ſumptus in eo impendendos alieniſſimus, ac præterea militaris peritiæ omnino expers erat, rogaretur, ut pacem redderet, Matthias Cæſari eam conceſſit, iis tamen concordiæ legibus, ut Fridericus ſe omni jure ac titulo regni Hungarici abdicaret, & Mat-

(*) *Apud alios Hiſtoricos legimus* OCTO *millia.*

Matthiam in possessione Bohemici sceptri confirmaret, numeratis insuper centum & octoginta florenorum millibus. Ita rem narrant Scriptores Poloni parum erga Matthiam affecti: Bonfinius tamen nihil præter antiqui fœderis innovationem, & centum ac quinquaginta millium aureorum sponsionem in pacis conditionibus expressum, iisque adimpletis Hungariæ Regem soluta urbis obsidione ad sua se recepisse testatur. Ceterum Sixtus Pontifex, Venetique eo ex tempore, quo Matthiam Imperatori bellum denuntiasse compererant, annua centies mille nummum aureorum stipendia, quæ olim Matthiæ pro sumptibus belli Turcici assignaverant, abrogabant, ne ei adversus Imperatorem opem ferre viderentur. (*)

Saecul. XV. A.C. 1477.

§. CXLII.

(*) *Lector consulat Spondanum in sua Continuatione ad hunc annum §. 4. & sane Continuatoris nostri nimiam fidelitatem, qua ferme omnia ex eo descripsit, simulque illius, ne dicam amplius, oscitantiam mirabitur, qua adversus Imperatorem a Spondano iniquius prolata, non solum non emendavit, sed etiam auxit.*

Sæcul. XV. A.C. 1477.

§. CXLIII.

Cardinales primum quinque, postea septem a Papa creati.

Jam priori Anno Sixtus Pontifex Cardinalium Collegium quinque novis Purpuratis auxerat. Horum nomina impræsentiarum exhibemus: Primus erat Georgius Costa Lusitanus, Ulyssiponensis Archiepiscopus, Presbyter Cardinalis tit. SS. Petri & Marcellini; II. Carolus Borbonius natione Gallus, Archiepiscopus Lugdunensis, tit. S. Martini ad Montes; III. Petrus Ferrici Hispanus Archiepiscopus Turiasonensis tit. S. Sixti. IV. Joannes Baptista Mellini patria Romanus, primum Avianensis, postea Sutrinus, tandem Urbinatis Episcopus, tit. SS. Nerei & Achillæi; V. Petrus de Fuxo Gallus, Episcopus Venetensis, & Cardinalis tit. S. Sixti; Hoc autem Anno Incarnationis Dominicæ supra millesimum quadringentesimo septuagesimo septimo Papa die decima Decembris alios septem purpura decoravit. Fuere autem sequentes Christophorus de Ruvere Taurinensis, Archiepiscopus Tarentasiensis; tit. S. Vitalis; Hieronymus Bassus de Ruvere, Nepos Pontificis, Episcopus Recinetensis primum tit. S. Balbinæ; postea S. Chrysogoni, ac demum Episcopus Præ-

nesti-

neſtinus; Georgius Heſter natione Germanus, Herbipolenſis Epiſcopus, tit. S. Luciæ; Gabriel Rangonus Mutinenſis Ordinis Fratrum Minorum tit. SS. Sergii & Bacchi, Epiſcopus Albienſis, & poſtea Agrienſis; Petrus Foſcarus Venetus Primicerius S. Marci Venetus, Epiſcopus Patavinus, tit. S. Nicolai in carcere, deinde S. Sixti; Joannes Arragonius Ferdinandi Neapolis Regis Filius, Cardinalis Diaconus tit. S. Adriani, dein Presbyter S. Sabinæ, demum S. Laurentii in Lucina; Raphael Sanſonus de Riariis dictus Savonenſis tit. S. Sabinæ, Coſentinus, Salernitanus, ac demum Oſtienſis Epiſcopus. Sæcul. XV. A. C. 1477.

§. CXLIV.

Poema in Laudem Sixti IV. compoſitum.

Hoc eodem anno Robertus Flemingus natione Anglus, Romæ diverſatus in laudem Sixti IV. Pontificis poema compoſuit, cui titulum præfixit: *Lucubrationes Tiburtinæ.* Hujus Pontificis vitam, & Panegyrin verſibus *heroicis*, ut vocant, oppido tortis ſcripſit, eodemque tempore opus ſuum Romæ typis vulgavit, poſtquam vero aliquamdiu in Urbe moratus erat, ad ſuam patriam reverſus, Eccleſiæ Lincolnienſis in Anglia Decanus renuntiatus fuit.

Sæcul. XV. A. C. 1478.

§. CXLV.

Res Maurorum cum Ferdinando Arragonum Rege.

Bello interea Caſtellanos inter & Luſitanos continuo fervente, Navarra ſemper Bellomontii & Grandimontii factionibus agitabatur: donec tandem Joannes Arragoniæ Rex, qui, Franciſco Phæbo Fuxi Comite ejus Nepote curatorum tutela nondum exempto, regnum adminiſtrabat, Comitem de Leva, & Petrum Panniel utriusque factionis Principes Cæſarauguſtam relegaſſet, & habita diffidiorum cognitione, feliciter eos, ſepoſitis odiis, conciliaſſet.

Ceterum Granatæ Rex ægre ferebat, quod Ferdinando Arragoniæ Principi, qui & Iſabellæ Maritus erat, proſpera ubique adſpiraret fortuna, econtra vero Joannæ Henrici filiæ factio indies auctoritate ac numero decreſceret, imo eadem perdendi regni, cujus tamen hæres a Patre ſuo ante obitum ſcripta erat, periculum incurreret; hinc ſummopere vereri cæpit, ne Ferdinandus firmata cum Luſitanis pace arma in Mauros converteret. Huic malo mature proſpecturus, Legatum ad Ferdinandum decernit, qui induciarum prorogationem peteret. Nec abnuit Arragonius, ea tamen lege, ut Mauro-

Maurorum Rex reſiduam tributi partem, quam adhuc debebat, pendere non recuſaret. Ad hæc ille tanta reſpondit arrogantia, ut certe brevi temeritatis ſuæ pœnas dediſſet, niſi Ferdinandus in Caſtellæ Regem ſalutatus, gravibus curis alibi diſtentus hæſiſſet, & aliunde, cum rara prudentia, qua ſuo ævo vix ſuperiorem habebat, ſcite tempori ſervire ſciviſſet; hinc autem ſuo dolori, iræque imperabat, donec diſſidia ob Caſtellæ & Luſitaniæ Regna penitus compoſuiſſet. Sæcul. XV. A.C.1478.

§. CXLVI.

Diſſidia inter Mediceos & Pazzios Florentiæ exorta.

Hoc anno poſt Chriſtum natum milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo octavo Florentinorum Respublica ingenti tumultu turbata eſt; oriebantur enim graviſſimæ diſſenſiones inter Mediceos, & Pazzios. Erant hæ duæ familiæ ceteris potentia ac divitiis longe præſtantiſſimæ. Equidem Pazzii generis antiquitate, ac opulentia prævalebant, Medicei vero non ſolum Florentiæ, ſed in tota Italia auctoritate clariores erant. Creverat utraque familia ad tantam bonorum copiam ex induſtria Coſmæ ſenioris, ſapientiſſimi civis, qui ſuo ævo ho- *Commin. l. 6. cap. 5. Angel. polit. in epiſt. Brut. l. 6. & 7*

Secul. XV. A. C. 1478

noratiſſimis Viris accenſendus, felicitate, gloria, & populi amore canitiem ſuam immortalem reddebat, ac non vano nomine Pater Patriæ, & liberator populi nuncupabatur. Hic ipſe filium habuit Petrum ſuæ auctoritatis, opumque hæredem, qui tamen haud diu ſuperſtes duos reliquit Filios Laurentium & Julianum. His tamen non eadem, ac eorum Avo, Patrique fortunæ proſperitas adſpirabat; omnibus enim juxta ac funeſtiſſimis agitabantur malis, quæ æmulatio atque invidia in eorum animis ſuſcitare ſolet, qui ambitione inflati etiam cum diſpendio honoris, ac juſtitiæ ſeſe ſuper alios erigere anhellant.

§. CXLVII.

Conjuratio Pazziorum in Mediceos.

Machiavel. hiſt. Florent. l. 8. Onuphr. in Sixt. IV.

Sixtus IV. Papa minus propenſum in Mediceos fovebat animum; eoquod Hieronymi Riarii ejus Nepotis faſtui adverſarentur. Ex adverſo gratia & favore apud Pontificem plurimum valebant Pazzii: Hi itaque auctoritate ac potentia, quarum utraque urgens eſt ad quævis audenda ſtimulus, ſuffulti, in fratres Laurentium & Julianum conſpirationem conflant: quisque etiam ſuos habebat fautores numero & viribus neutri impares.

Unde

unde tota pene Italia in duas factiones scissa erat; hinc enim Ferdinandus Neapolis Rex cum Sixto Papa fœdus iniit, ut ambo Pazziorum caussam communi consilio tuerentur; illinc Veneti, atque Mediolanensium Dux cum Florentinis pro Medicea gente conspirabant. Præprimis Alphonsus Ferdinandi Filius cum exercitu in Etruriam Mediceos aggressurus venit, eo quidem usus obtentu, quod nonnulla oppida ditionis ecclesiasticæ ab aliquibus Etruriæ Optimatibus occupata recuperaret, re tamen ipsa, ut sublatis Mediceis Papa Florentinorum Reipublicæ pro summo imperio præesset. Sæcul. XV. A.C. 1478.

§. CXLVIII.

Sacrilegum Pazziorum consilium durante Missa utrumque Fratrem Mediceum trucidandi.

Indies Conjuratorum numerus plurimum excreverat, eosque Pontificis Nepos favore atque auxilio, quantum in ipso erat, non parum fulciebat. Hi ergo amborum fratrum Laurentii & Juliani necem decernunt; consilium vero executuri, Sixtum IV. qui conjurationis initæ penitus ignarus erat, rogant, ut Cardinalem S. Georgii, qui ex Hieronymi Riarii sorore natus Pontificis Pronepos erat, visendæ urbis, ac animi rela- *Machiavel hist. Florent. l. 8.* *Onuphr. in Sixt. IV.*

Sæcul. XV. A.C. 1478.

xandi cauſſa Florentiam mitteret; id eo conſilio a conjuratis factum, ut ſub obtentu obſequii huic Cardinali præſtandi ſine ſuſpicione convenire, & commodius Fratres Mediceos Laurentium & Julianum, quos eadem ex cauſſa eo venturos noverant, opprimere poſſent: Verum ſæpius tam in officioſis apud Cardinalem ſalutationibus, quam in conviviis in ejus honorem adornatis mali occaſionem fruſtra quærebant; tandem vero, ne operam perderent, communi ſuffragio ſtatuunt, quod ambos Fratres die Dominica vigeſima ſexta Aprilis tum e medio tollere velint, cum Cardinalis Florentiæ Eccleſiam majorem ad ſanctam Reparatam ſacrum ibidem celebraturus accederet, & Medicei abs dubio rei divinæ intereſſent.

§. CXLIX.

Julianus interfectus, & Laurentius fuga dilapſus.

Exequendi facinoris ſignum, tempusque indictum eſt, ubi in Miſſa *Sanctus* diceretur. His ita conventis commiſſum eſt ſcelus, & Julianus pugione confoſſus illico occubuit; Laurentius vero natu major occiſi frater in faucibus levi vulnere ſaucius in Sacrarium confugit; atque ædituis illico portas cupreas, quas Pater ejus

ejus extruendas curaverat, occludenti- Sæcul. XV.
bus, ipse furentium gladios evasit. In A. C. 1478.
hoc vitæ periculo non leve auxilium Laurentio præstitit famulus quidam, quem biduo ante ex carcere liberaverat; hic tamen ipse multis vulneribus in hoc tumultu affectus ægre mortem effugit.

§. CL.

Conjuratorum principes, & Archiepiscopus Pisanus e fenestris suspensi.

Laurentii salus non parum Pazziorum factionem turbabat, maxime quod illa non eo, quo speraverant Conjurati, à populo adjuta fuisset. Eorum tamen nonnulli, qui se se plene victoriam, causamque obtinuisse credebant, Prætorium involant, eo consilio, ut omnes Magistratus, qui numero novem erant, jugulent. Cum vero hosce furiosos ceteri non sequerentur, quatuor vel quinque illi, qui ingressi erant, consilii inopes ac terrore concussi hærebant, cum Prætorii fores post terga eorum occlusas cernerent. Captis hisce Magistratus, eorumque famuli ad fenestras occurrunt, statimque in urbe quosdam tumultus fuisse exortos animadvertunt, ac paulopost ex Pazziorum factione quemdam in foro vociferari

Sæcul. XV. A.C. 1478.

audiunt: *Libertas! libertas!* & *Populus, Populus.* Equidem inter eos conventum erat, ut audita hac voce totus populus ad seditionem concitaretur; nihilominus nemo unus ad arma currere, aut alterutri parti accedere cernebatur. Quare Jacobus Pazzius ob adversum consilii exitum pudore suffusus, fuga sibi consulere cæpit. Magistratus vero in Palatio inclusi, cum se viribus ac numero superiores esse intelligerent, quatuor illos vel quinque conjuratos, qui eos occisuri Palatium conscenderant, corripiunt, & nulla mora e fenestris suspendunt. Ferme reliqui omnes capti, debitis suppliciis fuere affecti. Hos inter Franciscus Salviatus Archiepiscopus Pisanus, qui & ipse cum conjuratis Prætorium ingrediebatur, laqueo suspensus est unacum nonnullis aliis. Hæc tamen injuria Archiepiscopo illata summo Pontifici ansam præbuit, ut Florentinos anathemati subjiceret.

Machiav. & Comm. ut supr.

Postmodum potissima Pazziorum pars variis suppliciis sublata, opes eorum direptæ, & occisorum cadavera per plateas tracta fuere: nec tamen propterea populus libertatem, quam Pazzii spondebant, consequi intentus erat, quin imo econtrario tanto studio atque obsequio Laurentium Medicæum prosequebatur, ut etiam & deinceps satellites ad corporis custo-

custodiam tribueret, multisque beneficiis eum cumularet. Magistratus perspecta populi in eos propensione, militibus suis omnes vias obsident, eo fine, ut fugitivos caperent, eosque Florentiam reducerent. Hos inter Jacobus de Pazzis cum quodam Officiali, quem Pontifex sub Hieronymo Riario Comite nonnullis copiis præfecerat, unacum Francisquio itidem ex Pazziorum familia comprehensus est, ac laqueo suspensus periit, Officialis vero capite plexus est. Alii quatuordecim aut quindecim extremo supplicio affecti, conjurationis pœnas dederunt, præter alios quosdam famulos in urbe trucidatos: Julianus vero solemni pompa ad sepulturam deferebatur. Is ex matrimonio clandestino posthumum reliquit Filium, qui postea ad Papatum evectus Clemens VII. nuncupatus est. Secul. XV. A. C. 1478.

§. CLI.

Florentini Sacris interdicti, & Laurentius a Papa excommunicatus.

Sixtus Papa perceptis omnibus, quæ Florentiæ gesta fuissent, Florentinis bellum nuntiat, urbemque interdicto subjicit, tum quod jam antea ob varias injurias Sedi Apostolicæ illatas justam querendi caussam summo Pontifici præbuissent,

Sæcul. XV. A.C. 1478.

sent, tum quod nuperrime Pisanum Archiepiscopum indicta caussa, ac absque legitima juris, judiciique forma laquei supplicio affeciissent, necnon Cardinalem S. Georgii falsa de suspicione captivum detinuissent. Laurentium vero Medicæum anathemate perculit, eoquod horum tumultuum auctor extitissset; haud obscure tamen Florentinis significari curabat Papa, si Laurentium urbe pellerent, facili negotio cives cum Pontifice in gratiam redituros. Ast Florentini omnem culpam in ipsum Papam rejiciebant, eumque ad tantum scelus in Ecclesia sub re divina perpetratum ansam dedisse criminabantur; quapropter auxilia Regis Galliarum, Venetorum, & Ducis Mediolanensis implorant, cætum Antistitum Etruscorum convocant, necnon a Pontifice ad proximum totius Ecclesiæ Concilium appellant, literisque suis, ac legationibus universos Principes Christianos adversus summum Pontificem commovere moliuntur. Interea vero suæ ditionis Sacerdotes ad rem divinam peragendam, & obeunda ministerii sui munia spreto Pontificis interdicto adigunt. Nihilominus ne gravius Papam in se concitarent, Cardinalem S. Georgii, quem conjurationis contra Mediceos conflatæ culpa penitus carere, satis compertum habebant, liberum dimittunt, Romamque redire concedunt.

§. CLII.

Sæcul. XV. A.C. 1478.

§. CLII.

Florentini a Venetis clam adjuti.

Quamvis Veneti se ex fœdere ad auxilia Florentinis mittenda adstringi negassent, eoquod, inquiebant ipsi, bellum hoc non publice, sed duntaxat privatim contra Laurentium gereretur, nihilominus aliis mediis clam Florentinis adesse non desistebant. Ludovicus autem Galliarum Rex, cujus opem Florentini ob pacta cum Regibus ejus Prædecessoribus erecta implorabant, negati subsidii causam in bellum Belgicum, quo implicitus esset, referebat, nec alia via eos adjuvabat, quam quod ad illos omni cunctatione remota Philippum Comminæum mitteret, dato negotio, ut Sabaudiam ac Mediolanum pertransiret, ibidemque tam a Duce, quam a Ducissa subsidiarias peteret copias, nec non sua prudentia atque auctoritate pacem revocaret, animosque diffidentium reconciliaret. Valuit successus; quippe Dux Mediolanensis trecentos cataphractos Florentiam misit, totidemque Sabaudiæ Ducissa, ut autumant alii, quamvis de eo nihil Comminæus referat. Ludovicus his copiis, aliisque posthac submissis, auxiliantibus quoque Mantuæ & Ferrariæ Principibus, aliquamdiu Florentinos tuebatur. *Commin. l. 6. c. 5*

§. CLIII.

Sæcul. XV. A. C. 1478.

§. CLIII.

Ludovici Regis artes ad terrendum Papam adinventæ.

Gaguin. hist. Franc. lib. 8. Paul. Emil. in Ludov. XI

Attamen Rex probe noverat, quod Florentinos, quamvis vel maxime vellet, diu tamen armis tueri non posset, cum ipsemet copiis suis indigeret ad propellendum Archiducem, qui ex Germania validum exercitum evocabat, atque emenso induciarum tempore mox Regi bellum illaturus esset; hinc alias excogitabat artes, quibus Pontifici terrorem incuteret. Ergo Aureliæ tam Cleri quam regni sui Procerum comitia indicit, in quibus Sanctio pragmatica restitueretur, atque Annatæ denuo abrogarentur. Hic conventus a Dupino Concilium Aurelianense nuncupatur, quod ipse perperam ad Annum millesimum quadringentesimum septuagesimum septimum ante Pazziorum & Mediceorum diffidia revocat. Post hæc Ludovicus per suos Legatos apud Sixtum Pontificem agere cæpit, ut Florentina civitas interdicto solveretur, & conjurationis complices punirentur, aut saltem Concilium Generale convocaretur. Hujus Legationis Princeps erat Guido de Arpajone Lautreci Vicecomes, & nobilis Camerarius. Huic datum est negotium, ut Regis nomine, ni Papa annueret,

ret, adjectis etiam minis palam declara- Sæcul. XV.
ret, quod Rex se Pontificis obedientiæ A.C. 1478.
subtrahere, moxque ab illius sententia provocare velit ad Concilium, atque ad illud etiam Venetos & Mediolanensem Ducem convocaturus esset; præterea cunctis, qui beneficia ecclesiastica in Galliis habebant, præcepit, ut ad ea protinus redirent, nisi reditibus eorum privari velint.

§. CLIV.

Conventus Aurelianensis ad terrorem Pontificis celebratus.

Verum Aureliæ nil præterea in eo conventu actum est, præterquam quod aliquæ disputationes habitæ sint de redintegranda Pragmatica Sanctione, & de pecuniis haud amplius Romam exportandis: nec tamen ulla facta est harum rerum decisio, sed totum negotium ad alium Conventum Lugduni celebrandum remissum fuit; nunquam tamen ejusmodi concilium celebratum legimus, eoquod Rex in ejusmodi artibus satis fœcundus hunc conventum eo duntaxat fine habuerit, ut Florentinorum gratiam aucuparetur, & Pontifici metum incuteret. Mense tamen Augusto editum est decretum, quo Rex graviter querebatur de severitate, qua Pontificem non sine gravi populi offensione a Florentinis pœnas exegisse

Bochel. in decret. eccl. Gallic. l. 4. tit. 42. c. 8.

Sæcul. XV. A.C. 1478.

egisse ajebat, ac insuper Papam accusabat, quod propter *expectativas* beneficiorum gratias, aliasque res, quas Rex *illicita* vocabat *commercia*, Franciæ Regnum immodicis sumptibus oneraret, pluresque alios iniquos abusus introduceret. Denique severe prohibuit, nequis suorum subditorum pro beneficiis quocunque modo impetrandis Romam ire, aut pecunias eo mittere præsumeret.

§. CLV.

Cardinalis Papiensis judicium de Legatione Regis ad Papam.

Papiens. epist. 677.

Postquam Papiensis Cardinalis de Legatione, quam Galliarum Rex ad Pontificem decreverat, certior factus erat, die decima sexta Julii ad Sixtum IV. epistolam perscripsit, in qua eidem hac super re mentem suam aperuit, dixitque: *Angustiarum meo judicio plena est responsio; si enim postulata Regis respuimus, sine mora illi minas implebunt, inque tumultum adducent Ecclesiam, & periculum est, ne in idem Regis Ludovici exemplum complures inducant: si vero illis consentimus, si nondum siccato atramento tam late vulgata decreta propter metum delemus, quid ignominiosius, & morti acerbæ similius? Plagam majorem infligere rebus Romanis Sanctitas vestra non posset, nec Apostolica virga ad con-*

confringenda inutilia vasa suam vim posthac obtineret. Ad sæcularem potestatem hoc exemplo esset contra censuras refugium, & quod languide permisissemus semel, restituere fortiter nunquam possemus. Sæcul. XV. A. C. 1478.

§. CLVI.

Cardinalis consilium de responsis Legato dandis.

Occurrebat, prosequitur Cardinalis in hoc ancipiti consilium medium, ut videlicet Oratore audito, dolere se diceret Sanctitas vestra, potuisse tantum apud Sapientem, & fidelem Regem falsa impiorum crimina, ut tam longinquam Legationem susceperit, & contra consuetudinem etiam majorum suorum Deo ingrata, & exitiosa Apostolicæ Sedi petierit, monstrandumque, quanta fuisset Florentinorum in Sacerdotes Dei crudelitas, quanta sine caussa & sine discrimine cædes, quantus in retinendo Cardinali contemptus facinoris illius experto atque ignaro; quanto denique Apostolicæ Sedis ad hæc ulciscenda necessitas: paratam nihilominus futuram fuisse Beatitudinem vestram ad paternam remissionem, si vel mediocre signum pœnitentiæ in peccatoribus cognovisset, sed descendisse illos in profundum malorum, & in sensum reprobum datos, quamvis Veneti, Mediolanenses, aliique complures Reipublicæ illius amici ad pe-

Sæcul. XV. A.C. 1478. *tendam veniam eos hortati fuissent: Cum talibus autem etsi Regii officii esset, communicationem nullam accipere, nec ad patrocinium tam grandis peccati accedere, tamen non negligere Beatitudinem vestram suæ Celsitudinis postulata, sicut & in hunc diem nunquam neglexit: videre tamen gravia illa esse, necessarium propterea fore ad deliberationem sumendam frequens collegium, sine quo mediocria, nedum maxima decerni non solerent.*

Præterea Cardinalis ad Papam scripsit, *hoc consilium esse non tam malum imminens sanans, quam forte dilationem aliquam præbens, & ad declinanda vel rejicienda tela inimici idoneum;* sperandum, inquit Papiensis, Gallos nobis temporis moram ad *parandam aliunde nostram salutem concessuros.* Enimvero ad petendas ejusmodi inducias sat graves, atque approbatione dignissimæ rationes haud deerant Pontifici: partim quod tum ob pestem Romæ grassantem Cardinales convocari non possent, hancque ob caussam ipse Papa urbem deserere coactus fuisset: locus vero, in quem secesserat Pontifex, vix privatam illius familiam caperet: partim quod universi Cardinales in diversa loca dispersi morarentur, ac ne vix quidem congregari possent, sine quorum tamen consilio Ludovici Regis postulata examinare, omnino non congrueret. Ad

calcem

calcem suæ epistolæ Cardinalis subjungit: *Si huic responso Legatus* Lautreci Vicecomes *acquieſcet, habebit interim Sanctitas veſtra ſpatium ad multa cogitanda, & providenda, ſin moræ impatiens non acquieſcet, nil ei jam negatum videbitur. Sui criminis fiet, quicquid per impatientiam fiet, & Sanctitas veſtra juſte lamentari injurias Regias poterit, eoquod brevem, juſtamque moram veſtram arrogantius ſpreverit.* Sæcul. XV. A.C. 1478.

§. CLVII.

Reſponſum Papæ ad Legatum Lautreci Vicecomitem.

Equidem Papa rem ex consilio Cardinalis quodammodo gerebat, nihilominus Curiæ Romanæ jura vehementioribus verbis extollebat, eaque cum auctoritate legitima sibi a sacris Canonibus conceſſa (*) confundebat: Ergo Legato

(*) Nova sane Scriptoris Catholici doctrina! Ergone summi Pontifices, a quibus Sanctorum Canonum auctoritas profluit, *legitimam* suam auctoritatem primo ab ipsis legibus suis seu Canonibus emendicarunt? Ita equidem Justinus Febronius, pluresque alii sentiunt hujus ævi Scriptores, qui fidei Catholicæ ita addicti esse videri volunt, ut tamen Hæreticos non offendant, sed utrique parti pro temporum ratione deserviant.

Sæcul. XV. A.C. 1478.

gato reſpondet: *Si Rex Chriſtianiſſimus & amantiſſimus æqui & juſti, & quod magis ad rem facit, obſervantiſſimus Eccleſiaſticæ libertatis, ut audivit Laurentium Medicem mediantibus complicibus ſuis, aliquem etiam pro parte Sedis Apoſtolicæ audiviſſet, nunquam ejusmodi legationem deſtinaſſet; Nos autem cuncta egimus freti conſilio pariter & aſſenſu Cardinalium poſt maturam cauſſæ deliberationem. Scimus non conſuevisſe Chriſtianiſſimum Regem facile ſe committere Judicio Dei, & pœnis, quas reſiſtentibus judicio ſummi Sacerdotis, & eorum, qui præſunt loco, quem elegit Dominus. Ergo deberet potius Rex hac in re Carolum magnum, a quo ejus ſanguis derivatur, imitari, & in memoriam beati Petri Apoſtoli honorare ſanctam Romanam Eccleſiam, & Apoſtolicam Sedem, ut quæ Sacerdotalis Mater eſt dignitatis, eſſe debeat Eccleſiaſticæ Magiſtra rationis. Licet autem,* ſubjungit Sixtus, *Papa de judiciis ſuis nulli teneatur exhibere rationem, nihilominus Nos voluimus Regiæ Majeſtati veſtræ de ſingulis reddere rationem; atque ad hoc miſimus ad ſuam Serenitatem Nuncium, qui eam informaret, & ſi quos alios Eccleſiaſticos voluerit ſua ſerenitas deſtinare, maxime vero poſtquam ſacrum Collegium fuerit recollectum, & nos ad urbem ceſſante peſtilentia redierimus, parati ſumus, eos rurſum informare, & cum ipſis examinare ſingula. Sed quod Lautrecii*

ci Vicecomes dicat: de justitia causſæ loqui non volumus, justificationes & proceſſus audire non curamus, tollantur cenſuræ, arma deponantur; alioquin petimus hæc & illa &c. Quid aliud hoc eſſet, niſi dicere Pontifici, quæ bene ante facta ſunt, & maturo conſilio Fratrum digeſta & conſtituta, protinus ſine cauſſa revoca. Sæcul. XV. A.C. 1478.

§. CLVIII.

Reſponſum Pontificis ad articulum de convocando Concilio.

Cum autem Legatus præcipue convocationem Concilii urgeret, reſpondit Papa, *quod ſi Congregatio Concilii Generalis facile poſſet fieri, nihil conducibilius foret ſummo Pontifici in præſenti cauſſa. Non enim in Concilio Generali Reges, & Principes ſæculares præſidere debent: Papa enim ſolus eſt tanquam caput univerſalis Eccleſiæ, qui corpore congregato præſidere habeat. Membra Concilii ſunt Eccleſiarum Prælati. Horum autem quis non dicet, quod libertas Eccleſiæ conſervari, & jus fori, quod neque ipſe Romanus Pontifex tollere Sacerdotibus poſſet, illibatum permanere deberet? Dicetne aliquis horum, quod liceat Laurentio Mediceo contra Archiepiſcopum turpiſſimæ mortis ferre ſententiam? Quis non videat, quod ille debuiſſet ſervari judicio Judicis ſui, ut degradatus, & traditus juſtitiæ*

Sæcul. XV. A.C. 1478.

sæculari justissimam subiret sui facinoris ultionem? Itaque opportunissimum foret, si quo modo pro ista re facile posset Concilium congregari, doletque Papa, quod non possit, Quoniam oporteret consulere Imperatorem, & alios Reges Christianos: deinde de tempore & loco discernere; congregare Prælatos & alios, qui de jure interesse debent; & hæc quidem tempore indigent.

§. CLIX.

Pontificis responsio ad Sanctionem pragmaticam.

Cetera Legati postulata Pontifex diluere conatus, inquit, *Quod Rex velit pragmaticam repetere, non sine admiratione audiri potest. Agitur enim hic de honore & conscientia suæ Majestatis, quoniam si pragmatica justa est, quam ob rem revocavit eam, & abnegavit cum tanta solemnitate Majestas sua? si injusta, quo honore suo potest eam reassumere?* Additque, *quod velit Regia Majestas de Viris Ecclesiasticis judicare, hoc contra dispositionem juris divini & humani est.* Ad id autem, quod Ludovicus XI. Gallos Romæ commorantes in Franciam revocare minatus fuerit, reposuit Papa, *Quod regia sua Majestas velit eos a Curia Papæ revocare, quam seipse velit alienari a Romano Pontifice, quantum suam Celsitudinem deceat, ipse sit Judex, firmi-*

tus

ter tamen credimus, quod si Serenitas sua fuisset vel mediocriter informata de rerum veritate, nihil horum suis Oratoribus commisisset, quin potius eis mandasset, ut inducerent Laurentium Mediceum ad recognitionem erratorum, atque ad subeundam dignam ipsorum ultionem. Quin etiam prætendimus, quod *etsi sententiæ latæ a Papa contra illum injustæ forent, nihilominus teneretur eas observare, humiliarique, offerens se satisfacturum.* Hujus prætensæ submissionis caussa, quam allegat, prorsus singularis est; erat autem hæc: *Hoc si fecerit Laurentius,* (*) *reliqua facile componentur,*

(*) *Prorsus singularis est Continuatoris impudentia, qua, ut Pontifici invidiam crearet, quibusdam omissis, aliis male consarcinatis genuinum hujus epistolæ sensum adulterare non erubuit. Nam post verba:* etsi sententiæ &c. *hæc leguntur:* Quanto igitur amplius sententias observare debet, humiliarique offerens, se satisfacturum, quando constat eas esse justissimas? Cor igitur illius induratum Regia sua Majestas emolire debet, ut dicat: Pater peccavi. Hoc si Laurentius fecerit, NB. *si justissima sententia damnatus humiliter delicti veniam petierit,* & imponendam secundum Canones pœnitentiam contrito corde tulerit, reliqua facile componentur. *Ecce quomodo Papa non loquatur de Hypothesi sententiæ fors*

Sæcul. XV. A. C. 1478

nentur, perinde acſi prius innocentem liceret caſtigare, ut poſtea veniæ locus dari queat.

§. CLX.

Legatus Franciæ de reſponſo Pontificis parum contentus.

Orator, cui reſponſum hoc merito displicuit, nomine Regis Domini ſui ſummo Pontifici ſignificabat, quod Concilium in Francia celebrandum, ac Sanctio pragmatica eſſet innovanda; ſimulque Prælatos natione Gallos, qui Romæ morabantur, ad ſuas Diœceſes redire juſſit. Pariter Gallorum exemplo Oratores Veneti, Mediolanenſes & Florentini ſuos Præſules Roma avocarunt, ut colligimus ex *Commonitorio*, ut vocant, Sixti Papæ ad Fridericum Imperatorem, in quo totam rei ſeriem Pontifex Cæſari exponens, Venetos de ingrato erga ſe animo incuſat, beneficia eis collata in memoriam revocat, ac de Regis Ludovici duritie expoſtulat, ipſumque Imperatorem rogat, ut Regem datis literis ab ejusmodi auſibus abſterreret.

§. CLXI.

---

coram Deo injuſtæ, ſed in theſi ſententiæ JUSTISSIMÆ. Hæccine eſt fidelitas in Scriptore Catholico quæſita?

Sæcul. XV. A.C.1478.

§. CLXI.

Florentinorum pax cum Pontifice.

Scripsit illico Cæsar ad Franciæ Regem, tantumque effecit, ut jamjam imminentia gravioris mali pericula cessarent. Impetravit enim Fridericus ab eodem, necnon ab Italiæ Principibus, ut suos Legatos Florentiam decernerent, qui tollendis dissidiis, & firmandæ paci operam suam impenderent. Hi ante omnia statuunt, a Florentinis Oratores ad Papam esse mittendos, qui Pontificis gratiam, pacemque exorarent. Ast hujus Reipublicæ cives pacis conditionibus a Sixto propositis acquiescere renuebant; unde adhuc bellum aliquamdiu protrahebatur, donec Laurentius de Medicis Neapolim petens, ante omnia cum Ferdinando Rege, ac postea cum ipso summo Pontifice pacem iniret.

§. CLXII.

Ludovicus propriæ suæ salutis providus.

Interea plurimum deferbuit Ludovici Franciæ Regis impetus; quippe potius Pontificem terrendi animo, quam reipsa omnibus, quæ illi comminatus est, malis eum affligendi voluntate accende-

Sæcul. XV. A.C. 1478.

batur; hanc ob rem Lugdunensem conventum, prout tamen publicaverat, cogere prætermisit. Quin etiam sibimetipsi non parum metuere cæpit, auctopotissimum insidiarum timore, postquam tragicum Juliani Medicei exitum compererat; Quapropter, ne idem quoque fatum sibi aliquando immineret, veritus, centum Nobiles, quorum fidem atque affectum sibi sat exploratum habebat, pro corporis sui custodia selegit. His Comitem de Castro præfecit; alterius autem validissimæ legionis, quæ ex veteranis militibus prælio exercitatissimis instructa erat, imperium Comminæo concredidit, hosque satellites suos *Pensionarios* appellare consuevit. Utriusque agminis cura erat, ut apud Regem diu noctuque excubaret; Præter hos unus ex Ephebis immote Regis latera stipare cogebatur, oblonga armatus hasta, qua sine discrimine quemcunque transfigere jubebatur, qui absque venia prius obtenta ad Regem accedere præsumeret.

Chatre

§. CLXIII.

Filius a Maria de Burgundia in lucem editus.

Oliv. March lib. 2. & 9.

Hoc anno millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo Maximilianus Austriæ Dux ex Maria de Burgundia con-

conjuge ſua filium ſuſcepit. Cum igitur hujus filii nativitate ſucceſſionis jura in Belgium ſatis firmata eſſent, ac præterea induciæ cum Ludovico pactæ exiiſſent, Maximilianus Belgicas ditiones a Gallis occupatas recuperare ſtatuit. Jam utrinque hoſtile odium recrudeſcit, & Ludovicus Condatum urbem primus expugnat, eamque, ne denuo ab Archiduce caperetur, unacum Mortaniæ oppido ircendi jubet. Rex Angliæ pacem conciliaturus Hawartum in Gallias Legatum miſit, ipſe quoque Pontifex huic negotio per ſuum Nuntium ſedulo incumbebat, nec ſine proſpero ſucceſſu; horum enim opera in certas leges ad tempus ab armis diſceſſum eſt in Belgio; necdum tamen a belli injuriis temperatum erat in Burgundia, ubi Arauſionenſis Princeps Gallos acerrimo bello premebat. Hic a Francia defecerat, eoquod Georgius Trimolius Credonenſis Toparcha, qui regii in hac Provincia exercitus Dux erat, contra datam fidem, Regisque mandatum, non ſolum Arauſionenſi ſuas ditiones reddere, illataque damna reſarcire detrectaſſet, ſed etiam data quacunque occaſione eum crebris admodum moleſtiis afeciſſet: Quapropter Arauſionenſis Princeps in ſuas partes Claudium Valdretum, aliosque nonnullos Proceres pertraxit, totamque

Sæcul. XV. A.C. 1478.

Mortagne.

Matth. in hiſt. Lud. XI lib. 9.

Vaudray.

Sæcul. XV. A.C. 1478.

tamque ferme Provinciam in Archiducis fidem, atque obsequium revocavit.

§. CLXIV.

Primum Regis Franciæ fœdus cum Helvetiis.

Commin. lib. 6. cap. 4. Montguyon.

Maximilianus postmodum haud procul a loco, quem Montguidonem vocant, prœlium committit, sed adverso Marte; unde hujus victoriæ beneficio Galliarum Rex Ducatum quidem Burgundiæ recuperavit, nec tamen propterea in Comitatu belli flammas sedare valuit. Credonensis quoque amissis omnibus belli tormentis ignominose Dolensis urbis obsidionem solvere compellebatur, quare Ludovicus ira graviter commotus, eundem revocavit, atque in ejus locum Carolum de Ambasia Calvimontii Dynastam substituit, qui Helvetiorum suppetiis auctus, res deperditas restauravit, jecitque fundamentum ad primum fœdus Gallorum cum Helvetiis, vi cujus Ludovicus hujus gentis Tribubus pensionem viginti millium librarum, totidemque aliis quibusdam privatis viris in singulos annos solvere cogebatur, ea lege, ut Helvetii viciſſim sex suorum millia certo stipendio Regi suppeditarent, ac denique Ludovicus primus hujus nationis fœderatus diceretur. Quamvis Helvetii poſtre-

ſtremum hunc articulum acceptare non- Sæcul. XV.
nihil tergiverſarentur, eo quod hactenus A.C.1478.
apud illos Dux Sabaudiæ locum primi Fœderati obtinuiſſet, nihilominus Calvimontius tantum apud eos auctoritate valuit, ut illi tandem Galliarum Regi hanc quoque nominis prærogativam concederent. Hujus quoque viri prudentia ac dexteritate plures urbes ad Ludovici obſequium rediere: quippe Dolam denuo hoſtibus eripuit, incenditque: Auſſonam obſedit, atque ad deditionem compulit, ac demum a Veſuntinis multo honore ad urbem receptus eſt. His victoriis auctus, totam Provinciam Regi ſubjecit, excepto Jovii caſtro, aliisque duobus vel tribus oppidis, quæ in fide Duciſſæ Burgundiæ perſtiterunt.

§. CLXV.

Secundæ inducie inter Franciæ Regem, & Archiducem.

Archidux ſecundis hiſce Gallorum conatibus impellebatur, ut ad aliquot duntaxat menſes inducias innovari peteret, quæ etiam Atrebati, ubi Maximiliani & Flandrorum Deputati convenerant, in Menſe Julio utrinque firmatæ ſunt. Cum interea quies aliquantulum ab armis eſſet, Ludovicus cum Philippo Breſſiæ Comite Sabaudiæ Ducis Patruo fœdus pepi-

Sæcul. XV. A.C.1478.

pepigit, pollicitus, se constituta duodecim millium librarum pensione cessurum Comiti in Galliis ditionem quamdam, quæ præter Comitis titulum etiam quatuor librarum millia redderet. Interea Sabaudiæ Duciſſa hoc anno e vivis erepta est, quam ob rem Ludovicus curas suas ad hunc quoque statum extendit, ut Philiberti junioris Ducis Nepotis sui rebus prospiceret, ac Ducatus administrationi invigilaret, quamdiu esset in tutoris potestate præfatus Dux, Amadæi XI. filius, cujus obitum supra recensuimus.

Vid. supra lib. CXIII §. CXLVI.

§. CLXVI.

Dissidia in Archiepiscopatu Colonienſi.

Krantz. 12. Sax. 22.

Hassiæ Landgravius Rupertum Colonienſem Archiepiſcopum consentiente ipsomet ejus capitulo in vincula conjiciebat, eoquod pacis articulis, qui Novesii post obsidionem a Burgundo tentatam sanciti erant, stare detrectasset. Captum etiam solido biennio tenebat, & quamvis Pontifex pro ejus liberatione sæpe, licet incassum, deprecaretur, nihilomiuus in vinculis vitam finire compulsus est: in hujus locum suffectum legimus Hermannum Hassiæ Landgravii fratrem, qui Novesium cum ingenti fortitudinis laude propugnaverat.

§. CLXVII.

Sæcul. XV. A.C. 1478.

§. CLXVII.

Archiepiſcopi Rigenſis captivitas.

Pari vexatione Magnus Equitum Teutonicorum Magiſter Silveſtrum Rigenſem Archiepiſcopum oppreſſit, eumque in arcta cuſtodia detinuit. Hic idem Magiſter nomine Henricus de Riſerberg vir erat auſterus, ira præceps ac furibundus; cumque dignitatis ſuæ auctoritate inflatus eſſet, omnis admonitionis impatiens erat. Equidem hujus Magiſtri favore ac benevolentia Sylveſter ad honorum gradus evehebatur, ac primum Ordinis Cancellarius, demum vero Archiepiſcopus Rigenſis eo potiſſimum conſilio renuntiatus eſt, ut Magiſtro ad nutum voluntatis ſuæ cæca obedientia deſerviret. Verum Archiepiſcopus paſtoralis ſui officii haud immemor gratitudini, quam ſalva Religione præſtare haud poterat, honorem Eccleſiæ longe anteponebat; quapropter hac animi conſtantia acrius in ſe Magiſtri concitabat invidiam, huic ab initio nonniſi Chriſtianæ patientiæ ſcutum opponebat, ultimo tandem Apoſtolicam ſeveritatem adhibere compellebatur. Nihilominus Magiſter Equitum ſuorum auxilio ſuffultus Archiepiſcopum in carcerem detrudit, quo facto Equites ſpreto interdicto per totam Dioceſin

Krantz. 15. *Wand.* c. 16.

Sæcul. XV. A C. 1478

cesin promulgato, Ecclesiæ arces occuparunt, atque privilegiorum diplomata, aliaque instrumenta ibidem reperta publice concremarunt. Cum vero cives pro Ecclesia contra Equites insurgerent, exinde acre non minus ac diuturnum bellum exarsit, ac plurima mala exorta fuere. Referunt Historici, hunc Archiepiscopum in vinculis fame necatum fuisse.

§. CLXVIII.

Dissensiones in Germania inter quosdam Episcopos, & FF. Mendicantes.

In Germania nonnulli Religiosi Mendicantes instituti sui limites prætergrediebantur, cum sibi Pastoralis ministerii munia exercendi jus, facultatemque, inconsulto loci Ordinario ac cum præjudicio Parochorum arrogarerent. Eorum ausibus obluctabantur Parochi, eisque nonnulli Episcopi, quos hujus controversiæ decisio magis premebat, suam quoque operam jungebant. Pontifex compertis hisce dissidiis totum negotium quatuor Cardinalibus committebat, qui causam maturo examini subjicerent. Ergo utrinque excipiuntur dissidentium rationes, cum vero Parochorum jura extra dubium posita essent, planum erat hujus negotio-

negotii judicium, ipsisque Religiosis inhibitum, ne deinceps Parochorum jura turbarent, huic quidem sententiæ illi protinus acquievere, nihilominus summus Pontifex Deputatorum decretum confirmavit Constitutione die decimo septimo Junii edita, qua sancitum, *ne fratres mendicantes prædicent, quod populi Parochiani non teneantur audire Missam in eorum Parochiis diebus festivis, & Dominicis; nec inducant aliquo modo laicos ad eligendam sepulturam apud eos; cum hæc sit libera: desistant prædicare, quod Parochiani non sint obligati saltem in paschate proprio confiteri Sacerdoti; quia de jure tenetur Parochianus saltem in paschate proprio confiteri Sacerdoti*: declarat etiam Papa, *quod per hoc fratres mendicantes nullo pacto censeantur excluſi, quo minus secundum juris communis, & privilegiorum eidem concessorum dispositionem confessiones audire, & pœnitentias injungere valeant.* Adhortatur Parochos, *ut viceversa aliquo modo non detrahant Mendicantibus, sed illum favorem, quem possunt, eis impendant, & in omnibus & per omnia præstent, ita ut vera unitas & perfecta charitas inter eos ostendatur.* Denique præcipit, ut *servetur antiqua horas cantandi consuetudo.* Hac Pontificis Bulla plene sublata erat controversia de communione paschali, lisque in favorem Parochorum decisa habetur; id quoque

Sæcul. XV. A.C. 1478.

Extrav com. l. 1. tit. 9. de treuga. & l. 5. tit. 9. de pœnitent. & remiss.

Sæcul. XV. A.C. 1478.

æquitati ac legibus consonum erat. Eodem anno per aliam Bullam constitutum est, quod imposterum a gravioribus delictis tam Ecclesiasticos quam Sæculares absolvendi facultas revocata sit, eoquod *ejusmodi veniæ facilitas clavium auctoritatem in contemptum adducat; & Christi fideles exinde procliviores ad peccandum reddantur, eisque peccandi tribuatur incentivum.*

§. CLXIX.

Inquisitio in Hispaniam introducta.

Marian. hist. Hisp. lib. 4. cap. 17. Paul. Suave de origine inquisis.

Mariana ad hunc annum referendam censet primam Inquisitionis institutionem, seu verius, designationem quorumdam fidei Judicum, quibus in Castellæ Regno in hæreticos & infideles inquirendi, animadvertendique auctoritas tribuebatur. Cum enim plures Mauri, atque Judæi ad Christi fidem conversi denuo ad Mahometis atque Judæorum superstitionem singulis ferme diebus redirent, & insuper nonnullos etiam Christianos ad suas sectas pertraherent, Ferdinandus & Isabella re comperta huic malo remedium opponere nitebantur; unde inquisitionis tribunal, quod ab Episcoporum jurisdictione haud dependeret, instituebant, ad eam prorsus normam, quæ hodiedum in tota Hispania viget. Hoc itaque judicium primo ibidem ab hisce Principibus stabi-

ſtabilitum fuit ex conſilio Cardinalis Petri Gundiſſalvi de Mendoza Hiſpalenſis Archiepiſcopi, & auctoritate ſummi Pontificis Sixti IV. firmatum. Inde vero capta Granata, aliisque Maurorum urbibus illud in omnes haſce recens partas Regiones extendebatur, atque hodiedum etiam in Siciliæ, & Sardiniæ Regnis, in Indiis, & generatim in omnibus Hiſpaniæ Regis Provinciis introductum viget, excepto Neapolis Regno & Belgio, ubi omnes toties repetiti inſtituendæ Inquiſitionis conatus ſemper a populo ad ſeditionem concitato, & nudum Inquiſitionis nomen abhorrente eluſi fuere, prout eveniſſe legimus ſub Carolo V. Anno Salutis milleſimo quingenteſimo quinquageſimo, & aliquot poſt annis regnante Philippo II. Hiſpaniarum Rege. Haud injucundum erit impræſentiarum paucis referre hujus Inquiſitionis originem, modumque, quo exerceri ſolet in regionibus, ubi ſtabilita eſt. Sæcul. XV. A.C.1478.

§. CLXX.

Hiſtoria de Origine Inquiſitionis.

In primis Eccleſiæ ſæculis usque ad Conſtantini Imperatoris converſionem nonniſi excommunicationis pœna hæretici coercebantur, nec aliud quam Epiſcoporum tribunal tam ad dijudicandas dogmatum cauſſas, quam ad caſtigandos

Sæcul. XV. A.C 1478.

illos, qui pertinaciter errores de hæresi suspectos defendunt, stabilitum erat. Tractu autem temporis Imperatorum legibus sancitum, ut hæretici, qui Episcoporum judicio ut tales declarati fuere, capitali sententia plecterentur. Hæc consuetudo usque ad duodecimum sæculum obtinuit: cum vero hæreses indies augerentur, ac hæreticorum potentia nimium excresceret, Ecclesia non pauca, quibus haud amplius remedii locus erat, tolerare dura necessitate compellebatur, atque hoc unicum Episcopi ac præcipue summi Pontifices reliquum habebant, ut Verbi divini Præcones, atque Legatos Apostolicos mitterent, qui hæreticos ac nominatim Albigenses Occitaniam acerbis tumultibus devastantes ad sinum Ecclesiæ reducerent, idque Innocentium III. feciſſe reperimus. Anno demum millesimo ducentesimo vigesimo nono Cardinalis Romanus S. Angeli, qui Gregorii IX. Pontificis Legatus erat, Tolosæ Concilium celebravit, in quo sexdecim condidit decreta, de mediis in hæreticos inquirendi atque animadvertendi. Hæc videtur esse certa Epocha, a qua initium inquisitionis ad leges justas instructæ petendum est, quæ tum plerumque ab Episcopis tanquam propriis doctrinæ judicibus dependebat.

Cum

Cum vero Gregorius Papa fidei Zelo accensus, Episcopos nec tanta, ut optaverat, severitate hæreticorum audaciam comprimere perspiceret, Inquisitionis tribunal tertio post anno ad solos S. Dominici Religiosos devolvit: Hi, ne nimia, de qua Episcopi postulabantur, indulgentia excederent, in oppositum vitium degenerabant, ac tam rigide officii sui munia explebant, ut Comes, ac populus Tolosanus Inquisitores unacum ceteris FF. Prædicatoribus urbe expellerent, quamvis ipse Episcopus nomine Raymundus laudati Ordinis Religiosus eisdem potenti patrocinio suffragaretur. Nihilominus post aliquot annos Dominicanis Tolosam revocatis in officii societatem adjiciebatur quidam ex Ordine FF. Minorum Vir scientiæ laude clarissimus. Hic sua prudentia immoderatioris Zeli ardorem temperabat. Nec tamen sua etiam lenitate impetrare poterat, quin Inquisitionis statuta nonnullis nimium severa viderentur, nec unquam illa Gallis probabantur. Imperator tamen Fridericus II. Anno millesimo ducentesimo quadragesimo quarto receptis in fidem suam Inquisitoribus severissimam adversus Hæreticos legem condidit, qua de hæresi accusatos examinari, obstinatos ad rogum, sectam vero abjurantes ad

Sæcul. XV. A.C.1478.

Sæcul. XV. A.C. 1478.

perpetuos carceres per profanos Judices damnari præcepit.

Cum vero exiguo post tempore Imperator adversus Innocentium IV. Pontificem, a quo in concilio Lugdunensi exauctoratus est, novas dissensiones haberet, ejus edictum effectui datum non est, & sub horum dissidiorum auspiciis hæresis tam ampla sumpsit incrementa, ut semper spiritualis gladii acies adversus hæresum Sectatores hebescere videretur, donec tandem Cæsar Anno Salvatoris millesimo ducentesimo quinquagesimo rebus humanis ereptus esset. Eo defuncto Innocentius Papa in Italia, ubi major auctoritatis suæ habebatur ratio, Anno supra millesimum ducentesimo quinquagesimo primo Inquisitionis tribunal erexit, illiusque administrationem Dominicanis ac FF. Minoribus concredidit, adscitis etiam Episcopis; cum hi legitimi essent judices, qui de crimine hæresis cognoscerent. Præter hos etiam a Magistratibus nominabantur Assessores, qui in reos pœnis a lege statutis animadverterent. Inquisitio hoc modo per Pontificem instructa in potissimis Italiæ regionibus invaluit, illiusque jurisdictio *Sanctum Officium* appellari consuevit; quod idem est, ac jurisdictio ecclesiastica in summi Pontificis ditionibus, necnon in Hispaniæ, & Lusitaniæ Regnis stabilita, qua

qua de hæresis, Judaismi, Mahometismi, sortilegii, sodomiæ, & poligamiæ criminibus inquiritur, ac cognoscitur. Sæcul. XV. A.C. 1478.

§. CLXXI.

Hujus Tribunalis Judices.

Receptus in Hispania mos est, ut Rex pro cunctis suis Regnis generalem Inquisitorem nominet, qui postea a summo Pontifice confirmatus, particulares Inquisitores pro singulis locis designat. His vero absque Regis consensu ac beneplacito officii sui munia subire integrum non est. Præterea in ea urbe, ubi supremus Inquisitor seu Inquisitionis Præses sedem figit, Rex Senatum sive Consilium instituit, quod suprema in omnes Inquisitionis causas auctoritate munitum est. Hujus Senatus Ministri seliguntur Viri ceteris nobilitate ac prudentia maxime conspicui, qui *Familiares* appellari solent. Hi id muneris habent, quod de hæresi accusatos comprehendi jubeant, tantumque auctoritatis pondus eorum mandatis ex jurisdictionis hujus terrore, & debita in judices Reverentia accrescit, ut ad sola hæc cujusdam *Familiaris* verba: *Ex mandato sanctæ Inquisitionis*, accusatus nec hiscere audeat, sed mox se capiendum tradat, imo nec vicinorum ullus ea de re conqueri præsumat; Ipse etiam Pa-

Sæcul. XV. A.C. 1478. ter Filium, & Maritus Conjugem hisce judicibus committunt, & si fors inde tumultus oriatur, in locum accusati & fuga elapsi omnes, qui ad impediendam rei fugam opem conferre detractarunt, carceri mancipantur.

§. CLXXII.

De modo judicandi per inquisitionem.

Philipp. a Limbroc. hist. inquis.

Igitur accusati seorsim in tenebrosum conjiciuntur carcerem, in quo per plures menses necdum habita quæstione detinentur, donec ipsimet suæ captivitatis caussam fateantur; nunquam enim testes cum accusato conferuntur. Comperta detentione confestim omnes, quibus conjunctio sanguinis cum reo intercedit, pullis induti vestibus, propinquum suum velut jamjam mortuum plangunt, & nequidem pro eo deprecari, aut carcerem accedere audent, veriti, ne in hæresis suspicionem traherentur, atque in partem etiam pœnæ vocarentur, imo etiam ejus, qui captus detinetur, parentes quandoque ob metum, ne culpæ socii credantur, ad exteras regiones auffugiunt: si vero accusati caussa nullis testimoniis munita apparet, ipse post diuturnam carceris pœnam dimittitur, non sine bonorum suorum dispendio; eorum enim potissimam partem in Inquisitionis sumptus

ptus impendere compulsus erat. Adeo religiosum hujus judicii servatur silentium, ut capti præfixam sententiæ ferendæ diem nunquam exploratam habeant; hoc enim judicium semel duntaxat in anno adversus omnes accusatos ea die, quæ ad arbitrium Inquisitorum designatur, instituitur. Sæcul. XV. A.C. 1478.

Sententia, quæ ibidem fertur, *Auto de Fe*, id est, fidei, seu in materia Religionis judicium appellari solet: quamprimum autem hæc sententia lata est, confestim ea executioni datur. Illa vero publice, ac cum ingenti pompa pronuntiatur, atque in Lusitania adeo amplum ex ligno constructur pegma, ut totum publici fori spatium ambiens ferme tria hominum millia capiat. Erigitur Altare sumptuose ornatum, ad cujus latera sedes ad amphitheatri formam dispositæ collocantur, quas *Familiares*, & accusati occupant. E regione in quodam suggestu admodum prominente Inquisitorum unus singulos reos successivo ordine evocat, ut illi accusationum capita, quæ publice perleguntur, percipere valeant, demum vero damnationis sententia recitatur. Capti ex suis carceribus ad pegma educti facile ex diversitate vestium, quibus induuntur, fati sui conditionem sibi præsagiunt; hi enim, qui solitam vestem retinent, mulcta eis indicta, absolvun-

Sæcul. XV. A.C.1478.

tur: alii autem induti *San-Benito* id est, anguſtiori ſago flavi coloris absque manicis, affuta deſuper rubra cruce S. Andreæ, vitæ gratiam obtinent, bonis tamen ſuis, vel ſaltem potiori eorum parte privantur, quæ ærario adjudicata Inquiſitionis commodo, ſeu potius ærario regio ad ſolvendas Inquiſitionis expenſas cedunt. Hi vero, qui in ſuo *San-Benito* ſeu ſago multiplices flammas ex panno e bombicinis filis decuſſatim transverſis contexto absque Cruce deferunt, de relapſu convicti, ac jam ſemel vitæ venia donati exhibentur; his pœna rogi intentatur, ſi denuo idem crimen perpetraſſe convincantur; illi autem, qui præter præfatas rubei coloris flammas ſuam propriam effigiem pictis diabolis circumſeptam portant, mortis judicio damnantur. His, qui Judaiſmum ejurare, aut ſuos complices integra fide detegere promittunt, impunitatis gratia etiam altera vice conceditur, tertia vero vice haud amplius veniæ locus ſupereſt.

Inquiſitores, cum ſacris initiati ſint, ſententiam mortis haud pronuntiant; acta tamen judicii inſtruunt, eaque accuſato perlegunt, indicantque, hunc reum de tali crimine convictum, & confeſſum ab Inquiſitione ſæculari judicio tradi; iidem ſententiam, quam pronuntiarunt, ſeptem

Judi-

Judicibus, qui in ſiniſtra Altaris parte affident, conſignant. Hi vero reos ſtrangulari, ac demum comburi lata ſententia jubent. (*) Sæcul. XV. A.C. 1478.

§. CLXXIII.

(*) Hujus Tribunalis originem atque Hiſtoriam Continuator facili admodum negotio haurire potuiſſet ex purioribus fontibus, quam ex Philippo de Limbroch Arminianenſi Theologo, ac hæterodoxo Remonſtrantum Paſtore, qui ſuam Inquiſitionis Hiſtoriam pro more ceterorum Novatorum innumeris conſperſit fabulis, ac mendaciis, ut videre eſt in probatioribus Hiſtoricis, qui de Hiſpanæ & Luſitanæ Inquiſitionis norma tractant. Quod Italicam attinet, ipſus ego per octo omnino annos Romæ ac in præcipuis Italiæ urbibus commoratus, haud levem de hoc tribunali notitiam hauſi, ac non raro ſententiæ latæ executiones vidi; nunquam tamen de ejusmodi ſeveritatibus, atque nugis quicquam certi, præter invidioſos juxta ac mendaces vulgi rumores comperire poteram. Nil magis tamen ineptum, quam quod in eos, qui a vera fide deficiunt, inquirendi, atque animadvertendi jus, uſumque ad noviſſima hæc tempora revocet Limbrochus, & cum eo Continuator, cum tamen paſſim in ſacris Paginis tum in veteri quam novo Teſtamento crebra hac de re occurrant exempla.

Sæcul. XV. A.C. 1478.

§. CLXXIII.

Fœdus Ferdinandi & Iſabellæ cum Anglis & Archiduce.

Marian. hiſt Hiſp. l. 24.

Ferdinandus & Iſabella, poſtquam futurorum ignari hoc pacto Inquiſitionem in Regno inſtituerant, in id unum certatim incumbebant, ut ſolii ſui jura adverſus Joannam Henrici Filiam firmarent, hancque in rem cum Eduardo Angliæ Rege, & Maximiliano Archiduce fœdus ſanciebant. Eo comperto Ludovicus XI. cum eapropter valde anxio ac ſollicito animo eſſet, inducias iniit cum Caſtellanis, qui eas nulla hæſitatione acceptabant, ſpe freti, quod Fontarabiam

Font-arabie.

ſeu *Fontem-rapidum* urbem, cui inhiabat Ludovicus, conſervare poſſent. Poſtea Rex Ferdinandum & Iſabellam a fœdere cum Anglo Rege, & Archiduce inito abſterrere moliebatur; ac propterea ad utrumque decernebat Legatos, Lombariæ Epiſcopum, qui S. Dionyſii Abbas

Chaſſaigne.

erat, Leſcunum, Joannem de Caſſaigna Burdegalenſis Parlamenti Præſidem, &

Souppleinville.

Guilielmum de Supplenvilla, Montis Argii Prætorem. His dedit negotium, ut Catholico Regi, atque Reginæ exponerent, quod Iſabella Galliarum Regibus aliquam adepti ſceptri partem deberet, eoquod Galli Carolo V. Regni habenas mode-

moderante, cum Henricus de Tranſtamare, a quo Iſabella genus duceret, de Regno periclitaretur, in ejus auxilium Bertrandum Gueſclinum cum numeroſo milite miſiſſent. Poſtea injunxit, ut proponerent, quod Angli Caſtellanis, ac præcipue Tranſtamarenſi familiæ ſemper infenſi fuiſſent; eoquod illi crederent, quod hæc ipſa Domus Lancaſtrienſibus Caſtellæ Regnum vi eripuiſſet. De cetero autem Maximiliano nullæ ab Imperatore ſperandæ eſſent ſuppetiæ, nec mille ægre admodum propriæ ſuæ defenſioni par eſſet, vixque ſuos ſubditos ſemper ad ſeditionem proclives in officio continere poſſet: Ex adverſo Ferdinando, ſi Gallis ſe jungeret, validum auxilium ad diſſipandam Joannæ factionem præſto foret. Iisdem quoque Oratoribus Ludovicus in mandatis dedit, ut cauſſam de Comitatu Ruſcinonenſi & Ceretanenſi Franciæ oppignoratis arbitrorum, qui utrinque nominarentur, ſententiæ relinquerent. Sæcul. XV. A.C. 1478.

§. CLXXIV.

Fœdus Caſtellam inter & Franciam.

Nec Ludovici conſilium eventus fefellit, Legatis ejus concreditam ſibi provinciam integra fide exequentibus. Quare Ferdinandus & Iſabella, ſive quod metuerent, ne forte Ludovicus ſociali fœdere

Sæcul. XV. A.C. 1478.

fœdere Lusitanos sibi jungeret, sive quod Oratorum rationibus expugnati essent, amicitiæ pactum in oppido S. Joannis Luxensis ictum die nona Octobris utrinque firmarunt, his legibus, ut Castellani omnibus hucusque fœderibus etiam cum Eduardo & Maximiliano sancitis nuntium mitterent; Galli autem Lusitaniæ Regis, atque Joannæ Castellanæ amicitiam dissolverent. Præterea inter eos conventum est, ut lis de Ruscinonis & Ceretaniæ Comitatu arbitris dijudicanda traderetur; denique mutuum sibi sponderent auxilium contra quoscunque hostes, excepto Arragonum Rege, quem Ferdinandus & Isabella nunquam bello peterent, sed duntaxat operam suam impenderent, ut Arragonium ab armis Franciæ inferendis retraherent. Hoc ipso etiam fœdere cetera omnia antehac inter utrumque Regem inita rata habebantur. Tam optati successus fama Parisienses ingenti lætitia replebat.

§. CLXXV.

Creatio unius Cardinalis.

Addit. ad Ciacon. in Sixt. IV.

Die undecima Februarii summus Pontifex Romam, qua urbe ob pestilentiæ vehementiam excedere compulsus erat, reversus, quintam habuit Cardinalium creationem, qua tamen nonnisi unicum

cum ad sacram purpuram promovit. Is erat Dominicus de Ruvere, patria Taurinensis, ac Frater Cardinalis Tarantasiensis, qui non ita pridem e vita excesserat. Adscriptus est Dominicus titulo S. Vitalis, postea ad S. Clementis Ecclesiam transferebatur. Sæcul. XV. A C. 1478.

§. CLXXVI.

Bosniensis Reginæ obitus; illius Regnum Sedi Apostolicæ testamento relictum.

Hoc anno post Christum natum millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo Bosniæ Regina Thomæ Regis conjux, quæ Anno millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto ob Annum sacrum Romam venerat, ibidem rebus humanis erepta est. Hujus memoriæ Sixtus Pontifex monumentum erigi curavit, quod hodiedum in Ecclesia *Aræ Cœli* visitur. Illa Romanam Ecclesiam Regni sui hæredem testamento scripsit, addita conditione, *ut si filius ejus ex Turcis rediret, defectionis anteactæ eum pæniteret, & Christianam fidem resumeret, in avitam illius possessionem restitueretur.* Regina fatis functa, duo illius familiares testamenti tabulas Pontifici obtulerunt, qui eas perlegit, ac unacum conditione apposita acceptavit. Posthæc iidem in Lega-

Papiens. epist. 679. *Chalcond. hist. Turc. lib.* 10. *Leunclav. Pandect.* 141. & 162.

Secul. XV. A.C. 1478. Legati pii fidem Regni enſem, & calcaria porrigebant, quibus benigne acceptis Pontifex ipſum teſtamentum, & acceptati Regni literas in Archivis Apoſtolicis condi imperavit. Hoc Regnum ab Anno milleſimo trecenteſimo quinquageſimo ſeptimo usque ad Annum Domini milleſimum quadringenteſimum ſexageſimum quintum ſemper propriis ſuis Regibus parebat.

§. CLXXVII.

Uſumcaſſani Perſarum Regis extrema.

Palmer. in Chronic. Eodem anno Uſumcaſſanus Perſarum Rex animam egit, annos natus ſeptuaginta octo. Succeſſorem reliquit Jacuppam natu minimum ejus Filium cognomento *Chiorzeinal*, hoc eſt monoculum, ſeu unius oculi luce privatum. Juvenis iſte Princeps, ut Regiminis ſocium amoveret, fratrem natu majorem eadem nocte, qua Pater ejus e vita migravit, interfecit. Ita Hiſtoricorum nonnulli referunt, aliorum tamen fide diſcimus, quod Uſumcaſſanus quatuor ſuperſtites reliquerit filios, unum de prima, tres de ſecunda uxore progenitos, eaque ipſa nocte, qua illorum Pater deceſſit, eorum natu majorem tres illi fratres uterini ſtrangulari; ſecundus vero ex his tribus ſibi proximum pariter trucidari juſſerit. Hic autem

autem, cum Regnum ſeptem circiter annis haud vulgari moderationis ſuæ laude tenuiſſet, veneno a conjuge ſua valde impudica extinctus eſt, quæ tamen & ipſa paulo poſt eodem mortis genere ſublata obiit. Poſt Uſumcaſſanum alii, atque alii exiguæ æſtimationis Principes regnabant in Perſide usque ad nominatiſſimum illum Iſmaelem Sofum, de quo dicetur ſuo loco. Sæcul. XV. A.C. 1478.

§. CLXXVIII.

Henrici Harphii, & Laurentii Calcanei obitus.

Hunc quoque annum ſibi funeſtum habuit Henricus Harphius Belga ex Ordine FF. Minorum de Obſervantia Mechliniæ fatis functus. Eminebat in Theologiæ Myſticæ ſtudio, de quo argumento tres elucubrabat libros, primum ſub titulo *Epithalamii*, alterum *Directorium aureum contemplativorum*, tertium denique *Edem* ſeu terreſtrem contemplantium paradiſum nuncupabat. Hoc opus primo Colonienſibus Anno milleſimo quingenteſimo trigeſimo octavo, poſtmodum Romanis literis juſſu ſummi Pontificis Anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo quinto excuſum fuit. Alia adhuc

Secul. XV. A.C. 1478.

ingenii sui monumenta Auctor ille posteritati reliquit, inter quæ præcipua sunt: Speculum aureum de decem præceptis Decalogi; speculum perfectionis; Collationes tres de perfectione vitæ, seu compendium directorii; sermones cum oratione de tribus partibus pœnitentiæ; discursus de triplici adventu Christi Domini. Omnes hi tractatus ab Auctore sermone Belgico conscripti demum latine redditi sunt.

Circa idem ferme tempus debitum naturæ solvit Calcaneus de Brescia in Italia, Eques, ac jurium Doctor, qui ad posteros transmisit opus de studiorum commendatione, atque aliud de Conceptione B. V. ac denique tractatum de peccatis mortalibus.

§. CLXXIX.

Joannes Mercurius celebris Philosophus.

Guyon. var. lect. lib. 4. c. 22. Trith. in Chronic. Spanh.

Lugdunum hoc anno salutabat nominatissimus Joannes Mercurius, qui scientia atque eruditione omnes antiquos Hebræos, Græcos atque Latinos Doctores sua ipsius opinione longe antecelluit. Ejus adventum in Galliis Spondanus perperam ad Ludovici XII. tempora rejicit.

jicit. Hic Philoſophus Francici itineris ſocios habuit conjugem, ſuosque liberos, & lineis indutus, e colo pendentem ferream geſtabat catenam, ut Apollonium Thyanæum, cujus diſcipulum ſe nominabat, imitaretur. Admirabili vitæ gravitate præſtabat, non ſolum Philoſophiam profeſſus, ſed etiam artem medicam, qua morbi ſenſum ac quodvis demum malum proſcribere ſe expertum jactitabat, unde ingentem ſibi exiſtimationem conciliabat, eo maxime, quod nonnunquam ipſius medicamentis optata ſucceſſiſſet ægrorum ſanitas. Demum artis ſuæ fama etiam ad aures Ludovici delata eſt, unde a celebrioribus Regni Medicis juſſu Regis examini Lugduni ſubjicitur, ubi nil turbatus mira adeo ſoliditate cuncta ſibi propoſita explanabat, ut Medici hujus Viri ſcientiam magis divinitus datam, quam humano labore aquiſitam teſtarentur, ac ipſemet Rex concepto eum viſendi deſiderio, etiam cum illo in colloquium venerit, ubi Joannes regiæ ſuæ Majeſtati duplex offerebat munus, nempe enſem pretioſiſſime elaboratum, qui octoginta minores gladios ſeu cultellos raro artis ingenio complectebatur; & clypeum ornatum ſpeculo, quod pluribus arcanis virtutibus fœcundum deprædicabat. Adeo a quæſtus cupiditate alie-

Sæcul. XV. A.C. 1478.

Sæcul. XV. A C. 1478.

nus erat, ut omne aurum a Rege sibi datum in pauperes distribueret. Nonnisi quorumdam mensium moram Lugduni trahens, de repente ac nemine salutato disparuit, nulla fati sui notitia amplius habita. Trithemius rem hanc ad annum millesimum quingentesimum primum revocat. Hic vero Philosophus impostor fuisse credebatur, eo potissimum nomine, quod se lapidem Philosophicum tenere, ac metalla convertendi scientiam possidere jactitasset.

§. CLXXX.

Frustraneus Eduardi conatus Richemundium Comitem capiendi.

Bacon. hist. Henr. VII.

Quamvis Rex Angliæ solium suum cæde suorum Competitorum satis firmasse crederetur, nihilominus illius animum vita Comitis Richemundii in Britanniam profugi continuis curis agitabat, eoquod ipse solus ex Lancastriensium prosapia superstes esset, eoque nomine ad regni coronam jus, titulumque haberet. Ergo Eduardus fraudibus rem aggressurus, ad Britanniæ Ducem Legatos decernit, qui significarent, se Filiam suam Richemundio in thori sociam offerre, ut hoc fœdere utraque Eboracensium & Lancastriensium Familia perpetuo affinitatis

tatis vinculo conjungeretur. Landa- Sæcul. XV.
sius auro corruptus Britanniæ Ducem A.C.1478.
aliunde Eduardi sponsione deceptum induxit, ut propositis nuptiis assensum præberet, quamvis Richemundius Comes multis omnino rationibus eidem ostenderet, quod ab Eduardo haud alio ex fine ad ejus regnum alliceretur, quam ut furoris sui victima esset. Verum adeo non prævaluit Richemundii ratio, ut etiam invitus ex arce abstraheretur, atque ad portum Maclovienſem deduceretur. Cum vero Comes jam navim, qua in Angliam veheretur, conscendere pararet, derepente ad Ecclesiam Cathedralem, quæ in ea urbe securitatem, libertatemque inviolata Religione, sacroque jure concedebat, confugit. Quantocius Angli præfatæ Ecclesiæ Decanum & Canonicos sollicitant, ut eis Comitem traderent, ac invitum ex suo perfugii loco extrahi permitterent. Joannes Kenletus, qui Nannetibus aberat, quando Comes inde discesserat, confestim Britannum accedit, ac Ducis Senatoribus jam non per ambages rei indignitatem exprobrat, ipsumque Britannum urget, ut ad portum S. Maclovii nuntium mitteret, qui sine omnis moræ dispendio Comitem ad eandem arcem, ex qua extractus erat, reduceret. Datum acceptumque est negotium, unde

Sæcul. XV. A C. 1478.

Angli de præda ſibi erepta maxime conqueſti, factis velis in Angliam re infecta revehebantur.

§. CLXXXI.

Clarentiæ Dux ab Eduardo fratre ſuo e medio ſublatus.

Eduardus ſpe ſua deluſus, adeo vehementi ira commotus eſt, ut extra modum in ſuos quoque ſuſpicioſus, in Clarentiæ Ducem proprium ſuum fratrem hanc ferret ſententiam: vivus diciſſo ventre exenteratus inteſtina ſua in ignem conjici, conſpiceret, & demum capite truncaretur. Id tamen adeo ſævum ſupplicium ejus Mater fletibus ac precibus ſuis avertit. Data tamen eſt Duci quoddam mortis genus eligendi libertas; ipſe vero optavit in dolium vini Cretici, quod *malvaticum* vocant, capite demergi, ibique ſuffocari maluit. Singulare prorſus ſupplicii genus, proprio tamen ejus voto congruum. Equidem in dolio, ut petierat, ſuffocabatur, nihilominus eidem caput obtruncatum, corpus vero Londini in Eccleſia Carmelitarum, in monumento uxoris ſuæ antea defunctæ depoſitum eſt.

Ducheſne hiſt. Angl. l. 19. Bacon hiſt. Henr. VII. Polyd. Virg. l. 24.

Funeſta

Funeſta hæc Clarentiæ Ducis mors Eduardo funeſta accidit; præterquam enim, quod proxime & ipſe, e vivis ereptus fuiſſet, referunt Auctores, quod ab illo temporis articulo, quotiescunque pro cujusdam ad extremum ſupplicium damnati vita exoraretur, Eduardus confeſtim data vitæ gratia ſolitus eſſet cum profundo ſuſpirio exclamare. *O infelicem fratrem meum, pro cujus ſalute nemo rogavit.* Hæc ſola fuit tanti delicti pœnitentia; id vero amplius in hoc Rege mirum videtur, quod quamvis tam vehementi ſuſpicionum æſtu agitaretur, ut temere proprium fratrem neci daret, nihilominus nullam omnino de Gloceſtrienſi Duce fratre ſuo ſecundo genito alias vaferrimo ſui ævi Principe ſuſpicionem conceperit, qui tamen poſtea Eduardi filiis ſceptrum iniquiſſime eripuit. Non deſunt, qui Clarentiæ Ducem ſibi clandeſtinis ſuis conſiliis, atque calumniis Angliæ Regis invidiam accerſiviſſe opinantur, ac propterea Eduardum hujus mortem decreviſſe, quem regnum affectare ſuſpicabatur. Nec fors temere conjicimus, Regis odium in Ducem ex fœdere cum Varvicenſi Comite adverſus Eduardum pacto ortum traxiſſe. Sæcul. XV. A. C. 1478.

Sæcul. XV.
A.C. 1478.

§. CLXXXII.

Tumultus in Scotia a Jacobo III. Rege ſuſcitati.

Buchanan. hiſt. Scot. lib. 12.

Ingentibus quoque tumultibus Scotiæ Regnum agitabatur ob nimiam Jacobi III. Regis credulitatem, qua Aſtrologorum vaticiniis, & Majorum deliriis nequiter fidem adhibebat. Equidem Rex maximæ ſpei juvenis erat; cum vero temere fidem adjungeret cuidam Medico nomine Andreæ, qui ſe Aſtrorum ſcientia imbutum jactitabat, Regique prædicebat, quod a ſuis conſanguineis Regno privandus eſſet, hoc præſagio deceptus in immanem Tyrannum degenerabat, ac proprios fratres ſuos, ceterosque ſibi ſanguine junctos, necnon nobiliſſimos quosque Regni ſui Proceres morti tradere decernebat. Ambo ejus fratres Alexander & Joannes, ut ejusmodi malis opportunum opponerent remedium, ſeſe Regni Baronibus adjunxerunt. Cum autem Joannes natu minor de Regni ſtatu cum Rege vehementius expoſtularet, quantocius Conſiliarii, quamvis omnes infimæ ſortis homines eſſent, juvenem hunc Principem capiunt, ac capitis pœna damnant, lata in

in eum ſententia, ut reſciſſis venis mo- Sæcul. XV.
reretur, quod etiam executioni datum A.C. 1478.
eſt. Pariter Alexander in arcem Edimburgenſem abſtractus includebatur, inde vero clam auffugit, atque in Gallias pervenit, ubi non ſolum a Ludovico Rege perbenigne excipiebatur, ſed etiam ejusdem juſſu Bononienſis Comitis filiam in uxorem obtinebat. Cum autem auxilia a Gallis contra fratrem ſuum impetrare haud poſſet, eoquod inter utrumque Regem fœdus ſanctum fuiſſet, hinc e Francia in Angliam trajecit.

§. CLXXXIII.

Rex Scotiæ a Proceribus captus, atque in carcerem conjectus.

Cum interea Alexander in Anglia ageret, Arcimbaldus Duglaſſii Comes, pluresque alii Proceres adverſus Jacobum Scotiæ Regem conjurationem conflabant, eosque, quos a Conſiliis habebat, in ipſo Regis cubiculo captos ſuſpendio mulctabant; ipſum vero Jacobum Edimburgi in carcerem detrudebant. Hæc dum in Scotia agebantur, Alexander ductore Richardo Gloceſtrien-

Sæcul. XV. A.C. 1478.

si Comite cum Anglorum exercitu advenit, fratremque suum e custodia eripuit, eidemque ultro liberam Regni administrationem ceffit. Cum vero tractu temporis novi in Regno tumultus fuissent exorti, jam altera vice in Angliam secedere compulsus est.

FINIS TOMI XXIX.

INDEX

INDEX
TOMI XXIX.
CONTINUATIONIS
HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ.

A.

Adolphus Geldriæ Princeps, ejus impietas erga Patrem ſuum 349. capitur 551. ſed a Gandavenſibus liberatur 352. 468. de ejusdem connubio cum Burgundiæ Duciſſa agitur 626.628. in prœlio occiditur. 628.

Adolphus Naſſoviæ Princeps Archiepiſcopo Moguntino ſubrogatur 29.

Africa a Luſitano Rege invaſa 108.

Alexander Oliva Cardinalis, ejus obitus 117.

Alphonſus a Caſtellanis Henrico ſubrogatur 188. ſeditionem movet contra Henricum 190. ob ejus arrogantiam a ſuis derelinquitur 234. 235. mortem ei Papa prædicit 292. paulo poſt moritur. 235. 292.

Alphon-

Alphonſus Luſitaniæ Rex bellum contra Mauros in Africa gerit 108. 386. jura Joannæ Caſtellanæ vindicat 517. eidem deſponſatus Rex Caſtellæ proclamatur 518. incaſſum Senticam obſidet 519. bello premitur ab Arragoniæ Rege 605. in Franciam profugus 607. Romam ſub alieno habitu proficiſcitur, ſed in itinere capitur 608. a Galliarum Rege libertati redditur 608.

Amadæus IX. Sabaudiæ Dux, ejus obitus & virtutes 443. *Beati* nomine decoratur. *Ibid.*

Ancona Papa eo delatus bellum in Turcas moturus 129. 131. ibidem ægrotat, & moritur 131. Cardinales Ancona Romam proficiſcuntur Papam electuri 136.

S. Andreæ caput translatum 21. Hiſtoria de ejus translatione 22.

B. Andreæ Chienſis martyrium 219.

Andreanus Epiſcopus Scotiæ Gubernator, ejus obitus 232. Scotiæ Proceres ſeſe opponunt legationi ſui Succeſſoris 426.

Angelus Cattus, ejus vaticinium de futura morte Burgundiæ Ducis 594.

Angelica ſalutatio, eam ad ſonitum campanæ recitandi conſuetudo a Galliarum Rege in Franciam introducta 438.

Anglia, Regina exercitum contra Eboracenſem conſcribit 10. eum prælio vincit 11. Varvicenſem cædit 12. Londinenſes eidem

dem rebelles 17. cæditur ab Eboracensis exercitu 18. in Scotiam fugit. 20. 111. a Gallis suppetias petit, sed non nisi exiguas obtinet 112. in Scotiam redit 113. ejus copiæ profligantur 114. in Gallias revertitur 115. Margarita Angliæ Regina Londinensi turri includitur 381. bellum Galliarum Regi Angli denuntiant 524. Anglorum Rex Caletum venit 526. vide *Eboracensis*.

Antonius de Rosellis, ejus obitus, & opera. 272.

Antonius Siculus Turcarum armamentarium comburit 451. comprehensus a Turcis crudelem in modum occiditur 452.

Appellatio Archiepiscopi Moguntini contra Papam frustra interposita 26. universitas Parisiensis ab abrogatione Sanctionis Pragmaticæ ad Concilium provocat 254. Castellani itidem ad Concilium appellant 268.

Aquilejensis Cardinalis, pro Turcarum bello ad Cæsarem ablegatur in Germaniam 408. necnon ad Polonorum Regem, ejus oratio ad eundem 409. a sua legatione Septentrionali redux 499. pacem inter Hungaros & Polonos conciliat 500.

Aquitanniæ Dux moritur 428. veneno a Galliarum Rege ejus fratre propinato necatus creditur 429. 430.

Aranda, Synodus in hac urbe celebrata 458.

Aristo-

Ariſtoteles, de eo dixit Gregorius Trapezuntinus, quod SS. Trinitatis myſterium ex ſolo lumine naturæ cognoverit 272.

Armeniaci Comes ob ſua crimina punitus 343.

Arnoldus Geldriæ Dux a Filio ſuo indigne habitus 349. filium ad ſingulare certamen provocat 349. ei a Burgundo Geldria eripitur 468.

Atrebatum a Galliarum Rege occupatum 616. 618.

Atrebatenſis Cardinalis Legatus in Francia 251. abrogationem Sanctionis Pragmaticæ a Curiæ Senatu 252. non autem a Parlamento obtinet 252. vide *Joannes Joſridius*.

Avenionenſis Comitatus. agitur de ejus alienatione 157. Ejus Eccleſia ad Metropolitanam evehitur 516. qua ratione ad Papæ dominium pervenerit 560.

Aurelianenſis conventus ad terrendum Papam a Galliarum Rege indictus 655.

Balves Joannes Cardinalis pro abroganda Sanctione Pragmatica in Gallias miſſus 251. ejusdem mores 256. Duci Bituricenſi Campaniam cum Aquitannia permutare diſſuadet 308. diſſidia inter Bituricenſem, & Burgundum Duces ſuſcitare conatur 309. 311. Detegitur ejus perfidia

fidia 313. unacum Episcopo Virodunensi carceri mancipatur 314. 318. 319. spretis Papæ precibus in carcere detinetur 316. 317. 318.

Basileensis Concilii acta reprobat, ac revocat Pius II. 127.

Beneficiorum commendæ reprobantur 133. D. Fleurii Abbatis sententia de illis. *Ibid.*

Bertrandi de Cueva turpes amores cum Castellæ Regina 78. seditio inde exorta 172.

Bessarion Cardinalis Legatus in Germaniam missus sua spe frustratur 1. Latinæ Ecclesiæ Patriarha Constantinopolitanus eligitur 116. ejusdem sententia circa connubium filii Ferdinandi cum Mediolanensis Ducis filia 182. Apologiam pro Platone adversus Gregorium Trapezuntinum conscribit 272. Legatus ad Regem Franciæ decernitur 410. indigno prorsus modo ab eo habetur 411. ex tædio Ravennæ moritur 412. An de eo in Papam eligendo actum fuerit? 413. ejus elogium 414. illius opera, & Bibliotheca 416. 417.

Biturícum Dux, Normania a Galliarum Rege spoliatur 212. ejus mores obscæni 294. illum a Burgundo Franciæ Rex avellere frustra nititur 320. loco Campaniæ Aquitanniam aquirit 308. 319. Ordinis Equestris insigne acceptare renuit 321.

Blondus Flavius Historicus, ejus opera, & obitus 119. 120.

Bohemi

Bohemi regnum ſuum Caſimiro Poloniæ Regi offerunt 261. illud acceptare recuſat 263. hanc coronam Papa Hungariæ Regi offert 263. eundem Regem ſalutant 325. alii Ladislaum Polonum ad hoc regnum vocant 326.

Borbonius Dux a Rege deficit 192. cum eodem in gratiam redit 195.

Borgias Cardinalis ejus Legatio in Hiſpaniam 417. ejusdem indoles 419.

Borſius in Ferrarienſem Ducatum a Paulo II. Papa inauguratur 372. ſolemnis ejusdem ingreſſus Romam 373. illius obitus. *ibid.* Hercules ejusdem Succeſſor 373.

Bosniæ Regina, ejus obitus, Regnum ſuum Sedi Apoſtolicæ teſtamento relinquit. *ibid.*

Brezeus Seneſcallus pugnam Regi ſuadet adverſus Caroleſium 197. Regem acerbiori joco redarguit 201.

Britanniæ Dux a Galliarum Rege inique vexatus 191. 106. eum moleſtandi ſtudio Rex Ordinum comitia agit 170. Dux fœderi contra Gallos adhæret. *ibid.* 193. 171. Stampas venit cum ſuo exercitu 202. Ludovicus Rex ejus ditiones invadit 294. illumque a Burgundi Ducis amicitia avellere conatur 320. Dux Regis ſollicitationibus cedit, atque a Burgundo deficit 435.

Burgundiæ Dux a Gallorum Rege bello preſſus 7. de eo conqueritur 8. Regis reſponſum

ſponſum ad Ducis querelas. *ibid.* a Papa ad bellum Turcicum ſtimulatur 66. promiſſa auxilia pro hac expeditione revocat 125. ad ſervandam fidem a Papa admonetur 126. a Gallorum Rege inique vexatur 168. 169. Rothomagum occupat 207. Ejus obitus 247. Caroleſius ejus filius illi ſuccedit, vide *Caroleſius.*

Caffæ urbs a Turcis capta 514.

Calabriæ Dux a Ferdinandi exercitu cæſus 67. ejus facinora apud Catalanos 293. Ejusdem obitus 352. vide *Joannes.*

Calcaneus Joannes, ejus obitus 689.

Calvinius Britanniæ Cancellarius Galliarum Regis juſſu carceri mancipatus 619.

Campo-Baſſius per ſummam perfidiam Burgundiæ Ducem prodit 544. 584.

Canonici Regulares, eis Paulus II. Eccleſiam Lateranenſem reſtituit 156. Canonici ſæculares ad eandem Eccleſiam revocati 392. Regulares templum S. Mariæ de pace, & Bibliothecam obtinent 393. retinent titulum Canonicorum Lateranenſium. *ibid.*

Caraffa Cardinalis Pontificiæ claſſis Præfectus contra Turcas 420. victor cum ſpoliis Romam redit 423.

Cardinales de ſucceſſore Papa agunt 136. pro electione conveniunt 136. de loco conclavis tractant 137. quasdam leges neo-electo Pontifici præſcribunt 138. a Papa prærogativis augentur 146. a quo tempore bireta & veſtes rubras deferant?

147. novi creantur 148. a Paulo II. creati 287. duo Papæ Nepotes S. Collegio adſcripti 391. a Sixto IV. creati 465. horum electio Papienſi Cardinali non probatur 466. alii ab eodem Papa nominati 642. 687.

Carlerius Ægidius, ejus obitus 446. illius geſta & ſcripta 447.

Carmelitæ de erroneis propoſitionibus falſo accuſati 461.

Carolus Aureliæ Dux Regem Galliarum redarguit 170. ex tædio moritur 171.

Carolus vide *Bituricenſis.*

Carolus VII. Galliarum Rex bellum contra Burgundum movet 7. Ducis querelas eludit 8. Delphinum Regno excludere minatur 9. veneni ſibi propinandi ſuſpicione agitatur 32. fame ſe enecat 33. ejus dotes, & vitia 34. illius liberi. *ibid.* ejus exequiæ ex beneficentia cujusdam ſubditi celebratæ 35. Delphinus ejus Succeſſor, vide *Ludovicus IX.*

Carolus VIII. Galliarum Rex, ejusdem nativitas 397.

Carolus VIII. Sueciæ Rex, ejus obitus 346. Stenon ejus Succeſſor. *ibidem.*

Carolus Magnus, ejus dies feſtus haberi a Galliarum Rege præcipitur 555.

Caroleſius Burgundiæ Ducis filius Galliarum Regi infenſus 103. 104. conſpirationi adverſus Regem conflatæ accedit 105. 107. ejus libertati Franciæ Rex inſidiatur 166.

illius

illius minæ adversus Regem 168. eundem bello premit 192. illius progressus 194. Parisienses invadere incassum molitus 196. pugna ejus cum Rege 197. vulneratur 199. ac vix non capitur. *ibid.* Regem profligat 200. cum Anglis fœdus init 202. Confluentiæ cum Rege colloquitur 205. 208. pacis conditiones inter utrumque 209. Leodienses severe castigat 211. de Galliarum Rege diffidentiam concipit 238. Leodienses bello opprimit 247. eos profligat, urbesque eripit 249. colloquium Peronnæ cum Rege habet 297. Galliarum Regem Peronnæ capit 300. captum adstringit, ut cum eo Leodium pergeret 301. vix non capitur a Leodiensibus 301. a Franciæ Rege bello invasus 346. Rex eidem quasdam urbes eripit 345. pacem a Rege exorat 393. 395. induciæ eidem conceduntur 397. Nigellensem urbem dire devastat 430. Bellovaci obsidionem solvere compellitur 431. Normanniam invadit 433. occupatas urbes rursum amittit. *ibid.* Geldriam occupat 468. in Conestabilis exitium conjurat 469. 471. ex ejusdem spoliis detexit 471. 473. ambitiosa illius consilia 485. 489. 548. Ducatum suum in Regnum evehi curat 485. ipsum Sacrum Romanum Imperium affectat 486. ob petiti audaciam omni spe dejicitur 487. Novesium oppugnat 489. 491. inducias cum Gallis initas prorogari postulat 490.

Bellum ei a Lotharingiæ Duce indicitur 494. Noveſii obſidionem ſolvere cogitur 522. indignatur ob pacem inter Anglos & Gallos initam 537. in Conneſtabilis mortem conjurat. 540. eum capi jubet 543. proditur a Campo-Baſſio 544. fœdus cum Galliarum Rege init. 547. filiam ſuam Sabaudiæ Duci in Sponſam dare molitur 549. Helvetiis bellum denuntiat 553. eisdem bellum infert 562. ab illis cæditur 563. fugere compellitur 566. Moratum obſidet 576. ab Helvetiis profligatur 577. Sabaudiæ Duciſſam capit 579. infirmatur 583. a Campo-Baſſio rurſus proditur. 544. 584. 585. 587. a Lotharingiæ Duce ejus copiæ fuſæ 589. ipſe prælio occiſus 590. vaticinium de ejus morte 594.

Carolina Cypri Regina regno ſpoliatur 51. fruſtra Sabaudiæ Ducis opem implorat 52. excluditur a Regno per Venetos 455. Archiepiſcopus Cypri Regnum ſibi vendicat 456. ipſa Regina Sabaudiæ Duci regnum cedit 457.

Caſimirus Poloniæ Rex, Bohemi ei regnum oferunt 261. illud acceptare renuit 262. hæreſis ſuſpicionem a ſe amoliri conatur 327. hæreticis petentibus Ladislaum filium ſuum pro Bohemiæ Rege offert 409. ſed propterea a Papæ Nuntio redarguitur 410.

Caſtellæ Rex bellum contra Navarræ Regem movet, 13. Mauros profligat 59. Regina filium

filium enititur 77. illicita ejusdem consuetudo cum Betrando Cueva 78. turbæ in Castellæ Regno 268. Castellani rebelles legationem ad Papam decernunt 290. Regnum a Mauris invasum 355. Rex pacem init cum Episcopis regni sui 386. seditio in Castella 504. Regis obitus 505. dissidia ob successionem Isabellæ 507.

Catalonia a Rege suo deficit, & Andegavensi adhæret 237.

S. Catharina Bononiensis, ejus obitus 122. ejus scripta 123.

S. Catharina Senensis, illius Canonisatio 23.

Censura vide *Propositiones*.

Charillus Archiepiscopus Toletanus Synodum convocat 458.

Charterius vide *Guilielmus*.

Christiernus Daniæ Rex Romam proficiscitur 483. ejusdem submissio erga summum Pontificem 484. Roma in patriam revertitur 485.

Collegium Fuxense a Cardinale Fuxo conditum 176.

Colonienſis Archiepiscopatus: contentio duorum de eo 489. Archiepiscopum Hassiæ Landgravius captum detinet 670.

Columna Prosper Cardinalis ejus obitus 119.

Commendæ beneficiorum, vide *Beneficia*.

Comitia Moguntina Principum Germaniæ 27. Hi appellationi ab Archiepiscopo contra Papam interpositæ non suffragantur *ibid.* Norimbergensia a Cæsare indicta 265. Ratisbo-

tisbonenſia ob bellum Turcicum 360. hujus conventus decreta 366.
Comminæus a Burgundo ad Galliarum Regem deficit 436. a Rege multis beneficiis cumulatur 437.
Conceptio B. V. Mariæ, ejus feſtivitas inſtituta 556. 557.
Concilium Toletanum, & Madritenſe, ejus ſtatuta 558.
Conclave pro electione Pauli II. 138. pro electione Sixti IV. 369.
Congregatio pauperum puellarum Romæ ſtabilita 286.
Conneſtabilis, in ejus interitum Galliarum Rex conjurat 469. 471. capitur 473. oppidum S. Quintini Angliæ Regi pollicetur 527. ejus Secretarius a Galliarum Rege circumventus 538. Burgundus in eum conjurat 540. fugit ad Montes Hanoniæ 541. Galliarum Regi traditur 544. capite plectitur 546. Vide *S. Pauli Comes.*
Conſtantinopolitanus Patriarchatus venalis exponitur 55. Patriarcharum ſucceſſio poſt Conſtantinopolim a Turcis captam 56.
Croja a Scanderbego obſidione liberata 187. a Turcis capta 639.
Cueva vide *Bertrandus.*
Cuſa vide *Nicolaus.*
Cyprus vide *Carolina.*
Damus Oliverius a Galliarum Rege ad Burgundiæ Duciſſam miſſus 627.
S. Didaci Ord. S. Franciſci obitus 121.

Dietherus Archiepiscopus Moguntinus a Papa excommunicatur 25. frustra ab eo appellat 26. ejus querelæ confutantur 27. suam appellationem revocat, sed relabitur 28. Archiepiscopatu privatur 30.

Dionysii Carthusiani obitus 400. illius opera 401. alia ad Ecclesiæ disciplinam spectant 402. alia ad morum directionem 403. an tradiderit, animas purgatorii de sua salute certas non esse 404.

Dionysius Patriarcha Constantinopolitanus suam sedem abdicat 406. calumniam susceptæ circumcisionis a se amolitur. *ibid.*

Ducasii historia Bizantina 82.

Duglassius Arcimbaldus Scotiæ Regem in carcerem conjicit 697.

Eboracensis Dux prælio victus & occisus 11. vide *Eduardus*.

Eduardus IV. Angliæ Rex Reginam prælio vincit 18. 114. Londini Rex salutatur 19. Varvicensem male habet 216. indignæ ejusdem nuptiæ 217. a Varvicensi cæsus 289. ab eo captus 329. fuga elabitur 330. Varvicensis copias cædit. 331. de pace utrinque agitur. *ibid.* Varvicensem profligat 332. metu perculsus fugit 336. pacem cum fratre suo conciliat 337. Hagam venit. *ibid.* Piratarum insidias feliciter eludit 338. ejus conjux filium enititur 340. Burgundiæ Ducis ope in Angliam revertitur 377. a Londinensibus ultro excipitur 378. Varvicensem ad pugnam provocat 378. eun-

dem devincit & trucidat 379. Valliæ Principem profligat 380. Caletum venit 526. ab oppido S. Quintini arcetur 528. a Galliarum Rege deluſus 529. 530. pacem cum Gallis initam acceptat 531. 532. a Franciæ Rege Pariſios venire præpeditus 537. ejusdem incuria 631. contra Flandros a Galliarum Rege incaſſum ſollicitatus 631. Clarentiæ Ducem fratrem ſuum occidi jubet 694. Richemundiæ Comitem carceri mandare molitur 692. funeſta fata ex nece Clarentiæ Ducis nata 695.

Eleonora Comitis Fuxi vidua in Navarræ Reginam electa 686.

S. R. I. *Electores*, de prærogativa ſedendi contendunt cum Burgundiæ Ducis Legatis. 364. lis componitur. 365.

Epiſcopi cum FF. Mendicantibus in Germania controverſias de juribus Parochorum habent 672. hæc lis a Pontifice componitur 673.

Eraſmus Rotherodamus ex illicito concubitu natus 242.

Everſi Comitis Filii a Papa ob eorum ſcelera puniti 185.

Ferdinandus Arragoniæ Rex Iſabellæ deſponſatur 353. litem componit cum Iſabella 508. a ſepta urbe recedere cogitur 519. bellum in Luſitaniæ Regem movet 605. cum Mauris confligit 644. fœdus cum Anglis & Archiduce init 684. itidem cum Gallis pax ſancitur 685.

Ferdinandus Neapolis Rex æmulum ſuum devincit

vincit 16. CalabriæDucem cædit 67. eundem regno propulsat 110. Legatos ad Papam decernit 187. Papæ consilium expetit circa fœdus a Mahomete oblatum 181. ab eo acceptando a Papa absterretur 182. 183. Pontifici infensus 185. Censum Romanæ Ecclesiæ debitum pendere recusat 185. 238. inique Malatestam adversus Papam tuetur 306. 307. Venetis triremes submittit 355. suam classem pontificiæ jungit 421. a Papa beneficiis cumulatur. *ibid.* ejus Filius Romæ exceptus 498. tributum Pontifici exsolvit 511.

Flemingus Robertus, ejus poema in laudem Sixti IV. 643.

Fleurii Abbatis sententia de commendis 153.

Florentini bellum in Italia movent propter successionem Cosmæ Medicæi 267. plures Florentini ob conjurationem laqueo suspenduntur 649. a Papa anathemate percelluntur 651. clam a Venetis, & Galliarum Rege adjuti 653. Pontifici reconciliantur 665.

Fortiguerræ Cardinalis obitus 480.

Fridericus Imperator a fratre suo Viennæ obsessus 71. a Podiebracio adjutus. *ibid.* ejus filios Imperii Principes creat 72. Hungariæ Regi coronam restituit 162. cum eo conciliatur 163. Romam peregrinatur 278. Romam ingreditur, qua ratione exceptus 279. Papa cum eo confert de bello Turcico 280. in Germaniam revertitur 282. Novesianis succurrit 493. faceto responso

Galliarum Regi illudit 494. perperam avaritiæ poſtulatur 635. ab Hungariæ Rege bello premitur, & Viennæ includitur 640.
Franciſcus vide *Britanniæ Dux.*
Franciſcus Ruvere, vide *Sixtus IV.*
S. Franciſcus de Paula, ejus ordo inſtitutus 260. a ſummo Pontifice approbatus 463.
Futura contingentia, vide *Propoſitiones.*
Fuxus Petrus, Cardinalis, ejus obitus 174.
Fuxus Comes Anglis bellum movet 269.
Gaſtonis Fuxi obitus 445.
Galeatius vide *Sforția.*
Galli, Genuenſes adverſus eos ſeditionem movent 3. 4. eosque profligant 5. ac jam tertio ignominioſe Genua expellunt 6. Principes adverſus Galliarum Regem conjurant 105. 191. carduos pro lanceis Galli habent 204. a Perpinianenſibus fugantur 476. pacem cum Anglis ineunt 531. 532.
Gandavenſes Duciſſæ ſuæ rebelles 620. in necem Hugonecti, & Imbercurtii conſpirant 623. eos in carcerem conjiciunt 624. ac morti tradunt 625.
Geldria Burgundiæ ditioni unita 468.
Genuenſes adverſus Gallos ſeditionem movent 3. contra eos conſpirant 4. Gallos cædunt 5. jam tertia vice illos Genua expellunt 6. ex eorum culpa urbs Caffenſis a Turcis capta 514.
Georgius Trapezuntinus tenet, quod Ariſtoteles ſolo naturæ lumine myſterium SS. Trinitatis agnoverit 272.

Gratiæ expectativæ, de iis actum coram Papa 152.
Guilielmus Charterius Episcopus Parisiensis a Parisiensibus ad Regem ablegatus 204. pessime ab eo habitus 204. moritur jussu Galliarum Regis veneno necatus 439.
Guilielmus de Vorilongo, ejus obitus 180. atque illius lucubrationes. *ibid.*
Harcurtius Ludovicus Virodunensis Episcopus a Galliarum Rege carceri mancipatur 315. in ferrea cavea, quam ipsus invenit, inclusus detinetur 319.
Helvetii a Gallis mercede conducti 203. Gallis fœdere juncti 520. Ferretanum Comitatum occupant 521. eis Burgundus bellum nunciat 553. a Burgundo bello pressi 562. Ducis copias prosternunt 563. 577. primi Gallorum fœderati 668.
Henricus IV. Angliæ Rex in Scotiam fugit 20. 111. personatus in Angliam revertitur, sed capitur 214. a Varvicensi Comite regni solio restituitur 339. in turri Londinensi includitur 381. ab ipso Gloceſtriæ Duce occiditur 382. ejus elogium 382. Sanctis adscriptus 383. Eduardus Caletum venit 526. oppidum S. Quintini adire prohibetur 528. vide *Eduardus.*
Henricus IV. Castellæ Rex conjugi suæ nimium indulget 78. Castelliani in eum seditionem movent 172. ignominiose exauctoratur 188. ei Alphonsus illius frater subrogatur 188. seditio in eum conflata 190. illum tuetur Papa

Papa 234. ob calamitates vix non mente captus 269. pacem init cum Episcopis regni sui 386. Isabellæ Sorori suæ reconciliatur 474. Ejusdem obitus 505. diffidia ob successionem Isabellæ 507.

Henricus Harphius, ejus obitus, & opera 689.

Henriquez Lusitanus Insulas detegit 15. ejus obitus & elogium. *ibid.*

Hugonectus a Gandavensibus comprehensus 623 capitali sententia ab iis damnatus 624. 625.

Hungari pacem cum Polonis ineunt 500.

Jacobus Joannis Cypri Regis spurius filius regnum Cypri usurpat 51. juramentum nefandum ab eo Sultanus Ægypti exigit 53. moritur 454. ejus testamentum 455.

Jacobus II. Scotiæ Rex tormenti globo occisus 111. Jacobus III. astrologorum vaticiniis deceptus, in suos crudelis 696. a suis Proceribus carceri mancipatus 697.

Jaycza Bosniæ Metropolis Mahometi II. a Matthia Hungarorum Rege erepta 85.

Inquisitionis tribunal in Hispania erectum 674. ejus origo, & historia 675. hujus tribunalis judices 679. modus sententias hujus judicii exequendi 680.

Joannes Armeniacus Comes ob suam perfidiam capitali sententia damnatus 343.

Joannes Arragoniæ Rex filium suum spurium in Cardinalem eligi incassum a Papa postulat 467.

Joannes Calabriæ Dux a Ferdinando cæsus 67. regno pulsus 110. a Catalanis rebellibus Rex proclamatur 293. moritur 352. *Joan-*

Joanna Caſtellana a regni Proceribus tanquam ſpuria habetur 77. 79. 172. Joannis Luſitani nuptias reſpuit 236. cum Iſabella de Caſtellæ regno contendit 507. ab Alphonſo Luſitano in ſuo jure defenditur 517. eidem nubit 518.

Joannes Juvenalis Archiepiſcopus Rhemenſis, ejus obitus 479.

Joannes Mercurius Philoſophus, ejus indoles, 690. impoſtor fuiſſe creditur 692.

Joannes Molitor tradit, Apoſtolos ſuam poteſtatem immediate a D. Petro obtinuiſſe 356. a munere docendi in univerſitate excluditur 357.

Joannes vide *Navarræ Rex.*

Joannes Taure Engeriacenſis Abbas Aquitanniæ Duci venenum propinaſſe accuſatur 429. fulmine tactus periit. *ibid.*

Joannes Teramenſis Epiſcopus in comitiis Ratisbonenſibus pro bello Turcico perorat 360. 361. ejusdem origo 362.

Joſridius Joannes Atrebatenſis Epiſcopus Pragmaticæ Sanctionis abrogationem proponit 44. ejus indoles 45. Cardinalis creatur 46. ob abrogatam Sanctionem præmia accipit 48. quædam a Papa petit 62. 63. pro abroganda Sanctione in Gallias mittitur 251. ejusdem mores 254.

Joſephus Patriarcha Conſtantinopolitanus ſede ſua pulſus 54.

Iſabella Henrici Caſtellæ Regis ſoror regni hæres declaratur 79. Ferdinando Arragoniæ Regis

Regis filio nubit 353. cum Joanna de Castellæ regno contendit 507.
Isidorus Patriarcha Constantinopolitanus, ejus obitus 115.
Jubilæum ad vigesimum quintum annum reducitur 342. a Paulo II. restrictum 461. ad Castellæ regnum extensum 512. solemne jubilæum Romæ 511.
Julianus Cardinalis S. Petri ad vincula cum Borbonii Duce ob Avenionem contentionem habet 560.
Julianus Medicæus a Pazziorum factione trucidatus, vide *Medicæus*.
Julianus de Ruverre Sixti IV. Papæ Nepos, Cardinalis creatus 391. cum Carolo Borbonio Avenionensi Vice-Legato contendit 560.
Jurisdictio Ecclesiastica, vide *Propositio*.
Kalteisen Henricus, ejus obitus 22. ejusdem opera 223.
Kempis, vide *Thomas*.
Ladislaus Polonus a nonnullis Bohemis Rex salutatur 327. eum confirmare Papa renuit 340. Podiebracii successor 374.
Lateranenses vide *Canonici*.
Lauredanus Venetorum Præfectus Turcas cædit 573.
Laurentius Medicæus fuga Pazziorum furorem evadit 648. vide *Medicæus*.
Lautrecus Franciæ Legatus quædam a Sixto IV. Papa petit. 654. displicet ei Papæ responsum 664.
Leodienses a Carolesio Comite castigati 211. 247. 249.

249. Tungros urbem occupant 299. vix non Galliarum Regem capiunt 301. eorum urbem Comes invadit 304. ac incendio delet 304.

Lescunus a Burgundo deficit ad Galliarum Regem 434.

Liga seu fœdus boni publici, ejusdem causſæ & origo 105. progressus illius in Francia 191.

Ludovicus Sfortia Florentiam venit 477. a Genuensium Legato facete de sua severitate admonitus 478.

Ludovicus Ord. Min. falsus Orientalium Orator fuisse creditur 31.

Ludovicus IX. Galliarum Rex, eum Pater suus ob pertinaciam regno privare voluit 9. Carolo VII. succedit 38. ungitur, atque inauguratur. *ibid.* exigua spes de felici ejus regimine 38. regiminis normam mutat 40. Patris sui consiliis studiose adversatur 41. simulata ejus benevolentia erga Burgundum & Britannum Duces 41. Legatos ad Papam mittit 42. agitur de abolenda Sanctione Pragmatica 42.43. ad bellum Turcicum a Papa incassum animatur 57. Ruscinonensis, & Ceredanus Comitatus eidem oppignorati 60. Ejus Legati Pragmaticæ Sanctionis abrogationem confirmant 62. acerbius ad Papam scribit falsa relatione deceptus 64. 98. inter Castellæ, & Navarræ Reges litis arbiter nominatur 101. Picardiæ oppida a Burgundiæ Duce repetit 102. Flandriam perlustrat, & Sabaudiæ Ducis filium

lium in carcerem conjicit 104. Britanniæ Ducem divexat 106. 169. Caroleſium capere molitur 166. contra Britanniæ Ducem regni comitia convocat 170. ſua in Genuam jura Sfortiæ cedit 171. conjuratio in Regem conflata a Proceribus Gallis 105. 191. Britanniam opprimere conatur 191. a Caroleſio devictus Corbolium fugit 200. 201. Pariſios revertitur 203. Confluentiæ cum Caroleſio confert de pace 205. 208. pacis conditiones 209. eas Rex violat 212. Normanniam Bituricum Duci eripit *ibid.* de Caroleſio diffidentiam concipit 239. judiciorum corruptelas tollere nititur 240. fraudulenter inter Duces diſſidia ſuſcitat 294. 308. Britanniam invadit 294. pax Regem inter & Britannum 296. Rex a Burgundo Peronnæ capitur 300. duris conditionibus libertatem redimere cogitur 301. Burgundi pediſſequum agere compellitur 301. 310. vix non a Leodienſibus captus 301. Pariſios redeundi veniam a Burgundo obtinet 304. fratri ſuo Aquitanniam loco Campaniæ offert 308. 319. Balvis cauſſam diſcuti a Papa petit 316. 317. contra Papæ mandatum Balvem Cardinalem in vinculis detinet 318. Britanniæ Ducem a Burgundo avellere molitur 320. Ordinis Equeſtris inſignia eidem offert, eum hoc dono ad ſuas partes pellecturus 321. Dux ea acceptare renuit 321. Rex Ordinem equeſtrem S. Michaelis inſtituit 322. vindictæ ſtimulis agitatus

gitatus bellum Burgundo infert 343. ejus subditos ad rebellionem concitat 344. eidem quasdam urbes eripit 346. nuptiis Aquitanni Ducis cum filia Burgundi obsistit 398. pax Regem inter & Burgundum firmata 399. Cardinalem Bessarionem Legatum indigno prorsus modo habet 410. fratrem suum veneno necasse creditur 430. Lescunum 434, & Britanniæ Ducem 435. necnon Comminæum a Burgundo avellit 436. Comminæum plurimis beneficiis cumulat 437. salutationem Angelicam ad campanæ sonitum recitandi consuetudinem in Gallias introducit 438. Episcopum veneno occidisse creditur 439. Legatum ad Papam mittit, qui injuriam Bessarioni illatam deprecaretur, & Concilium celebrari peteret 440. 558. in Connestabilis exitium conjurat 469. 542. eum capitali sententia damnat 471. mortis sententiam revocat 472. faceto responso a Cæsare illusus 493. cum Helvetiis fœdus init 496. bellum ei ab Anglis indicitur 524. fecialem Angliæ ad suas partes pertrahit 525. Angliæ Regem circumvenit 529. & seq. eum Parisiis excipere recusat 335. Connestabilem carceri mancipat 544. eum trucidari jubet 546. fœdus cum Burgundo init 547. Renatum Andegavensem divexat 552. Caroli Magni natalem diem festum haberi præcipit 555. Renato Andegavensi 570. 574. & Sabaudiæ Duciffæ reconciliatur 575. ad sepulchrum

S. Martini clatra argentea fieri curat 595. Utramque Burgundiam Orphanæ Duciſſæ eripit 609. 628. alias Picardiæ urbes ſibi ſubjicit 612. eidem nuptiæ inter Burgundiæ Ducis filiam, & Delphinum proponuntur 613. Atrebatum occupat 616. Britanniæ Cancellarium includi jubet 619. Burgundiæ Duciſſam ad ſuas partes pertrahit 627. Cameracum ultronea deditione obtinet 629. Anglos contra Flandros concitat 631. a Maximiliano ad inducias ineundas adigitur 638. Florentinis Pontifici rebellibus clam favet 653. Aurelianenſem Conventum ad terrendum Papam indicit 654. 655. Legatum ad Papam decernit, qui Pragmaticam Sanctionem rurſus introduci minaretur 655. 662. de vitæ ſuæ ſecuritate ſummopere ſollicitus 665. primum Regis fœdus cum Helvetiis 668. rurſus inducias ſancit cum Archiduce 669. cum Caſtellæ Rege fœdus init 686. Mercurium Philoſophum donis auget 691. Condatum comburit 667.

S. Lucæ corpus, an Venetias fuerit translatum 86.

Lullierus Joannes Antiſiodorenſis Parochus a Ludovico XI. exilio muictatus 204.

Mahometes II. Turcarum Imperator Imperium Trapezuntinum ſibi vendicat 53. Hungariam devaſtat 75. Mitylenem Inſulam capit 76. Ferdinando Neapolis Regi fœdus offert 181. Cardinalium ſententia circa

circa hoc fœdus cum Turcis 182. votum nuncupat de eliminandis omnibus Christianis 328. Negroponti Metropolim obsidet, capitque 347. urbem igne ferroque delet 349. datam fidem violat 349. ejusdem fœdus cum Hungariæ Rege 453.

Malatesta a Pio II. anathemate perculsus 24. rursum punitus 74. a Papa bello juste invasus 305. eum Ferdinandus Neapolis Rex defendit 306.

S. Marci Ecclesia a Pontifice absoluta 259.

S. Marci Cardinalis, vide *Paulus II.*

Marchiæ Comes exercitum Angliæ Reginæ profligat 18. Londini Rex proclamatur 19. vide *Eduardus IV.*

Margaritha vide *Anglia* libertati restituta in Gallias venit 535.

Maria Dux Burgundiæ hæres, eidem Galliarum Rex utramque Burgundiam aliasque urbes eripit 609. 611. 628. ei nuptiæ proponuntur cum Delphino Franciæ 613. necnon cum Adolpho Geldriæ Duce 626. item cum Riverio Comite 630. ac denique cum Maximiliano Austriæ Archiduce 633. eidem etiam nubit 634. 636. 637. contra eam Gandavenses insurgunt 621. ea invita duo ejus Ministri capite plexi 627. filium enititur 666.

Marulla puella, rara ejusdem fortitudo 514.

Matthias Hungariæ Rex subsidia pro bello Turcico a Papa recipit 135. coronam Regni a Cæsare recuperat 160. cum Imperatore

tore concordiæ leges init. 163. Hungariæ Rex coronatur 164. Nuncium Pontificium ob ejus machinationes redarguit 165. Papa eidem Bohemiæ regnum offert 263. bellum adversus Bohemos movet 273. agit cum Bohemiæ Rege de pace 274. ipsus Bohemiæ Rex a Catholicis salutatur 325. ab hac corona ab hæreticis excluditur 375. Bohemiam devastat 376. cum Mahomete II. fœdus iniisse dicitur 453. se Turcas profligasse jactitat 596. a Turcis cæsus creditur 597. bellum in Cæsarem movet 640. Viennam obsidet 640.

Mauri in Africa a Castellanis cæsi 59. Castellam invadunt 355. a Lusitanis bello invasi 386. eorum perfidia 519. & bellum sibi a Ferdinando Arragonio inferri timent 644. arrogantia Granatæ Regis 645.

Maximilianus I. Austriæ Archidux, sibi Burgundiæ Ducissam connubio jungit 633. 634. 636. 637. ejus elogia 634. inducias Galliarum Regi concedit 638. 669. fœdus init cum Ferdinando, Isabella, & Anglis 684.

Maximus Patriarcha Constantinopolitanus, ejus laudes 600.

Medicæi, bellum inter Florentinos post obitum Cosmæ Medicæi 265. Pazzi conjurant adversus Medicæos 646. Julianus Medicæus trucidatus 647. 648. Laurentius fuga vitæ suæ consulit 648. a Papa anathemate perculsus 651. plurimi ex conjuratis laqueo suspensi 649.

Mediolanenſis Dux vid. *Sfortia.*
Meneſius Eduardus in prælio contra Turcas occiſus 108.
FF. Mendicantes circa Parochorum jura cum Epiſcopis contendunt 672.
Mercurius Philoſophus, vide *Joannes.*
FF. Minimi, eorum inſtitutum a S. Franciſco de Paula inchoatum 260. eorum Regula a Sixto IV. Papa confirmatur 463.
FF. Minores, eorum contentio circa Sanguinem Chriſti Domini in triduo mortis effuſum 79.
Mocenigus Venetæ claſſis Præfectus, ejus victoriæ 449. Regnum Cypri Catharinæ Jacobi viduæ adjudicat 455. 456.
Moguntinus Archiepiſcopus a Papa excommunicatus 25. hanc in rem Germaniæ Principes conventum agunt 26. Archiepiſcopus perperam de Papa queritur 27. Legati Pontificii ejusdem querelas confutant 27. Archiepiſcopus appellat, ſed appellationem ſuam revocat 28. datam fidem violat. *ibid.* alius eidem ſubrogatur Archiepiſcopus 29. denuo ſuam Sedem repetiiſſe dicitur 30. vide *Dietherus.*
Moldavii Turcas cædunt 513. ab eis invaſi 595
Molitor Joannes, ejus propoſitio de jurisdictione Eccleſiaſtica damnatur 356.
Mons-Lethericus, ibidem pugna committitur inter Galliarum Regem & Caroleſium 197.
Nancejum a Lotharingiæ Duce per Campo-Baſſii perfidiam occupatum 584.
Navarræ Rex filium ſuum veneno necari jubet

14. 15. Ruſcinonenſem & Ceredanum Comitatus Galliarum Regi oppignorat 60. bellum contra Caſtellæ Regem 13. ac propter Navarræ regnum contra Regem Arragoniæ 269.

Naupactum a Turcis fruſtra obſeſſum 513.

Neapolis, hujus regni res 16. 109. Tributum a Rege Pontifici datum 511.

Negroponti Metropolis a Mahomete II. obſeſſa, captaque 347.

Nicolaus Calabriæ Ducis filius moritur 446.

Nicolaus Cuſanus Cardinalis, ejus obitus 176. an fuerit Religioſus 177. ejus opera 178. 179.

Norimbergenſia comitia, vide *Comitia.*

Normannia Ludovicus Rex eam Bituricenſi Duci fratri ſuo eripit 212.

Noveſium a Burgundiæ Duce incaſſum obſidetur 489. 491. Imperator laboranti urbi ſuppetias fert 493. urbs obſidione liberatur 522

Oliva Alexander Cardinalis, ejus obitus & elogia 117.

Oliverius Damus a Galliarum Rege ad Burgundiæ Duciſſam miſſus 627. Tornacum dolo capit 628.

Ordo S. Franciſci de Paula inſtitutus 260. & approbatus 463.

Ordo Equeſtris S. Michaelis a Ludovico Rege inſtitutus 322. ejus ſtatuta & privilegia 323. primorum Equitum nomina 324.

Orientales Legati, ampla ſed vana eorum promiſſa 30.

Oſter-

Oſterlini Piratæ Anglis infenſi 337. Eduardum comitantur 377.
Paleologus Thomas Romam venit 21. ejus obitus 220.
Papa, de ejus munere 277. an nimis faciliter Principum poſtulatis annuere debet 278.
Papienſis Cardinalis Jofredi indolem deſcribit 254. epiſtolam ſcribit de officio ſummorum Pontificum & Cardinalium 277. queritur contra Papam propter electionem duorum Cardinalium juvenum 389. alia itidem Cardinalium electio eidem minus probatur 466 ſuggerit Pontifici, quæ Galliarum Legato reſpondenda ſint 656. 658.
Patriarchatus Conſtantinopolitanus venumdatus 55.
Patricius Graamus Sanandreanus Epiſcopus, ejus elogia, 232. Primas Scotiæ declaratur 233. a Scotis dire vexatus 426.
Paulus II. Papa electus 140. agitur de nomine, quod aſſumeret 141. ejus indoles *ibid.* Leges a Cardinalibus præſcriptas confirmat 142. eas obſervare renuit 144. Cardinales novis privilegiis honorat 146. Cardinales creat 148. S. militiam promovet 149. Principes eidem auxilia ſpondent 150. Podiebracium ſibi conciliare nititur 158. Ferdinando Neapolis Regi fœdus cum Mahomete diſſuadet 184. Ferdinandum ſibi infenſum habet 185. Podiebracium ſacro fulmine percellit 224. 225. eundem regno privat 227. Henricum Caſtellæ Regem

tuetur 234. fabricam Ecclesiæ S. Marci absolvit 259. Hungariæ Regi Bohemiæ regnum offert 263. pacem inter Italiæ Principes conciliat 276. Fridericum Romam peregrinantem excipit 279. cum eo de bello Turcico agit 280. Castellanorum rebellium Oratores ægre ad alloquium admittit 251. Alphonso Regi mortem prædicit 291. cum Ferdinando Neapolis Rege dissidia habet 306. 307. causam Balvis Cardinalis & Episcopi Virodunensis Ludovicus Rex in Gallliis discuti a Papa petit 316. Pontifex non penitus ei id concedit 317. Jubilæum ad annum vigesimum quintum reducit 342. Venetis triremes submittit 355. ejus obitus 367. calumniæ Protestantum contra hunc Papam 368. Sixtus IV. ejus successor 369. tributum a Neapolis Rege Pontifici datum 511.

S. Pauli Comes Connestabilis Ludovicum Regem ad bellum Burgundo inferendum sollicitat 344. vide *Connestabilis*.

Paulus Morosinus Venetorum Legatus in comitiis Ratisbonensibus pro bello Turcico perorat 365.

Pazzii in Medicæos conjurant 646. 647. Julianum sub re divina trucidant 648. Laurentius Medicæus fuga dilabitur 648. a suo famulo adjuvatur 649. nonnulli ex conjuratis laqueo suspenduntur 649. 650. Florentini & Laurentius excommunicati 651.

Pembrochius Comes Eduardi furorem fuga elu-

dit

dit 383. in Britanniam ventorum vi delatus a Duce capitur 384.
Perpinianenſes ſeditionem in Gallos conflant 476
Perſarum Rex vide *Uſumcaſſanus.*
Petrus de Rivo tradit propoſitiones damnatas de futuris contingentibus 357.
Petrus Riarius Cardinalis, ejus prodigalitas 391. 462. Italiæ Legatus decernitur 463. ejus obitus 482.
Petrus Barbo Cardinalis S. Marci, vide *Paulus II.*
Petrus de Fuxo Cardinalis, ejus obitus 174. vide *Fuxus.*
Philippus, vide *Burgundiæ Dux.*
Philippus Sabaudus juſſu Ludovici Regis carceri mancipatus 104.
Phranzes Gregorius, ejus chronicon 599.
Platina, Hiſtoriæ ſuæ finis 368.
Piſanus Archiepiſcopus ob conjurationem laqueo ſuſpenſus 649.
Pius II. Papa, falſo accuſatus ſe defendit 2. Palæologum perbenigne excipit, & Roſa aurea honorat 21. Ludovici Galliarum Regis Legatos recipit 42. agit de abroganda Sanctione Pragmatica 42. abrogationem impetrat 44. Galliarum Regem fruſtra ad bellum Turcicum adhortatur 56. 66. cur Ferdinando Regi faverit? 62. durius Galliarum Regis Oratoribus perſcribit 65. Bohemorum ſua approbare renuit 69. ſubmiſſam Podiebracii epiſtolam recipit 73. Principes Catholicos ad Sacram expeditionem hortatur 97. acerbius a Galliarum Rege ve-

xatur 98. innocentiam ſuam vindicat 100. finis commentariorum Pii II. 111. ejus apparatus pro bello Turcico 124. Burgundum ad ſervandam promiſſi fidem admonet 126. ea, quæ in Baſileenſi Synodo contra Papæ auctoritatem ſcripſit, ac fecit, revocat 127. Anconam venit pro expeditione ſacra 129. diſceſſum parat 131. inutilis hominum turma pro bello ſacro confluit, ſed a Papa dimittitur 130. adverſa Pontificis valetudo 131. moritur 132. ejus elogium 133. vindicatur adverſus calumniatores 134. pecuniæ ab eo relictæ Hungarorum Regi dantur 135. eidem ſubrogatur Paulus II. 140.

Podiebracius Bohemiæ Rex, obedientiam Pontifici præſtat 68. fruſtra Bohemorum pacta confirmari poſtulat 69. acerbius ejus reſponſum ad Papam 70. Nuntium Apoſtolicum carceri mancipare præſumit 70. Cæſari ſuppetias fert adverſus ejus fratrem 71. ejus filii a Cæſare Imperii Principes creati 72. ſubmiſſe ad Papam perſcribit 73. Papa eum ſibi conciliare nititur 159. in Papæ gratiam Rex redire paratus 160. Catholicis placatus 161. in ſua hæreſi obſtinax 223. Stenconem opprimit 224. a Papa excommunicatur 224. 225. Proceres in eum conjurant 225. a Papa regno privatur 227. bellum ei infert Matthias Hungariæ Rex 273. agit de pace 274. ejus obitus 373. Succeſſorem ſibi eligit 374. Ladislaus Poloniæ Regis filius ſucceſſor 374.

Poloni

Poloni pacem cum Equitibus Poruſſis conciliant 229, pacis conditiones 230. pacem cum Hungaris ineunt 500.

Poruſſi Equites Polonis conciliati 229. pacis conditiones utrinque firmatæ 230.

Pragmatica Sanctio, de ejus abrogatione agitur 42. 43. aboletur ſub quibusdam conditionibus 44. Romanorum lætitia ob illius abrogationem 47. quantum ad aliqua in Galliis adhuc obſervatur 49. ejus abrogatio confirmata 62. pro abolenda illa rurſus Cardinalis Atrebatenſis in Franciam miſſus 251. abrogatur a Curiæ Regiæ Senatu 252. Parlamentum abrogationi obluctatur 252. & Procurator Generalis ſe opponit 253, & quas ob cauſſas 253. Univerſitas Pariſienſis appellat ad futurum Concilium 254. eam iterum introduci minatur Galliarum Rex, ut Papam terreat 654. 655. 661. reſponſum Papæ ad Legatum Franciæ 659.

FF. Prædicatores eorum controverſia de ſanguine Chriſti Domini 79.

Propoſitiones damnatæ a Facultate Pariſienſi 218. de jurisdictione Eccleſiaſtica 356. & de futuris contingentibus 357.

S. Quintini oppidum a Ludovico Rege Burgundiæ Duci ereptum 346.

Rabenſteinius Procopius juſſu Bohemiæ Regis cuſtodiæ datus 70.

Raphael in Patriarchatu Conſtantinopolitano Simeoni

Simeoni ſubrogatur 510. ejus vitia *ibid.* miſere perit 510.
Ratisbonenſis conventus, vide *Comitia.*
Religioſi vide *Mendicantes.*
Renatus Andegavenſis de Galliarum Rege vehementer queritur 552. amicitiam cum eo reſtaurat 569. 570. 574. Burgundum cædit 577.
Renatus Lotharingiæ Dux Burgundo bellum infert 494. Nancejum occupat 584. a Galliarum Rege adjutus 588. Burgundum profligat 589.
Riarius, vide *Petrus.*
Richemundiæ Comes Eduardi rabiem fuga eludit 383. in Britanniam ventorum vi delatus a Duce capitur 384. eidem ab Eduardo incaſſum inſidiæ ſtruuntur 692.
Rigenſis Archiepiſcopus carceri datus 671.
Riverius Comes Eduardi juſſu captus ac capite plexus 290.
Robinetus Boves Luſitaniæ Regem capit 608.
Rochiſana ejus rabies in Catholicos 161. in diſputatione a Catholicis mendacii convictus *ibid.* ejus obitus 374.
Roma, Romanorum lætitia ob abrogatam Sanctionem Pragmaticam 47. urbs a Tibere inundata 555. Roma venientes, quæ ſecum deferunt, in Galliis exhibere jubentur 559.
Rothomagum a Burgundo occupatum 207.
Rubempratus a Galliarum Rege ad capiendum Caroleſium emiſſus 166. ſed ab ipſo Comite captus 167. tandem vero liber dimiſſus 168

Ruſſinonenſis Comitatus a Navarræ Rege Ludovico oppignoratus 60
Ruvereus, vide *Sixtus IV.*
Sancti Pauli Comes, vide *Conneſtabilis.*
Sanandreanus Epiſcopus celebris Scotiæ Gubernator 232.
Sanguis Chriſti Domini, an in triduo paſſionis ſeparatus fuerit a Verbo 79. hæc quæſtio agitatur 80.
Sabaudiæ Duciſſa Ludovico Regi reconciliata 575. a Burgundo vi rapta 579. e carcere liberata 581. a Galliarum Rege benigne excepta. *ibid.*
Scanderbegus Neapolis Regi ſuppetias fert 58. Turcas profligat 186. Crojam obſidione liberat 187. ejus obitus 245.
Scodra a Turcis capta 639.
Scotiæ tumultus 232. vide *Jacobus.*
Septa urbs fruſtra a Caſtellanis obſeſſa 519.
Sforția Franciſcus a Galliarum Rege Mediolanenſium Dux agnoſcitur 171. Rex eidem ſua in Genuam jura cedit 171. Ejus obitus, & elogium 231.232 Galeatius Maria ejus filius ſuccedit 232. Burgundi amicitiam expetit 550. ab eo deluſus 551. Galliarum Regis amicitiam exoptat 569. occiditur 601. Joannes ei ſuccedit 604.
Siculi cujusdam audacia Turcis infeſta 451. 452.
Sigismundus Auſtriæ Dux a Papa excommunicatus 24. in Ferretanum Comitatum irruit 495.
Simeon Patriarcha Conſtantinopolitano exutus 509
Sixtus IV. Papa electus 369. ejus indoles, ac genus 370. Borſium in Ferrarienſem Ducem inaugurat 373. Principes ad bellum Turcicum accendit 388. Canonicos ſæculares Eccleſiæ Lateranenſi reſtituit 392. Regularibus Canonicis titulum Lateranenſium concedit 393. nimis facilis in concedendis aliorum petitis 393. ejus claſſis urbes Turcis eripit 431. decimas a Germanis petit, ſed repulſam fert 425. Galliarum Regi Concilium convocari petenti reſpondet 440. 441. Hungariæ Regem a fœdere cum Mahomete abſterret 454. Cardinales creat 642. Poema in ejus

jus laudem concinnatur 643. moto in Cæsarem bello nullum ultra stipendium Matthiæ Regi solvit 641. primum Cardinales quinque, postea septem creat 642. Florentinos & Laurentium Medicæos conjurationis aliorumque criminum reos excommunicat 652. Papiensis Sixto suggerit, quæ Regi concilium celebrari, & pragmaticam rursum introduci petenti responderet 657. Papæ responsum ad hæc capita 658. 659. 660. 661. Florentinos denuo in gratiam recipit 665. pacem conciliat inter Gallos & Austriæ Archiducem 669. componit litem inter Episcopos, & FF. Mendicantes 672. unum Cardinalem creat

Societas pro elocandis puellis Romæ instituta 286.

Stenco Princeps Catholicus a Podiebracio oppressus 224.

Stennon Sueciæ Gubernator 347.

Stephanus Mediolanensis Archiepiscopus statuta a Cardinalibus præscripta non esse observanda, Pontifici suadet 144. hanc ob rem castigatur 145.

Thnneguyus Castellius pro Caroli VII. exequiis misericorditer sumptus suppeditat 35. Britanniæ Ducem ob ejus inconstantiam redarguit 295. relicto Duce in Franciam fugit. *ibid.*

Tarentinus Princeps, ficta ejus reconciliatio cum Neapolis Rege 109. ejusdem obitus 110.

Theodorus Travisinus Episcopus Pontifici suadet, ne statuta a Cardinalibus præscripta observet 144. hanc ob rem a Deo morte repentina plectitur 145.

Theodorus Lælius ejus obitus, & opera 180.

Thomæ a Kempis obitus 404. illius opera 405.

Trapezuntini Imperii exitium 53.

Turrecremata Cardinalis, ejus mors 284. illius libri 285. societas ab eo pro elocandis puellis Romæ erecta 286.

Turcæ Hungariam devastant 75. Mitylenem Insulam occupant 76. Venetos profligant 98. a Venetis cæsi 449. eorum armamentarium a quodam Siculo combustum 451. frustra Scodram obsident 305. a Moldavis prostrati 513. Naupactum incassum

cassum oppugnant 513. Caffam capiunt 514. eorum expeditio in Moldavos 595. Mathiam Hungariæ Regem 597. & Venetos cædunt 598. Crojam & Scodram expugnant 639
Typographiæ usus Parisiis introductus 359.

Vaivoda Moldaviæ, ejus victoriæ 513.
Valla Laurentius ejus obitus & lucubrationes 221 vindicatur a quadam contumelia 222.
Valliæ Princeps ab Eduardo cæsus 380. a Clarentiæ Duce occisus 381.
Varvicensis Comes ab Angliæ Regina prælio victus 12. ab Eduardo indigne habitus 216. eidem infensus 241. seditionem in Anglia concitat 288. Eduardum capit 329. ab eo cæsus 332. in Franciam profugus cum Galliarum Rege fœdus init 332. in Angliam redit 334. Henricum solio restituit 339 abEduardo ad pugnam provocatur 378. prælio devictus unacum fratre suo occiditur 379.
Veneti a Turcis cæsi 98. 598. Turcas profligant 449. classem adversus Turcas instruunt 508. nullum ultra Matthiæ stipendium solvunt 641. clam Florentinos contra Papam adjuvant 653.
Universitas Parisiensis ab abrogatione Sanctionis Pragmaticæ ad futurum Concilium provocat 254.
Varilongus vide *Guilielmus*.
Votum Mahometi II. de extirpandis Christianis 328.
Ursinus Joannes Juvenalis Archiepiscopus, ejus obitus 479.
Usumcassanus Persarum Rex, ejus victoriæ contra Turcas 423. 493. ab eis devictus 451. inania ejusdem promissa 502. ejus obitus 688.

Zaraften urbs a Rege Bohemo contra Papæ monitum obsessa 224. cives se dedere compulsi 225.

ERRATA *sic corrige:*

Pag. 26.	querebetur - -	querebatur]
27.	tali judice - -	ab eo judice
40.	numerati - -	numerata
74.	plura - - -	exigua
93.	que - - -	quæ
113.	conſendit - -	conſcendit
124.	præmiſſo - -	*adde* examine
136.	non paucis - -	non pauci
160.	decreviſſe - -	decreviſſet.
168.	firmitus - -	firmius
231.	a nullis - -	a nonnullis
267.	quadringenteſimo quarto -	quadringenteſimo ſexageſimo quarto
269.	Regem *Angliæ* -	Regem *Arragoniæ*
310.	gratiæ - -	gratia
342.	obveniunt - -	obvenit
436.	eidem - -	eundem
461.	eſſent - -	eſſet
517.	Iſabellam - -	Joannam

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

FLEURII:
HISTORIA
ECCLESIASTICA
TO: XXIX:

Th
5178

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN